FLORES THEOLOGICARVM QVÆSTIONVM IN quartum librum sententiarum.

Collecti, denuoque, post varias editiones selecti, & vtilissimè aucti R.P.F. Iosepho Angles Valentino, ordinis Minorũ regularis obseruãtiæ, Prouintiæ sancti Iacobi, sacræ Theologiæ professore, & dominarum monialium excalceatarum Madriti confessore.

PARS SECVNDA.

Quæ addita sunt sequens pagina indicabit.

Cum priuilegio Regio.

BVRGIS.

Apud Philippum Iuntam.

1585.

Expensis Ioannis Boyerij Bibliopolæ Metinæ Campi.

APpositi sunt prioribus æditionibus in prima parte tres vtilissimi tractatus, nempe, de Oratione, Ieiunio, & Eleemosyna, & in secunda parte aliquot difficultates notatu dignissimas, & duos nouos indices rerum, & locorũ sacræ Scripturæ locupletissimos inuenies. Et quæ autor aliàs tibi promisit de Floribus secũdi lib. sentẽt. propediem, Christo propicio, habebis: quæ non minus grata, & vtilia tibi futura polliceor, quàm quæ hactenus ędita sunt, propter summam diligentiam ab autore ipsis impensam.

TASSA.

YO Alonso de Vallejo secretario del Consejo de su Magestad doy fee, que auiendose presentado ante los señores del Consejo, por fray Ioseph Angles, dela orden de señor S. Francisco, vn libro intitulado, in quartum sententiarum Flores Theologicarum quæstionum, con nueuas añadeduras que con licencia de su Magestad se imprimio, se tasso el precio en que se ha de vender, en papel a tres marauedis el pliego. Y mandaron que esta tassa se ponga en principio de cada libro, para que se sepa el precio en que se ha de vender. Y para que dello conste, de mandamiento de los dichos señores del Consejo, y pedimiento del dicho fray Ioseph Angles, di esta fee que es fecha en Madrid, a veynte de Mayo, de mil y quinientos y ochenta y cinco años.

Alonso de Vallejo.

Errata dela primera parte de Flores Theologicarum.

Fol.10.lin.6.non ie,non id.fol.65.lin.8.cius de presbyteri, eiusdem.fol 82.lin.
28.poreſt alio,poteſt alij.fol.86.lin.12.analoſticæ,analogica.fol.92.lin.27.quæli
bet illarum,quælibet illarum.fol.96.lin.7.materia,materiam.fol.103.lin.26 con
tigerie,contingeris.fol.122.lin 3.malitiæ,inanitia.fol.123.lin.13.confeſsionem iu
dicio,in iudicio fol.125.lin.15.non ſecrata,non conſecrata,ut videat, nec videa
tur.fol.126.lin.14 ibidem,idem.fol 159.lin.3.accidentiæ,accidenti fol.161.lin.
25.calorem,colorem fol.167 lin,25.patris,panis.fol.170 lin.6.quantitatem, quã
titate.fol.184.lin.10.cruentem,cruentum.fol.191.lin.22.ſanguinis,ſanguis.
fol.193.lin.25.non eſt,non eſt.fol.238 linea vltima,fructus fructa.fol.243.lin.
15.dare illi,dat illi.fol.251.lin.16.eſt eam,eſt cauſa.fol.258 lin.13.poterint,pote
runt.fol.272.lin.17.talis ignorantia,talis ignorata.fol.283 lin.22 qualque,qualc
ye,fol.293.lin.7.Herderoo.ſes,Herdenſes.fol.306.lin.5.non,non.iudicis,non in iudi
fol.316.lin 6.peccati,peccatori,fol.317.lin.29.quia ratione,qua ratione,fol.324.
lin.15.ſua etiam,ſua etiam eſt.fol.333.lin 21.propter talem,dicebam & de
tur propter,fol.338.lin 9.ent crooi.fol.339.lin 5.repugnãs,repugnans.fol.343.
lin.19,dicitur,dicuntur.fol.358 lin.17.intonie,intenta.fol.360.lin.15.reliquæ
runt,reliquerant & lin.17.poterint,poterunt.fol.414.lin 12.quem erat,quem eras.fol.
368.lin.25.Nunc Sancta,Nunc Sancte.fol.371.lin.21.oblatione,oblationi fol.
375.lin 15.poſsit,poſſet fol.374.lin.7.in u ctum,iniurctum,& linea 15.negotia,
negatio & lin.29 & 30.ſubtractionem,ſubtractionem.fol.378.lin. 10.actus ponæ,
actus pœnitentiæ eadem lin.pœnitentiæ,præſentiæ fol.385.lin.1.habenda,ha
bendus.fol.395.lin.14.concedere,covdere & lin.penultima,Piſcopi Epiſcopi.fol.
369,lin.24.confirmare,conformare.fo.397.lin.21.unctã,iniunctã. fol.400.lin.
17.archiorec,archoris.fol.413.lin.24.redargua ur,redargnit.lin.9 coniux,coniugi,
fol.412.lin 9 offici,officij.fol.419 vtram,vtramque fol.446.lin.17.conſtituti,lege
conſtituti.fol.435.lin.6 grauiolentiam,lege grauiolentia.fol.437.lin. 26.omnes
ille,omnes illæ.fol. 439.linea penultima,determinare,determinaret.fol.462.lin.
17.incredibile,incredibili.fo.457.lin.9.ſuæ,ſine,& lin.17.neceſsitas,neceſsitas.&
lin.32,veſſunt, veſſunt.fol.466.lin 20.dominum, dominium, fol.469,linea.7.
ſi vir multum,ſi vir eſt multum.fol 475.lin 16.repetitio,repetitiõ,fol.480.lin.4.co
modere,comedere.fol 491.lin.2.in tali caſu tenetur,lege,non tenetur.fol. 494.
à linea.16.Vſque ad vltimam ſequentis pagina,non debet legi, quia eſt impreſ-
ſum ſecunda parte,fol.243.fol 496.lin.1.de hoc articulo, de hac quæſtione. fol.
500.lin.12.verientamen, verum tamen. fol.515.lin.2.crima,crimina.fol.536.lin.
19 pro nullam,per nullam fol.545.lin.20.quæſt.8.quæſt 3 fol.547.lin. 14. &15.
cauſam,cauſa fol.554.lin.7 & vbicunque dicetur coniunx, legatur coniux fol.567.li-
nea.26.poſt verbum reddere,ponatur coma, & deleatur poſt verbum poſsit.fol.573.lin.
21.contrahat, contrahant.fol.577.lin.ante penultima,iruram,inuptam.fol.591.lin.
9.nuneae,nubere.fol. 601.lin.14.cum infideli,cum fideli fol.608 deleatur tota vl-
tima linea.fol.609.lin.27.creddit,credidit,fol.614.lin.5.ante finem, quon nullo,
quod nullo.fol.617 lin.ante penultima.vbiqae,vbi quæſtioni fol.618.lin. 25. ado-
ptat,adoptatum.fol.619.linea penultima,inhabilitate,inhabilitare.

Erratas dela segunda parte de Flores Theologicarum.

Folio. 6. linea. 23. qui erat, quia erat. folio. 18. lin. 10. eccleſia, eccleſiam. fol. 43. §. 17. 8. folio. 59. linea. 2. ab eccleſiaſticos, ad eccleſiaſticos. fol. 60. lin. 20. interereſſe, intereſſe, fol. 67. lin. 7. & 8. publiblica, publica. fol. 72. lin. 25. in iudicio, in iudicio. fol. 74. lin. 10. indicium, iudicium fol. 76. lin. 12. puoiri, punire, fol. 80. lin. 19. v. v verbi gratia. fol. 81. lin. 11. vouente, vouentem. fol. 87. lin. 3. volunt, nolunt, fo. 89. lin. 24. voluit, vouit. fol. 94. lin. 24. ſolenem, ſolenne. fol. 106. lin. 6. vouiſſe, vouiſſe. fol. 132. lin. quatum, quantum. fol. 134. lin. 16. hæbere, habere. fol. 136. lin. 22. ſuperius ſpurius. fol. 141. lin. 30. furtum, furtim. fol. 145. linea. 11. quadrupulo, quadrupio. fol. 155. linea vltima, eſſa res, eſſe res. fol. 163. lin. 2. carias, carius. fol. 171. lin. 13. quoibit, quolibet. 173. lin. 11. & 12. interficeret, interficere. fol. 177. lin. 26, appareret, apparet, fol. 180. linea 16. contractare, contrectare. fol. 196. lin. 22. vt in ſua præſentia, vt in præſentia, fol. 202. linea penultima, eccleſis, eccleſiis, fol. 217. lin. 20. in quo, iniquo. fol. 227. lin. 24. & 25. annum, annuum. fol. 233. lin. 4. ante finem, transfes, transfert. fol. 257. lin. 13. vſque an nundinas, vſque ad nundidas. fol. 270. lin. 5. ante finem, recipiſti, recepiſti. fol. 281. lin. 10. peccans, peccat. folio. 292. lin. 4. ante finem, vulgus, vulgo. fol. 306. lin. 7. ac conditione, hac conditione. fol. 310. lin. 4. æquali, æquale. fol. 315. lin. 24. omnus, omnis. fol. 430. lin. vltima. palbebrarum, palpebrarum. fol. 342. lin. 7. iudici, iudicij. fol. 345. lin. 10. indentitate, iddentitate. fol. 346. lin. 15. indentitas, iddentitas. fo. 347. lin. 7. in patria neque nubent, qui neque nubent. fol. 359. lin. 11. Origens, Origenes. fol. 361. li. 15, precipue, præcipuæ. fol. 374. lin. 8. amorem ſui, amore ſui. fol. 376. lin. 12. Secunda eſt, ſecundum eſt. & lin. 24. ratio malis, ratio mali. fol. 380. lin. 1. diſſerentis, aſſerentis. fol. 384. lin. 23. videar verbo, videat in verbo. fol. 387. lin. 22. poſt verbum mouere addatur, ſequentia, Sed potentia abſoluta poteſt Deus mouere voluntatem, &c. fol. 396. lin. 12. videre.

Yo el Licenciado Varez, Corrector por ſu Mageſtad en eſta Vniuerſidad de Alcala, vi eſte libro, y eſta bien impreſſo, y conforme a ſu original, ſacadas las erratas ſupra eſcriptas, y por verdad lo firme en Alcala, a catorze de Março de ochenta y cinco años.

El Licenciado Varez de Caſtro.

Dos

DON Philippe por la gracia de Dios, Rey de Castilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Hierusalem, de Portugal, de Nauarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galicia, de Mallorcas, de Seuilla, de Cerdeña, de Cordoua, de Corcega, de Murcia, de Iaen, délos Algarues, de Algezira, de Gibraltar, delas Islas de Canaria, de las Indias Orientales y Occidētales, Islas y tierra firme del mar Occeano, Archiduque de Austria, Duque de Borgoña, de Brauante y Milan, Conde de Absburg, de Flandes, de Tirol y Barcelona, señor de Vizcaya y de Molina, &c. Por quanto por parte de vos F. Ioseph Angles, dela orden de san Francisco, nos fue fecha relacion diziendo, que vos auiades compuesto los años passados vn libro intitulado *Flores Theologicarum quæstionum*, Sobre el quarto delas sentencias el qual auiades imprimido con licencia nuestra, y ahora auiades añadido ciertas materias muy prouechosas, de las quales haziades presentacion, con mandato y licēcia de vuestro general, y nos suplicauades fuessemos seruido de daros licencia para poder boluer a imprimir el dicho libro, con lo que a el auiades añadido, por el tiempo que el dicho primer libro os fue concedido, por ser muy prouechoso para toda la republica: o que sobre ello proueyessemos como la nuestra merced fuesse: lo qual visto por los del nuestro consejo, por quanto en el dicho libro juntamēte con lo a el añadido, se hizo la diligencia que la pragmatica por nos agora nueuamēte sobre ello fecha dispone. Fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra carta para vos en la dicha razon, y nos tuuimos lo por bien: Por la qual damos licēcia y facultad a qualquier impressor destos nuestros Reynos, para que por esta vez pueda imprimir el dicho libro, que de suso se haze mencion, con lo a el nueuamente añadido, sin que por ello caya ni incurra en pena alguna. Y mandamos que la tal impression se haga por el dicho libro original, que va rubricada cada plana, y firmado al fin del de Alonso de Va

llejo nuestro escriuano de camara, y vno de los que en el nuestro consejo residen. Y despues de impresso no se pueda vender ni venda, sin que primero se trayga al nuestro consejo juntamente cō el original, para que se vea si la dicha impression esta conforme a el, y se tasse en lo que cada volumen se huuiere de vender: so pena de caer e incurrir en las penas contenidas en la dicha pragmatica y leyes de nuestros Reynos. Y no fagades ende al so las dichas penas, y mas de la nra merced, y de diez mil marauedis para la nra camara. So la qual mandamos a qualquier escriuano vos la notifique y de testimonio dello, porque nos sepamos como se cumple nuestro mādado. Dada en Madrid, a veyntiquatro dias del mes de Octubre, de mil y quinientos y ochenta y tres años.

El Licenciado Iuan Thomas. El Doctor don Yñigo de Cardenas çapata. El Licēciado don Pedro Portocarrero. El Licenciado Nuñez de Boorquez. El Licenciado don Iuā de çuaçola.

Yo Alonso de Vallejo escriuano de camara de su Magestad la fize escreuir por su mandādo con acuerdo de los del su consejo.

Registrada. Iorge de Oloal de Vergara.
Chanciller. Iorge de Oloal de Vergara.

EL

EL REY.

POR quanto por parte de vos Fray Ioseph Angles dela orden de san Francisco nos fue fecha relacion, diziendo, que cõ licencia nuestra teniades impresso vn libro, in quartũ Sentẽtiarum, intitulado Flores Theologicarum quæstionum, con nueuas añadeduras de mucha erudiciõ y prouecho para los que professan la sciencia dela Theologia, suppli candonos mandassemos daros priuilegio por tiempo de quinze, o veynte años, para que otro ninguno no pudiesse imprimir el dicho libro, o como la nuestra merced fuesse. Lo qual visto por los del nuestro consejo, por quanto en el dicho libro se hizo la diligẽcia, que la pragmatica por nos sobre ello fecha dispone, fue acordado que deuiamos mãdar dar esta nuestra cedula en la dicha razon, y nos tuuimos lo por bien. Por la qual vos damos licencia y facultad para que vos, o la persona que para ello vuestro poder huuiere, y no otra persona alguna, podays hazer imprimir el dicho libro q̃ de suso se haze mẽcion, en estos nuestros reynos de Castilla, por tiẽpo y espacio de diez años, cũplidos primeros siguientes q̃ corren y se cuentan delde el dia dela data desta nuestra cedula en adelante: so pena que la persona, o personas, que sin tener para ello vuestro poder le imprimiere, o vẽdiere, o hiziere imprimir, o vender, pierda toda la impression que hiziere y vendiere, cõ los moldes y aparejos della, y mas incurra en pena de cincuenta mil marauedis, por cada vez que lo cõtrario hiziere: la qual dicha pena sea la tercia parte para el juez que lo sentenciare, y la otra tercia parte para la nuestra camara: y la otra tercia parte, para el que lo denunciare. Y mãdamos a los del nuestro Consejo, Presidente y oydores delas nuestras audiencias, y alcaldes, alguaziles, dela nuestra casa, y corte y chãcillerias, y a todos los corregidores, Assistente, gouernadores, alcaldes mayores, y ordinarios, y otros juezes y justicias qualesquier de todas las ciudades villas y lugares delos nuestros reynos y señorios, assi a los que ahora son, como a los que seran de aqui adelante, vos guarden y cumplan esta nuestra cedula y merced que assi vos hazemos: y contra el tenor y forma della ni dello en ella contenido, no vayan, ni passen, ni consientan yr ni passar en manera alguna, so pena dela nuestra merced, y de diez mil marauedis para la nuestra camara. Fecha en Barcelona, a treze dias del mes de Mayo, de mil y quinientos y ochenta y cinco años.

YO EL REY.

Por mandado de su Magestad.

Antonio de Eraso.

NOS Philippus Dei gratia, Rex Caſtellę, Aragonum, Legionis, Siciliæ, Hieruſalē, Portugalliæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Nauarræ, Granatæ, Toleti, Valentiæ, Galletiæ, Maioricarum, Hiſpalis, Sardiniæ, Cordubæ, Corſicæ, Murtiæ, Giennis, Algarbij, Algeciræ, Gibraltaris, Inſularum Canariæ, nec non Indiarum Orientalium, & Occidentalium, Inſularum & terręfirmæ maris Occeani, Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Mediolani, Athenarū, & Neopatriæ, Comes Abſpurgi, Flandriæ, Tirolis, Barcinonę, Roſſilionis, & Ceritanię, Marchio Griſtani, & Comes Gociani. Pro parte tua deuoti religioſi fratris Ioſephi Angles Ordinis ſancti Franciſci de obſeruantia, fuit Maieſtati noſtræ expoſitum & deductum, te annis præteritis ſummo cum labore compoſuiſſe librum intitulatum *Flores Theologicarum quæſtionum*, ſuper quartum librum ſententiarum, illumq;, prędicte licentia noſtra, typis mandaſſe, & poſtea cum permiſſu Generalis prędicti ordinis aliquot additiones eidem adieciſſe legentibus proficuas, & ad promouenda ſtudia Theologiæ valde vtiles, humiliter ſupplicando, vt licentiam & facultatem iterum excudendi dictum librum cum dictis additionibus tibi cōcedere & indulgere de noſtra ſolita benignitate dignaremur. Nos verò, recognito prius & examinato iuſſu noſtro libro prædicto cum dictis additionibus, habitaq; de illis optima & inſigni approbatione, ſupplicationi tuæ duximus annuēdum. Tenore igitur preſentium de noſtra certa ſcientia deliberatè & conſultò tibi dicto fratri Ioſepho Angles concedimus, licentiamq; & facultatem plenarias impartimur, quod tibi per tempus decem annorum à die datæ huiuſmodi computandorum quandocunq; volueris poſſis & valeas abſq; alicuius pœnæ incurſu prædictum librum cum additionibus eidem adiectis excudere ſeu imprimere, aut excudi ſeu imprimi facere per te vel alias interpoſitas perſonas: prohibentes & iubentes quibuſcunque excuſſoribus, impreſſoribus, & aliis quibuſuis

perſonis

perſonis ad pœnã florenorum auri Aragonũ mille noſtris Regiis inferendorũ ærariis,& alias pœnas noſtro arbitrio reſeruatas,ne,dicto tẽpore durãte,librũ prædictum cum dictis additionibus excudere,ſeu impremere,aut alibi impreſſum vendere audeant abſq; licentia & voluntate tuis,libris ipſis & eorum typis & impreſsionibus primitus & plenariè amiſsis,tibiq; applicatis. Locũ tenentibus verò & capitaneis generalibus & aliis officialibus noſtris in quibuſcunq; regnis & dominiis nr̃is cõſtituris & cõſtituendis dicimus & iubemus,qui licẽtia & facultate nr̃a huiuſmodi te vti & frui ſinãt,& cõtra eã non faciãt vel veniant, aut aliquẽ facere vel venire permittant vlla ratione ſeu cauſa,ſi præter iræ & indignationis noſtræ incurſum pœnã præappoſitam cupiunt non ſubire. Cæterũ volumus ſub pœnis iam dictis,quòd impreſſo libro prædicto nõ poſſit per quenquã vendi,niſi priusillo ad noſtrum S.S.R.C. adducto vbi;cum exẽplari originali exhibito manu noſtri Secretarij Michaëlis Gort in calce firmato valeat comprobari & vendendi licentia concedi. In cuius rei teſtimonium præſentes fieri iuſſimus noſtro regio cõmuni ſigillo à tergo munitas. Datis in ſancto Laurentio,die nono,menſis Iunij, anno à natiuitate Domini,milleſimo quingenteſimo octuageſimo quarto.

YO EL REY.

V.Comes generalis theaſaur. V.Campi R. V.Frigola R.
V. Sapena R. V.Terça R. V.Marcilla R.
V.Gort pro conſeruatore generali.
In diuerſorum xiiij. fol. clxxvij.

Licentia Reuerendiſſimi patris Generalis.

FRater Franciſcus Gonzaga, totius ordinis minorum Generalis miniſter, & ſeruus, Reuerendo patri fratri Iosepho Angles eiuſdem ordinis Prouincię ſancti Iacobi Theologo præſtantiſſimo, ac prædicatori egregio nobis dilecto, ſalutem. Cum intellexerimus Flores in quartum librum ſentẽtiarum paucis ab hinc annis à te in lucẽ editos vitis doctiſſimis gratos maximè fuiſſe, & à multis cum magno applauſu receptos: cumq; humiliter & ſupplex petieris, vt tibi liceret illos iterum cum multarum quæſtionum & difficultatum additionibus typis mandare animaduertentes tua pia deſideria iuuandi rempub. Chriſtianam, cum benedictione paterna atque ad ſalutaris obedientiæ meritum libentiſsimè tibi liberam facultatem dictos Flores cum ſuis additionibus imprimendi, atque etiam quę ad hoc opus excudendum neceſſaria ſunt concedimus poteriſq; Cõpluti, vel vt tibi commodius viſum fuerit hæc omnia opere complere, impetrata tamen prius licentia à ſuperioribus, iuxta decretũ Sacroſancti Concilij Tridentini, & præcipimus omnibus nobis inferioribus ob meritum obedientiæ ſanctæ, nequis tibi impedimẽto eſſe, vel contradicere preſumat, vale in Dño, quem pro nobis ora, Data Madriti die xviij. Maij, anni M. D. lxxxiij.

F. Franciſcus Gonzaga.
qui ſuperiora manu propria.

APPRO-

APPROBATIO D. RECTORIS & Doctorum Vniuersitatis Complutensis.

IOannes Ramirez in Sacratissima Theologia doctor, insignis collegij & Vniuersitatis Complutensis Rector, librum, quem frater Iosephus Angles instituti D. Francisci composuit, & Flores Theologicarum quæstionum inscribitur, quem Regius Aragoniæ Senatus ad hanc Complutensem academiam misit, vt inspiceret, dignus ne sit, qui prælo mandetur: ex mea commissione legerunt, atque inspexerunt diligenter Didacus Lopez, Gaspar Cardillus Villalpandeus, Franciscus Ximenius, Ioannes Ruiz, Franciscus Muñoz, Nicolaus de Palacios, Doctores Theologi, eo autem inspecto, atque examinato summa cura, & diligentia, cum simul essent apud me, omnes retulerunt in eo libro nihil omnino reperiri, quod fidei, religioni, Christianæ Reipub. aut bonis moribus sit contrarium, sed vtile admodum esse adiuuanda, & promouenda Theologiæ studia: tum propter res, quæ in eo explicantur, tum etiam propter stylum, quo res tractatæ sunt. Quamobrem dignum esse iudicauerunt, qui typis mandatus, in vulgus prodeat, vt ad plures ex eius libri lectione vtilitas peruenire possit. In huius rei fidem has literas dedi propria subscriptas manu, Academiæ sigillo, Compluti in Collegio nostro, die secunda mẽsis Augusti, anni milliesimi, quingentesimi septuagesimi tertij.

Doctor Ramirez
Rector.

Alphonsus de la
Serna Notarius.

APPRO.

APPROBATIO ADMODVM REVERENDI & Doctissimi Patris fratris Michaelis Carrança, Sacræ Theologiæ D. & Sanctæ Inquisitionis Valentiæ consultoris, & calificatoris.

EGO *frater Michael Carrança Sacræ Theologiæ Doctor, ac in conuentu Carmelitarum eiusdem Theologiæ immeritus interpres, & lector, nec non ab Illustrissimo, & Reuerendissimo D.D. Ioanne à Ribera Dei, & Apostolicæ sedis gratia Patriarchæ Antiochiæ, Archiepiscopo Valentino, & S.C.R.M. Consiliario, librorum imprimendorum in prædicta ciuitate, & regno examinator specialiter deputatus, vidi, & diligentissimè perlegi primam partem cuiusdam libri, Flores Theologicarum quæstionum in quartum librum sententiarum, nuncupati, autore admodum Reuerendo P.F. Iosepho Angles ordinis seraphici diui Francisci, vtriusq; Philosophiæ, & Sacræ Theologiæ eximio professore, & Prouinciæ Sardiniæ sui ordinis commissario generali, omni scientiarum & virtutum genere ornatissimo. In quo quidem libro nihil est meo iudicio, quod cum sacræ Scripturæ, fidei sanctionibus, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ dogmatibus, vel cum bonis moribus pugnare videatur: nec denique, quod vtramque potestatē, Ecclesiasticam scilicet, aut ciuilem mordicus lædat: quin potius tanti viri acumen ingenij, docendi dexteritatem, scribendi facilitatem sermonis, prout res ipsa patitur elegantiam, rerum abditarum interpretandi subtilitatem, & in eligendis, & seligendis Sanctorum doctorum floribus, instar apis argumentosæ innatam prudentiā, & in Christianam Rempub. in Deum summam animi charitatem, & pietatem contemplatus, meritò imprimendum manibusq; sapientium circunferendum, & euulgandum censeo. In quorum fidem, hoc publicum meæ examinationis, et approbationis instrumentum manu propria subsignatum exhibui. Dat. in præfacto conuentu Carmelitarū Valentiæ, decimoquarto Ianuarij, anno à Natiuitate Domini millesimo, quingentesimo, septuagesimo quarto.*

F. Michaël Carrança.

APPRO-

APPROBATIO REVERENDI admodum, & eruditissimi P. F. Ioannis Baptistæ Burgos Sacræ Theologiæ, & iuris Canonici eximij D. & Sanctę Inquisitionis Valentiæ consultoris, & calificatoris.

EGO frater Ioannes Baptista Burgos, Augustinianus, Sacræ Theologiæ, & iuris Canonici Doctor, ac in Academia Valentina publicus Sacræ Theologiæ professor, necnon pro Illustrissimo ac Reuerendissimo D.D. Ioanne de Riberæ Patriarcha Antiocheno, & Archiepiscopo Valentino librorum imprimẽdorum examinator, & cerrector fidem facio, vidisse me secundam partem libri, cui titulus est Flores Theologicarum quæstionum in quartum librum sententiarum, quem edidit admodum Reuerendus Pater frater Iosephus Angles ordinis sancti Franciscei de obseruantia, Sacræ Theologiæ Doctor: quo summa diligentia viso per me, & examinato, fateor nihil in eo esse, quod non sit catholicum, vtile, & absq; vlla hæresis, aut alicuius erroris suspicione, & plane redolens autoris sui sanam Catholicam, & eximiam eruditionem, dignumq; quòd in manus omnium communemq; vtilitatẽ veniat, ac typis excussum euulgetur, & in publicum prodeat. In quorum omnium fidem præsens publicum testimonium dedi manu mea scriptum, ac subsignatum. Decima quinta Ianuarij, millesimo quingentesimo septuagesimo quarto.

F. Ioannes Baptista Burgos.

APPRO-

APPROBATIO DOCTISSIMI Sacræ Theologiæ professoris, & verbi diuini egregij concionatoris R. admodũ patris fratris Gabrielis Pineli Augustiniani.

Additiones de tribus partibus satisfactionis Sacramenti Panitentiæ ad quartum librum Florum, autore admodum Reuerendo P. F. Ioseph Angles ordinis D. Francisci vidi de mandato Præsidis, & supremi Senatus, & summa cum attentione legi, in quibus sunt omnia quasi per epithomẽ, quæ in materia possent desiderari, selectissimè enucleata, & ad promptissimum compendium redacta insigni diligentia, industria, & postremo labore: in quo opere nihil est, quod vertit in dubium, vel in suspitionem catholicæ & probatæ doctrinæ posit deduci; vniuersum verò opus videtur doctissimis, aut initiatis in Sacra Theologia vtilissimum & necessarium. In conuentu D. Philippi Madriti, anno millesimo quingentesimo, octuagesimo tertio.

F. Gabrielis Pinelo.

AD

AD LECTOREM.

ANimaduerte Christiane lector in his floribus animum meum ingeniuum in deligẽdis, & sequendis opinionibus, atq; sententiis. Aliquando enim à cõmuni doctrina Sancti Thomæ, & Diui Bonaventuræ videor discedere. Non quod eam falsam aut improbabilem existimẽ: sed vt aliorum scholasticorum doctorum sententiam haud falsam, imò aliquando sequendam esse demonstrem, variis hinc inde iactis fundamẽtis. Noui namq; diuum Thomam, Dominicanæ familiæ singulare ornamentum, cum quatuor Ecclesiæ sanctæ doctoribus à Sanctissimo pio V. quintum Doctorem fuisse cõnumeratum, ac proinde eius doctrinam sanam, & Catholicam, & tutò sequendam. Noui etiam Diuum Bonauenturam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ olim Cardinalem, Episcopum Albanensem ex nostro Seraphico ordine desumptum, in suis sententiis, & piis perinde, ac doctissimis scriptis Seraphicum ab omnibus Christiani nominis, & Sacræ Scripturæ professoribus passim, & indies vocitatum. Vtrumq; deniq; noui diuino pollentẽ spiritu, sacrę matris Ec-

clesiæ

cleſiæ Sydus fulgentiſſimum omni adoratione,& veneratione,& obſeruatione,pro ſua ſanctitate dignum. Verum enimuero noui quoque Deum optimum maximum ſuas veritates,& occultiſsimos ſuæ mentis conceptus aliquando per doctores, quanuis ſanctorum numero non aſcriptos declaraſse. Hinc mihi permiſsum intellexi Alexãdri,Scoti, Ricardi, & aliorum meæ familiæ doctorum ſententiam verã ſequi,ſuſpicere, ac venerari (veritas enim à quocunque prolata Spiritus ſancti) vt ſicut Deus oſtenditur admirabilis in ſanctis ſuis, oſtendatur quoque admirandus in doctoribus ſuis, quos hactenus Eccleſia ipſius ſponſa, tanquam amicos ſpõſi fideles amplexata eſt, ſuis honoribus,titulis, & dignitatibus extollendo.

Præterea vbicunq;. Alex. Alen. S. Tho. & reliqui Doctores citãtur,& liber, in quo de quęſtione propoſita diſputant,prętermittitur,intellige,vel in 4. par. Alex. Alen. aut in 3. parte ſancti Tho. ſiue in 4. lib. ſent. talem locũ contineri: nam ſi alterius libri locus citatur, ibidẽ liber exprimitur.

FLORES QVAESTIONVM DE SACRAMENTIS IN GENERE.

Mag. Sentent. Distinct. 1.

QVÆSTIO PRIMA DE HIS, quæ ad essentiam Sacramenti pertinent.

Artic. 1. De definitione Sacramenti.

VARIAE à doctoribus, & exactæ Sacramẽti definitiones asseruntur, qualis illa est. D. Augustini, scilicet, In quo sub tegumento rerum sensibilium diuina virtus secretiùs operatur, & refertur. 1. q. 1. canon. multi, & illa eiusdẽ Beatus Augustinus, & Magistri, Inuisibilis gratiæ visibilis forma, ita vt imaginem gerat, & causa existat. De consecr. dist. 2. cap. sacrificium.

Et illa Hugonis, Materiale siue sensibile elemẽtum, foris pro positum, ex institutione diuina significans, & ex sanctificatione spiritualem gratiam continens.

Et illa B. Thomæ: Signum gratiæ sanctificantis, his omnibus tamen perfectior esse videtur, quæ in sequenti conclusione continetur.

Ale. Alen. *in. 4. p. q. 1. m. 1. & q. 3. m. 1.* S. Tho. *3. p. q. 60* Docto *d. 1: 4. lib.* Ric. *art. 1:* Sco. *q. 2.* Durand. *q. 1. &* Gabri. *q. 2.* Mag. *dist. 1.* Lib. *1. de Sacr. p. c. 1. 3 p. q. 60. art. 1.*

CONCLVSIO.

Scot. est. l. 1. quæst. 2. SACRAMENTVM est signū sensibile, gratiā Dei, vel gratuitū effectū, ex institutione diuina efficaciter significans, ad salutē hominis viatoris ordinatum. Singulas partes breui declaremus: primu signū sensibile nominatur, gratiā Dei efficaciter significans: quia præter speciē, quā ingerit sensibus, significat gratiam, tum recipienti Sacramētum exhiberi, idq; efficaciter, quia fides Catholica docet. Posito, verbi gratia, baptismi Sacramento, tūc baptizato, nisi ponat obicē, gratiā dari: vt habetur apud D. Marcū. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit: hinc signū practicū nominatur, deinde additur in definitione: vel gratuitū effectum, propter Hostiam consecratam, quæ est Sacramentū: quia per illam, tāquam per certam cæremoniam, Deum colimus, & adoramus: atque hæc nō significat gratiā inhærentem, nō enim illa datur, nisi quādo Hostia recipitur, sed significat gratuitū Dei effectum, ideſt, Christum IESVM, & eius sanctissimā passionem: iuxta illud Lucæ, Hoc facite in meam cōmemorationem: præterea ponitur: Ex institutione, &c. quia nō natura, vt fumus ignem, ablutio, verbi gratia, exterius facta ablutionē animæ interiorē per gratiā à peccatis significaret, nisi Christus Dominus ita cōstituisset: tādem: Ad salutē hominis viatoris, &c. qua particula & sacramenti necessitas, & finis institutionis eiusdem, qui est nostra iustificatio, declaratur.

Aug. 2. de doct. Christiana.

Marc. ult.

Luc. 22.

Art. II. An determinata materia, & forma sint de essentia cuiuscunque Sacramenti?

CONCLVSIO I.

Vide S. Th. ubi sup. ar. 6 & 7. Hom. 8. sup Ioan. & habetur Can. detrahit. 1. q. 1.

OMNIA sacramēta nouæ legis ex rebus, tāquam materia, & ex verbis tanquam forma, cōstat: definita est in Concil. Flor. sub Eugenio. IIII. & patet ex B. Augustino dicente, Accedit verbum ad elementum, & fit sacramentum.

CONCLVSIO II.

ITA est in vnoquoq; Sacramēto determinata materia, & forma, vt sub alia materia, vel forma nō possit Sacramentū cōficī. Ratio est, quia solus Deus, qui potest gratiā conferre, potest materiā, & formā, ex quibus Sacramentū, quod est gratiæ signum, constat,

cõstat, instituere, Hinc collige, in oleo lineaceo, qũauis in aliquibus effectis cum oleo oliuarũ conueniat, non licere Cõfirmationis, aut extremæ Vnctionis sacramentum conficere. APPEN.

CONCLVSIO. III.

RES in vnoquoq; sacramento dicitur materia, & verba forma. Ratio est: quia quẽadmodum materia ex se est indeterminata ad plures formas, determinatur verò ad certam speciẽ per certam formã: ita etiã res sensibiles in vnoquoq; sacramẽto sunt indeterminatæ ad significandum plura: determinantur verò per verba ad significandum gratiam, vel gratuitũ effectũ. Hoc autẽ fiet per spicuũ, si in ductione singulorũ sacramentorũ vtaris: vt, exẽpli gratia, in Baptismo ablutio multa significat, nam potest quis seipsum abluere, vt lauet se, & refrigeret: restringitur verò ad significandam ablutionem sordium peccatorũ per formam: Ego te baptizo, in nomine Patris, & Filij, & spiritus Sãcti: & in sacramẽto Pœnitentiæ confessio, reliqui actus pœnitentis, qui sunt quasi materia, possunt diuersimode fieri, & restringuntur per formã, &c. Dur. tenet contra primã, & secundam conclusionem, Matrimoniũ non constare rebur, sed verbis tantum, quod est cõtra Concil. Flor. verùm quia fuit illo Concilio antiquior, non est crimine notandus, sed cauendus. *Dist. 1. q. 3 Dur. cauen.*

Scotus accusatur sed falso: quòd dixerit sacramentũ pœnitẽtiæ non constare ex rebus, vel materia, Verum infra, q. 1. de pœnitentia liberatur, & quid senserit declaratur. *dist. 14. inf.*

Art. III. *An liceat Sacramentorum formas uariare?*

CONCLVSIO I.

QVANDO variatur forma in terminos Synonimos, dũmodo nõ varietur sensus, manet sufficiens forma, & verũ conficitur Sacramentũ: vt si quis Hispanè dicat, *este es mi cuerpo* aut mixto idiomate, hoc est *mi cuerpo* & ratio est, quia quotiescũq; seruatur idem sensus orationis, quamuis nomina varientur, sufficiens Sacramenti forma seruatur.

CONCLVSIO. II.

SI aliqua Respublica imponeret noua rebus nomina, quæ essent cum formis Sacramentorũ consuetis Synonima, liceret eũ

illis sacramẽta conficere: vt si statueret, vt A. significaret Patrẽ, B. Filium, C. Spiritum Sanctum, liceret tunc baptizãdo dizere: Ego te baptizo in nomine A. B. & C. Ratio est: quia seruatur idẽ orationis sensus: sunt enim termini illi ex impositione Synonimi cum verbis formæ consuetæ.

CONCLVSIO. III.

QVANDO termini idem significant ex accõmodatione vsus, licet ex loquẽdi cõsuetudine remanet sufficiẽs forma: vt si quis regem absoluens dicat, Ego absoluo maiestatẽ vestrã. Ratio est eadẽ, quæ superioris conclusionis: esset tamen ridiculus, qui hac forma vteretur, idem iudicium est de figurata locutione: vt in consecratione Calicis. Hic est enim Calix, &c. vbi continens pro contento sumitur.

Soto. dist. 1. q. 1. arti. 8.

CONCLVSIO. IIII.

QVOTIESCVNQVE per terminorũ mutationes penes augmẽtum, vel diminutionẽ, siue interpositionẽ consuetæ formæ sensus non variatur, verũ Sacramentũ conficitur. Propterea ꝙ, cum obseruetur idem orationis sensus, forma sufficiens obseruatur: vnde sub hac forma: Baptizo te, in nomine Patris omnipotentis, & Filij sapiẽtis, & Spiritus Sãcti diligentis, verũ fit Sacramentũ: quia istæ additiones nõ mutant formę cõsuetæ sensum: itẽ sub hac: Hoc est corpus meũ: quia detractio particulæ, enim non mutat sensum, &c. Et tandem si inter capedo tẽporis, aut alicuius orationis interpositio fuerit, adeò breuis, vt nõ discõtinuet intentionẽ, vel sensum, vel cõmunem concipiẽdi vsum, Sacramentũ conficietur: vt si Sacerdos dicat, Ego te baptizo (*alibi mouchacho*) in nomine Patris, & filij & Spiritus sancti amen.

CONCLVSIO. V.

QVANDO fit mutatio in fine tantũ terminorum, non autem in principio, & non animo inducẽdi errorẽ: sed ex imperitia sermonis, vel ex defectu linguæ, sefficiẽs forma nõ mutatur, patet: quia seruatur formæ cõsuetæ sensus, quinõ seruaretẽ, si in principio fieret mutatio: vt si loco patris diceretur matris: & confirmatur ex Cano. Retulerunt de consec. d. 4. de eo, qui baptizabat in nomine patrias, &c. Vbi respondet Zacharias Papa, verum fuisse collatum baptismum: quia ex accõmodatione vsus, verba corrupta, & integra idem signant.

CON-

CONCLVSIO VI.

QVI ex industria corrumperet fines terminorum dicens, Ego te baptizo, in nomine patrias, &c. verè conficeret Sacramẽtum: & ratio est, quia quotiescunque minister seruat sufficientem formam cum animo faciendi, quod facit Ecclesia, & Christus faciendum instituit, verè conficit: & qui ex industria corrumpit fines terminorum, ita se habet, verè igitur conficit: seruatur enim idem orationis sensus: nam balbutiẽtes in comœdijs ex industria non mutant orationis sensum: eundem quidem concipiunt sensum ex accommodatione vsus audientes verba integra, atque corrupta.

CONCLVSIO VII.

QVANDO transpositis terminis seruatur sensus formæ consuetæ, verum conficitur Sacramentum: quoniam seruatur forma sufficiens, cùm formæ consuetæ sensus retineatur: exemplum reperies quæst. 1. de Eucharistia.

Prima difficultas. An qui, prætermissa forma consueta, vtitur sufficienti, mortaliter peccet?

RESPONDEO per duas propositiones. Prima propositio in casu primæ, secundæ, tertiæ, quartæ, quintæ, & septimæ conclusionis peccat tantum venialiter. Probatur, quia quãdo charitas Dei, vel proximi non violatur, mor. peccatum non committitur: hic autem charitas Dei non violatur: quia non agitur contra præceptum primæ tabulæ, cùm seruetur formæ sensus à Christo institutæ: nec contra præceptum secundæ tabulæ: neque enim proximus læditur: cùm verum recipiat Sacramentum neque etiam fit sacramento iniuria: quare peccabit tantum venialiter: dummodò aliàs vel ex contemptu, vel ratione scandali, non fieret mortale.

Secunda propositio circa secundam conclusionem de sententia D. Thomæ, qui tenet non confici Sacramentum, ex industria corrumpens verba mor. peccat, & baptismus de sententia eiusdem est sub conditione reiterandus. Quod peccet mortaliter, patet: quia secundum illam opinionem exponit se periculo mor. peccandi: est tamen hæc propositio limitanda, nisi Minister sit Theologus, qui contrariam opinionem defendat: quia tunc in nullo periculo constituitur, cùm non agat contra conscientiam.

Secunda difficultas. An qui relicta forma consueta animo inducendi errorem, vtitur sufficienti, vere conficiat?

DVÆ sunt contrariæ opiniones: prima D. Thomæ, q. 60. art. 7. ad 3. & art. 8. contraria opinio est Palu. in 4. dist. 3. q. 1.

Alex. Alen. q. 3 m. 3 art. 3. S. Th. q. 60. ar. 7 & 8. doctores d. 3. D. Bon. q. 3. q. p. dist. Ric. art. 2. q. 3. Sco. & Dur. quæst. 2. Gab. q. vnica art. 1. S. Thomæ est.

CONCLVSIO I.

QVI non seruat consuetam formam sed sufficienti vtitur, cum intentione tamen faciendi, quod Ecclesia præcipit, & Christus instituit, quàuis habeat animum inducendi errorem in hoc nomine verum conficit Sacramentum. Ratio est: quia formæ Sacramentorum, & illorum ministri habent virtutem ex institutione Christi, & non ab Ecclesia, vnde si habeat animum faciẽdi, quod Christus instituit, &c. Et confirmatur exemplo Græcorum, qui cõficiunt in fermentato, existimantes nos in azimo panes consecrantes errare.

CONCLVSIO II.

SI minister habuerit animum inducendi errorem in forma, dicendo, In nomine patrias, filias, &c. Volens innuere Deum habere filiam, non conficiet Sacramentum. Ratio est: quia forma tunc non est sufficiens, cùm non habeat eundem sensum cum forma consueta: est etiam definita in Can. cerulerum de consec. dist. 4.

QVÆSTIO SECVNDA DE INSTITVTIONE SACRAMENTORVM.

Alex. Alen. q. 1. m. 2. per 4. art. S. Tho. q. 61. DD. d. 1. D Bon. q. 1. Ric. toto art. 2. & 3. Scot. q. 3. Gab. q. 2. Magistrũ Vegã ca. vltimo lib. 7. super Concil. Trid. Dur. q. 2. ar. 3. In 3. sent. dist. 20.

Art. I. An Sacramentorum institutio fuerit ad salutem necessaria?

CONCLVSIO.

NON fuit illorum institutio simpliciter necessaria. Ratio est, quia neque passio Christi IESV, ex qua sacramenta habent virtutem, vt est communis Theologorum sententia, fuit simpliciter necessaria: fuit tamen necessaria, quia conueniens ad nostram eruditionem. Hanc probant S. Thomas & Doctores multis rationibus congruentibus.

Art. II. An in statu innocentiæ fuerit aliquod sacramentum necessarium?

COMMVNIS est Doctorum sententia de hac re: verùm Alex. & Durand arbitrantur quòd si in statu innocentiæ homines

mines perstitissent, tenerentur aliqua sacrificia ad fidem sanctissimæ Trinitatis protestandam offerre.

CONCLVSIO I.

IN statu innocentiæ nullum fuisset sacramentũ propriè dictum necessarium: quia tale sacramentum est medicina contra morbum, & cum ibi nullus fuisset morbus, nulla profectò opus esset medicina. Dicit enim Christus Redemptor noster: Non est opus valentibus medico, sed malè habentibus. *Matth. 9.*

CONCLVSIO II.

IN illo statu nullum fuisset, si homines non cecidissent, sacrificium. Primum enim, non opus esset illo ad exteriorem fidei protestationem: quia satis fuisset verbo tenus illam protestari. Secundò, neque ad distinctionem religionis: quia tunc vnus fuisset Dei cultus in toto terrarum orbe. Tertiò, neque ad redimendam pœnam temporalem peccatis debitam: quia in illo statu nulla fuisset culpa. Vltimò, neque ad scientiam Dei comparandam, vt Deo debitum honorem exhibere discerent: nam, vt Magister Sententiarum ait, homo in illo statu sine medio videbat Deum, id est, nõ indigebat creaturis ad creatoris notitiam inuestigandam, per diuinã siquidem reuelationem illam habebat, non enim plures causæ institutionis reperiuntur. *dist. 1.*

Art. III. An in statu legis naturæ fuerit aliquod sacramentum proprie dictum?

TRES sunt circa articulum opiniones. Prima est S. Thom. qui vtramque partem probabilem esse indicat: *3. p. q. 70. art. 4. d. art. 4.*

Secunda Ricardi, qui defendit sola fide parentum nullo exterius adhibito signo homines tunc à peccato purgari. *per tres q. in 4. d. 1. q. 3. & 4. Gabr. d. 1. q. 2. art. 3. &*

Tertia Scoti, cui subscripsit Gabriel, hi affirmant ibi fuisse aliquod sacramentum proprie dictum; idem tenuit Alex. 4. p. q. 2. & 5. *Palud. q. 5. ar. 5.*

CONCLVSIO I.

IN lege naturæ fuit aliquod sacramentum propriè dictum, quo paruulis originale peccatum remittebatur. Cõstat multis rationibus: nam primũ erat tunc sacerdotiũ Melchisedech; quod non fuit

Gen.6.&24. & 27. & Deut.c.1. in aliqua lege institutum, nisi ad sacramentorum administrationē: deinde fœminæ tempore legis scriptæ à peccato originali per aliquod sacramentū legis naturæ liberabātur. Præterea vbi est mortbus debet esse aliqua medicina: tādē erāt tunc fideles ab infidelibus separati: quamobrem indigebāt sacramēto sensibili iuxta sētentiā D. Aug. dicentis: in nullum nomē religionis, siue verū, siue falsum, coadunari homines possūt: quin aliquorum signorum, vel sacramentorum sensibilium consortio colligantur.

Lib.19. cōtra Faustū ca.11.

APPEN.1. Hinc colligitur solam fidem interiorem adultorū non satis fuisse paruulis tunc ad salutem. Ratio est: quia cum esset opus sacramento, & sacramentum sit signum sensibile, necesse erat fidē aliquo signo exteriori protestari. Dicit enim D. Paulus corde creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem.

Rom.19.

CONCLVSIO II.

SACRAMENTVM legis naturæ originale peccatum paruulorum delens, non erat aliquod sacrificium: sed fides verbo, vel facto aliquo protestata. Patet iisdem rationibus, quibus confirmata est appendix, & conclu.1. nam quando D. Greg. dicit, solam fidem (vt refertur de consecr. dist. 4. Can. Quod apud nos) esse remediū pro paruulis, intelligitur pro fidei confessione verbo tātùm facta, vel facto aliquo protestata: nō autē pro solo actu interiori credēdi.

Vide Sco.q.7. vbi sup.

CONCLVSIO III.

HVIVS sacramenti non erat definita verborum forma: sed præcipiebatur tātum: vt super paruulum verbo, aut facto, fides mediatoris futuri inuocaretur, fortasis in hunc modū. futurus mediator te saluet. Perspicua est concl. illius enim Sacra scriptura meminisset: sicut & circuncisionis mentionem fecit, quæ tempore eiusdem legis fuerat tradita Abrahæ: quod autem fides mediatoris (vt dictum est) esset necessaria, constat apertè: quia peccata nunquā fuerunt dimissa, nisi propter merita vnius mediatoris: vnde Iob: Scio, quod Redemptor meus viuit &c. quo loco fidem vnius mediatoris habuisse declarat.

Iob c.19.

APPEN.2. Hinc in lege naturali non sufficiebat actus alicuius infidelis intendentis facere super paruulum, quod fidelium congregatio faciebat. Ratio est ex 4. concl. deprompta: quia cùm illius sacramentum non esset definita verborum forma: sed actus fidei interioris, talē fidem exterius explicans, & infidelis interiorem fidem non habe-

ret,

ret,non poterat exteriori actu verbo,scilicet,aut facto fidem, siue actum,quem non habeat,verè explicare:hic, aduerbium verè nota diligenter.

CONCLVSIO IIII.

ADVLTI in lege naturali virtute sacrificiorum iustificabantur.Constat ex Can.quod apud nos proximè citato:erat nihilominus necessaria fides mediatoris,ad Rom.3.Quem proposuit Deus propitiatorem,per fidem &c.Erat quoque necessaria pœnitentia: quia confessio erat in lege naturali,tandem cõfirmatur Iob 1.Qui singulis diebus offerebat sacrificium pro filiis dicẽs:Ne forte peccauerint filij mei &c. *Rom 3.* *Iob ca. 1.*

CONCLVSIO V.

ADVLTI in lege naturali habebant sacrificandi præceptum. Ratio est:quia remedium contra peccatum fuit sub præcepto: vt est modo baptismus,atque pœnitentia.& sacrificia erãt in illa lege remedium contra peccata:vt ex Canone quod apud nos B. Greg. constat. *Scoti est, Dur. & Palud.*

Falso colligitur à Magistro Soto,vbi supra contra Scotũ ex illius solutione non est discrimen inter remedium paruulorum, & adultorum,contra D.Gregor.nunquam enim Scot.dixit fidem sacrificio protestatam,sed verbo tenus: vnde maximum discrimen inter vtrumque remedium constituit,quod erit legendi Scotũ facilè perspicuum. APPEN.3. *Sco. defenditur.*

Hinc intelliges quoque illud præceptum non scriptura,sed per traditionem à parẽtibus in filios fluxisse:quemadmodum de præcepto fidei vnius mediatoris,quod erat necessarium ad salutem, nulla scriptura habebatur:vt D.Tho.docet.Dices,nõ potuit sine scriptura esse idem apud omnes,ergo vel erat scriptum, vel non erat sacramentum.Respondeo,erat idem secundum actum interiorem fidei vnius mediatoris: non autem secundum actum exteriorem: quia non erat traditum hoc sacramentum sub certa forma: & confirmo ex sententia D.Thom.nam sicut ille docet,solo instinctu interiori,tunc mouebãtur ad eligendas res pro remedio adultorum, ideſt,pro sacrificio:ita à simili eodem instinctu ad eligendũ actum exteriorem ad fidem pro paruulis manifestandam moueri, tunc manifestum est. APPEN.4. *2.2.q.2.ar.7.* *q.60.artic.5. ad 1.*

QVÆSTIO TERTIA DE CAVSALITATE GRATIÆ.

DD. d.1. D. Bona q.4.c. pr. Ricar. 4. q. 1. Dur q. 4. Castro V. Bap. hæres 3.

Art. I. An sacramenta nouæ legis sint causa gratiæ?

CONCLVSIO.

DE fide tenendum est, sacramentum nouæ legis causam esse gratiæ: est enim definita in Conc. Flor. sub Eugenio IIII. his verbis: Sacramenta nouæ legis continent gratiam, & eam dignè suscipientibus conferunt: & in Conc. Trident. cap. 5. in præfat. Sessio. 5. & Sessio. 7. Cano. 6. 7. & 8. vbi anathemate feriuntur hanc Catholicam veritatem negantes.

Prima diffi. Quomodo sacramenta sunt causa gratiæ?

VARIÆ sunt de hac difficultate opiniones, quæ illam difficilem admodum reddunt. Prima est Alex. Alen. q. 8. m. 3. art. 5. & q. 19. m. 2. cui adhæsit D. Tho. in 4. sent. d. 1. q. 4. ar. 4. hi Doctores tenent esse sacramenta instrumentalem gratiæ causam: quia quandam qualitatem efficiunt in anima, per quam disponitur ad gratiam suscipiendam quam dispositionem in sacramentis characterem imprimétibus: dicunt esse characterem, in aliis verò quendam animæ ornatum.

Secunda opinio dicit sacramenta efficere gratiã: ita vt sint causæ morales gratiæ: quia in illis applicantur nobis merita Christi, quæ sunt causa gratiæ: hanc defendit Mag. Cano. in prælectione de sacramentis in genere 4. p. quam dicit esse D. Th. multis in locis, quæ ibidem citat.

Tertia opinio est Scoti d. 1. q. 4. dicentis, sacramenta gratiam efficere, ita quòd se habeat sicut effectus priores destinati ad effectus posteriores, scilicet, ad gratiam: nam sicut notitia dicitur efficere volitionem, quia ad volitionem præsupponitur (nihil enim volitum, quin præcognitum) ita sacramenta dicuntur gratiam efficere: quia ex lege diuina ad illam præsupponuntur.

Quarta opinio est Gab. d. 1. q. 1. scilicet, quòd sacramenta causant gratiam, sicut causæ naturales suos effectus: cuius ratio nititur huic propositioni, scilicet, causam, secundam producere suum effectum

factum, nihil aliud est, quàm Deum talem effectum producere ad præsentiam illius causæ quæ quidem videtur contra fidem: quia si operationes nostræ voluntatis nō producuntur ab illa sed à Deo, voluntate tamen nostra præsente, cōtra iustitiam profectò faceret Deus puniendo peccata nostra, quæ ipse, nobis præsentibus, facit.

Quinta opinio est Mag. Soto dist. 1. q. 3. art. 1. 4. asserentis, sacramenta causare gratiam mediatè, & consecutiuè.

CONCLVSIO I.

SACRAMENTA possunt quodammodò morales causæ gratiæ appellari, nam moralis causa est, quæ mouet efficientem, mediante aliquo obsequio: & sacramenta mouent quidem Deum Opt. Max. mediante Christi IESV obsequio, ad conferendam nobis gratiam.

CONCLVSIO II.

SACRAMENTA possunt quoq; suo modo causæ sine quibus re susceptis, sacramentalis gratia non confertur, nominari: nam per sacramenta confertur gratia ex opere operato: quare nisi re ipsa suscipiantur, non dabitur talis gratia: atq; ita erunt causæ sine quibus non re, scilicet, susceptis, confertur gratia sacramentalis.

Hinc sequitur, sacramenta, vt in 1. & 2. concl. cōsiderantur, non mereri nomen causæ instrumentalis. Tum, quia causa moralis non est ens, reale, quemadmodū instrumentalis causa. Tum etiam, quia causa sine qua non præsupponitur ad effectum, & non operatur illud, vt apertio fenestræ præsupponitur ad introductionem luminis: at vero causa instrumentalis producit effectum. APPEN.

CONCLVSIO III.

SACRAMENTA sunt instrumentalis causa gratiæ: quia illam supernaturaliter efficiunt, eo modo, quo instrumentalis causa artificiosè, simul cum suo artifice, effectum producit. Constat ex proprietatibus instrumētalis causæ: nam per illam primā reddit Deus, qui est principalis causa, animas sibi similes. Confertur enim gratia, qua animæ deificantur, & diuinæ naturæ consortes efficiuntur. Secundò, quia non virtute propria: sed Dei, meritorumque Christi operantur, deferuntque actionem Dei ad passum, nam sunt media inter Deum, & animam illa recipientem: & confirmatur authoritate Conc. Trid. Sessio 6. cap. 7. vbi baptismus instrumentalis causa iustificationis nuncupatur.

Art.

Art. II. An posſit creatura inſtrumentaliter creare, vel ad creationem, concurrere?

HÆC quæſtio breui in præſentia explicatur: quoniam inſtituta eſt de cauſa gratiæ diſputatio. Duæ ſunt opiniones: vna affirmans Gab.d.1.q.2.art.3.dub.2.Alma. quem ibi citat, & Mega. Vega ſuper Conc. Trid.lib.7.cap.13. Altera & communis eſt oppoſita, de qua lege Alex. Alen. in 2.p.q.6.m.2.art.4.Mag.ſent.in 4. d.5.D.Tho.1.p.q.45.art.5. Sco. in 4.d.1.q.1. Ric. in 4.d.5.q.4.art.1. & in alijs locis, quæ ibi citantur: Alber.Mag.in 2.d.1.art.7.Duran. in 2.q.1.d.1.

CONCLVSIO I.

NVLLA creatura, etiam per Dei omnipotentiam, poteſt eſſe inſtrumentalis cauſa creationis: propterea quòd, de ratione inſtrumenti eſt, vt agat circa aliquod paſſum, & prius natura, quàm principale agens, illud tangat, ſitque medium inter principale agens & paſſum: quæ quidem in creatione, cùm fiat ex nihilo, haud eſſe poſſunt.

CONCLVSIO II.

BENE tamen poteſt eſſe cauſa ſine qua non creationis, quia imperium diuinum, quod defertur ad nihil id eſt, ad nullum ſubiectum, non vtitur creatura, tanquam inſtrumento.

APPEN. Hinc ſequitur, quòd ſi Deus per orationes, & preces alicuius ſancti crearet aliquam formam, tales preces non eſſent cauſæ inſtrumentales: ſed morales per rationem modo dictam.

Art. III. An ſacramentalis gratia in nobis aliquem peculiarem effectum operetur?

CONCLVSIO.

Alex. Alen. q 8. ar.2.§.1. D.Tho.q.62. ar.2.& DD. d.1. D. Bon. q.6.ar.1.Ric. q 4 artic. 4. Sco.d.2.q.1.

SACRAMENTALIS gratia, etſi à gratia gratum faciente non diſtinguatur ſpecie: habet nihilominus peculiares effectus. Ratio eſt: quia Deus, & natura nihil faciunt fruſtra: atque ita fruſtra ponerentur plura ſacramenta, ſi illorum non eſſent diuerſi effectus. Quamobrem in vnoquoque ſacramento promittit Deus ſimul cum gratia peculiare auxilium ad illius ſacramẽti effectum: vt in baptiſmo præſtat Deus, cum gratia peculiare auxilium ad reliqua ſacramenta dignè ſuſcipienda: in cõfirmatione ad fidem publice

blicè confitendam, & contra inimicos Ecclesiæ defendendā: in Eucharistia delectationem, & deuotionis augmentum: in confessione peculiare auxiliū ad persistendū in gratia, ne in eadem vel alia peccata pœnites relabatur: in extrema Vnctione cōtra tentationes dæmonum, qui nos in desperationem ducere conā tur: demum in matrimonio Deus Opt. Max. speciale auxilium ad superandas carnis concupiscentias concedit.

Alex. Alē. q. 8. m. 3. art. 5. §. 5. 6. & 7. D. Tho. q. 62. artic. 3 4 5. D. Bon. d. 1: ar. 1. q. 3. & d. 3, ar. 1. q. 2, Sco. d. 1. q 5. & d. 2. q. 1. Ric. d. 1. q. 3. ar. 4. Du. d. 1. q. 4. & 5. Gabri. d. 2. q. 1. q. 1. ar. 3. dub. 1.

Art. III. An sacramenta uirtutem efficiendi gratiam à passione Christi IESVS *habeant?*

CONCLVSIO.

VIRTVS, quæ est in sacramentis conferendi gratiam, ex meritis passionis Christi IESV emanat, Ratio est: quia gratia nulli datur, nisi propter merita passionis Christi: & confirmatur ex Glossa, super illud Rom. 5. In similitudinē præuaricantis Adæ: vbi legitur, ex latere Christi dormientis fluxisse sacramenta, per quæ saluata est Ecclesia.

Hinc colligitur sacramenta esse vasa, in quibus merita Christi deferuntur, & per quæ nobis applicatur gratiaq; confertur, habita quidem ratione non ad merita nostra, sed Christi, ex quibus virtutem habere dicuntur.

Primæ diffic. An habeant uirtutem efficiendi gratiam à qualitate, uel uirtute aliqua supernaturali illis inhærente?

CONCLVSIO I.

VIRTVS in sacramētis existens nō est specialis qualitas, sed motus à ministro, prout minister est, effectus: vt virtus ablutionis, id est, baptismi, vt sit sacramentū est, q moueatur à ministro: vt pote, infundendo aquā animo faciendi, quod Christus instituit. Ratio est: quia virtus cuiuscūq; instrumēti est motus artificiosus factus ab agēte principali, vel ministeriali: & cū sacramenta sint gratiæ instrumenta: vt supra diximus, erit profecto virtus illorum motus effectus à ministro: pro vt minister est, id est, animo faciendi, quod Christus instituit.

APPEN.

Virtutē aquæ in Sacramento Baptismi, & olei in Sacramēto Con-

APPEN.

Cõfirmationis,& extremæ Vnctionis esse ablutionẽ,& vnctionem,& cæterorum sacramentorũ esse motũ, qui efficitur à ministro animo faciendi,quod Christus instituit,hinc manifestissimè colligitur. Et nota,quòd quando Sco. dicit virtutem Sacra-
d.1.q.1.4. mẽti esse,quòd sit signum certum,loquitur de Sacramẽto,vt est sinum:at verò, vt est instrumentalis causa,non id inficias sacramenti virtutem esse prædictum metum.

CONCLVSIO. II.

SACRAMENTA,quatenus sunt instrumẽtales causæ,gratiã continẽt. Ratio est:quia causam cõtinere effectũ, nihil aliud est, quàm habere virtutẽ producendi illum,& cùm sacramẽta,quãdo applicantur à ministro(vt proxima concl.diximus)habeant virtutem efficiendi gratiam.dicentur profectò continere illam, quatenus instrumentales causę sunt, ad differentiam Dei Opt. Max.qui solus est principalis gratię causa.

Art.V.De numero,excellentia, & necessitate, Sacramentorum nouæ legis?

Alex. Alẽ. q.8. m. 7. ar.2.D.Th. q.65.ar.1. & DD.m,4 D.Bon. d.2 q.3.Scot.q: 1.Ric. q. 4. ar.1.Dur.q. 2.Gab. q.1. ar.1.in eadem.d.2. APPEN.

DE NVMERO, AN SINT. SEPTEM TANTVM?

Hoc dubio explicatur.2.pars.2.distin.Magistri.

CONCLVSIO. I.

SEPTEM tantùm sunt nouæ legis sacramenta:ita enim definitur in Conc.Flor.expressè,& Tridẽt. Sessio.7.de sacramẽtis in genere cap.1.vbi ita habetur.Si quis dixerit sacramẽta nouæ legis non fuisse omnia à Christo Domino nostro instituta, aut esse plura,aut pauciora,quàm septem,&c.Anathema sit.

Hinc colligitur cautè legendos esse Alex. Alẽ. in 4.p. q.24. m.1.vbi dicit sacramentũ Confirmationis fuisse ab Ecclesia in Cõc.Meldẽsi institutum,& D.Bon.d.7.q.1. qui tenet cũ Alex. & Hugo.lib.de sacramentis,p.15.cap.2.qui affirmat extremã Vnctionem fuisse à B.Iacob.institutam.

D.Th.ar.2. 3.& habetur in Conc. Tr. Sess. 7. de sacramentis in genere.Can. 3.

DE EXCELLENTIA.

CONCLSIO II.

INTER sacramenta nouæ legis, Eucharistiæ Sacramentum est

eſt cæteris præſtantius: eſt enim finis ad quē alia ſacramenta ordinantur, & finis ex præſtantioribus, quæ ſunt ad finem: continet etiam Chriſtum realiter.

CONCLVSIO. III.

INTER alia ſex Baptiſmus, Cōfirmatio, & Ordo cæteris præſtantiora cenſentur: quia Baptiſmus eſt ianua omnium ſacramētorum: confirmatio eſt ad defendendam fidem: & ordo hominē in ſupremo Eccleſiæ gradu conſtituit.

DE NECESSITATE.

CONCLVSIO. IIII.

BAPTISMVS, Pœnitentia, & Ordo ſimpliciter tātùm ſunt neceſſaria. Ratio eſt: quia illud eſt ſimpliciter neceſſariū ad ſalutem, ſine quo de lege peccatum nō dimittitur, talia ſunt hæc tria ſacramēta: de Baptiſmo enim Ioan. 3. dicitur. Niſi quis renatus fuerit, &c. De pœnitentia. Luc. 13. Niſi pœnitētiā egeritis, omnes ſimul peribitis. Et de ordine conſtat, quia ſine illo nō poteſt pœnitentiæ ſacramentum adminiſtrari. D. Th. ar. 4. Ioan. 3. Luc. 13.

CONCLVSIO. V.

CAETERA ſacramēta ſunt ſecundum quid neceſſaria, ideſt, ad ſalutē conuenientia, ne quis per contemptum illa prætermittat: quia qui ſacramentum contemit, Chriſtū IESVM authorem ſacramentorum contemnere videtur.

Art. ult. De Circunciſione, & reliquis Sacramentis ueteris legis conferant ne gratiam?

QVINQVE ſunt opiniones circa Sacramentū Circunciſionis. Prima eſt Mag. ſententiarū d. 1. dicentis, per circunciſionē deleri peccatum, gratiā autem minimè dari: quæ opinio eſt apertè erronea, quia de lege nō datur medium inter filium regni, & perditionis. Nam qui non eſt mecum, cōtra me eſt, &c. vide D. Bona. qui illum ſano modo interpretatur. Cauēdus Magiſter. Luc. 11.

Secūda opinio refertur à D. Th. infrà citato eorū, qui dicebāt gratiam dari per circunciſionem, quæ ſubficiebat ad deletionē peccati, nō autem ad conſequendam gloriam: hæc etiā eſt falſa, quia gratia gratū faciens, & culpam delet, & ad gloriam iuuat.

Tertia opinio affirmat deleri culpam, & gratiam ad gloriam vtilem

vtilem conferri: negat tamen per illam carnis concupiscentiam cohiberi.

Quarta est D. Tho. q. 62. art. vltimo, & q. 70. art. 4. qui tenet, nulla veteris legis sacramēta habuisse in se virtutem, qua gratiā operarentur: non enim dabatur gratia virtute circuncisionis de sententia illius, sed fidei ministri.

D. Tho. est. 12. q. 103. ar. 2. ad. 2. Scot. q. 6. et alia contra. Magist. d. 1. Quinta opinio est Sco. d. 1. q. 6. quam multo antea defende rat. Alex. Alen. q. 7. m. 7. & 8. D. Bona. q. 3. art. 2. Ricar. q. 3. art. 6. in 1. d. quos sequuntur Dur. q. 5. & Gab. q. 4. eadē dist.

CONCLVSIO I.

VETERIS legis sacramēta si cum gratia, & fide, recipiebātur, erant gratiæ & gloriæ ex opere operātis meritoria. Ratio est: quia erat actus à Charitate procedēs in Deū relatus. Talis enim actus est gratiæ, & gloriæ, meritoti[9]: vt patet Matt. 10. & Mar. 9 Quisquis enim dederit potū aquæ frigidæ in nomine meo. &c.

Matth. 10. Mar. 9.

CONCLVSIO II.

NVLLVM sacramentū, quod erat præcisè legis Mosaicæ, ex opere operato gratiam cōferebat. Definita est in Cōc. Flor. sub Eugenio IIII. vbi ita legitur. Nouæ legis septem sunt sacramēta, quæ multum differunt à sacramentis veteris legis. Illa enim non conferebant gratiam: hæc autem nostra, & continent gratiam, & eam dignè suscipientibus conferunt.

APPEN. Cano. Durum. Hinc colligitur caute legēdum esse Dur. vbi supra dicentem confecrationem sacerdotalem in lege veteri gratiam cōtulisse.

CONCLVSIO III.

VIRTVTE circūcisionis olim dabat gratia: sicut modo Baptismi virtute: patet. Primò authoritate Eccl. in c. maiores de Baptis vbi dicitur, etli originalis culpa per circūcisionē remittebatur, & dānationis periculū euitabatur, non tamen ad regnū cælorū pteueniebatur: vbi eodē modo loquēdi, quo per Baptismū gratiā dari determinatur in Conc. Trid. Sess. 6. cap. 7. vsus est Innocen. III. ad virtutem circuncisionis exprimendam: ibiq; ex professo loquitur, cum cōparet circūcisionem cū Baptismo: & in vltimo, scilicet, non tamen ad regnū cælorum peruenibatur, differre demostrat. Idē docet D. Agu. Cano. ex quo. & D. Gregor. Cano. quod apud nos, & etiā venerabilis Beda quem mag. d. 1. citat. Dices. Cōc. Flor. dicit sacramēta veteris legis non contuliſſe

De consec. di stin. 4.

tuliſſe gratiã: ſed ſolùm figuraſſe gratiam dandam &c. Reſpondeo: loquitur de ſacramentis, quæ præcisè erant veteris legis: circunciſio autem fuit data Abrahæ ante legem: & quando D. Paul. Rom. 4. dicit accepiſſe Abraham ſignum circunciſionis, ſignaculũ fidei iuſtitiæ, quæ eſt in præputio, non negauit, quin virtute propria gratiæ augmentũ Abrahæ cõtuleritneq; rectè inferes, nõ fuit iuſtificatus Abraham, quãdo accepit circunciſionẽ: ergo circunciſio virtute propria non conferebat gratiã, qua peccator iuſtificaretur: quemadmodum nõ valet à ſimili, virgo ſanctiſsima, quãdo accepit Baptiſmum, nõ fuit iuſtificata: quia iam ab inſtanti ſuæ immaculatæ cõceptionis erat gratiæ plena: ergo Baptiſmꝰ non iuſtificat alios: recepit ſiquidem Abraham gratiæ augmentũ per circunciſionem: ſicut virgo ſacratiſsima per Baptiſmũ. & nota: paſsio Chriſti tunc in circunciſione non operabatur, vt cauſa efficiens, neq; vt cauſa finalis, quamuis erat finis inſtitutionis ſacramentorum veteris legis: ſed tanquam moralis & meritoria cauſa: vt nunc tẽporis operatur: & vt modo merita paſsionis exhibitæ applicantur nobis peractũ exteriorẽ, id eſt, per receptionem ſacramenti: ita tunc merita paſsionis exhibendæ, quæ erat cauſa moralis, & meritoria, per receptionem circunciſionis applicabantur. Præterea, ſi obijcias. D. Paul. dicentem: cur ad egena, & infirma elementa conuertimini? Reſ. cum D. Hier. ibidem: loquitur contra illos, qui poſt acceptam Euangelij gratiam, ad iudaiſmum reuertebantur. Nam ante ſufficientem Euangelij promulgationem diuitijs plena erant: quia circunciſio gratiam conferebat, & reliqua Chriſtum venturum ſignificabant. Tandem ſi perconteris intelligentiam illius loci: ſi enim per legem iuſtitia: Chriſtus ergo gratis mortuus eſt, qui videtur concluſionem Sco. euellere. Reſp. loquitur ibi B. Paul. de operibus ſecundum valorem proprium, & naturalem: vt poſtea falsò docuit Pelagius: non autem ſecundum valorem à lege, & à diuina ordinatione ſtatutum: nam hoc modo operibus debetur ex meritis Chriſti IESV præmium æternæ iuſtitiæ, vt pote, gratia, & acceptatio ad gloriam: circunciſio autem ex meritis Chriſti virtutem conferendi gratiam habebat.

Rom. 4.

Galat. 4.

B. Hieron.

Galat. 2.

QVÆSTIO QVARTA DE CHARACTERE.

Art. I. In quibus sacramentis nouæ legis character imprimitur.

Alex. Alen. q. 8. m. 4. art. 1. & q. 19. per totum D. Th. q. 63. ar. 1. & DD. m. 4. D. Bon. d. 6. art. 1. per quinque. q. Ricar. d. 5. toto ar. 2. Sco. d. 6. q. 9. 10. & 11. Durand. 4. q. 1. Patrem Castro cõtra hæreses V. character.

CONCLVSIO I.

CERTISSIMVM est characterem in anima per sacramenti initerabilis receptionem, si recipiens non ponat obicem, imprimi. definitur in Conc. Flor. sub Eug. IIII. & in Conc. Trid. Sess. 7. & Can. 9.

CONCLVSIO II.

IN Baptismo, Confirmatione, & Ordine duntaxat character imprimitur: definita est in Conc. modò citatis: nã in Flor. dicitur. inter hæc sacramenta tria sunt, scilicet, Baptismus, Confirmatio, & Ordo, quæ characterem, id est, spirituale quoddã signũ imprimunt in anima indelebilẽ: vnde in eadem persona non iterantur: & in Trid. eodem Can. 9. ita legitur. Si quis dixerit in tribus sacramentis Baptismo, scilicet, Confirmatione, & Ordine non imprimi characterem in anima, &c. Anathema sit.

Art. II. An character sit qualitas absoluta in anima existens? &c.

DVÆ sunt opiniones: vna communis, quam tenent Alexand. D. Bona. 4. p. q. 19. m. art. 2. quos citat Gab. d. 6. q. 2. Ricar. q. 1. D. Th. art. 2. vbi supra. & dicitur ab his esse qualitas absoluta: altera est Dur. d. 4. q. 1. asserentis esse relationem quandam. Sco. dubius est in hac quæstione.

CONCLVSIO I.

CHARACTER est potentia actiua, seu passiua, recipiendi, administrandive sacramenta: per characterem enim distinguitur sacerdos à non sacerdote scilicet, per potẽtiam administrandi sacramentum. Baptizatus etiam à catechumeno per potẽtiam recipiendi sacramentũ. Est enim character signum, quo insigniti ad inuicem distinguuntur, & inter se quandoque assimilantur, & à carentibus charactere differunt.

CONCLVSIO II.

POTESTAS ista actiua, siue passiua non est ens rationis, aut relatio:

relatio: sed qualitas absoluta in anima existés. patet: quia impressio est actio realis: vt impressio sigilli in cera, & character dicitur imprimi in anima: vt cõstat Can. maiores de baptismo. tũ etiã quia similitudo noh est nisi in qualitate, & per characterem, qui illum habent, dicuntur esse similes. *Vide concl. citatam sup. quæst. 4. ar. 1.*

CONCLVSIO III.

CHARACTER respectu sacramentorum instrumentalis causa, siue potentia est: quia sacerdos est causa instrumentalis cõuersionis panis in corpus Christi verum per verba cõsecrationis: & hoc: quia habet characterem: ergo multò magis character.

DIFFICVLTAS,

An sit character indelebilis?

CONCLVSIO I.

POTESTAS hæc administrandi, vel recipiendi sacramenta, quæ character nuncupatur, indelebilis est. definita est expressè in Conc. Flor. & Trid. in 1. art. citatis, & in cap. maiores de Baptismo, & Can. quod quidam. 1. q. 1. *Alex. q. 19. m. 5. D. Bona. q. 5 Ricard. q. 3. D. Tho. art. 5. vbi suprà.*

Art. III. An sit character in voluntate vel in intellectu tanquam in subiecto?

DVÆ sunt opiniones. 1. Alc. q. 19. m. 3. D. Bona. q. 3. D. Tho. art. 4. vbi supra Ricar. d. 5. q. 2. art. 2. qui tenent characterem subiici in intellectu. Altera Sco. q. vltima. d. 6. qui defendit esse voluntatem characteris subiectum. Dur. verò. d. 4. q. 1. opinatur subiici in potentia executiua: vt in manu, & lingua: hæc autem opinio est contra Conc. Flor. Sess. 7. Can. 9. vbi diffinitur imprimi in anima: quamobrem non in lingua, vel in manu. *Durandus caute legẽdus hic.*

CONCLVSIO I.

CHARACTER non est in essentia animæ: vt in subiecto: sed in eius potẽtia, vel mediantibus potentiis (vt Alex. & D. Bona affirmãt) inest. Ratio est: quia character est signum, quo Christo IESV, qui est secunda persona Trinitatis sanctissimæ, configuramur; quæ quidem configuratio non fit secundum essentiam animæ: sed secundum eius potẽtias: hæc est Alexã. D. Tho. & D. Bona. cui Sco. non repugnat.

DVBIVM.

In qua igitur potentia inerit?

CONCLVSIO I.

Scoti est.

IN voluntate tanquam in subiecto, probatur: quia omnes Theologi fatentur iustitiã in voluntate collocari, & actus sacramentalis, cùm per illũ Deo debitum honorem, petendo æternã salutẽ ab illo, reddamus, est actus religionis: religio verò pars iustitiæ est, atq; ita erit profectò character, vt iustitia, in voluntate. Secundò: quia potentiæ distinguntur per actus, & character inclinat ad actus volũtatis: inclinat enim ad actus religionis, & iustitiæ, quę est in voluntate: quare, &c. Tertiò quia per characterẽ obligamur ad colendum Deum sacramentalibus operationibus, & obligatio est voluntatis, quia est actus potẽtiæ liberæ: quamobrẽ in voluntate erit character: ex dictis fit satis rationibus contrariæ opinionis: nã operationes sacramentales, ad quas character inclinat, etsi fidem saltem in suscipiente præsupponat, non sunt fidei: sed religionis protestationes. Deinde quando dicitur potentia animæ subiici in essentia animæ, intelligitur de potentiis naturalibus: character verò est supernaturalis potentia, habens se velut habitus, inclinánsque per modum habitus ad operandum.

Tandem nota non esse hoc loco institutam disputationem de subiecto inhæsionis: hac enim ratione tota anima, cùm sit indiuisibilis, & omnes eius potentiæ idem realiter cum illa, erit characteris subiectum: sed de subiecto perfectionis: quomodo intellectus, qui fide perficitur, dicitur esse fidei subiectum.

Art. vlt. An character sit totius Trinitatis Sanctissimæ, vel alterius diuinæ personæ potius, quàm Christi IESV *appellandus?*

CONCLVSIO I.

Alex. Alẽ. 4. p. q. 19. m. 1. art. 1. D. Th. art. 3. vbi suprà.

GRATIA, quæ est character, quo sancti in Triumphanti Ecclesia ad Dei fruitionẽ deputantur, non Christi, sed Dei character nominatur: quod autem gratia character sit, perspicuũ est: nam est signum, quo homines deputantur ad aliquem finem, nempe ad Dei fruitionem: tum esse Dei characterem patet: quia chara-

character alicuius principis est signum, quo milites reddũtur illi similes in aliqua potestate: & per gratiam homines Deo similes in potestate fruendi diuina essentia efficiuntur: vt enim Deus est beatus in visione, & fruitione essentiæ diuinæ: ita homo media gratia ad similem beatudinem acceptatur.

CONCLVSIO II.

CHARACTER sacramentalis Christi character est: per illum enim principi Christo homini in aliqua potestate assimulamur: quod quidem manifestum fiet posito exemplo. v.g. per characterem ordinis, qui est potestas absoluendi à peccatis, Christo qui sacerdos erat, & peccata remisit, sacrificiumque, id est, seipsum Patri obtulit in sacerdotali potestate assimulamur, &c. Et nota non reddi nos similes Christo per sacramentalem characterem in alijs potentijs, quas Isaias cap. 33. indicaut, dicens de Christo. Dominus, legifer noster, Dominus Rex noster, ipse saluabit nos. quo loco iudiciariam, legislatoriam, Regiam, & sacerdotalem potestatem complexus est. *Isaias cap. 33.*

QVÆSTIO VLTIMA DE MINISTRO SACRAMENTORVM.

HAC quæstione exponitur. d. 5. & 6. Magistri sententiarum vbi legendi sunt doctores. *Alex. Alen. q. 15. vbi sup. & 10. m. 1. D. Tho. art. 1. q. 64. Ricar. d. 5 q. 1. art. 1. Dur. dist. 5. q. 03. Vega li. 7. super Concilium Triden. à cap. 4. vsque ad 18.*

Art. I. Quonam pacto Deus, & minister interiorem sacramenti effectum operantur?

CONCLVSIO I.

SOLVS Deus est gratiæ sacramentalis, & characteris causa principalis. nam causa principalis est, quæ virtute propria, & permanenti, atque independenter, reddens passum sibi simile operatur: qualis est solus Deus, qui per suam diuinam voluntatem quæ est permanens, & independens, & ipsemet Deus, reddit hominem sibi similem, iustificando per gratiam illum: Deus enim est, qui iustificat. *Rom. 8.*

CONCLVSIO II.

MINISTER est instrumentalis gratiæ causa. constat ex pro-

prientibus instrumẽtalis causæ: non enim operatur virtute propria: sed principalis agentis, nempe, Dei, & meritorum Christi, cuius actionem deferens in animam, reddit illum, non sibi, sed Deo, inediante gratia, similem.

CONCLVSIO III.

Alex. Alen. q. 16. m. 2. art. 3.

GRATIA sacramentalis, quæ ex opere operato confertur, per sanctioré ministrũ maior minimè dãtur. Ratio est: quia propter merita Christi datur sacramentalis gratia ex opere operato, & nullo modo propter ministri merita: non enim qui plantat, est aliquid, neque qui rigat: sed qui incrementum dat Deus, lege Cano. Baptismus, & Cano. inter bonos. de consecr. dist. 4.

1. Corint. 3.

CONCLVSIO IIII.

SANCTITAS ministri, & eius preces suscipienti Sacramentum diuinum impetrant auxilium, vt rectè sacramentali gratia, & libero arbitrio vtatur. Hinc enim Moysen, & Aaron multa suis precibus populo Israëlitico impetrasse legimus. hinc B. Paul. in suis epistolis, pro se orationes fieri postulauit: hinc tandem B. Iacob. multum iusti assiduam deprecationem valere dixit.

Capue.

Oppositum 4. concluſ. fuit error Pelagij, & aliorum hæreticorum, aduersus quos pater à Castr. Verb. oratio hæresi tertia disputat.

Hæresis.

Art. II. An Christus: vt homo sit instrumentalis causa gratiæ quæ per sacramentum confertur?

CONCLVSIO I.

Alex. [illegible] m. 5. D. [illegible] art. 3. Vbi. d. 5. [illegible] art. 1. Duran. 3.

HVMANITAS Christi IESV per receptionem Eucharistiæ est nunc instrumentalis gratiæ causa. Ratio est: quia per eius motum agens principale, vt pote, Deus infundit nobis gratiam, qua animas nostras deificat, sibique similes reddit.

CONCLVSIO II.

Zuar. 3. Mart. 3.

HVMANITAS Christi fuit quibusdam iustificationis causa instrumẽtalis, illis, scilicet, quibus Christo domino loquente fuit concessa gratia. patet: nam fuit instrumẽtum miraculorum verbi diuini: quia per eius imperium, & motum, miracula efficiebãtur: vt quãdo dixit. Adolescens tibi dico surge: & Archisynagogi filiam resurgere fecit. & iustificationis instrumentũ quando per

do per eius locutionem aliqui fuerunt iustificati: vt Magdalena, Paralyticus, Saulus, & alij.

CONCLVSIO III.

HVMANITAS Christi non est modò in aliis sacramentis, præter Eucharistiam, instrumẽtalis causa gratiæ, quæ per illa cõfertur. patet primo: quia non habet vllam actionem realem, nec motum in aliis sacramentis, per quem principalis causa, scilicet Deus operatur, hoc est enim instrumentalis causæ proprium. Secundò, quia causa instrumentalis non mouet principalem, immò ab illa mouetur: at verò humanitas Christi suis precibus mouet Deum: iuxta illud: aduocatum habemus apud patrem, &c. Tertio, quia humanitas Christi ex sententia D. Thom. patribus veteris testamenti per fidem applicabatur: & quoniam non existebat, non erat tunc instrumentalis causa, cum igitur modò in cæteris sacramentis, dempta Eucharistia, non existat, quamuis nobis per fidem, & sacramenta applicetur, non erit profectò instrumentalis causa. Vltimò, causa instrumentalis non tangit passum per solam artificis intentionem (non enim calamo in mente existente scribimus) sed per realem actionem: quare cùm humanitas Christi non existat realiter in aliis sex sacramentis, non erit instrumẽtalis causa gratiæ, & iustificationis.

D. Bona. Ric. Sco. & Dur. est.

1. Ioan. 2.

CONCLVSIO IIII.

NON sunt passiones, & actiones humanitatis Christi nunc instrumentalis causa nostræ iustificationis. Probatur: quia actio realis, qualis est actio causæ instrumentalis: est ab ente reali, nunc autem passio Christi, & eius merita sunt entia rationis tantùm in mente diuina existentia. lege Vegam super Concil. Tridẽ. ca. 15. & infra.

CONCLVSIO V.

HVMANITAS Christi, & eius merita in acceptione diuina sunt modo morales causæ, propriéque dici etiam possunt causæ meritoriæ sacramentalis gratiæ. Ratio est: quia si Adæ peccatum tantæ fuit malitiæ: vt totum genus humanũ per generationem carnalem infecerit: profectò merita Christi, & eius passio sanctissima, tãtæ erunt excellẽtiæ, vt toti humano generi merendo illi gratiã per sacramentorũ applicationẽ conferendam.

Roma.8. prosint. Vbi enim abundauit delictum superabundauit gratia: & sicut per vnius inobedientiam peccatores cõstituti sunt multi: ita per vnius obedientiam iusti constituentur multi.

Art. III. An Christus: quatenus homo potuerit hominibus potestatem concedere constituendi sacramenta?

DVÆ sunt opiniones. Prima est cõmunis Alex. Alen. q. 15. m. 1. D. Tho. q. 64. ar. 4. D. Bona. art. 3. q. 1. & Rich. q. 3. arti. 1. d. 5. ij defendunt Christum, quatenus Deus est, habere potestatẽ principalem instituendi sacramenta, eámq; non potuisse Apostolis communicare: verùm potuisse illis potestatem excellentiæ, & authoritatem condendi sacramenta concedere.

Secunda opinio est Dur. in 4. d. 6. q. 4. docentis potuisse Deũ Apostolis concedere: vt eligerent res quasdam sensibiles, quæ essent sacramẽta: non tamen potuisse illis cõferre gratiam capitis, qua sacramenta conderent.

Sco. communem opinionem defendit: ait enim. d. 1. q. 3. arti. 2. solus Deus potest instituere sacramẽta: quia solus potest dare gratiam: & intelligit principaliter, vt ex præcedentibus cõstat. Deinde non negauit humanitatem Christi potestatem instituendi sacramẽta habuisse: nã i fine illius art. ita loquitur: perfectio sacramẽti requirit, quòd instituatur à Deo, vel quod determinet se regulariter cooperari illi signo: vbi apertissimè declarat potestatẽ instituendi sacramenta creaturæ ex commissione concedi posse.

CONCLVSIO I.

SOLVS Deus principaliter, & independenter, & humanitas Christi ex cõmissione, sacramenta instituere possunt. Ratio est: quia instituere sacramentum est dare alicui rei sensibili virtutem significandi gratiã, quam ex natura sua non significabat: & cùm solus Deus principaliter & humanitas Christi ex commissione (quoniam habuit gratiam capitis) possit gratiã dare, profectò solus Deus principaler, & independenter, &c.

CONCLVSIO II.

NON potuit Christus IESVS Apostolis, vel Ecclesiæ, principalem, & indepẽdentem potestatem instituendi sacramenta, quá ipse: vt Deus habuit, communicare: propterea quòd, si talis potestas

stas esset Apostolicis cõmissa, esset quoq; eisdẽ deitas data: quid? quòd neq; humanitati Christi, cùm sit verbo vnita, talis potestas communicari potuit: aliter enim humanitas esset diuinitas.

CONCLVSIO III.

CHRISTVS, in quantum Deus, potuit Apostolis excellentiæ potestatem, quam eius humanitas habuit, committere, atque etiam in quãtum homo: quia potuit illis dare gratiã capitis, qua sibi, & aliis gratiam mererentur: & cùm possent tunc aliis gratiã mereri, potuissent etiam illius gratiæ dandæ signa, quæ essent sacramenta instituere. *Vide Dur. dist. 5. q. 5.*

CONCLVSIO IIII.

PRAEDICTAM potestatem apostolis minimè tradidit. Ratio est: ne schisma in Ecclesia oriretur: nã si Corinthij diuidebãtur, quòd alij à Paulo, alij à Cepha essent baptizati. ego enĩ, dicebat vnus, sum Pauli; alter verò, ego sum Apollo, &c. quãtò maior occasio schismatis in Ecclesia fuisset, si Apostoli instituẽdi sacramẽta authoritatem habuissent: ne igitur schismatis occasio præberetur, talem potestatem conferre haud decuit. *1. Corint. 1.*

CONCLVSIO V.

ECCLESIA potest instituere sacramentalia, & aliquod signum certum, quo ex opere operato virtute meritorum Christi, & sanctorum pœna pro venialibus, & mortalibus peccatis, in dimissis, luenda remittatur. Ratio est: quia cùm summus Pontifex possit remittere pœnam temporalẽ per applicationem meritorum Christi, & sanctorum, poterit planè signum, siue sacramentale illius remissionis instituere: nam qui potest aliquem effectum præstare, potest quoque certum signum illius effectus cõstituere. Nota, primum: sacramẽtale nihil aliud esse, quàm solẽnem præparationem ad sacramentum, cuius modi est exorcismus, catechismus, &c. Animaduerte secundo, effectum ex opere operato esse, qui datur propter merita Christi.

Art. IIII. An per malos ministros sacramenta & illorum effectus conferri possint?

Alex. Ales. q. 10. m. 2. art. 1. D. Tho. q. 64. art. 5. D. d. 15. D. Bon. q. 2. ar. 1. q. 1. & 2. ar. 2. Rich.

CONCLVSIO I.

POTESTAS administrandi sacramenta, siue regia per mortale peccatũ non amittitur. cõstat multis sacræ scriptu-

q.3 ar.3.Sco. dist.6.q.1. & Dur.q.3. ræ locis:& est definita in Conci.Constantien.Sess.8. & in Tridē. Sess.7.de Baptismo cap. 11. lege patrem à Castr. Ver. Baptismus hæresi.6.& Ver.potestas contra hæreses.

CONCLVSIO II.

Egregiæ similitudines de hac re sunt apud D.Bon. D. Tho. & Castrum vbi supra. Hæresis. PER Ministrum quantumuis malum,seruantem tamen, quæ sunt de necessitate sacramenti: sacramentalis gratia suscipienti sacramentum, dummodò non ponat obicem, confertur. Ratio est quia gratia sacramentalis non datur propter merita ministri: sed Christi:vt habetur de consecr.d.4.Can.Rom.Pontifex. & in Concil.Trident.Sess.7.de sacramentis in genere Cap.12. de Baptismo Can.4.vide apud Gratia.q.1.primę causæ. Circa hunc ar. fuit error Vvaldensium, scilicet,propter quodcunque peccatum mortale Ecclesiasticam,& regiam potestatem amitti, & Donatistarum asserentium baptizatos ab hæreticis esse iterum baptizãdos:leg.Castr.locis in prima cõclu. citatis. Scot. est in præsentia liberandus à calumnia,quã illi Magist. Soto imposuit dicens:errasse Scot. vbi supra:quoniam ait baptizatũ ab hæretico, si vult fieri illius discipulus, non recipere verum sacramentum: quod quidem nec somniauit Sco.apud illum enim ita legitur. Si hæreticus baptizat adultum,& adhuc sacramentum sibi confert, & effectus eius,si in adulto non est aliquis malus motus: vt si velit cõsentire hęresi,vel vt fiat discipulus eius,hæc Sco.vbi conditionalem,si,non ad sacramentum:sed ad effectũ sacramenti referendã esse,quis non videt?quid?quòd in eodē.q.1. & non. 2. vt falsò apud Sotum legitur,idē Sco. concesit baptizatum ab hæretico, etiam,si hæreticus sit,verùm sacramentum suscipere.

Scot. liberatur in 4. d.1. q.3.art.3.

Art. V. An minister existens in peccato mor. peccet mor. sacramenta administrando?

Alex. Alen. q.16.m.2.ar. 2.D.Tho. q. 64.arti. 6. DD d.4. Rit. q. 3. art. 3. Dur.q.2.

CONCLVSIO I.

MINISTER existens in M.extra casum necessitatis administrans,siue laicus,siue sacerdos sit,M. peccat. canonizata est ab Ecclesia in multis textibus. 1. q. 1. in Can. per Isaiam, & Can.omnia,&c.nam sicut qui indignè manducat, iudicium sibi manducat: ita qui indignè ministrat, iudicium sibi acquirit.

1.Corinth.11.

CON-

CONCLVSIO II.

IN casu extremæ necessitatis existens in mortali, etiam si sit excommunicatus, administrando minimè peccative si laicus, vel sacerdos, &c. puerum agonizantem baptizaret. Et ratio Sco. est: quia concurrentibus duobus præceptis incompatibilibus, illud magis obligat, cuius transgressio magis nocet: & cùm magis noceat transgressio præcepti de subueniendo paruulo morienti, quàm præcepti de non administrando in mortali peccato, licebit profectò ministro, vel excommunicato, &c. *D. Tho. & Scot. vt sup.*

Hinc colligitur sacerdotem in mortali administrantem absolutionis sacramentum nullo modo à peccato excusari: quia potest, dum pœnitentem audit, interius de peccatis conteri. APPLI.

CONCLVSIO III.

DIACONI, & subdiaconi in mortali administrantes, mortaliter haud peccant, tum quia illorum ministeria non sunt sacramenta: sed sacramentalia: tum etiam, quia illis de dignè administrando non est impositum præceptum quemadmodū ministris sacramentorum. *Scot. d. 5. ar. 2.*

CONCLVSIO IIII.

CONCIONATOR, si est publicus peccator, concionando mortaliter peccat: nisi verè pœniteat: secus autem si sit occultus peccator. Ratio est quia præbet alijs ruinæ occasionem dicenti D. Paul. qui prædicas non furandum, furaris, &c. per vos nomen Dei blasphematur inter gentes: at verò occultus nulli talē occasionem præbet: immo charitatis, & eleemosynæ spiritualis actum exercet: præsertim quando illi ex officio incumbit, & cum timore, & reuerentia concionatur. *Rom. 2.*

Art. VI. An qui recipit Sacramentum à ministro, quem scit in mortali existere, mortaliter peccet?

D. Tho. vbi supra art. 2. ad 2. & DD. d. 5. Ric. Art. 1. q. 4. Scot. q. 2.

CONCLVSIO I.

MINISTRVM malū non excōmunicatum, cui ex officio incūbit sacramenta subditis ministrare, potest subditis absque peccato imparatum, atque inuitum ad administrandū inducere: nam qui vtitur iure suo nō peccat, & subditus habet ius petendi: neq; inducendo peccat, cùm petat sibi debitū, quod potest curatus *Vide cap. Valaterrana. de electione. & Glossa in cap. nō est de sponsalibus.*

curatus sine peccato reddere, si prius pœnituerit: vt constat ex Appendice quinti artic.

CONCLVSIO II.

PECCAT, qui à sacerdote malo, non curato, & parato publicè in Ecclesia ad administrandum, petit scienter sacramentũ. Ratio est: quia cooperatur grauiori peccato ministri: grauius enim multò peccat sacerdos reipsa administrando quàm si solùm habeat administrandi voluntatem: quemadmodum grauius peccat, qui hominem interficit, quàm ille, cui est solùm cordi interficere.

CONCLVSIO III.

SI Curatus fuerit excommunicatus generaliter tantum, integrum erit subditis ab illo sacramentum petere: etiam si ille non sit ad administrandũ paratus. patet: quia generaliter excõmunicatus ante iudicis declarationem, neque in diuinis, neque extrà, neque in receptione, vel in administratione sacramentorum, præter quam in casu, si quis suadente diabolo, vitare tenemur: vt constat per extrauagantem, ad euitanda: secus verò si non fuerit curatus: quia tunc cooperaremur grauiori illius peccato, cùm ipse ministrare non teneatur.

CONCLVSIO IIII.

A Sacerdote Curato, vel non Curato, etiã nominatim excommunicato licitum erit necessitas sacramentum in extrema necessitate, id est, in mortis art. petere: de sacramento Baptismi constat, quia concurrentibus duobus præceptis incompassibilibus, illud magis obligat, cuius trãsgressio magis nocet, & cum transgressio Baptismi de puero, vel adulto moriente baptizando magis noceat, quàm transgressio præcepti Ecclesiæ de non communicando cum excommunicato, primum præceptum obliga-
Alex. Alin. q. 16. m. 3. ar. 3. D. Tho. q. 64. art. 9. Ricar. dis. q. 4. art. 3. dist. 16. secundũ §. 1. c. 1. c. si quẽ & seq. bit, & secundi, qui sacramentum petit, reus non erit.

Art. VII. An fides ministri ad sacramenti veritatem sit necessaria?

CONCLVSIO V.

AD ministeriũ cuiuscũque sacramenti neq; fides actualis, vel habitualis ministri desideratur. hæc colligitur ex Co. Flo. vbi materia, & forma, & intentio ministri facientis, q; Ecclesia facit: nõ

autem

autem illius fides, ad veritatem sacramenti) necessaria esse dicuntur.

Hinc si Sacerdos apostata à fide proferat consecrationis verba animo faciendi, quod Romana Ecclesia facit, vel si habeat intentionem absoluendi in articulo mortis, verum conficiet sacramentum. APPEN.

Art. VIII. An intentio Ministri sit de necessitate Sacramenti?

Alexā. Ale. q. 10. m. 1. per 4. ar. D. Tho. q. 64. art. 8. & DD. d o. D. Bona. q. 1. & 2. arti. 2. Ric. q. 1 ar. 1. Scot. q. 3. 5. & 6. Durā. q. 2.

CONCLVSIO I.

DE fide tenendum est, esse intentionem necessariam. Definita est in Concil. Florent. sæpe hactenus citato: & cōstat ex iure diuino: nam quando Christus dixit in Cœna, * hoc facite in meam commemorationem, suam intentionem seruandam esse præcepit.

* *Luc. 22.*

CONCLVSIO II.

INTENTIO, quatenus est volitio actus exterioris, est in ministro ad verum sacramentum conficiendum necessaria. patet: quia minister est agens liberum, & de ratione agentis liberi est, vt præuia intentione operetur: alioquin nō esset agens liberum, sed naturale.

CONCLVSIO III.

MINISTER necessario debet ad veritatem sacramēti suum actum exteriorem in hunc finem dirigere: vt per illum actum quod Christus IESVS, vel Romana Ecclesia faciēdum instituit, conficiatur. definita est expressè in Concil. Florent. vt ex dictis constat.

CONCLVSIO IIII.

SOLA habitualis intētio, quatenus est simplex actus volitio, non est satis ad sacramenti veritatem. v. g. si cōtingat ebriosum, dormientē, siue furiosum sacerdotem ex frequenti consuetudine celebrandi vestibus indui sacerdotalibus, & sumpta hostia consecrationis verba proferre, tali verborum prolatione sacramentum minimè conficietur. Ratio est: quia ille actus non est humanus: non enim habet voluntatis libertatem indeterminatam ad operandum, vel non operandum, atque ita non erit sufficiens actus ille ad sacramentum conficiendum.

CON-

CONCLVSIO V.

ACTVALIS intentio non est ad veritatē sacramēti necessaria, Deus enim ad impossibile, vel quod difficilimū factu est, neminem obligat: est autem ferè impossibile, vt sacramentū administrans semper actualem habeat intentionem.

CONCLVSIO VI.

SVFFICIT virtualis intentio. v. g. si quis prius quam verba consecrationis proferat, voluntatem, sive propositum cōsecrandi saltē in principio actus habeat, quamuis deinceps distrahatur. Ratio est, quoniam actus ille est humanus à voluntate imperatus, eiúsque imperio elicitus, & inceptus, etsi deinceps ministet distractus sit.

CONCLVSIO VII.

INTENTIO circa finē actus, id est, vt minister intendat suscipienti sacramentum gratiam conferre, non est necessaria. Patet: quia Baptismus à pagano collatus, est verum sacramentū: & tamen nihil minus intendis, quàm vt baptizato gratia conferatur.

CONCLVSIO VIII.

INTENTIO explicata huius finis, nempe, volo proferre verba sacramenti eo fine, quem Christus instituit, nō est necessaria. Nam implicita sufficit ad sacramenti veritatem: patet ex cōsuetudine Ecclesiæ, quæ non aliam intentionem necessariā præter hanc postulauit: nihilominus, tamen Sacerdotes diligenter laborare vt actualem intentionem habeat, debet, ad sacramentum maiori cum deuotione, & sanctitate, administrandum.

Alexā. 4. p. 3. 33. m. 1. ar. 3.

Prima diffic. Si hæreticus est Ecclesiæ hostis, quomodo habens eius intentionem baptizabit?

CONCLVSIO I.

SATIS est habeat intentionem faciendi, quod Christus faciendum instituit: nam intentio Christi est Ecclesiæ intētio.

Secunda diffic. Qui ioco baptizaret, conferret-ne baptismum?

RATIO dubitandi est: quia videtur intentione carere. Animaduerte, ioco aliquid fit bifariam. Primò, cùm quis simulat

dat facere, quod non verè facit: vt qui in comœdia simulat flere cùm intus rideat. Secundò cùm verè facit: sed inter faciendum iocatur.

CONCLVSIO I.

QVI primo modo ministraret, non verè conficeret: quia caret intentione Ecclesiæ: fingit enim se ministrare, cùm non ministret.

CONCLVSIO II.

QVI secundo modo: vt si ludens formam baptismi proferret, verè conficeret. Definita est in Cano. Spiritus Sanctus. 1. q. 1. vbi pueros infidelium, quos Anastasius puer ludẽs baptizauit, verum suscepisse sacramentũ decretum est: quia intendebat facere, quod Episcopus Alexandriæ faciebat.

Tertia diffic. Si Sacerdos non habet intentionem baptizandi puerum, cùm non recipiat baptismum si moriatur puer, consequitur ne gratiam?

CONCLVSIO I.

ERRONEVM est asserere, tunc consequi gratiam. Ratio est: quia fides Catholica docet, sine baptismo, in re vel in voto saluari neminem: & in hoc casu nullo horum modorum puer est baptizatus.

Quarta diffic. An error personæ baptismum destruat?

CONCLVSIO I.

SI minister ita intendat baptizare. v. g. Petrum: vt mente quemcunque alium excludat secum dicẽs, volo Petrum solũmodo, & non alium ab illo baptizare, si loco Petri collocaretur Paulus, non esset baptizatus. Ratio est: quia deest intentio.

CONCLVSIO II.

TALIS minister, suo ministerio abuteretur: debet namque prius baptizandum cognoscere, & intentionẽ ad illum, quicũque sit, baptizandum dirigere: atque ita quamuis cognitione speculatiua Petrum à se baptizari putaret; tamen practica cognitione, qua Paulo baptismus applicatur, verè ei le baptizatus Paulus.

propterea

propterea quòd in illa practica intentione Ecclesiæ, intentio continetur.

Alexan. vbi supra q. 15. m. . art. 12. D. Tho. q. 64. art. vlt.

Quinta diffi. An intentio mala ministri veritatem sacramenti annullet?

NOTA intentionem deprauatã ministri posse esse, vel circa essentialia sacramenti: vt si quis baptizet non intentione baptizandi: sed decipiendi baptizatum: vel circa sacramenti abusum: vt si quis cõficeret Eucharistiam ad venenum cum illa præbendũ: vel baptizaret puellam infidelem, vt stuprum cõmitteret.

CONCLVSIO I.

4. q. 1. cap. hi qui. §. sed notandum.

INTENTIO circa essentialia annullat baptismum. nam deest recta baptizandi intentio quæ est de sacramenti necessitate.

CONCLVSIO II.

INTENTIO deprauata circa abusum sacramenti veritatem illius minimè tollit: nihil enim quod sit necessariũ ad sacramenti cõstitutionem desideratur. Minister tamen grauissimè peccat.

Matth. 6.

Nam cuius intentio mala, & opus malũ: cùm dicat Christus dominus: si oculus tuus nequam fuerit totum corpus tuũ tenebrosum erit. quale est huius ministri opus, nõ quòd ad veritatem sacramenti, vt constat: sed quantum ad ministri meritum.

Alex. Alen. q. 16. m. 4. D. Th. q. 64. ar. 7. Ricar. d. 5. art. 2. q. 2. & ar. 4. q. 4. reliqui DD. d. 6. Scot. quæst. 1. &c.
** Hebr. 5.*

Art. vlt. An Angelus bonus, vel malus possit de lege sacramentum administrare?

CONCLVSIO I.

ANGELVS de lege in corpore assumpto sacramentũ administrare nequaquam potest: dicit enim D. Paul. * omnis namq; Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur, in his, quæ sunt apud Deum. & cùm Angelus non sit homo, non erit ex hominibus assumptus, &c.

CONCLVSIO II.

QVANVIS Angeli locutio impropria sit, potest tamen Deus cum Angelo dispensare, vt sacraméti minister sit. vt enim potentia Dei non est alligata sacramentis quò ad iustificationem: ita neque quò ad misterium, vt non possit Angelos quoque sacramentorum ministros constituere.

CON

CONCLVSIO III.

SI Angelus bonus baptizaret aliquem, esset verè baptizatus: hoc enim non præstaret sine imperio, & diuina dispensatione, quemadmodum aliqua templa diuina dispēsatione ab illis constructa fuisse legimus: vt ex historia festi beati Michaëlis Archangeli constat.

CONCLVSIO IIII.

SI esset malus Angelus baptizans, non cēseretur verùm esse baptisma. Ratio est: quia cùm sit pater mēdacij, non illud faceret ex dispēsatione, & imperio diuino: atque ita esset Baptismus iterandus: nunquam enim Deus vtitur ad iustificationem tali ministro. Sco. Angelum non de lege, vt falsò illi imposuit Caiet. sed ex diuina dispensatione tantùm posse Baptismum administrare asseruit: lege Mag. Soto, qui Sco. ab impostura Caiet. liberat. Hactenus de sacramentis in genere. *Sco. liberatur.*

FLORES QVÆSTIONVM Sacramenti Baptismi.

HVIVS sacramenti disputatio. 3. 4. 5. & 6. d. 4. lib. à Mag. sent. comprehenditur, super quem legendi sunt Doctores D. Bon. Ric. Sco. Dur. & alij atque Alex. Alen. & D. Tho. locis infra citandis. *In 4. ar. q. 11. vsque ad 14.*

QVÆSTIO PRIMA DE ESSENTIALIBVS BAPTISMI.

Art. primus. Quænam est Baptismi definitio?

CONCLVSIO I.

BAPTISMVS non est aqua: sed aquæ vsus, vt pote ablutio corporis exterior facta sub certa verborū forma, à Christo instituta: quia cùm Baptismo baptizatus sanctificetur, & non per aquam, sed per ablutionem (dicente D. Paul.) mundauit eam, scilicet, Ecclesiā lauacro aquæ, &c. & alibi, saluos nos fecit per lauacrum regenerationis, &c. nō erit profectò Baptismus aqua, sed lauacrum *Alex. Alen. tota q. 11. S. Tho. q. 65. ar. 1. & alij DD. super 3. d. Mag. quæ hic 1. q. explicatur. Ad Eph. c. 5. Ad Tit. c. 3.*

lauacrum aquæ, quod est aquæ vsus, &c. hinc intelligitur locus
D. Augustin. D. Aug. accedit verbum ad elementum, &c. vbi per elementum aquæ vsum intelligit, id est, ablutionem corporis, &c. vt in conclu. habetur.

CONCLVSIO II.

ABLVTIO actiua ab alio facta (quia nemo potest seipsum baptizare) ad Baptismum requiritur: verùm magis de necessitate Baptismi est passiua ablutio, patet: quia multiplicatis ablutionibus passiuis tantùm, multiplicantur baptismata: nam si vnus minister decem homines vnica ablutione, vel aspersione, dicēs: Ego vos Baptizo in nomine Patris, &c. baptizaret, essent decē Baptismi: & fidem ministri vnum hominem baptizarent, dicentes simul: Ego te baptizo, vel, Nos te baptizamus in nomine, &c. essent decem ablutiones, actiuæ, & vnicus tantum Baptismus: & non ob aliud, nisi quia illic essent decem ablutiones passiuæ, hic verò vna duntaxat.

Art. II. An naturalis, & simplex aqua sit tantum Baptismi materia?

CONCLVSIO I.

Alex. Alen. q. 15. m. 2. per 3. art. D. Tho. q. 66. art. 3. DD. d. 3. D. Bona. q. 1. ar. 1. & q. 1. & 2. 2. partis d. Ric. toto ar. 3. Sco. q. 3. Dur. q. 4.

IT A naturalis aqua est Baptismi materia, vt in alio liquore confici haud possit definita est expressè in Conc. Flor. & Trident. Can. 2. de Baptismo Sess. 7. vbi ita legitur. Si quis dixerit aquā veram, & naturalem non esse de necessitate Baptismi: atque ideo illa verba Domini nostri IESV Christi: nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, ad metaphoram aliquam detorserit, anathema sit.

CONCLVSIO II.

CONVENIENTIVS multò in aqua naturali, quàm in alio liquore est Baptismus institutus: propterea quòd aqua naturalis est communis, & ab omnibus tam diuitibus, quàm pauperibus potest comparari.

CONCLVSIO III.

QVANDO aqua per iuxta positionē alterius corporis ita mutatur, vt fluida non sit, baptismus in ea confici non potest. Ratio est: quia cùm Baptismus sit ablutio, si aqua fluere non potest: vt si sit terræ adeò permixta, vt potius lutum, quàm aqua esse videatur, non abluet, atque ita non erit Baptismi materia.

Hinc

Hinc in gelu, nive, grandine, non potest fieri Baptismus : quia sunt corpora densa, & non fluida, nisi liquefiant. APPEN. 1.

Hinc in aqua rosacea, & aliis a quis arte confectis, non potest Baptismus conferi : quia vt ex 1. concl. constat, naturalis aqua est Baptismi materia. APPEN. 2.

CONCLVSIO IIII.

Si aqua per transmutationem accidentalem alteretur, bene poterit esse baptismi materia, non autem si substantialiter trãsmutetur. Ratio est, quia si aquæ substantia mutetur, iam non est aqua, quæ est huius sacramenti materia.

Hinc in vino lymphato non potest Baptismus conferri : quia ibi aqua est substantialiter in vinum transmutata. APPEN. 3.

Hinc in iure carnũ poterit confici Baptismus : quia ibi solùm est alteratio per iuxta positionem pinguedinis carnis : dummodò pinguedo tanta non sit, vt an ibi aqua existat, dubitetur. APPEN. 4.

Hinc confutantur varij circa Baptismi materiam errores. Primus fuit Seleuci, & Hermiæ, & Galatarũ, qui asseruerũt Baptismi materiam esse ignem. Secundus Armeniorum affirmantium non solam aquam : verùm etiam Chrisma esse de necessitate Baptismi, ita vt sine oleo sacro non possit fieri Baptismus : oleum autem non est nisi de necessitate præcepti Ecclesiæ, atque ita peccaret minister, necessitate secluſa, illud prætermittẽs. Tertius Valdensiũ, quibus adhæsit Ioannes Wiclef, hi cõtra Ecclesiæ præceptum tenuerunt, nullo modo oleum esse in Baptismo miscẽdum. Vltimus fuit quorundam qui appellati sunt flagellantes se, hi affirmarunt, aquæ Baptismum iam cessasse, mutatumque fuisse in Baptismum sanguinis. Contra istos errores doctissimè agit Pater à Castro hæresi 1. 7. 8. & 12. verbo Baptismus, contra hæreses. *Hæres.*

Art. III. Quænam est Baptismi forma?

CONCLVSIO I.

PRÆCISSA Baptismi forma, sub qua ablutio Baptismi sacramentum efficitur, est, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sãcti. patet Matth. vlt. vbi expressè legitur : dicitur enim, Euntes docere omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, &c. *Alex. Alẽ. 3. 13. m 3. art. 1. 2. 3. D. Th. q. 66. ar. 1. D. Bon. & reliqui d. 3. Ric. q. 3. ar. 2. Sco. q. 2. Dur. 1. 1. D. Bon. q. 1. ar. 1. Matth. vlt.*

Alexan. ibidē Art.1. D. Th. ar 5. D. Bona. q. 2. Ric.q.2.ar.3.

Prima diffi. Eſt ne actus baptizandi: vt ab Eccleſia Latina, & Græca exprimitur neceſſario exprimendus?

CONCLVSIO I.

NECESSARIA eſt talis expreſsio actus. definita eſt c. 1. de Baptiſmo, & eius effectu : vbi annullatur Baptiſmus: quia non fuit in eo baptizandi actus expreſſus.

Alex.ibi. ar. 2.§.4.D.Th. ar.5. Ricard. q.3.art.2. Matth.vlt.

Secunda diffi. An neceſſario exprimenda ſit perſona baptizanda?

CONCLVSIO.

NECESSARIO quidem eſt recipiens Baptiſmum exprimendus. patet Mat. vlt. vbi dixit: baptizãtes eos : ſicut enim hæc verba, ego abſoluo à peccatis, non expreſſa perſonã pœnitentis, nihil ſignificarent: ita neque hæc, ego baptizo in nomine Patris, &c.

APPEN. *Matth.vlt.*

Hinc nullus poterit ſeipſum baptizare: ideo enim Chriſtus dixit: baptizantes eos: nam ſicut in generatione naturali nemo poteſt ſeipſum generare, ita neque in ſpirituali regeneratione poterit quis per Baptiſmum, qui regeneratio eſt ſeipſum regenerare.

Ioan.3.

Tertia diffi. An ſit perſona miniſtri neceſſario exprimenda?

Alex. Ar. 2. §.1. D. Tho. ar.5. Ric.q.3. ar.2.

CONCLVSIO.

NECESSARIVM eſt, vt perſona miniſtri exprimatur, vel ſubintelligatur. Ratio eſt: quia forma baptiſmi nõ ſolam interiorem ablutionem animæ per gratiam, verum, etiam exteriorem corporis quæ fit à miniſtro, ſignificat. Dicente D. Aug. Sacerdos tangit corpus, & Chriſtus interius abluit: forma enim Baptiſmi eſt intelligenda ſecundum propriam ſuppoſitionem, qua vſus eſt Dominus IESVS illam inſtituens.

Contra Petilianum lib. 3. c.49.

Matth.vlt.

Alex.ar.2.§. 3.D.Th.ar.5. Ric.ar.2 q.3. reliqui in 3.ſen. enti. art.

Quarta diffi. An ſit Baptiſmus ſub hac forma, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, & humanitatis Chriſti?

CONCLVSIO I.

SI miniſter tũ intelligit ſacramentum Baptiſmi habere virtutem ab humanitate Chriſti IESV, tanquam cauſa principali, non

li, non baptizat, propterea, quòd potiùs facit sensum hæreticum, quàm sufficientem: quia humanitas Christi non est causa principalis, sed moralis tantùm, & meritoria: vt suprà demonstrauimus. *q. 4. de sacramentis in genere.*

CONCLVSIO II.

SI verò intelligat habere virtutem ab humanitate, tanquam à causa meritoria, verè conficit. Ratio est: quia illa additio non mutat sensum formæ consuetæ: atque ita sufficiens forma cẽsetur. Idem iudicium erit, si in fine formæ ponatur, & in nomine virginis Mariæ: nam si minister intelligat virginem Mariam Sanctissimam esse causam principalem, non fit Baptismus: si verò causam impetratoriam, verè baptizat. APPEN. *Sot. dist. 1. q. 1. art. 8.*

Quinta diffic. An fiat Baptismus sub hac forma, Ego te baptizo in nomine genitoris, geniti, & spirati?

Alex. ar. 3. §. 1. D. Tho. art. 6. D. Bona. q. 3. art. 2. Ric. q. 3. art. 2.

DVÆ sunt extremę opiniones. Prima est communis omnium Theologorum. Alex. Alen. D. Bona. Scot. & Dur. vbi suprà. Altera est glossæ in Can. multi sunt. de consec. dist. 4. & Caiet. loco citato, D. Tho. s. Baptismum sub hac forma conferri posse.

CONCLVSIO.

SVB tali forma neque licet conficere, neque fit Baptismus: probatur: quia non seruatur sensus formæ à Christo institutæ: nam pater, & genitor non sunt nomina sinonyma: non enim significant idem & eodem modo: nam etsi pro materiali significent idem, id est, eandem personam patris, penes formale significatum differunt: formale enim patris est relatio, scilicet, paternitas constitutiua patris: at verò formale genitoris est notio, id est, notionalis actio, scilicet, generatio: atque ita non significant eodem modo, quod desideratur: vt formæ consuetæ sensus seruetur.

Sexta diffic. An, si quis dicat, Ego te baptizo in nomine Patris, & IESV Christi: & Spiritus sancti, sit verum baptisma?

D. Tho. art. 5.

DVÆ sunt opiniones. 1. tenet partem aientem: propterea quòd nomen Christi IESV est proprium nomen Filij Dei, & ideo licebit loco Filij propriũ nomen collocare. Altera partem

negantem defendit: quia non seruatur forma à Christo instituta, qui voluit nomen Filij exprimi ad declarãdum ministerium. Sanctissimæ Trinitatis, & processionem à patre, quæ non ita in nomine Christi, sicut in nomine Filij explicatur.

reses. Duæ fuerunt hæreses circa hunc articulum. Vna quorundam Marcitarum qui baptizabant in nomine ignoti patris omnium, & veritate omnium matre, & in eo qui descendit in IESVM. Secunda hæresis fuit Paulianistarum, & Cataphrigum, qui in nomine Trinitatis minimè baptizabant. Hæ autem hæreses confutantur in hoc artic. Contra quas etiam lege Can. Paulianistæ. 1, q. 1. & Can. quædam autem. 24. q. 1. & Can. si verò. de consec. d. 4, & patrem à Castro hæresi 2. verbo Baptismus.

Art. IIII. An in nomine Christo tantum possit Baptismus conferri?

Lege DD. art. 3. proximè citatos. DE hoc art. tres fuerunt opiniones. Prima est communis Alex. Alen. art. 2. §. 3. D. Tho. art. 6. D. Bona. q. 2. Duran. & aliorum vbi supra: hi tuentur nullum esse Baptismum in nomine Christi duntaxat collatum.

Secunda & contraria opinio est D. Ambrosij quem citat & sequitur Mag. d. 3. cui etiam adhæserunt Caiet. vbi supra, D. Tho. & Adrianus, in materia de Baptismo.

Tertia opinio est Ricardi, & Scoti, qui in hac re ancipites esse videntur: ait enim Ricar. Baptismum sub tali forma collatum, esse sub conditione reiterandum.

CONCLVSIO I.

Act. 2. 8. & 19. APOSTOLI baptizabant in nomine Christi, tantum: nam capit. 28. 10. in actibus Apostolorum legitur D. Petrum iussisse quosdam in nomine Domini IESV Christi baptizari, & confirmatur in Can. à quodam, de consec. dist. 4.

CONCLVSIO II.

Hæc est communis opinio. BAPTIZARVNT Apostoli prædicto modo ex diuina reuelatione, & dispensatione: quia Apostoli, neque tota Ecclesia potuerunt propria authoritate sacramenta instituere, vel institutas formas mutare: vt ex superioribus constat; quare non baptizassent in nomine Christi, nisi diuina reuelatio & dispensatio interuenissent:

sentequod fuit factum, vt nomen Christi crucifixi amabilissimum hominibus redderetur.

CONCLVSIO III.

SI Baptismus modò in nomine Christi tantùm, vel Sanctissimæ Trinitatis implicitè conferatur, non erit sacramentum. Definita est à Gelasio Papa in Cano. si reuera. & in Cano. multi. de cõsecr. d. 4. vbi dicuntur agere contra præceptum Euangelicum sic baptizantes, & baptismum esse reiterandum. & cap. 1. de Baptismo, & eius effectu, vbi vtraque pars conclusionis expressè definita habetur.

CONCLVSIO IIII.

BAPTISMVS in nomine vnius personæ tantum collatus non est verum sacramentum. Constat ex Decretali Zachariæ Papæ Can. in Synodo Angelorum. de consec. d. 4. vbi dicitur perfectu Christianum non esse, qui non fuerit baptizatus in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Christus enim Matth. vltimo instituens formam rres diuinas persona sexpressit. *Matth. vlt.*

Art. VI. An requiritur immersio baptizati in aquâ?

CONCLVSIO.

BAPTISMVS collatus per effusionem, & aspersionem aquæ, est verum sacramentum. constat ex 2. & 4. cap. actuum vbi legitur Apostolos vna die baptizasse 3000. hominum, & die altera 5000. & cum hi essent iam adulti, non potuit ab Apostolis præ corporis magnitudine in aquam immergi, & extrahi: vnde fit perspicuum per aspersionem hyssopo factam, vel per infusionem aquæ super faciem, aut caput tot hominum millia vna die Baptismum recepisse. *Alex. q. 13. to. m. 4. D. Th. q. 66. ar. 7. & 8. D. Bona art. 2. in 3 d. & reliqui ibid. Ric. ar. 1. q. 3. Scot. d. 6. q. 3.*

Hinc si quis alium per aspersionem, vel infusionem, siue immersionem baptizet, & non dicat: Ego te baptizo, sed, Ego te abstergo, infundo, aut immergo; dummodo verbum modo baptizandi respondeat, vt si dicat: Ego te aspergo in nomine Patris, &c. erit verum sacramentum: patet: quia abluo, quæ est de necessitate Baptismi potest vno horum trium modorum fieri. APPEN. 1

Si verbum non respondeat modo baptizandi, vt si baptizans per aspersionem dicat: Ego te immergo in nomine Patris, &c. nõ APPEN. 2

erit Sacramentum. Ratio est, quia talis propositio est falsa: forma verò sacramenti est propositio vera.

APPEN. 3 Si quis per verbum aspergo, immergo, &c. prætermisso verbo baptizo, conferat Baptismum, veniali culpa nō carebit: & tantum inde posset scandalum oriri, vt mortaliter peccaret.

Sotus dist. 1. q. 1. ar. 8.

Prima diffic. An si minima pars corporis baptizetur, sit verus Baptismus?

DVÆ sunt opiniones: vna affirmans, altera negans D. Tho. q. 65. art. 11. ad 4. & Ric. vbi supra.

CONCLVSIO.

Hæc est Ric. Si aliqua pars minima corporis baptizaretur, esset Baptismus sub conditione reiterandus; si autē pars principalior, vt caput, siue tergum, non esset reiterandus, probatur: quia quando est opinionum varietas, tutior est amplectenda, iuxta celebrem illam iuris regulam: In rebus dubiis certior pars tenenda est.

APPEN. 1 Si capilli tantùm abluantur, iterandus erit Baptismus. Ratio est: quia, vt sit Baptismus integralis saltī pars in qua est anima tota abluenda est: capilli verò nō sunt partes integrales, cùm partes integrales viuāt anima rationali, & per illas aliquis maior, aut minor esse dicatur: quorum quidem neutrum capillis quadrat.

APPEN. 2 Si aqua solùm tangat vestes, & nō corpus, non erit Baptismus. constat: cùm ex proxima con. tum ex Baptismi definitione, qua dicitur Baptismus ablutio corporis exterior facta sub certa verborum forma.

Secunda diffi. An sit trina immersio de necessitate Baptismi?

CONCLVSIO. I.

NON est de necessitate, ita quòd si non fiat trina, vel vna, nō sit verus Baptismus, definita est in Can. de trina. de consecr. d. 4.

CONCLVSIO II.

SERVANDA tamen est Ecclesiæ matricis consuetudo definita est Conc. Tole. 4. cap. 5.

APPEN. Hinc colligitur, trinam, vel vnam immersionem de necessitate præcepti esse quo ad baptizantem: ita vt si non semel immergeret,

geret, sed ter, vbi semel immergendi esset cõsuetudo, baptismum quidem conficeret: sed ita conficiendo, grauiter peccaret.

DVBIVM.

QVORSVM igitur Ecclesia vt trina fieret immersio, in Cano. trina, & in Cano. eodem modo, de consecr. d. 4. instituit?

Respondeo: duabus de causis. Prima: vt hæresis Arrianorũ cõfutaretur, qui nõ Trinitatis sanctissimæ nomine, & trina immersione (quia malè de sanctissima Trinitate sentiebant) sed in nomine mortis Christi duntaxat baptizabant: putabant enim Christum IESVM purum esse hominem, neque Dei filium, nisi propter meritum, quod præcipuè in morte habuit: vt cõstat ex Cano. si quis presbyter. de consecr. d. 4 Secũda ad confutandam hæresim Donatistarum, & eorum, qui putabant tres esse Deos, ideo i Concil. Tolet. citato, quod refertur Cano. propter vitandam, de consec. d. 4. definitum fuit, vt vna tantùm immersione Baptismus conficeretur.

Hæresis Arrianorum.

Hæresis Donatistarum.

Art. VI. An sint tria genera baptismi fluminis, sanguinis, & pœnitentiæ, & vnumquodque illorum sit sacramentum?

CONCLVSIO I.

TRIA sunt baptismata. Vnum aquæ, seu fluminis: alterum pœnitentiæ, seu flaminis, vt contritio, quæ oritur ex flamma charitatis in Deum: tertium sanguinis, quo martyr proprio sanguine abluitur, probatur authoritate D. Aug. & habetur. de consec. d. 4. cap. Baptismi vicem. vbi horum trium baptismatum expressè memini.

Alex. q. 22. m. 1. D. Tho. vbi supra ar. 1. 11. 12. D. Bon. toto ar. 1. Ric. toto ar. 2. & reliqui dist. 4.

CONCLVSIO II.

INTER hæc tria baptismata, solum aquæ baptisma est sacramentum: solum enim confert gratiam ex opere operato: solum hoc refertur inter septẽ Ecclesiæ sacramenta: solum requirit determinatam materiam, & formam, & ministri intentionem; quæ de necessitate sacramenti esse dicuntur: vt ex superioribus constat: & solum est ordinarium remedium ad originalis peccati ablutionem.

CONCLVSIO III.

CONTRITIO, & Martyrium, cum illis, qui aquæ Baptismum

non recipiunt, illius vicem gerant Baptismata appellantur: patet: quia per hæc duo baptismi aquæ effectus, remissio, scilicet, originalis culpæ, & actualis comparatur, confirmatur exemplo Cornelij, qui Act. 11. censebatur iustus per contritionem ante baptismum: *Actо. 11.* & ex Can. Baptismi vicem citato: & de martyribus Apoca. 7. legitur, hi sunt, qui venerunt ex magna tribulatione, & lauerunt stolas *Apoc. 7.* suas in sanguine Agni: vbi martyrium ablutio, siue lotio nominatur: quemadmodum & apud Isaiam dicitur: si abluerit Dominus *Isai. c. 4.* sordes filiarum Sion, &c. vbi contritio ablutio nuncupatur.

CONCLVSIO IIII.

OMNES lotiones, & ablutiones veteris legis, & omnes figuræ Baptismi, nunc baptismata figuralia appellantur, constat ex D. Paul. 1. ad Corint. 10. nolumus vos ignorare fratres, quòd patres *1. Corint. 10.* nostri omnes sub nube fuerunt, omnes transierunt, & omnes in Moyse baptizati sunt in nube, & in mari: quo in loco per Moysen Ecclesiæ minister figuratur; per nubem Spiritus Sanctus, cuius gratia datur Baptismum recipientibus, intelligitur: & per mare aqua, quæ est Baptismi materia, indicatur.

Alexã. m. 4. ar. 4. D. Tho. vbi supra. D. Bon. d. 6. q. 2. art. 1. reliqui d. 4.

Prima difficultas. Qui baptizatur sanguine proprio per Baptismum, cum iam sit iustificatus, si super vixerit, erit ne baptismate aquæ baptizandus.

CONCLVSIO.

ERIT quidem Baptizandus. Ratio est: quia Baptismus aquæ est necessarius, vel in re, vel in voto, etiam iustificatus: iuxta *Ioan. 3.* illud Ioannis 3. Nisi quis renatus fuerit ex aquâ, & Spiritu Sancto, &c. & constat exemplo Cornelij iusti, qui fuit nihilominus baptizatus.

APPEN. Hinc collige Baptismum flaminis, & sanguinis simpliciter non sufficere, sed secundum quid, id est, nō habita Baptismi aquæ copia.

Secunda difficultas. An Baptismus sanguinis, aquæ, vel flaminis Baptismo præstet?

DVÆ sunt de hac difficultate opiniones. 1. Alex. Art. 5. m. 4. D. Bona. & Dur. locis citatis. hi defendunt hæc baptismata habere

habere se sicut excedens, & excessum. Altera opinio est D. Tho. art. 2. qui affirmat, quatum ad effectum, & modum efficiendi prævalere Baptismum fluminis Baptismo aquæ, & vtroque esse præstantius martyrium.

CONCLVSIO I.

BAPTISMA sanguinis quo ad gratiæ infusione reliquis duobus perfectius esse cesetur: definita est ab Ecclesia in ca. cum Marthæ. de celebrat. Missa. vbi Ecclesia prohibet orare pro martyre: nam dicit iniuriam facere martyri, qui pro illo orat: non autem prohibet pro baptizatis aqua, & flamine orare: quare maiorem gratiam infundet baptisma sanguinis, maioríque meriti iudicabitur.

CONCLVSIO II.

MAIORIS meriti est Baptismus flaminis, quàm aquæ. Ratio est: quia in Baptismo aquæ datur æqualis, gratia paruulis, & adultis: vt alibi diximus: at verò gratia quæ datur per Baptismum flaminis respondet deuotioni suscipientis, vel operantis: atque ita iuxta maiorem deuotionem maior gratia dabitur: & per consequens, erit flaminis Baptismus.

CONCLVSIO III.

SI modum causandi gratiam consideremus, baptismus sanguinis Baptismo flaminis, & flaminis Baptismus aquæ Baptismo præstabit. Ratio est: quia perfectiorem modum operandi habet Baptismus sanguinis, quàm flaminis, & flaminis quàm aquæ: nam Baptismus sanguinis operatur per sanguinis effusionem, flaminis per dolorem, & amorem erga Deum, aquæ verò Baptismus per solam exteriorem ablutionem.

Alex. q. 23. m. 7. D. Tho. q. 66. ar. 9. D. Bona. d. 6. q. 6. Ric. eadem d. q. 1. art. 4. Sco. ibidem. q. 7. 8.

Art. VII. An Baptismus reiterari possit.

CONCLVSIO.

BAPTISMVS iterari non potest. definita est in multis Concil. Carthagin. Vienenn. Flor. & Trid. Sess. 6. cap. 9. de sacramentis in genere, & ibidem cap. 11. de Baptismo & in multis textibus de consecr. d. 4.

Duran. ibidè Vega lib. 2. super Concil. Trid. cap. 10. Cast. Verbo Baptis. Hæresi 6.

Hinc iure optimo ab Ecclesia irregularitatis pœna scienter rebaptizati, & rebaptizates puniuntur, vt ex Cano eos quos de consecr.

APPEN. 1.

Dubium 1. Sco. est & ex cõmuni sentẽtia d.6.q 8.

secr.d.4.constat.Quid si vterque ius canonicum ignoret?Respon. quando regularitas, vel aliqua pœna canonica propter factum iure diuino prohibitum imponitur, etiam ab ignorantibus incurritur.

Dubium 2.

Quid si aliquis dormiens, siue ignorans rebaptizetur? Resp. nequaquam efficitur irregularis: nam tex.in cano. qui bis de consec.d.4. vbi dicitur: bis ignoranter baptizato ordinari non posse, quem in suum fauorem adducunt.D. Antonius.3.p.tit.14. cap.13.§. 12.& Palud.d.16.q.4.nullam habet vim,quia non est alicuius pontificis,aut Conc.sed cuiusdam doctoris.

Lege Scotum d.6.q.8.

Dubium 3.

Quando dubitatur,sit nè aliquis baptizatus, quanta probabilitas ad non rebaptizandum sufficiet? Resp. si aliquis baptizauerit paruulum, antequam ad Ecclesiam ducatur, tenetur Curatus inquirere,sub qua forma, & intentione baptizatus sit:etsi ritè baptizatum inuenerit,iterum etiam sub conditione, baptizans irregularis efficietur.Constat ex cap. de quibus extra de baptismo, & eius effectu. vbi definitum est solùm licere sub conditione baptizare,quando dubium fuerit,sit ne paruulus,an non baptizatus.

APPEN.2. Hinc colligitur,ineptissimè facere, Curatos paruulos rebaptizantes,quando de priori Baptismo non est dubium.

APPEN.3. Hinc quoque colligere licet,adultos scrupulosos natos parentibus fidelibus non esse sub conditione rebaptizandos: quia temerarium est illud in dubium vertere,cùm nullam habeant dubitandi occasionem.

Dubium.

Si infidelis, qui nil de Euangelio audiuit, amens fiat, & tota illa prouincia,ad fidem Christi conuertatur,erit ne baptizandus.

CONCLVSIO II.

Scoto d.1.q. vnica.art.12.

Nequaquam est baptizandus: nemo enim nisi volens de statu vitæ suæ disponere iudicatur.

Secunda diffic. Quando puer secretè baptizatus est sunt ne benedictiones Ecclesiæ, & cæteræ cæremoniæ repetendæ?

CONCLVSIO I.

Dubium.

Sunt quidem. Ratio est: quia istæ solennitates iuuant, vt puer gratia baptismali, postea melius vtatur. Quid si repetitis solennitatibus intelligat sacerdos puerum non esse baptizatum?

CON.

CONCLVSIO II.

DEBET, denuo solennitet illum baptizare. Ratio est: quia solennitates non sunt de essentia Baptismi, atque ita poterunt reiterari.

Hinc per primã conclu. euulsæ manent hæreses multorũ Anabaptistarum: qualis fuit Donatistarum hæres, qui rebaptizabant ab Ecclesia Romana baptizatos, asserentes apud illos tantùm esse verum baptismum: error Cypriani, & aliorum Aphricæ Episcoporũ, qui definierunt, odio aduersus hæreticos ducti, baptizatos ab hæreticis, fore rebaptizandos: qui quoniam pertinaciter non asseruerunt, hæretici nõ censentur: fuit etiam error cuiusdã Balthassaris, qui paruulos non fuisse verè baptizatos asserens, homines rebaptizandos esse docebat. *Hæreses.*

Art. VIII. An Baptismus ab eius institutione, ante mortem Christi, cœperit obligare?

Alex. q. 12. m. 3. D. Tho. q. 66 ar. 2. & 1. 2. q. 10. 3. ar. 4. D. Bon. d. 3. ar. 3. Ric. ar. vlt. Scot. q. 4. Dur. eadem d. 3.

CONCLVSIO I.

BAPTISMVS ante mortem Christi IESV virtutem regenerandi, ideſt, conferendi gratiam, & remittendi peccata habuit: patet Ioan. 1. qui me misit baptizare, dixit mihi: semper quẽ videris Spiritum descendentem, & manentẽ, ipse est, qui baptizat in Spiritu Sancto, id est, instituit Baptismum habentem vim regenerandi, & sanandi: nam baptizare in Spiritu Sancto est talem Baptismum conferre. *Ioan. 1.*

CONCLVSIO II.

BAPTISMVS, ante mortem Christi, vim obligandi non habuit. Ratio est: quia nunquam lex vetus cucurrit cum Euangelica quo ad obligationem: lex autem vetus non fuit euacuata, quoad obligationem, ante Christi mortem: non enim euacuatur vmbra, nisi adueniente veritate. & Hebr. 10. lex fuit vmbra futurorum bonorum, id est, mortis Christi, &c. *Heb. 10.*

Prima diffic. Cur igitur si habuit vim sanandi non etiam obligandi?

CONCLVSIO.

NVLLA lex obligat, donec sit sufficienter promulgata: patet, ex Can. in istis. d. 4. vbi dicitur, leges tunc instruuntur, quan-

quando promulgantur: quamobrem si non sit sufficienter promulgata, non erit ita instituta, vt vim obligandi habeat. vt constat ex cap. cognoscentes. de constitutionibus extra. vbi habetur ignorantes leges nullum incurrere detrimentum.

Secunda diffic. Quando igitur lex erit sufficienter promulgata?

NOTA, quòd lex, aut irritat factum: vt si condederetur lex dicens: omnes contractus census deinceps sint nulli: aut lex non irritat factũ, sed tantùm prohibet, vel præcipit aliquam actionem: vt si lex aliqua noua diceret: post hac omnes quarta feria à carnibus abstineant.

CONCLVSIO.

QVANDO lex irritat factũ, satis est: vt in curia principis promulgetur: vt tale factum sit irritum, etiam ab ignorante legem inuincibiliter. probatur ex cap. venientes. extra de iureiurando. vbi dicitur in omni iuramento intelligendum esse semper ius superiorum exceptum, si illud non irritauerit: ergo à simili dicendum est de omni cõtractu, quem potest princeps impedire, ne fiat, & factum irritare. hæc communis sententia circa legem nõ irritantem factum: sed prohibentem, &c.

Sunt opiniones. 1. Sco. vbi suprà, & quorundam Canonistarũ: vt Abbatis Panor. in cap. cognoscentes. supra citato, qui tenent debere publicari, cum quadam solennitate, idest, quarundam personarum citatione, &c. etiam singulis ciuitatibus Diœcesum: vt subditos obliget, & sufficienter promulgata censeatur.

Contraria opinio, quam sequitur Sotus lib. 1. de Iustitia & iure q. 1. art. 4. ait: quòd, facta talis legis promulgatione in curia principis, vel in ciuitate Metropolitana regni, obligantur omnes ad illius obseruantiam: excusantur tamen à peccato ignorantes illam inuincibiliter: vt sunt, qui à curia remoti viuunt: itaque prima opinio ignorantes inuincibiliter non obligat: secunda obligat, & per ignorantiam excusat à peccato.

CONCLVSIO II.

PROMVLGATIO sufficiens, & solẽnis talis legis debet fieri, etiam in singulis ciuitatibus diœcesum, vt obliget subditos. probatur:

batur; quia lex iusta neminem obligat ab impossibile: vnde cum impossibile sit, ignorantes legem inuincibiliter illam seruare, impossibile erit ad illam obligari. Secundò quia lex est forma, & regula viuendi subditis imposita, & cùm impossibile sit talē legem esse formam viuendi ignorantibus eam inuincibiliter, impossibile profecto erit ignorantes inuincibiliter tali lege obligari.

Hinc sequitur, Primò, quòd quando in legis promulgatione dicatur, præcipimus vniuersis sub nostra ditione, &c. intelligitur, postquam ad eorum notitiam talis lex peruenerit; alioquin esset iniusta: nam, vt constat, ad impossibile obligat. Verum obiicies, sequeretur inde principem non imponere legem, sed legis promulgationem. Respondeo: non valet ratio, nam Apostoli fuerunt totius legis Euāgelicæ per orbem promulgatores: & tamen nemo hactenus dixit, fuisse legis authores. APPEN. 1.

Hinc ignorantes inuincibiliter legem: vt habetur in con. Scot. dicuntur excusari à legis obseruantia, non quòd teneatur ad illā: sed potius, quia non tenentur: patet exemplo legis ieiunij, à qua dicuntur excusari, qui nondum nati sunt 21. annos: propterea quòd ad illam minimè tenentur. APPEN. 2

Art. IX. Quando cessarunt legalia?

DE cessatione legalium tres sunt opiniones. Prima D. Hieronymi: & continetur his tribus propositionibus. Prima. A lege data per Moysen in monte Sinay vsque ad mortem Christi, legalia fuerunt necessaria quantùm ad obligationem præcepti, & vtilia quantùm ad obseruantiam: quia existenti in gratia erat talis obseruatio meritoria. *Alex. q. 6. m. 5. & q. 7. m. 9. D. Tho. D. Bona. & Rit. vbi suprà.*

Secunda propositio. Statim à morte Christi legalia fuerunt mortua quo ad obligationem, & significationem, & mortifera, quia peccabant mortaliter legalia obseruantes, & erant Hæretici: nam per illa significabant IESVM nondum venisse: legalia enim IESVM venturum figurabant.

Tertia propositio. Apostoli, post mortem IESV, non verè vtebantur legalibus; sed pia quadam simulatione, se vt illis fingebāt.

Secunda opinio est D. Augustini, cuius sententia tribus propositionibus comprehenditur.

Prima

Prima. A Moyſe vſque ad mortem Chriſti legalia fuerunt neceſſaria, erant enim præcepto.

Secunda propoſitio. A morte Chriſti vſq; ad ſufficientẽ Euangelij promulgationem, neque fuerunt neceſſaria (quia neq; fuerunt ſub præcepto) neque vtilia, præſertim circunciſio: quoniam non erat ſignum gratiæ: erant tamen cõuerſis ex iudaiſmo licita.

Tertia propoſitio. A ſufficienti Euangelij promulgatione vſque ad finem mũdi ſunt, & illicita, & mortifera. hanc opinionem ſequuntur D. Tho. Ric. & Dur. vbi ſupra.

Tertia opinio eſt Sco. vbi ſuprà art. 2. & poteſt tribus propoſitionibus concludi.

Prima. Circunciſio ex quo fuit data Abrahæ vſq; Baptiſmi inſtitutionẽ, fuit ex eius familia deſcendẽtibus vtilis, & neceſſaria.

Secunda. Ab inſtitutione Baptiſmi vſq; ad ſufficientem Euangelij promulgationem factam poſt mortem Chriſti, neq; circunciſio, neque Baptiſmus fuerũt neceſſaria: benè tamen ad ſalutem vtilia: quia conferebant gratiã ſuſcipienti: poterant enim homines ſaluari vel per Baptiſmum, vel per circunciſionẽ: in hac parte diſcedit à D. Tho. dicente, ſtatim à morte Chriſti circunciſionem non fuiſſe vtilẽ: quia non erat ſignum gratiæ: bene tamẽ licitam.

Tertia. A ſufficienti Euangelij promulgatione circunciſio neque vtilis, neque neceſſaria erat: fuit tamen licita, multò etiã poſt mortem Chriſti: vt ſynagoga cum honore ſepeliretur: neque in hac re conſentit cũm D. Th. dicente, à ſufficienti Euangelij promulgatione legalia fuiſſe mortifera.

CONCLVSIO I.

QVANTVM ad figuralem ſignificationẽ legalia omnia ſtatim à morte Chriſti ceſſauerũt: ita vt verè fuerint mortua. patet: quia nil ſignificabant: legalia enim erant figuræ gratiæ cõferendæ per paſsionem Chriſti exhibenda: vt in Conc. Flor. habetur: & aduenientẽ veritate, ceſſat figura. vnde Lucæ. 18. ecce aſcendimus Hieroſolymam, & conſummabuntur omnia, &c. *Luca 18.*

Hinc obſeruatio legaliũ in ſenſu figurali tunc fuit lethalis habentibus notitiam prædicationis, & miraculorum Chriſti. patet: erãt enim hæretici ſeruantes illa in ſenſu figurali: quia negabant Chriſti aduentum & mortem, noſtramq; redemptionem: nam vt fuiſſet tunc hæreticus dicens verbo tenus Chriſtũ nondum veniſſe, APPEN. 1.

nisse, ita etiam qui illum facto aliquo negasset.

Hinc, qui longè aberant à Hierosolymis ignorantes inuincibiliter aduentum, mortem, & miracula Christi, &c. & protestantes fidem venturi in esu agni paschalis, quemadmodum in sacra scriptura continebatur, neque peccabant mortaliter, neque Hæretici iudicandi erant. Ratio est: quia scriptura sacra tunc Christum venisse protestabatur: atque ita referentes se ad illam idem confitebantur, & ideo minimè peccabant. APPEN. 2

CONCLVSIO II.

In sensu literali legalia fuerunt à morte IESV vsque ad sufficientem Euangelij promulgationem, non quidem gentibus, sed Iudæis obligatoria. Ratio est: quia ante promulgationem Euangelij non constabat Iudæis de reuocatione legalium, quantùm ad sensum literalem: & lex semper obligat, donec de eius reuocatione constet: deinde sicut, non incipit obligare lex aliqua, nisi post sufficientem eius promulgationem: ita neque desinit obligare, nisi post sufficientem reuocationis promulgationem, tum etiam, quia non magis constabat Iudæis de reuocatione legalium post mortem IESV ante promulgationem Euangelij, quàm illo viuente: ipse autem docebat eos legalium obseruantiam (fuit enim circumcisus, oblatus in templo, quinque siclis redemptus) quare in sensu literali tenebantur legalia seruare: nã enim per sufficientem promulgationem constabat illis reuocatio.

CONCLVSIO III.

Conversis à circuncisione post sufficientem Euangelij promulgationem legalium obseruatio in sensu literali fuit tãtùm licita, vsque ad tempus per Apostolos, vel per Ecclesiam determinatum, constat ex multis locis Actorum: nam D. Paulus circuncidit Timothæum, & rasit caput iuxta ritum Nazaræorum, & secũdum legis ritum ingressus fuit templum, & purificatus: & eodem loco habetur, credentes ex circuncisione fuisse legis æmulatores, id est, ex nimio zelo obseruatores; & tamen neque D. Paul. nec alij peccarunt: quia spem salutis in eorum obseruantia non collocabant, idque vt synagoga cum honore sepeliretur, solummodo faciebat. *Cap. 16. & cap. 18. Cap. 21. & cap. 22.*

Hinc tempore, quo Euangelium promulgabatur, circuncisio licita quidem erat: non tamen vtilis, vel necessaria, confirmatur iisdem rationibus. APPEN. 3.

CONCLVSIO III.

Ex quo Abraham circuncisionem accepit, vsque ad Baptismi institutionem, ante mortem Christi IESV, circuncisio descendentibus ex familia Abrahæ necessaria adultis simpliciter fuit: paruulis verò octauum diem: quia ante diem octauum poterat illis per remedium legis naturæ subueniri. constat, Gen. cap. 17. vbi ita legitur: Masculus, cuius caro præputij non fuerit circuncisa, delebitur illius anima de populo meo.

Supra de sacramentis in genere. Gen. 17.

CONCLVSIO V.

A Baptismi institutione vsque ad sufficientem Euangelij promulgationem factam post IESV mortem fuit circuncisio adultis Iudæis necessaria: sicut ante Baptismi institutionem. Ratio est: quia subditus tenetur legem seruare, donec illius reuocatione sibi constet: circuncisionis verò reuocatio non cōstitit, nisi post Euangelij sufficientem promulgationem.

Vide rationes secundæ conclusionis.

CONCLVSIO VI.

QVANVIS paruuli salutem per Baptismum ab eius institutione, vsque ad sufficientem Euangelij promulgationē, consequebantur: parentes tamen paruulos non circuncidentes mortaliter peccabant. Ratio est: non quòd obligarentur propter paruulorum iustificationem (iam enim per Baptismum à peccato originali mundati erant) sed quia subditi tenentur seruare legem, donec constet de eius reuocatione.

Hæc concl. videtur esse contra Sco. vbi supra: non tamen est. non enim asserendo, sed dubitādo loquitur: nam ait: videtur, quòd non tenebantur parentes prouidere paruulo de alio remedio: sunt enim notanda Scot. verba: dicit enim, ante octauum diem potuit baptizare paruulum: vbi apertissimè iudicat post octauum diem non sufficere Baptismum: sed necessariam esse circuncisionem.

CONCLVSIO VII.

PER promulgationem Euangelij Hierosolymis factam fuit in illa diœcesi reuocata circuncisio: idem iudicium est de aliis diœcesibus: quia in illis tantùm fuit reuocata, in quarum metropoli fuit Euangelium solenniter promulgatum. Ratio est: quia nemo obligatur ad impossibile, & per promulgationē Euangelij in alio regno, vel diœcesi factam, plerunque erat impossibile Euangelij notitiam

notitiam habere vt si in insula v.g. Baleari esset euangelium promulgatum, & non liceret nauigare præ piratarum multitudine: & non tenerentur tunc euangelium seruare Iudæi Valentiæ existentes, ad circunciſionem obseruandam obligabantur.

Hinc si aliquis diœcesis Cesaraugustanæ, esset in diœcesi, & ciuitate Valentina, audiretque aliquius legis canonicæ solennem promulgationem; teneretur illam obseruare, etiam si Cæsaraugustæ non esset solenniter promulgata. APPEN. 4. *Notanda.*

CONCLVSIO VIII.

POST factam promulgationem euangelij per totum orbem: vt modò est, circunciſio, quacúque intentione fiat, erit mortifera. ait enim D. Paul. ad Gala. 5. si circuncidimini, Christus minus proderit. estque definita can. in cap. maiores. extra de Baptismo. & in Conc. Flor. sub Eugenio IIII. vbi habetur post sufficientem Euangelij promulgationem, legalia omnia mortifera esse. *Galat 5.* *Soto de iustitia & iure, li. 2 q 5. ar. vlt.*

Hinc colligitur censendam esse improbabilem Caie. opinionem asserentis, quòd si aliquis circunciderer se hac intentione, vt Christum imitaretur, non peccaret. APPEN. 5 *Caiet cauē. 3. p. q. 37 art. 1.*

Prima diffi. Quando, & vbi Baptismus cœpit esse sub præcepto? *Alex. m. 5. ar. 4. D. Bona. & Scot. vbi supr. reliqui etiam d. 3. Ric. ar. 5. per totum.*

CONCLVSIO I.

CÆPIT quidem quamprimum, fuit solenniter promulgatus. Ratio est: quia nulla lex obligat, donec sit sufficienter promulgata: atque ita Baptismus, cùm sit lex necessitate imponens, vt constat Matt. vltimo, qui crediderit, & baptizatus fuerit, &c. non obligauit, donec sufficienter promulgatus fuit. *Matt. vltimo.*

CONCLVSIO II.

NON cœpit Baptismi obligatio in toto orbe à die, qua fuit Hierosolymis promulgatus: nam vt lex humana promulgata in vno Hispaniarum regno, non censetur in omnibus regnis sanctissimo Regi nostro Philippo subiectis sufficienter promulgata: ita neque lex diuina de Baptismo Hierosolymis tantum manifestata, in toto orbe promulgata censebatur. *Scoti est.*

CONCLVSIO III.

BAPTISMVS cœpit esse sub præcepto in toto orbe, quando fuit facta promulgatio in præcipuis orbis ciuitatibus. Ratio est:

quia facta hac promulgatione, potuit omnibus innotescere: tunc
Chrysost. enim dicitur lex sufficienter promulgata, quando notitia illius potest ad omnium aures peruenire: factaque est huiusmodi promulgatio aut 30. anno à die pentecostes: vt author est D. Chrysostomus homilia. 46. super Matth.

CONCLVSIO IIII.

FACTA euangelij promulgatione, possunt multi inuincibiliter illud ignorare, patet exemplo Indorum, qui ante quam Hispani ad eos peruenissent, Euangelium inuincibiliter ignorare dicebantur.

Secunda diffi. Vt Baptismus sufficienter, & solemniter promul-
DD. vbi sup. *garetur, quæ desiderabantur?*

CONCLVSIO.

PRÆDICATIO, & miracula. Ratio est: quia tunc solenniter euangelium promulgatur, quando, eo modo proponitur, quo fidem faciet, & audiētes credere teneātur, & qui nil de IESV audierant sine miraculis ad credendum minimè obligabantur. constat Ioan. 15. si non veniissem, & locutus non fuissem, &c. peccatum non haberent, scilicet, infidelitatis: vt D. August. declarat.

Ioan. 15.
D. August.

Tertia diffic. An euangelio sufficienter promulgato, si adultus per con-
Scotus dist. 4. q. 6. D. Th. q. 68. art. 1. Vega lib. 5. sup. per Cō. Trid. cap. 12. *tritionem & Baptismum in voto iustificatus, Baptismum contemnaret, solo Baptismi contemptu damnaretur?*

CONCLVSIO.

BAPTISMVS ita est in præcepto: vt si adultus nullum aliud haberet peccatum, præter Baptismi contemptum, in æternum damnaretur, patet exemplo Nicodemi Ioan. 3. qui in fide, & in charitate accessit IESVM: & tamen dixit illi, nisi quis renatus fuerit, &c. & exemplo Cornelij, de quo ait D. August. si iam, Spiritu Sancto accepto, Cornelius baptizari noluisset, tanti sacramenti reus fuisset, & refertur de consecr. d. 4. Can. non dubitando.

Ioan. 3.

D. August.

Art. X. An peccauerit D. Petrus seruans legalia, quando fuit à D. Paulo reprehensus?

De cessatione legalium.

DVÆ sunt opiniones. Prima D. Hieronymi, qui secutus est D. Chrisostomum, & alios Græcos doctores, & habetur super Epistolam ad Galat. 2. in locum: cum venisset Antiochiam, &c. & in Epistola 11. quæ habetur in secundo tomo D. August. scilicet, Sanctum Petrum non peccasse. sequuntur autem D. Hier. Adria. in 4. q. 1. & Ioan. Maio. d. 3. q. 1. 4. *D. Hieron. Chrysost. Galat. 2.*

Secunda opinio fuit D. August. asserentis D. Petrum peccasse. *D. August.*

CONCLVSIO I.

BEATVS Petrus, seruando legalia Antiochiæ coram Christianis ex gentilitate conuersis, peccauit probatur: quia illo facto conuersi ex gentilitate fuerunt scandalizati, credentes legalia esse ad salutem necessaria: dixit enim B. Paulus D. Petro tuo facto cogis gentes Iudaizare, quia non ambulasti iuxta veritatem Euangelicam. *Galat. 2.*

CONCLVSIO II.

PECCATVM D. Petri fuit veniale. Ratio est: quia factum D. Petri fuit licitum, & ipse nolebat scandalizare, neque inde scandalum oriri existimabat, & tunc quidem scandalum passiuum est peccatum mor. quando scandali conscius non illud euitat.

Art. vlt. An præceptum Baptismi sit ad salutem necessarium?

Alex. q. 12. m. 4. art. 5. D. Th q. 68. art. 1. D. Bon. vbi supra. Ric. d. 4. art. 1. q. 3. Sco. d. 3. q. 4. & d. 4. Vega libr. 5. super Conc. Trid. cap. vlt.

CONCLVSIO I.

POST promulgationem Euangelij in toto orbe factam absq; Baptismo, aut in re, aut in voto saluari nemo potest. ita enim definitum est in Conc. Trid. Sess. 6. cap. 4. his verbis: translatio à statu, in quo homo nascitur filius primi Adæ, in statu gratiæ, & adoptionis filiorum Dei, post Euangelium promulgatum sine lauacro regenerationis aut eius voto, heri non potest, &c.

CONCLVSIO II.

NON sufficit paruulis ad salutem parentum benedictio, quando deest aqua, qua baptizantur. Ratio est: quia tunc benedictio, & preces parentum essent sacramentum, cùm puer per illas ex opere operato iustificaretur: & ita essent plusquam septem sacramenta, quod est erroneum.

CONCLVSIO III.

PARVVLI possunt saluari per solum martyrium, quãuis non recipiant Baptismi Sacramentum. patet exemplo sanctorum Innocentium, qui ab Herode in odium Christi fuerunt occisi, quorum martyrium Ecclesia colit: & tamen credendum est quosdam illorum circuncisos haud fuisse.

Hæreses. Primum fuit error contra Con. primam asserentium tantam esse Baptismi necessitatem, vt adultus sine Baptismo in re nullo modo possit saluari. Secundò fuit error Ioan. Vvitclef, Caiet. & Gerson. qui asseruerunt paruulos absque Baptismo aquæ posse saluari. dixit enim Caiet. vbi supra D. Tho. si paruulus, deficiente aqua signetur signo Crucis, saluabitur absque Baptismo. lege Vegam, & Castro Hæresi 9. vbi supra.

Caie. & Gerson cautè legendi.

QVÆSTIO SECVNDA DE RECIPIENTIBVS BAPTISMVM.

Alex q. 17. m. 4. D. Tho. q. 68. ar. 9. reliqui. d. 4. D. Bona. & Ric. art. 1. q. 1. & dist. 6. art. 2. q. 2. Sco. q. 1. 2. Duran q. 3. ¶ HAC q. d. 4. Mag. explicabitur.

Art. Primus. An pueri ante vsum rationis sint Baptizandi?

CONCLVSIO I.

PARVVLI in remedium contra originale peccatum Baptizandi sunt. hæc Con. est definita in multis Concilijs, & tandem in Trid. Sess. 6. cap. 4. & Sess. 7. de Baptismo cap. 12. 13. & 14. lege omnino Castrum vbi supra, qui Concilia citat, & innumeras sanctorum authoritates affert.

CONCLVSIO II.

PARVVLI Baptizari cum ad rationis vsum peruenerint, legem Christi, quam in Baptismo receperunt, obseruare tenentur. expresè est definita in Cõc. Tri. Sess. 7. de Baptismo Cã. 7. 8. & 13.

Hæreses. Hinc refutantur variæ Hæreses quarum prima asserebat paruulis nihil prodesse Baptismum ante rationis vsum: quæ fuit cuiusdam Petri de Bruis, quam ab inferis reuocarunt Anabaptistæ: quibus subscribere visus est Erasmus in prologo super Matth. dicens, si placeret maioribus Ecclesiæ, paruuli, cum veniunt ad ætatem adultam, essent interrogandi, an vellent seruare legem Christi, qui si nollent, suo arbitrio essent relinquendi.

Secun

Secunda hæreſis fuit Pelagij negantis paruulos habere originale peccatum: atque ita dicebat Baptiſmo minimè indigere.

Tertia Manichæorum, & aliorum, qui dixerunt Baptiſmũ paruulis vtilem eſſe: non tamen neceſſarium: quia parẽtum precibus, præſertim deficiente aqua, poterant ſaluari. quẽ errorem amplexi ſunt Ioan. Gerſon, & Caiet. vt ſupra diximus. Quarta hæreſis fuit Cathaphrygum, & Marchioniſtarum, qui mortuos baptizare tentarunt. contra has hæreſes lege Patrem de Caſtro verbo Baptiſmus. hæreſi 5. q. 5. 6. vbi copioſiſsimè illas confutat. *Gerſon, & Caiet. caute legendi.*

Art. II. An paruuli infidelium inuitis parentibus ſint baptizandi?

TRES ſunt opiniones. Prima eſt D. Tho. & Ric. hi tenent nullo modo paruulos infidelium, inuitis parentibus, poſſe baptizati. Secunda opinio eſt Dur. qui ait: ſi parentes infidelium ſunt Chriſtianorum mancipia, poſſunt: ſin minus, Baptiſmus nullũ ſortietur effectum. Tertia opinio eſt Scot. qui ait paruulos infidelium Chriſtianis principibus ſubditorum, poſſe, inuitis parentibus, baptizari, dummodò hoc cautè fiat, ne, ſcilicet, poſt Baptiſmum parentibus reddantur, ſed religiosè nutriantur, & parentes hoc timentes trucident paruulos: vt à chriſtianis non baptizẽtur, quod quidem dicit libere nõ cuilibet, ſed principi, qui eſt miniſter iuſtitiæ diuinæ. tota autem controuerſia inter Sco. & D. Tho. conſiſtit in hoc, quòd Sanctus Thomas dicit eſſe contra ius naturæ paruulos ita baptizare. Sco. verò illud pernegat. *Alex. q. 18. m. 1. D. Tho. vbi ſupra ar. 10. D. Bona. ar. 2. q. 1. Ric. d. 6. 3. ar. 3. Scot. d. 4. q. 9. Durã. d. 4. quæſt. 6.*

CONCLVSIO I.

PRINCEPS Chriſtianus poteſt paruulos infidelium ſibi ſubditorum, parentibus inuitis, baptizare: dummodò eos Chriſtianis nutriendos tradat, cõfirmatur variis rationibus. Prima ex D. Auguſt. quia quando dominia ſunt ſubordinata, parendum eſt dominio ſuperioris, inferioris præcepto cõtempto: & cum Deus, qui eſt Dominus vniuerſalis ſecundum legem naturalem, & euangelicam omnium paruulorum, præcipiat paruulos ſibi per Baptiſmum conſecrari, quamuis pater infidelis, qui eſt dominus particularis, velit oppoſitum, princeps, qui eſt miniſter iuſtitiæ, poterit illos auferre, & Deo conſecrare. Dices vera eſt D. Auguſt. ſententia dummodò non ſit præceptum contra legem naturæ: lex *D. Auguſt. Homilia 6. de verbis domini.* *Auguſtini.*

enim gratiæ non destruit legem naturæ, sed perficit: auferre autem paruulos est contra legem naturæ: verum quidem est legem gratiæ non destruere legem naturæ, de actibus virtutum: nam lex naturalis, quæ prohibet accessum ad alienam, per legem Euangelicam perficitur, quæ prohibet etiam concupiscẽtiam: at verò quæ est de conseruatione dominorum aliquando per legem Euangelicam destruitur: lege enim naturali matrimonium consumatum est insolubile: & tamen si alter coniugum conuertatur ad fidem, & infidelis nolit cum conuerso habitare, poterit fidelis cõtrahere: & ita amittit infidelis dominium per legem gratiæ, dicente Apostolo: si infidelis discedit, discedat: non enim seruituti subiectus est frater, aut soror in huiusmodi. Deinde in matrimonio rato si alter religionem solẽniter, profiteatur, manens in seculo, amittit dominium, tunc infideles regibus Christianis subditi lege naturali sunt suorum bonorum Domini: & tamen compelluntur soluere decimas de prædiis, quæ à Christianis emerunt: vt constat cap. de terris. extra de decimis. præterea probatur conclus. si aliquid obstaret, esset, quia pater non potest priuari paterna potestate, quæ sibi iure naturæ conuenit: nam de lege naturæ est, quòd filij sint sub potestate patris, & non matris: quemadmodum constet instituta de patria potestate. §. 1. vbi ita legitur: filius ex te, & ex tua vxore natus, sub tua potestate est. C. de patria potestate. l. si filius. nihilominus tamen Ecclesia præcipit paruulos, reluctante patre baptizari: vt constat Can. Iudæi. 28. q. 1. cuius verba sunt: Iudæi, qui christianas mulieres in coniugio habent, &c. quòd si admoniti fuerint, & noluerint separentur, &c. filij autem, qui ex talibus nati sunt, fidem, atque conditionem matris sequantur: ad hæc tenent aduersarij, quòd si de facto baptizentur, recipiunt characterem baptismalem. contra ad hominem argumentor, & confirmo conclus. quod iure naturæ est nullum, & irritum, & iure Euangelico, vel Ecclesiastico non confirmatur tanquam licitum, semper est illicitum, etsi fiat non tenet: vt patet de contractu simoniaco illis verbis prohibito, scilicet, quod gratis accepistis, gratis date, & de contractu matrimonij inter fidelem, & infidelem, qui quidem contractus propter solam prohibitionem à Deo factam, sunt nulli: quare si Deus, & Ecclesia, vt aduersarij affirmant,

Lege totũ capit. 3. Matth.

1. Corint. 7.

firmant prohibent filios infidelium, inuitis patribus, baptizari: ſi de facto baptizentur, nõ recipient characterem, & cõfirmo: quia ſi Eccleſia expreſsè diceret, nolo paruulos, inuitis parentibus, baptizari, ſi de facto baptizarentur, non imprimeretur character: quia, deficiente voluntate Eccleſiæ, & parentum, non eſſe interpretatiua voluntas paruulorum, quæ ad baptiſmum deſideratur: ergo cùm Eccleſia per aduerſarios hoc nolit, haud recipient characterem, quod eſt contra ſuam ſententiam.

CONCLVSIO II.

PARVVLI infidelium, nõ ſubditorum principibus Chriſtianis, cum quibus nullum eſt nobis bellum, inuitis parẽtibus, baptizari poſſunt. Ratio eſt: quia ſi integrum eſſet expoliare patrem infidelem poteſtate patria, volẽtem ſuos paruulos occidere: multò magis profectò licebit, ſi velit eos ſpiritualiter occidere. Dices minimè licet: quia non ſunt facienda mala: vt inde veniant bona: & malum quidem eſt expoliare patrem infidelem poteſtate, quæ illi iure naturali competit: hæc tamen ratio nõ tollit vim conclu. quia ordo charitatis & in præcepto, & quando nõ patet alia via ſalutis æternæ, quàm priuando proximum re aliqua temporali, poſſumus illum re illa priuare: animo recompenſandi pluſquam æquiualens: tunc enim nulla fit iniuria, & cùm paruulis infidelium alia via ſalutis non pateat, niſi eripiendo illos à patria poteſtate, animo recompenſandi iniuriam, conſecrandoque illos Deo per Baptiſmũ, non erit profectò facere malum: & cùm ordine charitatis præferre teneamur vitam ſpiritualem, ſalutemque ęternam temporalibus bonis, inter quæ connumeratur patria poteſtas. *Ad Rom. 3.*

Prima diffi. An infideles adulti minis & terroribus ad Baptiſmum compelli poſſint?

Alex. vbi ſupra, & D. Bona. loco citato. Ricard. d. 6. q. 1. ar. 3.

DVÆ ſunt opiniones. Prima D. Tho. vbi ſupra ar. 8. qui negat fieri poſſe. Altera, & contraria Sco. vbi ſupra. Nota diſtinctionem, qua facile hi Doctores conciliantur: vel fiunt minæ, & terrores ad inferendam mortem corporalem, vel ad mortem ciuilem tantùm, vt eſt exilium.

CONCLVSIO I.

NON poteſt princeps Chriſtianus primo modo infideles ad

Baptismum compellere. definita est 45. d. Can. Iudæis. vbi ita habetur: præcipit Sancta Synodus nemini deinceps ad credendum vim inferri.

CONCLVSIO II.

SECVNDO autem modo benè possunt, hac forma, quicunque infidelis, aut baptizetur, aut ciuilem mortem patiatur: atque ita factum est in regnis Hispaniæ. patet concl. per legem cunctos populos. cap. de summa Trini. & fide Catholica. vbi Christianissimi Imperatores ita lege præceperunt. Cũctos populos, quos clementiæ nostræ regit imperium, in tali volumus religione versari, quã D. Petrum tradidisse Romanis, religio vsque adhuc ab ipso insinuata declarat. ex dictis facile soluentur aduersariorum rationes. Et qui obiiciunt hactenus Ecclesiam non fuisse vsam tali potestate, neque legem de hac re statuisse minimè vrgent. non enim talis lex esset statuenda, quoniam esset infidelibus scandalosa: propterea quòd occiderent paruulos, ne à Christianis baptizarentur. Deinde obiiciunt: liceret etiam infidelibus propter hanc causam bellum inferre: daretúrque tunc bellum ex vtraque parte iustũ: nã iustè parentes iure naturæ bellum inferrent, & Christiani etiam propter præceptum de Baptismo: neque hæ rationes vim vllam habent: quia nobis non licet hac de causa bellum inferre: sed auferendi sunt cum cautela, ne parentes hoc subolfacientes illos trucident. Rursus disputant: si hoc licet, peccant ergo parentes possidendo: quia iniustè eos possidẽt. nequaquam eos iniustè possidẽt: quia iure naturæ possidẽt, sed indignè: digni enim sunt, vt filiis priuẽtur: quemadmodum qui Canonice electus est ī guardianum priorem, &c. ineptus tamen ad officium, iustè quidem possidet: quia Canonicè electus: verum indignè, quia dignus est, vt dignitate priuatur. tandem adducunt contra Sco. D. Paul. dicentẽ: quid enim mihi de iis, quæ foris sunt, iudicare? & cũ paruuli infidelium sint foris, cur illos Ecclesia baptizat? facilè satisfacies, si dicas Ecclesiam non habere potestatem super infideles ad coercendum, & expugnandum illos ratione infidelitatis: habere tamen ad liberandum innocentem à potestate infidelium: & cùm paruulus sit innocens, poterit illum à parentibus infidelibus liberare, conferendo Deo per Baptismum, ea ratione, qua in progressu disputationis explicatum est.

1. Corint. 5.

Art.

Art. III. An paruuli intra vteros matris exiſtentes poſſint Baptizari?

Alex q.17 m. 2.ad 5. & m. 3.D.Tho. art. 11.q. 68. D. Bona. d. 6.q. 1.Ric. d.6.ar. 2.q.1. Dur.d. 6.q. 1.Sco. d. 4.q. 3.

OPINIO communis tenet partem negantem. vnus Caiet. vbi ſupra D. Tho. defendit paruulos intra maternos vteros poſſe per benedictionem parentum in nomine Trinitatis, abſque Baptiſmo ſaluari.

CONCLVSIO I.

PVERI exiſtentes intra vterum non poſſunt Baptiſmum recipere probatur ex D. Auguſt. apud D. Tho dicente: nemo renaſcitur, niſi prius naſcatur.

Caiet. Caie. D. Auguſt.

CONCLVSIO II.

NVLLVM eſt remedium, quod poſsit paruulis intra vterum matrum exiſtentibus ad remiſsionem peccati originalis adhiberi, præter Martyrium, & flaminis Baptiſmum. conſtat ex Can. firmiſsimè, & eſt D. Aug. de conſec. d. 4. vbi ita legitur; firmiſsimè tene, &c. paruulos, qui in vtero matris ſine Baptiſmo moriuntur, ſempiterno igne puniendos: dixit enim Chriſtus Ioan. 3. niſi quis renatus fuerit, &c. quæ lex, cùm ſit vniuerſalis, vniuerſaliter eſt intelligenda. Secunda pars concluſi. patet: vt ſi maret pro Chriſto, mortem ſubeat, iuſtificatur per martyrium, & filius ſi in contumeliam Chriſti occidatur. Sanſoni verò, Hieremiæ, Ioanni Baptiſtæ remiſſum fuit originale per Baptiſmum flaminis, id eſt, per ſanctificationem Spiritus ſancti, & non per preces parentum: vt ait Caiet. quia nullus præter Chriſtum poteſt alijs primam gratiam mereri: nam ſolus IESVS gratiam capitis habuit. Quid faciẽdum de muliere ad mortem damnata quæ in vtero habet?

D. Aug. Ioan. 3. Dubium

CONCLVSIO III.

NON eſt morte punienda ante partum. eſſet enim graue peccatum: vt conſtat in leg. negat. ff. de ſtatu hominum, & in leg. pregnantis. ff. de pœnis.

Erit ne aperienda, vt fœtus Baptizetur, ſi ſit morti propinqua?

Dubium.

CONCLVSIO IIII.

HAVD integrum erit vllo modo illam aperire. Ratio eſt: quia non ſunt faciẽda mala: vt veniant bona: nam ſi eius mors eſſet certa, illam viuentem aperire eſſet profectò interimere. quod eſt ſacrilegus nefandum.

Ad Bona. 2. n.

CON

CONCLVSIO V.

MORTVA iam matre aperienda est, & puer si viuit extrahendus, & baptizandus est: ita enim in leg. posthumus. ff. de in offic. testamẽto. scribit Solinus, Iulium Cæsarem fuisse extractum, idem quoque Paulus à Castro affirmat. fuerit ne ille Iulius Cæsar, an alius, parum ad hanc rem facit.

APPEN. Hinc soluitur quæstio, scilicet, quando mater baptizatur, non baptizari simul puerum, quem in vtero gestat: est enim de essentia Baptismi, vt corpus aqua abluatur, & cùm aqua non tangat tunc pueri corpus, non erit Baptizatus.

Art. IIII. Adultus habita fidei notitia poterit ne Baptismum vsque ad mortem differre?

Ale. q. 17. m. 5. D. Tho. q. 68. art. 5. Ric. d. 6. q. 3 ar. 4. Sco. & Dur. vbi supra.

CONCLVSIO I.

PARENTES tenentur suos paruulos ante rationis vsum Baptizare, neque licebit Baptismum absque peccato per multum tempus differre Ratio est: quia si tenerẽtur illis morbo corporali laborantibus quamprimum possent subuenire: multò magis cùm morbo spirituali, peccato scilicet originali, laborent, erit quam citissimè subueniendum.

APPEN. Vnde peccant mortal. parentes, si differant Baptismum, quando paruuli sunt in articulo mortis, vel quando per prælatos illis præcipitur, vt paruulos Baptizent.

CONCLVSIO II.

ADVLTI non sunt Baptizandi, quamprimum Baptismum petunt. definita est Conc. Bracharen. & refertur. Can. ante viginti, & in Conc. Leodicen. in Can. non liceat de consecr. d. 4. vbi præcipitur, instruendos esse prius viginti dierum spatio. & Can. Iudæi. eadem distinctione præcipitur per octo menses futuros esse Iudæos cathecumenos, propter frequentem eorum perfidiam.

CONCLVSIO III.

Act. 8. & 10. QVANDO adulti sunt omnino instructi, vel in mortis articulo constituti, non est illis Baptismus protrahendus: patet exemplo Cornelij, & Eunuchi Candacis reginæ: tunc enim omnis causa protrahendi Baptismum cessat.

CON

CONCLVSIO IIII.

NON eſt modo per Eccleſiam determinatum aliquod tempus in quo cathecumeni haptizari teneantur: nam Can. ſecundæ concluſionis, & Can. duo tempora. eadem diſtinctione non cathecumenis, ſed epiſcopis duntaxat tempus determinant.

CONCLVSIO V.

NON eſt cathecumenis tempus, ſuſcipiendi Baptiſmum iure diuino determinatum. Ratio eſt: quia præceptum affirmatiuum: vt eſt Baptiſmi præceptum, obligat ſemper ad habendum animum paratum: non tamen pro ſemper, niſi tempore ab Eccleſia ſtatuto.

CONCLVSIO VI.

SI cathecumenus ſine rationabili cauſa, & prælatorũ Eccleſiæ licentia, finito catechiſmo, Baptiſmum differat mortal. peccat. Ratio eſt: quia quando tempus ſolutionis indeterminatum eſt, tenetur debitor ſoluere debitum, quandocunque à creditore petitur ſub pœna peccati mortalis, & poteſt ſoluere: & tunc cathecumenus eſt debitor ſuſcipiendi Baptiſmum. *D. Tho. & vbi ſuprà.*

Art. X. An requiratur diſpoſitio in adulto baptizando, vt gratiam conſequatur? *Alexã. q. 18. m. 2. ar. 1. D. Th. q. 68. art. 4. Sco. d. 4. q. 5.*

¶ ABSOLVETVR aliquot difficultatibus poſitis.

Prima diffic. An qui habet complacentiam alicuius peccati ſit baptizandus?

CONCLVSIO.

HOMINI habenti voluntatem peccandi, vel complacentiam peccati præteriti: non eſt Baptiſmus conferendus. Ratio eſt: quia cùm ille peccat mortal. recipiendo Baptiſmum, peccabit etiã mortal. miniſter: conferendo enim, peccato illius cooperatur.

Secunda diffic. An teneatur peccata confiteri, ante illius ſatisfactionem? *Alex. q. 18. m. 2. art. 1. Sco. q. 5. ante ſuprà D. Tho. ar. 5.*

CONCLVSIO I.

PECCATA commiſſa ante Baptiſmum, non ſunt ante Baptiſmi ſuſceptione confitenda. Ratio eſt: quia Eccleſia non

haber

habet potestatem super non baptizatos: vnde non poterit illos absoluere: sententia enim à non suo iudice lata nulla est.

CONCLVSIO II.

NEQVE tenebitur ad eorum confessionem post Baptismum susceptum: non enim habet Ecclesia iurisdictionem super peccata extra illam commissa: dicente D. Paul. quid enim mihi, de his, quæ foris sunt iudicare? *1. Corinth. 5.*

CONCLVSIO III.

NEQVE tenebitur pro illis peccatis satisfacere, constat ex Ca. sine pœnitentia. de consecr. d. 4. vbi dicitur, gratia baptismalis non indiget gemitu aut planctu, scilicet, exteriori: sed omnia gratis, etiam purgatorij pœnam, condonat.

Alex. vbi supra, & D. Tho. est. q. citata ar. 4. & Sco. q. 5. Dur. q. 2. dist. 4.

Tertia diffic. An baptizandus teneatur habere contritionem?

CONCLVSIO.

ATTRITIO sufficit in Baptismo ad remissionem peccati, etiam si baptizandus sit attritionis conscius: patet ab effectu Baptismi: est enim regenerationis sacramentum, etsi esset necessaria contritio præcedens, cum per illam essent remissa peccata, non esset sacramentum regenerationis: nam præsupponeret baptizandum per contritionem sanctificatum.

APPEN. *q. 86. ar. 2.*

Hinc colligitur falsam esse Caietæ opinionem dicentis, nullũ actum requiri: sed satis esse, vt qui ad Baptismum accedit habeat propositum recipiendi illum in remissionem peccatorum. dicit enim D. Petrus, Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisque vestrum: vbi ante Baptismum necessariam esse pœnitentiam indicauit.

Quarta diffi. An desideretur intentio suscipiendi in baptizato?

Actorum. 2. Alex. q. 18. m. 2. ar. 3. D. Bona. d. 6. q. 1. ar. 2. Ric. d. 6. q. 3. art. 2. Dist. 6. q. 2. q. 68. ar. 7. d. 4. q. 4.

TRES sunt opiniones. Prima Dur. dicentis, in adultis requiri propriam voluntatem. Secunda Caie. vbi supra D. Thom. asserentis, neque in paruulo, neque in adulto desiderari consensum: sed satis esse non habere contrariam voluntatem. Tertia Sco. quia it, in adulto requiri cõsensum, existimatque impossibile esse reperiri aliquem neutrum.

CON-

CONCLVSIO I.

De ratione Baptismi est vt tam in paruulis, quàm in adultis sit voluntarius consensus. Ratio est, quia cùm peccata, in quorum remedium Baptismus est institutus, sint voluntaria, vel formaliter, vt actualia: vel interpretatiuè, id est, in sua causa & radice, vt originale, debet quoque remedium esse voluntarium: quia in moralibus per quascunque causas aliquid nascitur, per eadem dissoluitur.

CONCLVSIO II.

BAPTISMVS in paruulis est volũtarius interpretatiuè, id est per voluntatem Christi, & Ecclesiæ. Ratio est: quia sicut originale peccatum fuit voluntarium non in paruulo, sed in Adam: ita remedium satis erit in paruulo, vt sit voluntarium in Christo instituente, & Ecclesia ministrante: fuit enim primus Adam futuri Adæ, scilicet, Christi forma. *Ad Rom. 5.*

CONCLVSIO III.

VT Baptismus sit sacramentum in adultis, actualis, siue virtualis voluntas illum suscipiendi desideratur, definita est in ca. maiores de Baptismo, vbi ita legitur: dormientes autem, & amentes, si prius quàm dementiam incurrerent, aut dormirent, in contradictione perstiterunt, non characterem suscipiunt sacramenti: secus verò si prius cathecumeni extitissent, & propositum baptizandi habuissent: lege etiam Can. ægrotantes. de consec. d. 4.

CONCLVSIO IIII.

SI aliquis sit neuter, qui nunquam aliquid de Baptismo audiuit: vt Indi, ante quàm Hispani ad eos peruenissent, is, si baptizetur, sacramentalem characterem non suscipiet. Ratio est: quia suscipiens Baptismum non naturaliter, sed liberè patitur: atque ita voluntas suscipiendi desideratur.

Hinc sequitur non posse Ecclesiam talem hominem ad fidem Christi seruandam compellere: esset enim contrà iustitiam: siquidem diceret inuitè esse baptizatum: & confirmatur ex cap. maiores proximè citato, vbi Innocentius dicit dormientem esse baptizandum, dummodo vigilans habuerit propositum recipiendi Baptismum: quia aliter non recipiet characterem. APPEN. 1.

Ex dictis facilè deprehenditur contra Caieta. saltem virtualem intentionem esse necessariam. APPEN. 2.

Art. VI.

Art. VI. An requiratur Fides.

CONCLVSIO.

Alex. q. 18. m. 2. per 6. §. D. Tho. q. 68. ar. 8. D. Bon. d. 3. q. 3. Ric. d. 6. q. 1. art. 1. Scot. d. 4. q. 5. Duran. dist. 6. q. 2.

VT baptizatus gratiam recipiat: fides in eo desideratur: non tamen vt characterem accipiat. Definita est in Conc. Cart. vbi decretum fuit contra D. Cyprianum, & reliquos Aphricæ Episcopos ab Hæreticis baptizatos non esse rebaptizandos, etiam si minister, & baptizatus Hæretici fuerint.

Prima diffic. An amentes, furiosi, & dormientes sint baptizandi?

CONCLVSIO I.

Alex. vbi supra m. 3. D. Th. art. vlt. q. 68. Ric. d. 6. ar. 2. q. 2. Sco. dist. 4. q. 4. Dur. d. 4 q. 5.

AMENTES, & furiosi à natiuitate, qui nunquam habuerunt lucida interualla, nec illa habituros speramus, baptizari possunt, sicut paruuli in fide Ecclesiæ: æquale namque est vtrorumque iudicium, cùm solo originali peccato laborent.

CONCLVSIO II.

AMENTES, qui aliquando ratione vsi fuerunt, si in illo instanti, quo rationis vsum amiserunt, voluerunt baptizari, baptizandi sunt: aliter nequaquam, definita est in cap. maiores citato proxima difficult.

CONCLVSIO III.

QVI habet lucida interualla, iudicandus est eo modo, quo proximi, si tamen est in mortis periculo cõstitutus: nam aliter expectandum est lucidum interuallum. probatur ex cap. maiores. tum etiam quia peccata de lege remitti non possunt, nisi per voluntatem acceptantis remedium: dicente D. Augustino, nullus suæ voluntatis arbiter constitutus, potest nouam vitam inchoare, quin præteritæ vitæ pœniteat, &c.

D. Augustin.

CONCLVSIO IIII.

QVI non est omnino amens, & de sua salute cogitare potest, & virtutem sacramenti intelligere, debet intentionẽ recipiendi Baptismum habere, quoniam sic satis rationis vsum habet.

QVÆSTIO TERTIA DE MINISTRO BAPTISMI.

HAC quæstione explicatur d. 5. Mag. sent. de hac q. multa supra in vlt. q. de sacr. in genere reperies.

Art. I. An solis presbyteris conueniat ex officio Baptizare?

Alex. Alen. q. 16. m. 1. D. Th. q. 67. art. 1. 2. reliqui. d. 5. D. Bon. q... Ric. q. 1. ar. 4. Sco. d. 6. q. 1. Duran.

CONCLVSIO I.

Ex officio, ratione Sacerdotij, solis presbyteris cõuenit solenniter, vel citra solennitatem Baptismum administrare. patet ex Can. cõstat. de consec. d. 4. & quia per Baptismum disponitur homo ad Eucharistiam percipiẽdam: & eius est ad Eucharistiam disponere, cuius est illam consecrare.

CONCLVSIO II.

DIACONVS conuenit solenniter baptizare, vel in absentia presbyteri, necessitate imminente, vel ex eius de presbyteri commissione. definita est in Can. à Gelasio Papa Can. Diaconos, 93. d. glossam ibidem lege.

Prima diffic. An laicus possit Baptismum ministrare?

D. Tho. art. 3. & Ricar. q. 1. vbi supra. Alex. ibidem, & D. Bona. Sco. q. 5. vbi supra.

CONCLVSIO.

QVICVNQVE, cuiuscunque conditionis, vel religionis sit, in extrema necessitate potest, & tenetur administrare Baptismum. definite est expressè in Can. Diaconos citato: & intelligitur in articulo mortis: ita vt nullus adsit Sacerdos, qui possit Baptismum conferre: vt ab Vrbano Papa in Cano. super quibus 30. q. 3. definitum est.

Secunda diffic. An laicus absque necessitate Baptizans mortaliter peccet?

Alex. m. 12. & D. Th. D. Bona. vbi supra. Ric. q. 3. Scotus loco citato.

CONCLVSIO.

PECCAT quidem, nisi ignorantia inuincibili excusetur. Ratio est: quia ministrans aliquod sacramentum absque Curati facultate peccat mortal. feriuntur enim ex communicatione religiosi ministrantes communionem, & extremam vnctionem, in Clementina prima de priuilegijs.

Hinc collige, mulierem in præsentia viri baptizantem, & laicum in præsentia diaconi, non peccare mortal. quia alienum officium non vsurpat: cùm neutri ex officio competat. APPEN.

Alex. & reliqui vbi sup.

Tertia diffic. An Pater Filium Baptizans peccet?

CONCLVSIO.

PATER, qui, necessitate vrgente, filium baptizat, non peccat, immo est laudandus. patet per Can. ad limina B. Petri, vbi Romanus Pontifex laudat Stephanum quendam, qui in simili casu filium baptizauit.

APPEN. Si extra talem casum aliquis filium baptizauerit proprium, Baptismus valebit. peccabit tamen grauissimè, & ius petendi debitum perdet: à coniuge verò, separandus non erit. hæc definita est in Can. nosce desideras, & Can. dictum est, & Can. de eo quod, vbi supra.

Alex. q. 16. 4. p. m. 6. D. Th. ar. 6. vbi sup. D. Bon. d. 5 q. 1. Sco & Ric. vbi sup. Dur. 4. 6. d. 6. ar. 4.

Art. vlt. An minister Baptismi vnus numero esse debeat?

CONCLVSIO I.

MINISTER Baptismi vnus esse debet:* nam cùm sit vnus Deus, vna fides, vnum baptisma, & vnus institutor, scilicet, Christus, vnus debet esse minister: vt cõfirmatum est in Can. quorundam 23. dist.

* *Ad Eph. 4.*

CONCLVSIO II.

VNVS esse debet, id est, integer, scilicet, quòd materiam formam, & intẽtionem habeat: non autem vnus, id est, solus, cum plures simul, & verba proferentes, & abluentes possint eundem baptizare. Prima pars constat: quia propositio falsa non potest esse forma sacramenti, quod est signum verum, & certum: esset autem falsa, si vnus abluerat, & alius verba proferret dicens, Ego te baptizo, vel baptizetur seruus Christi à me. Secunda pars est etiam perspicua: quia ibi materia, forma, & intentio, quæ sunt necessaria ad veritatem sacramenti, concurrunt.

Alex. vbi supra D. Bona. q. 1. d. 5. Ric. Sco. locis citatis sup. Hæc est Dur.

Prima diffic. An quando plures baptizant eundem, possunt hac forma vti, nos te baptizamus in nomine Patris, & Filij, &c.

SANCTVS Thom. Tenet non conferri Baptismum, contra est opinio Duran.

CON

CONCLVSIO I.

Si vterque Minister habeat intentionem baptizandi independenter ab alio: ita vt habeat hũc animum, Ego te baptizo, & etiam si reliqui nolint te baptizare, verè baptizat. Ratio est: quia Minister est integer quò ad materiam, formam, & intentionem, quæ sunt de necessitate Baptismi, & seruatur sensus formæ consuetæ: nam hæc, nos te baptizamus æquipollet huic, Ego te baptizo, & huic, iste te baptizat, quod perinde est, ac si vterque dicat, Ego te baptizo.

CONCLVSIO II.

QVANDO alter ministrorum non habet intentionem baptizandi, nisi dependenter ab intentione alterius: ita, quòd si alter nolit baptizare, neque ipse velit, Baptismus minimè conficitur. probatur: quia Minister debet esse integer, quò ad materiam, formam & intentionem, & in casu posito non est integer quantùm ad intentionem: quia habet illam ab alio dependentem. *Hæc est D. Thom. Soto. d. 4. q. vnica. art. 4.*

QVÆSTIO QVARTA DE EFFECTIBVS BAPTISMI, ET EIVS PRÆPARATORIIS.

¶ HAC quæstio. d. 6. Magistri explicatur.

Art. I. An remissio omnis culpæ, & pœnæ, tam æternæ, quàm temporalis, sit peculiaris Baptismi effectus. *Alex. q. 20. m. 1. art. 1. & 2. & m. 2. per 3. ar. D. Tho. q. 69. art. 1. 2. 3. D. Bon. d. 4. q. 1. 2. Ric. ead. d. art. 3. per 3. q. Sco. d. 4. 5. Dur. ibi. q. 2. & 3.*

CONCLVSIO I.

BAPTISMVS per gratiam culpam originalem, & omnem actualem, & omnem etiam pœnam in alia vita pro peccatis luendam tollit. definita est ad verbum in Conc. Flor. sub Eugenio IIII. & in Trid. Sess. 5. Can si quis per IESV Christi, &c.

CONCLVSIO II.

PER Baptismum in hac vita non tollitur tẽporalis pœna: bene tamen in alia vita. Prima pars patet: quia pœna mortis est pœna propter peccatum originale inflicta, fames, sitis, & aliæ calamitates, quæ nos molestant, & non super Baptismum sublatæ. Secunda pars cõstat Apoc. absterget Deus omnem lachrymam ab *Gene. 3.* *Apoc. 21.*

oculis eorum,& mors vltra non erit, neque luctus, neque clamor,&c.

Dubium. Dices:cur concupiscentia,quæ ad peccatum inclinat per Baptismum non deletur?Respondeo.Primum:vt homo mereatur, illam superando.Secundò:quia si in hac vita corpus impassibile per Baptismum redderetur, homines propter vitam præsentem potius quam futuram,ad Baptismum conuolarent.quod esset summa miseria:vt D.Paul.docet.

1. Ad Cor. 15.

Hæresis. Hinc confutatur error Lutheri, contra quem lege Patrē à Castro,verbo Baptismus.hære.11.vbi multa loca affert diuinæ scriptu ræ,quibus prima conclusio illustratur.

Alex. q. 21. 1.2.3. D. Th. vbi supra ar. 7. reliqui. d. 4. D. Bona. ar.2.per 3.q. Ric.ar.1.q.1. & 3.& art. 5.q. 1. Sco.q. 2.& 7.

Art.II.An gratia per Baptismum conferatur?

CONCLVSIO I.

IN Baptismo paruulis,& adultis gratia cum fide,spe, & charitate infunditur,definita est expresè in Conc.Trid.Sess.6.cap.7. vbi dicitur,in ipsa iustificatione,cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa accipit homo per IESVM Christum,cui inseritur, fidem,spem,& charitatem.

CONCLVSIO II.

QVANDO adultus accedit impœnitens ad Baptismum, solùm sacramentalem characterem recipit, non autem fidem infusam.

Deutero. 32. probatur Deut.32. Dei perfecta sunt opera:quem enim sanat, perfectè sanat,scilicet,intellectum per fidem,voluntatem, per spem, & charitatem.est etiam definita in Conc.Trid.modò citato. dicitur enim hæc omnia simul &c.cui inseritur:quare si non inseritur Christo per gratiam hæc omnia non accipit.

CONCLVSIO III.

VIRTVTES morales:vt prudentia,iustitia,fortitudo, & temperantia non formaliter,sed virtualiter tātùm nobis in Baptismo infunduntur. patet:quia cùm charitas eminenter omnes virtutes

1. Corinth.13. contineat morales(inclinat enim animum ad omnes actus virtutum moralium: vt author est. D. Paul. Dicens: Charitas patiens est,benigna est,&c.) non erit profectò necessarium tales virtutes formaliter infundi.

Prima

Prima diffic. An apertio ianuæ cœlestis sit peculiaris Baptismi effectus?

Alex. loco citato. m. 7. D. Th. ar. 7 Ric. ar. 3. q. 2. d. 4.

CONCLVSIO.

POST passionem Christi Baptismus nobis ianuam cœli aperit. Ratio est: quia per Baptismum culpa, & eius pœna, quæ sunt nobis impedimento, quamuis cœlum ingrediamur, perfectissimè remittuntur: ante passionem verò non aperiebat, quia nondum erat solutum redemptionis pretium.

Secunda diffic. An gratia Baptismalis æqualis omnibus concedatur?

Alex. q. 21. m. 3. reliqui DD. d. 4. D. Bon. q. 3. Ric. art. 3. q. 3.

DVÆ sunt extremæ opiniones, vna sancti Tho. art. 8. & Alexandri affirmans. altera Scot. q. 7. vbi supra. lege Magistrum Soto. d. 6. q 1. art. 6. vbi affirmat gratiam, quæ datur adultis, etiam sacramentalem dari inæqualiter.

CONCLVSIO I.

IN Baptismo non datur maior gratia ratione prædestinationis ad maiorem gloriam. Ratio est: quia quantitas gloriæ conferendæ ratione prædestinationis potius quantitati meritorum, quàm gratiæ respondet: vt constat apud Matth. vbi dicitur. Filius hominis ventutus est, &c. & tunc reddet vnicuique secundum opera eius. & ad Rom. 2. Reddit Deus vnicuique secundum opera, id est, secundum quantitatem meritorum, & non secundum quantitatem gratiæ habitualis.

Matth. 24. Ad Rom. 1.

CONCLVSIO II.

RATIONE orationum parentum, atque ministri in Baptismo datur vni paruulo maior gratia, id est, maius auxilium ad benè operandum, quàm alteri detur: non autem maior gratia habitualis confertur. probatur: quia habitualem gratiam nullus potest alteri mereri, nisi qui habeat gratiã capitis, quam solus Christus obtinuit. de auxilio speciali, confirmatur exemplo B. Nicolai, cui forsan per preces parentum data est gratia, id est, speciale auxilium, vt ter in hebdomada à lacte abstineret.

CONCLVSIO III.

GRATIA, quę datur ratione Baptismi, æqualiter omnibus datur, licet non concedatur æqualis, quæ deuotioni suscipientis Baptismum respondet. Ratio primæ partis conclusionis est: quia

gratia baptismalis datur propter merita IESV, quæ quidem æqualiter omnibus per Baptismum applicantur. Secunda verò pars etiã est manifesta: quoniam deuotio, & merita susciplentium baptisma plerunque sunt inæqualia: atque ita gratia illis respondens erit quoque inæqualis.

Hæreses. Hinc confutati sunt errores varij, vim & potestatem Baptismi minuentes: vt fuit error Persallianiorum, qui & Euchitæ, scilicet orantes appellati sunt, asserentium nullam vtilitatem ex Baptismo accedere, sed solam studiosam orationem dæmonem inhabitantem effugare: & error Manichæorum, qui Baptismum in aqua, nihil cuiquam salutis afferre affirmabãt: ijs successerunt Albanenses, affirmantes nullam esse baptismi efficatiam, & Albigenses omnino baptismum respuentes, & Armenij, qui ab omnibus sacramentis virtutem conferendi gratiam remouent: his omnibus sub scripsit pestilentissimus Martinus Lutherus, docens nullam gratiam per sacramentum conferri. lege Patrem à Castro verb. Baptismus, hære. 4.

Alex. q. 18. m. 2. ar. 4. S. Th. vbi sup. art. vltim. reliqui sup. D. Bona. q. 1. ar. 2. Ric. ar. 1. q. 2. Sco. q. 5. Dur. q. 5. Gab. Cauen.

Art. III recedente fictione, Baptismus suum sortiatur effectum.

CAVTE legendus est Gabr. qui in secundo sententiarum dist. 32. quæst. 1. concl. 1. affirmat, ficto remitti originale peccatum, quanuis alia peccata non remittantur, neque gratia infundatur, quod est erroneũ. Ratio est: quia de lege infusio gratię committatur cuiuscunque peccati remissionem, & cùm ficto (vt dixit Gabr.) non infundatur gratia, neque remittetur originale.

CONCLVSIO.

RECEDENTE fictione virtute contritionis, præteritus Baptismus, & quantum ad remissionem originalis peccati, & omniũ actualium; quæ Baptismum præcesserunt, & omnis pœnæ suum *Scoti est.* sortitur effectum. definita est Can. tunc valere. de consec. d. 4. & confirmatur. quia cùm peccata ante Baptismum sint extra Ecclesiam commissa, non sunt materia sacramenti pœnitentiæ, & ita virtute Baptismi delebuntur.

APPEN. Hinc colligitur virtute Baptismi remitti omnia peccata Baptismum præcedentia: virtute verò contritionis, siue pœnitentiæ remitti obicem, siue fictionem, id est, peccatorum complacentiam: atque

atque ita non dimidia, ſed integra fit peccatorum remiſsio, quãuis diuerſis mediis. contra Palud. d. 4. q. 5. qui dicit virtute confeſſionis remitti omnia: quia impium, inquit, eſt, dimidiam à Deo expectare veniam.

Difficultas: cur ſolus Baptiſmus inter alia ſacramenta, recedente fictione, ſuum ſortitur effectũ? Sotus varias affert opiniones. d. 6. q. 1. ar. 8. Ratio tamen hęc eſt: quia effectus Baptiſmi, ſcilicet, originalis, & omnium actualium, quæ Baptiſmum præcedunt, & omnis remiſsio pœnæ non poteſt reparari virtute propria, & per ſe, alterius cuiuſcunque ſacramenti: vt ex præcedentibus concluſionibus conſtat: at verò effectus aliorum ſacramentorum, ſi ſunt iterabilia, iterato ſacramento, reparantur: ſi non iterabilia, vt Confirmatio, & Ordo, cùm eorum effectus ſit gratiæ augmentum, poteſt per ſacramentum pœnitentiæ reſarciri.

Alex. & S. Th. vbi ſupra & cæteri loco citato.

Art. vlt. De præparatoriis ad Baptiſmum.

QVATVOR ſunt præparatoria Baptiſmi, ex quibus duo præceſſerunt Baptiſmi inſtitutionem: vt circunciſio, & baptiſma Ioannis: alia verò duo illius ſuſceptioni præponuntur, vt Catechiſmus, & Exorciſmus, & de ſingulis erunt ſeparatim difficultates proponendæ.

Alex. q. 7. m. 5. S. Th. q. 70. art. 1. reliqui DD. d. 1. D. Bon. q. 5. Ric. artic 6. q. 4. Sco. q. 6. Dur. q. 6. & 7.

Prima diffic. An circunciſio fuerit Baptiſmi figura?

CONCLVSIO.

FVIT quidem Baptiſmi figura, patet ad Coloſſen. 2. Circunciſi eſtis, non circunciſione manufacta in expoliatione corporis carnis, ſed in circunciſione Chriſtĩ, conſepulti ei in Baptiſmo. vbi vocat D. Pau. Baptiſmum circũciſionem: quia ſicut circunciſio carnem, & ita Baptiſmus animam à peccato liberat.

Alex. & reliqui vbi ſupra. m. 2. S. Th. art. 2. D. Bona. art. 2. per q. 3. Ric. Scot. locis citatis.

Secunda diffic. An debuerit inſtitui circunciſio ſtatim à lapſu Adæ?

CONCLVSIO.

CONVENIENTIVS multò data fuit Abrahæ. Ratio eſt: quia primò facta fuit illi de Chriſto promiſsio, & primus

Geneſis 22.

segregatus fuit à societate infidelium: egredere de terra tua, &c. & ideo data illi fuit conuenientiùs: vt populus Dei à populo gentilico distingueretur.

Genes. 12.

Tertia diffi. Quibus fuit data sub præcepto?

CONCLVSIO.

DESCENDENTIBVS ex familia Abrahæ, quæ etiam illis, qui ex gentibus ad Iudaismum conuertebantur, poterat applicari. constat Exo. 12. fuit tamen Iudæis sub præcepto: non autem illorum seruis. hinc vt dicit D. Bona. noluit Abraham suos seruos circuncidere.

Exod. 12.

Quarta diffic. Quid de fœminis Iudæorum?

CONCLVSIO I.

FOEMINÆ Iudæorum liberabantur ab originali per legis naturæ sacramẽtum. constat ex lege, & præcepto dato Abrahę.

Genesis 17.

CONCLVSIO II.

CIRCVNCISIO in generationis instrumento tantùm fiebat. Ratio est: quia erat signum iustitię: quia credidit Abrahã ex suo semine Christum nasciturum: & erat in remedium peccati originalis, quod in generatione contrahitur.

CONCLVSIO III.

NON erat sub præcepto, neque de necessitate circunciſionis culter lapideus: nam sicut aqua est materia Baptismi, & panis Eucharistiæ, quia frequẽtior est illorum vsus, faciliúsque habẽtur: ita etiam culter ferreus debuit esse circunciſionis instrumentum.

CONCLVSIO IIII.

OCTAVVM diem ex legitima causa postponere licebat, præuenire verò minimè: tunc enim circunciſio non habuisse vim sacramenti, vt constat Prouerb. 4. Vnigenitus (inquit Salomõ) eram coram matre mea, vbi glossa: quia prior morte præuentus ante octauum diem non fuit circunciſus: ideo neque nomen illi impositum, quod, vt modo in Baptismo: ita tunc in circunciſione imponebatur: ideo se vnigenitum vocat.

Prouerb. 4.

Alias

Alias difficultates de circuncisione supra inuenies.

3.q.de sacramentis in genere. Alexan. q.5. S.Th.q.38.reliqui ar.1.D. Bon.ar.2.pertres quæst. Ric. arti. 2. Sco. q. 2. Dur.q. 3. & 4.

Quinta diffic. DE BAPTISMO IOANNIS.

CONCLVSIO I.

CONGRVA fuit Baptismi Ioānis ante Baptismum Christi institutio. Ratio est, scilicet, vt homines ad Baptismum Christi assuefierent.

CONCLVSIO II.

RITVS, & modus baptizandi Ioannis à Deo fuit institutus. dicitur enim Ioan. cap. 1. Qui misit me baptizare, ille est: at verò quantùm ad effectum fuit ab homine: quia virtute propria non conferebat gratiam.

Hinc non erat propriè sacramentum: ita est definitum in Con. Trid. Sess. 7. de Baptismo Can. 1.

APPEN.

CONCLVSIO III.

DECVIT, vt Ioannes alios cum Christo baptizaret. Ratio est: quia daretur tunc dubitando occasio, esset ne baptisma Ioannis præstantius nostro, si solus Christus illo baptizatus fuisset.

CONCLVSIO IIII.

NON debuit Ioannis Baptismus statim post Christum baptizatum cessare, donec in carcerem mitteretur: nam erat dispositio ab Baptismum Christi: vt alij ad illum per Baptismum Ioānis traherentur.

CONCLVSIO V.

BAPTISMO Ioannis baptizati, rursus baptismo Christi baptizandi erant, patet Act. 9. vbi legitur Apostolos hoc præstitisse: fuit enim baptismus Christi post mortem omnibus ad salutem necessarius. hæc est contra Magistrum. d. 2. 4.

Act. c. 9.

Magist. Cauen.

CONCLVSIO VI.

FORMA baptismi Ioannis erat hæc, scilicet in nomine venturi. ita enim Act. 9. expresse legitur.

Act. 9. Ale. q. 10. m. 3. & q. 23. S. Tho. q. 71. ar. 1. D. Bona. & reliqui. d. 6. q. penultima. Rica. arti. 5. Sco. & Dur. q. 7.

Sexta diffi. DE CATHECHISMO.

CONCLVSIO I.

ADVLTI sunt priùs cathechizandi, quàm baptizandi, vt fidem teneãt, quã sunt in baptismo professuri. habetur enim

expresse do consec. d. 4. Cano. Catechismi, & duobus sequentibus: debentque saltem scire fidei articulos, decalogi præcepta, & orationem Dominicam quomodo credent in quem non audierunt?

Ad Ro. c. 10.

CONCLVSIO II.

PARVVLI etiam ante Baptismum per patrinos, eorum loco respondentes, cathechizantur, siue instruuntur. Ratio est: quia voluntas patrinorum aures, & intellectus paruulorum vices gerunt: nam vt ecclesia paruulis pedes aliorum, quibus ad Ecclesiam perueniant, præstat: ita aliorum aures, intellectum, & linguam accommodat, quibus fidem protestentur.

CONCLVSIO III.

ECCLESIA baptizatum ad fidem tenendam obligare potest: sicut primus parens ad peccatum obligauit. Ratio est: quia non est maioris efficatiæ malicia Adæ per generationem carnalem concausatam, quàm sit virtus secundi Adæ Christi, scilicet, per Baptismũ collata: atque ita poterit ad tantum bonum, quantum est fidei confessio obligare.

Septima diffic. An illis verbis, Abrenuntio sathanæ, &c. baptizatus, formale votum seruandi præcepta diuina, & Ecclesiastica emittat?

Alex. & reliqui vbi suprà. Ric. art. 6. q. 2.

CONCLVSIO I.

IN Baptismo non emittitur formale, aut virtuale, votum seruandi præcepta decalogi, quæ lumine naturali constant. Ratio est: quia ante Baptismum tenebatur illa obseruare, licet grauius peccet ratione ingratitudinis, qui iam baptizatus est illa transgrediés: quid? quòd, nullus doctorum huius circunstantiæ meminit?

CONCLVSIO II.

IN Baptismo non emittitur votum formale seruandi præcepta diuina, aut Ecclesiastica positiua. Ratio est: quia neque adultus, quando baptizatur, neque patrini loco paruuli actum dicunt, quo huiusmodi præcepta seruare promittant: illorum enim fortasis non recordantur: votum autem formale est actus elicitus à voluntate, quo in particulari aliquid Deo promittimus.

CON

CONCLVSIO III.

IN Baptismo emittitur virtuale votum seruandi præcepta diuina positiua, & Ecclesiastica. ita definitur in Concil. Trid. Sess. 7. de Baptismo Can. 7. Si quis dixerit baptizatos per Baptismum solius tantùm fidei debitores fieri; non autem vniuersę legis Christi seruandæ, anathema sit.

DE EXORCISMO.

Octaua diffic. An Exorcismus ex opere operato expellat diabolum?

Vbi sup. Alen. 3. D. Bon. q. vlt. Ric. art. 6. Dur. & Cajetano bo Exorcismus.

TRES sunt opiniones. Prima asserentium virtute naturali per exorcismum diabolum expelli. hanc refutat Ric. vbi supra. Secunda dicit non effectiuè: sed imperatoriè, precibus, scilicet, sacerdotis diabolum eijci. hanc confutat sanctus Tho. loco citato. Tertia, & communis opinio continetur sequentibus conclusionibus.

CONCLVSIO I.

DÆMON per exorcismum à baptizandis ex opere operato expellitur, scilicet, quia exorcismus est causa, vt Deus Baptizandis auxilietur, ne diabolus impediat, quominus baptismum recipiant: atque per spurum illud, quo aures, nares & oculi liniuntur, Baptizandis promittitur diuinum, & speciale auxilium, quo aures, & oculi intellectus, cordísque ad audiendam, & intelligendam Euangelicam legem, narésque spirituales ad currendũ in odorem vnguentorum Dei aperiantur: nam hi sensus per originale peccatum erant inepti, & obtusi, & per exorcismum apti efficiuntur.

Hinc colligitur, quòd qui sine exorcismo baptizatus est, deinde exorcizandus erit. APPEN.

CONCLVSIO II.

ECCLESIA potest signum instituere, cuius virtute ex opere operato dæmones expellantur: fuit enim hæc potestas Ecclesiæ à Christo concessa, durabítque semper: vt constat Marci vltimo. *Marc. vltim.* Signa autem eos qui crediderint hæc sequentur. In nomine meo dæmonia eijcient, id est, ad mei nominis inuocationem: quam potestatem ante passionem Apostoli exercuerunt. Domine *Luc. 10.* etiam in nomine tuo dæmonia subijciuntur nobis. & confir-

matur

matur per Conc. Trid. Sess. 7. cap. 13. de sacramentis in genere. vbi anathematizantur, qui ritus Ecclesiasticos in solenni administratione sacramentorum adhibitos contemnunt.

Hæresis. Contra veritates propositas fuit error Vvaldensium, & Vuitcleuistarum huiusmodi ritus Ecclesiasticos irridentium. vide patrem à Castro vbi supra, & Concil. Triden. modo citatum.

Quæ in exorcismo fiunt docentur in Can. siue paruuli & aliquot alijs proximè sequentibus de conse. d. 4. cuius minister principalis est Sacerdos. hactenus de Baptismo.

FLORES SACRAMENTI Confirmationis.

QVÆSTIO.

HAC q. explicatur, d. 7. Magistri, de qua disputant DD. ibidem. d. 5. de consecr. à Can. primo, vsque ad 8.

Art. I. An Confirmatio sit nouæ legis sacramentum?

Alex. q. 24. m. 2. S. Th. q. 73. art. 1. reliqui. dist. 7. D. Bona. art. 2. Ric. d. 1. ar. 3. quæst. 2.

CONCLVSIO I.

VNVM est de septem Ecclesiæ sacramentis. definita est in Conc. Flor. sub Eugenio IIII. & in Trid. Sess. 7. de sacramentis in genere cap. 1. Can. 2. de Confirmatione. vbi habetur: Si quis dixerit ociosam cærimoniam esse, & non potiùs verum sacramentum, &c. Anathema sit.

CONCLVSIO II.

Sup. q. 6. de sacramẽtis in genere. art. 3. Alex. Alen.

HOC sacramentum non fuit à sola Ecclesia, & ab Apostolis, sed à solo Christo institutum. Ratio est: quia nullus à Christo potest dare gratiam, & ita nullus ab illo potest sacramentum instituere: hæc est contra Alex. & alios, quos tacito nomine citat D. Tho. qui dixerunt esse quidem sacramentum, sed non à Christo institutum.

Difficultas quando fuit institutum?

Alex. D. Th. vbi supra D. Bon. ar. 1. q. 1. & 2. & Sco. & ead. d. Ric. d. 2. q. 3. art. 1.

CONCLVSIO.

QVANDO dixit Apostolis Ioan. 16. Si ego nõ abiero, paracletus nõ veniet ad vos, vbi promisit Spiritus sancti plenitudinem,

dinem, quæ non datur nisi per Confirmationem. Vel die secundo fuisse institutum in Cœna, quando confecit Chrisma, ita habetur in Can. literis. de Consecr. d. 3. *S. Th. est vbi supra ad 1. Ioan. 16. c.*

Errarunt Vvaldenses, & cum illis postea Lutherus asserentes esse meram cæremoniam, & ritum quendam Ecclesiæ, non autem esse sacramentum. vide patrem à Castro loco citato. *Hæreses.*

Art. II. An Chrisma ex balsamo, & oleo confectum sit propria huius sacramenti materia?

Alexan. m. 2. ar. 1. S. Th. ar. 2. D. Bon. ar. 1. q. 2. Ric. q. 1. ar. 1. Sco. q. 1. ibidem.

OPINIO fuit Canonistarum, vt refert Marsilius. d. 7. q. 1. ar. 1. dicentium, solam manuum impositionem fuisse, loco materiæ, à Christo institutam, Ecclesiam verò determinasse esse materiam Chrismatis vnctionem.

CONCLVSIO I.

CHRISMATIS vnctio est necessaria materia ad sacramentum Confirmationis conficiendum. definita est in Cõc. Flor. sub Euge. IIII. his verbis. Secundum sacramentum est Confirmatio, cuius materia est Chrisma ex oleo confectum, quod nitorem significat conscientiæ, & balsamo, quod odorem bonæ famæ significat.

CONCLVSIO II.

SOLVM est de necessitate huius sacramenti vnguentũ ex oleo confectum: minister tamen, balsamum verum, vel adulterinũ non miscens, mortaliter peccabit. colligitur conclusio ex cap. Pastoralis. extra de sacramentis nõ iterandis. vbi habetur non esse iterandam Confirmationem in eo, qui per errorem fuit non Chrismate, sed oleo delinitus. Conc. autem Flor. & alij textus iuris canonici, in quibus Chrisma ex oleo, & balsamo dicitur esse materia, intelliguntur de ratione præcepti, & significationis, non autem de necessitate, & essentia confirmationis.

CONCLVSIO III.

SICVT aqua naturalis est de necessitate Baptismi: ita oleum oliuarum est de necessitate confirmationis: nam oleum oliuarum facile haberi potest, & ex consuetudine Ecclesiæ, quam teste B. Dionysio ab Apostolis accepimus, qui Chrismate ex oleo confecto confirmabant paruulos. *D. Dionysius.*

CON-

CONCLVSIO IIII.

CONSECRATIO Chrismatis est de necessitate confirmationis: definita enim est in Cõc. Flor. vbi ita dicitur. materia huius sacramenti est Chrisma benedictum.

CONCLVSIO V.

POTESTATE ordinaria à solo Episcopo potest Chrisma benedici. patet per Conc Flor. vbi habetur, materiam huius sacramenti esse Chrisma per Episcopum benedictum.

CONCLVSIO VI.

Sco. q. 1. vbi supra.

Ex commissione Papæ poterit etiam à simplici sacerdote benedici, eritque sufficiens materia. Ratio est: quia si Sacerdos simplex, potest ex dispensatione confirmationem ministrare: vt colligitur ex Con. Flor. multò magis poterit illi materię benedictio, & consecratio committi.

Art. III. Quænam est Confirmationis forma?

Alex. ar. 2. D. Th. arti. 3. D Bona. ar. 1. q. 1. Ric q. 2. arti. 4. Sco. q 1. vbi supra.

CONCLVSIO I.

SACRAMENTI Confirmationis forma hæc est. Signo te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sãcti, Amen. definita est expressè in Con. Florent.

CONCLVSIO II.

CONFIRMATIO debet in formam crucis fieri; ita, vt Minister crucis signum suscipiente depingat: alioqui enim forma sacramenti esset falsa, quod fieri non potest: nam, si dicit, signo te signo crucis, & non formar crucem, mentitur.

CONCLVSIO III.

VNCTIO Chrismatis in fronte fieri debet, ita: vt si alibi fiat, nullum sit sacramentum. definita est in Conc. Flor. vbi ita habetur. Effectus huius sacramenti est: vt in eo detur Spiritus Sanctus ad robur: ideoque in fronte, vbi verecundiæ sedes est, confirmandus inungitur, ne Christi nomen, & præcipuè eius crucem confiteri erubescat, & in Can presbyteris de consecr. d. 4. & in Can. nouissimè de consec. d. 5.

Art.

Art. IIII. Qui nam sunt huius sacramenti effectus?

Alex. q. 16. m. 2. art. 1. S. Th. ar 5. 6 & 7. D. Bon. ar. 2. per tres q. Ric. q. 1 ar 4. Sco. q. 3. vbi supra.

CONCLVSIO I.

CONFIRMATIONIS sacramento imprimitur character. Definita est multis Concilijs vide supra q. 4. de sacramentis in genere.

CONCLVSIO II.

CHARACTER Confirmationis præsupponit Baptismi characterem. ita enim definitur in Can. nouissimè, & Can. omnes de consec. d. 5. nam Baptismus ianua, & fundamentum omnium sacramentorum est: vt constat in cap. veniens. de presbytero non Baptizato.

Diffic. An Confirmatio conferat gratiam?

Alex. m. 1. ar. 2. S. Th ar 7. D. Bona. Ric. q 2. & Scot. ibidem.

CONCLVSIO I.

CONFERT quidem. ita enim definitur in Conc. Floren. & Trid. vt constat supra q. 3. de sacramentis in genere.

CONCLVSIO II.

IN primitiua Ecclesia dabatur confirmatis Spiritus sanctus visibiliter: quia accipiebant aliqua dona supernaturalia: vt donum linguarum, & prophetiæ, &c. vt constat Acto. cap. 8. & 19. & tunc erat expediens, vt homines ad fidem nostram allicerentur: nunc autem, cùm sit Euangelium copiosissimè confirmatum, non sunt talia miracula necessaria.

CONCLVSIO III.

VT confirmatis gratia daretur, erat necessaria dispositio quædam, scilicet, præuia contritio, aut attritio inuincibiliter existimata contritio: non tamen erant necessaria actualis confessio, quã sola Eucharistia exigit: vt infra habetur: nam Can. vt ieiuni. de consec. d. 5. vbi habetur, confirmandos præuia confessione debere accedere non est præceptum, sed consilium: vt consuetudo optima legum interpres declarat.

CONCLVSIO IIII.

GRATIA, quæ datur in confirmatione in genere qualitatis non differt à gratia aliorum sacramentorum, sed solum penes effectum, scilicet ex pacto diuino, probata est conclusio supra art. 3. q. 3. de sacramentis in genere.

Art. V. An Confirmatio sit sub præcepto?

Alex. q. 28. m. 2. art. 1. D. Bona. q. 2. ar. 3. Ric. & alij q. 1. art. 5.

DVÆ sunt de hac re opiniones. Prima Ric. & Palud. & Dur. vbi supra, & Sylvestri. ver. confirmatio. §. 3. asserentium esse sub præcepto saltem tempore, quo imminet alicuius tyranni persequutio, vel quando se offert occasio Episcopi ministrantis confirmationem. Secunda huic contraria est D. Tho. art. 8. vbi supra & Adria. in q. de confirmatione art. 1.

CONCLVSIO I.

SACRAMENTVM Confirmationis non est sub præcepto. Ratio est quia non est sub præcepto diuino: propterea quòd in sacra scriptura solùm legitur præceptum de Baptismo, Marc. vltimo, & de Eucharistia Ioan. 6. & de pœnitentia Lucæ 13. neque etiam sub præcepto Ecclesiastico: quia cùm tale præceptum esset affirmatiuum, debuisset Ecclesia determinare tempus recipiendi confirmationem: vt determinauit quadragesimæ tempus, & reliquos ieiunij dies: quod tamen non determinauit.

Marti vlt. Ioan. 6. Lucæ 13.

CONCLVSIO II.

PECCAT mortaliter, qui sacramentum Confirmationis per contemptum prætermittit, nam est sacrilegium. qui enim sacramentum contemnit, & Christum sacramenti authorem spernit.

Art. VI. De suscipientibus Confirmationem. An sit conferenda pàruulis ante vsum rationis.

DVÆ sunt opiniones. Prima glossæ in Can. vt ieiuni. de consecr. d. 5. asserentis, non esse conferendam ante ætatem 14. annorum, hanc sequitur Marsil. in 4. q. 5. art. 4.

Contraria opinio est Alex. q. 28. m. 2. art. 1. & m. 5. art. 1. Ric. q. 1. art. 3. vbi supra, & D. Bona. art. 3. q. 1. & sancti Tho. vbi supra ad secundum, quos sequitur Gabri. hac dist. 7.

CONCLVSIO I.

SI Confirmatio ante vsum rationis ministratur, verum erit sacramentum. patet: quia ibi concurrunt omnia necessaria ad veritatem sacramenti, quæ in Conc. Flor. proponuntur, nempe, materia, forma, & ministri intentio.

CON

CONCLVSIO II.

CONVENIENTIVS Confirmatio pueris ante vsum rationis ministratur. Ratio est: quia, adueniente ætate adulta, habebit suam efficaciam, quemadmodum fides, quæ in Baptismo infunditur. lege Alex. & D. Bona. vbi supra.

Opinio contraria est Palud. Mag. Soto. d. 7. ar. 8. & Sylvest. verbo Confirmatio. §. 4. qui tenent non expedire, vt paruulis detur.

Diffic. An quis possit ante Baptismum confirmari?

CONCLVSIO.

NEQVAQVAM: nec valebit Confirmatio. constat ex Can. Si quis & Can. Veniens. de presbytero non Baptizato. vbi, vt de nouo Baptizetur, & ordinetur, præcipitur: quia Baptismus ianuam omnium sacramentorum esse definitur.

Art. VII. An ministerium Episcopale sit de necessitate huius sacramenti?

DVÆ sunt opiniones. Prima Alex. q. 28. in primo. art. 3. Sancti Thom. vbi supra art. 11. Ric. q. 1. art. 2. Palud. & Marsi. & aliorum; quos statim citabimus, qui asserunt ministrum ex officio esse Episcopum, & ex commissione Papæ esse simplicem Sacerdotem.

Contraria opinio est Dur. vbi supra q. 3. & 4. & Adria. de Confirmatione art. 3. hi defendunt, ita esse ministrum solum Episcopum, vt si simplex Sacerdos ex commissione Papæ confirmaret, nullum conferret sacramentum.

CONCLVSIO I.

ORDINARIVS minister huius sacramenti, citra dispensationem, est solus Episcopus, definita est in multis Concilijs, & nouissimè in Conc. Trid. Sess. 7. de Confirmatione Can. 3. vbi dicitur. Si quis dixerit sanctæ Confirmationis ordinarium ministrum non esse solum Episcopum, sed quemuis simplicem Sacerdotem. Anathema sit.

CONCLVSIO II.

ITA est de lege Confirmationis minister Episcopus, quod si

per ſimplicem Sacerdotem miniſtretur, ſit nulla. definita eſt à Melchiade Papa Cano. de his & ab Euſebio Papa Can. manus. de conſecr. diſt. 5.

CONCLVSIO III.

SIMPLEX Sacerdos poteſt baptizatis ex commiſsione Papæ Confirmationem miniſtrare. patet ex Conc. Flor. vbi habetur Legitur tamen aliquando per Apoſtolicæ ſedis diſpenſationem ex rationabili, & vrgẽte cauſa, ſimplicem Sacerdotem Chriſmate per Epiſcopum confecto hoc adminiſtraſſe ſacramentum.

APPEN. *Dur. caute legendus.*

Hinc colligitur non eſſe credendum Durãdo dicenti, olim Papam diſpenſando erraſſe: quia Conc. Flor. approbat illam diſpenſationem, quam non approbaſſet, ſi erronea eſſet.

Prima diffic. An qui bis eundem confirmaret, efficeretur irregularis?

¶ OPINIO eſt Canoniſtarum affirmans.

CONCLVSIO.

PECCARET quidem talis miniſter, ſed non eſſet irregularis, probatur ex capite vno, & ex capite nouiſsimè, & ex capite dictum. de conſecr. d. 5. vbi nulla pœna irregularitatis iterantibus Confirmationem imponitur.

Secunda diffic. Cur iterantibus Baptiſmum, & non Confirmationem impoſita eſt.

RESPONDEO. Olim fuit quædam hæreſis de iteratione Baptiſmi: non autem de iteratione Confirmationis, & ob hanc cauſam punit Eccleſia tali pœna iterantes Baptiſmum, & non Confirmationem D. Bona. hoc loco non ſenſit, quod illi falsò imponitur: nam in prima dubitatione ſuper literam, ita inquit: Dicendum, quòd quauis Sacerdos non poſsit propria authoritate: tamen pro cauſa neceſſaria ſummus Pontifex, in quo eſt plenitudo poteſtatis, poteſt aliò, quàm Epiſcopo committere: & ille non facit authoritate ſua, ſed authoritate ſibi commiſſa: quid quaſo clarius dici potuit? deinde art. 1. q. 3. huius diſt. reſpondens quæſtioni poſitæ, ita ait: Illud ſacramentum nec poteſt, nec debet per

D. Bon. liberatur.

alios

alios dispensari, & si alij præsumant, nihil faciunt: vbi per verbum præsumunt, declarat se loqui de Sacerdote non habente commissionem. Vulgo enim ita dici solet, (*No veys hulano, que presume de hijoadalgo, porque no lo es de solar conocido, ni por merced del Rey*) ita præsumere dicuntur esse ministri huius sacramenti, qui nec sunt ministri, (*De solar conocido*) id est, ex officio: vt Episcopi (*Ni por merced del Rey.*) id est, ex commissione Papæ. & hi nihil faciunt. Sco. etiam facile ab eadem calumnia liberatur. nam q. 1. huius distinctio. ferè in principio ita scribit. Materia remota est Chrisma, &c. sanctificatum ab Episcopo, vel ab alio, cui talis sanctificatio poterit committi. & paulo inferius: Minister est Episcopus, vel alius cui committi potuit. quis igitur, non videt falsò, vt sæpissimè fit, accusatum fuisse.

D. Bonauent.

Sco. liberatur.

Fuit error Ioan. Vviteleff dicentis Confirmationem posse dari à quolibet presbytero, & sola cupiditate fuisse Episcopis reseruatam. Errauit & Armachanus asserens iure diuino Diaconos esse huius sacramenti ministros. contra hos sunt concilia in 1. concl. adducta.

Hæresis.

Art. vlt. De patrino Baptismi, Confirmationé?

S. Tho. q. 67. ar 5. & 9. & q. 72. art. 10. Alex. m. 1. ar. 3. Ric. ar. 7. q. 1. & 2. vbi supra.

CONCLVSIO I.

PATRINVS neque in Baptismo, neque in Confirmatione est de sacramenti essentia. patet ex Conc. Flor. vbi materia, & forma, & intentio ministri dicuntur esse de necessitate sacramenti.

CONCLVSIO II.

DESIDERATVR aliquis, siue vir, siue fœmina, vel ad summum vnus, & vna, qui baptizatum de sacro fonte in suam tutelam, & institutionem accipiant. dein ita est multis rex 30. q. 1. & de cons. fecr. d. 4. in Can. Catechismo & 6. sequentibus, & in titu. de cognatione spirituali. in 6. & tandem in Conc. Trid. Sess. 24. de reformatione matrimonij. cap. 2. vbi reperies, quæ à parocho præstanda sunt.

CONCLVSIO III.

TALIS patrinus tenetur habere curam illius suscepti, si ne-

D. *Auguſt.* ceſsitas illud poſtulauerit, patet authoritate D. Aug. qui de patrinis loquens in quodam ſermone paſchali, illos fideiuſſores pro paruulis vocat, notanter dicitur, ſi neceſsitas, &c. quia ſi neophytus inter Chriſtianos nutriatur, excuſantur patrini exiſtimantes à parentibus inſtrui: quod ſi præſumerent moribus fidei contrariis inſtrui, tenerentur ſuum facere officium. animaduertant, quæſo, hoc, qui ſuſcipiunt filios Agarenorum in regno Valentiæ.

Dubium. *Quæ debent patriæ paruulos docere?*

RESPONDEO. quæ in Can. Catechiſmo, & Can. vos autem de conſecr. d. 4. traduntur: etſi baptizatus ſit infidelis, debet doctos patrinos eligere: vt ſcribit B. Dionyſius capit. vltimo
B. Dionyſius. Eccleſiaſticæ hierarchiæ: ſi verò ſit filius fidelium, non eſt neceſſarius doctus patrinus: vt ex tertia concluſione conſtat.

De patrino Confirmationis?

CONCLVSIO.

PATRINVS Confirmationis debet confirmatum in pugna ſpirituali erudire: nam ſi in bello temporali veterani milites tyrones docere debent: conuenientiùs multò in ſpirituali pugna erit hoc neceſſarium.

De cognatione ſpirituali quæ hinc contrahitur lege infra ſuper. d. 42.

De ritibus & cæremoniis ſacramenti Confirmationis?

Alex. q. 28. m. 3. per tres art. LEGE S. Tho. vbi ſupra ar. vlt. Ric. hac d. ar. 6. & nota, quæ ſupra dicta ſunt de neceſsitate huius ſacramenti: deinde ſtatuta Eccleſiaſtica, vt, ſcilicet, tam miniſter Confirmationis, quàm confirmandus ſint ieiuni, vt conſtat in Can. vt ieiuni. & Can. vt Epiſcopi. de conſecr. d. 5. non eſſe de eſſentia Confirmationis: ſolet enim plerumque à prandio etiam abſque veniali culpa adminiſtrari. Hactenus de Confirmatione.

FINIS

FLORES QVÆSTIONVM de Sacramentis Eucharistiæ.

DE hoc sacramento differit Magister à d. 8. vsque ad 13. inclusiuè, & ibidem Scholastici DD. lege etiam totam distinctionem secundam de consecr. & titulum de celebratione Missarum, extra, & Conc. Trident. Sess. 13. & 21. & patrem à Castro verbo Eucharistia, & ver. Missa. contra hæreses, & Alex. & S. Thom. infra citandos.

QVÆSTIO PRIMA, DE HIS, QVÆ AD ESSENTIAM EVCHARISTIÆ PERTINENT.

¶ HAC quæst. dist. 8. Magistri explicatur.

Art. 1. An Eucharistia sit nouæ legis Sacramentum?

Alex. q. 3. m. 2. S. Th. q. 73. ar. 1. 2 reliqui d. 8. Ric. q. 1. 2. primi artic. Sco. q. 3. Dur. q. 1.

CONCLVSIO.

EVCHARISTIA nouæ legis est sacramentum, definita est in Conc. Flor. & Trid. Sess. 7. Can. 1. & Sess. 13. cap. 3. & constat etiam ex definitione sacramenti, in principio huius libri posita.

Prima diffic. Erit ne Sacramentum Eucharistiæ consecratio à Sacerdote facta? An Hostia consecrata, vel Hostiæ sumptio?

Alex. & cæteri vbi supr.

DVÆ sunt opiniones. Prima Gabr. hac d. q. 1. quem sequuntur alij Doctores, quos citat Soto in 4. d. 8. artic. 1. qui existimant quodlibet istorum trium esse sacramentum.

Contraria opinio est Scoti vbi supra in solutione ad Tertium.

CONCLVSIO.

NEQVE consecratio, neque sumptio: sed sola Hostia consecrata est Eucharistiæ Sacramentum. Primum constat ex Conc. Flor. c. 3. citato: vbi legitur: Statim post cõsecrationem verum Domini nostri est corpus, &c. vbi apertissimè distinguit consecratio- *Scoti est.*

nem ab Eucharistiæ sacramento: deinde sumptio nihil aliud est, quàm sacramenti applicatio ad illud manducandum, quamobrem non erit sacramentum: applicatio enim ignis ad aliquid cõburendum non est ignis: quare hostia consecrata erit sacramentum: ea enim est: quæ adoratione latriæ adoratur, in custodia reseruatur, infirmis defertur, & sanis in Ecclesia administratur.

Secunda diffic. Cùm hostiæ species & verum Christi corpus reperiantur, quod istorum erit sacramentum?

Alex. m. 3. & reliqui vbi supra.

TRES sunt opiniones. Prima Scoti loco citato ad tertium & 4. asserentis species visibiles tantùm esse sacramentum. Secunda tribuitur Thomæ Vvaldensi lib. 2. de sacrament. cap. 21. hic tenet species dici sacramentũ Analogicæ: quia indicant Christi corpus, quod est verum sacramentum: vt dicitur vrina sana, quia est index sanitatis.

Tertia est Capreoli. d. 6. q. 1. art. 3. opinantis, supponere Eucharistiam pro vtroque, scilicet, pro speciebus, & corpore Christi sicut homo supponit; pro corpore, & anima rationali.

CONCLVSIO I.

EVCHARISTIA exæquo pro speciebus, & Christi corpore non supponit; patet: quia Eucharistia est nomen connotatiuum, & tale nomen non supponit æqualiter pro vtroque significato.

CONCLVSIO II.

EVCHARISTIÆ sacramentũ, si proprijssimè sumatur, supponit pro speciebus, & non pro Christi corpore. Et nota hoc esse præter naturam termini connotatiui, qui supponit proprijssimè pro materiali. conclusio ex definitione sacramenti constat: sacramentum enim est signum sensibile, &c. vel inuisibilis gratiæ visibilis forma, id est, visibile signum, & corpus Christi nõ videtur: sed species sacramentales.

Alex. m. 3. D. Tho. art. 2. D. Bon. q. 2. art. 2. Ric. vbi supra.

Tertia diffic. Cùm sint duæ species panis, scilicet, & vini, erit ne Sacramentum Eucharistiæ vnum, an plura?

DVÆ sunt de hac re sententiæ, Prima Gabriel. d. 6. q. 2. affirmantis species vini constituere aliud sacramentum à speciebus

bus panis. Secunda communis, & contraria sententia est Alexan. Alen. B. Tho. S. Bona. & Ricar.

CONCLVSIO.

SPECIES panis, & vini, sunt vnum sacramentum vnitate integritatis, & aggregationis. Perspicua est conclusio ex fine huius sacramenti, qui est reficere mentem: vt corporis refectio non integratur solo cibo, aut potu, sed vtroque simul: ita hoc sacramentum ambabus speciebus integratur.

Art. II. An hoc sacramentum fuerit conuenienter à Christo IESV *in vltima cœna institutum, atque in lege naturæ, & veteri multis figuris præsignatum?*

Alex. q. 20. m. 1. S. Tho. ar. 5. D. Bon. ar. 1. q. 1. Ric. q. 3. Scot. q. 3. Dur. q. 1. vbi supra.

CONCLVSIO I.

HOC sacramentum fuit à Christo Domino institutum. definita est expressè in Conc. Trid. cap. 1. de sacramentis in genere. Sess. & Sess. 13. cap. 1. lege Can. Quia corpus. de consecratione dist. 2.

CONCLVSIO II.

CONVENIENTISSIME fuit, completo Agni paschalis typico paschate, in vltima cœna institutum. hæc constat authoritate Conc. Trid. cap. 2. citato, & authoritate Eusebij in Can. quia corpus, modò allegato, vbi inquit: Quia corpus assumptum ablaturus erat ab oculis, & allaturus fidelibus, necessarium erat, vt in die cœnæ sacramentum nobis corporis, & sanguinis consecraretur. vbi glossa necessarium, id est, vtile, & congruum. vide etiam Can. liquido, & Can. accipite, eadem dist.

CONCLVSIO III.

HOC sacramentum non vna tantùm, sed pluribus fuit figuris conuenienter significatum. probatur. 1. Cor. 10. omnia illis in figuram cõtingebant. & Cano. præterea. de consecr. d. 2. Can. quid sit. Deinde quia res, quæ vno nomine propter suam maximam excellentiam, & effectuum multitudinem explicari non possunt, conuenientissimè multis nominibus, & signis declarantur, talis est Eucharistia: habet enim plurimos effectus, & est ineffabilis excellentiæ: vt infra patebit. vide apud D. Bona. & Alexa. plurimas figuras. *1. Corint. 10.*

Hinc error Vvicleff negãtis veritatem corporis Christi in hoc sacramento,& eiusdem figuras, confutatur. vide Tho. Vvaldensem tomo.2.de sacramentis.c.19.& infra.

Art. III. An panis triticeus aqua coagulatus sit propria, & necessaria huius sacramenti materia.

DE hac re sunt tres opiniõnes. Prima est Alberti magni, Palu. Thom. de Argentina, quos citat, & sequitur Gab. super Can.lect.37.dubio primo:qui dixerunt materiam esse panem cuiuscunque frumenti,& per frumentum triticum, & hordeum intellexerunt.

Secunda opinio est Caiet. ar. 3. S. Thom. asserentis posse fieri consecrationem in quocũque pane vsuario : ita quòd si centenaceus panis,aut maiceus sit in vsu alicui prouinciæ, poterit in illo fieri cõsecratio:nam dicit materiam esse panem absolutè dictum.

Alexã.q.32. m.1.2.3.S. Th.q.74.1.2. 3.ar.D.Bon. Ricar. Sco. vbi suprà. Dur. d. 11. q.4.

Tertia opinio communis tenet solum panem triticeum esse huius sacramenti materiam.

CONCLVSIO.

MATERIA necessaria ad conficiendam Eucharistiam est solus panis triticeus,cuiuscunque speciei sit.Prima pars conclusionis est definita expressè in Concil.Florent. sub Eugenio IIII. & in Con.Cartag.& habetur in Can.in sacramẽto.de consecratione. d.2.vbi per frumẽtum intelligit panem triticeum; vt Concil.Flor. declarauit.Secunda pars,scilicet,cuiuscũque sit speciei,est quoque verissima:nam sicut licet modo in vino albo, vel nigro consecrare ob hoc solùm,quia album vinum,& nigrum in genere conueniunt,quanuis specie distinguantur:licebit etiam in pane triticeo cõsecrare,quanuis vnum triticum ab alio specie differat, cum genere conueniant.

APPEN.1. *De spelta affirmatè loquitur. Alexan. vbi supra.*

Hinc integrum est in farre,siligine,spelta,& typha Eucharistiã conficere.Ratio est:quia quanuis grana specie differant, conueniunt tamen in genere tritici,sub quo continentur:nam habẽt grana eiusdem figuræ cum tritico,& ex illis panis vsualis conficit, qui ab omnibus panis triticeus nominatur.

APPEN.2.

In pane hordeaceo vel milio,vel in borea,nõ potest consecratio confici.Ratio est:quia non sunt de genere tritici:quamuis sint fruges

fruges de genere frumenti, quod est nomen generale ad omnes aristarum fruges: triticum vero subalternum genus est.

In pane maicio non potest fieri consecratio quia differt à genere tritici: quod declarant figura, quantitas, atque qualitas, quibus à granis tritici, grana maicij segregantur. APPEN. 3.

Poterit nemo consecrare in pane amylij, siue amydi. Ratio est: quia etsi amylium ex lacte tritici fiat, assumit tamen alias qualitates, tota specie, à genere tritici differentes: quemadmodum medici, in hac parte consulendi, affirmant. APPEN. 4.

Hinc Caiet. gloss. vbi supra, qua dicit: quando panis triceus dicitur esse materia Eucharistiæ, est intelligendum principaliter, & indubitatè, est omnino releganda: nam ex eo sequeretur, quòd quando idem Concilium dicit aquam naturalem esse Baptismi materiam, posse quoque interpretari principaliter, & indubitatè: non tamen necessario; ita quod liceret in aqua artificiali baptizare quod est erroneum. APPEN. 5. *Caiet. Cane*

Prima diffi. Aqua naturali deficiente, poterit ne panis aqua rosacea coagulatus consecrationis materia esse? *Alex. vbi supra S. Th. ar. 7. ad 3. Ric. d. 11. q. 1. 2. art. 2. Sco. vbi supra* D. *Bona. q. 11. q. 4.*

SANCTVS Tho. opinatur non posse esse materiam. contra- riam tenet Caiet. opinionem.

Secunda diffi. An deficiente pane cocto, in massa cruda possit fieri consecratio? *Alex. m. 2. vbi supra.*

CONCLVSIO.

MASSA cruda nequaquã esse potest consecrationis materia. Ratio est: quia Dominus IESVS instituit, vt materia esset panis, quo homines communiter ad vitam tuendam vtuntur: at verò massa cruda neque vescuntur, neque vitę tuendæ vtentibus prodesset.

Tertia diffic. Differt ne massa specie à pane?

DVÆ sunt opiniones, vna Scot. vbi supra opinantis differre specie accidẽtali tantùm. altera Caiet. vbi supra. S. Thom. ar. 3. vtraque est probabilis. *dist. 11. q. 6.*

CONCLVSIO I.

Caiet.eſt. MASSA ſpecie eſſentiali differt à pane. Ratio eſt: nam, vt vua agreſtis differt ſpecie eſſentiali à matura: ita maſſa à pane: vt enim ex vua agreſti per calorem ſolis efficitur vua matura, ita per calorem ignis ex maſſa fit panis.

CONCLVSIO II.

Scoti eſt. MASSA à pane accidentali tantùm ſpecie differt. Ratio eſt: quia exhalatio humiditatum, quæ fit ex maſſa per ignem, non conſtituit ſpecificam differentiam inter panem, & maſſam, artifex enim, vt Piſtor, non poteſt mutare ſpeciem eſſentialem.

Quarta diffic. Deficiente vino, poterit ne Sacerdos celebrans ſolum panem conſecrare?

CONCLVSIO I.

QVI ſolum panem conſecraret verè conficeret ſacramentum. Ratio eſt: quia forma conſecrationis panis, ſiue corporis Chriſti, à conſecratione calicis, aut è conuerſo minimè dependet: nam ſi Sacerdos, conſecrata hoſtia, ſubito moreretur, vel non conficeret calicem, verè conſecraret.

CONCLVSIO II.

PECCARET tamen mortaliter ſacerdos, qui deficiente vino, panem tantùm conſecraret. Ratio eſt: quia ſicut nutritio corporis fit non per cibum tantùm, ſed per cibum, & potum: ita & nutritio ſpiritualis, quæ hoc ſacramento repræſentatur: atque ita Sacerdos non plenè repræſentaret, & ex conſequenti peccaret: tum etiam quia Chriſtus inſtituit, vt ſub vtraque ſpecie hoc ſacramentum conficeretur, & celebraretur.

Alex. q. dem. vbi ſupr. S. Th. ar. 2. Ric. d. 10. ar. 7. D. Bona. d. 11. q. 4. Scot. d. 10.

Quinta diffic. An poſſit Sacerdos quantumcunque panis, & vini, quantitatem conſecrare?

TRES ſunt opiniones. Prima D. Bona. d. 10. q. 4. qui negantem partem tenet. Secunda eſt Caiet. vbi ſupra S. Tho. art. 2. cui probabile videtur, vini materiam futuram eſſe certæ quantitatis, vt pote, vnius calicis.

Tertia eſt communis, lege S. Tho. art. 2. Dur. q. 6. locis citatis, & Paluda. d. 11. q. 1.

CON-

CONCLVSIO.

SACERDOS de facto potest panis, & vini quãtitatem, quantumuis magnam consecrare. Ratio est: quia in tali consecratione concurrunt omnia quæ sunt de necessitate consecrationis, vt pote, materia, forma, & intentio ministri.

Sexta diffic. Quemadmodum Ecclesia determinat dissoluendi potestatem circa hanc materiam, & non circa illam poterit ne etiam certam panis, & vini quantitatem determinare? DD. vbi sup.

CONCLVSIO I.

NEQVAQVAM potest materiæ panis, & vini quantitatem determinare. Ratio est: quia potestas absoluendi præsupponit subditorum iurisdictionem, quæ quidem ex sua natura determinari, & ad certum numerum redigi potest: at verò consecrandi potestas nullam præsupponit iurisdictionem, siue dominium: ita enim potest Sacerdos alienum panem, quemadmodum & proprium consecrare: ac proinde consecrandi potestas ad certam materiam non determinatur.

CONCLVSIO II.

SACERDOS immensam panis, & vini quantitatem consecrans, quæ in custodia seruari non posset, mortaliter peccaret. ratio D. Bona. est: quoniam esset in contemptum tanti sacramenti, vilescereţque Eucharistia.

Septima diffic. Poterit ne & minimam quantitatem materiæ Sacerdos consecrare?

DVÆ sunt opiniones. Prima, & cauenda est Ioannis Maioris d. 10. q. 1. qui duo dicit. Primum, problema esse probabile: An fracta hostia maneat Christi corpus. Secundum, in minima panis parte seorsum sumpta consecrationem fieri non posse. Secunda opinio est communis. *Maior. cautè legendus. Vide S. Tho. vbi sup. & in 4 d. 11. art. 2. Ric. d. 1, ar. 7.*

CONCLVSIO I.

ERRONEVM est affirmare, fracta hostia consecrata, totum Christũ sub qualibet particula, quantũcunq; minima, non manere; patet: quia in particula quãtũcunq; minima manẽt species consecratæ *Vide Thom. Vualden. 1. tomo. de sacram. ca. 39.*

ſecratæ ſub ſpecie panis: quare manebit ibi Chriſtus: manentibus enim ſpeciebus conſecratis, manet Chriſtus.

CONCLVSIO II.

IN qualibet particula panis ſeorſum ſumpta, quantumcunque minima poteſt fieri cõſecratio: quia panis eſt materia, & talis particula eſt verus panis, eſt enim corpus homogeneum: quemadmodum quælibet gutta aquæ eſt aqua: eſt etiam talis particula quanta, & demonſtrabilis per pronomen hoc, & ex conſequenti ſenſibilis.

Octaua diffic. Quando Sacerdos intendit conſecrare 10. hoſtias tantum, ſi facta conſecratione, reperiantur 11. erunt ne omnes conſecratæ?

CONCLVSIO I.

Ric. d. 10. q. 2. art. 7. Dur. vbi ſupr. q. 7. Sylueſt. Ver. Euchariſt. 2. §. 7. & 8.

SI Sacerdos habeat intentionem cõſecrandi totam materiam, quam ante ſe habet, & ſi opinetur 10. eſſe Hoſtias, ſi 11. fuerint repertæ, omnes erunt conſecratæ. Ratio eſt: quia effectus conſecrationis, non ſequitur cõſecrantis opinionem, ſed intentionem. Sacerdos enim hæreticus, quanuis opinetur nõ eſſe Chriſtum ſub Hoſtia conſecrata, ſi habeat intentionem faciendi, quod Chriſtus inſtituit faciendum, verè cõſecrabit: perinde & infidelis, ſi habeat intentionem Chriſti, dum baptizat, etiam ſi ſe nihil facere exiſtimet, verè baptizabit.

CONCLVSIO II.

SI Sacerdos ignorans numerum hoſtiarum, habeat intentionem cõſecrandi decem Hoſtias, & facta conſecratione, fuerint 11. inuentæ, nulla illarum erit conſecrata. Ratio eſt: quia intentio eſt de neceſsitate cõſecrationis: & cum Sacerdos non habuerit intentionem conſecrandi 11. hoſtias, ſed 10. tantùm, non erunt 11. conſecratæ: deinde neq; decem: quia intentio illa non ſufficit ad conſecrationem alicuius hoſtiæ, ſub qua quælibet hoſtia includi, & excludi poteſt, quod contingit in caſu poſito: quia, quælibet illarum 11. excluſa, adhuc remanent 10. atque ita ſequitur quamlibet illarum eſſe incluſam, & excluſam, conſecratam, & non conſecratam, quod eſt abſurdum.

CONCLVSIO III.

SI verò Sacerdos mente ſignauerit 10. Hoſtias quas intendit conſe

consecrare & repertæ fuerint 11. decem signatæ erunt consecratæ.v.g.si non sint benè dispositæ,& sub aliqua signatarum alia lateat,latens non consecrabitur.Ratio est:quia illud, quod specialiter cadit sub intentione consecrantis,consecratum remanet: nam vt ex prima conclusione constat, effectus consecrationis consecrantis intentionem sequitur,non opinionem.

Hinc Hostiæ tantummodo mente signatæ erunt duntaxat consecratæ:nam illud consecratur,quod sub speciali consecrantis intentione cadit. APPEN.1

Hinc Sacerdote intendente consecrare 10.ex illis 11.quas mente non signat,nulla illarum erit consecrata.patet eodem argumento,quo 2.concl.fuit confirmata. APPEN.2

Hinc guttulæ vini inaduertenter in pede calicis remanentes, consecrato calice,non erunt consecratæ : quia non habuit intentionem consecrandi guttulas illas. APPEN.3

Hinc si Sacerdos multas Hostias consecrandas assumat,de quibus dum consecrat non aduertit,omnes nihilominus erunt consecratæ : sufficit enim intentio virtualis : quoniam si aduerteret, omnes consecrare vellet:cùm ad hunc finem illas in altari collocauerit. APPEN.4

Hinc,Sacerdote habente coram se integram Hostiam,& intendente consecrare dimidiam tantùm Hostiæ partem,dexteram,scilicet,vel sinistram,mente linea aliqua intellectuali signatum , illa tantùm pars erit consecrata.Ratio est:quia sola illa pars cadit sub speciali consecrantis intentione. APPEN.5

Hinc si Sacerdos intendat consecrare alteram Hostiæ partem indeterminatè , nulla pars consecrata remanebit: eadem ratione, qua 2.concl.confirmatur. APPEN.6

Nona diffic. An sit necessaria materiæ præsentia:vt fiat consecratio?

DVÆ sunt opiniones.Vna Maioris asserentis posse à Sacerdote consecrari materiam post parietem existentem. Altera est D.Thom.Primum est animaduertendum,illud vocari præsens, quòd tangitur,vel videtur,vel tangi,aut videri potest,etiam si sit a tergo:hoc enim docet communis loquendi vsus ; vnde vinum in vtre,& panis in arca,quæ coram est,præsens esse dicitur. *d.10.q.2.artic.2.* *d.11.q.2.artic.11.*

CON-

CONCLVSIO.

De necessitate,& ratione cõsecrationis est materiæ præsentia. Ratio est:quia si materia non esset præsens, illa forma: Hoc est enim,&c.esset falsa:nam pronomẽ hoc in forma collocatum non rem absentem,sed præsentem demonstrat: quid? quòd sequeretur nefandum absurdum,nempe, Sacerdotem Valentiæ existentem, panem,qui Romæ est,consecrare posse:nil enim refert, qua quantaque distantia absens sit,si illius præsentia non desideratur.

Hæreses. Alexã. q.32. m.2.S.Th.q. 74.ar.4. D. Bon d.11. ar. 2.Sco.d.11 q. 6. Dur. ead. d.q.4. Ricar. d.11. ar.2.q. 3.& D. Ansel. epist. de sac. & azymo ad Græcos. Lyra super Matth.c. 26. Abulen. super Exod. c.12. & latius in suo defensorio.

Hinc euelluntur tres errores.Primus Artiteritarum,qui dicebãt materiam esse panem cum caseo mixtum. Secundus Cathaphrygum, asserentium materiam esse panẽ sanguine infantis coagulatum,quem variis punctionibus eliciebant. Tertius nefandissimus fuit Manichæorum,qui affirmabant,materiam esse panem semine humano coagulatum lege prætet conclusiones positas Can. in sacramentorum obligationibus.de cõsec.dist.2.& patrem à Castro. ver.Eucharistia hæresi prima.

Art.III. An Christus IESVS *in pane fermentato,vel azymo consecrauerit?*

Hebræi.

LIS est maxima inter Doctores Græcos & Latinos: Latini affirmant Cœnasse IESVM luna 14.quando iam cœperat azymorum vsus,ac proinde in azymis consecrasse. Græci autem luna 13.Cœnasse tenent, & ex consequenti infermentato pane confecisse.Burgensis super Matth.cap.2.videtur Græcis subscribere.

CONCLVSIO I.

Matth.c.26.

CVM Dominus IESVS luna 14. quando iuxta legis ritum agnum immolare tenebantur, Eucharistiæ Sacramentum instituerit, perspicuum est, non in fermentato, sed in azymis confecisse. confirmatur authoritate trium Euangelistarum.nã apud D.Matth. legitur:Prima autem die azymorum accesserunt ad IESVM dicẽtes. Vbi vis paremus tibi Pascha,& paulo inferius. Vespere autem facto,discũbebat IESVS cũ discipulis suis, &c. & apud S.Marc. habetur:Die azymorum,quando Pascha immolabant Iudæi, dicunt ei discipuli:Quo vis eamus,& paremus tibi,&c.& post pauca:Vespere autem facto,&c.vbi,aliquibus interpositis, subditur:

D.Marc.c.4.

Et man

Et manducantibus illis accepit IESVS panem,&c. tandem apud B.Lucam scribitur: Venit autē dies azymorum,&c. vsque ad verba: Accepit panem,&c. ex quibus locis patet à Castro ver. Eucharistia: hæresi secunda, doctissimè conclusionem colligit. *D.Luc.c.22*

Prima diffic. An Ecclesia Græcorum peccat in fermentato conficiendo?

CONCLVSIO.

QVANVIS Græci errent credentes, Latinos conficientes in azymo verum Christi corpus non consecrare, in fermentato tamen conficientes, non peccant: peccarent autem si iuxta ritum suæ Ecclesiæ non conficerent. definita est expressè in Con. Flor. ita enim habetur. Declaramus in azymo, vel fermētato pane triticeo corpus Christi veraciter confici, Sacerdotésque in altero ipsum corpus Domini cōficere debere: vnusquisque, scilicet, iuxta suæ Ecclesiæ orientalis, siue occidentalis consuetudinem. *Alex. n. 15. S.Th. D.Bon. vbi supr. Rich. d. 11. art. 3. q. 4. Sco. & Dur. vbi sup.*

Colliges hinc. Errauit igitur Sco. dubitans cōtra definitionem Conc. nam dicit, Græcos fortasis peccare cōficientes in fermentato: Verùm enimuerò Sco. non errauit: nam fuit illo Conc. antiquior, & tunc ante Ecclesiæ definitionem licitum erat dubitare. APIEN. *Sco. literatur.*

Secunda diffic. Licebit ne Sacerdoti Latino, tempore necessitatis, in fermentato conficere? *Ale. & S.Th. & reliqui vt supra.*

CONCLVSIO.

NVNQVAM hoc illi integrum erit. Ratio est: quia nullus potest casus euenire, in quo necessarium sit Ecclesiæ ritum, & consuetudinem mutare, cum hoc sacramentum non sit de necessitate salutis, quemadmodum Baptismus.

In hoc articulo refutatur error Græcorum, quem amplexi sunt Armenij, & Rutherij asserentes nō in pane azymo, sed in fermentato pane esse Eucharistiam conficiendam. lege patrem à Castro ver. Eucharistia. hæresi secunda. *Hæreses.*

Alex.q.32.d. m.5 vsque ad q.33.5.Th.ab art 5. vsque ad 8. vbi supra reliqui.d. 11. D. Bona. q. 4 pri. art. Ric.q.4.& 5. 2.art. Scot.q. 6. Dur. q. 4. & 5. Cast. ver. Eucha. hæresi 6.

Art. V. An vinum vitis sit sola, & propria huius sacramenti materia?

CONCLVSIO.

OMNE, & solum vitis vinum est huius sacramenti materia, definita est in Con. Flor. his verbis. Tertium sacramentum est Eucharistia, cuius materia est panis triticeus, & vinum de vite: & in alijs multis Concilijs, quæ apud patrem à Castro reperies.

Hinc collige acetum non posse esse huius sacramenti materia. Ratio est: quia acetum nõ est vinum, teste Arist. qui ait: sicut è priuatione ad habitum: ita ab aceto ad vinum impossibile esse regressum.

APPEN. 1. *8. Metap.*

Neque ex succo aggresti, siue sumine potest fieri consecratio.

APPEN. 2. non enim est vinum: sed materia, ex qua fit vinum: quemadmodum acetum non est vinum, licet fiat ex vino.

Prima diffic. An mustum possit esse consecrationis materia?

CONCLVSIO.

Alex.m.7. 8. Tho.art.5. & reliqui vbi supra. Ric. q. 5.art.2.

POTEST quidem in illo fieri consecratio. definita est per Iulium Papam Can. omne de consecratione d. 2. vbi dicit: de expresso botro, id est, de vuarum granis, &c. sed si necessitas sit in calice cõprimatur, & aqua misceatur: quia calix dominicus, iuxta canonum præcepta, vino, & aqua permixtus debet offerri.

Secunda diffic. An vua matura, musto nondum expresso, possit esse materia Eucharistiæ.

S.Tho.art.5. RICARDVS vbi supra duas refert opiniones. Primam partem affirmantem tener. Secunda negantem.

CONCLVSIO.

NON potest esse materia huius sacramenti: quia talis vua differt specie à musto: habet enim diuersos omnino effectus: multum enim mustum inebriat & vuæ multæ minimè, & vt succus oliuarum antequam exprimatur, non est oleum: ita succus vuarum ante expressionem, neque vinum, neque mustum est.

Tertia

Tertia diffic. An etiam ex lora, id est (aqua pie) quæ fit ex vuis parum expressis, & aqua calida fieri possit consecratio? *Ale. q. 32. m. 3. S. Th. ar. 3.*

CONCLVSIO.

SI parum aquæ misceatur, ita, vt ab omnibus vinum iudicetur propter acrimoniam, poterit in illa fieri consecratio: non enim differt specie à vino: idem iudicium est de vino lymphato.

In vino congelato non potest consecratio fieri. Ratio est: quia Christus instituit materiam sanguinis esse vinum potabile, quale non est vinum congelatum. Per primam conclusionem confutatus remanet error Aquariorum, qui in calice solam aquam ponebant: & condemnatur expressè in cap. firmiter. de summa Trinitate, & fide Catholica. lege Castrum loco citato. APPEN. *Hæresis.*

Art. VI. An vino non consecrato misceri possit aliquis liquor? *Alex. m. 7. & reliqui vbi supra.*

CONCLVSIO.

PECCAT mortaliter Sacerdos, qui in consecratione calicis aquam vino non miscet. definita est in Conc. Flor. vbi dicitur. Tertium Sacramentum est Eucharistia, cuius materia est panis triticeus, & vinum de vite, cui ante consecrationem modicissima aqua misceri debet: nota ibidem tres congruentias, propter quas aqua vino miscetur.

Prima diffic. Est ne aquæ permixtio de necessitate sacramenti? *Alex. S. Tho. vbi supra, & reliqui etiam D. Bona. q. 3. art. 1. Ric. q. 1. art. 3. Dur. q. 5. Communis est DD. sen.*

CONCLVSIO.

NON est de necessitate illius, quia solùm ponitur propter significationem: significat enim vnionem populi Christiani cum Christo. vbi Conc. Flor. loco citato. Græci etiam verè conficiunt, tamen aquam non miscent.

Secunda diffic. Quanta aquæ quantitas erit apponenda? *Ale. vbi sup. S. Tho. art. 8. Ric. ar. 3. q. 2. Dur. q. 5. vbi supra.*

CONCLVSIO I.

NON est maior quantitas aquæ, siue æqualis in calice quantitati vini apponenda, patet ex cap. Per vitiosos. de celebra-

tione missarum. Vbi Honorius tertius arguit consuetudinem apponentium in calice maiorem partem aquæ quàm vini: nam tunc aqua conuertet in se vinũ, & non fiet consecratio, neque in æquali quantitate: quoniam tunc vel aqua cõuertet in se vinum, vel ita extenuabit illud, vt speciem vini amittat.

CONCLVSIO II.

AQVA, quæ vino cõmisceatur, debet esse in modicissima quantitate, definita est in Conc. Flor. in prima conclusione citato.

APPEN. Ex dictis potest iudicium ferri de illis vini generibus, quæ ex aromatibus, & melle conficiuntur: nam si ita tenuis est mixtio: vt vini substantia maneat, consecrabile est, si verò corrumpatur, minimè erit; & hac de causa peccatum est in huiusmodi vino conficere, propter periculum, cui se Sacerdos exponit.

Alex. m.s. ar. 2. & Ric. q. 6. art. 3.

Tertia diffic. Si vino iam fuit apposita aqua in vtre, erit ne in Missa iterum apponenda.

CONCLVSIO.

ERIT quidem per Sacerdotem permiscenda aqua: quia significatio vnionis Christi cum Ecclesia non fit, nisi tempore, quo Eucharistiæ mysterium celebratur, quod fuit memoriale passionis Christi, ex cuius latere fluxit sanguis, & aqua lege Cano. in sacramentorum obligationibus. de consec. d. 2.

Alex. vbi sup. D. Bon. d. 12. q. 2. ar. 2. Sco. d. 12. q. 3. S. Tho. q. 7. vbi supra ar. vlt.

Quarta diffic. An vino iam consecrato possit vinum non consecratum, aut alius liquor admisceri?

DVÆ sunt opiniones. Prima B. Tho. vbi supra, scilicet, quòd quando vinum permixtum speciebus consecratis est in maiore quantitate, quàm fuit vinum specierum consecratarum, tali mixtione desinit ibi esse sanguis.

d. 12. q. art. 4. Contraria opinio est Ric. cui adhæsit Dur. loco citato, scilicet, quòd si dolio magno vini gutta sanguis consecrati, misceatur, non corrumpitur à vino, & ex consequenti manet ibi sanguis Christi.

CONCLVSIO I.

Ric. & Dur. est. SI speciebus consecratis sanguinis Christi permisceatur vinũ in maiori, vel æquali, vel minori quantitate, tali mixtione species illæ

illæ non corrumpuntur, patet: quia corruptio non fit à simili nisi à contrario, & species consecratæ sunt similes speciebus vini non consecrati, cuiuscunque generis sint. Secundò quia opposito sequeretur, quòd si duæ species consecratæ ex duobus vasis, in tertio vase permiscerentur, aut in altero illorum, desineret ibi esse sanguis: quoniam ex duabus illis speciebus: vt dicit contraria opinio, constituitur simul vnum individuum distinctum à qualibet specie, & per consequens non maneret ibi sanguis Christi, quod est erroneum. opinio tamen opposita vera esse videbitur, si hoc modo intelligatur: nempe, si partes specierum consecratarum, ita minuerentur in mixtione, vt sub quantitate minima illarum, vini substantia si adesset, conseruari non posset, tunc sanguis Christi ibi non maneret.

Hinc quamuis speciebus consecratis vinum multo fortius illis misceatur, non corrumpentur: quia est illis simile, & à contrario & non à simili fit corruptio. APPEN. 1.

CONCLVSIO II.

Si speciebus consecratis liquor aliquis in tanta quantitate misceatur: vt possit species consecratas in se conuertere: vt si tanta esset aqua, quæ vini quantitatem superaret, tunc corrumperentur vini species, & desineret ibi sanguis Christi existere: quia tunc species paterentur à suo contrario, & tandiu est ibi sanguis, quam diu species durant.

Hinc, si blasphemus aliquis magnæ quantitatis vini dolium consecraret, species essent tunc tantæ quantitati aquæ miscendæ, donec corrũperentur: vt ibi sanguis esse desineret: essent enim in rapidum flumen, vel mare proiiciendæ. APPEN. 2.

CONCLVSIO III.

Quando liquor speciebus consecratis mixtus est minoris quantitatis: vt si guttula aquæ permisceatur, tunc species illam conuertent non in species vini absque substantia: sed in vini substãtiã. Ratio est: quia accidentia consecrata habent eandem virtutem generandi substantiam, quã in subiecto habebant, vel dispositiuè: vt sentit Sco. vel effectiuè, vt B. Tho. docet. non tamen accidentia generata erunt sine subiecto: nam generare accidens separatum est solius Dei proprium. *De his infra dist. 12.*

CONCLVSIO IIII.

QVANDO liquor alterius speciei, vt aqua, vel oleum, speciebus consecratis permixtus æqualis est quantitatis, tertius efficitur liquor, desinitque ibi sanguis esse. Ratio est: quia per illam mixtionem vtrumque miscibilium corrumpitur, & corruptis speciebus consecratis, desinit sanguis ibi existere.

Hæreses. Prima huius articuli conclusione sex errores confutantur. Primus Armachani libro nono de quæstionibus Armeniorũ, negantis Christum aqua in cœna fuisse vsum. Secundus Græcorum, & Armeniorum nullam aquam miscentium. Tertius offerentiũ lac in calice. Quartus eorum, qui seruabant linteum musto intinctum per totum annum, & tempore sacrificij partem eius aqua lauabãt, & ita offerebant, offerentes quidem potius sordes, vel aquã sordidam, quàm vinum. Quintus, cuius meminit Innocentius capite cum Matthæ. de celebratione Missarum, asserentium aquam quãtumuis paruam in calice semper persistere. Vltimus confitentium vinum in sanguinem cõuerti, aquã vino appositam in aquam, quę ex latere Christi IESV manauit. Ad istorum errorum labefactationem lege Cano. cum omne, de consecr. d. 2. Conc. Flor. citatum, & Triden. Sess. vigesima secunda, capite nono, & patrem de Castro vbi supra. hæresi 7.

Art. VII. de forma consecrationis corporis Christi.

CONCLVSIO.

Alex. Alen. q. 33. m. 1. S. Tho. q. 78. reliqui. d. 8. D. Bon. q. 2. Ric. artic. 3. q. 1. & 4. Scot. q. 1. Dur. q. 2. Matth. c. 26. Luc. c. 22. Marc. 14.

FORMA præcisa consecrationis corporis Christi IESV est ista: Hoc est enim corpus meum. vide Euangelistas Matth. 26. Luc. 22. Mar. 14. & Can. quia corpus, & Can. panis. el. 2. de cons. d. 2. & caput cum Matthæ. de celebratione Missarum, & Conc. Flor. vbi expresse definita est.

Prima diffic. An sit dicenda forma huius sacramenti, vel consecrationis tantum.

DD. *vbi sup. q. 7. ar. 1. & 2.* DVÆ sunt opiniones. Prima S. Tho. qui illam formam Sacramenti Eucharistiæ nominat, & hic est communis loquendi modus.

Secun-

Secunda est Sco.q.1.citata ad tertiũ dicentis,esse formam consecrationis tantùm. Verùm enimuero animaduertere hoc sacramentum bifarium considerari posse, primo quando fit consecratio, secundo quando facta consecratione, permanet Eucharistia consecrata. *Distinct.8.*

CONCLVSIO I.

FORMA est Eucharistiæ quantum ad factionem;patet: quia his verbis sacramentum efficitur, & species sacramentales ad significandum corpus Christi sub se contentum determinantur. Quemadmodum per formam: Ego te baptizo,ablutio materialis ad significandum sacramentalem effectum restringitur. *Communis est opinio.*

CONCLVSIO II.

SI Eucharistia, vt habet esse permanens, facta iam consecratione,consideretur,tunc nulla est eius forma.Ratio est:quia forma simul est cum sacramento, permanétque cum illo: at Eucharistia manet,quando hæc forma non permanet: quare non erit dicenda Eucharistiæ,sed consecrationis forma.& confirmatur:quia quemadmodum Conc. Flor. vocat panem materiam Eucharistiæ: eò, quòd sit materia, ex qua fit sacramentum, non autem quòd panis in sacramento maneat: ita erit de forma huius sacramenti theologandum.

Secunda diffi. An hoc sacramentum vnam,vel plures formas habeat? *Scot.quæst.2.*

CONCLVSIO.

DVÆ sunt huius sacramenti partiales formæ, & vna tantùm integralis patet:nam quemadmodum in hoc sacramento sunt duo signa particularia,id est,duo particularia sacramenta, scilicet, panis,atque vini species, & vnum integrale signum,id est,vnum integrale sacramentũ,species,scilicet,panis,& vini simul sumptæ, quæ nutritionem spiritualem significant,quę panis,& vini,speciebus consecratis integratur:vt corporali nutritio pane, & vino integratur:ita quoque sunt partiales formæ & vna integralis.

Tertia diffic. An Christus his verbis,Hoc est enim, &c. vel ante prolationem istorum verborum consecrauerit? *Alex. Alen. D. Bona. vbi supra Ric.ar. 3 q.1. Scot.q. 2.Dur.q.2.*

DE hac egit Alex. vbi supr.m.2. S.Tho. loco citato ad 1. à quibus quatuor opiniones referuntur. Prima est Innocentij libro

quarto de sacrificio Missæ, capite sexto, asserentis per potestatem excellentiæ, quàm Christus alligatam sacramentis minimè habebat, panem in suum corpus conuertisse, deinde verò dedisse illud Apostolis, dicendo, Hoc est, &c. Secunda opinio affirmat consecrasse quibusdam verbis nobis ignotis, quando benedixit panem, & non quando dixit, Hoc est, &c. Tertia opinio tuetur illa forma Christum consecrasse, verùm occultè, scilicet, quando benedixit panem, deinde publicè illa vsum fuisse, vt alios formã consecrandi doceret. Quarta opinio tenet: quando verba hæc, Hoc est, &c. protulit, simúlque factam fuisse benedictionem: qui hanc defendunt dicunt benedictionem fuisse formæ prolationem.

CONCLVSIO.

CHRISTVS IESVS his verbis, Hoc est, &c. Eucharistiam confecit, quando scilicet, verba illa protulit. patet: ex communi Ecclesiæ vsu, & consuetudine, quæ à temporibus Apostolorum vsque ad hæc nostra tempora ita semper consecrare consueuit.

APPEN. Hinc, quanuis sit de fide à nobis sub hac forma, Hoc est, &c. consecrationem esse faciendam: de fide tamen non est IESVM tempore cœnæ ijsdem verbis, quibus nos cõsecramus, confeciisse: est enim opinio Innocentij, & aliæ suprapositæ, quarum nulla est hactenus ab Ecclesia damnata: at verò, oppositum asserere esset temerarium, & retractione dignum.

Dur. quæst. 2. *Quarta diffic. An hæc forma, Hoc est, &c. sit præcisa, quin præcedant illa verba, Qui pridie, &c?*

DVÆ sunt opiniones. Prima D. Thom. vbi supra ad quartum, scilicet, hæc sola verba, Hoc est, &c. esse de essentia cõsecrationis: peccare tamen grauissimè consecrantem illis verbis, Qui pridie, &c. omissis.

Contraria opinio est Scot. q. 1. art. 2. dicentis: si quis hæc verba, Hoc est, &c. sine illis. Qui pridie, &c. proferret, esset sacramentum sub conditione adorandum, quia incertum est an per illa sola verba sit panis in corpus Christi transubstantiatus.

CONCLVSIO I.

QVANDO Sacerdos habet intentionem cõsecrandi, non aliter, quàm narrando tem tempore cœnæ à Christo gestam, tunc ijs, solis

solis verbis, Hoc est, &c. sine illis, Qui pridie, &c. minime consecrat. Ratio est: quoniam ad consecrationem ministri intentio desideratur, & in casu huius conclusionis Sacerdos non habet intentionem aliter consecrandi, quàm Christi factum, & eius ordinem in cœna narrando: atque ita vera est Scoti opinio.

CONCLVSIO II.

HÆc verba Hoc est, &c. sunt forma consecrationis, quatenus sunt verba practica, id est, efficiunt, quod significant, conuersionẽ, scilicet, panis in Christi corpus. probatur authoritate D. Ambro. apud S. Thom. hoc loco: consecratio fit verbis, & sermonibus Domini IESV: nam per reliqua omnia, quæ dicuntur, laudes Deo referuntur, & verba Domini tantùm sunt illa. Hoc est, &c. nam illa, Qui pridie, &c. Sacerdotis esse dicuntur. *D. Ambro.*

Quinta diffic. An posita forma consecrationis panis, ante vini consecrationem, suum sortiatur effectum? *Scot. quæst 2.*

LEGE Alex. q. 34. m. 4. ar. 1. & 2. & D. Tho. vbi sup. ar. vlt. hi referunt errorem quorundam, partẽ negantem tenentium. vide & Ric. q. 4. & Dur. q. 3.

CONCLVSIO I.

HÆRETICVM est asserere verba consecrationis panis, ante consecrationem vini, vel è conuerso, suum effectuum non sortiri: ex oppositio enim sequeretur, adorantis hostiam ante consecrationem calicis idololatria, quod pestilentissimum est affirmare: quia non esset ibi corpus Christi, quousque vinum consecraretur.

CONCLVSIO II.

SACERDOS consecrans panem, sine vini consecratione in eadem missa grauissimum sacrilegium committeret. definita est expressè in capite comperimus de consecr. d. 2.

Hinc, si contingeret Sacerdotem, cõsecrato pane, ita ægrotare, vt non posset vlterius progredi, alius Sacerdos deberet tunc calicem consecrare: ita definitum est in Concil. Toletano. & refertur in Can. nil contra ordines. 7. q. 1. APPEN.

Hinc confutati manent tres errores. Primus Lutheranorũ, affirmantium nullam esse præcisam consecrationis formam. Secundus est Erasmi in principio paraphrasis super primam epistolam *Hæreses.*

ad Corinth. vbi ait. Vtinam Paulus explicuisset, quibus verbis esse consecrandum. Tertius est inept issimus, quem refert pater à Castro vbi supra, fuitque eorum, qui dicendo septies Patet nostet, & benedicẽdo panem, & vinum, consecrationem fieri existimabant.

Art. VIII. Sit ne præcisa forma consecrationis sanguinis hæc, Hic est enim &c. vsque, in remissionem peccatorum?

S. Th. q. 78. art. 3.

QVATVOR sunt opiniones. Prima B. Thomæ, qui omnia prædicta verba dicit esse de essentia formæ: priora tamen, scilicet. Hic est enim calix sanguinis mei, significare conuersionẽ vini in sanguinem: sequentia verò virtutem sanguinis Christi in passione effusi designare: vbi apertissimè docet omnia esse de essentia formæ, & de necessitate sacramenti: in eadem enim 3. p. q. 60. ar. 3. inquit: verba illa, quæ sunt de substantia formæ, sunt etiam de necessitate sacramenti.

Ale. q. 33. ar. 1. D. Bon. q. 2. ar. 1. Dur. q. 2.

Secunda opinio est Alex. D. Bona. & Dur. qui affirmant de necessitate consecrationis calicis esse hæc sola verba, scilicet. Hic est sanguis meus.

Hanc videtur sequi. Ric. vbi supra ad primũ q. 2. ar. 3.

Tertia opinio dicit hæc verba, scilicet, Hic est sanguis meus, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum: esse de necessitate consecrationis, prætermissis aliis verbis, quæ ab Ecclesia Romana adduntur: qua forma vtuntur Græci.

Scot. vbi supra art. 2.

Quarta opinio est Sco. vbi supra art. 2. qui ait de hac quæstione nihil certudinaliter esse nobis traditum, ac proinde, qui non profert omnia illa verba, exponit se periculo non consecrãdi: quare Sco. anceps in hac quæstione esse videtur.

CONCLVSIO I.

FORMA consecrationis calicis, qua Romana vtitur Ecclesia, est sufficiens, traditur enim ab Euangelistis. & verba quæ ab Ecclesia interponuntur, scilicet, noui, & æterni testamenti, misteriũ fidei, formæ, qua Christus consecrauit sensum haud mutant.

Soto. d. 11. q. 1 art. 3.

CONCLVSIO II.

SVFFICIENS quoque forma consecrationis calicis erit hęc: Hic est sanguis meus: etiam si nullum aliud verbũ addatur. probatur à simili: nam, vt in consecratione corporis Christi necessarium nõ est, illa verba: quòd pro vobis tradetur, quibus fuit Christus

stus vsus addere: ita neque in cõsecratione sanguinis necessarium erit subiungere verba illa qui pro vobis effundetur, à Christo Domino apposita.

Prima diffic. An Sacerdos conuertat vinum in sanguinem per hæc sola verba: Hic est enim calix sanguinis mei, ante prolationem reliquorum verborum?

Alex. m. 4. ar. 2. S. Tho. art. 3. D. Bona. ar. 1. q. 2. Ric. 3. q. 2. Scot. q. 2. Durand. ead. quæst. Soto. d. 11. q. 1. art. 3.

SOTO tenet Sacerdotem obligari ad habendum intentionem cõsecrãdi per totam illam orationem, vsque in remissionem peccatorum: atque ita, non finita tota oratione, non fieri consecrationem. dicit secundo, Sacerdotem intendentem consecrare per hæc sola verba: Hic est sanguis meus, conficere: committere tamen sacrilegium: quia exponit se periculo non consecrandi: fortè enim (inquit) hæc opinio non est vera.

CONCLVSIO.

MAGISTER Soto hoc loco sibi repugnat. Probatur primo: applicata forma debita, & sufficienti ad materiam, statim sequitur effectus. Secundo, quia virtus actiua formæ non proficiscitur ab intentione sacerdotis, sed ab institutione diuina, etsi secunda opinio esset vera hęc esset forma sufficiens: Hic est sanguis meus: quare per illam solam fieret consecratio, & non per verba sequentia etiam si Sacerdos per alia verba intenderet consecrare.

Dubium I. Quid si præcisa forma sit, Hic est sanguis meus, & Sacerdos non habeat intentionem consecrandi per ista sola verba sed per alia, quæ sequuntur: conficiet ne sacramentum?

CONCLVSIO I.

SI habet intentionem non aliter consecrandi, quàm per omnia illa verba, non conficiet, peruersam enim habet intentionem: quia non intendit consecrare per verba illa priora, quãuis sint forma præcisa: atque ita cùm non habet intentionem vtendi præcisa forma, non consecrabit.

CONCLVSIO II.

SI habet intentionem cõsecrandi per totam illam orationem,

qua Ecclesia vtitur, verè conficiet. Ratio est: quia habet etiam intentionem consecrandi, vel per totam orationem, vel per primam eius partem: non enim excluditur intentio consecrandi per verba priora, si illa, vt docet secunda opinio, virtutem cõuertendi vinum in sanguinem habent.

Verùm nota egregium Scoti consilium loco citato dicentis: Sacerdos proferat verba illa omnia, & habeat intentionem consecrandi, sicut Christus instituit, & tunc nulli se periculo exponet.

Ric q. 2. or. 3. & Dur. q. 2.

Dubium II. Est ne Græcis necessarium ad veritatem Sacramenti vti tota hac forma, Hoc est corpus meum, quod pro vobis frangetur, qua consecrare solent?

CONCLVSIO.

NON est necessarium. patet: quia sicut institutio Ecclesiæ Romanæ veritatem formæ præcisæ non tollit, etiam si formæ. v.g. Baptismi, & in nomine omnium sanctorũ adderet (hoc enim non erit de necessitate sacramenti) ita quamuis Ecclesiæ Græcorũ addiderit, quod pro vobis frangetur, non erit hoc de necessitate sacramenti: esset tamen de necessitate præcepti additio illa: quia Sacerdos illam prætermittens mortaliter peccaret.

Art. IX. Ineſt ne aliqua virtus prædictis formis, efficiens consecrationem?

DE hoc ar. lege sup. quæstionẽ tertiam de sacramentis in genere. &, præter Doctores ibi citatos, lege Alex. q. 34. m. 1. art. 1. ad 2. & D. Thom. q. 78. art. 4. & Ric. hac distin. q. 3. art. 3. & D. Bon. art. 1. q. 1.

Hic refutat Sco. q. 5. opinionem cuiusdam; qui asserebat inesse his verbis qualitatem quandam, &c.

CONCLVSIO I.

Scoti est. VIRTVS harum formarum, quatenus sunt signa corporis, & sanguinis Christi, est certitudo in significando, nempe, quòd posi ris his verbis, Hoc est corpus, &c. & Hic est sanguis, &c. illorum significatum, scilicet, corpus Christi, & eius sanguis ponantur. Ratio est: quia virtus cuiuscunque rei (Prima de cælo) dicitur vltimũ de potentia, ideſt, vltima rei profectio: & vltima, perfectio, siue virtus

virtus signi est certitudo eiusdem in significando: hæc autem virtus est supernaturalis: quia verba sacramentalia ex sua natura non habent virtutem efficiendi, aut significandi vt significant.

CONCLVSIO II.

VIRTVS sacramentorum, quatenus sunt gratiæ, & aliorum effectuum causæ, præsertim in verbis cõsecrationis, est concursus diuinus, diuinaque institutio, Sacerdotisque intentio. Ratio est: quia virtus efficiens est ratio propter quam agens siue principale, siue instrumentale operatur, vt in igne calor: & hæc verba conuersionem panis, & vini, &c. operantur: quia Deus concurrit cum illis ad cõsecrationem: & quia instituit, vt illis veluti instrumentis consecrationis Sacerdotes vterentur: & quia Sacerdotes per hæc verba consecrare intendunt.

Art. X. An huiusmodi formæ sint locutiones veræ?

PRÆTER Doctores scholasticos, lege Innocent. libr. 4. de mysterio Missæ cap. 17. Thom. Vvalden. in 2. tomo de sacr. 49. Gabr. in Cano. lect. 48. Castro verb. Eucharistia. hæresi 4. glossam in Can. timorem de consecratione. d. 2. verb. corpus. *Ale. q. 33. m. 3. ar. 2. §. 2. 3. 4. S. Th. q. 78. art. 5. reliqui: DD. d. 8. D Bon. ar. 1. q. 1. Ric. q. 1. Sco. q. 2. & Dur. in ead. quæst.*

Sex sunt opiniones. Prima Innocentij, scilicet, hæc verba, Hoc est, &c. supponere materialiter, & recitatiuè. hãc sequuntur glossa citata, & Dur. & illam probabilem Scot. adiudicauit.

Secunda asserit verba harum formarum supponere significatiuè, & metaphoricè: ita vt sit impropria suppositio, estq; iuxta hanc opinionem sensus huius formę: hoc est, &c. id est, hic panis repræsentat corpus meum: quemadmodum Leo, & Agnus metaphoricè Christũm repræsentant: qui quidem sensus erroneus est; quia insinuat sub speciebus Christum non realiter, sed metaphoricè, & repræsentatiuè, & secundum figuram contineri: atque hoc dicebant esse demonstrationem quoad intellectum.

Tertia opinio affirmat pronomen, hoc, demõstrare corpus sub ratione corporis Christi, & hoc, demonstratio quo ad sensum vocabitur: ita sit formæ sensus, Hoc est, &c. id est, corpus est corpus meum.

Quarta opinio est D. Bona. qui docet pronomen, hoc, panem conuertendum demonstrare, & copulam, est, verbo (sit) æquiualere: ita vt sit sensus, panis fit corpus meum.

Quinta

Quinta opinio est Ochani, quam refert Gabr. vbi supra, asserentis, pronomen, hoc, corpus sub ratione corporis demonstrare, & copulam, est, exponendam esse per futurum erit: ita vt faciat hunc sensum: hoc erit corpus meum: quæ quidem opinio à multis temeraria censetur: quia corpus in fine prolationis non erit, sed est iam sub speciebus panis.

Vltima opinio est S. Tho. Ric. & Sco. qui existimant illud pronomen hoc, non demonstrare panem, nec corpus sub ratione corporis: sed corpus Christi sub ratione entis, vel individui de prædicamento substantiæ, vt sit sensus, hoc ens, vel hæc substantia, quæ continetur sub speciebus panis, est corpus meum.

CONCLVSIO I.

FORMÆ consecrationis panis, & vini, verisimæ sunt: proferuntur enim in persona Christi, qui est summa veritas, & mentiri non potest: atque ita se habet à parte rei, quemadmodum per illas significatur: nam corpus, & sanguis Christi IESV sub speciebus consecratis continentur.

CONCLVSIO II.

SACERDOS consecrans non profert hæc verba recitatiuè tantùm: tunc enim supponerent materialiter tantum quemadmodum si aliquis diceret, Christus dixit. Ego sum via, veritas & vita: est enim suppositio materialis, quando termini pro se ipsis tantùm supponunt: formæ autem sacramentorum, cùm sint propositiones præcticæ, & efficiant, quod significant, non supponunt materialiter.

CONCLVSIO III.

PRONOMINA istarum formarum, Hoc est, &c. Hic est, &c. non demonstrat panem, aut vinũ. Ratio est: quia pronomen, hoc, præsertim in orationibus practicis, quæ significant, & significatũ efficiunt, vsque ad vltimum instans prolationis nil demonstrant: & cùm in fine istarum orationum, Hoc est, &c. & Hic est, &c. iam non sit ibi panis, & vinum, sed corpus, & sanguis Christi existant, impossibile erit pronomen, hoc, panem demonstrare: quòd autem vocalis propositio nil significet, donec eius prolatio finiatur, perspicuum est: nam ex opposito sequeretur eandem propositionem veram esse simul, & falsam: vt hæc, Deus non est iniustus, in vltimo instanti vera, ante prædicati pronuntiationem falsissima:

vt

vt Deus non est. hæc conclusio videtur contra D. Bona. non est tamen: nam est exponenda hæc propositio: Hoc est enim corpus meum, per verbum fit, & est: ita vt sensus, quod sit ex pane, est corpus meum. vide Caiet. qui ita illam exponit.

CONCLVSIO IIII.

PRONOMEN, hoc corpus Christi, sub ratione corporis, non demonstrat. Ratio est: quia demonstraret, non esset propositio practica: sed speculativa, vel significativa tantùm; æquipolleret enim in consequendo, & significando huic: corpus meum est corpus meum: quod quidem est contra definitionem sacramenti in principio positam.

CONCLVSIO V.

SVPPONIT autem pro Christi IESV corpore, quatenus est ens, vel individuum de prædicamento substantiæ: ita vt sit sensus: Hoc ens, vel hoc individuum factum ex pane, est corpus meum. Ratio est: quia si non supponis pro pane, vt ex tertia conclusione constat, neque pro corpore sub ratione corporis: vt in quarta cõclusione probatum est: profectò pro corpore Christi quatenus est ens, vel individuum prædicamenti substantiæ supponet. *S. Th. & Sco. est.*

Prima difficultas an quod demonstratur per illud pronomen, sit aliquod commune, vel singulare?

DVÆ sunt opiniones. Prima est S. Thom. vt docet Magist. Soto in 4. scilicet, pronomen, hoc, non demonstrare singulare aliquod, sed subiectum in communi indifferens ad panem, & Christi IESV corpus. Eâmque defendit Magister Soto. Contraria opinio est Sco. & Caiet.

CONCLVSIO.

PRONOMEN, hoc, corpus sub ratione substantiæ singularis, non autem communis demonstrat. paret hæc ratio: Hoc est enim corpus meum, est singularis propositio, quòd Mag. Soto confitetur: quare subiectum erit singulare vagum, scilicet, hoc ens, vel hęc substantia. Deinde omne, quod continetur sub illis speciebus, est singulare, & non commune, & illud est, quod pronomen, hoc, demonstrat: quamobrem non rem aliquam communem, sed singularem demonstrabit.

Obiicit

Obiicit doctor ille: propositio hæc, Hoc est enim, &c. non esset tũc practica sed speculatiua: æquiualeret enim huic, corpus meũ est corpus meum: cui respondetur æquipollere in consequendo: non tamen in consequendo, & significando: non enim termini in vtraque propositione, scilicet: Hoc est enim corpus meum, & corpus meum est corpus meum, sunt Synonimi idem, & eodem modo significantes, quod desiderantur, vt propositiones in consequendo, & significando, æquipolleant.

Alex. §. citat. S. Th. art. 5. D. Bon. ar. 1. q. 1. Ric. q. 2. ar. 3. Sco. q. 2. Dur. q. 2.

Secunda diffi. Illud singulare vagum demonstrat ne corpus sub ratione entis, vel substantiæ?

DVÆ sunt opiniones. Prima est Caiet. quòd demonstrat corpus sub ratione substantiæ indiuiduæ.

Contraria opinio est Sco. vbi supra.

CONCLVSIO.

PRONOMEN, hoc, demonstrat corpus sub ratione entis. hanc primo sic probat Scot. quia illud pronomen, hoc, proponitur in neutro genere, & sine substantiuo, & nomen adiectiuum in neutro genere sumptum, potiùs ens, quàm substantiam demonstrat: vt si dicat. Bonum est legere, id est, bonates, vel bonum ens est legere, atque ita resoluetur per hoc ens, idest, hoc ens est corpus meũ. Secundò, quia quando percontamur, quid hoc est intelligimus, quid est hoc ens? & ita à simili, hoc est, idest, hoc ens. &c.

Tertia diffic. An pronomen, quando dicitur, accipite, & comedite, ex hoc omnes, supponat materialiter tantum?

DVÆ sunt opiniones. Prima dicit supponere materialiter tantum. contraria opinio continetur sequenti conclusione.

CONCLVSIO.

ILLVD pronomen, hoc, nihil vsque ad finem orationis demonstrat. probatur eodem modo, quo suprà explicatum est, pronomen in forma, hoc est, &c. nihil vsque ad vltimum instans prolationis demonstrare.

Quarta

Quarta diffic. An hæc oratio: Hoc est, &c. significet conuersionem, &c.

Alex. vbi supra Scot. q. citata. Dur. d. 11. q. 1.

CONCLVSIO.

SIGNIFICAT quidem, & efficit conuersionem panis in corpus Christi ex diuina institutione patet: nam est propositio practica, quæ efficit quod significat: quemadmodum & forma Baptismi, quæ ex institutione diuina interiorem animæ ablutionem significat, & efficit.

Quinta diffic. Est ne prius natura conuersionem fieri, quàm hæc propositio sit vera, An è conuerso?

S. Tho. q. 78. art 6. reliqui d. 8. D. Bona. q. 1. Scot. q. 2.

PERINDE est, ac si quæratur, an conuersio sit causa veritatis orationis, vel orationis veritas sit causa conuersionis panis in Christi corpus.

Scotus dubitans huic difficultati satisfacit: nam videtur, inquit, prior conuersio cùm ex eo quòd res est, vel non est, dicatur oratio vera, vel falsa, quæ maxima vera est in orationibus specularibus, qualis est hæc, Franciscus est vir dicendi peritus: at verò in propositionibus practicis veritas illarum est causa existentiæ rei: vt quia hæc est vera, ego condono tibi iniuriam, ideo iniuria est condonata.

CONCLVSIO.

PRIVS natura est hanc propositionem, Hoc est, &c. esse veram, quàm quòd sit conuersio panis in corpus Christi, id est, veritas propositionis præsupponitur in genere causæ efficientis; probatur: quia causa prior est effectu, & cùm veritas huius propositionis: Hoc est, &c. sit causa efficiens conuersionis (nam est propositio practica) erit profectò prius natura hanc propositionem esse veram.

Hinc refutatus est error Erasmi super primam Epistolam ad Corinth. 2. dicentis, hæc verba. Hoc est, &c. solum significare præsentiam corporis Christi, & non panis conuersionem. Hactenus de prima quæstione. *Error.*

QVÆS

QVÆSTIO SECVNDA DE SVSCIPIENTIBVS EVCHARISTIAM.

Alex. q. 43. vsque ad 53. S.Tho.63. & Sco.reliqui d. 12.S.Th.q.73. art.3.D.Bon. q.1. Dur.q.2. d. 9. & q. de sacram. genere supra.

¶ HAC quæstione nona Magist. distinctio fit perspicua.

Art.I.An Eucharistiæ susceptio quemadmodum & Baptismi, sit de necessitate salutis?

CONCLVSIO I.

EFFECTVS Eucharistiæ, scilicet, vt quis membrum Christi, & Ecclesiæ efficiatur, est de necessitate salutis, patet: quia esse membrum Ecclesiæ, & Christi est de necessitate salutis: constat in extrauaganti: Vnam sanctam. de maioritate, & obedientia, & in Can. quoniam vetus 24.q.1. & gratia qua aliquis Christo, & Ecclesiæ vnitur expressiùs per Sacramentum Eucharistiæ significatur, dicente B.Paul. prima Corinth.10. Panis benedictionis, &c. quoniam vnus panis, & vnum corpus, multi sumus omnes, qui de vno pane, & de vno calice participamus.

1.Corint.10.

CONCLVSIO II.

ISTE effectus Sacramẽti Eucharistiæ potest haberi per solum propositum percipiendi illud: quod quidem habetur, quando Baptismus absque reali susceptione Eucharistię percipitur. Ratio est: quia volens medium ad aliquem finem, consequenter vult & finem: nam propter quod vnumquodque tale, & illud magis: & cùm Baptismus sit medium disponens ad Eucharistiam sumendam, suscipiens Baptismum habet ex consequenti voluntatem interpretatiuam suscipiendi Eucharistiam.

S.Tho.q.73. art.3.

Dubium. Cur paruuli possunt per votum interpretatiuum Eucharistiæ effectum suscipere: non autem Baptismi effectum?

RATIO est: quia votum interpretatiuum habetur in susceptione alicuius sacramenti: & cùm ante Baptismum nullum sit sacramentum (quia est omnium sacramentorum ianua) hac de causa paruuli non poterunt votum interpretatiuum Baptismi, quemadmodum Eucharistiæ habere.

CONCLVSIO III.

ACTV, siue realiter Eucharistiam sumere non est de necessi-

tate

tate ſalutis patet ex D.Aug. contra Pelagium lib.2. cap.22. ad Bonifacium,vbi ita ait.Neque illud cogitetis,paruulos vitam habere non poſſe:quia ſunt corporis,& ſanguinis Chriſti expertes. *D.Auguſt.*

Art. II. Quando Chriſtus fuit hoc ſacramento vſus? *Ale.q.44 & 81.& q.51.m. 4.& S.Tho. q.84. art.6. ad 4.D.Bon. q.4.ar.1.d.9. Rit. d.1.art. 4. q. Caſtr. verb. Eucha. Har.11. Mat. 26.Luc.22.*

CONCLVSIO I.

CHRISTVS tempore cœnæ ſub ſpeciebus panis,& vini cõſecratis,ſacramentum ſumpſit. patet Matth.26. & Luc.22. vbi facta conſecratione;legitur dixiſſe. Amen dico vobis,non bibam amodo de hoc genimine vitis, donec, &c. quare tunc biberat:aliter enim non dixiſſet,non bibam amodo,id eſt,amplius,&c.

Hinc conſtat Chriſtum ſeipſum ſacramentaliter manducaſſe: quia recepit verum ſacramentum.

APPEN.

CONCLVSIO II.

CHRISTVS ſpiritualiter tunc manducauit ſeipſum. Ratio eſt:non quòd augmentum gratiæ ſuſceperit (nam ita erat plenus gratia,vt augmentum ſuſcipere non poſſet)ſed quia nouam quandam ſpiritualem dulcedinem recepit.

CONCLVSIO III.

ERRONEVM non eſt aſſerere Iudam nõ fuiſſe in cœnà,quando Chriſtus Euchariſtiã inſtituit.Ratio eſt:quia B.Hylarius,quem citat B.Tho.defendit hanc concluſionem, cuius ſententia hactenus ab Eccleſia non fuit condemnata. *B.Hylarius.*

CONCLVSIO IIII.

IVDAS Euchariſtiæ inſtitutioni affuit, & de manu Saluatoris illam ſuſcepit,& patet. Marc.14. Veſpere autem facto, venit cum duodecim,&c.& biberunt ex eo omnes, quare & Iudas, qui vnus ex duodecim erat. *B.Aug.eſt & D.Hieron. Marc.14.*

CONCLVSIO V.

DEDIT autem Apoſtolis corpus paſsibile: ſub modo tamen impaſsibili.Ratio eſt:quia idem erat corpus in ſacramento,& extra, & cùm ibi non poſsit tangi,neque pati poterat:quoniam omnis actio agentis naturalis fit per contactum: atque ita ſub modo impaſsibili illud tradidit.

D. Tho. q. 81. art. 4. Sco. d. 12. q. 6.

Difficultas. An si tempore passionis seruatæ fuisset Eucharistia anima Christi ab eius corpore fuisset separata?

CONCLVSIO I.

OMNIA tormenta, quæ qualitatem quandam absolutam infligebant, vtrobique corpori IESV inhæsissent, si tempore passionis sub sacramento extitisset: exempli causa, vulnera, quibus caro diuidebatur, cicatrices, mors, &c. Ratio est: quia ex opposito sequeretur duas contradictorias esse simul veras de eodem: idem enim corpus esset mortuum, & viuum, sanum, & vulneratum, quod est impossibile.

APPEN. Dist. 12. q. 2. art. 4.

Hinc sequitur contra Mag. Soto, non posse Deum Opt. Max. etiam medio miraculo, vt ipse ait, efficere, vt extra sacramentum corpus Christi, esset mortuum, & in sacramento viuum. Ratio est: quia cùm vita sit forma absoluta, idem corpus viueret, & non viueret, quod manifestam implicat contradictionem.

CONCLVSIO II.

SECVNDVM formas respectiuas non vtrobiq; corpus Christi passum fuisset; erat enim forma respectiua, propinquitas carnificum, flagellantium, & crucifigentium, Christum, &c. Hæc autem appropinquatio non poterat ei sub Eucharistia conuenire: quia non potuisset ibi tangi, vt supra diximus.

Hæreses.

Hinc confutatur error Lutheri, negantis, Christum suum corpus sumpsisse: vnde falsissimè colligebat, non debere Sacerdotes illam sumere: sed solùm consecrare, & populo sub vtraque specie ministrare: cuius erroris secunda pars fuit condemnata ab Ecclesia: vt habetur Can. Relatum, & Can. comperimus. de consec. d. 2. vbi castigandos esse Sacerdotes non recipientes integra sacramenta, id est, corporis, & sanguinis species definitur.

Ale. q. 45. m. 2. S. Th. q. 80. ar. 4. D. Bon. d. 8. q. 1. ar. 2. Ric. ead. d. ar. 1. q. 3. Dur. q. 4. d. 3. Castr. V. Euch. hær. 11 & 12. Sco. d. 8. q. 1. Communis est opinio.

Art. III. An qui existit in mortali, Eucharistiam sumat sacramentaliter?

CONCLVSIO.

EXISTENS in peccato mortali, & huius sacramenti fidem habens, recipit illud sacramentaliter tantùm. Patet exemplo Iudæ, qui verè suscepit corpus Domini, quod multis sanctorum authoritatibus pater de Castro. hæresi 11. probat.

Prima diffic. Quo tempore poſt ſuſceptionem deſinit eſſe Chriſtus ſub ſpeciebus conſecratis.

DIVVS Bona.d.13.q.2.art.2.quatuor citat opiniones. Prima eſt communis, ſcilicet: manet corpus ſub ſpeciebus conſecratis, vbicũq; illæ exiſtant, &c. Secunda tenet manere Corpus Chriſti ſub ſpeciebus, dummodo exiſtat in cuſtodia, aut in hominis ſtomacho, donec cõſummentur ſpecies, & non alibi. Tertia aſſerit manere quandiu ſpecies dentibus teruntur, quouſque ad ſtomachũ deſcendunt. Quarta eſt gloſſæ in Can. tribus. de conſecr. d. 2. affirmantis, tandiu eſſe ſub ſpeciebus, quandiu dẽtibus teruntur, & hæc etiam videtur eſſe Innocentij lib. 4. de myſterio Miſſæ cap. 15. & Hugo. lib. de ſacramentis. p. 8. cap. 13. *Ric.d.8.ar.2. q.4. Sco. d.2. q.6.*

CONCLVSIO I.

HÆRETICVM eſt affirmare Chriſti corpus non contineri ſub ſpeciebus conſecratis, niſi quando actu à fidelibus recipiũtur. definita eſt in multis Concil. in Flor. ſub Euge. IIII. & tandem in Trid. Seſſ. 13. cap. 6. hæc reperies apud Caſtro, hæreſi 12. in quibus Conc. definitum eſt Euchariſtiam eſſe in cuſtodia ſeruanda, infirmis deferẽdam, per plateas in feſto corporis Chriſti maximo cum iubilo circunferendam, Sacerdotemq; verum ſacramentum conficere, panem virtute verborum conſecrationis in corpus Chriſti conuertendo.

CONCLVSIO II.

SECVNDA, tertia, & quarta opinio ſunt falſiſſimæ, & redolent hæreſim. Ratio eſt: quia corpus Chriſti nõ cõtinetur ſub illis ſpeciebus ratione loci, ſed quia ſunt virtute verborum conſecratæ: & ſunt condẽnatæ per Greg. II. & habetur in directorio Inquiſitorum. p. 3. q. 10. delata enim fuit ad illum præſens quæſtio, & quæ immediatè ſequitur.

Secunda diffic. An brutum comedens ſacramentum deuoret etiam Chriſti corpus.

DVÆ ſunt opiniones. Prima negans Magiſtri, quam ſequitur D. Bona. d. 13. q. 1. art. 2. *Alex. q. 45. m. ar. 1. & 2. S. Th. vbi ſup. ad 3. Ric. d. 9. ar. 1. q. 3. Durã. ead. diſt.*

Contraria opinio eſt communis.

CONCLVSIO.

BRVTVM comedens sacramentum, verum Christi corpus deuorat. patet eadem ratione, qua proxima cõclusio. & fuit expressè definita per Greg. 11. proximè citatum.

Hæresis. In hoc articulo confutantur duo errores. Primus asserentiũ existentes in mortali, & ponentes obicem gratiæ, nullo modo sacramentum recipere. vide Magistrum. d. 9.

Alter fuit quorundã Lutheranorum affirmantium Christi corpus non contineri sub speciebus, nisi quando actualiter tantum sacramentum suscipitur.

Sco. d. 8. q. 3. In 4. d. 12. q. 2. ar. 1. & ar. 1 & art. 3. ad secundum. Hinc etiam patet non rectè reprobatum fuisse Sco. à Mag. Soto, quòd dixerit sacramentum tantùm recipi, quando à bruto hostia deuoratur: dicit enim non recipere sacramentũ per se brutum in tali euentu : saltem hoc non potest diffiteri hostiam consecratam, quæ à mure recipitur, esse per se, & verè sacramentum : quãobrem concedit sacramentum, & per consequens confiteatur necesse est, aliud esse comedere sacramentum, aliud verò sacramentaliter comedere, scilicet, animo, & intentione illud suscipiendi, quemadmodum Sco. docuit.

Ale. q. 46. m. 3. 4. & 5. & S. Th. ar. 5. & 6. vbi supra D. Bona. d. 9. ar. 2. q. 3. Ric. ead. d. art. 2. q. 1. Sco. ibid. q. 1. Dur. q. 4. eiusdem d. 1. Corinth. 11.

Art. IIII. Peccat ne naturaliter, qui in mortali existens, ad Eucharistiam accedit?

CONCLVSIO I.

RECEPTVRVS Eucharistiã alicuius peccati mortalis cõscius, mortaliter peccabit, si prius non pœniteat. hæc est D. Pauli multis in locis. prima ad Cor. 11. Probet autem seipsum. &c. & ibidem. Ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi: quæ quidem pœna mortis nulli in sacra scriptura, nisi ob culpam mortalem infligebatur: & ibidem. Quòd si nosmetipsos diiudicaremus, &c. lege Can. qui celebrare, & Can. quid est. de consecr. d. 2.

APPEN. EVCHARISTIAM suscepturus, sua peccata recogitare tenetur. Ratio est: quia cum teneatur illa confiteri, vt modò diximus, tenebitur illa recogitare: cùm nemo possit illa rectè confiteri, quin prius in memoriam reuocet.

CON-

CONCLVSIO III.

QVI facta peccatorum recogitatione, nullius peccati cõscius est, quamuis illud habeat, accedit dignè privativè, id est, nec peccabit Eucharistiam suscipiendo, nec gratiam sacramentalem assequetur. Ratio est: quia qui nullius peccati est conscius, non tenetur pœnitere, & ita non pœnitendo non peccabit, nec gratiam accipiet: quia non secundum veritatem se præparavit. *D. Bon. est q. 3. art. 2.*

Prima diffic. An qui habet confessoris copiam, ante receptionem Euch. ristiæ, teneatur peccatum, cuius est conscius, confiteri?

CONCLVSIO.

QVI alicuius peccati mortalis conscius est, & habita confessoris copia, confessionem ante receptionem Eucharistiæ non præmittit, mortaliter peccat: est enim præceptum diuinum de confessione ante Eucharistiam premittenda: & est definita ad verbum Conc. Trid. Sess. 13. cap. 7. & Can. 11.

Hinc colligitur, Caiet. cautissimè esse legendum, qui in summa ver. Communio dixit non esse necessariam confessionem ante Eucharistiam: sed satis esse contritionem habere. *Caiet. cautè legendus.*

Secunda diffic. An, deficiente confessore, & nulla vrgente necessitate, in mortali existens possit sola deuotione motus, vel celebrare, vel Eucharistiam sumere? *Ale. q. 46. m. 3. art. 1. & 2. Sco. d. 9. q. 1.*

CONCLVSIO.

IN casu posito ad celebrandum absque confessione solus confessoris defectus non sufficit, cùm & defectus huiusmodi, atque necessaria, & vrgens celebrandi causa desiderentur. definita est in Conc. Trid. vbi supra cap. 7. cuius verba sunt: Absque præmissa confessione sacramentali, nullus ad Eucharistiam accedere debet: modò non desit illi copia confessoris, quòd si necessitate vrgente, Sacerdos absque confessione celebraverit, quam primum confiteatur.

Hinc colligitur: cautè legendos esse Ric. qui dixit non teneri, qui celebraturus est ad confessionem statim faciendam, si fortè de propinquo expectat alium, cui deuotius, & securius cõfiteatur. APPEN.

Adrianum, qui q. 3. de confessione. Ricard. citat, & sequitur. Sylvest. ver. Eucharistia, §. 14. & Abbatem Panor. in cap. de homine. extra de celebratione Myssarum, qui docuit non esse necessariam confessionem ad Eucharistiæ receptionem: sed satis esse contritionem habere.

Tertia diffic. Quando erit censenda vrgens necessitas, vt absque præuia confessione, Sacerdos celebrare, vel non Sacerdos communicare possit?

Quatuor priores sunt Sot. d. 12. q. 1. art. 4.

RESPONDEO huic difficultati per aliquot propositiones.

PROPOSITIO PRIMA.

QVANDO secularis est in articulo mortis, in quo Eucharistiæ susceptio est sub præcepto, & non adest Sacerdos, qui possit confessionem audire (nam qui præsto est, omnino est surdus, & mutus) posset tunc talis Sacerdos extrahere Eucharistiam à custodia, & deferre infirmo, qui non præmissa confessione poterit illam recipere. Ratio est, quia habet præceptum diuinum tunc illam recipiendi, atq; ita, sola contritione præuia, poterit communicare.

PROPOSITIO SECVNDA.

QVANDO ex officio tenetur Sacerdos celebrare, & non habet confessoris copiam: vt Curatus, qui solus in oppido existit, is semel poterit celebrare, dummodo commodè non possit ad vicinum Curatum, ante Missam se conferre: nam si posset, à peccato non excusaretur.

PROPOSITIO TERTIA.

QVANDO in die Paschatis, non habetur confessoris copia: adest tamen qui Eucharistiam ministrat, causa adimplendi præceptum Ecclesiæ de Communione, poterit tunc Christianus de sententia aliquorum, non præuia confessione, communicare: verum hæc propositio videtur falsa: quia præceptum de præmittenda confessione ante Eucharistiam est diuinum, præceptum verò de communione in die Paschatis est dumtaxat ecclesiasticum. quare primum potius, quam secundum est obseruandum.

PROPOSITIO QVARTA.

NECESSITAS audiendi Missam, vel illam celebrandi

vtsi Sacerdos iter faciens non celebret, non potest Missam audire, erit satis: vt, sola contritione præuia, possit celebrare: neque hæc propositio est vera: quia hoc præceptum est ecclesiasticum, & illud de præmittenda confessione diuinum.

PROPOSITIO QVINTA.

POTEST Sacerdos, imò tenetur, sola contritione præuia, ad vitandum scandalum celebrare. Ratio est: quia non tenetur infamare se: vt abstineat à celebratione: at hoc intelligitur, dummodo habeat animum confitendi quamprimum poterit, & certò nouerit scandalum oriturum: non enim potest aliquis pro libito scandali suspicionem fingere.

PROPOSITIO SEXTA.

QVANDO Sacerdoti in altari existenti in mentem venit aliquod peccatum, quod nunquam est confessus, tunc sola contritio sufficit: verùm tenebitur iuxta decretum Concil. Trid. cap. 7. vbi supra, absoluto sacrificio, quamprimum poterit, confiteri: quamprimum, ideſt, antequam die sequenti Eucharistiam recipiat, vel sublata omni causa suspitionis, & infamiæ: nam si subito, absoluto Sacrificio, teneretur, infamaret seipsum: circunstantes enim suspicarentur, vel ante Missam, vel in Missa aliquod mortale commisse: quod neque Ecclesiæ, neque eius sponso Christo Redemptori nostro placuit, qui in cœna ludam manifestare haud voluit.

Quarta diffi. An laicus iam iam communicaturus, cui occurrit mortale peccatum non confessum, possit absque confessione præuia illius peccati Eucharistiam recipere?

Alex. vbi supra Ric. d. 9. ar. 3. q. 2. Sto. ea. dist. q. 1. & Dur. ibid. q. 4.

MAGISTER Soto vbi supra damnat secularium consuetudinem, qui coram plebe publicè ante communionem peccata prætermissa confitentur. dicit enim, vel differant communionem, si absque nota fieri potest, vel recipiant Eucharistiam animo confitendi illico post receptionem.

CONCLVSIO I.

TENETVR confessionem illius peccati præmittere, patet: Primò quia Concil. Trident. vbi supra dicit necessariò esse præmittendá confessionẽ, & non excipit aliquẽ casum, nisi quando non est copia confessoris, & vrget communicãdi necessitas: hic autẽ habe-

tur confessoris copia. Secundo ex communi vsu Ecclesiæ confirmatur, qui maximam habet authoritatem; solent enim rectores percontari (*Acuerdaseos algun peccado que en la confession se os aya olvidado.*)

CONCLVSIO II.

SI Sacerdos, qui ministrat Eucharistiam, non est confessor institutus, habet tunc locum Mag. Soti opinio. Ratio est: quia infamaret seipsum, qui coram aliis, relicta communione, recederet.

CONCLVSIO III.

SI peccatum confitendum longam exigat moram, vel alicuius circunstantiæ longam explicationem, quam locus ille non patitur, poterit tunc confessionem differre, animo confitẽdi statim post communionem. Ratio est: ne seipsum infamet, & inde scandalum oriatur: & intelligitur statim teneri ad cõfessionem eo modo, quo dictum est in sexta propositione difficultatis proximæ.

Ale. q. 50. m. 6. Sco. vbi supra. q. 83. artic. 6. ad 2.

Quarta diffi. An possit Sacerdos excommunicatus ratione vitandi scandalum, non præmissa confessione, celebrare?

MAGISTER Soto vbi supra tenet partem negantem.

CONCLVSIO I.

POTEST quidem hæc conclusio colligitur ex S. Tho. qui ait: si Sacerdos recordetur in altari se esse excommunicatum, tenetur perficere Missam, quando sine scandalo non potest recedere. hinc ita probo Conc. sit ita vt sine scãdalo Sacerdos non possit abstinere, quin teneatur Missam incipere, ergo tenebitur illã incipere, & absoluere. patet à pari: nam si causa vitandi scãdalũ tenetur inceptam perficere, eadẽ prorsus ratione tenebitur illam incipere, & perficere: deinde, quia cõcurrentibus duobus præceptis incompossibilibus, potius tenetur homo adimplere Diuinum, quàm Ecclesiasticum: & præceptũ de vitando scandalo, & propria infamia est diuinum: præceptum verò de abstinendo à sacramentorum participatione tempore excommunicationis est tantùm positiuum: quare tenebitur primum adimplere. hac tamen lege, & conditione, vt prius conteratur, etsi fieri potest, animo obediendi Ecclesiæ confiteatur.

Quin

Quinta diffic. An sit grauissimum omnium peccatorum Eucharistiam in conscientia peccati mortalis recipere?

S. Tho. q. 80. arti. 5. Alex. in 4. & q. 46. in 5. Ric. d. 9. art. q. 1. ar. 2. Sco. & Dur. vbi supra.

CONCLVSIO I.

INDIGNE sumere Eucharistiã, ex parte obiecti, non est grauissimum omnium peccatorum. Ratio est: quia eò grauius est peccatum, quò obiectum, in quod peccatur, est excellentius: & Christi Redemptoris nostri Diuinitas sanctissima, & eius gloriosa humanitas excellentiora multò sunt sacramento, cui fit iniuria indignè illud sumendo.

Hinc perspicuum fit peccatum infidelitatis, desperationis, & odij in Deum, quæ sunt immediatè contra Christi diuinitatem, & contumelias Iudæorum contra eius humanitatem, fuisse grauiora peccata, quàm sit indignè Eucharistiam sumere, quo iniuria sacramento efficitur. APPEN.

CONCLVSIO II.

PECCATVM indignè sumentis Eucharistiam grauius est peccatis, quæ contra creaturas perpetrantur. Ratio est: quia quantò persona offensa, siue peccati obiectum est nobilius: tãtò peccatum ex ea parte est deterius: & Christi humanitas, quæ etiam ab indignè sumente Eucharistiam offenditur, est quacunque creatura dignior.

CONCLVSIO III.

MVLTA peccata contra puras creaturas commissa, ratione circunstantiarum, peccato indignè sumendi Eucharistiam grauiora esse iudicantur. Ratio est: quia grauitas peccatorum est quoque mensuranda penes circunstantias: vt in floribus super secundum librum sententiarum de grauitate peccatorum patebit: atque ita homicidium ex parte damni illati personæ interfectæ: quia fuit vita priuatus, & ex parte damni cõtra filios, si eius labore alebantur, & ratione scãdali grauius peccatum est, quàm indignè sumere Eucharistiam: nam personæ Christi nullum infertur nocumẽtum. Secus autem ratione irreuerentiæ: nam homicida inhonorat hominem: hic autem Deum: & hac distinctione conciliantur inter se Dur. & S. Tho. qui contrarij esse videbantur.

CONCLVSIO IIII.

Ex parte personarum indignè sumentium Eucharistiam, non omnes æqualiter peccant: peccata enim ex infirmitate, & ignorantia, minus grauia sunt peccato ex cõtemptu, & malitiæ, vt in floribus secundi libri constat: & potest vnus quidem ad Eucharistiam sine confessione accedere ex infirmitate: quia timet, & veretur sua peccata confiteri: aliter verò quia suam conscientiam negligit, & gratiam sacramentalem contemnit.

Hæresis. Hinc error destruitur Lutheri, qui vt refert Castro, affirmabat nullam esse necessariam conscientiæ præparationem ad Eucharistiam: sed solam fidem sufficere.

Ale. q. 48. 49. m. 1. 8. Th. q. 80. art. 6. D. Bon. q. vlt. ar. 2. Ric. art. 2. per 3. q.

Art. IIII. An peccatori petenti Eucharistiam possit Sacerdos illam negare?

DE publico peccatore nemo dubitat: de occulto est quæstio, qui aut petit publicè, aut occultè, si publicè communis est opinio Alexan. Bona. Ric. & S. Tho. m. 4. d. 9. ar. 5. q. 1. qua dicitur non esse illi Eucharistiã denegãdã. Dur. solus tenet occulto peccatori, petenti à suo Curato extra tempus Paschatis publicè, aut citra mortis articulum, non solùm negandam esse, verumetiam ad hoc Curatos teneri: dummodò sine scandalo possit illum expellere: quòd si à non suo Curato petit, debet, inquit, tũc publicè illã negare, dicens, non sum tuus Curatus, & non teneor illam dare.

Peccator publicus quis nã sit, & quis suspectus. Nota primùm, peccatorem publicum dici, qui dãnatus est per sententiam in iudicio latam de vsura, symonia, &c. vel qui confessus est in iudicio ante iudicis sententiam latrociniũ, vel aliud crimen, vel cuius delictum ita est manifestũ, vt nulla tergiuersatione cælari possit: vt est meretrix in lupanari existens, vel domi concubinam habens. Hoc notabile expressè est definitum in cap. finali extra de cohabitatione Clericorum, & mulierum.

Anima duette secundò, illum nominari suspectum, qui de aliquo crimine infamatus est: non tamen aliquo trium modorum primi notabilis conuictus: ita colligitur ex capite tua nos. eodem titulo.

CONCLVSIO I.

QVANDO peccator est publicus, quicunque illi Eucharistiam admi

administrat, mortal. peccat. definita est in Can. pro dilectione. de consecr. d. 2. vbi ita legitur, Consulendum existimasti, quid mihi videatur de histrione, & Mago illo, qui apud vos constitutus, adhuc in artis suæ dedecore perseuerat, an talibus sacra communio cum cæteris Christianis debeat dari? puto, nec maiestati Diuinæ, neque Euangelicæ disciplinæ congruere: vt pudor, & honor Ecclesiæ tam turpi, & infami contagione fœdetur: quod quidem est intelligendum, quando perseuerat in crimine: nam si publicè pœniteat, secus faciendum esset.

Hinc si quis domi habeat concubinam, maiori parte, parochianorum hoc cognoscente, erit à cõmunione expellendus: similiter vsurarius, & symoniacus publicus. atque etiam si post condemnationem, aut confessionem iudicio factam publicam pœnitentiam non egerint: ita sentit Ric. qui subiungit. Nisi articulus pietatis, aut necessitatis, aliquando aliter fieri persuaderet. APPEN. 1. *q. 2. vbi supr.*

CONCLVSIO II.

QVANDO peccator non est publicus: sed infamatus, siue suspectus, si publicè petat, se alijs communicantibus ingerens, non est illi Eucharistia neganda, definita est in capite si Sacerdos. de officio iudicis ordinarij, vbi legitur, nullum esse nominatim arguendum, & increpandum, neque à communione remouendum, nisi iudiciario ordine possit probari, scilicet, vno ex tribus modis in primo notabili collocatis. *Ricar. est.*

Hinc sequitur: si quis sit in populo infamia concubinarij, siue alterius criminis notatus: non tamen notorius aliquo modo ex illis tribus, & se ingerat alijs communicantibus, non erit à communione expellendus. APPEN. 2.

CONCLVSIO III.

QVANDO crimen est occultum (quia non est notorium) si se alijs communicantibus inijcit, non erit publicè, siue à proprio, siue ab alieno Sacerdote repellendus. Ratio est: quia tunc infamaretur à Sacerdote, atque ita Sacerdos mortaliter peccaret: est etiam definita in Cano. Christus. 1. q. 1. & in Cano. non prohibeat. contra Dur. de consecr. dist. 2.

CONCLVSIO IIII.

PECCATORI occulto, occultè petenti, est à proprio, siue ab alieno Sacerdote Eucharistia deneganda. Ratio est: quia Sacerdos *Cõmunis est opinio contra Sot. vbi supr.*

dos tunc cooperaretur peccato illius, quod ſine ſcandalo prohibere poteſt. Dices: ille habet ius petendi, donec condemnatus ſit? Reſpondeo: nequaquam habet, nam vt publicus peccator perdit ius publicè petendi ſacramentum: ita peccator occultus, Sacerdoti notus, perdit ius priuatim petendi.

CONCLVSIO V.

PERACTA pœnitentia publica peccatori publico eſt Euchariſtia concedenda. definita eſt in Concil. Carthagin. 4. & refertur Can. penultimo. de conſec. d. 2. & cõſtat per caput primum, de pœnitentijs, & remiſsionibus, vbi ita legitur: Manifeſta peccata ſunt manifeſta pœnitentia purganda.

Ale. vbi ſup. S. Thom. loco proximè citato, Ric. ibid. q. 1. Dur. vbi ſupra.

Prima diffic. Peccatori publico, vbi crimen eius ignotum eſt, erit ne Euchariſtia neganda?

CONCLVSIO.

NON eſt publicè à communione, vbi eius crimen occultum eſt, reijciendus. Ratio eſt: quia ibi nulla eſt cauſa ſcandali: imò ſi publicè exploderetur, eſſet grauè ſcandalum, & maxima hominis infamia, quod eſt contra charitatis præceptum: nam etſi in alio loco ſit publicus, vbi Euchariſtiam publicè petit, eſt occultus.

Ale. q. 50. m. 6. Ric. d. 9. ar. 2. q. 3.

Secunda diffic. Excommunicatus, & denuntiatus, cuius tamen excommunicatio eſt occulta, & ſoli Sacerdoti nota, poteſt ne à publica Euchariſtiæ receptione reijci?

CONCLVSIO.

NEQVAQVAM poteſt excludi. Definita eſt per capit. cum non ab homine. extra de ſententia excommunicationis. Vbi dicitur: occultè, excommunicatum, occultè, & non publicè eſſe vitandum. & in extrauaganti, ad euitanda.

Ale. q. 49. m. 2. S. Th. q. 80. art. 6.

Tertia diffic. Licetne Euchariſtiam alicui miniſtrare, vt eius crimen miraculosè detegatur?

VERBI gratia: ſi vir vxori ſuæ de adulterio ſuſpectæ Euchariſtiam miniſtrare faciat.

CON

CONCLVSIO.

NVLLO modo hoc licet. definita est expresse in Can. consuluistis 2.q.4. & in cap. ex tuarum. extra de purgatione canonica. & in cap. Dilecti. de purgatione vulgari. nam Canō sæpe contingit. & Canon si Episcopo 2.q.4. vbi tale genus purgandi crimen permittitur, abrogati sunt à Stephano Papa in Can. cōsuluisti. citato.

Quarta diffi. Licet ne occulto peccatori ex eiusdē consensu, vt suo honori, & famæ consulat hostiam non consecratam porrigere?

DVÆ sunt opiniones. Prima negans B. Thomæ vbi supra ad 2. Altera affirmans D. Bon. vbi supra, quem sequitur Adria. quod l.6. *Alex. vbi supra m.6. Ric. ar.3.q.1.d.9.*

CONCLVSIO.

IN graui euentu, vbi grande occulto peccatori à communione abstinenti periculum immineret, probabilis est opinio D. Bona. si tamen proponatur hostia consecrata adoranda, & à tergo post illam non cōsecrata apponatur: ita vt nec videat, nec adoretur: atque hoc ex consilio, & scientia peccatoris: ne adoret hostiam non consecram, & vt peccatum & periculum vitet.

Art. V. An corporalis immunditia: vt nocturna pollutio, Eucharistiæ, receptionem impediat? *Ale.q.47.m.1.ar.1.& 2. S.Tho.q.80. ar.7. D.Bon. d.12.art.vlt. q.vlt. Ric. d.9.q.3.artic.2. Adria. q.4. de Euch. Siluest. V. Euch. 3.§.12. Gabr. lect.10. super Can.*

CONCLVSIO I.

QVANDO pollutio nocturna est mortale peccatum, non potest aliquis ante peractam pœnitentiam, sine sacrilegij crimine illam recipere: eadem enim est ratio de hoc peccato, & de aliis: vt ex 4.art. constat. indignè si quidem manducat, seipsum non probans, & corpus Domini non diiudicans.

CONCLVSIO II.

POST peractam pœnitētiā de pollutione nocturna, siue diurna, qui eadem die Eucharistiā sumit, mortale peccatū nō committit: nullum enim præceptum diuinū, aut Ecclesiasticū est, quo polluti, per acta iam pœnitentia, eadem die Eucharistiam sumere prohibeantur: & vbi non est legis, præuaricatio, non est peccatum, *1.Corint. 11.* *Rom.cap. 4.*

CON-

CONCLVSIO III.

Actvs est maximæ reuerentiæ: vt eadem die, qua quis pollutus est, vndecunque fuerit orta pollutio, acta etiam pœnitentia ab Eucharistia abstineat: multa sunt loca sacræ scripturæ, quibus hæc concl. confirmatur. quæ etiam est definita in Can. omnis homo. de consec. d. 2. vbi Conc. Eliberitanum omnibus coniugatis cõsulit, vt per 4. aut. 6. aut 8. dies ante communionem, ab vxoribus abstineant: quare idem consulẽdum erit pollutis, ante cõmunionẽ. quibus D. Tho. consuluit esse abstinendum per spatium 24. horarum.

In 4. dist. 9.

Difficultas, Peccat ne mortaliter coniugatus si eadem die, qua debitum soluit, ad Eucharistiam accedat?

CONCLVSIO.

Ale. ibi. m. 2. S. Th. loco citato. D. Bon. vbi sup. Ric. d. 9. ar. 2. q. 3. B. Greg.

Neqvaqvam, si causa procreandorum liberorum debitum reddiderit, concl. B. Greg. est, & refertur Can. vir cum propria vxore: 33. q. 4. vbi non esse ab ingressu Ecclesiæ, neque è communione repellendos decernit: ibidem enim est iudicium de coniugatis, & pollutis sine propria culpa: quia nunquam est mortale ad Eucharistiam accedere, nisi quando præcesserit in cogitatione, verbo, aut opere culpa mortalis, quæ non fuerit prius per pœnitentiam deleta: quando autem pollutio mortalis culpa esse dicatur, in floribus 2. lib. sent. explicabitur.

Ale q. 52. m. 1 S. Th. vbi supra. art. 8. Ric. d. 8. q. 1. 2. & 4. art. 2. Sco. eadem d. q 3. Durã q. 4. eiusdem dist.

Art. VI. An qui soluto ieiunio Eucharistiam sumit, mortaliter peccet?

CONCLVSIO I.

Qvi, soluto naturæ ieiunio, Eucharistiã recipit, mortaliter peccat. definita est in Conc. Constantiensi Sess. 13. vbi reiicitur error contrariorũ affirmantium. & in Cõ. Carth. cap. 8. & in Can. sacramenta. de consecr. d. 1. & in cap. ex parte. de celebratione Missarum: & in aliis multis iuris Canonici decretis.

CONCLVSIO II.

Licitvm est soluto naturæ ieiunio, Eucharistiam recipere, quando recepturus in periculo mortis existit. definita est expresse per cap. Presbyter. de consecr. d. vbi infirmos statim communicãdos esse præcipitur, ne sine communione moriantur: & in Conc. Constantiensi proximè citato.

CON

CONCLVSIO III.

INCERTVM etiam eſt, ſoluto naturæ ieiunio, Euchariſtiam ſumere: quando Sacerdos poſt conſecrationem, vel ſoluit ieiunium vt ſi errore ſeductus ſolam aquam in calice effundat, quam ante ſumptionem non cognouit, vel quãdo recordatur poſt conſecrationem ſe ante Miſſam ieiunium ſoluiſſe. Probatur à Scoto: *Vbi ſupra.* quia concurrentibus duobus præceptis incompoſsibilibus, præceptum ſuperioris eſt adimplendum, & præceptum de integra receptione Euchariſtiæ eſt diuinum, & Eccleſiaſticum ſimul: at verò præceptum de communione non facienda, ſoluto naturæ ieiunio, eſt tantùm Eccleſiaſticum: nam olim Eccleſia Corinthiorum Euchariſtiam poſt prandium in die cœnæ Domini ſumebat. vt 1. ad Cor. 11. conſtat & nota Sacerdotem in his euentibus non pec- *1. Cor. 11.* care, ſoluto naturæ ieiunio, Euchariſtiam ſumendo, ſcilicet peccauerit propter culpabilem negligentiam. Animaduertere etiam aſſumpta aqua loco vini teneri Sacerdotem vinum conſecrare aqua appoſita, ſi non ſuperfluit aliqua pars aquæ in calice, incipiendo ab illis verbis, Simili modo, &c. & ſi ſeculares ſcandalizantur, ſcandalizentur: eſſet enim ſcandalum Phariſæorum de his quæ Sacerdos facere tenetur, ſcandalizarentur: debet autem, quo ſecretiùs poterit, hoc efficere. *Scoti eſt. Vide Scot. vbi ſup. & Naua in manuali c. 25. nu. 91.*

Prima diffic. An Sacerdos, ſi ante conſecrationem recordetur ſe non eſſe ieiunum, teneatur Miſſam inchoatam non perficere? *Alex. S. Tho. & Sco. vbi ſupra.*

SYLVEST. verb. Euchariſt. 3. §. 6. videtur ſentire non eſſe licitum illam perficere, cui etiam videtur ſubſcribere Magiſt. Soto. d. 13. q. 2. art. 6. ſaluo tamen ſemper meliori iudicio ſit concluſio.

CONCLVSIO.

SI ex receſſu ab altari aliquod ſequatur ſcandalum, tenetur illam perficere: ſin minus ab altari recedere tenetur. probatur: quia ſi timetur ſcandalum, magis ad obſeruandum præceptum diuinum de ſcandalo vitando quàm Eccleſiaſticum præceptum de abſtinendo ab Euchariſtia ſoluto naturæ ieiunio, obligatur. colligitur hæc Conc. ex Dur. vbi ſupra: nam dicit in caſu neceſsitatis licere ſumere Euchariſtiam poſt medicinam, vel poſt quemcunq; cibum:

cibum: ergo ex necessitate vitandi scandalum erit etiam licitum, vt in concl. habetur. Oppositum tenet Sylvest. vbi supra, dicens, nunquam licitum esse celebrare, soluto ieiunio, etiam propter vitandum scandalum, & doctissimus Nauarro in Manuali cap. 21. num. 53.

APPEN. Hinc collige posse Sacerdotem non ieiunum Missam incipere, & perficere: quia vitare scandalum est de iure diuino: & confirmo ex his, quæ Sylvester, & Nauarro affirmat, scilicet, posse Romanum Pontificem, soluto ieiunio, celebrare, quia legibus Ecclesiasticis est solutus: posse etiam dispensare, vt Sacerdos non ieiunus celebret: vnde manifestum fit, quòd si in aliquo oppido esset vnus tantùm Sacerdos, qui in die Natalis Domini post mediã noctem naturæ ieiunium soluisset, neque reperiri posset Sacerdos, qui Missam celebraret, tenetur profectò ipse rem sacram facere, ne populum scandalizaret, cùm ei ex officio celebrare incumbat. A simili possunt alij casus occurrere, in quibus scandalum sequatur, poteritque non ieiunus Missam inchoare, & perficere.

Vbi supra.

Caiet. in quodam quodlib. Alex. S. Tho. vbi supra.

Secunda diffic. Sumpta lotione, poterit nè Sacerdos reliquias in patenæ ex communione fæcularium remanentes sumere?

CONCLVSIO.

POTERIT quidem. Ratio est: quia hostiæ & reliquiarum, vna, & eadem censetur esse sumptio.

Dubium. Quid si relicta sit particula alicuius magnitudinis?

CONCLVSIO.

SI non esset custodia, vbi commodè seruari posset; etiam integram hostiam, nedum particulam illam, poterit Sacerdos post lotionem sumere: vt si in campo longè ab Ecclesia distante Missa esset celebrata. Et ratio est eadem: quia censetur esse vna perceptio: si verò esset custodia, esset particula seruanda.

Tertia diffic. An in Ecclesia Græca ille dicatur esse ieiunus naturæ ieiunio, qui post mediam noctem nihil cibi, aut potus, sumpsit, quemadmodum in Ecclesia Romana?

CONCLVSIO.

SI illic dies à primo mane computentur, dicitur ieiunus, qui à primo mane nihil cibi, aut potus sumpsit: quia standũ est illius

Eccle

Eccleſiæ cõſuetudini, quoad ieiunium: verùm fortaſsis, illic etiam dicetur ieiunus, qui poſt mediam noctem, &c. quemadmodum apud nos. nihil enim de hac re certi habetur.

Quarta diffic. An qui deuorauit reliquias cibi inter dentes manentes, vel aquam, abluens os, naturæ ieiunium ſoluiſſe dicatur? *Ale. q. 12. m 1. S. Tho. loco citato, Ric. q. 3. ibid. Dur. d. 8. q. 4.*

CONCLVSIO I.

RESPECTV reliquiarum non ſoluit ieiunium, etiam ſi nutriant. Ratio eſt: quia non deuorantur per modum cibi, ſed per modum ſaliuæ. *S. Tho. eſt.*

Hinc, ſi ſit adeo magna reliquia: vt priuſquam deuoretur, dentibus teratur, videtur ſolui ieiunium, quia tunc per modum cibi deuoratur. APPEN 1.

CONCLVSIO II.

SI inter ſaliuam deglutiatur gutta aquæ, nõ ſoluitur ieiunium. Ratio eſt: quia tranſit per modum ſaliuæ, & contingit aliquando aquam labi vſque ad guttur, & non ad ſtomachum vſque, & tunc neque ſoluitur naturæ ieiunium: oportet enim vt quod ſumitur ad extra per modum medicinæ, aut cibi, aut potus in ſtomachum deſcendat: vt naturæ ieiunium frangatur. *Sylueſt. eſt vbi ſupra.*

Hinc, ex Sylueſt. vbi ſupra, & Nauarro in Manuali cap. 21. numero 13. *Elque guſta la olla, viuo, o otra coſa ſemel ante podra comulgar, o dezir Miſſa ſi es Sacerdote*) dummodo illud, quod guſtauit, ſtatim foras proijciat, & in ſtomachum non deſcendat. APPEN. 2.

Hinc, ſanguis, vel humiditas à capite deſcendens non frangit naturæ ieiunium, nec impedit communionem, cùm ad extra non ſumatur. APPEN. 3.

Hinc, qui indigeſtione laborat poſt opulentiſsimam cœnam, & noctem inſomnem, ieiunus cẽſetur, & celebrare poteſt. Ratio eſt: quia non habemus præceptum, vt poſt digeſtionem celebremus: ſed vt ieiuni ad Euchariſtiam accedamus: poteſt enim aliquis, etiamſi per decem horas dormierit, indigeſtione grauari. *Communis eſt opinio lege Sylueſt. vbi ſupra.*

Hinc reprobanda eſt gloſſa ſuper can. ex parte. de celebratione Miſſarum oppoſitum affirmans. Tunc enim multi, qui debilẽ habent naturalem calorem, frequentiſsiméque crudum habent ſtomachum, nunquam celebrare deberent, quod eſt falſiſsimum. APPEN.

Alex.m.2.S. Tho. vbi sup. Ric.d.8.ar.2. q.4.Scot.d.9. q.3.

Quæræ diffic. Quo tempore licebit post susceptionem Eucharistia prandere?

CONCLVSIO.

LICEBIT modò finita Missa prandere, neque expectanda erit necessariò specierum cõsecratarum digestio: bene tamen ex deuotione: nam consuetudo, siue præceptum nihil comedendi vsque ad meridiem, vt habetur in Cano. Tribus. de consecr. d. 2. iam per contrariam consuetudinem est abrogatum.

Hæreses. Prima concl. huius articuli confutatur error Lutheri in libello, quem edidit de abroganda Missa priuata, vbi docuit consultius esse post cibum sumptum Eucharistiam recipere. lege Clichtoueũ lib. 2. de officio Missæ contra Lutherum cap. 20. & Vvaldensem tomo 2. de sacra. cap. 87.

Ale.q.49.m. 4.S.Th.q.80. ar.9.Ric.d.9. art.2.q.2.

Art. VII. An sit non vtentibus ratione Eucharistia tribuenda?

CONCLVSIO I.

QVANDO aliquis dicitur amens, quia debilem rationis vsum habet, non est illi Eucharistia neganda. Ratio est: quia debilis rationis vsus satis est ad diiudicandum corpus Domini ab alijs cibis, id est, ad cognoscendum, qua deuotione, & animi præparatione sit ad Eucharistiam accedendum.

APPEN. 1. Hinc, infirmis, quanuis videantur delirare, non est neganda Eucharistia, dummodo prius interrogentur, an habeant animum paratum, & velint eam recipere.

CONCLVSIO II.

AMENTIBVS à natiuitate nulla ratione est Eucharistia dãda. Definita est in Can. omnis vtriusque sexus. vbi præcipitur nulli esse tribuendã, quousque ad annos discretionis peruenerit, & cùm amentes à natiuitate nullum habeant nec habere possint rationis, & discretionis vsum, nulla ratione erit illis Eucharistia cõferẽda.

APPEN. 2. *Glossa Cauẽ.* Hinc, refutatur opinio glossæ super Can. qui recedunt. 26. q. 6. asserentis amentibus à natiuitate esse in necessitate Eucharistiam administrandam.

CONCLVSIO III.

PHRENETICIS, & amentibus, si in sanitate cõstituti Eucharistiam petierint, vt sine pœnitentia præbeatur, erit Eucharistia tribuen

tribuenda.definita eſt expreſsè in Cõc. Carthag. 4. & ponitur in Cã.is qui.26.q.6.Et ratio eſt: quoniam ſicut qui in vigilia petiit Baptiſmum,ſi dormiens baptizaretur,gratiam ſacramentalem recipit:ita à ſimili in hoc caſu.

Hinc laborantibus phreneſi per multam temporis moram erit etiam Euchariſtia ſingulis annis tribuenda.Ratio eſt:quia nõ datur illi Euchariſtia propter multum,aut paruum tempus, quo in phreneſi detinetur,ſed propter deuotionem,quam erga ſacramentum in ſanitate exiſtens verbo,aut ſigno declarauit. APPEN.3.

CONCLVSIO IIII.

PARVVLIS ante vſum rationis non eſt Euchariſtia conferenda.definita eſt in Can. omnis vtriuſque ſexus.vbi dicitur. cùm ad annos diſcretionis peruenerit,&c.& in Conc.Trident.Seſſ. 21.c. 4.Can.4.

Prima diffi. Si aliquis Sacerdos paruulo daret Euchariſtiam, reciperet ne ſacramentalem gratiam?

CONCLVSIO.

RECIPERET quidem.Ratio eſt: quia hoc ſacramentum operatur non per deuotionem recipientis,ſed ex opere operato,virtute meritorum Chriſti:quemadmodum ſi paruulo ſacros ordines Epiſcopus conferret,characterem,& gratiam reciperet.

Secunda diffi. Qua ætate paruuli ad Euchariſtiam ſumendam obligabuntur? *Ale.& S.Th. vbi ſupra.*

CAIETANVS vbi ſupra S.Tho. tenet ætate 10. annorum eſſe illis miniſtrandam.

CONCLVSIO I.

ECCLESIÆ conſuetudo declarauit, maiorem diſcretionem ad communionem,quàm ad confeſsionem deſiderari. Ratio eſt: quia pueri obligantur ad confeſsionem, cùm primùm nouerint inter honeſtum,& inhoneſtum diſtinguere:quod nunc ſæpiſsimè ætate 8.annorum contingit:& tamen, Eccleſiæ conſuetudine Euchariſtia eis non confertur.

CONCLVSIO II.

NON est 14. annorum ætas expectanda: sed quando pueri ante illam ætatem deuotionem aliquam, & dilectionem Dei habere videntur, est illis Eucharistia ministranda. Ratio est: quia habentes hanc deuotionem, non solùm bonum à malo distinguunt, verumetiam huic tanto sacramento debitam reuerentiam exhibent: huius autem rei examen parvulorum parentibus, & confessoribus incumbit.

Hæreses. Hinc conuincitur error Pelagij, & Nestorij dicentium Eucharistiam paruulis necessario dandam esse. vide Caietan. vbi supra. S. Tho. art. 12.

Ale. q. 51. m. 1 ar 1, S. Th. q. 80. artic. 10. DD. d. 12. Bon. ar. 2. q. 2. Ric. art. 6. q. 1. Dur. q. 5.

Art. VIII. An liceat secularibus singulis diebus Eucharistiam sumere?

CONCLVSIO I.

HÆRETICORVM est asserere singulis diebus præceptum esse Christianis absque vllo discrimine communicare: neque enim de hac re modò habetur præceptum: vt pestilentissimus Lutherus docuit: neque omnes, cùm variis negotiis præpediatur, sunt semper dignè ad Eucharistiam dispositi: Sacerdotibus verò, cùm offerant Sacrificium per se, & pro tota Ecclesia, tãquam Ecclesiæ ministris, licet pro Ecclesia, & animabus purgatorij sacrificium offerre.

CONCLVSIO II.

SECVLARIS in diuino amore flagrans, & se per communionẽ in dies roborari, & charitate proficere experiens, quotidie poterit communicare. patet ex B. August. apud S. Thom. dicentem: Accipe, quod tibi prosit, & sic viue: vt quotidie merearis accipere: cui quidem non in publico, sed priuatim erit communicandum.

D. August. & D. Bon. Caiet. est.

APPEN. Hinc, qui non experitur diuinum amorem ex frequenti communione in dies in se augeri, ab hoc sacramento abstineat: vt saltem non nisi semel in hebdomada communicet. Ratio est: quia si hoc non experitur, signum est profectò se minus digne accedere.

D. August. quotidie enim, inquit D. Aug. celebrare, nec laudo, nec vitupero, & refertur Can. quotidie. de consecr. d. 2.

Tertia

Tertia diffic. Ex duobus æquè ad Eucharistiam dispositis, uter erit magis laudandus qui ob reuerentiam tanti sacramenti aliquot diebus abstinet, an qui propter deuotionem frequenter communicat?

CONCLVSIO I.

VTERQVE est laudandus, patet exemplo Zachæi, qui gaudens excepit Christum in domum suam, & Centurionis, qui Christum recipere recusauit, dicens: Domine nō sum dignus, &c. vterque enim à Christo laudatur. *Luc. 19. Matth. 8.*

CONCLVSIO II.

MAGIS tamen ille laudandus esset, qui propter amorem, & deuotionem singulis diebus communicaret. Ratio est: quia charitas, quæ ad communicandum excitat, est præstantior virtus, & in se timorem, & reuerentiam includit.

Quarta diffic. Fuit ne in primitiua Ecclesia laicis præceptum communicandi singulis diebus?

MOS erat tunc Christianis, diebus singulis communicare: in actibus enim Apostolorum dicitur. Erant autem credentes perseuerantes in doctrina Apostolorum, & communicatione, & fractione panis: vbi per communicationem & fractionem, sancti Sacramenti communionem intelligunt. *D. Bona. vbi supr. Ric. ibid. Act. cap. 2.*

CONCLVSIO I.

HIC mos, seu consuetudo fuit illis sub præcepto. Ita enim definitum est à Calixto Papa in Can. peracta. de consecr. d. 2. nam inquit: Peracta consecratione omnes communicent, & qui noluerint, Ecclesiasticis careant liminibus. sic enim Apostoli statuerūt, & sancta Rom. tenet Ecclesia. Excommunicatio autem solùm propter fractionem, præcepti obligantis ac M. imponitur.

CONCLVSIO II.

DEINDE in Ecclesia propter remissam fidelium deuotionem, in diuersis temporibus statutum fuit, vt ratius seculares communicarent. nā Fabianus Papa instituit, vt ter in anno seculares communicarent. Sotherus verò Rom. Pontifex, vt in die cœnæ Domini. Tandem in Conc. Lateranensi decretum fuit, vt in die Paschatis Eucharistia sumeretur. Ratio autem huius varietatis est; quia *S. Thom. est ad 3.*

iuxta temporis varietates leges, statutáque humana iure optimo variantur.

Hæresis. Hinc destruitur, error Lutheri asserentis singulis diebus esse communicandum, in libello de Missa priuata reuocanda: vocauitque Missam priuatam, in qua solus Sacerdos communicat.

Alex.q.51.m.3. D.Bon.q.1. vbi supr. Gabr. in Can. lec.87. Sco.d. 9. in principio quæstionis. Ric.q.13.q.2.

Art. IX. Licet ne alicui Christiano per totam vitam à cõmunione omnino cessare? Sensus est an sit præceptum diuinum communicandi semel in vita, an Ecclesiasticum tantùm?

DVÆ sunt opiniones. Prima dicit, esse tãtùm Ecclesiasticum. altera opinio opposita est S. Thom. art. 11. citato, & Dur. q. 2. vbi supra, & Palud. d. 9. q. 1.

CONCLVSIO I.

Luc.22. 1.Cor.11.

PRÆCEPTVM de Eucharistia sumenda est diuinum, patet Luc. 22. & ad Cor. 11. vbi post Eucharistiæ institutionem legitur dixisse; Hoc facite in meam commemorationem. quæ verba inducunt præceptum: nam frustra præcepisset Apostolis, quod ipse fecit, faciendum, si Sacerdotes non tenerentur Eucharistiam sumere, & fidelibus ministrare, cùm ipse suum corpus sumpserit, & ijsdem Apostoli in cœna tradiderit.

CONCLVSIO II.

APPEN.

EX præcepto Ecclesiæ tenetur homo singulis annis in die Paschatis communicare. definita est in Concil. Latera. & habetur in Can. omnis vtriusq; sexus. Hinc iure etiã diuino tenetur Christianus eodem die Eucharistiam recipere: quia idem est præceptum indeterminatum diuinum, & ab Ecclesia determinatum: atque ita quando fit commudio in Paschate ex præcepto Ecclesiæ, præceptum quoque diuinum de illa sumenda adimpletur.

CONCLVSIO III.

PRÆCEPTVM de Eucharistia in die Paschatis sumenda potest iam à dominica in Ramis, vsque ad dominicam in Albis adimpleri. patet per extrauagantem Eugen. IIII. quam citat Caieta. in summa verbo communio.

Prima

Prima diffi. Est ne Eucharistia de necessitate salutis: vt Baptismus, & pœnitentia?

Alex. q. 30. m. 1. art. 1. S. Th. art. 1. D. Bon. d. 12. ar. 3. q. 1. Durad. d. 9. q. 2.

CONCLVSIO I.

NON est necessaria ad salutem quò ad peccatorum remissionem. Ratio est: quia ex sua institutione præsupponit peccatorum remissionem, & peccatoris iustificationem: vt infra. q. 3. patebit: sola enim Baptismi, & pœnitentiæ sacramenta sunt hoc modo necessaria.

CONCLVSIO II.

EST tamen necessaria ad salutem quoad perseuerantiam in gratia. Ratio est: quia ad perseuerandũ in gratia est necessaria obseruatio omnium mandatorum Dei, & Eucharistiæ perceptio est vnũ ex præceptis diuinis, atque ita est necessaria ad gratiam, & ex consequenti ad salutem. Hac eadem ratione omnia præcepta diuina dicuntur esse ad salutem necessaria. APPEN.

Secunda diffi. An sit præceptum diuinum sumere Eucharistiam tempore mortis, quando pro viatico datur?

Ale q. 52. m. 4. S. Tho. vbi supra, Dur. loco citato.

CONCLVSIO.

EST sub præcepto diuino. nam est præceptum diuinum indeterminatum, quod voluit Ecclesia in articulo mortis obligare: vt ex consuetudine Ecclesiastica à temporibus Apostolorum ad nostra vsque tempora seruata, quæ vim habet legis, constat.

Tertia diffi. An sit Eucharistia damnatis ad mortem tribuenda?

CONCLVSIO.

DE iure est suspendendis tribuenda. definita est in Conc. Maguntinensi expressè, & refertur. 13. q. 1. Can. quæsitum: vbi dicitur: Si de omnibus suis peccatis puram confessionem egerint, communio in fine secundum præcepta Canonum danda est, & cadauera sepelienda: quod intellige, si in iudicio crimina confessi fuerint: nam si publicè negant, tanquam suspectis de falsitate, non est Eucharistia conferenda.

Art. vlt. An sit sub præcepto Sacerdotibus celebrantibus, & communicantibus & laicis etiam sub vtraque specie communicare?

Ale. q 33. m. 1. S. Th. art. 12. q. 80. D. Bon. d. 11. q. 2. Ric. ead. d. q. 6. ar. 4.

CONCLVSIO I.

NON est contra ius diuinum populum sub vtraque specie communicare. definita est in Conc. Constantiensi Sess. 13. vbi dicitur, in primitiua Ecclesia huiusmodi sacramentum à fidelibus sub vtraque specie receptum fuisse, & Can. in cœna. & Can. cum frangitur, & Can. quid sit. de consecrat. dist. 2.

CONCLVSIO II.

NON est præceptum diuinum, quo populus ad communicandum sub vtraque specie obligaretur. hæc est contra hæreticos: & est definita in Conc. Basilienſi Sess. 30. & in Constantiensi Sess. 15. vbi populo interdicitur communicatio sub vtraque specie, & in Conc. Rhemensi, & refertur Can. prouenit. de consecr. d. 2. & in Carthagin. & in aliis Conciliis, & tandem in Trid. Sess. 21. cap. 1. & 2. & Can. 1. & 2.

CONCLVSIO III.

PRÆCEPTVM Ecclesiasticum, quo sub specie tantùm panis communicandum populo præcipitur, est magis rationi consentaneum, quàm oppositum: vt multis argumentis à patre de Castro, verb. Eucharistia, hæresi vltima, probatur. est autem definita in quatuor Conciliis generalibus, scilicet, Constantiensi, Basilienſi,

APPEN. 1. Flor. & Tri. vbi oppositum asserentes condemnatur. Hinc colligitur magis expedire Ecclesiæ communionem sub vna tantùm specie, quàm sub vtraque: lege Caiet. vbi supra S. Th. sunt enim multæ

APPEN. 2. mulieres, quæ tunc præ stomachi debilitate ad vomitum prouocarentur. Hinc etiam patet non expedire S. Rom. Ecclesiæ calicis communionem alicui nationi concedere: nam si petentes sunt catholici, reprehendēdi potius, quàm audiendi sunt: satis enim est illis eam communionem recipere quā B. Franciscus, & alij sanctissimi viri receperunt: si autem hæretici sunt, multò minus sunt audiendi: tunc enim gloriarentur catholicos sua falsa doctrina, victos calicis vsum concessisse: & eadem ratione esset vniuersæ Ecclesiæ concedendus. & ideo Concil. Trid. Sess. 21. Can. vlt. ab huius art. definitione abstinuit.

Diffic.

Difficultas, Datur ne maior gratia suscipienti Eucharistiam sub vtraque specie? *Alexã. & S. Th. ibidem.*

CONCLVSIO.

NON datur maior gratia suscipienti sub vtraque specie, quàm sub altera tantùm. Ratio est: quia cùm vnica sit perceptio corporis, & sanguinis Christi, non dabitur vnus gradus gratię, per susceptionem corporis, & alius per calicis sumptionem: quēadmodum sacerdoti sumenti decem hostias consecratas, maior gratia, quā sumenti vnam tātùm non datur: quia earum omnium est vnica sumptio, atque ita nullum detrimentum populo irrogatur, quāuis illi sanguis non ministretur, vt supra S. Tho. ad 3. docet. *Hæreses.*

Hinc, confutatur error Bohemorum asserentium esse magnum sacrilegium Eucharistiam sub specie vini populo negare: quem errorem excitauit nefandus Lutherus: quo etiam errore laborant Græci, non quòd sub specie vini populus communicet, quia iam illis ab Ecclesia Rom. concessum est: sed quia nobis vitio dant cōsuetudinem Rom. Ecclesiæ, negandi populo calicem. Hactenus de 2. quæst.

QVÆSTIO TERTIA DE EFFECTIBVS EVCHARISTIÆ.

Alex. q. 41. m. 3. S. Tho. q. 79 ar. 1. D. Bona. d. 12. ar. 3. q. 2. Ric. ar. 5. q. 2. eius dē dist. Dur. ibi. q 4. Cast. V. Euch. hæ. 8. & 9.

Art. 1. An virtute huius sacramenti gratia conferatur?

CONCLVSIO.

CONFERTVR quidem dignè suscipientibus Eucharistiā virtute sacramenti gratia. conclusio est de fide, & definita expressè in Conc. Flor. & Trid. Sess. 15. & Can. 5.

Prima diffi. An Eucharistia possit primam gratiam, qua homo ex peccatore fit iustus, conferre? DD. *vbi sup.*

CONCLVSIO I.

EVCHARISTIA per se non confert primam gratiam: benè tamen per accidens. Ratio est: quia non est institutum hoc sacramentum ad hunc finem à Christo Domino, vt primam gratiam conferret: vt fuerunt instituta Baptismi, & pœnitentiæ sa-

tiæ sacramenta, quæ virtute suæ institutionis dicuntur primã gratiam conferre. Secunda pars etiam patet: quia gratia sacramentalis datur non ponenti obicem, quem quidem non ponit, qui cũ ignorantia inuincibili ad Eucharistiam accedit. hæc eadem ratio est de omnibus aliis sacramentis, & est ferè communis conclusio, quam d. 9. 4. idem Doctores tractant.

CONCLVSIO II.

CONFERRE primam gratiam conuenit per se Eucharistiæ, quatenus tempore Baptismi in voto recipitur. Ratio est: quia quãdo causa efficiens operatur propter aliquem finem, tũc etiã dicatur finis ille operari, quatenus mouet efficientem causam producentem effectum: vt pecunia operatur, quatenus mouet artificem, qui propter pecuniam operatur, & Baptismus, atque pœnitẽtia efficiunt primam gratiam in nobis propter hunc finem: vt dignè Eucharistiam recipiamus: atque ita gratia tunc ab Eucharistia, tanquam à finali causa confertur.

Ale. m. 3. ar. 3. vbi supra.

Secunda diffi. Confert ne Eucharistia gratiam, quando recipitur, an quãdo species in stomacho corrumpuntur?

DVÆ sunt opiniones. Prima Caiet. art. 1. vbi supra S. Thom. Ioan. Maior. d. 9. 4. asserentium non dari primam gratiam in instanti receptionis, sed in aliquo instanti vsque ad receptionem in stomacho. Contraria opinio est Magistri, & cæterorum d. 9. 4.

CONCLVSIO.

GRATIAM confert tempore, quo recipitur: & per receptionem intellige non retentionẽ eius in ore, sed descensum in stomachum, probatur à simili: nam vt alia sacramenta præcisè in instanti perceptionis conferunt gratiam: ita & hoc, quia quantum ad gratiæ collationem eadem est omnium sacramentorum ratio.

Tertia diffi. Requiritur ne actualis deuotio tempore, quo Sacerdos Eucharistiam recipit: vt sibi gratia conferatur?

DVÆ sunt opiniones. Prima Caiet. vbi supra S. Tho. ar. 1. qui dicit: vt aliquem fructum ex hoc sacramento Sacerdos, vel secularis recipiat desiderari actualem tempore receptionis deuotionem. Hæc eadem opinio videtur fuisse Alex. vbi supra m. 3. art. 2. & D. Bona. q. 1. ad. 1. & Dur. loco citato.

ALTE

ALTERA, & contraria opinio est D. Tho. vbi supra art. vltimo asserentis veniale peccatum gratiæ habitualis, & charitatis, quæ datur virtute Eucharistiæ, augmentum minimè tollere.

CONCLVSIO.

ACTVALIS deuotio tempore receptionis non est necessaria ad gratiam sacramentalem consequendam: impossibile enim esse videtur habere intellectum fixum per aliquod temporis spatium in alicuius rei contemplatione, quin per momenta distrahamur: nam impossibile est, inquit D. August. quin visis tangamur: & si actualem deuotionem tunc habere tenemur, ad impossibile profectò obligaremur. *D. August.*

Quarta diffic. An qui timore vomitus Eucharistiam tantummodo adorat, gratiam sacramentalem recipiat? *Ale. vbi sup.*

CONCLVSIO.

NVLLVM sacramentum gratiam confert, nisi in se, vel in alio sacramento: vt causa finalis, sed in voto tantùm recipiatur. Ratio est: quia gratia sacramentalis, quæ datur ex opere operato, id est, virtute passionis Christi, non confertur nisi per sacramẽta exteriora, quibus passio Christi nobis applicatur: recipit tamen adorans Eucharistiam gratiam, quæ ex opere operantis confertur, de qua loquitur D. Aug. cùm ait, Crede, & manducasti. *D. August.*

Quinta diffic. Est ne effectus Eucharistiæ gloriæ consequutio, sicut gratiæ collatio?

CONCLVSIO.

EST quidem, quia gloria est vita perfecta, & Eucharistia dicitur sacramentum vitæ. Ioan. 6. Qui manducat hunc panem, viuet in æternum. Hinc etiam viaticum nominatur: qui datur morientibus, vt recto tramite ad gloriam proficiscantur. *Ioan. cap. 6.*

Hinc destruuntur duæ hæreses. Prima Messalianorum asserentium hunc sanctissimum cibum nec prodesse quicquam, nec lędere: & Armenorum dicentium soli corpori prodesse. Altera hæresis fuit Græcorum existimantium maiorem vim habere Eucharistiam in die cœnæ, quàm in alio die cõfectam: quod quidẽ falsissi- *Hæreses.* *Cast. V. Euch. hæres. 8.*

mum

mum est: quia sacramentum, vt docet Conc. Flor. non ex tempore, sed ex debita materia, forma, & intentione pendet: & Christum in cœnam tradens potestatem Apostolis consecrandi absolutè dixit, *Luc. cap. 22.* Hoc facite in meam commemorationem, & nullam temporis legem præscripsit.

Art. II. Remittit ne Eucharistia peccatum mortale?

Alex. Alen. q. 41. m. 1. ar. 2. S. Th. q. 79. art. 3. DD. d. 12. D. Bon. q. 2. Ric. art. 5. q. 1.

TRES sunt opiniones. Prima affirmantium nullum sacramentum conferre primam gratiam, nec remittere peccatum mort. quia præsupponuntur remissa per contritionem præuiam: hæc opinio quantum ad Baptismum, & pœnitentiam est erronea: quia si aliquis ad hæc duo sacramenta attritus accedat, primã gratiam consequetur, & ex consequenti omnium mortalium remissionem. ita definitum est in Conc. Trid. Sess. 14. cap. 4.

Secunda opinio ait, omnia sacramenta conferre primam gratiam, & per consequens peccata remittere, ita vt Baptismus, & pœnitentia per se, reliqua verò per accidens hoc efficiant.

Tertia opinio est media quæ dicit Baptismum, & pœnitentiam conferre primam gratiam per se, reliqua verò neque per se, neque per accidens.

Scot. liberatur. Scoto falsissimè hæc opinio ascribitur. nam. d. 9. q. 1. de Eucharistia verba faciens, ita loquitur: Si qua alia peccata lateant, per istud sacramentum etiam remittuntur: quibus verbis apertissimè docet, & peccatum mortale per Eucharistiam remitti, & primam gratiam conferri: nam de lege non potest Deus culpam remittere, quin gratiam conferat.

CONCLVSIO I.

QVANDO prima gratia per Baptismum, vel per pœnitentiam confertur, & peccata remittuntur, Eucharistia, quatenus est in voto suscipientis, concurrit, quia est causa finalis Baptismi, & pœnitentiæ, & causa finalis operatur simul cum causa efficiente, quatenus illam ad operandum mouet.

CONCLVSIO II.

SI accedens ad Eucharistiam sit suæ attritionis conscius, peccatorum remissionem non consequetur: qui enim manducat, & bibit indignè, iudicium sibi manducat, &c. *ad Cor. 11.*

CON

CONCLVSIO III.

AD Eucharistiam cum conscientia peccati mortal. accedens, præter pœnam æternam, ad quam obligatur, plerùque corporalem contrahit infirmitatem. constat apertissimè. nam de his B. Paul. loquens, ita ait. Ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi. vide gloss. super hunc locum. 1. ad Cor. 11.

CONCLVSIO IIII.

SI quis attritus, se contritum existimans, ad Eucharistiam accedat, primam gratiam, & mortalium peccatorum remissionem consequetur. Hæc conclusio colligitur ex Alex. quem sequutus est B Tho. vide Castro. hæresi 8. ver. Eucharistia. Et ratio est: quia cum Eucharistia non ponentibus obicem gratiam conferat, & hic nullum ponat obicem (fecit enim totum quod in se erat) profectò primam gratiam & mortalium remissionem consequetur. Est autem limitanda conclusio, nempè, quando non habetur confessoris copia: nam si haberetur, peccaret mortaliter, si prius non confiteretur.

Prima diffi. An detur accessus medius ad Eucharistiam, ita accedens neque peccet, neque gratiam consequatur?

Alex. Alē. q. 46. in 3. ar. 2. S. Tho. art. 1. D. Bona. eodem art. vbi supra.

DVÆ sunt extremæ opiniones. Prima Alex. Alē. quæ sequuti sunt D. Bona. & Caiet. art. 1. vbi supra. B. Tho. & Ioan. Gerson, quem citat, & sequitur Gabriel. d. 9. q 2. qui partem affirmantem tenet. contraria opinio est Ioan. Maior. d. 9. q. 2.

CONCLVSIO.

MEDIVS datur ad Eucharistiam accessus, ita vt accedens neq; peccet, neq; consequatur gratiã: potest enim aliquis ignorare inuincibiliter esse necessariũ habere dolorem ante Eucharistiæ susceptionẽ: & is, si cũ hac iuris ignorantia, ad Eucharistiã accedat, etiã alicuius delicti conscius, cuius neq; cõplacentiã, neque displiscentiam habet, tali ignorantia à peccato excusabitur, & gratiam non consequetur, quia nullus dolor de illo delicto præcessit. nullum enim peccatum per sacramentum deletur, nisi præcedente dolore aliquo. quamobrem debet Sacerdos alicuius peccati ignarus, vt gratiam consequatur, saltem in generali conteri, dicens de cõfessis, & oblitis me pœnitet, & confiteor me peccasse.

Secunda

Secunda diffi. An venialia peccata per Eucharistiam remittantur?

Alex. Alë. m. 1. ar. 1. S. Th. ar. 4. & 5 D. Bona. q. 3. Ric. art. 5. q. 1. vbi supra.

OPINIO Caieta, vbi supra est, scilicet, si tempore receptionis homo est distractus, sicut Eucharistia non dat gratiam: ita neque venialia remittit. opinio contraria est grauissimorum doctorum.

CONCLVSIO.

VENIALIA peccata quoad culpam per Eucharistiam remittuntur. Ratio est: nã si mortalia remittuntur per Eucharistiã virtute gratiæ habitualis, quæ tunc cõfertur, vt ex superioribus constat, multò magis venialia, de quibus non habetur complacentia, quauis homo tempore receptionis sit distractus, remittentur.

Tertia diffi. An per Eucharistiam, pœna temporalis luenda in purgatorio remittatur?

¶ DE hac latiùs in q. de sacrificio Missæ.

CONCLVSIO I.

Alex. Alen. q. 41. m. 1. §. 2. art. 2. S. Th. ar. 5. vbi supra.

REMISSIO pœnæ infligendæ, quæ per Eucharistiam, vt est sacramentum, fit, non ratione sacramenti efficitur. Ratio est: quia Eucharistia fuit instituta non ad remittendam talem pœnam, sed ad animæ gratiam augendam: quemadmodum cibus corporalis ad augendas, & reficiendas corporis vires.

CONCLVSIO II.

Exod. 12. c. Alex. & S. Th. sunt.

EFFICITVR tamen ratione dispositionis recipientis, & charitatis, quæ tunc infunditur, pœnæ remissio. Constat Exod. 12. nam manducatio agni Paschalis cum lactucis agrestibus innuebat, cum dolore, & amaritudine nostrorum peccatorum, & passionis Sanctissimæ Christi Eucharistiam esse à nobis manducandã: tũ etiam ratione charitatis per accidẽs fit talis pœnæ remissio: est enim rationi cõsentaneũ, vt quoties nouũ amicitiæ augmẽtum efficitur, pœna aliqua ab amico remittatur, & donum aliquod concedatur.

CONCLVSIO III.

Luca 21.

EVCHARISTIA, quatenus est oblatio, & sacrificium, pœnam iuxta mensuram deuotionis offerentium remittit: plus enim Deus affectum offerentis, quàm munus oblatum respicit: nam vidua quæ duo tantum minuta obtulit propter affectum, dicta est plus omnibus obtulisse.

CON-

CONCLVSIO IIII.

Hic sacrificij effectus sine actuali deuotione etiam dormienti applicatur: deuotio enim non est necessariò habenda tempore, quo Missa pro aliquo offertur: sed tempore, quo petijt, vt celebraretur.

Hinc, Eucharistia Sacerdoti bifariam prodest: & vt sacramentum, quatenus sibi illam recipienti gratiam confert, & vt sacrificium, quatenus iuxta mensuram deuotionis pœna sibi remittitur, perinde etiam illis pro quibus offertur, dummodo illam recipiat: alioqui enim solùm prodest, per modum sacrificij ad impetrandum, & pro peccatis satisfaciendum. De cæteris Eucharistiæ effectibus copiosissimè DD. præsertim Ale. D. Tho. & D. Bona. vbi supra, disputant. APPEN.

QVÆSTIO QVARTA DE EXISTENTIA CORPORIS CHRISTI IN EVCHARISTIA.

Art. I. An verè, & realiter sub hoc sacramento corpus & sanguis Christi existant?

Alex. Alen. q. 40. m. 3. per 8. ar. & q. 52. m. 4. per 5. ar. S. Tho. q. 76. art. 1. DD. d. 10. D. Bon. q. 2. ar. 3. Ric. q. 1. ar. 1. Sco. & Duran. q. 1. Hæreses.

CONCLVSIO.

CORPVS Christi IESV verè, & realiter, non metaphoricè sub speciebus panis, & sanguis sub speciebus vini, facta consecratione, continentur. hæc conclusio multis sacræ scripturæ, & sanctorum testimonijs probatur: estque definita in multis Conc. & tandem ad verbum in Trid. Sess. 13. cap. 1. & Can. 3.

Hac conclusione, quam copiosissimè patet à Castro. hære. 4. 11. & 12. verb. Eucharistia, confirmauit, destruuntur multi errores. Primus fuit discipulorũ, qui abierunt, dicente Christo, Nisi manducaueritis carnem filij hominis, &c. de quo Magist. d. 10. Secundus asserentium ibi esse carnem alicuius hominis, in quam panis substantia conuertitur, prodesseque ad peccati remissionem, siue homo ille iustus esset, siue non. Tertius Nestorij dicentis in Eucharistia contineri carnem non Dei, & hominis, sed puri hominis, fuerúntq; damnati 2. & 3. error in prima synodo Ephesina. Quartus Berẽgarij, scilicet, verba hæc, Hoc est corpus, &c esse intelligenda *Ioan. cap. 6.*

telligenda non in proprio, sed in metaphorico sensu. Constat ex Can. Ego Berengarius. de consecr. d. 2. quem errorem post multos annos excitauerũt Vvitclef, & Oecolampadius Lutheri discipulus. Quintus asserentium in mortali existere non recipere corpus Domini, Hostiam consecratam suscipientes: qui etiam consecrationem negant: tandiu enim ibi corpus Christi est, quãdiu species consecratæ durant. Vlt. error fuit existimatium corpus Christi in Eucharistia solum, dum sumitur, existere. Verum de his duobus vltimis erroribus supra q. 2. egimus.

APPEN. *Caiet. cautè legendus.* Ex conclusione posita & probationibus, quæ à patre ã Castro afferuntur, colligitur, cautè legendum esse Caie. vbi supra S. Tho. dicentem, non apparere ex Euangelio aliquod coactiuum, quo possimus conuincere hæreticos ad intelligenda verba hæc, Hoc est corpus meum, propriè: sed tenendum hoc esse solùm ex authoritate Ecclesiæ, quæ ita verba consecrationis declarat.

Art. II. An totus Christus sub hoc sacramento contineatur?

CONCLVSIO I.

Alex. Alen. art. 2. & 3. S. Tho. ar. 1. vbi sup. D. Bona. ar. 1. q. 1. Ric. q. 2. artic. 1. Dur. q. 2. in. ead. d. 10. TOTVS Christus sub speciebus panis, & vini continetur. Ratio est: quia vt fides Catholica docet, idem Christus, qui in cœlo ad dexteram patris sedet, est in altari.

CONCLVSIO II.

VIRTVTE verborum consecrationis corporis non est totus Christus in hoc sacramento. Ratio est: quia hæc verba, hoc est corpus meũ, virtute propria solùm efficiunt, quod significant: & cum non significẽt totam Christi personam: sed corpus dumtaxat, virtute verborum solum corpus ibi continebitur.

CONCLVSIO III.

HVMANITAS, & Diuinitas Christi IESV sunt in Eucharistia per solam cõcomitantiam ad corpus: nam cùm in ea sit totus Christus: vt ex prima conclusione constat, & non virtute verborũ consecrationis: vt in 2. conclusione demonstratum est, erunt profectò per concomitantiam.

CONCLVSIO IIII.

QVANTITAS, & accidentia corporis Christi solùm sunt in Eucharistia per vnionem, & cõcomitantiam ad corpus: non enim

per

per verba consecrationis significantur, scilicet, Hoc est, &c. nam corpus ibi non supponit pro trina dimensione, sed pro altera parte compositi naturalis. Hinc, solum Christi corpus est sub speciebus panis, & sanguinis sub speciebus vini virtute verborum consecrationis. definita est expressè in Conc. Trident. Sess. 13. cap. 3. Hinc sub speciebus panis sanguinem per cõcomitantiam ad corpus, & sub vini speciebus corpus. per naturalem concomitantiam ad sanguinem esse colligitur. APPEN. 1. APPEN. 2.

Hinc colligitur, quòd, si Hostia consecrata à Christo in cœna fuisset reseruata in illo triduo, corpus absque sanguine extitisset: tunc enim sanguis non erat corpori naturaliter vnitus, cùm ita esset à corpore effusus, vt ex latere sanguis, & aqua simul emanauerint. APPEN. 3.

Difficultas. An virtute consecrationis corporis ibi, & anima, tanquam terminus formalis conuersionis panis, vel per solam concomitantiam, continuatur? *Alex. Alen. vbi supra.*

DVÆ sunt opiniones. Prima B. Tho. q. 75. artic. 6. ad 2. asserentis animam esse terminum formalem, quatenus dat corpori esse corporeum organicum, Altera, & contraria opinio est Sco. d. 10. q. 4. art. 2.

CONCLVSIO.

FORMALIS terminus conuersionis panis est Christi IESV corpus, quatenus ex materia prima, & forma corporeitatis componitur, & non vt ex anima dante esse corporeum. constat: quia forma, dans corpori esse corporeum, non est anima rationalis, sed forma corporeitatis: alioqui enim sequeretur, quòd cadauer non esset eiusdem hominis viuẽtis corpus, quod est erroneum in Philosophia, & in fide: quia tunc corpora sanctorum non essent veneranda, neque corpus Christi in sepulchro fuisset idem, quod in cœna, quod est contra fidem, & multorum sanctorum authoritates, quas apud Scot. vbi supra reperies: ratio manifestissimè hoc concludit: nam si forma est, quæ dat esse rei, & post mortem corpus non habet eandem formam substantialem, vt aduersarij fatentur, non erit profectò idem corpus.

Art. III. An totus Christus sub vtraque specie contineatur?

CONCLVSIO.

Alex. Alen. q. 40. art. 2. & 3. S. Th. q. 76. ar. 1. ad 3. D. Bon. d. 10. q. 5. & Ric. q. 1. & 2. Dur. q. 2. Gab. super Can. lect. 80.

CONTINETVR quidem totus sub vtraque specie. Definita est in Conc. Flo. & Trid. Sess. 13. cap. 3. & Can. 3. & Sess. 21. cap. 3. & Can. 3. est autem intelligenda conclusio. vt art. 2. diximus: ita vt corpus Christi sit sub speciebus panis virtute verborum, reliqua per concomitantiam, & sub speciebus vini virtute verborum sanguis, reliqua verò per concomitantiã contineantur.

Difficultas. An sub qualibet particula vtriusque speciei totus etiam Christus contineatur?

DVÆ sunt opiniones, quas citant Alex. & S. Tho. vbi supra. Prima asserentium ante fractionem non esse totum Christũ in qualibet parte Hostiæ: sed totum in tota, & partem in parte, ita vt Christus ad extensionem Hostiæ extendatur: post fractionem verò Hostiæ esse totum in qualibet particula. Ex hac opinione multa sequuntur absurda. Secunda opinio est communis dicens esse totum in qualibet particula, &c.

CONCLVSIO I.

POST fractionem Hostiæ totus Christus sub qualibet particula continetur definita est expresse in Conc. Flor. & Trid. Sess. 13. cap. 3. & Can. 3.

CONCLVSIO II.

ANTE fractionem Hostiæ, & ante diuisionem specierum vini totus Christus sub qualibet Hostiæ particula, & vini guttula continetur. definita est in Can. vbi pars. de consec. d. 2. dicitur enim. Vbi pars est, etiam & totum. hæc est contra primam opinionem.

Alex. Alen. ar. 7. vbi sup. D. Bona. loco citato ad 2. Sco d. 10. q. 4.

Art. IIII. An eædem proprietates, quæ corpori Christi IESV sub modo naturali existenti insunt, necessario eidem sub modo sacramentali insint?

DVÆ sunt opiniones. Prima est Magist. Soto. d. 10. q. 1. art. 24. dicentis, posse Deum sua omnipotentia efficere, vt corpus Christi

Christi sit habens quantitatem in cœlo: non tamen in sacramento: atque etiam, vt in sepulchro fuisset absq; anima, & sanguine, & in sacramento cum anima, & sanguine; & hanc dicit fuisse Scoti opinionem: cùm tamen contrariùm ad verbum vbi supra Scot. teneat: dicit enim impossibile esse Christi corpus sub modo naturali habere aliquos proprietates absolutas, quibus sub modo sacramentali careat. *Sco. liberatur.*

CONCLVSIO.

CORPVS Christi necessariò easdem proprietates absolutas in sacramento, quas extra sacramentum, habet. patet: nam, dato opposito, darentur duæ contradictoriæ simul veræ, scilicet, hoc corpus est viuens, & non viuens, habens sanguinem, & non habens sanguinem, &c. quamobrem impossibile est corpus Christi extra sacramentum esse mortuum: vt erat in sepulchro, & in sacramento viuum, &c. vt asserit prima opinio. quid? quòd absoluta nó variantur ad variationem relationum: sunt enim priora respectibus, & ab illis minimè pendent. *Scot est.*

Art. V. An existentia corporis Christi in sacramento necessaria eiusdem existentiam extrà sacramentum, & sub modo naturali supponat?

DVÆ sunt opiniones. Prima Caiet. q. 76. art. 2. B. Tho. qui opinatur partem affirmantem esse impossibilẽ. Altera est Sco. d. 10. q. 4. & illam Caiet. impossibilem iudicat. Primum animaduerte existentiam naturalem corporis esse occupare locum, & ad extensionem loci extendi: existentiam verò sacramentalem esse contineri sub aliquo signo, & non occupare locum neque ad extensionem loci extendi.

CONCLVSIO I.

NEVTER horum modorum existendi ab alio dependet. probatur: quia neque dependet vnus modus ab alio essentialiter, siue intrinsecè: neuter enim in definitione alterius includitur: neque vt à causa extrinseca efficiente, & conseruante; neque modus sacramentaliter existendi à modo naturali dependet, cùm sit creatura, sed à solo Deo efficitur. Tandẽ, neque pendet vnus ab alio, tanquã à suo correlatiuo: tũc enim nó posset esse vnus modus sine altero,

:quod est erroneum:quia ante institutionem Eucharistiæ Christus erat sub modo naturali,eritque post diem vniuersalis iudicij, quãdo nullum sacramentum existet.

CONCLVSIO II.

POSSIBILE fuit ante incarnationem Christi corpus sub modo sacramentali duntaxat esse.probatur:& primum,perpende corpus Christi posse desinere esse,vel simpliciter,vel secundum quid: simpliciter quidem,si eius humanitas corrumperetur : secundum quid verò,quantum ad modum existendi tantùm. Exempli causa, desinere esse sacramentaliter,nil aliud est,quàm non cõtineri sub speciebus panis,habereque modum quantitatiuũ,& extensum,atque hoc est corpus Christi,desinere esse secundum quid sacramẽtaliter:perinde desinere esse solùm quantũ ad modum naturalem existendi,est non habere modũ quantitatiuum,idest,extensionem ad loci mensuram:à simili etiam corpus incipere esse secũdũ quid, est incipere habere modum naturalem,vel sacramentalem existẽdi:vnde corpus Christi incipere esse secundum quid,est, quãdo fit consecratio:incipere esse simpliciter,est totius suppositi inceptio, ita vt sit verum dicere,hoc suppositum nunc est,& immediatè ante hoc non fuit.Deinde nota corpus Christi realiter distingui ab vtroque modo existẽdi : nam potest existere,& existit absque altero istorum modorum:nam modo est in cælo, & non sacramentaliter,& in Hostia,& non est ibi naturaliter. his positis , probatur conclusio:corpus Christi realiter distinguitur ab vtroque modo existendi,& neuter illorum modorum pendet ab alio, vt ex prima cõclusione constat: ergo sub altero modo poterit esse simpliciter: vt sub modo sacramentali:quamobrem possibile fuit ante incarnationem,&c.consequentiam ita probat Scot.nam quando res differenter se habet ex se ad duos existendi modos, sub quoliber potest incipere esse simpliciter : potest enim homo incipere esse sedendo,vel stando:quia indifferenter ad vtrunque modum existendi se habet.

CONCLVSIO III.

POSSIBILE est per potentiam diuinam : vt corpus Christi desinat esse quoad modum existendi naturalem, & non quoad modum existendi sacramentalem. Ratio est : quia desinere esse quo ad modum naturalem non esset corrumpi,sed solùm non occupare

cupare locum, & ad extensionem loci, quo continetur, non extendi: quemadmodum quando continetur sub speciebus, vbi est inextensè. Obijcies, sequeretur tunc formam sacramẽti, hoc est corpus meum, esse falsam, si tantùm esset sub modo sacramentali: nam facit hũc sensum, hoc corpus sub his speciebus cõtentum est idem corpus, quod sub modo naturali præexistit. R. nunc facit hunc sensum: at verò si non esset sub modo naturali, esset nihilominus vera oratio: nam significaret corpus sub speciebus contentum: atque ita virtute horum verborum, siue aliorum posset Deus facere, vt Christi corpus simpliciter sub sacramento esse inciperet.

Insurges iterum: ante incarnationem illud corpus non fuisset formatum ex sanguinibus, vt postea: quare non præcessisset sub sacramento idem corpus numero, sed aliud. R. si humanitas Christi in sacramento incarnationem præcessisset, eãdem differentiam indiuidualem habuisset: atque ita esset eãdem humanitas numero, quæ fuit post incarnationem: etiam si demus materiam esse formale principium indiuiduationis: quia materia est ingenerabilis, & incorruptibilis, atque ita eadem numero humanitas ante, & post incarnationem fuisset.

Iterum disputabis: si potuisset ante incarnationem in Eucharistia præexistere, tempore, quo fuit corpus ex Virgine genitum, essent simul duæ contradicentes propositiones veræ, scilicet, hoc corpus incipit esse simpliciter, quia modò generatur: hoc corpus non incipit esse simpliciter propterea quòd iam præexistebat. Sequeretur etiã, idem bis produci, quod est intellectum difficillimũ. R. Immo facillimum est intellectu: nam si sacramentaliter præextitisset, per incarnationem quoad naturam humanam simpliciter esse non incepisset, sed secundum quid, scilicet, quantùm ad modum naturalem existendi: nec tunc per incarnationem generatum fuisset, sed transubstantiatum, atque ita non esset bis genitum: nam vt fit modò corpus ex pane per transubstantiationem, & non per generationem: ita tunc temporis ex sanguinibus sanctissimæ Virginis corpus Christi fuisset secundum quid, quoadmodum naturalem existendi virtute illorum verborum. Ecce ancilla Domini, &c. Tandem rogabis, quod non est in seipso, non potest esse in alio, sed sub modo naturali non præextitisset, non esset in alio, id est, sub modo sacramentali. R. imo esset in seipso:

nam esse in seipso est habere esse reale, quale habuisset sub modo sacramentali: atque ita sub tali modo potuisset existere, quanuis sub modo naturali non præextitisset.

Art. VI. An corpus Christi sub speciebus panis, & vini habeat dimensiones quantitatis, longitudinem, &c?

Dist. 10. q. 2. TRES sunt opiniones. Prima Durand. qui probabile esse arbitratur, corpus Christi absque vlla quantitate in Eucharistia existere. Secunda opinio est Ochami: vt refert Gabr. Lect. 43. super Can. & tenet, nullo modo habere quantitatem: quia quantitas (vt ille docet) non distinguitur à substantia, siue à re quanta: sed est tantùm modus existendi rei in loco, scilicet, extentio substantiæ ad mensuram loci. Tertia opinio est communis Alex. & cæterorum.

Alex. Alen. q. 40. m. 3. ar. 4. S. Th. ar. 3. Ric. d. 10. q. 2. art. 1. Scot. d. 10. art. 1.

CONCLVSIO I.

CHRISTVS in altari quantitatem habet: corpus enim IESV est animatum anima rationis compote, quæ non potest informare nisi corpus organicum: quia anima actus corporis physici, organici, &c. est, & non informat corpus nisi sub certa, & determinata quantitate: quid? quòd, si substantia corporis Christi non haberet quantitatem, esset incorporea, & forma consecrationis, Hoc est corpus meum, esset falsa, quod est perabsurdum.

Arist. 2. de anima.

CONCLVSIO II.

CHRISTVS in altari modum quantitatiuum non habet. patet: quia magis proprium est, & peculiare substantiæ existere per se, quàm sit quantitati habere modum quantitatiuum, & humanitas Christi à verbo diuino assumpta non est per se: quare poterit Deus efficere, vt quantitas sine suo modo quantitatiuo existat.

APPEN. Hinc colligitur Christum in Eucharistia non replere locũ: nam si repleret, Hostiæ quantitatem excederet, quod est contra fidem.

CONCLVSIO III.

Communis est opinio. QVANTITAS non virtute verborum, sed per concomitantiam est in Eucharistia; nam vbi est corpus, est etiam, quicquid illi naturaliter vnitur.

Posset tamen defendi, esse ibi virtute verborum: quia quantitas

de

de ratione corporis organici est, cùm impossibile, sit corpus sine quantitate habere organa.

Art. VII. An corpus Christi sub quantitate panis, vt in loco?

Alex. Alē. q. 40. ar. 6. & 7 m. 3. S. Th. q. 76. ar. 6 D. Bo. d. 10. q. 3. & 4. Ric. d. 10. q. 1. art. 2. Scot. ead. q. 1. Dur. ibid. q. 2. & d. 11. q. 1.

CONCLVSIO I.

CHRISTVS IESVS in Hostia circunscriptiuè non continetur: nam cùm non habeat ibi modum quantitatiuum. neque occupat locum, neque loco circunscribitur, ita vt in alio non existat, quod est circunscriptiuè esse in loco: dicitur tamen esse circunscriptiuè in loco specierum per accidens, vt qui est in naui, dicitur in mari esse.

CONCLVSIO II.

Contra Gab. est vbi sup.

NEQVE est in hoc sacramento definitiuè: illud enim est definitiuè in loco, quòd ita ibi est, vt nullo modo alibi existat. Corpus verò Christi IESV sub pluribus speciebus consecratis, & in cælo existit.

CONCLVSIO III.

EST autem sub speciebus tanquam in loco præsentialiter: nam substantia panis erat sub speciebus, intimè præsens, & corpus Redemptoris nostri loco substantiæ panis, dempta tamen inhærētia, succedit & per intimam præsentiam, siue præsentialitatem intelligitur nullum esse inter extrema spatium.

CONCLVSIO IIII.

EST quoque ibidem modo supernaturali, ideſt, sacramentali: qui sub speciebus consecratis continetur, & ab illis, quantum ad esse secundum, quid conseruatur: tandiu enim ibi existit corpus Christi sacramentaliter, quandiu species durant.

Art. VIII. An per diuinam potentiam posset idem corpus in diuersis locis existere?

Alex. Alen. q. 40. m. 3. ar. 6. §. 3. S. The. d. 75. ar. 1. Reliq. d. 10. D. Bon. q. 2. art. vlt. Ric. q. 2. ar. 2. Sco. q. 2. & Durā. q. 1.

DVÆ sunt opiniones. Prima negans S. Tho. Dur. & aliorum, quos numerat Soto. Secunda est Ale. Alē. Ric. Ochami, Sco. & aliorum nominaliū, quibus multi Thomistarum, subscripserūt.

CONCLVSIO I.

IDEM corpus per Dei omnipotētiam potest simul in pluribus

locis circunſcriptiuè exiſtere.ratio prima Scoti eſt: quia cum duo
Scoti eſt. corpora per Dei omnipotẽtiam poſsint ſimul in eodem loco exiſtere,quorum alterum non occupat locum: vt conſtat de corpore Chriſti in hora ſui ſanctiſsimi ortus,poterit profectò idem corpus per eandem potentiam ſimul in duobus locis eſſe.Illationem confirmo.Primùm quia magis proprium eſt quantitati replere locum, quàm eſſe in loco,& poteſt eſſe, quin repleat locũ vt ex proximè dictis conſtat:ergo,&c.Secundò,quia prius eſt habere quantitatem,quàm loco contineri:quamobrem,corpore non multiplicato locus multiplicari poterit,& ex conſequenti in pluribus locis collocari.Poſterius enim multiplicari poteſt, priori, præſertim ſi ſit abſolutum,non multiplicato.Deinde confirmatur cõcluſio: idem corpus poteſt eſſe in pluribus locis ſacramẽtaliter,quod maius eſt: ergo per Dei omnipotentiam poterit circũſcriptiuè in pluribus locis exiſtere:nam exiſtentia ſacramentalis tria exigit miracula: primum,eſſe in plutibus locis:ſecundum,ſine loci occupatione exiſtere:& tertium,abſque modo quantitatiuo. At verò circunſcriptiua exiſtentia eiuſdem corporis in pluribus locis primum tantum miraculum præſupponit. Tumetiam corpus Chriſti eſt in pluribus locis,& non per motum localem,ſed ſolùm per cõuerſionem ſubſtantiæ panis in ipſum,poſſetque Deus efficere,vt panis ſubſtantia in corpus Chriſti ſub modo naturali conuerteretur:quia pauciora eſſent miracula.Quamobrem per panis ſubſtantiæ conuerſionem poſſet tunc efficere, vt in pluribus locis circũſcriptiuè exiſteret. Ad hæc idem Angelus per Dei potentiam poteſt in pluribus locis definitiuè eſſe:quare & corpus circunſcriptiuè, par enim eſt vtriuſque ratio:præter hæc,cùm non implicet contradictionem, quòd idem corpus habeat plures relationes ad plura loca,quemadmodũ eadem albedo plures habet relationes,ad plura alba, quid prohibet fieri non poſſe,&c.tandem,idem corpus numero poteſt habere plures præſentialitates,& habet ad plures Hoſtias, quando eſt ſacramentaliter ſub illis:poterit igitur habere plures præſentialitates,ad plura loca circunſcriptiuè cõtinentia:propterea quòd eſſe in loco,præter loci relationem,nihil aliud eſt,quàm præſentialitas locati ad locum.

CON

CONCLVSIO II.

SI idem corpus in pluribus locis circũscriptiuè existeret, eodem modo à pluribus agentibus, ac si in vno esset loco, pateretur. v.g. si in vno loco ignis, & in alio aqua admoueretur, vel à fortiori, vel ab vtroque simul, si essent æqualia, pateretur. Ratio est: quia virtus actiua agentis, & passiua patientis sunt formæ absolutę, quę ad multiplicationem loci nec variantur, nec multiplicantur.

Hinc, agens naturale non habet maiorem actionem in pluribus locis simul quàm in vno tantùm: quia virtus actiua est forma absoluta, & multiplicato loco, non multiplicatur. APPEN.

CONCLVSIO III.

SI idem corpus in pluribus locis existeret, posset habere respectus, siue relationes contrarias: idẽ namque esset sursum, & deorsum, &c. Ratio est: propterea quòd, istæ relationes præsupponunt locum, & ab illo dependent; atque ita, multiplicato loco, multiplicantur.

Iam satisfaciendum est argumentis oppositæ opinionis. Primò enim sic obiiciũt: si idẽ corpus posset esse in pluribus locis, posset esse vbique, quod est solum Dei proprium. Resp. Scot. Deus per suam omnipotentiam posset corpus Christi vbique constituere, conuertendo omnem substantiam orbis in illud, vt modò conuertit Hostiam: & tunc esset vbique, non vt Deus, qui virtute propria, & sua omnipotentia vbique est, sed accidentaliter, ideſt, per aliud, scilicet, per virtutem diuinam. Secundo colligunt, ergo idem corpus esset sanum in vno loco propter aëris temperiem, & in alio ægrum, quod est impossibile: nam si duo contraria de eodem verificarentur, & duo contradicentia similiter: vt Arist. author est: negatur consequentia: quia prædicata absoluta sunt priora, & præ *Arist.* supponũtur ad locum, nec ab illo dependent: atque ita, multiplicato loco, non multiplicantur: vnde si in vno loco esset corpus calidum, vel frigidum, sanum, aut ægrum, &c. in omnibus similiter. Tertiò colligunt, sequeretur idem esse vnum, & plura, quod fieri non potest, nam corpus est vnum, quia commensuratur vno loco, quare si pluribus locis idem corpus commẽsuraretur, essent plura: non rectà colligunt, quia cùm esse vnum, sit ens absolutum, ad multiplicationem loci non multiplicatur. Quartò inferunt, eãdem

materiâ duplici forma ſpecifica informari,& habere duplex eſſe: exempli cauſa, ſi de ſententia Scoti idem cibus in duobus ſtomachis pòneretur:hæc illatio nullam habet vim, vt ex ſecunda concluſione conſtat. Quintò diſputant, colligitur eundem ignem in pluribus locis poſitum maximam ſyluam comburere poſſe:atque ita vltra ſuam naturam agere, quod impoſsibile cenſetur: cùm actio non fiat à proportione minoris æqualitatis. Huic,ſatisfactum eſt per appendicem 2.concluſionis.

Sextò tũc vnus homo,ſi in vno loco commederet,& in alio nõ, ſimul quidem eſuriret,& non eſuriret. Verùm hoc nequaquã ſequitur:quia conuertendo in vno loco ſubſtantiam alimenti in ſuã naturam,alterius loci famem extingueret.

Vltimò,tunc priuatiuè oppoſita, vt potè,motus,& quies,de eodem verificarentur. Reſpondeo falſum hoc eſſe: nam quies non eſt tantùm priuatio motus,quia vtrumque eſt poſitiuum, & dicit relationem ad locũ. Dices,ſaltem ſunt incõpoſsibiles termini motus,& quies eſt terminus ad quem,qui motu acquiritur. Reſpondeo,quando motus localis eſt deperditiuus, & acquiſitiuus ſimul,termini ſunt incompoſsibiles,non autem quando eſt acquiſitiuus tantùm:tunc enim poteſt vnus abſque perditione alterius acquiri.vndè poſſet tunc idem corpus Valentię quieſcere,& motu locali Romæ locum acquirere.

Alex. Alen. vbi ſupra. S. Th.q.76.ar. 6. reliqui d. 10. Ric. q. 1. ar. 4. Sco. q. 5. Dur.q.3.

Art.IX. An corpus Chriſti ſacramentaliter exiſtens poſsit ab aliqua creatura motu locali moueri?

DVÆ ſunt opiniones. Prima Alex. B. Tho. & Ric. Secunda Sco.& Dur.hi omnes conſtitentur ad motum hoſtiæ localiter moueri:differunt verò,quia prima opinio affirmat moueri per accidens à Sacerdote mouente Hoſtiam, ſecunda verò dicit non à Sacerdote,ſed à ſolo Deo moueri.

CONCLVSIO.

PER accidens corpus Chriſti localiter à Sacerdote mouente ſpecies conſecratas mouetur. Ratio eſt: quia omne contẽtũ mouetur per accidens ad motum continentis,& ab eo,qui mouet cõtinens,& Chriſti IESV corpus verè,& realiter ſub ſpeciebus conſecratis,ſecluſa inhærentia,ſicut ſubſtantia panis,continetur: nam vt ſub

vt substantia panis quantum ad esse, & conseruari dependet ab accidentibus (destructis siquidē accidentibus panis, & eius substantia destruitur, vt destructa frigiditate, & humiditate aquæ per ignē aquæ substantia corrumpitur) ita etiam Christus ex lege diuina dependet quoad esse sacramentaliter ab accidentibus panis, & vini: tandiu enim ibi est, quandiu species illæ durant.

Prima diffic. An possit motu alterationis moueri?

ANIMADVERTE dupliciter aliquid posse Christo cōuenire, vel ratione specierum, sub quibus sacramentaliter continetur, vel ratione eiusdem corporis, quatenus sub modo naturali existit.

CONCLVSIO.

CHRISTI IESV, corpus, neque per se, neque per accidens, alteratione facta circa species consecratas, alterari potest. Ratio est: quia omnis actio materialis fit per contactū, vt Arist. docet, & corpus Christi IESV, vt est sub sacramento, non potest tangi per se, neque etiam per accidens: nam quod ita patitur, debet inhærere illi, quod patitur per se, & extendi ad illius extentionem: & Christus non extenditur ad extensionē specierum, neque illis inhæret. *Arist. 1. Phy.*

Secunda diffic. An habeat Christus in Eucharistia easdem actiones immanentes, quas sub modo naturali habebat verbi gratia visionem, auditionem, &c?

CONCLVSIO I.

OMNIS operatio sensitiua immanēs, quæ inest Christo sub modo naturali, inest eidem sub modo sacramentali concomitanter: nam omnes, inquit Sco. operationes potentiarum sensitiuarum sunt formæ absolutæ, & vbiq; vniformiter eidē corpori insunt. Ex oppositio enim implicatio contradictionis sequeretur. Cæterū Soto se hoc non intelligere posse cōfitetur: quia si loqueretur, inquit, & ambularet in cœlo, quatenus in sacramento est, neque loqui, neque ambulare posset. Scot. verò de actionibus transeuntibus, vt est locutio, quæ sonum in aëre efficit, non loquitur: neque de motu locali, qui locum circunscriptiuum præsupponit, sed de actionibus immanentibus quinq; sensuum: quia nihil extra efficiunt *Sco. q. 5. & supra.* *Dist. 10. q. 1. art. 6.*

efficiunt: neque enim actiones, sed passiones quædam sunt: nam sentire, pati quoddam est. vt Arist. 2. de anima, demonstrat: est autem actio immanens non receptio specierum, sed est potentiam suum obiectum per illas species cognoscere. Dices, istæ sensationes sunt quantæ, & extensæ, quomodo igitur possunt Christo in sacramento sine extensione conuenire? Respondeo: sunt inextensæ, vt est corpus in ordine ad Hostiam: quoniam ibi modum quantitatiuum non habent, quanuis in se sint quantæ: quemadmodum corpus Christi est in se quantum.

Arist. 2. de anima.

CONCLVSIO II.

CORPVS Christi, quatenus est in Eucharistia, nõ potest sensationem aliquam, vt visionem, auditionem, &c. recipere. Ratio est: quia omnis sensatio fit per receptionem specierum in organo quanto: cùm species sint materiales, & quantæ, organa corporis Christi sub Eucharistia sub modo quantitatiuo non sunt vt ex superioribus constat.

APPEN. 1. Hinc, non potest recipere sensationes ab obiecto, quanuis, possit illas habere: quia obiectum materiale non potest imprimere species nisi per appropinquationem, & contactum ad passum: & corpus Christi, vt est in Eucharistia, non potest tangi cùm sub modo quantitatiuo ibi non existat: potest nihilominus ibi habere extra Hostiam impressas & receptas.

APPEN. 2. Hinc, non posse habere actionem transeuntem in Eucharistia, constat: quia omnis actio transiens corporalis fit per contactum, & cum corpus Christi in Eucharistia non sit quantitatiuè, neque tangi, neque agere, neque pati ibidem poterit.

CONCLVSIO III.

CHRISTVS, quatenus est in Eucharistia abstractiuè intelligere, & velle potest: istæ enim actiones non modũ quantitatiuum, sed solùm animæ potentias præsupponunt.

Tertia diffic. Posset ne Deus per suam omnipotentiam corpus Christi, quatenus est in Eucharistia, calefacere?

CONCLVSIO.

POSSET quidem: nam Deus non operatur per contactum, quemadmodũ naturale agens, sed per solam omnipotentiã: verùm enimuero, calor ille modum quantitatiuum haud haberet.

Quarta diffic. An Christus, quando desinit esse in sacramento, corruptis speciebus, mutari dicatur?

CONCLVSIO.

NEQVAQVAM mutari dicitur: quemadmodum enim Deus, qui est in creatura, quando creatura desinit esse, ibi etiam esse desinit, non per mutationem sui, sed creaturæ: similiter, corruptis speciebus, desinit esse ibi Christus, non per mutationem localem propriam, sed per specierum mutationem. *S. Th. est vbi supra.*

Art. X. An corpus Christi vt est in Eucharistia, virtutem transmutandi substantialiter, & localiter aliud corpus à seipso habeat?

DVÆ sunt opiniones, quas citat Gab. prima Ochami dicentis posse habere easdem operationes, quas sub modo naturali habet. Contraria opinio est communis, quam elegantiùs tradit Sco. *Gabriel. Lect. 45. super Can. Sco. d. 10. q. 7.*

CONCLVSIO I.

CHRISTVS, vt est in Eucharistia, non potest aliquã operationem potentiæ meræ naturalis, vt est nutriẽdi potentia, vel mixtæ, vt est sentiendi potentia, habere. Ratio est: quia omne agens Physicum agit per contactum, & repatitur in agẽdo: & Christus, cùm in Eucharistia non habeat modum quantitatiuum, neque tangere passum, neque repati poterit.

CONCLVSIO II.

CHRISTVS IESVS: prout est sub speciebus consecratis, potest actiones merè spirituales habere: vt velle, & intelligere aliquod obiectum. Ratio est: quia anima non operatur per cõtactum: sed per species intelligibiles, quas, vt est in Eucharistia, habere potest. *Alex. Alen. q. 40. m. 3. ar. 4. S. Tho. q. 6. ar. 7. reliqui. dist. 10. D. Bon. art. vlt q. 1. Ric. ar. 5. q. 1. Sco. q. 9. Dur. q. 4. Gabr. lect. 45. super Can.*

Art. XI. An aliquis intellectus creatus possit corpus Christi vt est in Eucharistia, videre naturaliter?

DVÆ sunt opiniones, vna Scot. altera S. Tho. Prima est affirmans. Secunda negans, quæ est etiam Alexandri.

CONCLVSIO I.

INTELLECTVS viatoris non potest habere notitiam intuitiuam

uam Christi in Eucharistia existentis: quia cùm Christus in Eucharistia non sit sub modo quantitatiuo, non potest pro isto statu de illo habere notitiam sensitiuam, & ex consequenti neque intellectiuam: nihil enim est in intellectu intuitiuè, quin prius fuerit in sensu.

Arist.

CONCLVSIO LI.

Scot. est, & Durand.

INTELLECTVS separatus beati naturaliter potest corpus Christi in Eucharistia videre. primò probatur à Scot. hac ratione: intellectus separatus potest naturaliter notitiam intuitiuam substantiæ panis, & non tantùm accidentium habere: poterit igitur & notitiam intuitiuã corporis Christi sub illis accidentibus existentis habere: vis huius illationis ita demonstratur, corpus enim Christi sub accidentibus est obiectum intellectui nostro proportionatum, quemadmodum panis substantia, cùm sit finitum: antecedens verò sic confirmatur: ratio, ob quam intellectus noster coniunctus non potest intuitiuè formas substantiales videre, est, propterea quòd notitiam alicuius obiecti, nisi medio sensu habere non potest, & quæ sensibus percipiuntur, sunt accidentia sola: vnde fit, vt pro hoc statu visio intuitiua non de substantia, sed solùm de accidenti habeatur. Verumenimuero, cùm intellectus separatus in cognoscendo à sensibus non dependeat, poterit intuitiuè formas substantiales, panisque substantiam cognoscere. Deinde, intellectus separatus essentiam panis potest naturaliter cognoscere: quia cognoscens habitum, & priuationem cognoscit: quare poterit naturaliter Christi præsentiam cognoscere: ita enim est intellectui separato obiectum proportionatũ Christi IESV præsentia, sicut panis absentia: nam vtrumque est obiectum finitum: tum intellectus separatus eo ordine cognoscit entia, quo ipsa sunt: nam sicut res se habet ad esse, ita ad cognitionem, & substantia sub accidentibus contenta prior est accidente: quamobrem prius natura intellectus separatus corpus Christi sub accidentibus contentum, quàm accidentia cognoscet. Præterea, supernaturalis modus existendi, quem ibi habet, non obstat quominus naturaliter ab intellectu separato possit cognosci: quia naturale, & supernaturale non mutat rei essentiam, cùm eiusdem rationis sit homo genitus, & creatus: quapropter neque variabitur ratio cognoscendi ipsum, perindè ac si sub modo natu-

do naturali, & accidentibus esset: adhæc, neque obstat, vt possit ita cognosci, quòd omne supernaturale sit quocunque naturali perfectius: quia substantia naturalis est perfectior accidentiæ supernaturali. Ad extremum: intellectus separatus naturaliter spirituales substantias, quamuis sint inextensæ cognoscit, & corpus Christi in Eucharistia inextensum non videbit? planè videbit.

CONCLVSIO III.

NON est de essentia beatitudinis Christum in Eucharistia, vel in proprio genere videre: quia de essentia beatitudinis solum est videre obiectum beatificum, Deum scilicet, Opt. & Max. qui solus beatificat, quod intelligendum est de beatitudine essentiali: nam beatitudinis accidentalis est Christus obiectum, & etiã obiectum creatum. Et nota cum Scot. in patria succedere fidei claram visionem articulorum ad diuinitatem spectantium: quia sola diuinitas est obiectum beatificum: non autem creatura, quæ per alios articulos, vt verbum esse incarnatum, &c. significatur.

Restat: vt rationes oppositas dissoluamus. Primò enim ita obijcitur, ens supernaturale: vt est existentia corporis Christi in Eucharistia, non potest naturaliter cognosci: nam vt ens factibile supernaturaliter, naturaliter effici non potest, vt potè, miraculum: ita neque supernaturale ens poterit naturaliter cognosci. R. Scot. omne ens supernaturale iam inesse positum naturaliter ab intellectu separato potest cognosci: quia est ens finitum, & creatum, & tale ens est obiectum intellectui proportionatum: neque enim sequitur, non potest naturaliter fieri, ergo neque cognosci: cæco enim non potest naturaliter visus restitui, & tamen naturaliter potest cognosci: tum etiam, gratia non est naturaliter factibilis: & tamen ab Angelo naturaliter cognoscitur.

Secundò disputat aduersarij: fidei mysteria, inter quæ recensetur existentia corporis Christi in Eucharistia, naturaliter cognosci non possunt: alioqui enim non fidem de illis, sed opinionem, vel scientiam haberemus. R. à viatoribus non possunt naturaliter cognosci: bene tamen ab intellectu separato: vt ex 2 concl. constat.

Tertiò insurgunt hoc modo: sequeretur hinc, dæmones etiam hoc mysterium agnoscere, quorũ naturalia post lapsum mãserunt integra: quod quidẽ est falsum: quia inimici gratiæ, gratiæ sacramẽ-

tum

tum non agnoſcunt. R. Sco. cum Magiſtro, Angelos, etiam bonos multa myſteria naturaliter cognoſcere poſſe, quæ ſibi à Deo occultantur: vt incarnationis myſterium, quod multi Angelorum per Apoſtolorum prædicationem didicerunt. vt DD. ſancti ſuper locum B. Paul. Vt innoteſcat principibus, & poteſtatibus, &c. declarant. Vlt. argumentatur Caiet. nullus intellectus ſeparatus intelligit per ſpecies ſumptas ab obiectis, ſed à Deo impreſſas: Deus autem intellectibus ſeparatis non imprimit ſpecies ſupernaturaliũ obiectorum, id eſt, myſteriorum fidei, ſed naturalium tantùm, R. cum Scot. añs eſſe falſum: quia intellectus ſeparatus, quemadmodum, & coniunctus per ſpecies ab obiectis deſumptas cognoſcit: atque ita naturaliter poteſt cuiuſuis entis finiti cognitionem acquirere: alioqui enim deterioris conditionis eſſet intellectus ſeparatus coniuncto. Verum de his latiùs in floribus 2. lib. ſent.

Ad Epheſ. 3.

Quæſt. vlt. d. 3. 2. ſent.

Art. XII. An, per Dei omnipotentiam, corporalis oculus poſſit exiſtentiam corporis Chriſti in Euchariſtia videre?

Alex. Alen. vbi ſupra, & S. Th. loco citato. Reliqui. d. 10. D. Bon. q. 2. art. vlt. Ric. ar. 5. q. 2. Scot. & Dur. vbi ſupra.

DVÆ ſunt opiniones. Prima Alex. S. Tho. D. Bona. Ricard. Dur. ſcilicet, neque per miraculum poſſe aliquo modo corpus Chriſti videri in Euchariſtia ab oculo corporali. Secũda Sco. quæ ſolo nomine à prima differt.

CONCLVSIO I.

Scoti eſt.

SI corpus Chriſti non eſſet ſub modo naturali, ſed ſub modo ſacramentali tantùm, poſſet Deus pro ſua omnipotentia in oculo viatoris, aut beati efficere notitiam, Chriſtum repræſentantem: quia cùm hæc notitia eſſet forma abſoluta, ſine vlla cõtradictione poſſet à Deo effici, etiam ſi obiectum eſſet abſens.

CONCLVSIO II.

PER hanc viſionem non poſſet Chriſtus aliquo modo, quatenus eſt in Euchariſtia videri. Ratio eſt: quia nulla potentia viſiua poteſt cernere niſi obiectũ circunſcriptiuè, & indebita diſtantia cõtentum, & extenſum, & per ſpecies quantas, & extenſas vſq; ad oculum, & corpus Chriſti in Euchariſtia reſpectu potentiæ videndi non ita ſe habet: vt ex ſuperioribus conſtat. Vnde illa viſio tunc aut nihil actualiter, aut Chriſtum ſub modo naturali repræſentaſſet, ſed eſſet tantùm qualitas abſoluta.

Difficul

Difficultas. Oculus Christi videt ne suum corpus in Eucharistia?

CONCLVSIO I.

OCVLVS Christi non videt suum corpus, quatenus est in Eucharistia, propter quòd est inextensum.

CONCLVSIO II.

OCVLVS Christi non videt ibidem seipsum. probatur primò: quia si extra sacramentũ oculus non videt se, cùm non habeat sui speciem, multò minus in sacramento: secundò, inter potentiam videndi, & obiectum est futurum medium, & oculus à seipso nõ distat: & tertiò quia cùm in Eucharistia oculus sit inextensus, impossibile est quòd à seipso videatur. S. Th. oppositũ huius cõcl. tenet.

Art. vlt. An, quando in sacramento caro, vel sanguis, vel alia visio apparet, sit Christus ibi sacramentaliter?

Alex. Alen. q. 53. m. 4. per 3. art. S. Tho. q. 76. art. vlt. vbi sup. Dur. q. vnica.

TRES sunt opiniones. Prima S. Tho. scilicet, quando mutatio est in speciebus circa colorem tantùm, & non circa quantitatem, & alia panis accidentia, Christus ibi sacramentaliter continetur. Secunda tenet non esse Christum sacramentaliter, sed sub modo naturali, quãdo fit apparitio per mutationem circa species, vt si puer appareret, ille esset Christus: hæc videtur esse Alex. Tertia opinio præcedentibus contraria defendit, neque sub modo naturali, neque sacramentaliter existere in Eucharistia Christum, quando fit apparitio per mutationem circa species.

CONCLVSIO I.

QVANDO miraculosa apparitio fit tantùm, permutatione in sensibus facta, Christus in sacramẽto non desinit esse: quia per talem mutationem accidentia panis non corrumpuntur, & tandiu sub illis Christus manet, quandiu conseruantur.

CONCLVSIO II.

QVANDO mutatio est in speciebus circa colorem tantùm, & non circa quantitatem, & alia panis accidentia, Christus sub illis sacramentaliter continetur. Ratio est: quia remanerent nunc accidentia, quæ satis essent ad conseruandam panis substantiam, si adesset, & quæ ad illam conseruandam esset satis, ad continendum & corpus Christi sufficerent. v. g. si rubedo in Hostia appa-

reret, per quam ſapor, odor, virtus nutriendi, & quantitas panis, non corrumperentur.

APPEN. Hinc, ſi apparerent dimenſiones maiores quantitate Hoſtiæ, & vini conſecrati: ita ſub illis non poſſet ſubſtantia panis, & vini, conſeruari, non maneret ibi Chriſtus propter eandem rationem: parua enim ſubſtantia non poteſt magna quantitate informari.

Caiet. vbi ſupra S. Tho.

Difficultas. Si Hoſtia ſanguinea appareat, vel puer, quid erit Sacerdoti faciendum?

Alex. Alen. & S. Th. vbi ſupra & reliqui loco citato.

SANCT. Thom. d. 10. art. 4. q. 3. m. 4. duas citat opiniones, vnã negantem, quæ dicit ſufficere tunc ſpiritualem ſumptionem, alteram affirmantem, quæ eſt ſecurior, quæ hac concluſione continetur.

CONCLVSIO.

TENEBITVR Sacerdos tunc aliam Hoſtiam conſecrare, & ſumere. Ratio eſt: quia per hanc apparitionem ſacerdos ab obligatione recipiendi Euchariſtiam ſub vtraque ſpecie non liberatur, quæ in Can. relatum. de conſecr. diſt. 2. præcipitur. Hæc de 4. q.

QVÆSTIO QVINTA DE CONVERSIONE, &c.

HAC quæſt. explicatur diſt. 11. Mag. ad cuius pleniorem intelligentiam lege DD. hac eadem diſtinct.

Art. I. An panis in corpus Chriſti conuertatur?

Diſt. 11. q. 1. & 3.

QVATVOR ſunt opiniones. Prima eſt Dur. qui omnino negat tranſubſtantiationem: affirmat enim panem conuerti in corpus Chriſti: vt in nutritione cibus conuertitur in ſubſtantiam aliti & vt in nutritione materia cibi forma aliti informatur, ita hic materia panis anima rationali Chriſti informatur, & hoc modo docuit panem in corpus Chriſti conuerti. hæc opinio eſt erronea: quia eſt contra Conc. Lateran. quod refertur cap. firmiter. de ſumma Trinitate, & fide Catholica, & contra Conc. Trid. Seſſ. 13. cap. 4. & Can. 2. tranſubſtantiationem negat.

Duran. cautè legendus.

Secunda

Secũda opinio est Capre. ar. 3. & 4. S. Th. q. 75. ar. 4. vbi supra. & eadẽ fuit opinio Henric. in quem Scot. q. 4. citata inuehitur: Caiet. affirmat panem transubstantiari in corpus Christi: concedit nihilominus rem, quæ erat panis, manere, & esse corpus Christi: hęc est omnino fugienda: vt prima: ex ea enim sequitur, conuersionem istã in corpus Christi nõ esse transubstantiationem: nam dicit aliquid panis manere, contra Concil. Lateran. & Triden. modò citatum. Soto multis argumentis in Caie. & Duran. inuehitur. Tertia opinio dicit panem annihilari, contra quam arti. sequenti disputabitur.

Caiet. cautè legendus.

Alex. Ale. q. 34. m. 1. & 38 m 1. & 2. 9. Bona. d. 11. q. 1. & 4. ar. 1. Ric. d. 10. ar. 3. q. 1. & 2. & dist. 11. ar. 1. Sco. d. 11. q. 1. 2. & 3. Du. ead. d. q. 1. & 3.

Quarta est communis cæterorum, asserentium panem in corpus Christi, & vinum in eius sanguinem transubstantiari: & quanuis Scot. distinguat transubstantiationem in productiuam, & adductiuam: nihilominus q. 3. concedit panem in corpus Christi transubstantiari: ita vt terminus ad quem transubstantiationis non sit tantùm præsentia corporis Christi, sed & ipsum corpus, vt infra patebit.

CONCLVSIO I.

Corpvs Christi præcisè incipit esse in altari ratione conuersionis panis in ipsum. Nam aut incipit esse in altari per mutationem localem acquisitiuam, vt per panis conuersionem, non permutationem localem præcisè: qua si Christus alibi non præexistisset, non moueretur, & nihilominus virtute huius conuersionis in altari esse inciperet: vt ex superioribus constat. Quare præcisa ratio erit panis conuersio, quanuis accidat motus localis acquisitiuus, quia corpus Christi præexistit.

CONCLVSIO II.

Conversio ista naturalibus mutationibus non est similis. Hæc est definita in Can. reuera, & in aliis text. de consec. dist. 2. in omni enim mutatione naturali terminus à quo sub termino ad quem permanet, in hac autem minimè: Dubium. quid igitur fit de pane?

CONCLVSIO III.

Panis in corpus Christi transubstantiatur. Definita est in Cõcil. Lateran. & Trid. in principio contra Durand. citato.

Prima diffi. An facta conuersione simul cum corpore, & sanguine, panis vel vini substantia maneat?

Ale. Ale. m. 1. & 2. S. Th. ar. 2. & 5. vbi supra: reliqui d. 11. D. Bon. q. 2. art. 1. Ric. eod. ar. & q. Sco. q. 4. Dur. quæstio. 1.

CONCLVSIO.

HÆRETICVM est affirmare in Eucharistia, facta conuersione, sub accidentibus: panis, vel vini substantiam manere, definita est in cap. ad Abolendam. de hæreticis, & expressè in Cō. Trid. Sess. 13. cap. 4. & Can. 2.

Secunda diffi. An conuersio in instanti, vel successiuè fiat?

Ale. Alē. m. 7. S. Th. ar. 7. vbi sup. reliqui dist. 11. D. Bona. q. 5. ar. 1. Ric. ar. 1. q. 4. 5. & 6. Sco. quæst. 1. Alex. Alē. q. 39. m. 3. S. Th. ar. 7. citato reliqui d. 11. D. Bo. art. 1. q. 6. Scot. q. 5.

CONCLVSIO.

CONVERSIO hæc in instanti fit. Ratio est: quia corpus Christi, in quod fit conuersio, non recipit magis, & minus, & nullum præsupponitur subiectum: nihil enim panis remanet, & quoniam causa principalis huius cōuersionis, scilicet, Deus, est infinitæ virtutis.

Tertia diffi. Quibus verbis hæc conuersio explicari debet?

CONCLVSIO I.

PANIS fuit, aut est corpus Christi, est falsa: quia Copula, est, significat extremorum vnionem, & tamen extrema hęc nūquam sunt vnum.

CONCLVSIO II.

PANIS fit corpus Christi: est etiam falsa, patet: quoniam, fieri, quod est tertium adiacens, significat subiectum formam prædicati in se recipere, vt Petrus fit albus. Panis autem non recipit corporis Christi formam.

Soto d. 9. q. 2. ar. 8.

CONCLVSIO III.

PANIS potest esse corpus Christi, est quoque falsa: quia sua de inesse, panis fit corpus Christi, est impossibilis.

CONCLVSIO IIII.

PANIS mutatur in corpus Christi, est perinde falsa. Ratio est: quia in hac conuersione nullum manet subiectum, atque ita nulla interuenit mutatio.

CON-

CONCLVSIO V.

Ex pane fit corpus Christi, est vera. Ratio est: quia præpositiones istæ, de, & ex, terminum à quo conuersionis significant, qualis est panis in hac conuersione, & ita declaranda est propositio illa Ecclesiæ, Fitq; sanguis Christi merum, & aliæ id genus, quæ apud DD. sanctos reperiuntur.

CONCLVSIO VI.

PANIS transit, aut cõuertitur in corpus Christi, est magis propria: propterea quòd significat conuersionem, qualis dicitur fieri in hac, Panis in corpus Christi transubstantiatur, vt ex superioribus constat.

Quarta diffic. An quodlibet in quolibet possit transubstantiari: verbi gratia, lapis in Deum aut in Angelum?

Alex. Alen. vbi sup. Scot. q. 2. dist. 11. Dur. ead. d. q. 1.

DVÆ sunt opiniones contrariæ: vna Sco. affirmans, altera Durandi negans.

CONCLVSIO I.

NVLLA creatura potest in Deum conuerti, vel transubstantiari, ita vt hæc sit vera, ex lapide fit Deus. Ratio est: quia terminus à quo, & ad quem conuersionis debent subijci motui, & potestati cõuertentis: Deitas autem, cùm sit ens necessarium, nulli potestati quoad esse, aut non esse subijcitur.

CONCLVSIO II.

QVÆLIBET creatura in quamlibet transubstantiari potest, vt lapis in Angelum: nam quælibet creatura est ens possibile, & potestati diuinæ quoad esse, & non esse subiecta.

Obijcies, Deus potest esse terminus incarnationis, ergo & transubstantiationis: nulla est illatio: quia de ratione trãsubstantiationis est, vt terminus ad quem possit incipere esse simpliciter, quod Deitati repugnat atque hoc non est de ratione incarnationis.

Deinde ages cum Durando: Angelus est immaterialis, ergo lapis non potest in illum transubstantiari: neque hæc illatio valet. quia transubstantiatio est totalis desitio vnius substantiæ, & alterius successio, atque ita nihil obstat, quominus vna substãtia quoad materiam, & formam desinat esse, cui ex diuina institutione alia specialis substantia succedat.

Vltimò disputabis: Angelus non potest incipere esse, cum sit immaterialis, nisi per creationem: transubstantiatio autem non est creatio, quare, &c. imo secundum Dei omnipotentiam poterit per transubstantiationem incipere esse.

Hæreses. Hoc articulo confutantur tres errores Primus cuiusdam Valeriani, cui successit Vvitclef, asserentis cum corpore Christi panis substantiam manere.

Secundus Ioannis Parisiensis affirmantis, ibi panis substantiam corpori Christi vniri hypostaticè, vt humanitas verbo vnitur. Tertius Lutheri qui à primo errore hoc differt, quòd Valerianus nullo modo concedebat istam: panis est corpus Christi, quia nullam ponebat inter extrema vnionem, vt Ioannes Vvitclef: Lutherus verò concedit istam: panis est corpus Christi figuratiuè, & metaphoricè, quanuis existentiam corporis Christi sub speciebus confiteatur.

Duran. cautè legẽdus d. 10. q. 1. Cautè legendus est Duran. qui substantiam panis destrui concedit, eius tamen materiam simul cum Christi corpore manere affirmat. Caieta. est quoque cauendus, qui præterquam quòd asseruit, non apparere Euangelio coactiuum aliquod ad intelligendum propriè hæc verba, Hoc est enim corpus meum, vt supra diximus, subdidit non intelligi veritatem corporis Christi in Eucharistia ex illis verbis, quæ sequũtur, scilicet, Quod pro vobis tradetur, quibus Catholici hæreticos conuincere solent. visus tamen est ar. 3. & 4. vbi supra S. Th. hanc sententiam retractare. ex superioribus facilè liberatur Scotus à calumnia, quam illi Magi. Sotus imponit vbi supra. vbi non satis quid sibi velit, declarat. Si enim vult Sotus imponere, contineri corpus Christi in altari propter Ecclesiæ authoritatem, & non propter scripturæ authoritatem falsissimè hac nota ipsum inurit: nam, quid Scotus dicat, audiamus. ait namque. d. 10. q. 1. art. 1. corpus Christi esse in sacramento verè, & realiter, est simpliciter de substantia fidei: fundamentum est Matthæi 26. & Lucæ 22. vbi in cœna ait Christus, Hoc est, &c. Deinde respondet hæreticis declarantibus hunc locum figuratiuè, & non propriè, vt ex toto eius articulo patet: quare non probat Sco. veritatem Eucharistiæ solùm propter Ecclesiæ authoritatem, verumetiam propter authoritatẽ scripturæ. Præterea si vult Scoto ascribere, dixisse panis conuersionem in corpus Christi non constare au-

Caieta. cautè legendus.

Matth. 29. 1. Cor. 11.

Scotus liberatur.

Matth. 26. Luc. 22.

re authoritate ſcripturę,ſed Eccleſiæ tantùm,eſt pluſquam falſum: nam,d.11.q.3.nota,quod incipit,ad argumenta pro prima,& ſecunda opinione,dicit,quòd eo ſpiritu ſacræ ſcripturæ ſunt ſcriptæ, quo ſunt conditæ,& quod Eccleſia Spiritu Sancto directa intellexit hæc verba:Hoc eſt.&c.eſſe intelligenda de præſentia reali corporis Chriſti,& vbi hæc ſcribit verba,probat corpus Chriſti eſſe in altari per conuerſionem panis in ipſum corpus: quamobrem apertiſsimè patet Scoti ſententiam fuiſſe ex his verbis, Hoc eſt &c.colligi non tantùm realem præſentiam corporis Chriſti in altari,verumetiam conuerſionem panis in ipſum: & ad maiorem huius rei explicationem & confirmationem,ſi placet,eundem Scot. diſt.8.legito.

Art.II.An panis deſitio ſit annihilatio,vel corruptio,vel tranſubſtantiatio?

Alex. Alen. m.1.S.Th.ar. 3.q.75. reliqui.d.11. D. Bo.3.q.3 ar.1 Ric.ead.q.& ar.Sco.q.4. Dur.q.3.

QVATVOR ſunt opiniones. Prima eſt Henrici dicentis panem non annihilari,& eſſe aliquid corporis Chriſti poſt conuerſionem.Secunda opinio apud Sco. affirmat panem nõ annihilari,quãuis deſinat eſſe eius materia,& forma:cuius opinionis fundamentum eſt falſum,dicit ob hoc ſolum,non annihilari, quia in corpore Chriſti manet materia eiuſdem rationis cum materia, panis,in qua panis corruptus poſsit reproduci.has duas opiniones multis argumentis Scot.confutat.

Tertia opinio eſt S.Tho.aſſerentis panem nõ annihilari.Quarta eſt Sco.qui videtur anceps,pronior tamen eſt in partem negantem:nam in fine q. ſoluit argumenta quæ panis annihilationem probant.

CONCLVSIO.

PANIS,ex quo Euchariſtia conficitur,non annihilatur. definita eſt in Conc.Trid.Seſſ.13.Can.4.nam annihilatio eſt deſitio alicuius ſubſtantiæ,ſiue entis:ita vt nihil illi ſuccedat, tanquam terminus ad quem,per ſe illius actionis. Deus autem deſtruit panem ad hunc finem,vt ibi corpus Chriſti ſuccedat.

QVÆSTIO SEXTA DE EFFECTIBVS IN EVCHARISTIA PERMANENTIBVS.

Alex. Ale. q. 40. & 42. tenet partem affirmantem S. Tho. q. 77. ar. 1. reliqui, dist. 12. D. Bon. art. 1. q. 2. Rit. ar. 1. Sco. q. 1. & 2.

HAC q. dist. 12. Magistri, quantum ad accidentia separata explanatum: nam reliqua sequẽtibus quæstionibus exponẽtur.

Art. I. Sint ne accidentia in hoc sacramento sine subiecto?

TRES sunt opiniones. Prima Alex. & Sco. esse dicitur, scilicet accidens, quando est in subiecto, non habere aliud esse à subiecto: præstare tamen Deum accidenti nouum esse, quando à subiecto separatur. Secunda opinio est Henrici dicentis, Deum accidenti separato præstare quandam supernaturalem virtutem, qua possit per se existere in vtrãque opinionem Sco. inuehitur. Tertia opinio est communis, quam Sco. sequitur.

CONCLVSIO I.

SI accidens pro inhærentia actuali vel aptitudinali sumatur, impossibile absque subiecto sibi proportionato esse: nota prius inhærentiam aptitudinalem vt in accidente separato, habere subiectum sibi proportionatum in aptitudine: actualem verò, vt in accidente coniuncto, actuale subiectum sibi proportionatum habere. Ratio verò communis est: quia talis inhærentia, siue actualis, siue aptitudinalis est relatio & nulla relatio potest esse sine suo termino, quale est subiectum respectu inhærentiæ.

APPEN. Hinc patet, nullum accidens respectiuum posse esse sine subiecto: quia est relatio, & talis relatio non potest esse sine suo termino, quod est subiectum.

CONCLVSIO II.

OMNE accidens absolutum, potest per Dei potentiam absque subiecto actuali, non autem sine aptitudinali existere: Ratio primæ partis conclusionis est: quia tale accidens non dependet à subiecto, nisi tanquam à causa extrinseca conseruante, & Deus causæ efficientis vicem supplere potest. Secunda pars patet: quia cùm accidens separatum accidentis naturam retineat, aptitudinem ad inhærendum semper habet, atque ita sine subiecto aptitudinali esse non potest.

CON

CONCLVSIO III.

ACCIDENTIA in Eucharistia sine subiecto mediato, quod est substantia, existunt. definita est in Conc. Flor. & Constan. Sess. 5. & Trid. Sess. 13. Can. 2.

Difficultas. An sit eadem notitia sensibilis, quæ de accidentibus ante, & post consecrationem habetur?

CONCLVSIO I.

NOTITIA sensitiua accidentium eadem numero ante, & post consecrationem manet: quia vtrobique eadem accidentia numero permanent, quæ sunt potentiæ sensitiuæ obiectum.

CONCLVSIO II.

NOTITIA iudicatiua intellectus hominis fidelis eadem ante, & post consecrationem non manet: quia, vt perspicuum est, cõtrariè iudicat: at verò intellectus infidelis, cum videat semper eadem accidentia, decipitur, & semper panis substantiam sub illis latere iudicat.

Errauit Vvitclef & cum eo Oecolampadius dicens, Deum non posse accidens sine subiecto efficere, aut conseruare. *Hæresis.*

Art. VII. An reliqua accidentia sint in quantitate, tanquam in subiecto, in Eucharistia?

Alex. ibidem S. Tho. art. 2. D Bona. q. 1. ar. 1. Sco. q. 2.

DVÆ sunt opiniones. Prima asserit, nullum accidens ibi esse in quantitate, vt in subiecto: hanc confutat Sco. Secunda est communis Scot. S. Tho. & aliorum.

CONCLVSIO I.

OMNIA accidentia relata, quæ in accidentibus absolutis substantiæ panis fundantur, vt similitudo, æqualitas in eisdem subiectis ante & post consecrationem permanent. Ratio est: quia relatio essentialiter dependet ab extremis, & eadem extrema, scilicet, accidentia absoluta ante, & post consecrationem manent.

CONCLVSIO II.

OMNIA accidentia absoluta de prædicamento qualitatis, quę facta consecratione in quantitate remanent, in illa subiiciuntur, patet: quia omnia illa accidentia ad extentionem quantitatis extẽ-

duntur, à qua realiter distinguuntur, præstantque illi accidentale esse, quòd est esse in subiecto : albedo enim quantitatem Hostiæ albam facit.

APPEN. 1. Ex hoc, & 1. ar. colligitur accidentia absoluta in Eucharistia sine subiecto mediato: non tamen sine immediato, scilicet, quantitatem manere.

APPEN. 2. Hinc etiam patet solam quantitatem in Eucharistia, facta consecratione, sine subiecto existere.

Art. III. Poterunt ne species consecratæ corpus aliquod extrinsecum per alterationem naturaliter mutare?

Alex. Alen. 4. ar. 1. & 3. S. Th. ar. 3. q. 77. D. Bona. ar. 2. q. 1. & 3. Ric. ar. 3. q. 2. Dur. q. 7.

DVÆ sunt opiniones. vna S. Th. affirmantis accidēs separatū posse generare substantiam per virtutē, quā retinet substātię separatę, cuius post separationē est etiā instrumētū. altera est Sco.

CONCLVSIO I.

ACCIDENS separatū, vel coniunctum non potest esse instrumentalis causa generandi substantiam: de separato quidem patet, quia instrumentum non operatur, nisi concurrente causa principali, scilicet, substantia, quæ iam non est, vt patet in Eucharistia: quare accidens separatum respectu generationis substantiæ non erit instrumentum. De coniuncto constat, quia tale accidens solùm disponit passum, vt forma substantialis operetur: calor enim ignis disponit lignum exiccando, vt substantia ignis formam introducat: causa autem disponens impropriè dicitur instrumētum: quoniam agit virtute propria non principalis causæ, quia est contra instrumenti naturam.

APPEN. 1. Hinc, Scot. colligit, substantiam ab accidente dispositiuè tantum generari & non tanquàm à causa principali: quia si esset causa vniuoca esset accidens æquè perfectū, atq; substantia producta, quod est falsum: si æquiuoca & totalis, esset perfectior substantia producta: qua causa totalis æquiuoca suo effectu perfectior iudicatur.

CONCLVSIO II.

ACCIDENS separatum actione reali, siue intentionali, siue notionali potest in obiectum, quemadmodum accidēs cōiunctū, agere: eiusdem enim rationis est cum accidente coniuncto : nam per separationem non naturam amittit, sed modum per se existēdi tantùm

tantùm acquirit: tum etiam ſpeciem ſui in alterius potentia efficit, quod quidem eſt actione intentionali agere.

Hinc colligitur, calorem vini ſeparatum perinde naturaliter calefacere, atque coniunctum, & alias etiam qualitates ſecundas ſeparatas eodem modo actione intentionali, atque coniunctas agere. APPEN. 1.

Art. IIII. An qualitates Euchariſtiæ ab agente naturali naturaliter poſſint corrumpi?

Alex. Alen. q. 4. m. 2. art. 4. S. Tho. art. 4. q. 77. Sco. q. 5. Dur. q. 3.

DVÆ ſunt opiniones. Prima negans nominalium, quam ſequitur Gabr. hac d. 12. q. 1. Secunda affirmans, & communis S. Tho. Scot. & reliquorum.

CONCLVSIO I.

ACCIDENTIA panis, & vini ſeparata naturaliter à ſubſtantia corrumpi poſſunt. Ratio eſt: quia corruptio naturalis, & per ſe eſt mutatio ſubiecti ex vno contrario in aliud: & quantitas Hoſtiæ conſecratæ, quæ eſt ibi ſubiectum qualitatis, poteſt ex albedine in nigredinem mutari.

CONCLVSIO II.

ACCIDENTIA Euchariſtiæ per alterationem ſubiecti, aut augmentationem, ſeu diminutionem, corrumpi haud poſſunt. v. g. ſi Hoſtia conteratur vſque ad puluerem, aut ſi iuxta probabiliorem opinionem q. 1. poſitam, ſpeciebus vini conſecrati maxima vini non conſecrati pars miſceretur. Ratio eſt: quia panis ſubſtantia, eius quantitate in puluerem redacta, non conſeruaretur, quoniam eſſet tunc farina, neque parua ſubſtantia vini conſecrati ſub magna vini non conſecrati quantitate conſeruaretur: quæ quidem accidentia non conſeruantur, niſi ſub illa quantitate, ſub qua panis ſubſtantia conſeruaretur habent namque res ortui, & interitui ſubiectæ determinatam quantitatem: citra & vltra quam ſubſtantia conſiſtere non poteſt.

CONCLVSIO III.

ACCIDENTIA ſeparata, per accidens, corrupta quantitate, corrumpuntur: vt ſi Hoſtia in ignem proijciatur vel putrefiat. Ratio eſt: quia ſubiectum accidentium Hoſtiæ conſecratæ eſt quantitas, & ſubiecto corrupto, accidentia illi inhærentia corrumpuntur: propterea quòd accidentis eſſe eſt ineſſe.

Hinc

APPEN. Hinc quanuis corpus Christi in Eucharistia supernaturaliter esse incipiat: tamen per actionem agentis naturalis naturaliter accidentia corrumpentis, ibi naturaliter esse desinit.

Prima diffic. An quantitas Hostiæ consecratæ naturaliter possit corrumpi?

DVÆ sunt opiniones. Prima affirmans, quæ ab Scot. d. 12. q. 4. citatur, quam sequitur Caiet. vbi supra, S. Tho. ar. 5. & eadem D. Tho. esse censetur. altera negans est Scot.

CONCLVSIO I.

AGENS naturaliter quantitatem Eucharistiæ non potest rarefacere. Ratio est: quia agens naturale non potest efficere formam nisi in subiecto: alioqui enim posset creare: quia posset producere formam, & non in subiecto, atque ex consequenti ex nihilo, quòd est creare: & cum quãtitas Eucharistiæ per se existat sine subiecto, quæ de nouo quãtitas per rarefactionẽ in Eucharistia generaretur, in subiecto non reciperetur, atque ita à naturali agente crearetur.

APPEN. Hinc sequitur, partes quantitatis, quæ ibi generarentur, à solo Deo supernaturaliter, & non miraculosè effici: quia secundum legem, & non præter legem fierent.

CONCLVSIO II.

AGENS naturale potest totam Hostiæ quantitatem per diuisionem partium corrumpere: quia potest totam Hostiam vsque ad pulueres conterere.

CONCLVSIO III.

QVANTITATIS corruptio per condensationem, vbi pars quantitatis præexistentis deperditur, aut per transmutationem in aliam formam, vt si Hostia in ignem proijciatur, à solo Deo efficitur. Ratio est: quia agens naturale nihil potest corrumpere, nisi supposito subiecto: alio enim posset annihilare, & quantitas Eucharistiæ in subiecto non est.

Alex. Alen. q. 42 art. 4. § 1. S. Tho. ar. 7. quæst. 77. D. Bona. toto ar. 3. Ric. q. 1. & 2 artic. 2. Sco. q. 4.

Difficultas. An sacramentales species principaliter frangantur?

CONCLVSIO I.

SPECIES sacramẽtales propriè frangũtur: sunt enim quãtæ quantitate continua, & fractio est eiusdem quantitatis passio.

CON

CONCLVSIO II.

SPECIERVM fractio mortem Christi IESV, in qua anima fuit à corpore separata, repræsentat: nam vt species sunt signum corporis Christi: ita illarum fractio est signum eiusdem mortem repræsentans.

CONCLVSIO III.

CORPVS Christi non est per se frãgibile. patet: quia cùm non possit tangi propterea quòd non habet modum quantitatiuum, neque frangi.

CONCLVSIO IIII.

NEQVE per accidens ad fractionem specierum frangitur. ex D. Bona. colligitur, qui ait: nos non debere vti forma loquendi Berengarij. Ratio est: quia passio, quæ repugnat alicui creaturæ per se, eidem quoque per accidẽs repugnat: vt diuisibilitas per se repugnat animæ rationali, & per accidens. non enim potest ad diuisionem corporis diuidi, & pati: quod nulla ratione diuinitati per se conuenit, neque per accidens, quãuis per communicationem idiomatum, & ratione humanitatis assumptæ pati dicatur. Cõtrarium tenet Soto d. 10. q. 2. art. 7. fractis enim speciebꝰ totus Christus sub qualibet particula manet.

Duos errores refutat S. Th. vbi supra, primus est affirmantium ibi non esse veram specierum fractionem, sed apparentem: ita vt sensus decipiantur: secundus asserentium veram quidem esse fractionem, non tamen esse aliquod fractionis subiectum. *Hæret sen.*

Art. vlt. An ex accidentibus, tanquam ex materia naturaliter substantia possit generari?

Alex. Ale. q. 40. in 2. & 4. S. Tho. q. 77 ar. 5. & 6. D. Bona d. 12. q. 1. ar. 2. Scot. q. 6.

SEPTEM sunt opiniones, quarum quinque ab Scoto asseruntur.

Prima est Innocentij de officio Missæ. cap. de fractione qui docet: quando ex accidentibus generatur substantia, tunc in vltimo instanti desitionis accidentium redire substantiam panis, quę fuerat corrupta, & conuersa in corpus Christi, & ex illa tanquam ex termino à quo virtute agentis naturalis nouam substantiam generari eius materia prima, vt in aliis transmutationibus permanente. Secunda est B. Thom. in 4. d. 12. articu. 2. q. 1. dicentis: creari tunc

à Deo

à Deo nouam materiam primam, quæ accidentibus corrumpendis subiicitur, & in quam agēs naturale formam introducit. Tertia est eiusdem q. 77. ar. 5. vbi ait, quantitatem Eucharistiæ hic vicem materiæ supplere: ita vt agens naturale in illam introducat substātialem formam, quam, si materia adesset, introduceret: atque hoc non nouo miraculo, sed virtute prioris miraculi, scilicet, conuersionis panis in corpus Christi fieri: ex qua quidem quantitate & forma substantiali ab agente naturali introducta, nouus ignis, vel vermis generabitur. hanc multis argumentis Scot. confutat.

Quarta est Ric. & tribuit illam B. Tho. qui existimat agens naturale posse transformare Hostiam non solùm in substantiam, verumetiam in materiam, & ita ex solis accidentibus totum compositum generari. huic videtur subscribere Soto d. 10. q. 2. articu. 5. Quinta est Caiet. dicentis quantitatem illam fieri materiam, & aliquid illis manere.

Sexta, quam S. Tho. citat, tenet, si Hostia igni applicetur, ignem generari, non ex speciebus consecratis, sed ex aere circunstante. Vltima est Scoti docentis de facto introduci in quantitatem Eucharistiæ qualitatem substātię, vt calorem in summo, tuncque corrumpi quantitatem, & Eucharistiam desinere esse, redireque de facto illam substantiam, cui talia accidentia genita conueniuntur, quam quidem substantiam, quoad materiam, & formam immediatè à solo Deo, & non ab agente naturali produci affirmat.

CONCLVSIO I.

IN naturali composito, quod est accidentibus Eucharistiæ generatur, materia, & forma, vt in alio quouis composito physico reperiuntur: alioqui enim compositum esset ens per accidēs: quia ex quantitate, & forma substātiali ignis, siue vermis fieret: quid? quod forma substantialis solum ad materiam primam, non autem ad quantitatem informandam est terminata.

CONCLVSIO II.

TALIS cōpositi materia à solo Deo producitur. Ratio est: quia omne agēs naturale præsupponit materiā, siue subiectum, in quod agat: alioqui enim posset creare: & cùm materia prima non sit in subiecto (nam est vnicuique primū subiectum) non ab agente naturali, sed à solo Deo producitur: non enim ab agente naturali: vt rectè Arist. docuit, est generabilis, aut corruptibilis.

x Physico.

CON-

CONCLVSIO III.

MATERIA compositi, quæ ex Hostia combusta generatur, à Deo minimè creatur, sed per conuersionem quantitatis Hostiæ in materiam producitur, patet: nam creatio est ex nihilo, & materia huius compositi producitur à Deo, præsuppositâ quantitatis corruptione: quamobrem non creatur, sed per corruptionẽ quantitatis in ipsam materiam producitur: quemadmodum panis substantia in corpus Christi conuertitur. Hoc modo intelligenda est communis opinio, quæ fuit secunda ordine, scilicet, Deum producere materiam primam, non per creationem, vt docebat secunda opinio, sed per conuersionem quantitatis in materiam, in quam quidem agens naturale suam introducit formam.

Hinc colligitur, quantitatẽ Hostiæ ab agente naturali non corrumpi, sed quamprimum Hostia igni applicatur, Deum conuertere quantitatem Hostiæ in materiam primam, quantitatem scilicet, corrumpendo, & illius loco primam materiam producendo. APPEN. 1.

CONCLVSIO IIII.

IN eodem instanti, in quo Deus materiam per conuersionem quantitatis in ipsam efficit, agens naturale suam formam naturaliter in materiam nudam introducit. Ratio est: quia agens naturale, cùm potiùs intendat nouæ formæ productionem, quàm præexistentis corruptionem, si materiam omni forma denudatam inuenerit, multò faciliùs, & meliùs suam formam introducet, cùm nulla ibi repugnantia ex parte formæ præexistentis inueniatur: hæc autem formæ introductio dicitur naturalis, cùm ab agente naturali, efficiatur: naturalis siquidem generatio non dicitur ratione formæ expulsæ, sed ratione formæ ab agente naturali introductæ.

Hinc, quando vermis ex Hostia in custodia clausa generatur, formæ substantialis introductio naturalis est, materiæ verò productio supernaturalis. APPEN. 2.

Hinc colligitur, oculum non falli, quando ignis ex Hostia ab alio igne, vt Sco. affirmabat, generatur. APPEN. 3.

Alex. Alen. ibi S. Tho. ar. 6. citato D. Bon. vbi sup. Ric. q. 2. ar. 4. Scot. q. 6.

Difficultas. An possit homo speciebus consecratis nutriri?

DVÆ sunt opiniones. Prima asserit corpus non nutriti, sed sensus duntaxat panis odore reficiri.

Secunda

Secunda affirmat, ibi manere panis substantiam, atque ita nutriri: quæ quidem erronea est, vt supra diximus.

CONCLVSIO I.

QVI solis accidentibus cõsecratis reficeretur, verè nutriretur: hoc enim fit ad meritum fidei: nam, concesso opposito, profectò haberemus euidentiã conuersionis panis in Christi IESV corpus.

CONCLVSIO II.

TALIS nutritio fit per conuersionem, quantitatis in materiã primam à solo Deo effectam, in quam substantialis forma hominis, forma carnis, &c. introducitur, quæ quidem nutritio naturalis quantùm ad introductionem formæ in materiam, & supernaturalis, quantùm ad conuersionem quantitatis materiam primam nominatur. hæc conclusio ex proxima difficultate constat.

QVÆSTIO SEPTIMA DE MINISTRO EVCHARISTIÆ.

DISTINCTIO 13. Magistri hac q. enodatur. ad cuius plenam intelligentiam lege quæstionem de ministro. de sacramentis in genere, supra.

Alex. Alen. q. 13. m. 4. S. Th. q. 82. art. 1. reliqui d. 13. D. Bona. art. 1. q. 1. Ric. artic. 1. & 2. Sco. q. 2. Dur. q. 1.

Art. I. An solus Sacerdos ritè per Episcopum consecratus possit esse Eucharistiæ Minister?

CONCLVSIO I.

HÆRETICVM est affirmare omnes Christianos Sacerdotes esse. Definita est in multis Concilijs, Carthaginensi, Lateranensi, Rhemensi, & tandem in Tridentino sub Paul. III. Can. 10. Sess. 7. vbi habetur. Si quis dixerit Christianos omnes in verbo, & omnibus sacramentis administrandis habere potestatem, anathema sit.

CONCLVSIO II.

SOLI Sacerdotes per Episcopum ritè consecrati Eucharistiæ Sacramentum possunt conficere. Definita est vbi 1. conclusio, solis enim Sacerdotibus in receptione ordinis sacramentalis consecrandi potestas attribuitur.

Hæresis. Errauit Lutherus dicens: omnes Christianos, cuiuscunque se-

xus,

xus ſint, Sacerdotes eſſe, non tamen omnes, niſi qui ſunt in republica conſtituti, miniſtrare poſſe: quod eſt pluſquam hæreticum. Nam conficiendi poteſtas, cùm ſit ſupernaturalis, quomodo à lippis, & tonſoribus dari poteſt. Confutatur hic error concluſionibus poſitis, quas ſapientiſsimè pater à Caſtro verbo Sacerdotium, hæreſi prima confirmat.

Prima diffic. Sacerdos fidelis in mortali peccato exiſtens, amittit ne conſecrandi poteſtatem?

Alex. Alen. m. 4. S. Tho. ar. 6. vbi ſup. D. Bon. art. 1. q. 1. Ric. eod. ar. & q. Scot. q. 2. & d. 9. q. 1.

CONCLVSIO.

SACERDOS in mortali peccato exiſtens, ſi quæ ſunt de neceſsitate ſacramẽti ſeruat, verè conſecrat. Definita eſt expreſsè in Conc. Trid. Seſſ. 10. Can. 12. & Seſſ. 14. Can. 4. alioqui enim nunquam poſſemus Sacerdotes certi eſſe conſecraremus, nec ne: quia de noſtra iuſtitia certitudinem habere non poſſumus.

Hinc confutatur error Vvaldenſium, quos ſequuti ſunt Vvitclef, & Ioannes Hus, qui dixerunt per mortale omnem poteſtatem amitti, in quos doctiſsimè pater à Caſtro verbo, poteſtas, & verbo, Sacerdotium. hæreſi 7. inuehitur. *Hæreſis.*

Secunda diffic. Hæretici, ſchiſmatici, & excommunicati poſſunt ne Euchariſtiam conficere?

Alex. Alen. m. 5. S. Tho. ar. 7. D. Bon. & Ric. ibid. Dur. q. 1.

CONCLVSIO.

ISTI, ſi intentionem faciendi, quod Eccleſiæ caput, Chriſtus ſcilicet, faciendum inſtituit, habeant, verè conſecrant: characterem enim indelebilem habent. Sed de hac lege art. 4. q. de Miniſtro. de ſacramentis in genere ſupra.

Tertia diffic. An Miſſa hæreticorum, & excommunicatorum illis, pro quibus offertur, ad impetrandum, & pro peccato ſatisfaciendum, proſit?

Alex. Alen. vbi ſupra D. Bona. & R. c. loco citato.

SANCT. Tho. art. 7. & ad vltimum, vt eius litera ſonat: aliquo modo prodeſſe negat.

CONCLVSIO I.

HÆRETICI intendentes sacrificare, & efficere, quod Ecclesia intendit, verum offerunt sacrificium, quod non sibi, sed alijs prodest. Quia fructus sacrificij ortum habet ex merito Ecclesiæ in cuius nomine offertur.

CONCLVSIO II.

QVANDO hæreticus non intendit offerre sacrificium quia illud negat, vt Lutherani, tunc Missæ sacrificium sibi iudicium, & alijs nullius vtilitatis est: propterea quòd non intẽdit facere, quod Ecclesia facit.

Alex. Alen. m. 6. S. Tho. artic. 8. q. 82. Ric. quæst. 1. art. 1. &c.

Quarta diffic. Sacerdos degradatus potest ne conficere Eucharistiam?

CONCLVSIO.

SI intendat facere, quod Christus, & Ecclesia intẽdit, verè conficiet: habet enim potestatem, id est, caracterem indelebilem.

APPEN. 1. Idem iudicium est de apostata, qui fidem inter Saracenos negauit, etiam si in infidelitate perseueret.

APPEN. 2. Istorum orationes, quatenus nomine Ecclesiæ offeruntur vtiles erunt non sibi, sed alijs, pro quibus offeruntur. Habent enim efficaciam ab illo, cuius personam gerunt.

Quinta diffic. An peccet, qui Missam peccatoris, vel hæretici, schismatici, excommunicati audit.

CONCLVSIO.

NOMINATIM excommunicatus, vel manifestus percussor clerici est vitandus, præsertim in diuinis, ita vt audiens eius Missam mortaliter peccet. Hæc colligitur ex cap. Sacris. de his, quæ vi, metus ve causa fiunt. Et est definita per extrauagantem ad euitanda.

APPEN. 1. Si minister non sit nominatim excommunicatus, vel manifestus percussor clerici, non erit mortale illius Missam audire. patet per eandem Extrauagantem.

APPEN. 2. Perinde est quamuis sit generaliter excommunicatus, vel hæreticus, vel incendiarius, &c. dummodo non sit nominatim per iudicis sententiam excommunicatus.

Eadem

Eadem quoque ratione, non erit mortale publici peccatoris Sacerdotis Missam audire. Solùm enim cum huiusmodi hominibus communicare prohibetur iudicio Ecclesiæ, quando sunt Ecclesiæ rebelles, vt sunt tantùm nominatim excommunicati, &c. APPEN. 3.

Hinc colligitur Can. antiquos. qui 24. q. 1. citantur, & Can. nullus, & Can. prætor. 32. d. quibus prohibebatur audire Missam publici concubinarij, esse iam abrogatos per extrauagantem, ad euitanda, & per contrariam Ecclesiæ consuetudinem. APPEN. 4.

Sexta diffi. An præter Sacerdotem possit Diaconus Eucharistiam populo ministrare? *Alex. Alen. q. 50. m. 3. S. Tho. ar. 3. Ri. ar. 1. q. 3.*

CONCLVSIO I.

SOLVS Sacerdos iure diuino est ordinarius Minister dispensandi populo Eucharistiam. Patet 1. ad Cor. 4. Sic nos existimet homo, vt Ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei, id est, sacramentorum: vbi de se, & de aliis Sacerdotibus, loquebatur. Et Dominus IESVS Lucæ 22. solis Sacerdotibus dixit: Hoc facite in meam commemorationem, id est, consecrate corpus meum, & aliis tribuite, quod ego modo feci. Et confirmatur ex Can. peruenit. de consecr. d. 2. vbi acerbè reprehenduntur Sacerdotes, qui laicis corpus Domini dabant, vt illi ad infirmos deferrent. 1. *Corinth.* 4 *Luca* 22.

CONCLVSIO II.

SANGVINEM Christi IESV ministrare Sacerdoti celebranti, vel communicantibus competit diacono. Patet exemplo B. Laurentij, dicentis B. Sixto, experire vtrum idoneum Ministrum elegeris, cui cõmisisti Dominici sanguinis dispensationem. Et Durã. docet, Papa communicante Cardinalibus Eucharistiam, Diaconũ Cardinalem tunc sanguinem ministrare.

CONCLVSIO III.

EX dispensatione Episcopi, vel curati potest Diaconus, vrgente necessitate, Eucharistiam infirmis deferre. Ratio est: quia cum possit Sacerdoti celebranti, vel communicantibus sanguinem Christi ministrare, poterit, & corpus. Non enim ministrare Eucharistiam est illam cõsecrare, quemadmodum administrare Baptismum est illum efficere.

Septima diffic. Possunt ne omnes Sacerdotes iure positiuo Eucharistiam populo ministrare?

CONCLVSIO I.

SI fuerit religiosus sine facultate proprij Curati non potest sub pœna excommunicationis latæ sententiæ illam alicui seculari ministrare. Definita est in Clement. 1. de priuilegiis.

APPEN. Idem definitur ibidem de sacramento matrimonij, & extremæ Vnctionis.

CONCLVSIO II.

POSSVNT tamen religiosi per totum annum, qui nostris priuilegiis gaudent, præterquam in die resurrectionis ministrare singulis Christianis Eucharistiam. Constat ex priuilegiis à Nicolao V. & à Iulio II. concessis, vt in compendio priuilegiorum verbo, communicare, habetur.

CONCLVSIO III.

SACERDOS non religiosus non potest, nisi subditis Eucharistiam ministrare, vel alienis, prius tamen à proprio Sacerdote peti ta, & obtenta facultate. Definita est in cap. omnis vtriusque sexus.

CONCLVSIO IIII.

IN nullo euentu licebit laico committere, vt populo Eucharistiam ministret. Non enim est tantæ necessitatis, sicut Baptismus, vt à laico ministrari possit. D. Thom. est, & Siluestri, qui concedunt posse laicum Hostiam de terra eleuare, quando deficit Sacerdos.

In 4. d. 13. q. 1 ar. 3. V. Eucharist. 3. q. 4.

Octaua diffi. Poterunt ne plures Sacerdotes simul eandem Hostiam consecrare, vt possunt plures eundem Baptizare?

Ale. Alen. q. 52. in 4. & S. Th. q. 82. art. 2. Ric. q. 1. ar. 2. d. 13. Dur. q. 3.

LEGENDA est difficultas supraposita, an possint plures eũdem baptizare. Et est intelligenda difficultas, ita vt omnes Sacerdotes intendant absolutè, vt per formam significatur, eandem Hostiam consecrare. Et q. Durandi est, an si vnus prius quàm alter verba finiat, consecret posterior.

Tres sunt opiniones. Prima B. Thom. qui tenet cum Innocentio III. omnes consecrare. Secunda & contraria est Duran. asse-

rentis,

rentis,illum Sacerdotem duntaxat conſecrare, qui prius finit verba. Tertia eſt Caieta. vbi ſupra S.Thom.qui tria dixit:primum eſt, quãdo plures proferunt ſimul verba cum intentione,omnes conſecrant:ſecundum eſt,noui Sacerdotes ſimul cum Epiſcopo verba conſecrationis proferentes non conſecrant, ſed ſolus Epiſcopus: tertium:hoc non obſtante,quando nouus Sacerdos cum Epiſcopo profert verba, nec habet intentionem conſecrandi, vel non conſecrandi,ſed ſolùm proponit habere intentionem, quam tunc habere tenetur,ſatis eſt. Et hæc(inquit)eſt via tutiſsima.

CONCLVSIO I.

QVANDO ſimul plures Sacerdotes conſecrationis proferunt verba, omnes conſecrant. Conſtat exemplo conſecrationis Epiſcopalis in qua iuxta Pontificale Romanum Epiſcopus cõſecrans, & conſecratus ſimul eandem Hoſtiam cõſecrare debent. In cuius conſecratione mutuò ſe expectant.

CONCLVSIO II.

QVANDO plures conſecrant,& non mutuò ſe expectant,ille ſolus, qui prius finit verba, conſecrat. à ſimili paret de Baptiſmo, vbi quando plures eundem baptizant qui prius formam, & ablutionem finit, tantùm baptizat. Concurrunt enim omnia in caſu concluſionis ad conſecrationem neceſſaria.

Nona diffic.Tenebitur ne Sacerdos conſecrans Euchariſtiam recipere? *Alex. Alen. vbi ſupr.m.5. S.Tho. art.4. Sco.d.9.q.1.*

CONCLVSIO.

GRAVE ſacrilegium talis Sacerdos committeret, ſi Euchariſtiam non ſumeret. Definita eſt expreſsè in Can. relatum, & in Can.comperimus.de conſecr.d.2.

Hinc refutatur error Lutheri dicẽtis, Sacerdotem debere conſecrare,non autem Euchariſtiam ſumere, ſed de his q.2. huius ſacramenti ſupra. *Hæreſes.*

Decima diffic. Poterit ne Sacerdos non Curatus per totam vitam ſine peccato à celebratione Miſſæ abſtinere? *Alex. Alen. m.2.S.Tho.q. 82.ar.10.Ric. diſt.13. q.1. art.2.*

TRES ſunt opiniones.Prima Alex.qui tenet nullum eſſe peccatum. Secunda S. Thom. dicentis, ſaltem eſſe peccatum

in illis diebus, quibus populus communicare consueuit, vt in die Natalis Domini, in Pachate & Pentecostes. Tertia est media Cajeta. vbi supra S. Thom. qui asserit non esse peccatum ex genere, dummodo ex eo scandalum non oriatur.

CONCLVSIO I.

RATIONE scandali, & officij, & præcepti audiendi Missam, quando alius Sacerdos celebraturus nõ adesset, simplex Sacerdos sub pœna peccati mortalis rem sacram facere tenetur. Ratio est: quia in his tribus casibus celebrandi præceptum habet.

CONCLVSIO II.

NON est mortale, præter hos tres casus, ob maximam Eucharistiæ reuerentiã à celebratione Missæ per totam vitam abstinere. Si enim integrum fuit sanctis præ maxima Eucharistiæ reuerentia à receptione Sacerdotij abstinere: vt exemplo B. Marci Euangelistæ, qui sibi pollicem amputasse dicitur, vt indignus Sacerdotio haberetur, & Seraphici patris nostri Francisci, constat: cur non poterunt iam ordinati ab executione ordinis sine peccato, imo cum magno merito abstinere?

CONCLVSIO III.

QVANDO per totam vitam propter torporem, & negligentiam, abstinet, venialiter peccat. Donum enim characteris propter exercitationem datur. Et tunc in vanum recepisse Dei gratiam videtur. contra consilium B. Paul. dicentis: Exhortamur vos, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.

2. Cor. 6.

Alex. Alen. vbi sup. & q. 36. & 37. S. Tho q. 81. ar. 1. D. Bon. q. 4. art 1. d. 13. Sco. q. 1.

Vndecima diffic. Est ne tanti valoris mali Sacerdotis atque boni Missa?

CONCLVSIO I.

ECCLESIÆ sacramentum eandem efficaciam habet siue à bono, siue à malo Ministro cõficiatur: ibi enim nihil operatur virtus Ministri, sed merita Christi IESV, quorum virtute gratia ex opere operato datur.

CONCLVSIO II.

ORATIONES, quæ nomine Sacerdotis mali offeruntur, nec sibi, nec alijs ad vitam æternam prosunt. Est enim extra charitatem. Si linguis, inquit B. Paul. hominũ, & Angelorum loquar, &c. nihil mihi prodest.

1. Corint. 13.

Hinc

Hinc quantum ad huiuſmodi orationes Miſſa boni Sacerdotis eſt fructuoſior. APPEN.

CONCLVSIO III.

ORATIONES, quæ in Miſſa ſecundum ordinarium offerũtur, atque Miſſa nomine iuſtorum, ſiue Eccleſiæ oblata, etiamſi Sacerdos celebrans ſit hæreticus, erunt illis, pro quibus offeruntur vtiles & fructuoſæ. Tanti nãque valoris eſt oblatio, quanta eſt illius, cuius nomine offertur, deuotio: vt ſi quis vir ſanctus per malum miniſtrum eleemoſynam offerat.

CONCLVSIO IIII.

FRVCTVS tamen reſpondens deuotioni Eccleſiæ vberior eſt, ſi Miſſa per bonum Miniſtrum offeratur, Ratio Sco. eſt. Nam quanto eſſent plures iuſti in Eccleſia, tanto Miſſa, quæ eorum nomine offertur, eſſet fructuoſior, & plures quidem eſſent iuſti, ſi Sacerdos celebrans eſſet bonus: Intelligenda eſt ratio, dummodo cætera ſint paria; nam in primitiua Eccleſia erant pauciores iuſti, & nihilominus eorum ſacrificia erant fructuoſiora: erant enim tũc multo iuſtiores. Caie. vbi ſupra S. Th. tenet vtriuſq; Miſſam æqualis eſſe valoris, & fructus quoad ſatisfactionem, & impetrationẽ. Rationem tamen Scoti non ſoluit. *Scoti eſt.*

QVÆSTIO DE VALORE MISSÆ.

Art. I. An Miſſa ſit ſacrificium?

Ale. Alẽ. 37. D. Bon. q. 4. ar. 1. S. Th. q. 83. Caiet. 3. tomo. opuſcu lorũ tract. 3. de ſacrificio Miſſæ.

CONCLVSIO I.

MISSA, quatenus in ea paſsio Chriſti IESV repræſentatur, eſt ſacrificium memoriale, in eaque Chriſtus memorialiter immolari dicitur. patet: Quotieſcunque enim manducabitis panem hunc & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, &c. non dixit, Chriſtum occidetis, ſed mortem Domini annuntiabitis, ideſt, repræſentabitis eius paſsionem. Hoc hæretici non diffitentur. *1. Corint. 11. Caſtro Verbo Miſſa. So. l. q. de inſtit. & iure. q 1. & 2. & in 4. d. 13. q. 2. Can. de locis theologi. libr. 12. c. 13.*

CONCLVSIO II.

MISSA, quantùm ad oblationem Chriſti, quam Sacerdos in altari facit, & eius conſecrationem, & ſumptionem eſt verum, & propriũ ſacrificiũ. vereq; & propriè ibi Chriſtus immolatur, Sacri *Sacrificium. quid ſit.*

ficium enim est propriè oblatio soli Deo facta, circa quam Sacerdos aliquam sanctam cæremoniam ex institutione diuina positam exercet,& Missa talis est quantum ad oblationem, cõsecrationem, & corporis Christi,atque sanguinis sumptionem. Legitur enim Lucæ 22. Accepit IESVS panem &c. Hoc facite in meam commemorationem.& 1.ad Cor.11.quibus verbis Christus Redemptor noster præcepit Apostolis,& eorũ successoribus, vt in sui memoriam,& honorem,quod ipse coram eis fecit,efficerẽt. Vbi non solùm panem,& vinum consecrauit, sacramentumque instituit verumetiam seipsum sacrificium incruentum in remissionem omniũ peccatorum Patri obtulit. Ideoque apud D.Lucam dicitur: Quod pro vobis datur. Pater à Castro,& Magister Cano vbi supra multis authoritatibus sactæ scripturæ, Conciliorum hanc conclusionem confirmant. Hinc,confutata manet pestilentissima hæresis, quæ Missam sacrificium esse negat, & nullius esse vtilitatis affirmat,cuius author fuit Lutherus,quam sequutus est Caluin⁹, & alij: in quos doctissimè & sapientissimè pater à Castro verbo, Missa. hęresi 2. disputat. Vbi etiam Erasmum in annotationibus super caput 13. Actuum Apostolorum,lapsum fuisse docet.

Luca 22.
1.Corint.11.

Hæreses.

Prima diffi. Est ne de ratione sacrificij Missæ Hostiæ siue victimæ occisio?

Alex. Alen. vbi supra.

CONCLVSIO I.

QVANDO Hostia offerenda est mactabilis,de ratione sacrificij est eius occisio. Constat ex omnibus sacrificiis legis naturę,& veteris,in quibus quę sacrificabãtur animalia,occidebãtur. Hoc enim differt oblatio à sacrificio, quòd de ratione oblationis non est Hostiæ consumptio, sed quòd Deo tantummodo offeratur: quemadmodum de ratione sacrificij est Hostiæ consumptio.

CONCLVSIO II.

QVANDO Hostia non est mactabilis,de ratione sacrificij est Hostię consumptio, nempe,vt simpliciter,vel secundum quid desinat esse: quod quidem sacrificium incruentum,hoc est, sine effusione cruoris,siue sanguinis nominatur,ad differentiam cruẽti,vbi Hostia mactabatur. Constat exemplo sacrificij Melchisedech, qui si

qui si panem,& vinum oblatum non consumpsisset, eius percelebre sacrificium,non sacrificium, sed oblatio tantùm nominanda fuisset.

CONCLVSIO III.

QVANVIS Christus in altari à Sacerdote non occidatur(iam enim non moritur.&c.)immolatur tamen:quia incruentè cõsumitur. Ratio est:quia Christus IESVS Sacerdos secundum ordinem Melchisedech,nominatur:propterea quòd eius sacrificium incruẽta consumptio sub speciebus panis,& vini est:vt in sacrificio Melchisedech,fuit præfiguratum.Vnde Concil.Toletanum,& habetur Can.relatum.de consecr.d.2.increpans Sacerdotes Hostiam non consumentes,ait:quale sacrificium erit cuius particeps non est sacrificans:quasi dicat,planè nullum. *Ad Rom.6.* APPEN.

Hinc,si Sacerdos post consecrationem,& oblationem Hostiæ, illam propter aliquod impedimentum non cõsumeret,nec ab alio Sacerdote Missam perficiente consumeretur, talis Missa non esset sacrificium,sed oblatio duntaxat: aliquem tamen fructum ex opere operantis haberet.

Secunda diffi. Quænam sunt de huius tanti sacrificij rationes?

CONCLVSIO I.

NEQVE Hostiæ Consecratio est de ratione illius, neque sanguinis sumptio.Feria namque sexta maioris hebdomadæ verum sacrificium peragitur:& tamen Sacerdos tunc , neque sumit sanguinem sub specie potus , neque consecrat, sed tantùm sumit Hostiam pridie consecratam.

CONCLVSIO II.

DE ratione huius sacrificij sunt Hostia,Hostiæque oblatio, & sumptio,Hostia Christus est:oblatio fit,quando,iam calice deposito,dicimus:Vnde,& memores Domine , &c. vsque ad Quodquod,&c.quæ sunt maxima cum reuerentia,& deuotione dicẽda. Quoniam ibi verum incipit sacrificium, quod Hostiæ sumptione perficitur.

Hinc acerrimè arguendi sunt Sacerdotes,qui consuetudine potius orandi,quàm animi deuotione,dum calicem eleuant,illa sanctissima verba proferunt. APPEN.

CONCLVSIO III.

SVNT tandem de ratione illius duo Ministri, Vnus principalis, Christus scilicet, qui est simul Sacerdos, & Hostia: alter ministerialis, qui in persona Christi consecrat. Non enim dicit, Hoc est corpus Christi, sed meum: offertque sacrificium in nomine propriæ personæ, & Christi, atque totius Ecclesiæ. Hac enim de causa dicit: Offerimus tibi, &c. ideſt, tota Ecclesia tibi offert. Quare si corpus, & caput etiam, qui est Christus, offeret. Et confirmatur ex cap. firmiter. de summa Trinitate & fide Catholica.

Tertia diffi. Est ne modo aliquod cæremoniale sacrificium, præter Missæ sacrificium?

CONCLVSIO.

IN nulla orbis parte, vbi prædicatum est Euangeliũ, viget modò, preter sacrificium Missæ, aliquod verũ, vel falsum sacrificiũ: dixit enim Christus. Nunc princeps huius mundi eiicietur foras, quod quidem intelligitur, vbi iam est Euangelium prædicatum. Aphrica enim, diabolo semel per Euangelium reiecto, nũquam à Saracenis fuit oblatum sacrificium, nec à Iudæis alicubi offertur. Quia templum destructum est, in quo tantùm sacrificandi præceptum habebatur.

Ioan. 12. D. Vincentij Ferrerij est in quodã serm. de cœna Domini.

Quarta diffi. Sunt ne multi huius sacrificij fructus?

CONCLVSIO I.

MISSÆ sacrificium valet offerentibus, & pro quibus offertur, ad impetrandum, satisfaciendum, & merendum. Definita est in Con. Triden. Sess. 22. cap. 2 o. vbi dicitur: Docet sancta Synodus, sacrificium hoc verè propitiatorium esse, &c. vt misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno. Quibus verbis impetratorium esse demõstratur. Deinde cum subditur, non solùm pro viuorum fidelium peccatis, pœnis, &c. sed etiam pro defunctis in Christo nondum ad plenum purgatis, &c. satisfactorium esse docetur: & tandem, cùm sit opus bonum, in Deum relatum, si offerẽs, vel pro quo offertur, in gratia existat erit haud dubiè meritorium.

CON-

CONCLVSIO II.

Est etiam huius sacrificij fructus vera peccatorum quoad culpam remissio. Definita est in eodem Concilio, & in eodem loco: vbi habetur: Huius Hostiæ placatione placatus Deus, gratiam, & donum pœnitentiæ cõcedens, crimina, & peccata etiam ingentia dimittit. Est autem hoc intelligendum mediatè, scilicet quia impetrat nobis donum pœnitentiæ, id est, speciale auxilium ad pœnitendum in remissionem peccatorum.

Hinc confutatur hæresis Lutheri dicentis Missam non posse offerri pro peccatis, nec posse prodesse viuis, aut defunctis, sed soli Sacerdoti. Vide patrem à Castro verbo Missa. hæresi 3. *Hæresis.*

Art. II. An Missa oblata pro multis, tantùm singulis, ac si pro vno duntaxat offerretur, prodesse possit.

TRES sunt opiniones. Prima Scoti, tenentis partem negantem, quæ magis secura, & celebris est, quam amplexi sunt multi iurisconsulti, quos Syluester, & Soto citant. *Sco. quodlib. 20. q. 20. Verbo Missa 7. 8. 9. Soto. vbi sup. ar. 2. 22. q. 70. art. 5 & quodlib. de celebratione Missæ quæst. 2.*

Secunda opinio, & contraria est Caiet. cui adhæsit Cano, quæ opinio non minimum inter populares scandalum excitauit.

Tertia opinio est Syluestri loco citato, dicentis, si Missa pro multis offeratur, quia simul omnes illam petierunt, non potest tunc æqualiter omnibus prodesse, ac si pro vno tantùm esset oblata, si verò singulariter multi illam petierunt, vt si vnus petat Missam pro anima patris, alius pro anima matris, &c. benè, inquit, potest, &c.

CONCLVSIO I.

SI valor Missæ ex opere operantis cõsideretur, vna Missa pro pluribus oblata, perinde prodest quoad satisfactionem singulis, ac si pro vno tantùm offerretur: quia valor hic singulis iuxta mensuram deuotionis prodest, & cùm deuotio vnius non sit impedimento alterius deuotioni, quo minus æqualem vel fortè maiorem effectum consequatur: profectò proderit singulis, vt dictum est, ac si pro vno duntaxat esset oblata.

CONCLVSIO II.

VALOR Missæ ex opere operato non prodest singulis, pro quibus specialissimè offertur, ac si pro vno duntaxat oblata esset.

Ratio

Rario est: quia cùm valor ille sit finitus, si inter plures diuidatur, minus quilibet eorum, quam si inter pauciores diuideretur, accipiet.

APPEN. 1. Hinc, Sacerdos vnam Missam pro duobus offerens, quorum quilibet sufficiens stipendium contulit, non satisfacit.

APPEN. 2. *Soto dist. 13. 4. art. 2.* Hinc, licebit accipere stipendium ab Ecclesia signatum, scilicet, argentum, & vna Missa pro duobus satisfacere, si vterque dimidium tantùm obtulit.

APPEN. 3. Hinc, illi, qui Sacerdotali stipendio ali non potest, non licebit plus accipere. Nam illi pro quibus offertur Missa, solùm tenentur stipendium ab Ecclesia taxatum tribuere.

Diffic. Accipitur ne licitè stipendium pro labore inter celebrandum?

Vbi sup. in solut. ad 18 lect. 28. super Canonem. quæst. 6. ar. 1. vbi supra.

DVÆ sunt opiniones. Cano recipi licitè posse insinuare videtur, Gabriel verò, & Soto oppositum tenent.

CONCLVSIO I.

SYMONIA est dare, vel accipere stipendium pro fructu spirituali Missæ, vel pro labore tali fructui spirituali annexo. Est enim Symonia emptio, seu venditio spiritualium, vel eorum, quæ annexa sunt, &c. de quibus Matth. 10. posita est lex à Christo IESV. Quod gratis accepistis, gratis date. Sunt autem spiritualibus annexa, sine quibus ministrari nequeunt, qualis est totius Missæ occupatio.

Matth. c. 10.

APPEN. Hinc, integrum erit Sacerdoti pro labore, qui non sit spirituali ministerio annexus, stipendium recipere, vt si conducatur ad celebrandum certa hora, primo, scilicet, mane, vel meridie. Hæc enim obligatio non erat spirituali ministerio annexa; quoniam sine illa sacrificium confici potest.

CONCLVSIO II.

SACERDOS propter aliquam causam finalem stipẽdium recipere, sibique propter eãdem causam dari potest. Tunc enim spirituale, vel aliquid annexum non venditur, sed datur, recipitúrq; stipendiũ, vt Sacerdos alatur. Dignus namque est operarius mercede sua. Et confirmatur exemplo: Dominus enim seruum suum sustentat, & alit ad hunc finem, vt laboret, non autem pro labore: quia seruus domino suo laborem non vendit, cùm seruus eiúsque actiones domini esse dicantur.

Luc. 10. cap.

CON

CONCLVSIO III.

ILLE, pro quo Sacerdos specialiciſsimè ſacrificium offert, de iuſtitia Sacerdotem alere tenetur. D. Paul. eſt. Probauerunt enim Macedonia, & Achaia collationem aliquam facere in pauperes ſanctorum, qui ſunt in Hieruſalem: placuit enim eis, & debitores ſunt: nam ſi participes facti ſunt eorum ſpiritualium gentes, debẽt & in carnalibus illis miniſtrare. Animaduerte dictionem debitores. Quia dignus operarius mercede ſua. *Ad Rom. 15.*

¶ *Vltimus articulus de ritu Missæ.*

ABSOLVETVR Art. aliquod difficultatibus poſitis. *Ale. Ale. vbi ſupra S. Th. q. 83. Scot. q. 2. d. 13.*

Prima diffi. Qui Miniſtri miniſtrare prohibentur?

CONCLVSIO I.

IRREGVLARIS, degradatus, excommunicatus maiori aut minori excommunicatione, & ſuſpẽſus, miniſtrando, mortaliter peccant, quoniam à iure prohibentur. *Ale. Alen. S. Th. & Scot. vbi ſuprà.*

CONCLVSIO II.

QVI caret pollice, vel qui illo vti non poteſt ad diuidendã Hoſtiã, cum alio quocunque digito eiuſdem manus miniſtrare prohibetur. Definita eſt expreſsè capite vltimo de corpore vitiatis.

CONCLVSIO III.

QVI ſua ſponte ſibi virilia amputauit, & non alia de cauſa, miniſtrare non poteſt. Definita eſt in cap. ſignificauit. Eodem titulo.

CONCLVSIO IIII.

QVI natus eſt Eunuchus, vel cui iuſta de cauſa ſine culpa ſua ad vitandam infirmitatem ſunt virilia abſciſſa, miniſtrare poteſt. Definita eſt in cap. ex parte ibidem.

CONCLVSIO V.

QVI deformitatem magnam in facie habet, non poteſt ſine diſpenſatione miniſtrare, vt qui habet naſum, ſiue aures abſciſſas, aut maculam in oculo. definita eſt cap. 2. eodem titulo. Vide ibidem gloſſam in cap. finali.

Secunda

Secunda diffi. Quibus in locis celebrare licet?

CONCLVSIO I.

DE iure communi non licet, nisi in locis ab Episcopis consecratis, vel in loco nō consecrato de licentia solius Episcopi. Definita est expressè in Can. Missarum solennia. de consecr. d. 1. intelligitur ita, vt non sit Ecclesia interdicta, aut violata, quauis sit consecrata.

CONCLVSIO II.

EXTRA Ecclesiam non consecratam, vel in campo in graui necessitate, vel de licentia Episcopi licebit celebrare, dummodo super aram lapideam consecratam offeratur. Definita est expressè in Can. concedimus. de con. eadem distinct.

CONCLVSIO III.

IN domo particulari, vel de licentia solius Episcopi, sine bulla, Missa celebrari poterit. Definita est in Can. Missarum solennia citato: seruanda tamen sunt, quæ in Conc. Trid. Sess. 22. in decreto de obseruandis, & euitandis in celebratione Missæ præcipiuntur: nempe, vt sint in domo oratoria ad hoc designata.

APPEN. Hinc, nulla vrgente necessitate, de licentia Episcopi poterit Missa celebrari: quia Conc. Trid. nullam ponit necessitatem, sed tantùm ne sine licentia Episcopi fiat, præcipit.

CONCLVSIO.

IN mari, vel flumine Missa celebrari nō potest: posset enim sanguinis effusio contingere, cùm nauis continuò moueatur.

Tertia diffi. Quibus diebus integrum erit Missam celebrare?

CONCLVSIO I.

LICITVM erit singulis diebus Missam vnam celebrare, præterquam feria sexta, & sabbato maioris hebdomadæ. Definita est in Can. sufficit. de consecr. d. 1. præterquam in die Natalis Domini: vt in Can. nocte sancta. eadem distinctione habetur.

CONCLVSIO II.

VRGENTE necessitate, licitum erit eadem die duas celebrare Missas. Definita est in Can. sufficit citato, dummodo ieiunium naturæ non soluatur.

Quarta diffic. Qua hora poterit Sacerdos rem sacram facere?

CONCLVSIO I.

CVM PRIMVM albescere incipit, vsque ad meridiem integrum est celebrare: etsi ante meridiem fuerit incepta Missa, perficienda est.

CONCLVSIO II.

POSSVNT fratres Minores ex priuilegio vna hora ante lucem, & alia post meridiem celebrare. Patet in compendio priuilegiorum verbo Missa 2.§.1.& 2.

CONCLVSIO III.

FERIA quinta maioris hebdomadæ publicè, vel secretè Sacerdos celebrare potest: nullus enim est textus istud prohibens: imo permittitur in Can.sabbatho.de consecr.d.3.

Quinta diffic. Quibus vestibus,& vasis Missa celebranda est?

CONCLVSIO I.

OMNES vestes debent esse benedictæ præter Cingulum quod potest non benedici.

CONCLVSIO II.

QVI vestibus nõ bñdictis celebraret irregularitatẽ nõ incurreret. Quia nulla pœna canonica incurritur, nisi à iudice imponatur.

CONCLVSIO III.

ARA, quæ altare nominatur, lapidea esse debet. Definita est in Can.altaria el primero.de consecr.dist.1.

CONCLVSIO IIII.

CALICES consecrati, ex auro, vel argento, vel stanno confecti esse debent. Definita est in Can. Calix. eadem dist.

CONCLVSIO V.

SI quis quamtumuis occultè in calice vitreo, aut ligneo consecraret, peccaret grauissime: quia in vitro est effusionis periculum, & in ligno sanguis imbibi potest.

CONCLVSIO VI.

CALIX fractus reunitus est benedicendus, & consecrandus: quia iam formam calicis amisit. Et idem de vestibus est iudicandum, quod non est intelligendum de calice tornatili, cuius pes est à calice diuisus.

CON

CONCLVSIO VII.

CONSECRATIO vasorum,& eorum,quæ in sacrificio Missæ cõcurrunt, est applicatio tantùm,scilicet, vt sint instrumenta,quibus hoc sacrificium peragatur.

CONCLVSIO VIII.

GRAVISSIMVM peccatum est calice consecrato bibere, aut illo fracto, vas aliquod ad humanos vsus formare:& idem est iudicium de cæteris ornamentis. Quia quę semel Deo dicata sunt, ad humanos vsus transferri non possunt, quod satis exemplo Regis Balthasaris in veteri testamento confirmatur. Sacerdos, qui non ex malitia,sed ex negligentia quacunque sine ara celebrat,vel sine manipulo,aut stola,mortaliter peccare non videtur.

Daniel.c.5.

1.PROPO.

Præter corporalia debent esse duo panni linei in memoriam sanctissimæ Trinitatis.

2.PROPO.

Dubium. Defectus in Missa cõtingentes quomodo supplendi sint, S.Th. 7. defectus numerat. Ex quibus aliqui sunt à nobis in superioribus expositi, quos etiam omnes in Missali sanctiss. Papæ Pij V. expositis reperies. Hactenus de sanctissimo Eucharistiæ sacramento: cuius, faxit Deus Optimus Maximus, quæ sua est infinita misericordia,vt verè participes esse possimus,Amen.

FLORES SACRAMENTI Pœnitentiæ.

DE hoc sacramento differit Mag. sent. à d.14. vsque ad 22. & ibi DD.

Alex. Alen. q.61.& 69.

QVÆSTIO PRIMA, DE HIS QVÆ AD ESSENTIAM POENITENTIÆ PERTINENT.

Art.I. An pœnitentia sit sacramentum nouæ legis?

D.Tho.q.84. art.1. reliqui d.14. Ric.d. 21.art.2.q.3. Dur.q.3.Sco. q.4.d.14.

CONCLVSIO.

POENITENTIA vnum est ex Ecclesiæ sacramentis, Definita est expressè in Conc. Trident. Sess.4. Can.1. lege supra de sacramentis in genere.

Prima

Prima diffic. An pœnitentia supponat pro absolutione à Sacerdote facta, an pro actibus pœnitentis contritione, confessione, & satisfactione?

Alex. Alen. q. 60. m. 2. Ric. d. 6. art. quæst. 2.

TRES sunt opiniones de hac re. Prima tribuitur S. Thom. vbi supra, qua dicitur pœnitentiæ sacramentum non supponere pro absolutione, sed pro actibus pœnitētis, scilicet cōtritione, &c. connotando Sacerdotis absolutionem.

Secunda opinio est Sco. dist. 14. art. 3. q. 4. & d. 16. q. 1. vbi dicit supponere non pro actibus pœnitentis, sed pro absolutione Sacerdotis, connotando actus pœnitentis.

Tertia opinio est Dur. d. 14. q. 3. hic tenet, neque supponere pro absolutione Sacerdotis, nec pro solis actibus pœnitentis, sed pro vtroque: quæ opinio videtur esse B. Tho. loco citato.

CONCLVSIO.

POENITENTIÆ sacramentum, quemadmodum cætera sacramenta constat materia, siue quasi materia, & forma. Expressè definita est in Conc. Flor. & Trid. Sess. 14. cap. 3. & Cano. 4. vbi ita legitur: Quasi materia huius sacramenti sunt actus pœnitentis: forma autem est absolutio Sacerdotis. Vocat autem Concilium actus pœnitentis non materiam absolutè, sed quasi materiam, quia illi actus non manent, quando est sacramentum, scilicet absolutio Sacerdotis: in alijs sacramētis, quæ habēt esse in fieri, in quibus materia cum sacramento manet, absolutè materiam appellauit: nam absolutè & propriè materia est, quæ manet cum re cuius est materia. Vnde quādo Sco. vbi supra dicit, tria illa nullo modo esse partes pœnitentiæ, intelligit propriè, vt loquitur Concilium: quia non manet cum sacramento, quod est absolutio. Nihilominus tamen dicit requiri, & præsupponi ad pœnitentiæ sacramentum.

Secunda diffic. An sit sacramentum pœnitentiæ materia sola, an forma sola, an vtrumque simul?

Alex. & Ric. & Scot. vbi supra.

CONCLVSIO I.

NON supponit pro vtroque simul. probatur: quia pœnitentiæ sacramentum est nomen connotatiuum, quod non supponit pro vtroque simul, sed pro altero tantum. In hac enim, album

Contra Durandum.

currit, non ſupponit album pro homine & albedine: quia non reſoluitur in hanc, ſubiectum, & albedo currunt, ſed in hanc, ſubiectum habens albedinem currit.

CONCLVSIO II.

SACRAMENTVM pœnitẽtiæ ſupponit pro abſolutione Sacerdotis, & nullo modo pro actibus pœnitẽtis, licet illos cõſignificet. Ante probationem primum nota, ſacramentum nouæ legis eſſe ſignum gratiæ non prognoſticum, id eſt, gratiæ futuræ, neque rememoratiuum gratiæ, ſcilicet, præteritæ, ſed demonſtratiuum gratiæ, quæ tunc temporis datur: quãdo tale ſignum, & ſacramentum ponitur. hoc omnes DD. ad vnum fatentur. Iam primum probatur concluſio à definitione ſacramenti. Quia ſacramentum eſt ſignum demonſtratiuum gratiæ, & tale ſignum non eſt confeſsio, ſed abſolutio. Non enim datur gratia tempore confeſsionis, ſed abſolutionis. Secundo, quia ſacramentũ pœnitentiæ efficit, quod ſignificat, vt cætera ſacramenta: & remiſsionem peccatorum, quæ eſt pœnitentiæ effectus, non ſignificat cõfeſsio, ſed abſolutio: nam confeſsio potiùs accuſationem ſignificat. Tertiò cõfirmatur; quia hoc ſacramentum, remittit pœnam virtute clauium, quæ ſunt non in pœnitente, ſed in Sacerdote, quare ſola abſolutio, quæ eſt actio Sacerdotis, & non confeſsio, quæ eſt pœnitentis operatio, erit ſacramentum. Quartò, quia pœnitentiæ ſacramentum eſt cauſa inſtrumentalis gratiæ, & talis eſt ſola abſolutio, quæ eſt ſimul cum gratia ſacramentali, & non confeſsio, quæ præcedit tempore gratiam. Quintò, quia hoc ſacramentum non conficitur per actionem recipientis, ſed Miniſtri, vt conſtat ex Conc. Florentino, & ita non confeſsio, quæ eſt actio pœnitentiæ, ſed abſolutio erit ſacramentum. Vltimo, ratione deprompta ex Con. Trid. Seſſ. 14. c. 3. vbi habetur: Docet præterea ſacra Synodus ſacramenti pœnitentiæ formam, in qua vis præcipuè ipſius ſita eſt, in illis Miniſtri verbis poſitam eſſe, ſcilicet, ego te abſoluo: tunc ita argumentor, vis ſacramenti pœnitentiæ potiùs eſt in abſolutione, quàm in actibus pœnitẽtis poſita, ergo præcipuè abſolutio ſaltẽ erit magis ſacramentum, quàm actus pœnitentis. Alex. opinio q. 60. m. 2. & Ric. d. 16. q. 2. art. 1. & Bon. d. 22. in 2. parte d. q. 2. ſi diligenter eorum verba perpendantur, eadem eſt cum opinione Scoti: dicunt enim formaliter, & ſub ratione ſacramenti conſideratam pœnitentiam ſuppo-

Scot. eſt.

Vega lib. 13. cap. 15. ſuper Conc Trid.

nere

nere pro abſolutione. Quòd ſi obijcias, Sacramentum conſtat ex materia, & forma, ergo vtrumque ſimul eſt ſacramentum. Reſpondeo: quanuis ex vtroque conficiatur, ſupponit tãtum pro altero, vt ex ſecunda concluſione conſtat: quia eſt terminus connotatiuus, qui non ſupponit pro vtroque, neq; eſt vtrumq;: album enim cõponitur ex ſubiecto, & albedine, non tamen eſt ſubiectum, & albedo copulatiuè: quia non reſoluitur per verbum ſubſtantiuum, ſed adiectiuum, ſcilicet, eſt ſubiectum habens albedinem: ita pœnitentiæ ſacramentum eſt forma cadens ſuper confeſsionem pœnitentis. Contra argumentaberis: Omne cõnotatiuũ ſupponit pro formali, & non pro materiali. Reſp. verum eſt de terminis connotatiuis naturalibus, vt album, artificialibus, vt ſtatua, non autem de terminis ſignificantibus res ſupernaturales. Nam iſti ſupponunt pro ſigno gratiæ, vnde Baptiſmus ſupponit pro ablutione facta ſub certa verborum forma, quæ eſt ſignum gratiæ. Similiter pœnitentia pro abſolutione, quæ eſt ſignum gratiæ, & non pro actibus pœnitentis: Vltimò diſputabis, Actus pœnitentis, ſunt cauſa gratiæ, ergo ſunt ſacramenta. Reſpondeo: ſunt quidem cauſa diſpoſitiua, non autem inſtrumentalis. Et ita non ſunt ſacramentum, ſicut eſt abſolutio.

Tertia diffic. An peccata commiſſa ſint huius ſacramenti materia?

Alex. Alen. 79. & 65. S. Th. q. 84. art. 2. Ric. d. 22. ar. 2. q. 2. & d. 16. ar. 4. q. 1. & 2. D. Bo na. d. 16. & 17. Du. d. 17. Sco. d. 14. q.

CONCLVSIO I.

PECCATA commiſſa, non ſunt materia proxima huius ſacramenti, ſed actus pœnitẽtis, ſcilicet, peccatorum deteſtatio, quæ fit per contritionem, & confeſsionem. Definita eſt in Conc. Florent. vbi dicitur 4. ſacramentum eſt pœnitentia, cuius, quaſi materia ſunt actus pœnitentis, ſcilicet, contritio, &c. idem definitur in Conc. Trident. proximè citato.

CONCLVSIO II.

PECCATA ſunt materia remota pœnitentiæ. Nam remota materia eſt, ex qua proxima fit, at deteſtatio peccatorum ex præcedentibus peccatis ortum habet. Sunt autem materia proxima, non facienda, ſed deſtruenda, quemadmodum morbus materia medicinę eſſe dicitur.

S.Tho.arti.3. Durand. d. 22.q.2.

Quarta diffi. An forma sufficiens sit, Ego te absoluo?

TRES sunt circa hanc difficultatem opiniones. Prima Abulensis in 1.p.defensorij cap.6.asserentis,debere esse hanc formam,scilicet ego remitto tibi peccata.

Secunda opinio est dicentium,formam debere esse deprecatiuam,vt absoluat te Deus.

Magist. Cauen.

Tertia opinio est Magistri,& quorundam aliorum affirmantiũ licere vti hac forma,Ego te absoluo:nihilominus tamen Sacerdotem nõ absoluere,sed tantũ ostẽdere pœnitentẽ absolutum. Hæc est cõdẽnata in Cõc.Trid.Sess.14.lege infra de potestate clauium.

CONCLVSIO I.

SVFFICIENS forma est,Ego te absoluo:nam ita expressè definitur in Conc.Flor.& Trid.vbi supra cap.3.

CONCLVSIO II.

NON est aliqua forma præcisa huius sacramenti. Forma enim præcisa est illa,quam Christus præscripsit, vt est forma Baptismi, & Eucharistiæ:Christus autem IESVS nullam huius sacramenti

Ioan.20.

formam præscripsit.Nam Matthæi 26.& 28.& Ioan. 20. solùm legitur:Quorum remiseritis,vel solueritis, &c. conclusio est Scoti,

Liberatur Sco.d.14.q.1. ar.3.

vnde immeritò Sco.à Soto reprehenditur.

CONCLVSIO III.

QVÆCVNQVE forma, vbi authoritatiuè remissio peccatorũ explicatur,erit sufficiens huius sacramenti forma: quia Minister huius sacramenti est iudex , & iudicis est authoritatiuè iudicium proferre.

Vide Caiet. vbi su. S.Th. & in summa verbo Absolutio.

Vnde collige,quòd si quis hac forma vteretur, Ego remitto tibi peccata,verè absolueret.dicitur enim Ioan.20.Quorum remiseritis,&c.vel etiam si dicat,impendo tibi beneficium absolutionis quia authoritatiuè absoluit,peccaret tamen.

Quinta diffi. An impositio manuum Sacerdotis ad hoc sacramentum requiratur?

VIDES.Th.ar.4.vbi supra & Soto d.14.q.1.ar.4.

CONCLVSIO.

NEQVAQVAM talis impositio requiritur. Patet Matth. 18.& Ioan.20.vbi nulla fit huius impositionis mentio.

Sexta

Sexta diffic. An hoc ſacramentum ſit de neceſſitate ſalutis?

Alex. Alen q.39. S.Tho. ar.5. D.Bon. art.1. & 2.. Ric.d.16.art. 4. Sco. d.16. Dur. diſt.16. & 17.

CONCLVSIO I.

HOC ſacramentum non eſt ſimpliciter ad ſalutem neceſſarium. Quia neceſſariũ ſimpliciter eſt omnibus neceſſarium: pœnitentia verò paruulis,& iuſtis,qui nunquam peccauerunt,non eſt ad ſalutem neceſſaria, dicente ſcriptura: Et tu Deus iuſtorum non poſuiſti pœnitentiam iuſtis, Abraham, Iſaac, & Iacob, qui non peccauerunt. *2.Par. c.vlt.*

CONCLVSIO II.

HOMO poſt peccatum mortale commiſſum ſine ſacramento pœnitentiæ ſaluari non poteſt. Ratio eſt: quia de lege non remittitur peccatum niſi per pœnitentiam: vt patet Ioan.20. Quorum remiſeritis peccata,&c.

CONCLVSIO III.

DEFICIENTE copia Confeſſoris, in articulo mortis ſufficiet pœnitentia in voto. & ratio eſt: quia quando actus exterior eſt neceſſarius ad ſalutem, ſatis eſt habere illum actum in re, aut in voto. *Ioan.20.*

VNDE ſufficit ad iuſtificationem, vt tempore contritionis habeatur votum explicitum,id eſt,actuale, ſiue formale propoſitum confitendi:vel implicitum, vt ſi habeat aliquem dolorem de peccatis propter Deum offenſum cum propoſito cauendi omnia peccata,& ſeruandi omnia præcepta diuina:in illo enim generali propoſito implicatur particulare confitendi propoſitum. APPEN. *Eſt Alex. & Ric. d.17.ar. 2.q.1.vbi ſupra.*

Dubium. Quid ſi præ nimio dolore pœnitens non recordetur proponere obſeruantiam mandatorum Dei in poſterum?

CONCLVSIO.

NIHILOMINVS iuſtificabitur. Dicitur enim Ezechi. 33. Impietas impij nõ nocebit ei: in quacunque enim hora conuerſus fuerit,&c. Nam in illo vehementi dolore confeſsionis,votum includitur: quia ſi talis voti tunc recordaretur, haud dubiè proponeret. *Alex.& Ric. eſt.*

Alex. Alen. q.93.m.3. B. Tho.ar.6. & 8 D.Bona.d. 22.q vlt.Ric. dist.14. super literam.

Septima diffic. An pœnitentia sit secunda tabula post naufragium?

CONCLVSIO I.

EST quidem secunda tabula. Ita enim habetur, Can. Secunda tabula.d.1.& in Conc.Trid.Sess.6.cap.14.& Sess.7.Can.2.

Octaua diffic. Quando fuit hoc sacramentum institutum?

ALEX.q.59.D.Tho.art.7.vbi supra,& D.Bon.art.1.q.3.d.17. Ric.d.22.art.2.q.4.

CONCLVSIO.

Ioan. 20. Hoc sacramentum fuit à Christo institutum quando Ioan. 20. dixit Apostolis, Quorum remiseritis peccata, &c. Definita est in Conc.Trid.vbi supra;& Can.3.vbi ita legitur. Si quis dixerit verba illa Domini Saluatoris: Accipite Spiritum sanctum, &c. non esse intelligenda de potestate remittendi, & retinendi peccata in sacramento pœnitentiæ,sicut Catholica Ecclesia ab initio semper intellexit:detorserit autem contra institutionem huius sacramenti ad authoritatem prædicandi Euãgelium,anathema sit.vnde Conc. & cap.5.ibidem.

Alex. Alen. q.63.m.2.ar. 2.& 3.B.Tho. ar.48.& 49. D.Bon.d.20. ar.3.q.2.Ric. d.14.art.9. c.9.

Nona diffi. An post peccatum commissum,& peractam de illo pœnitentiam, teneatur omnis homo vsque ad finem vitæ dolorem habere?

CONCLVSIO I.

VSQVE ad finem vitæ, etiam peracta pœnitentia, tenetur homo peccatorum dolorem habere,id est,displicentiam negatiuam, scilicet, quòd nunquam illi peccata commissa placeant. Ratio est: quia si aliquando placerent, nouum peccatum mortale committeretur:gloriarentur enim tunc cum malefacerent,&exultarent in rebus pessimis. Prouerb. c.2.

CONCLVSIO II.

POENITENTIA exterior post semel peractam pœnitentiam non esse necessaria.Nam ad confitendum, & satisfaciendum non obligatur per totam vitam, sed tempore ab Ecclesia determinato. Non enim vindicat Deus bis id ipsum, nec consurget duplex tribulatio.

Hinc

Hinc non tenebitur aliquis elicere istum actum: non placet mihi peccatum, peccato iam virtute pœnitentiæ purgato: sed tenebitur semper habere, vel propositum, scilicet nunquam peccandi & seruandi in omnibus diuina præcepta. Patet Ecclesiastici 5. De propitiato peccato noli esse sine metu. *B. Th. est artic. 9. Eccles. 5.*

CONCLVSIO III.

TALE propositum non est semper in actu futurum. Ratio est: quia obligaretur homo ad impossibile. Satis enim est, quãdo peccata memoriæ occurrunt, vel aliqua tentatione homo concutitur, tale propositum elicere.

CONCLVSIO IIII.

TENETVR tamen post peractam pœnitentiã sub reatu mortalis peccati occasiones vitare: patet, quoniam qui amat periculum, peribit in illo.

Decima diffi. An Sacramentum pœnitentiæ sit iterabile?

CONCLVSIO.

POTERIT homo post peractam pœnitentiam. Virtute huius sacramenti, quoties peccauerit, peccatorum veniam consequi. Dixit enim Dominus Petro querenti, an septies remitteret fratri peccatum: non dico tibi septies, sed septuagesies septies. Vbi authore D. Aug. numerus finitus pro numero infinito colloçatur. *Alex. Alen. q 63. D. Tho. Ric. vbi supr. q. 2. Durã q. 14. D. Bon. d. 14. ar. 3. q. 2. Cast. verb. pœnitentia her. 3. Matth. c. 18.*

Contra hanc veritatem fuerunt duæ hæreses, contra quas lege D. Th. & patrem à Castro vbi supra. Prima fuit Nouati, dicentis post Baptismum nemini relinqui pœnitentię locum. Secunda asserentium, post Baptismum semel benè posse à peccato resurgere aliquem per pœnitentiam, non tamen amplius. *Hæreses.*

Art. II. An pœnitentia sit virtus, vel virtutis actus?

IN re omnes conueniunt asserentes pœnitentiam esse virtutem in modo tamen dicendi dissentiunt: lege illos. *Alex. Alẽ. q. 54. & 75. Bo. Tho. & reliqui d. 14. D. Bon. art. 1. q. 1. Ric. ar. 1. q. 1. Sot. q. 2.*

CONCLVSIO I.

POENITENTIA actualis, quatenus est nolitio, siue detestatio peccatorum, est actus virtutis, id est, vel generans virtutẽ, vel à virtute genitus. Patet à definitione actus virtutis, qui est elicitus

Prouerb.2. secundum rectam rationem in mediocritate consistens. Recta autem ratio dictat, vt de peccatis non gaudeamus, iuxta illud, Lætantur, cùm malè fecerint, &c. neque quòd de illis vsque ad desperationem, sicut Cain, & Iudas, doleamus, sed in mediocritate, idest, cum spe veniæ à Deo obtinendæ. Quare talis detestatio erit virtutis actus.

CONCLVSIO II.

S.Th.Ric. & Sco.est. POENITENTIA pro tristitia, quæ ex nolitione peccati nascitur, sumpta, non est virtus. Nam virtus est, vel actus, vel habitus: tristitia verò, cùm sit tantùm passio, nihil horum est.

CONCLVSIO III.

SI pœnitentia pro fructibus ex Pœnitentia genitis, siue pro satisfactione, vt pro ieiunio, oratione, eleemosyna accipiatur, est virtutis actus. Patet: quoniam isti actus dictantur, & eliciuntur secundum rectam rationem, & pro illis præmium dabitur, quod non redditur, nisi pro actibus virtutis.

CONCLVSIO IIII.

POENITENTIA sumpta pro habitu vel infuso, vel acquisito inclinante ad pœnitendum, est propriissimè virtus. Nam virtus est habitus electiuus, vel inclinans ad eliciendum actum, quem recta ratio dictat, & pœnitendi habitus inclinat quidem ad dolendum de peccatis cum spe veniæ obtinendæ, quod maximè recta ratio dictat.

Prima diffi. An sit virtus generalis, vel specialis?

Vide DD. vbi supra. TRES sunt opiniones. Prima Sco.q.2.dicentis, pœnitentiam sumptam pro nolitione puniendi peccatum, esse actum iustitiæ punitiuæ, quę est specialis virtus: sumptam verò pro nolitione peccatorum, esse generalem virtutem: quo autem modo sit intelligenda hæc opinio, conclusione prima patebit.

Alex. q. 54. m.1.ar.1.Ric. q.3.D. Bona. vbi suprà. Secunda opinio est cõmunis Alex.D.Bon.Ric.& aliorum affirmantium esse virtutem specialem.

Tertia opinio est Caiet. asserentis, pœnitentiam non esse virtutem generalem, vel specialem, sed pertinere ad religionem.

CONCLVSIO I.

POENITENTIA, quatenus est actus naturalis, generalis virtus est,

tus eſt: Ratio eſt:quia, vt talis eſt,ſolùm deteſtatur peccatum propter amorem virtutum,quibus peccata opponuntur: & quia ſunt contra rectã rationem:tum etiã quia quæcũque virtus inclinãs ad cõplacendũ de actibus continentiæ,inclinat etiã ad diſplicendum de actibus incõtinẽtiæ:& hinc dicitur generalis, quia inclinat ad actus multarũ virtutum.Et in hoc ſenſu eſt Scotus intelligendus.

CONCLVSIO II.

POENITENTIA, vt eſt actus ſupernaturalis, non eſt generalis virtus,ſed ſpecialis ab aliis virtutibus moralibus,& Theologicis diſtincta. Ratio eſt:quia nulla virtus,præter pœnitẽtiam, inclinat ad hunc actum, ſcilicet, pœnitet me peccaſſe propter Deum offenſum:vt illum mihi reconciliẽ,& vitam æternam poſsideam.

Secunda diffi. An pœnitentia ſit virtus infuſa,vel acquiſita?

DVÆ ſunt opiniones.Vna negans Scot.& Durã.vbi ſuprà,altera Caiet.art.5.q.85.S.Th.affirmans. *Alex.Ale.q. 54.m.2.ar.2. §.4.& q.75. m.1.reliq. d. 14.D.Bona. ar.Dur.q.11. & 12.Scot.q. 3.vbi ſup.*

CONCLVSIO.

HABITVS eſt ex plurib⁹ actibus acquiſitus,poteſtque manere informis in peccatore, ſicut aliæ virtutes abſque charitate, in eodem exiſtere poſſunt.Ratio eſt:quia prius natura habet dolorẽ homo de peccatis,quàm Deus iuſtificet illum:vt infra hac eadem quæſtione patebit:quamobrem talis dolor non erit à pœnitentia infuſa elicitus.Patet conſequentia:quia pœnitentia,vel de ſententia Caiet.non infunditur,niſi in iuſtificatione,vnde ſi pœnitentię actus præcedit ordine naturæ iuſtificationem, præcedet quoque pœnitentiam infuſam.Et nota virtutes acquiſitas,mediante ſpeciali auxilio,diſponere quoque ad præmium ſupernaturale,& ita nõ ſequitur cum Pelagio,nos viribus naturæ iuſtificari. *Vide DD.vbi ſupra.*

Tertia diffi.An ſit pœnitentia moralis,vel Theologica virtus?

DVÆ ſunt opiniones. Prima Scot.tenentis eſſe moralem:altera Thomiſtarum. *Alex.Alẽ.q. 54.m.1.ar.2. & 3.& q.75. in 4.D.Bon.*

CONCLVSIO.

NON eſt virtus Theologica,ſed moralis,patet:primò quia virtus Theologica non eſt acquiſita,ſed infuſa: pœnitentia verò, vt

patet ex proxima difficultate, est virtus acquisita, & non infusa. Secundò, quia gratia non destruit naturam, imo perficit: & omnis actus, si multiplicetur, naturaliter generat habitum, cùm sit agens naturale. Quia quantumcũque sit actus meritorius, & disponat ad gratiam, generabit habitum. Et confirmatur: nam si ex multis ieiuniis meritoriis, non generaretur temperantiæ habitus, sequeretur deterioris conditionis esse ieiunantes in statu gratiæ, quàm in statu peccati, cùm de sententia aduersariorum isti per suos actus habitum temperantię acquirant, & non iusti. Contraria opinio est Thomistarũ, qui ex conclusione Scoti colligunt, ex viribus naturę posse hominem pœnitere, quod est Pelagij. Et ratio est: quia habitus acquisitus naturaliter, inquiunt, inclinat ad actus similes illis, ex quibus generatur, & cùm habitus pœnitendi sit acquisitus ex actibus pœnitendi supernaturalibus, naturaliter quidem inclinabit ad illos, & ex consequenti poterimus naturaliter pœnitere, qui fuit error Pelagij. Verumenimuero acquisitus pœnitendi inclinat voluntatem ad actum pœnitendi similem, quantum ad substantiã actus, non tamen quantum ad finem præcipientis, scilicet, Dei, qui vult: vt ille pœnitentis actus sit vltima dispositio ad gratiam, & cùm hoc fieri absque speciali auxilio non possit, non inde sequitur error Pelagij, qui quidem sequeretur, si dixisset Scot. ad actus similes quantùm ad finem præcipientis inclinare.

Scot. liberatur.

Alo. Alen. q. 75. m. 3. D. Bo q. 2. vide DD. vbi sup.

Quarta diffi. An pœnitentia virtus sit iustitiæ species?

TRES sunt opiniones. Prima Sco. q. 2. ar. 1. Secunda est B. Th. ar. 3. inter quos hoc est discrimen, quòd Scot. accipiens pœnitentiam pro detestatione peccatorum, non dicit esse specialem virtutem, vt supra hoc eodem articulo diximus: at verò S. Th. dicit esse speciem, siue partem iustitiæ. Tertia opinio est Duran. dicentis pœnitentiam esse speciem subiectum commutatiuæ iustitiæ: quia pœnitens reddit Deo pœnitendo æqualem culpę illatę satisfactionem, quod est falsissimum, Quia Deus semper punit circa condignum.

CONCLVSIO I.

POENITENTIA non est pars subiectiua iustitiæ. Ratio est: quia pars subiectiua habet totam quidditatem generis: vt homo anima,

animalis, pœnitentia verò non habet totam quidditatem iuſtitiæ: quia per illam non reddimus æqualem pro menſura peccatorum ſatisfactionem, quod eſt ratione iuſtitiæ ſtrictè ſumptæ.

CONCLVSIO II.

POENITENTIA eſt pars potentialis iuſtitiæ, & charitatis. Ratio eſt: quia pars potentialis eſt, quæ non habet totam generis quidditatem, ſed partem illius duntaxat: & pœnitentia, quatenus per illam ſatisfacimus Deo, habet partem iuſtitiæ commutatiuæ: cùm per illam pœnitens dolorem pro peccatis permutet. Quatenus verò pœnitet nos Deum offendiſſe, eſt actus charitatis, atque ita vtriuſque virtutis eſt pœnitentia pars potentialis, & virtus vna ſpecialis ex duabus partialibus virtutibus conſtituta.

Quinta diffic. An pœnitentia ſit in voluntate tanquàm in ſubiecto?

CONCLVSIO I.

SI pœnitentia pro triſtitia ſumatur, in appetitu ſenſitiuo, ſcilicet, in corde ſubijcitur. Ratio eſt: quia contraria nata ſunt fieri circa idem ſubiectum, & cùm lætitia, teſte Ariſtotele, ſit in corde, erit quoque & triſtitia. *Alex. Alen. q. 15. m. 3. art. 2. D D. ar. 4. D. Bon. ar. 2. q. 1. Sco. reliqui vbi ſupr.*

CONCLVSIO II.

SI pœnitentia pro nolitione, & deteſtatione peccatorum commiſſorum ſumatur, in voluntate tanquam in ſubiecto exiſtit. Ratio eſt: quia pœnitentia, vt conſtat ex proxima difficultate, eſt pars iuſtitiæ, & iuſtitia ſubijcitur in voluntate: intellige concluſionem de ſubiecto perfectionis: & confirmatur, quia nolitio peccati eſt actus ſolius voluntatis. *Alex. Alen. q. 57. m. 2. 65. 69. & 77. S. Th. q. 86. reliqui d. 14. & 16. D. Bona. art. 2. q. 2. & 3. Sco. 19. art. q. 1. art. 3. Pater à Caſtr. Verbo peccatum: her. 4. & 6. Vega lib. 13. ſuper Pſal. 73.*

Art. III. An virtute pœnitentiæ omnia peccata mortalia, poſt Baptiſmum commiſſa, remittantur?

CONCLVSIO I.

PECCATA damnatorum ſunt irremiſsibilia. Ratio eſt: quia adeò ſunt obſtinati, vt in illa culpa, quatenus Dei offenſa eſt, poſsit illis diſplicere. Vnde dicitur in Pſalmo: Superbia eorum, qui te oderunt, aſcendit ſemper.

CONCLVSIO II.

NVLLVM eſt peccatum viatoris, cuius pœnitere non poſsit: Conſtat: *Cont. Trid. à 1. capite vſque ad 13.*

Constat: tum ex parte hominis, quia quandiu est viator, habet libe-
Eccles. 15. rum arbitrium ad bonum, & malum: dicitur enim Ecclesiastici 15. ab initio cõstituit Deus hominem, & reliquit illum in manu consilij sui: tum etiam ex parte Dei, qui vult omnes homines saluos fie-
1. Tim. 2. ri, id est, Deus est paratissimus ad subueniendum peccatoribus, vt animæ salutem consequantur.

APPEN. 1. Hinc sequitur nullum peccatum viatoris esse irremissibile. vide Vegam à cap. 2. vsque ad 7. vbi supra, ibi enim multis authoritatibus hanc appendicem confirmat. Nam prouocat nos Deus sua be-
Rom. 2. nignitate ad pœnitendum, & passio Christi IESV est sufficien-
1. Ioan. 2. tissima: ipsa enim pro peccatis totius mundi propitiatio.

APPEN. 2. *Vide Vegam vbi sup. c. 13.* Multa sunt peccata viatorum, quæ nunquam in hoc sæculo, neque in futuro, remittentur. Et nota primum, aliud esse peccatum irremissibile esse, scilicet, quia nullum est institutum remedium, vt possit remitti: vt sunt peccata existentium in inferno, vbi nulla est redemptio. Aliud verò peccatum nunquam remitti, scilicet: quia peccator nunquam dignè pœnitebit. Tale fuit peccatum Antiochi Regis, quem pœnitebat amore tantùm sui, & timore pœnæ, & non propter Dei offensam: tale peccatum erat remissibile:
1. Macha. c. 6. 2. 1. Reg. 1. 2 quia poterat Antiochus dignè pœnitere: nunquam tamen fuit remissum, quia non pœnituit, vt oportebat. De peccato Saulis, & Iudæ, idem est iudicium. Sex errores refert Magister Vega vbi supra, capite secundo, qui sequentibus quinque comprehenduntur.
Hæreses. Et primus horum fuit Nouatiani asserentis, peccata, post Baptismum commissa, esse irremissibilia. Secũdus Armachani libro nono de quæstionibus Armenorum cap. 27. affirmantis, esse aliquos in via, ita in malitia abstinatos, vt secundum legem communem pœnitere haud possint. Tertius quorundam Iudæorum dicẽtium, quartum peccatum esse irremissibile. Quartus eorum, qui existimabant, esse certum peccatorum numerum irremissibilem: ita, vt qui illum attingebat, veniam consequi non posset. Vltimus fuit Lutheranorum confitentium omnia nostra opera esse peccata, & volente Deo præter vnum infidelitatis peccatum, ad pœnam non imputari. Consule etiam patrem de Castro vbi suprà.

Prima diffi. Quidnam eſt peccatum in Spiritum Sanctum, & cur irremiſſibile nominatur?

MAGISTER Vega capite nono vbi ſupra, varias adducit opiniones: quarum prima docet, peccatum poſt Baptiſmũ commiſſum vocari peccatum in Spiritum Sanctum. Secunda Apoſtaſiam à fide. Tertia obſtinationem, & obdurationem mentis. Et quarta peccatum commiſſum ex malitia. Quinta finalem impœnitentiam. Sexta verò aſſerit, tale peccatum eſſe tribuere virtuti dæmonum miracula virtute diuina facta.

CONCLVSIO I.

SEXTA opinio verè, quid peccatum in Spiritum Sanctum ſit, declarat. Probatur ex B. Aug. ſuper Matt. c. 12. Erat IESVS eiiciẽs dæmonium, &c. vbi Chriſtus dicit. Qui blaſphemauerit in Spiritũ Sanctum. &c. & clariùs Marci 3. eadem hiſtoria narratur, in cuius fine dixit Chriſtus IESVS: Qui peccauerit in Spiritum Sanctum, non habebit remiſsionem in æternum, ſed reus erit æterni delicti. Quoniam dicebant, inquit Euangeliſta, ſpiritum immundum habet. *B. Auguſt. Matth. c. 2. Marc. c. 3.*

CONCLVSIO II.

VT peccatum in Spiritum Sanctum nunquam remittatur, requiritur, vt non ex ignorantia, ſed malitia fiat. Probatur exemplo B. Paul. qui perſequebatur Chriſtianos, Chriſti miracula dæmoni tribuens, & conſequutus eſt veniam. Propterea quod ex ignorantia, & non ex malitia blaſphemauit, &c. *1. Timo. c. 1.*

CONCLVSIO III.

NON quæcunque malitia, ſed certa, & determinata, ſoliq; Deo cognita deſideratur, vt tale peccatum nunquam remittatur. Ratio eſt: quia ſi audiremus aliquem blaſphemantem Sanctorum miracula, cõpertumque nobis eſſet, illud ex certa malitia, & inuidia ſanctorum facere: nihilominus tamen eidem pœnitentiam prædicaremus: etſi conuerteretur, ſpem de illius ſalute haberemus: quare ſoli Deo notum eſt, quando ita peccatur, vt nunquam dimittatur.

DVBIVM I.

QVO igitur modo irremiſsibile nominatur? Varię ſunt opiniones, vt citat magiſter Vega vbi ſupra. Prima dicit, non remittetur, non quòd de facto non remittatur, ſicut alia peccata, ſed quia ſic

peccans

peccans nullam habet excusationem: vt qui ex ignorantia, vel ex fragilitate peccat. Secunda dicit, non dimitti non absolutè, sed cõminatoriè, & sub conditione, nempe, si non pœnituerint. Tertia, quia difficilè remittetur. Vltima cõtinetur sequenti conclusione.

CONCLVSIO IIII.

Alex. Ale. q. 57. m. 1. ar. 7. & 8.

TALE esse dicitur, quia quanuis remissibile sit, nunquam tamen de facto remittetur. Et ratio est: quoniam sic peccantes, nunquam pœnitentiam dignam agent, propterea quòd sunt adeò obstinati, vt nihil minus curent, quàm bonis operibus moralibus auxilium speciale ad dignè pœnitendum impetrare.

Secunda diffi. An aliquod peccatum possit sine pœnitentia remitti?

SENSVS est: an, possit sine dolore, & detestatione anteactæ vitæ remitti? S. Th. vbi supra, art. 1, vsque adeo opinatur necessariam esse displicentiam peccati, vt affirmet (quemadmodum à Thomistis declaratur) Deum secundum suam omnipotentiam nõ

d. 15. q. 3. ar. 1. posse remittere peccata sine eorum detestatione. Contraria opinio est Ric. scilicet, per Dei potentiam, peccatum esse absque pœ-

d. 14. q. 1. d. nitentia remissibile, idem tenet Sco, art. 9. vbi docet, peccatum

75. q. 1. ar. 9. posse remitti absque actuali pœnitentia per aliquem actum pœnitentiæ æquiualentem: vt per dilectionem Dei, & martyrium.

CONCLVSIO I.

ADVLTVS, qui ratione vtitur, non potest de lege consequi remissionem peccatorum, quorum recordatur, nisi actuale odium,

Luc. 13. & peccatorum detestationem habeat, ideſt, quin efficaciter nolit peccasse. Patet Lucæ 13. Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis. Tum etiam quia ad remissionẽ peccati duo motus liberi arbitrij requiruntur, primus in Deũ, illum amando, secundus in peccatum, illud detestando, vt definitum est in Conc. Trid. Sess. 6. cap. 6. & 14. ca. 4. & Sess. 14. notanter dicitur, quorum recordatur: nam de obliuio infra dicetur. Vide Vegam lib. 13. cap. 17. & 18.

CONCLVSIO II.

Hæc est Ric. ABSOLVTA Dei potentia, poterunt alicui remitti peccata sine pœnitentia per solam nouæ vitæ inchoationem. Patet. 1. quia, non implicat contradictionem, Deũ dispensare cum aliquo peccatore, vt non teneatur ad pœnitentiam, sed tantùm ad nouæ vitæ

inchoa-

inchoationem, & ad dilectionem Dei super omnia. Nam cùm sint duo actus distincti, dilectio Dei, & detestatio peccati, quibus homo iustificatur, poterit Deus obligare hominem ad primum, & non ad secundum. Et cõfirmatur, quia quanuis impossibile sit aliquem simul diligere Deum, & complacere in peccato, non tamen est impossibile ex diuina dispensatione aliquem diligere Deum, & actualem complacentiam, vel displicentiam peccatorum non habere. Secundò si de lege, per solam dilectionem super omnia ipsius Dei, quando homo non recordatur peccatorum, consequitur illorum remissionem, vt tenet Soto d. 15. q. 1. art. 2. quare non poterit Deus per suam omnipotentiam efficere: vt etiam si homo recordetur, ad eorum detestationem non teneatur, sed ad solam dilectionem Dei super omnia?

Vltimo probat Ricardus suam conclusionem hac ratione: quia cùm possit Deus remittere peccata, mediante pœnitentia, poterit sine illa. Quia quidquid potest Deus facere cum causa secunda, potest se solo præstare.

Erauit Lutherus negans, contritionem, & affirmans, sufficere *Hæresis.* solam nouæ vitæ inchoationem, & Lege Vegam cap. 17. citato.

Tertia diffic. Homo, transacto peccati actu, à qua re peccator denominatur?

TRES sunt opiniones, quas refert Scotus distinct. 14. quæstio. 1.

Prima est S. Thom. 12. q. 86. & q. 103. art. 2. & in 3. p. q. 86. art. 2. qui dicit, denominari à priuatione gratiæ, quam patitur, propter peccatum.

Secunda opinio affirmat, denominari ab iniustitia actuali, quam peccando commisit.

Tertia est Sco. asserentis, talem denominationem esse ab obligatione ad pœnam æternam, quam propter peccata contraxit.

CONCLVSIO I.

PECCATOR non denominatur ab actu transacto, sed à culpa olim commissa, quæ est defectus in anima per peccatum relictus. Ratio est: quia anima actum iam transactum modò non habet, & nemo ab eo quod nõ habet, denominatur: quid? quòd sequeretur

tunc,

tunc, habentem gratiam nihilominus peccatorem denominari, cùm impossibile sit actum illum non commisisse.

CONCLVSIO II.

NEQVE dicitur peccator ab obligatione sola ad pœnam sensus patet: quia existentes in inferno continuò peccant, dicunturque peccatores, & per illa peccata ad nullam pœnam obligantur.

CONCLVSIO III.

DICITVR tamen peccator à priuatione gratiæ propter peccatum commissum. Ratio est: quia peccator dicitur Dei inimicus: & non est inimicus, nisi quia est gratia, & dilectione Dei priuatus.

CONCLVSIO IIII.

DICITVR etiam peccator ab obligatione ad vtramq; pœnã damni, scilicet, & sensus. Probatur prima pars, nam pœna damni idem est quod priuatio gratiæ propter peccatum: quare dicetur peccator ab obligatione ad pœnam damni: quæ quidem pœna, cùm non remittatur, nisi per infusionem gratiæ, neque priuatio gratiæ remittetur. Nam si cæcitas tollitur per visum, etiam priuatio visus. Secunda pars probatur: pœna sensus dicitur peccatum, cùm sit pœna peccati: ergo ab illa homo denominatur peccator, &c. Ita intelligendus est Scot. de pœna damni, & sensus.

Quinta diffic. Quando Deus condonat alicui peccatum, quid remittitur?

CONCLVSIO I.

DEVS tunc actum peccati commissi non destruit. Ratio est: quia ad præteritum non est potentia.

CONCLVSIO II.

DEVM remittere peccatum, de lege est remittere vtramque pœnam damni, scilicet, per restitutionem gratiæ, & sensus per remissionem obligationis ad æternam sensus pœnam.

Sexta diffic. An per solum actum dilectionis Dei super omnia, absque actuali displicentia, aliquando peccata remittantur?

DD. vbi sup. DVÆ sunt opiniones. Prima S. Thom. q. 86. art. 2. & 87. art. 1. quam tenaciter defendit in 4. d. 15. q. 2. scilicet, dilectionem Dei super omnia esse sufficientem ad iustificandum aliquem, dummo

dummodò, prius diligenti inquisitione peccatorum facta, nullius peccati recordetur. Tunc enim, si peccator eliciat actum dilectionis Dei super omnia, eius virtute peccatorum quorum non recordatur, remissionem consequitur.

Secunda opinio est Sco. d. 14. q. 1. ar. vlt. scilicet, peccata remitti per dilectionem Dei super omnia, aut per martyrium: nec differt ab opinione S. Tho. nam dicit, Vbi fortè nō esset cogitatio de aliquo mortali commisso: vbi indicat non remitti peccatum, cuius homo recordatur. Idem docet d. 15. q. 1. art. 3. multi Sco. adhæserunt, quos citat Soto vbi supra B. Tho. hanc opinionem elegantissimè tractat Vega lib. 6. super Conc. Trid. cap. 34. & 35. & nota cō- *Alex. Alen. q. 57. m. 8. D. Bon. art. pen. quæst. 2.*
uenire has duas opiniones: quia ambæ dicunt peccatum mortale, cuius aliquis non recordatur, posse remitti virtute dilectionis Dei, &c. sine actuali pœnitentia. Differunt autem quia de sententia B. Thom. oportet prius fieri diligentem peccatorum inquisitionem: de sententia verò Scot. non videtur necessaria huiusmodi inquisitio.

CONCLVSIO I.

QVANDO aliquis recordatur peccatorum, quorum non habuit pœnitentiam, non potest per solam dilectionem Dei super omnia illorum veniam consequi, quin actualem habeat pœnitentiam. Ratio est: quia qui ignorat aliquod peccatum, excusatur ab eius actuali displicentia propter ignorantiam: ergo qui recordatur: non excusabitur, quin pœniteat. Qui enim habet dilectionem Dei super omnia, & alicuius peccati recordatur, impossibile est, quin illius pœniteat.

CONCLVSIO II.

QVANDO aliquis nō recordatur alicuius peccati non dimissi illius remissionem consequetur sine actuali pœnitentia: si tunc perfectam dilectionem Dei habuerit. Pater: nam apud Lucam dictum est peccatrici, remittuntur, &c. & potest quis habere actum perfectum dilectionis & absq; actuali pœnitentia. Quare poterit tunc diligi à Deo & per consequens peccatorum remissionem consequi: hæc conclusio est D. Tho. & intelligitur, dummodo sit facta priùs diligens peccatorum inquisitio. *Luca 7.*

CONCLVSIO III.

TEMPORE, quo aliquis tenetur ex præcepto contritionem

habere peccatá que confiteri, vt virtute dilectionis, &c. iustificetur necessariò est diligens, & sufficiens peccatorũ inquisitio præmittenda. patet quoniam ratione confessionis, ad quam tunc tenetur, debet, præuia recogitatione peccatorum, suam examinare conscientiam, alioquin mortaliter peccabit, & in hoc sensu est S. Tho. opinio intelligenda.

CONCLVSIO IIII.

TEMPORE, quo non tenetur ad confessionem sub præcepto, non est necessaria peccatorum inquisitio, & recogitatio, vt virtute dilectionis Dei super omnia peccata remittantur. Ratio est, quia recogitatio, & inquisitio peccatorum solùm obligat, quando sunt differenda ad iudicium: vt fiat illorum integra confessio, etiam si teneatur contritionem habere. Quoniam tunc sufficit generalis contritio.

DVBIVM II.

Ille, cui remissa sunt peccata per dilectionem, &c. si illorum deinceps recordetur, tenebitur ne pœnitere?

CONCLVSIO V.

TENEBITVR planè & confirmatur, à simili de Baptismo, & confessione: nam iustificatus ante Baptismum, vel confessionem, tenebitur baptizari, vel confiteri: vt præceptum Baptismi adimpleat. Ergo à simili iustificatus, &c. Vide Vegam vbi supra cap. 75.

Septima diffic. An per martyrium, sine actuali peccatorum pœnitentia, martyr illorum remissionem consequatur?

VIDE DD. vbi supra, & præsertim Vegã super Conc. Trid. lib. 6. cap. 36. & 37.

CONCLVSIO I.

QVI habet alicuius peccati complacẽtiam, etiamsi martyrium patiatur, nullam consequetur gratiam. Ratio est: quia non diligit Deum super omnia. Plus enim diligit se, quàm Deum.

APPEN. Hinc sequitur, concubinarium, vsurarium, meretrices, & alios id genus homines, cùm sint in malo statu, si habeant suorum peccatorum complacentiam, quanuis in contumeliam Christi occidantur,

dantur, non conſequi gratiam, neque véniam, antequam eos ſuorũ ſcelerum pœniteat. Similiter & hæreticum, qui habet complacentiam, &c. Et confirmatur ex D. Paul. Si tradidero corpus meũ: ita vt ardeam: charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt. *1. Corinth. 13.*

CONCLVSIO II.

Qvi tẽpore martyrij illius peccati non recordatur, ſine actuali pœnitentia primam gratiam conſequitur. Confirmatur ex Cã. adhuc. de pœnitentia. d. 3. & in cap. cùm Marthæ. de celebratione Miſſarum. Et quia eſt actus dilectionis Dei, &c. Ioan. 15. & per dilectionem vt modo diximus, remittuntur peccata. *Ioan. 15.*

CONCLVSIO III.

Si tempore martyrij aliquis eſt alicuius peccati conſcius, cuius non pœniteat actu non prę negligentia, ſed propter amorem martyrij, & quia exiſtimat pœnitentiam tunc non eſſe neceſſariam, is per ſolum martyrium ſaluabitur. Ratio eſt: quia duo ſunt remedia inſtituta à Chriſto ad remiſsionem peccatorum, ſcilicet, pœnitentia, & martyrium. Vt conſtat Lucæ 12. & Marc. 8. Qui me confeſſus fuerit corã hominibus, &c. Ergo, qui eligit martyrium, & propter eius amorem exiſtimat pœnitentiam non eſſe neceſſariam, ſaluabitur. Contraria opinio eſt communis, & ſecurior, quam ſequuntur Sco. vbi ſupra, & Soto d. 15. q. 1. ar. 2. vbi dicit: ſi martyr habet tempus deteſtandi peccatum, tenetur ad hoc, niſi vel afflictione mortis vel amore martyrij impediatur. *Magiſtri Vega eſt c. 36. citato.* *Lucæ 12.* *Marc. 8.*

DVBIVM III.

An qui dormiens, & in mortali exiſtens, in contumeliam Chriſti occiditur, per martyrium iuſtificetur?

CONCLVSIO.

Si ille vigilans habuit animum patiendi martyrium, eoque animo ad dormiendum ſe contulit, iuſtificabitur, ſin minus, non. Ratio vtriuſque partis concluſionis ponitur in Capitulo Maiores. extra de Baptiſmo. quia cùm peccatum mortale actu propriæ voluntatis committatur abſque propriæ voluntatis actu non delebitur.

Octaua diffi. An sola oratio sit satis aliquando ad peccatorum remissionem sine actuali illorum displicentia?

Vega lib. 6. super Cõc. Tri. c. 32. & Adr. quodlibet 8.

CONCLVSIO I.

QVI paulo ante mortem habet locum detestandi peccata, si illa non detestetur, virtute orationis gratiam minimè consequetur. Ratio est: quia habet præceptum pœnitendi, Lucæ 13. à quo non excusatur, si pœnitendi locus supperat: & hoc modo intelligendæ sunt omnes authoritates, quæ per solam orationem peccata dimitti negant.

Luc. 13.

CONCLVSIO II.

Ezechi. 28. Psal. 31.

QVANDO aliquis recordatur peccatorum, & illorum pœnitet, sine oratione veniam consequitur. Patet Ezechie. 28. In quacunque hora ingemuerit peccator, &c. Et Psal. Dixi confitebor aduersum me, &c.

CONCLVSIO III.

Adr est. & Vega.

QVANDO mors instat, & præ nimia mortis angustia non recordatur aliquis peccatorum, neque pœnitentiæ, si ex toto corde misericordiam petat, sine actuali pœnitentia per solam orationem iustificabitur. Et probatur, Matth. 7. Petite, & dabitur vobis, &c. vbi B. Chrysostomus, ait: omnis qui petit accipit, siue iustificatus sit, siue peccator: quod intelligitur quando ita orans habet actualem dolorem, & nõ recordatur: quoniam si recordaretur, pœniteret quidem, excusatur tamen propter mortis angustiam. Et Matt. 8. habetur: Serue nequam, nonne omne debitum dimisi tibi, quia rogasti me: ex his locis ità probo conclusionem: Deus pollicetur se daturũ pœnitẽti, quidquid petitum fuerit ad salutem expediens, sed nihil magis expediens, quàm peccatorũ remissio, ergo &, &c.

Marci. 7.

Matth. 8.

Nona diffi. An peccata per ignorantiam commissa remittantur per dilectionem Dei super omn a, aut virtute generalis pœnitentiæ?

Cap. 33.

VT si quis communis vsuram per ignorantiam culpabilem, existimans non esse peccatum. Lege Vegam super Concil. Tri. lib. 6. qui tenet affirmantem partem, & Medinam de pœnitentia q. 2. de confessione dimidiata iteranda, notabili, Similiter dubitari solet.

CON

CONCLVSIO I.

QVANDO peccator virtute pœnitentiæ ſolùm deteſtatur peccata, quæ ſciens commiſit, non autem actu ſimul quę per ignorantiam, in hoc euentu non iuſtificatur virtute pœnitentiæ generalis, neque etiam habet aliquam virtualẽ pœnitentiam. Ratio eſt: quia per generalem peccatorum dolorem non deteſtatur peccator peccata per ignorãtiam commiſſa: quoniam ſi illorum recordaretur, non pœniteret, neque de illis doleret: peccatum autem nunquam remittitur niſi per motum liberi arbitrij, peccato contrarium, id eſt, peccati deteſtationem. *Cap. maiores ext. de Bapt.*

CONCLVSIO II.

QVANDO peccator tempore pœnitentiæ non ſolùm ſcienter commiſſa deteſtatur, verumetiam ſubdit, & pœnitet me, ſi quid per ignorantiam commiſi, tunc peccati ignorati veniam conſequitur: dummodò non habeat propoſitum committendi iterum peccatum ignoratum. Ratio eſt: quia tunc habet actualem diſplicentiã peccatorum per ignorantiam commiſſorum: quemadmodum pœnituit Dauid, quando dixit: Ab occultis meis munda me Domine, &c. *Pſal. 18.*

Decima diffic. An poßit Deus remittere vnum peccatum ſine alio? *DD. vbi ſup.*

CONCLVSIO I.

DE lege non poteſt Deus vnum peccatum ſine alio remittere. Ratio eſt: quia Dei perfecta ſunt opera, & quem ſanat, perfectè ſanat. Tumetiam quia de lege nunquam remittitur peccatum ſine infuſione gratiæ, quæ non poteſt coëxiſtere peccato. *Communis eſt Deut. 32.*

CONCLVSIO II.

DE potentia Dei abſoluta, Deus poteſt remittere quoad culpam vnum peccatum ſine alio. Probatur: quia poteſt Deus de potentia abſoluta remittere peccatum abſque infuſione gratiæ: atque ita vnum peccatum ſine alio. *Ex Soto colligitur.*

DVBIVM IIII.

QVID tunc remittit. Reſpondeo pœnam ſenſus, illi peccato reſpondentem, & pœnam damni: quia exul erit à patria non propter illud peccatum, ſed propter alia. Et nota, quòd tunc non reconciliatur Deo, quia non confertur illi gratia, vt infra patebit.

Contraria opinio est Scot. dist. 15. q.1. art.3. & aliorum quos ipse sequitur.

DD. vbi sup. Castro, Verbo pœn. hær. 2. Vega li.13. à cap. 35. vsque ad finem libri.

Vndecima diffic. An dimisso peccato quoad pœnam æternam, remaneat pœna temporalis luenda?

NOTA primùm cum S.Tho. art.40. dicente duplicem pœnam respondere peccato, æternam, scilicet, propter auersionem à Deo, & temporalem propter conuersionem ad creaturam. 2. Nota, pœnam æternam in temporalem commutari.

CONCLVSIO I.

POENA æterna virtute pœnitentiæ remittitur. Ratio est: quia virtute pœnitentiæ recipit homo gratiam, quæ est acceptio ad gloriam.

CONCLVSIO II.

IN remissione peccatorum pœna æterna virtute pœnitentiæ in temporalem commutatur. Definita est in Conc. Trid. Sess. 6. Can.14. & Sess.14. Can.8. & 12.

Communis est opinio.

CONCLVSIO III.

TANTA potest esse contritio, vt virtute illius omnis pœna tam æterna quàm temporalis remittatur. Patet exemplo Beatæ Magdalenæ, & latronis: & confirmatur ex Can.8. & Can.12. proximè citatis: vbi anathematizantur dicentes, per pœnitẽtiam semper omnem pœnam deleri: vnde colligitur, aliquando ergo delebitur tota pœna.

Alex. Alen. q.65. S. Tho. q.87. D. Bon. d.16. q. vlt. & d.21. Ric. dist.16. Vega. lib.14. supra Concil. Trid. cap.2. & Castro, Verbo peccatũ hæresi 10. & 12. Alex. Alen. in.2.p.q.122. Scot.d.21.

Art. IIII. An peccata venialia etiam virtute pœnitentiæ remittantur?

ABSOLVETVR articulus aliquot difficultatibus positis.

Prima diffic. An peccata venialia sint dictum, vel factum, &c.

HÆC difficultas primò est explicanda, vt totus articulus faciliùs intelligatur. Duæ autem sunt opiniones. Prima B. Tho. 1.2.q.88.art.1.ad primum, & q.89. dicentis, non esse contra legem, sed præter legem. Contraria opinio est Durandi in 2. dist.41. q.6. ad primum, asserentis, esse contra aliquam legem.

CON

CONCLVSIO I.

OMNE peccatum veniale eſt alicuius legis tranſgreſsio. Patet quia omne veniale eſt contra rectam rationem,& agere cõtra rectam rationem,eſt agere contra legem naturalem,præcipientem non eſſe à regula rectæ rationis deuiandum.

DVBIVM I.

Veniale ex imperfectione actus eſt ne contra præceptum Diuinum?

CONCLVSIO II.

EST quidem:non tamen contra illius finem,ſcilicet, charitatẽ. Ratio eſt:quia peccatum veniale eſt contra actum alicuius virtutis moralis,vel Theologicæ,de quibus ſingulis data ſunt præcepta.Non eſt tamen contra finem præcepti, quia non deſtruit charitatem:& in hoc ſenſu vera eſt Durandi opinio.

Hinc colligitur,veniale peccatum non eſſe contra finem legis, ſed præter finem.Quia veniale non deſtruit dilectionem Dei,quę eſt totius legis finis.Ad Rom.13.ſolũ enim impedit charitas augmentum,cùm ſit actus,qui non refertur in Deum,atque ita dicitur eſſe præter finem legis:& in hoc ſenſu vera eſt S.Tho.opinio, dicentis,veniale peccatum non eſſe contra legem ſimpliciter. Nam eſſet ſimpliciter contra legem,ſi eſſet actus legi,& fini legis,ſcilicet,charitati contrarius,& incompoſsibilis cum illa. APPEN.1. *Ad Rom. 13.*

Hinc peccati venialis definitio ita colligitur, vt dicatur eſſe actus contra aliquam legem:compoſsibilis tamen cum fine legis, ſcilicet,charitate. APPEN.2.

Contra hanc veritatem de peccato veniali fuerunt multæ hæreſes:præſertim vna cuiuſdam Caluini,qui negauit eſſe peccatum veniale:in quas doctiſsimè Caſtro,& Vega vbi ſupra inuehuntur. *Hæreſes.*

Secunda diffi. An pœnitentia ſit neceſſaria ad remiſsionem venialium?

QVATVOR ſunt opiniones.Prima dicit, remiſsionem venialium nihil aliud eſſe,quàm remiſsionem pœnæ temporalis propter venialia infligendæ. *Alex. Alẽ. q. 99.m.1.ar. 5. D. Bona. d. 17.q.1.ar. vl. & d.1.ar.1.*

Secunda opinio dicit,peccatum veniale nõ remitti per ſolutionem pœnæ tantùm,ſed requiri etiam culpæ remiſsionem,quæ per

quemcunque actum meritorium remittitur, quanuis homo non operetur hac intentione: vt culpa sibi remittatur, & quanuis actu ille non sit actualis, siue virtualis pœnitentia hæ duæ referuntur à Sco. in 4. dist. 21. quæst. 1.

Tertia opinio est Dur. d. 16. q. 2. opinantis, non remitti veniale nisi per contritionem, vel aliquam actualem displicentiam, asseritque non sufficere actum dilectionis Dei super omnia, vt venialia remittantur.

Quarta est S. Tho. q. 82. artic. 1. qui defendit sufficere virtualem pœnitentiam ad venialium remissionem.

CONCLVSIO I.

PECCATVM veniale non remittitur per solam pœnæ, quæ illis respondet, remissionem: quia post peccatum veniale non solùm manet obligatio ad pœnam, verumetiam macula, & culpa, per solam pœnæ solutionem non tollitur: culpa enim non remittitur, nisi per suum contrarium, scilicet, per displicentiam, quæ est contraria complacentiæ in peccatis.

c. maiores. ext. de bapt.

CONCLVSIO II.

AD remissionem venialium necessaria est actualis, aut virtualis pœnitentia. Ratio est: quia veniale peccatum est auersio secũdum quid à Deo: auersio autem cùm sit priuatio conuersionis, solùm tollitur per conuersionem: nullus autem conuertitur in Deum, nisi per actualem pœnitentiam, vel habitualem, qualis est dilectio Dei super omnia.

CONCLVSIO III.

NON omnia venialia remittuntur per quemcunque actum dilectionis Dei, nisi sit actus perfectissimus, benè tamen aliqua, exẽpli causa, per istum actum propono obedire Prælato in omnibus propter Deum inobedientia venialis commissi, non autem mendacium iocosum remittitur. patet: quia ex isto actu dilectionis sequitur displicentia inobedientiæ, si tunc homo recordatur, non autem displicentia mendacij iocosi: tumetiam quia talis actus dilectionis est compossibilis, cum proposito mentiendi, & ita non erit mendacij virtualis pœnitentia.

Tertia

Tertia diffi. An requiratur propoſitum cauendi deinceps venialia?

S. Th. vbi ſupra ar. 1.

CONCLVSIO.

TENETVR habere propoſitum vitandi ſingula venialia, id eſt, in particulari, ſcilicet, hoc veniale, verbum otioſum, & hoc, ſcilicet, immoderatum riſum, non tamen omnia venialia collectiuè, quemadmodum tenetur habere propoſitum cauendi omnia mortalia collectiuè. Ratio eſt: quia homo in gratia cõſtitutus, habet facultatem vitandi omnia mortalia, non tamen venialia omnia: vt ſunt illa, quæ ex imperfectione actus oriuntur.

Quarta diffi. An propoſitum cauendi venialia, quorum pœnitet, debeat eſſe formale, vel virtuale?

CONCLVSIO.

QVORVM virtualiter pœnitet, tenetur habere virtuale propoſitum cauendi illa, alioqui enim non ſufficienter pœniteret. Ratio eſt: quia nullus dignè pœnitet, ſi habeat reincidendi propoſitum.

Quarta diffi. An qui habet propoſitum committendi veniale ex contemptu, mortaliter peccet?

Caie. in ſumma verb. Cõtemptus.

RESPONDEO vno verbo, aut eſt contemptus ſimpliciter: quando aliquis nullo fine peccat, niſi vt ſuperioris præceptum tranſgrediatur, aut eſt ſecundum quid.

CONCLVSIO I.

SI quis habeat propoſitum committendi omnia venialia ex contemptu nocumenti, quod ex veniali ſequitur, is ſolùm peccabit venialiter, quãuis conſtituat ſe in periculo peccandi mortaliter, incerto tamen: Ratio eſt: quia talis contemptus eſt ſecundum quid, ratione parui nocumenti.

CONCLVSIO II.

SI autem habeat propoſitum committendi omnia peccata venialia, vel vnum tantùm ex contemptu ſimpliciter, mortaliter peccabit, & grauiſsimè. Ratio eſt quia vult peccare, vt non obediat ſuo Prælato, quod quidem naſcitur ex odio legiſlatoris, verum de his in floſculis 2. lib.

Quinta diffi. An virtute attritionis venialia remittantur, attritio in gratia existente?

CONCLVSIO.

VT per talem attritionis actum venialia remittantur, debet esse specialis attritio venialium, Ratio est: quia cum attritione generali mortalium est composibilis complacentia venialium: vnde talis attritio non est virtualis pœnitentia venialium: non enim sequitur, pœnitet me peccasse mortaliter propter pœnas inferni, ergo nollem dixisse verbum ociosum, quamobrem attritio remittens venialia debet esse specialiter illorum: estque actus dilectionis, quia à gratia, & charitate imperatur: vt si quis in gratia existens diceret, nollem venialiter peccasse: quia mihi gloria dilatabitur, & diutiùs in purgatorio immorabor. Soto tenet sufficere generalem attritionem, d. 15. q. 2. ar. 1.

S. Th. vbi su. *Sexta diffi. An quoties prima gratia per contritionem, vel sacramentum infunditur, venialia remittantur?*

CONCLVSIO I.

SI tunc alicuius peccati complacentiam habet tale veniale non remittetur: quia ad remissionem venialium requiritur pœnitẽtia, siue displicentia, quam ipse non habet.

CONCLVSIO II.

SI nullius peccati venialis, complacentiam habet, omnia venialia remittuntur, quemadmodum & mortalia. Patet: nam si remittuntur mortalia, quod maius est, & venialia quoque cõdonabũtur.

Septima diffic. An per receptionem cuiuscunque sacramenti omnia venialia remittantur?

CONCLVSIO.

REMITTVNTVR, si nullius complacentia habeatur, & susceperus sacramentum dignè accedat. Ratio est: quia talis susceptio est actus meritorius, & per consequens dilectionis Dei, &c. quid? quòd, si per sacramentale, vt infra dicetur, remittuntur, & per sacramenta remittentur?

Octaua

Octaua diffic. An etiam per quemcunque actum meritorium?

CONCLVSIO.

ETIAM remittuntur. Ratio est: quia quicunque actus meritorius est actus dilectionis super omnia, nam est virtualis pœnitentia venialium. Limitanda est conclusio iuxta 3. concl. 2. diffic. huius artic. *Scoti est.*

Nona diffic. An etiam virtute martyrij, quod aliquis inter dormiendum patitur, illi venialia remittuntur?

CONCLVSIO.

QVANDO aliquis se confert dormitum absque venialium complacentia, etiam si nihil de martyrio cogitet, si in odiũ Christi occidatur, remittentur illi venialia. *S. Th. est vbi supra, ad 1.*

Decima diffic. An in purgatorio remittuntur venialia?

CONCLVSIO.

REMITTVNTVR quidem. communis est DD. sententia dist. 21. & probatur Matth. 20. dixit Christus, Peccatum in Spiritum sanctum, neque in hoc seculo, neque in futuro remittitur. Hinc à contrario sensu colligo, ergo aliqua peccata remittuntur in alio seculo, scilicet, in Purgatorio: nam in inferno nulla est redemptio. *Alex. Alen. 2. p. q. 124. m. 9. & 10. D. Bona. d. 21. toto artic. 1. Matth. 20.*

DVBIVM II.

QVO igitur modo remittuntur in Purgatorio? Varij sunt modi dicendi, Scotus dicit in instanti mortis, id est, in primo non esse hominis: quia iam est extra viã remitti venialia, in quibus perseuerauerit vsque ad mortem, propter merita, quæ homo habuit in via: quia merita, quæ sunt causæ remissionis venialiũ, perseuerantia in venialibus non impediuntur. 2. Duran. dicit, remitti quoad culpam in Purgatorio propter displicentiam, quam habent illic animæ venialium, cùm sint in charitate: quia culpa tollitur per suum contrarium. 3. Soto dist. 15. q. 2. art. 2. asserit remitti quoad culpam in Purgatorio propter actum charitatis, & continuam patientiã, quam dum cruciantur, habent. Et ratio est: quia iste actus

est

est virtualis pœnitentia: remittuntur tandem in purgatorio per orationes Ecclesiæ, vt constat.

Vndecima diffic. An Venialia peccata per sacramentalia remittantur?

SACRAMENTALIA, sunt operationes ab Ecclesia institutæ ad dignam sacramentorum receptionem.

CONCLVSIO I.

ORATIO Dominica virtute illorum verborum, Dimitte nobis, &c. remittit venialia. Ratio est: quia his verbis habetur virtualis pœnitentia, & constat Can. de quotidianis. de pœnitẽtia. d. 3.

CONCLVSIO II.

AQVA benedicta perfusa remittuntur venialia. Constat Can. aquam. de consec. d. 3. vbi expressè habetur.

CONCLVSIO III.

RECEPTIONE Eucharistiæ, vel alterius sacramenti etiam remittuntur venialia. suprà hoc arti. patet.

CONCLVSIO IIII.

CONFESSIO generalis remittit venialia: quia est actualis pœnitentia venialium.

CONCLVSIO V.

PER Elemosynam venialia peccata remittuntur. Et constat Can. medicina de consec. d. 1. & quia est actus dilectionis Dei.

CONCLVSIO VI.

BENEDICTIO Episcopalis remittit quoque venialia, hæc ex consuetudine Ecclesiæ habetur. Hæ conclusiones sunt ex communi Doctorum sententia, & continentur hoc carmine Orans, Tinctus, Edens, & Confessus, Dans, Benedicens.

S. Th. est vbi supra art. 3.

Duodecima diffic. An remittantur etiam simul quoad pœnam?

PRÆDICTIS actibus culpæ remittuntur, nõ tamen omnis pœna. Ratio est: quia sequeretur habentẽ sola venialia si tempore mortis aqua benedicta aspergeretur, statim ad cœlum euolare, quod est difficile creditu, scilicet, tantam Purgatorij pœnam remitti per solam aquæ benedictæ aspersionem: remittitur tamen pœna iuxta quantitatem feruoris, & charitatis in Deum, quæ per hos actus excitatur.

Decima

Decimatertia diffic. An prædictis operantibus peccata venialia ex opere operato, vel operantis remittantur?

DE aqua benedicta, & Epiſcopali benedictione eſt opinio S.Thom.vbi ſupra ad 1.& Ricar.d.16.q.1.artic.4.remitti veniale ex opere operantis.Contraria opinio eſt Sco.d.15.q.2.arti.3. quòd remittantur ex opere operato.

CONCLVSIO I.

AQVA benedicta,& Epiſcopalis benedictio ex inſtitutione Eccleſiæ remittit venialia ex opere operato. Ratio eſt:quia, ſi ex opere operantis ſolùm ita remitteret aqua non benedicta errore ſuſcepta,atque benedicta:& ita prodeſſet benedictio ſimplicis Sacerdotis errore ſuſcepta, ac Epiſcopalis benedictio. Vtrobique enim operatur intentio operantis,quod quidem eſt falſum.

CONCLVSIO II.

VT virtute horum ſacramentalium venialia remittantur, deſideratur actualis attētio ſaltem in principio actus.Patet: quia ſicut ad mortalium remiſsionem per ſacramentum, requiritur aliquis actus,vt contritio,vel attritio:ita etiam,vt venialia per hæc ſacramentalia, remittantur. Sunt enim venialia peccata commiſſa per propriam voluntatem,quemadmodum,& mortalia.

Decimaquarta diffi. An venialia abſque mortalibus remitti poſsint?

Alex. Alen. q.69 m.9.ar. 5.D. Bona.d. 15.q.11.

SENSVS eſt: an exiſtens in mortali, poſsit pœnitere venialium, & illorum remiſsionem conſequi, non dimiſsis mortalibus.

Duæ ſunt opiniones.Vna Duran.d.16.q.3.qui dicit exiſtentē in mortali, ſiue in via,ſiue extra viam, poſſe pro venialibus ſatisfacere.Contraria opinio eſt communis S.Tho.vbi ſupra art. vlt. & Ric.d.26.art.vlt.Prima opinio falsò tribuitur Sco.d.22.q.1. quòd dixerit in inferno poſſe venialia remitti.Sco.enim opinio agit in Alexandrum,Diuum Thomam,& Ricardum:poſtea verò in verſiculo,Sicut iſte modus non placet,&c. affirmat remiſsionem venialium fieri per remiſsionem culpæ, & pœnæ,per aliquē actum contrarium magis Deo gratum,quàm fuerit culpa commiſſa, vel per actum meritorium gratię,& cùm in inferno nullus ſit locus

actibus

actibus meritoriis, sequitur profectò Scotum non primam, sed secundam opinionem amplexum fuisse.

CONCLVSIO I.

VNVM veniale potest sine alio remitti. Quia cùm maneat in amicitia Dei qui solum habet venialia, poterit pro vno veniali, & non pro alio satisfacere, vt pro mendacio iocoso, & non pro officioso: poteritque Deus remittere vnum, non remittendo aliud.

CONCLVSIO II.

MORTALE peccatum potest de lege sine venialium remissione dimitti. Ratio est: quia veniale est compossibile cum gratia, eius infusione, sine qua non fit de lege mortalis peccati remissio.

CONCLVSIO III.

QVANDO mortale, & veniale simul insunt, impossibile est de lege venialia remitti absque remissione mortalium. Ratio est: quia illorum remissio est actus amicitiæ, & qui est in mortali est Dei inimicus, & non potest talem actum habere: tum etiã neq; per sacramentalia, quæ operantur virtute passionis Christi, cuius effectus existentibus in mortali: quia sunt indispositi, non applicãtur.

CONCLVSIO IIII.

IMPOSSIBILE est quoad ad culpam, vel pœnam existenti in inferno veniale remitti. Patet quia ibi existens non potest habere actum dilectionis Dei neque recipere sacramentalia, quibus venialia remittũtur: quare si culpa est in perpetuum duratura, & pœna. Lege Vegam omnino à cap. 11. vsque ad finem ferè lib. citati.

Art. V. An possit Deus de potentia absoluta remittere peccata, sine gratiæ infusione?

Sco. liberatur. Alc. Alen. q. 58. m. 1. art. 2. D. Bon. d. 17. q. 1. ar. 1.

DVÆ sunt opiniones S. Th. 12. q. 113, qui affirmat, hoc esse impossibile. Contraria opinio est Sco. m. 1. d. 17. & 2. d. 18. & in 4. d. 1. q. 6. & d. 14. q. 1. & d. 26. q. 2. asserẽtis, neque ex parte Dei, neque ex parte subiecti implicare contradictionem posse peccata absque infusionem gratiæ remitti.

CONCLVSIO.

Scot. est.

NON implicat contradictionem Deum remittere alicui peccatum absque infusione gratię. Probatur Cõclusio variis rationibus. Prima potest Deus creare hominem in puris naturalibus, quare

poterit

poterit illum ad eundem ſtatũ reducere,& abſque gratia reparare. Dices: Gratia,& peccatum opponũtur priuatiuè ex natura rei poſt peccatum, quemadmodum cæcitas & viſus in catulo poſt nonum diẽ, licet quando eſt in puris naturalibus non opponantur priuatiuè,atq; ita ratio Scoti non habet vim: contra illa ptiuatiuè opponuntur,quorum alterum neceſſariò ineſt ſubiecto poſt tẽpus à natura determinatum,id eſt, quando ſubiectũ habet aptitudinem ad talem formã: vt eſt catulus poſt nonum diem: homo autẽ quando eſt in puris naturalibus, eſt magis aptus ad gratiã, quàm poſt peccatũ,& tamen tunc gratia, & peccatũ per te non opponuntur priuatiuè ex natura rei: ergo neque poſt peccatum. Deinde ſimilitudo catuli nõ viget: quia antè nonũ diem cæcitas & viſus reſpectu illius nõ opponũtur priuatiuè, propterea quòd catulus nõ eſt aptus ad formã: homo verò in puris naturalibus eſt aptus ad gratiã magis quàm poſt peccatum: quare minus poſt peccatum opponuntur priuatiuè, quàm antea. Secunda, Deus per ſuam omnipotentiam abſolutã poteſt abſque aliqua culpa beatos beatitudine, & iuſtos gratia expoliare,eoſq; ad pura naturalia perducere,quod DD. contrariæ factionis concedunt: quare multò magis homini priuato gratia propter peccatum,poterit peccatum remittere,illum in puris naturalibus conſeruando. Tertia poteſt homo iniuriam remittere inimico, non reconciliando illum in priſtinam amicitiã: cur non poterit & Deus? cùm inter amicum, & inimicum detur medium,nempe,non amicum. Quarta conſtat ex his,quæ in peccato remittuntur,quæ poſſunt remitti abſque infuſione gratiæ, nempe, offenſa,quæ remittitur per ſatisfactionẽ,ſuper pœnitẽtiam, vel remiſſionẽ huius pœnitentiæ: vt fit inter homines, in quibus tandiu manet offenſa,quãdiu nõ fit ſatisfactio,aut nõ remittitur iniuria. 2. reatus per remiſſionẽ pœnæ æternæ. 3. de ordinatio per rectitudinem naturalẽ,quæ nihil aliud eſt,quàm facilitas, & prõptitudo ad bonũ,quæ fuerat per peccatũ deperdita. 4. macula non imputando priuationẽ gratiæ ad peccata præterita. Quia poteſt Deus remittere maculam inſtituendo, vt ille,qui eſt in peccato maneat extra gloriam,non in pœnam peccati,ſed ad declarandã,& manifeſtandam ſuam potentiam ver. g. vt ſi aliquis exulet à regno propter delictum commiſſum, poteſt Rex auferre ei delictum, & quòd maneat extra regnum: non tamen propter delictum, ſed propter

alias

alias causas, atque hoc est remitti maculam, non imputando priuationem gratiæ ad præterita peccata.

Iam nota aliqua ad soluenda argumenta contrariæ opinionis. Primùm animaduerte, gratiam, & peccatum non esse priuatiuè opposita ex natura rei. Ratio est: quia potest Deus ex sententia omnium Theologorum creare hominem in pluribus naturalibus absque gratia, & peccato: vt fuit homo in statu innocentiæ ex sententia Sco. Secundum, neque ex lege priuatiuè opponitur. Ratio est: quia peccatum non solum significat priuationem gratiæ sed quòd sit talis priuatio in pœnam culpæ, quæ quidem culpa est inimicitia, & aliquid contrarium, & non sola priuatio. Tertium, posse remitti pœnam damni sine acceptatione ad gloriam, per solam non imputationem priuationis gloriæ propter peccatum. Potest enim Deus instituere, vt aliquis sit priuatus gloria, & non propter peccatum, quemadmodum potest nunc expoliare beatos absque vllo peccato beatitudine, quam possident, & talis expoliatio non esset illis pœna. Quartum, conuersionem, & auersionem non opponi priuatiuè, neque ex lege, neque ex natura rei, sed vel contrariè, & tunc auersio idem est, quod inimicitia, & conuersio idem, quod animicitia, vel contradictoriè, & tunc auersio est non amicitia, & conuersio amicitia. Dices: Auersio videtur conuersionis priuatio. Respondeo, non est priuatio: vt cæcitas respectu visus. Significat enim quoque aliquid positiuum, scilicet, inimicitiam, & quæ est pura priuatio, solam negationem significat in subiecto aptè nato. Dices, quid plus significat inimicitia, quàm gratiæ priuatio significat? Respondeo, importat quidem gratiæ priuationem non absolutè, sed in pœnam culpæ: & ita contrarium, & non tantùm priuatio, vnde conuersio & auersio sunt sicut amicus, & inimicus, vel non amicus.

Prima diffic. An ad remissionem venialium requiratur etiam gratiæ infusio?

Caiet. 12. q. 103.

DVÆ sunt opiniones extremæ. Prima Palud. d. 16. q. 1. art. 2. scilicet, veniale plerumque remitti absque gratiæ augmento. Contraria opinio est S. Tho. d. 87. art. 1.

CONCLVSIO I.

AD remissionem venialium non requiritur, primæ gratiæ infusio.

fusio. Patet: quia venialem non contrariatur gratiæ, cùm sit illi compossibile: vnde ad sui remissionem non requirit ex natura rei gratiæ infusionem.

CONCLVSIO II.

QVOTIES in via veniale remittitur, gratia præexistens augetur. Patet: quia venialis remissio fit per actum elicitū ab existenti in gratia, qui est Deo magis acceptus, quàm fuerat peccatum odiosum.

CONCLVSIO III.

GRATIÆ augmentum non est necessarium ad remissionem venialis. Ratio est: quia in purgatorio venialia remittuntur, vbi gratia non augetur: quia ibi non est locus actui meritorio, per quem gratia augeatur.

Secunda diffic. An actus pœnitentiæ sit prior infusione gratiæ? intelligitur titulus de prioritate naturæ.

Alex. Alen. q. 58. & 73. m. 1. S. Th. q. 85. art. 6. & 12. q. 103 art. 6. & 8. D. Bona. d. 17. q. 1. art. 1. Ric. & Sco. d. 14. q. 2. art. 2.

DVÆ sunt opiniones, quæ etiam si videantur contrariæ, non sunt tamen. Prima est S. Tho. tenētis, dispositiones imperfectas præcedere tempore gratiam: perfectam verò dispositionem esse simul tempore cum gratia, posteriorem tamen natura. Hæc fuit etiam Alex. & Reliquorum quos citauimus. Altera opinio est Scot. quæ est eadem ferè cum communi opinione, qui statuit tria instantia naturæ, supposito tamen, quòd prius per aliquam temporis moram à Deo præfixam, homo continuauit dolorem peccatorum, in vltimo autem instanti illius tēporis est actus pœnitentiæ, & simul tempore charitas. Sed in isto instanti tēporis sunt, inquit, tria instantia naturæ: in primo enim instanti est actus pœnitentiæ, in secūdo infunditur charitas, in tertio actus pœnitentiæ efficitur contritio, cuius virtute remittuntur peccata: dolor enim sine charitate non est contritio, sed attritio duntaxat.

CONCLVSIO I.

IN genere causæ formalis prius natura est gratiæ infusio, quàm sit perfectus actus pœnitentiæ, qui contritio nominatur. Ratio est: quia causa formalis est prior suo effectu: prior enim est albedo, quàm sit subiectum album, quia dat illi tale esse: & gratia causa formalis est contritionis, & iustificationis nostræ: vt docet Conc. Trid. Sess. 6. cap. 6. & 7.

CONCLVSIO II.

QVATENVS contritio est causa dispositionis gratiæ, id est, in genere causæ materialis, posterior natura est actus contritionis gratiæ infusione. Ratio est: quia dispositio materiæ præsupponitur ad causam formalem, & contritio disponit subiectum, vt sit aptum ad receptionem gratiæ, quæ est formalis causa: atq; ita conciliantur opiniones.

Tertia diffic. An gratiæ infusio sit remissio culpæ prior natura?

TRES sunt opiniones. Prima S. Th. 1.2. q. 13. ar. 8. scilicet, vtrũque effectum simul tempore esse, priùs tamen natura Deum infundere gratiam, quàm remittat culpam. Secunda est Sco. d. 16. q. 2. & in 1. d. 17. q. 1. notab. Contra istam conclusionem, qui ait, infusionem gratiæ secundum intentionem Dei esse priorem remissionem culpæ: at verò ordine exequutionis, priùs Deum remittere culpam, quàm infundat gratiam. Tertia est media Ric. dist. 17. ar. 4. q. 4. vbi ait, gratiam duplicem sortiri effectum, scilicet remissionẽ culpæ, reconciliationem cum Deo: priùs tamen efficere primum, quàm secundum. & ita de sententia Ric. remissio culpæ prior est reconciliatione peccatoris.

CONCLVSIO I.

Scoti est. INFVSIO gratiæ, & culpæ remissio non sunt duæ mutationes reales, sed vnica tantùm. Ratio est: quia mutationes reales multiplicantur ad multiplicationem realem terminorum: quando enim vterque terminus à quo, scilicet, & ad quem, est realis, duæ interueniunt mutationes reales: vnde cùm culpa non sit ens reale, mutatio culpæ ad non culpam non erit mutatio realis, sed rationis tantùm: erit autem realis mutatio, ex non gratia ad gratiam: vnde consequens fit, remissionem culpæ, & infusionem gratiæ esse vnam tantùm mutationem realem, & vnam actionem Diuinam, quanuis sit duplex effectus. Tot enim sunt actiones, quot sunt mutationes, & cùm sit vna tantùm mutatio, erit vnica actio.

CONCLVSIO II.

SI gratiæ creatio, & culpæ remissio considerentur, quatenus gratiã in anima subijcitur, prior est expulsio culpæ ab anima, atque remissio, quàm sit gratiæ receptio. Prior enim est passi dispositio

dispositio formæ introductione, sine receptione in eodem passo: nam actus actiuorum sunt, &c. & cùm anima ad gratiam per remissionem culpæ disponatur, erit prior profectò remissio culpæ, quàm sit in anima gratiæ receptio. Et hoc modo intelligenda est Scoti opinio, scilicet, ex parte subiecti, & in genere causæ dispositiuæ, siue materialis, atque ita sententiæ D. Thom. minimè repugnat.

Alex. q. 16. D.Th. q. 18. 1.D.Bona. d. 17 q.1.art.2. reliqui, d.14. Vega à c. 23. vsque ad 26.li.6. super Concil. Trid. & lib.13.cap. 13.Cast. Ver. timor & ver bo Contritio. contra hæreses.

Art. VI. An pœnitentia à timore pœnarum inferni incipiat?

CONCLVSIO I.

AD iustificationem impij, vel peccatoris semper speciale Dei Optimi Maximi auxilium desideratur. Definita est in multis Conciliis Arausicano 2. cap. 7. & Mileuitano cap. 5. & Trid. Vide Castrum vbi suprà.

CONCLVSIO II.

AD iustificationem impij, quinque actuales dispositiones solent concurrere. Prima est motus fidei, de qua ad Hebr. Sine fide impossibile est placere Deo. Secunda, timor gehennæ, de qua Eccl. 1. Timor Domini expellit peccatũ. Tertia, spes venię, de qua Matth. 9. Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Quarta, motus charitatis, vt Deũ diligere incipiat, de qua Ioã. 14. Qui diligit me, diligetur à patre meo: vltima, dolor de peccatis, de quo Actorum 2. pœnitentiam agite, &c. hæc conclusio est expressè definita in Conc. Trid. Sess. 6. cap. 6.

Ad Hebr. 1. Ecclesia. 1. Matth. 9. Ioan. 14. Act. 2.

Hanc conclusionem intellige, vt communiter accidit. Tanta enim charitate potest infidelis inflammari: vt non timore gehennæ, sed filiali solùm concutiatur. Patet exemplo B. Pauli, qui statim dixit: Domine, quid me vis facere?

Paul. acto. 6.

CONCLVSIO III.

IN iustificatione peccatoris frequenter hi motus positi nõ concurrunt, sed sola charitas cum pœnitentia. Hoc enim experimento in nobis ipsis comprobamus, qui absque motu formali fidei, aut spei, aut timoris gehennę, mouemur charitate in Deum, atque ita peccata detestamur, neque requiritur: vt motus charitatis, & pœnitẽtiæ sint duo motus, sed vnicus duntaxat, nempe, vt de peccatis propter Deum doleamus.

APPEN. Hinc colligo exordium pœnitētiæ ſpeciali Dei auxilio ſemper fieri: in impio quidem à fide, in peccatore à charitate: quòd autem fiat à timore gehennæ, accidentale eſt.

Hæreſes. Hinc confutatur primum hæreſis Pelagij aſſerētis, gratiam, vel ſpeciale auxilium non eſſe neceſſarium ad meritoriè operandum, ſed tantùm, vt faciliùs operemur, quod eſt hæreticum: Chriſtus enim ſimpliciter dixit. Sine me nihil poteſtis facere: ſecundus error Lutheri dicentis, abſolutè timorem gehennæ eſſe malum.

Ioan. 15.

Scot. liberatur. Hinc defendendus eſt Sco. ab hæreſi Pelagiana, quam illi frequentiſsimè, ſed falsò, imponunt. Nam dicunt negaſſe auxilia ſpecialia: occaſionem autem ſumpſerunt aduerſarij, quia in hac d. 14. q. 2. ita ſcribit: Peccator in peccato exiſtens (& loquitur de pœnitentiæ virtute) poteſt ex naturalibus cum communi influentia conſiderare peccatum commiſſum, vt offenſiuum Dei & vt contra legem diuinam, &c. & ſubiungit, Et poteſt voluntas ipſius, &c. vbi duo contra illum notantur. Primum, quòd dixerit hominem ex puris naturalibus poſſe conſiderare peccatum, &c. quia in hoc viſus eſt cum Pelagio negare auxilium ſpeciale. Secundum eſt quia poſuit dolore de peccato eſſe attritionem, cùm ſit, inquiunt, contritio.

Soto d. 14. q. 2. art. 5. Primum omnium Scot. negaſſe ſpeciale auxilium, falſiſsimum eſt: nam multis in locis apertiſsimè fatetur, & docet, eſſe gratiam præuenientem (quam Theologi ſpeciale auxilium ad pœnitendū nominant) neceſſarium: in primo enim Sent. d. 41. ita ſcribit: Quātumcunque peccator dum eſt in via, poteſt non eſſe peccator: quia poteſt Deus illum ſua gratia præuenire. Vbi affirmat gratiam præuenientem eſſe neceſſariam, vt homo à peccatis reſurgat. præterea in 4. d. 22. art. 2. propè finem ait: Peccatoribus credentibus, &c. citiùs Deus dat ſuam gratiam, & reſurgent. Vides gratiā præuenientem à Sco. poſitam. paulo inferiùs ita inquit: Iſtis citiùs inſpirat Deus per pœnitentiam, quàm inſpirationem auxilium eſſe præuenions, dubitat nemo. Propterea quòd lib. 17. art. 1. in fine clariſsimè confitetur neceſſarium eſſe ſpeciale auxilium ad pœnitendum, vbi ait: Plures actus dilectionis &c. vſque ex ſe attingere, quis igitur non intelliget. Scot. falsò fuiſſe accuſatum. Nā locus, qui hic nigro calculo notatur, non fuit recte ab aduerſariis penetratus. Ad cuius veritatis intelligentiam animaduertē, aliud eſſe

intelli

intellectum considerare peccati malitiam, aliud verò voluntatem illud detestari. Nã primus actus potest fieri ex puris naturalibus: considerare namque peccatum, vt malum, non est proxima dispositio gratiæ: Gentiles siquidẽ Philosophi, & mali Christiani considerant peccati malitiam & tamen non conuertuntur: at verò secundus actus, id est detestatio peccati, non potest fieri sine speciali auxilio. Vnde falsus est Mag. Soto in prima correctione contra Scot. nam Scot. vt ex eius litera patet, de primo actu loquebatur. Deinde non rectè secundo Sco. corripit. Neque enim omnes qui detestantur peccata, quia sunt offensiua Dei, contritionem habent. Et ratio est: quia sequeretur tunc aliquem suæ contritionis esse certum, & ex consequenti suæ gratiæ, quod est erroneum. Consequẽtia est manifesta. Nam si iste certò scit se detestari peccata propter Deum, certò plane scit se habere contritionem, & per consequens se esse in gratia, quod est hæreticum. Vnde colligitur apertè posse aliquem detestari peccata in quantum sunt offensiua Dei, & talem actum esse insufficientem ad gratiam comparandã. Vnde non erit contritio, sed attritio, cùm attritio sit quicunque dolor insufficiens per se ad gratiam sine sacramento comparandam. *Attritio quid.* Tum accusat Mag. Soto Scotum, quòd dixerit illam attritionem, quæ iustificationem præcedit esse meritoriam gratiæ de congruo, quod, si vt ab Sco. fuit prolatum, intelligatur, erit summa laude dignum: nunquam enim Sco. per meritum de congruo opus, cui de iustitia præmium debeatur sed opus impetratorium intellexit: atque ita omnia opera bona facta ab existenti in mortali, sunt impetratoria, quoniam hæc misericordiam Diuinam excitant, vt illi suam gratiam elargiatur. Lege Vegam in opusc. de iustificatione q. 11.

Sunt qui affirmant, per pura naturalia Sco. intellexisse particulare auxilium: Deus creauit hominem propter beatitudinem, vt summum bonum intelligeret, &c. Authore B. August. Et quia ordinauit eum ad talem finem, instituit illi media ad finem illum consequendum tribuere: quæ quidem media, cùm dentur toti naturæ humanæ, ab Sco. naturalia appellata sunt, quæ Thomistæ etiam supernaturalia vocant. *D. August.*

Art. VII. An virtute pœnitentiæ omnia merita propter peccatum amissa reparentur.

Alex. Alen. q.57. m.5. & 6. D. Bona. dist.14. ar.2. per totum.

QVATVOR sunt opiniones. Prima Henrici quodlib. 5. q. 22. asserentis, omnes resurgentes à peccato virtute pœnitentiæ recipere æqualem gratiam, à quacunque gratia ceciderint, vel per quamcunque cõtritionem resurgant, sicut pueri ante vsum rationis virtute Baptismi. Quæ opinio, vt incredibilis, ab omnibus refutatur. Secunda opinio est Gabr. d. 14. q. 3. dub. 1. & citat Ochã. & comprehenditur hac propositione: Homo virtute pœnitentiæ resurgit semper ad maiorem gratiam, & gloriam illa, à qua cecidit. Hanc Almay. & Ioan. Maio. d. 22. amplexi sunt. Tertia opinio est B. Th. q. 89. ar. 2. 3. & 5. quæ de sententia Scoti d. 16. q. 2. ar. 2. duabus propositionibus continetur. Prima, Contritioni resurgentis respondet duplex gratia, vna contritioni tantùm, altera & contritioni, & gratiæ, & meritis præteritis. Secunda, gratia respondens meritis erit secundum partes proportionales præexistentis cõtritionis, & non secundum eius partes quantitatiuas. Quarta opinio est Sco. d. 22. art. 2. notabili 3. q. 1. & comprehenditur sequentibus propositionibus. Prima est, omnia merita mortificata reuiuiscunt virtute pœnitentiæ ad tãtam gloriam, &c. Secunda, non est idem habere plura merita reseruata in acceptione Diuina in ordine ad præmium pro eis reddendum, & habere maiorem gloriam intensiuè, id est, aliquis potest habere in via plura merita, quàm gratiam habitualem. Tertia, resurgẽs à peccatis resurget ad maiorem gloriam respondentem meritis, non tamen ad maiorem gratiam. Quarta, homo resurgit ad maiorem gloriam respondentem meritis proprijs, non autem ad gloriam respõdentem gratiæ. opinatur enim Scot. gloriam non solùm respondere meritis, verumetiã gradibus gratiæ: hanc opinionem dicit Soto esse inopinabilem, quia ex ea sequitur vnum habitum habere duplex præmium. Respondeo: gloria, quæ respondet gratiæ, non respondet meritis nostris, sed Christi applicatis nobis per sacramenta. Quia sicut ex opere operato datur certus gradus gratiæ; ita ex opere operantis datur aliquis gradus gratiæ. Vide Corollaria, quæ ibi Scotus infert.

CONCLVSIO I.

VIRTVTE pœnitentiæ homo ad gratiam, & virtutes amissas repara

reparatur. Patet Lucæ 15. vbi dicitur, filio prodigo datam fuiſſe pri mam ſtolam, per quã gratia amiſſa intelligitur, & alia, quibus virtutes amiſſæ ſignificantur. *Luc. 15.*

CONCLVSIO II.

NON ſemper tantam gratiam, quantam peccando amiſerat, reſurgit, ſed recipit illam iuxta contritionis menſuram. Ratio eſt: quia formæ recipiũt magis, & minus, intenduntúrque, & remittũtur iuxta ſubiecti diſpoſitionẽ: & cùm contritione anima ad gratiam, quæ eſt forma diſponatur, profectò gratia iuxta contritionis quantitatem infundetur: atque ita aliquando ad æqualem, nonnunquam ad maiorem, quandoque verò ad minorem gratiam deperditam reſurgit.

CONCLVSIO III.

OMNIA merita, quæ fuerunt per peccatum mortificata, virtute contritionis reſtituuntur. Colligitur apud Ezechiel. Si egerit pœnitentiam, impietas impij non nocebit ei, at ſi non viuificarentur, noceret impietas. *Ezechi. 33.*

CONCLVSIO IIII.

VIRTVTE pœnitentiæ redit homo ad maiorem gloriam illa, à qua ceciderat: quia redit ad omnem gloriam meritis reuiuiſcentibus, & contritioni reſpondentem. Nam contritio, quanuis non ſit gratiæ primæ meritoria, quæ non cadit ſub merito, gloriam tamen meretur.

CONCLVSIO V.

IN mortis inſtanti gratia meritis reſpondens datur. Ratio eſt: quia gratia eſt præmium accidentale reſpondens meritis, & quẽadmodum tunc merita quoad præmium eſſentiale ſcilicet, gloriã præmiantur: ita quoad præmia accidentalia præmiabuntur. *Scoti eſt.*

Diffic. An illa opera etiam quoad ſatisfactionem reuiuiſcant?

CONCLVSIO.

AD ſatisfaciendum pro peccato futuro minimè valebunt. Ratio eſt: quia ſicut contritio, & confeſsio non habẽtur de peccatis committendis, ſed de commiſsis tantùm, ita neque ſatisfactio: eſt enim tertia pars pœnitentiæ, quæ nunquam pro peccatis futuris admittitur.

Art. vlt. An peccata dimissa, peccatore ad vomitum redeunte, redeant?

S. Tho. q 88. reliqui dist. 22 D. Bona. ar. 1.

DVÆ sunt opiniones. Prima asserit, peccata dimissa absolutè redire: Secunda affirmat Deum non remittere peccata absolutè, sed hac lege, & conditione, scilicet si peccator non fuerit relapsus, vtramque refutat S. Tho.

CONCLVSIO I.

Nahũ cap. 2.

PECCATA dimissa, quãuis peccator post pœnitentiam relabatur, non redeũt simpliciter. Patet Nahum cap. 2. Non consurget duplex tribulatio, non puniet Deus bis in idipsum: & absque dubio puniret, si peracta pœnitentia, peccata iam dimissa iterum punienda reditent.

CONCLVSIO II.

APPEN. 1. Sco. est. quæst. 1. ar. 3.

PECCATA dimissa secũdum quid, ideſt, ratione ingratitudinis redeunt. Ratio est: quia eò aliquis magis ad diligendũ Deum, & illi obediendum obnoxius est, quò plura beneficia recipit. Et cùm remissio peccatorum sit maximum beneficium, cui remissa sunt peccata, deinceps si non diligit, erit maiori pœna quàm antea dignus. Hinc tantò peccata sequentia erunt grauiora, quantò aliquis pluries pœnituit: quia plura beneficia recepit.

APPEN. 2.

Peccata hoc loco redire, nihil aliud est quàm Deum grauiùs sequentia peccata punire, habita ratione ad peccata iam dimissa: vt iudex, qui acerbiùs punit semel flagellatum, si relabatur, habita ratione ad peccatum iam dimissum, quàm si nulla præcessisset peccatorum remissio.

Prima diffic. An vna auersio sit alia deterior?

CONCLVSIO.

ADEO ille dicitur magis auersus, ideſt, magis inimicus, qui quantùm in se fuit, dedit maiorem auersionis, & inimicitiæ causam. Probatur à simili, sicut in humanis, ille dicitur magis auersus ex duobus ab aliquo tertio, qui grauiorem intulit iniuriam.

Secunda

Secunda diffi. An pœna damni sit in vno intensior, quàm in alio?

CONCLVSIO.

GRAVIOR quidem est, non in se, sed ex parte effectus, quē produxit. Maiori namque tristitia afficiuntur, qui intelligunt se à cælo exulare propter grauiora peccata, quàm qui propter minus grauiora. Priuatio siquidem visionis diuinæ efficit in damnatis tristitiam solùm: quia vident se propter sua peccata in æternum regno cælesti priuatos. Quanto enim inter homines exilium propter grauius peccatum impositum est, tantò magis exulem torquet. nam pœna sine culpa inflicta aliquando delectat.

Tertia dif. An peccatum semel iam dimissum, possit secundum Dei omnipotentiam redire? *Scoti est vbi supra.*

CONCLVSIO I.

POSSET Deus secundum suam omnipotentiam facere, vt peccata quoad pœnam redeant. Posset enim Deus instituere, vt peccatum dimissum propter reincidentiam puniatur, ac si non esset dimissum, quod quidem non implicat aliquam contradictionem.

CONCLVSIO II.

QVOAD culpam verò impossibile est redire, nisi iterum committatur: iam enim esset aliud peccatum, & non præteritum, cùm sit alia voluntatis operatio: quinimo de sententia Thomistarum & Ricar. quando peccator in hac vita non satisfecit pro pœna temporali, in quam fuit peccatum commutatum, tale peccatum iam dimissum æternaliter in inferno punietur.

Quarta diffi. Peccat ne grauiùs, qui cadit à b innocentia, an qui à pœnitentia?

TRES sunt opiniones. Prima Sco. vbi suprà. dicentis, maiorem ingratitudinem esse cadere ab innocētia, quàm cadere à pœnitentia. Scot. subscripsit Caiet. contra S. Tho. qui tenet oppositam opinionem. Tertia opinio est Ricard. qui, posita distinct. vtramque opinionem amplectitur. *Ric. vbi supr. art. 5.*

CONCLVSIO I.

SI quantitatem beneficij, contra quod peccatur, consideremus, maior ingratitudo est cadere ab innocentia, quàm à pœnitentia: quia eò grauius est peccatum, quò maius est beneficium acceptũ, & longè maius beneficium est, aliquem post Baptismum in statu innocentiæ conseruare, quàm donum pœnitentiæ post peccatum concedere.

CONCLVSIO II.

SI consideremus, & quantitatem beneficij, & magis esse gratis datum, propterea quòd accipiens erat minus dignus: grauiùs quidem peccat, qui à pœnitentia, quàm qui ab innocentia cadit. Ratio est: quia quò aliquis pluries pœnituit, eò grauiùs peccat. Plura enim beneficia recepit, qui magis ad cauendum peccata obligabatur.

APPEN. Hinc sequitur, grauiùs peccare, qui cadit post originale, & actuale dimissum, quàm qui post originale duntaxat, quod est ab innocentia cadere.

Quinta diffi. An ingratitudo, qua peccatum dicitur esse grauiùs, sit circunstantia speciali lege prohibita?

CONCLVSIO.

INGRATITVDO non est speciale peccatum, quando peccans non intendit Deum contemnere, sed conditio peccantis contra Deum benefactorem. Non enim prohibetur peculiari præcepto, neque est peculiaris actus, nisi quando fit ex contemptu.

Sexta diffi. An circunstantia ingratitudinis sit confitenda?

SCOTVS tenet esse confitendam generaliter tantùm, dicendo, de multis peccatis hactenus pœnitui, & postea reincidendo in alia peccata fui ingratus: quia in singulis confessionibus emisi votum, id est, propositum non reincidendi: nihilominus tamen non tenetur ita illam confiteri, quia non est contra aliquod præceptum, quo prohibeatur: hactenus de quæstione.

QVÆS

QVÆSTIO SECVNDA DE CONTRITIONE.

Alex. Alen. q. 67. vsque ad q. 75. Veg. c. 26. & 27. lib. 13. supr. Concil. Trid. Cast. verò. pœnit. contra hær. 4.

Art. 1. De definitione Contritionis?

CONCLVSIO.

CONTRITIO est dolor de peccatis, quia fuerunt contra Deum commissa, cùm propositio cauendi in futurum, confitendi, satisfaciendique, & cum spe veniæ Diuinitus obtinendæ. Hæc conclusio manifestabitur sequentibus difficultatibus, in quibus singulæ partes illius examinabuntur.

Alex Alen. tota q. 67, 68. Ric. d. 19. & Dur. ibi q. 2.

Prima diffic. An contritio sit dolor actualis, id est, actualis peccati nolitio?

DVÆ sunt opiniones. Prima S. Tho. d. 17. q. 2. Ric. loco citato art. 1. Sco. d. 14. q. 1. & aliorum, qui tenent pœnitentiam, siue contritionem esse actualem peccati nolitionem. Secunda opinio est Adriani q. 1. de pœnitentia, dicentis, peccatorem non posse habere istum actum, nollem peccasse, si esset possibile, sed simplex tantùm desiderium placendi Deo: & quia Deo displicuit, ideo contristatur.

CONCLVSIO.

CONTRITIO est actualis nolitio peccatorum, non absoluta, sed conditionalis, vt nollem, si fieri posset, peccasse, ex qua plerumque tristitia emanat. Patet: quia cùm contritio sit actus amicitiæ, erit actus voluntatis detestantis peccatum, & cùm non sit peccati volitio, erit profectò nolitionis actus.

Alex. Alen. vbi sup. ar. 1. q. 1. S. Tho. 1. 2. q. 113. ar. 1. Dur. & Gabr. vbi supra.

Secunda diffic. An talis nolitio debeat esse propter Deum offensum?

OMNES DD. tenent dilectionem Dei esse necessariam ad perfectam pœnitentiam, vt doleat, scilicet, propter Deum offensum. Paludan. verò d. 14. dicit non esse necessariam dilectionem Dei: est autem sententia communis, quæ olim fuit opinio, iam canonizata in Concil. Trid. Sess. 6. cap. 6. vbi dicit, pœnitentiam à dilectione Dei exoriri.

CON

CONCLVSIO I.

QVEM pœnitet peccatorum propter gehennæ timorem, vel pœnæ temporalis pro peccatis infligendæ, is peccatorum remissionem non consequitur. Constat exemplo Saulis, Antiochi, & Esau, qui non cõsequuti sunt sua pœnitentia peccatorum veniam: quia absque charitate, & solo timore pœnarum, illos peccasse pœnitebat.

CONCLVSIO II.

D. Aug. 14. de Ciu. Dei c. 28. tom. 15.

POENITENTIA illius, quem solùm pœnitet amore virtutis, aut propter gloriam amissam nullius est fructus. Ratio est: quia ortum habet ex amore proprio, qui teste B. August. Babylonis ciuitatem ædificat.

CONCLVSIO III.

POENITENTIA absque sacramento sufficiens ad peccatorum remissionem: qualis est cõtritio, ex dilectione Dei proficiscitur. Definita est in Conc. Trid. supra citato, vbi ita legitur. Peccatores incipiunt diligere Dominum omnis iustitiæ fontem, & propterea mouentur aduersus peccata per odium aliquod, & detestationem.

CONCLVSIO IIII.

VERA pœnitentia, non solùm ex dilectione Dei: verumetiam ex timore gehennæ spe gloriæ, & ex fide profluit. Definita est etiã in eodem Conc. Sess. 6. sic enim habetur. Peccator adiutus fide, & concussus timore, erectusque spe gloriæ, incipit diligere Dominum: & propterea mouetur in detestationem peccatorum.

Vega vbi supra cap. 21. & 22.

Tertia diffic. An requiratur actuale propositum cauendi in futurum & auferendi omnes peccatorum occasiones?

DVO sunt modi dicendi circa hanc difficultatem. Primus, scilicet, requiri actuale propositum, & citantur pro hac sententia Alex. q. 69 m. 9. art. 2. & D. Th. & Dur. d. 17. Sco. d. 14. q. 4. Caiet. in tractatu de contritione, quæst. 1. Adrianus quodlib. 1. art. 3.

Secundus autem modus est, quo dicitur sufficere virtuale propositum cauendi peccata. Authores huius sunt. de pœnitentia q. 3. Maioris dist. 15. q. 1. Almayn. dist. 14. quæst. 1.

Medina. C.

CON

CONCLVSIO I.

DE ratione pœnitentiæ est, habere actuale propositum aut virtuale cauendi peccata in futurum, & obseruandi omnia Diuina mandata. Definita est in Con. Flor. & Trid. Sess. 6. Can. 6. vbi dicitur. Disponuntur autem peccatores ad ipsam iustitiam, &c. quãdo mouentur per eorum aliquod aduersus peccata, & dum proponũt seruare nouam vitam, & mandata Diuina: & ante hæc Concilia nũquam fuit locus opinionibus, quia nefas erat de hac re dubitare.

CONCLVSIO II.

QVANDO, tempore pœnitentiæ homo vitæ futuræ recordatur, tenetur habere propositum actuale cauendi omnia peccata, & illorum occasiones, alioquin pœnitentia non esset fructuosa. Cõstat multis sacræ scripturæ testimoniis, quæ à Doctoribus vbi suprà, afferuntur. Confirmatur: quia pœnitentia est actus perfectæ amicitiæ, perfecta autẽ amicitia vtrumque amplectitur, velle, scilicet, amico placuisse, & propositum placendi semper in futurum.

CONCLVSIO III.

ALIQVANDO excusatur homo à proposito actuali cauendi peccata in posterum, & tunc temporis virtuale propositum est satis: v.g. Pœnitens præ nimio dolore non recordatur vitæ futuræ, etsi recordaretur, efficacissimè proponeret in posterum cauere: talis dolor, est virtuale propositum, excusatur tunc pœnitens ab actuali. constat Dauidis exemplo, cui dicenti. Peccaui, respondit Nathan: transtulit Dominus peccatum tuum. Quem locum *2. Regum. 2.* clarè D. Aug. in homilia 14. ait: Vide quantum valeant tres syllabæ, non dum proposuerat Dauid futura mala cauere, & iam sufficientem egerat pœnitentiam. *D. Aug. in homilia 14.*

Quarta diffi. An ad sufficientem contritionem actuale propositum confitendi, tempore debito, & satisfaciendi requiratur? *Alex. Ale. q. 69.*

CONCLVSIO.

NON est de ratione contritionis actuale confitendi propositum: cum virtuale sufficiat. Ratio est: quia cùm possit aliquis per solam contritionem, si habeat ignorantiam inuincibilem fidei, absque actuali proposito Baptismi iustificari, vt cõstat exemplo Cornelij: potest etiã absque actuali proposito confitendi, &c. *Actu. 10.*

vtrumque

vtrumque enim sacramẽtum est de necessitate salutis: quid? quòd confessio, & satisfactio sunt actus exteriores, qui nõ sunt de quidditate Contritionis, quæ est actus interior: & de hoc virtuali proposito loquitur Conc. Flor. vbi suprà. & Concil. Complutense contra Petrum Oxomensem hæreticum, qui dicebat, peccata deleri per solam Contritionem sine confitendi proposito.

ERROR.

Art. II. Quorum peccatorum sit habendus dolor?

IN hoc articulo explicanda est particula in definitione Contritionis posita, nempe, dolor de peccatis.

Prima diffic. An de peccato Originali sit habendus dolor?

CONCLVSIO.

NEQVAQVAM est de illo necessariò dolendum, neque ex natura sua per dolorem tollitur. Definita est Conclusio in ca. Maiores extra de Baptismo. §. hic autem. Et ratio eiusdẽ textus est: quia cùm non contrahatur per nostrum consensum, sine nostro consensu per sacramentum potuit remitti.

Secunda diffi. An sit necessariò de veniali peccato dolendum?

HVIC difficultati responsum est quæst. 1. de Pœnitentia. artic. 4.

Tertia dif. An de mortalibus peccatis sit necessariò habendus dolor?

D. Bon. ar. 1. q. 1. & 2.

DE peccatis commissis ante Baptismum q. 2. de suscipientibus Baptismum, art. penultimo egimus, vbi refutata est opinio Caieta. Dicentis, Baptismum non præsupponere actum pœnitentiæ virtutis, quam etiam asscribunt Sco. quia d. 14. q. 4. dixerat, adultum duplici via posse habere primam gratiam delentem originale, vel per bonum motum disponentem ad illam de cõgruo, vel per susceptionẽ Baptismi. ex qua distin. colligũt Aduersarij opinatũ fuisse, solam Baptismi susceptionem, asq; aliquo præuio dolore sufficere. Verumenimuero Sco. d. 4. q. 5. 4. ita dicit: fructus dicitur

citur accedere ad Baptismum, qui habet aliquod præteritũ peccatum, de quo non conteritur, nec attritur, & hunc Deus non iustificat per Baptismum: de peccatis verò post Baptismum cõmissis, iam supra q.1. de Pœnitentia diximus, & infrà etiam agemus. *Scot. liberatur.*

Quarta diffic. An de peccatis alienis teneamur habere dolorem?

CONCLVSIO.

DE alienis peccatis non est nobis dolendum. Ratio est: quia aliena peccata non auertunt nos à Deo. Dicit enim B. Paul. vnusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo. Et nota, quòd quando aliquis dolet, quòd fuerit causa alieni peccati, nõ de alieno, sed de proprio peccato dolet: & ita intelligendus est *Psal.* Et ab alienis parce seruo tuo. Vnde sequitur, quòd qui fuit causa peccatorum, consulendo, vel faciendo, &c. quæ modò committentur, si semel egerit pœnitentiam præteriti peccati proprij, non tenetur postea illorum pœnitere. *Alex. Alen. q.69. Ad Rom.14.* *18.* APPEN.

Quinta diffic. An de peccato futuro sit habendus dolor?

CONCLVSIO.

NEQVAQVAM. Ratio est: quia per illud nondum à Deo separati sumus: & qui habet propositum committendi aliquod peccatum, illud propositum non est peccatum futurum, sed præsens.

Sexta diffi. An sufficiat ad veram contritionem generaliter de peccatis dolere, nulla illorum præuia recogitatione: an prius sint omnia in memoriam reuocanda?

DVÆ sunt de hac q. cõtrariæ opiniones. Prima Antiquorum. Alex. q.69.m.8.art.2. D.Th.q.82.art.1. Ric.d.17.art.4.q.2. Dur. d.17.q.2. quos sequuntur Medina, Cano, & alij, qui omnes tenent partem aientem. Contraria opinio est Caiet. vbi sup. D.Th.q.2. de Cõtritione. Idẽ videtur sentire Sco.d.15.q.1.ar.4. qui dicit Satisfactionẽ interiorem (per quam contritionem intelligit) non esse necessariò habendam singulorum peccatorum secundum numerum, neque

neque secundum speciem, sed satis esse, vt omnibus peccatis vnica satisfactio, id est, vnica Contritio respondeat.

CONCLVSIO I.

SVSCEPTVRVS Pœnitentiæ Sacramentum tenetur prius peccata omnia recogitare. Patet: aliter enim ex culpa non faceret integram Confessionem.

CONCLVSIO II.

ANTE Confessionem non tenetur habere peccatorum, quæ ad confitendum recogitauit, contritionem. Ratio est: quia non tenetur homo duplicem habere peccatorum contritionem, cùm Deus non puniat bis in idipsum, sed tenetur tantùm ad hoc in ipsa Confessione. Nam si aliquis confiteretur peccata sua, & non haberet actualem illorum nolitionem in corde, fictè confiteretur, dicendo: Dico meam culpam, me tale peccatum commisisse. *Nahum. 2.*

CONCLVSIO III.

INTER confitendum tenetur pœnitens tot habere contritiones, & dolores, quot sunt confessionis actus, v. g. si vno actu confiteatur decem blasphemias, & alio decem fornicationes, singulis fictibus, & non singulis peccatis, singulæ cõtritiones respondere debent. Verùm si cõfiteatur peccata singulatim, vt singula peccata eiusdem speciei, tunc tenetur habere singulas singulorum peccatorum contritiones: quia singulatim singula confitetur. probatur: nam aliter contritio esset ficta: quia aut dicit verbo tantùm, Dico meam culpam, & tunc ficta esset confessio: aut ex corde, & istud est habere contritionem, id est, dolorem: ita enim sumitur hic Contritio.

CONCLVSIO IIII.

QVI non est susceptursus sacramentum confessionis, non tenetur ante Contritionem, omnia peccata recogitare, cùm sufficiat habere vnam generalem contritionem: vt v. g. vellem nunquam ob Dei amorem peccasse, & propono deinceps omnia peccata vitare. manifesta est Conclusio: nam si esset talis recogitatio necessaria, sequeretur hominem non posse subitò iustificari: atque ita esset in via, & extra statum salutis: vt si quis per spatium quatuor horarum posset tantùm peccata recogitare, & esset iamiam morti proximus.

CON

CONCLVSIO V.

VT contritio generalis sufficiat ad iustificationem, necessariũ est vt se ad omnia commissa extendat, ad hunc, scilicet, sensum, vt nullum sit peccatum, cuius si tunc recordaretur, non pœniteret. Constat: nam aliter non esset contritio generalis.

CONCLVSIO VI.

QVANVIS ad iustificationem non sit necessaria peccatorum recogitatio, est tamen necessaria, vel ad restitutionem, vel ad satisfactionem. Ratio est: quia sunt quædam peccata, ad quorum remissionem est necessaria restitutio in re, aut in voto: vt peccatum furti, & infamiæ, &c. quare erit necessarium, saltem post contritionem, peccata recogitare.

Art. III. An dolor de peccatis debeat esse maximus secundum intensionem?

VIDE DD. in principio quæstionis citatos. Tres sunt opiniones. Prima Adriani q. 2. de pœnit. art. 2. & quodlib. 5. ar. 3. & aliorum dicentium, ad veram pœnitentiam requiri, vt homo doleat secundum omnem suum conatum. Secunda opinio est Sco. d. 15. q. 1. §. ex hoc patet, de 4. art. affirmat enim, requiri certã intentionem, scilicet, quando pœnitentia habetur de multis peccatis simul, non sufficit contritionem esse remissam, sed debet esse certæ & determinatæ intensionis, ita quòd vnus gradus intensionis respondeat vni peccato, & alius alij, quanuis non sit maximus, vt docet Adrian. Tertia opinio est communis Ricard. d. 17. q. 5. 8. & 9. art. 1. lege Vegam à cap. 23. vsque ad 27. super Concil. Trid. qui negat hanc esse Ric. opinionem. *Alex. Alen. tota q. 68. D. Bon. art. 1 q. 2. Dur. q. 4.*

CONCLVSIO I.

ODIVM, nolitio, siue detestatio peccatorum, vt sit sufficiens ad illorum remissionem, quantùm ad solam culpam, non requiritur, vt sit maxima, quoad intensionem. Hæc est B. Chrysost. & refertur Cano. talis de Pœnitentia. d. 3. vbi legitur: Quantulamcumque & quamlibet breui tempore gestam pœnitentiam, Deus suscipit, nec patitur exiguæ conuersionis pretie mercedem. *D. Chrysost.*

CONCLVSIO II.

ODIVM, siue detestatio peccatorum debet esse maxima, appræciatiuè, id est, comparatiuè ad alias creaturas, ad hunc, scilicet,

ſenſum, quòd quando homo dolet, & conteritur, potiùs eligat quoduis corporis, fortunæ, ſiue honoris malum, quàm Deum offendiſſe: ita, vt odio habeat malum culpæ, pluſquam cætera mala odio digna. Ratio eſt: quia actus perfectus charitatis eſt, diligere Deum ſuper omnia appretiatiuè, id eſt, vt præ eius amore, & mandatorum obſeruantia poſtponat omnia: & cùm contritio ſit actus perfectus charitatis, debet eſſe maximus tantùm appretiatiuè: ita quod ſi daretur peccatori optio, potiùs deberet eligere mortem, quantumcũque ignominioſam, quàm velle peccaſſe. Et nota cum Alex. D. Tho. & Bona d. 17. huiuſmodi comparationes minimè eſſe hominibus parum in virtute exercitatis proponendas: quoniam eſſet illis certiſsima ruinæ occaſio.

DVBIVM.

Quare anima intenſiùs odit malum pœnæ, quàm culpæ, cùm hoc magis noceat?

RESPONDEO, quia malum pœnæ eſt ſenſibile, & pro hoc ſtatu mala ſenſu apprehenſa magis mouẽt intellectum, & voluntatem, quàm culpæ malum, quod ſolùm intellectum apprehenditur, cùm ſit ſpirituale.

CONCLVSIO III.

AD remiſsionẽ omnis culpæ, & pœnæ, neceſſaria eſt interior contritio pro qualitate, & quantitate peccatorum. Probatur: quia huiuſmodi contritio quò intenſior eſt, eò magis eſt ſatisfactoria, non ſolùm pro culpa, ſed & pro purgatorij pœna, & hoc ſenſu loquitur Sco. quia huiuſmodi contritionem nominat totalem contritionem, id eſt, in totum remittentem peccata quoad culpam, ſcilicet, & pœnam talis fuit contritio B. Magdalenæ.

Prima diffic. An contritio minis intenſa, quæ grandem generat triſtitiam, ſit laudabilis?

CONCLVSIO I.

SI contritio eſt ex natura ſua, eò eſt laudabilior, quò eſt intenſior: quia contritio eſt actus charitatis, & charitas non habet medium, quemadmodum aliæ morales virtutes habent.

CON

CONCLVSIO II.

CONTRITIO intensa potest esse vitiosa, quando præ nimia tristitia, mors, aut corporalis ægritudo timetur. Confirmatur ex B. Paul. dicente: Obsecro itaq; vos fratres per misericordiam Dei, &c. vt rationabile obsequium vestrum. *Ad Rom. 11.*

CONCLVSIO III.

NON licet pœnitenti de futuro dicere, Vtinam ego cómisissem adulterium, & non furtum, propterea quòd magis infamat furtum, quam adulterium. Patet: nam qui talem dolorem haberet, plus proprium, quàm Dei honorem diligeret.

CONCLVSIO IIII.

INTEGRVM est pœnitenti ita dicere, Vtinam ego nunquam offendissem Deum, & esto quòd essem offensurus, mallem in minus graue peccatum incidisse: nam huiusmodi dolor ex dilectione Dei profluit.

CONCLVSIO V.

QVI paratus est ad eligenda grauiora peccata, vt vitet minus grauia, quia magis infamant: si sint mortalia peccata, mortaliter peccat: si verò venialia, venialiter, v. g. qui diceret, si esset mihi peccandum, potiùs vellem committere hæresim, quàm peccatum nefandum, iste iam est hæreticus, si hoc ex animo dicit. Patet manifestè: quia peccatum ideo peccatum, quia voluntarium, & iste habet voluntatem, & animum paratum, &c.

Secunda diffi. An sit actus charitatis eligere in seipso minus grauia peccata, propter grauiora in proximo vitanda?

EXEMPLI gratia, si aliquis diceret, mállem ego committere furtum, quàm quòd Petrus blasphemaret.

CONCLVSIO.

NVLLO modo licet hoc eligere. Ratio est: quia Ordo charitatis, qui est in præcepto, debet à seipso incipere.

Tertia diffic. An fas sit habere istum actum, Potius vellem aliquod veniale commisisse, quàm quod Christus passus fuisse.

CONCLVSIO.

HAVD QVAQVAM fas est: nam passio Christi IESV fuit maximum bonum, Deoque maximè placens, veniale verò nullo modo potest Deo placere.

Quarta diffi. An requiratur extensio doloris per aliquam temporis moram à Deo præfixam?

Alex. Alen. q.68.m.2.ar. 1. D.Bon. ar. 3. per totum Ric. ar. 4. q. 6.d.7.

DVÆ sunt opiniones. Prima Scot.d.14. cui subscripsit Caie. 1. d. Contritione, & est affirmans. Secunda est communis, quam sequuntur omnes Neoterici, Vega vbi supra, cap.23. Cano. de pœnit.par.3. Soto d.17.q.2.art.4.5.

CONCLVSIO I.

Hæc est Scot. NON est erroneum affirmare, requiri certam temporis moram, per quam dolor continuetur. Probatur: quia neq; est expressè cõtra sacram scripturam, neque contra Ecclesiæ determinationem.

Ezec. 18. Nam quod in contrariũ obiicitur Ezechiel.18. In quacunque hora, &c. non facesit negotiũ, quia ibi solùm promittitur venia pœnitenti, quocunque tempore pœniteat, quandiu fuerit in hac vita: ita vt sit loci sensus, Nulli ante mortem via salutis præcluditur, nõ tamen quòd statim in quocunque momento veniam consequatur. Deinde obiicitur Scoti, sequi ex eius opinione, hominem esse in via, & extra salutis statum: cui obiectioni satisfacimus eadẽ ratione, qua Thomistæ opinionem S.Tho. defendunt, qua affirmat, ad cõtritionem requiri peccatorum recogitationem, ex qua quidem opinione prædictum absurdum sequitur: illi enim asserũt, esse intelligendum S.Tho. quando suppetit tempus recogitandi peccata. Perinde & nos affirmamus esse intelligendum Sco. quando dicit, desiderari temporis moram, nempe, si adest tẽporis facultas: nam si mors vigeat ab hoc præcepto planè excusabitur.

CONCLVSIO II.

AD totalem remissionem peccatorum quoad culpam & omnem pœnam per contritionem, certa temporis mora desideratur. Ratio est: quia quò peccata sunt grauiora, eò maior dolor desidera-

sideratur: vt omnis pœnæ fiat remissio. Vnde ad remissionem culpæ, & omnis pœnæ maior satisfactio, quàm ad remissionem culpæ tantùm, & per consequens, maior temporis mora erit necessaria. Et hæc fuit Sco. & Caiet. opinio.

CONCLVSIO III.

AD remissionem culpæ, quæ fit per conuersionem pœnæ æternæ in temporalem, quantumcunque sit culpa grauis, momentanea contritio sufficiet. Patet: Ezech. 33. Si dixero impio morte morieris, & pœnitentiam (quæ fieri potest in momento) egerit, omnia peccata non imputabuntur ei. *Vegam lege.* *Ezech. c. 33.*

Hinc, ad remissionē culpæ tantùm non requiritur maior dolor de grauioribus peccatis: quia vt ex dictis constat, intensio, siue extensio doloris ad remissionem culpæ non desideratur. APPEN. 1.

Ad remissionem culpæ, & omnis pœnæ virtute contritionis, quò sunt grauiora peccata, eò maior dolor exigitur. Legitur enim in Apoc. Quantum glorificauit se, & in delitijs fuit, tantum date illi tormentum, & in hoc sensu Scot. & Caiet. intelliguntur. APPEN. 2. *Cap 18.*

Art. IIII. An actus Attritionis idem numero possit fieri Contritio?

DVÆ sunt opiniones. Prima, & affirmans est Ric. & Scot. & Caiet. Contraria est negans B. Thom. cui Gabr. adhæsit. *Alex. Alen. q. 74. m. 5. Ric. 17. art. 1. q. 2. & 3. & 9. Sco. 14. 12. Caiet. q. 1 de Contritione.*

CONCLVSIO I.

CITRA sacramentum impossibile est, Attritionem eandem numero fieri Contritionem. Ratio est: quia contritio est supernaturalis actus: quoniam ex viribus supernaturalibus elicitur.

CONCLVSIO II.

VIRTVTE sacramenti attritio potest fieri contritio: quia vt infra dicetur, virtute sacramenti attritus iustificatur: quare talis attritio erit sufficiens ad consequendam gratiam: atq; ita fit contritio. Cæterum si loquamur iuxta sententiam antiquorum, S. Tho. & Scot. qui affirmant certam doloris intensionem, vel extensionem requiri, sit conclusio.

CONCLVSIO III.

ATTRITIO eadem numero potest fieri contritio. Ratio est: quia secundum istorum Doctorum opinionem, attritio, & contritio non differunt, nisi penes intēsum, & remissum, & quemadmo-

dum eadem albedo numero potest fieri intensior: ita idem actus numero remissus, scilicet attritio, potest fieri intensus, id est, contritio.

Alex. Alen. q. 68. m. 2. ar. 2. S. Tho. 1 2. q. 113. ar. 1. 2. & 3. reliqui d. 14. D. Bon. & Sco. q. 2. Vega lib. 13. & à cap. 17. vsque ad 20. Scoti est.

Art. V. de necessitate, & præcepto Contritionis.

SVB alio titulo solet hæc q. proponi, nempè, an requiratur motus liberi arbitrij in peccatum, vt homo iustificetur?

CONCLVSIO.

POENITENTIA interior formalis, vt est actualis dolor de peccatis: aut virtualis pœnitētia, vt est martyrium, & dilectio Dei super omnia, est de necessitate salutis. Dicitur enim Lucæ 13. Nisi pœnitentiam egeritis, &c. quare in se, vel in suo æquiualenti erit pœnitentia ad salutem necessaria.

Alex. Alen. q. 68. m. 2. art. 2.

Prima diffi. Est ne ita sub præcepto, vt non pœnitere sit nouum mortale?

COMMVNIS est doctorum sententia quos citat Vega, dicitque quosdam Thomistas opinatos fuisse, nullum de pœnitentia esse præceptum, licet sit ad peccatorum remissionem necessaria. Hoc sensit Mag. Victoria, vt in relectione de pœnitentia, parte 4. Magister Cano scribit: Hæc autem opinio nunc est erronea.

CONCLVSIO.

Luc. 13. Ioan. 3.

POENITENTIA post peccatum commissum, ita est sub præcepto, vt peccatum nouum mortale committat, si tempore, quo illam homo habere tenetur, non habeat: est enim in remedium peccatorum, verbis comminatorijs, quemadmodū & Baptismus, instituta.

Alex. Alen. q. 6. m. 2. D. Th. 1. 2. q. 19. ar. 8. & 2. 2. q. 62. ad vlt. & dist. art. 1. Scot. & Ric.

Secunda diffic. Tenebitur ne statim post peccatum commissum pœnitere sub noui peccati pœna?

DVÆ sunt opiniones. Prima Alex. Alen. S. Tho. Ric. Scot. & reliquorum antiquorum affirmantium, teneri ad pœnitendum, cum primum peccata memoriæ occurrunt.

Contraria opinio est Neotericorum, Caiet. q. 3. de Contritione, Cano de pœnitentia parte 4. Medinæ. de pœnitentia, & Soto d. 17. q. 2. art. 6.

CON

CONCLVSIO I.

Ex parte finis, scilicet, vt homo Deo reconcilietur, necessarium est, statim post peccatum pœnitere. Ratio est: quia pœnitentia est necessaria ad peccatorum remissionem, vt apud Diuum Lucam constat. *Luc. 13.*

CONCLVSIO II.

STATIM post peccatum commissum obligatione præcepti pœnitentiæ nemo pœnitere tenetur: quia præceptum de pœnitentia est affirmans, quo actus virtutis præcipitur, atque ita quoad actum positiuum non pro quocunque temporis instanti obligat: quemadmodum præceptum Confessionis, quo nisi certo tempore non obligamur: vt ex superioribus patet.

CONCLVSIO III.

PRÆCEPTVM pœnitentiæ statim à peccato commisso quantum ad actum contrarium de non complacendo in peccato obligat, ita vt, si aliquando placuerit, mortaliter peccetur, si statim actus de quo complacentia habetur, non prohibeatur. Ratio est: quia omne præceptum affirmatiuum includit negatiuum de actu contrario obligans pro semper. v.g. Præceptum honorandi parentes includit hoc negatiuum, scilicet, nunquam verbo, aut facto parentes inhonorabis.

CONCLVSIO IIII.

PRÆCEPTVM pœnitentiæ interioris obligat, quando mortis naturalis, aut violentæ periculum imminet: sicut enim tenetur vnusquisque corpori, ne pereat, subuenire: ita & animæ suæ per pœnitentiam, ne morte æterna damnetur: alioqui enim contra charitatem aget.

Hinc, qui nouerit sibi insidias ad mortem parari, vel certissimũ naufragium viderit, sub nouo reatu pœnitere tenebitur: aliter enim constitueret se in periculo non adimplendi pœnitentię præceptum: post mortem namque illud adimplere non potest. APPEN.

CONCLVSIO V.

TENEBITVR quoque statim pœnitere, qui est sacramentum aliquod susceprurus: nam qui indignè ad sacramentum accedit, cùm sacrilegium committat, mortaliter peccat.

CONCLVSIO VI.

A D hoc etiam obligatur, qui sacramentum aliquod est administratu- *S. Th. 3. p. q. 64. ar. 6.*

Leuit. 22. ſtraturus. Legitur enim Leu. 22. Omnis homo, qui acceſſerit de ſtirpe veſtra ad ea, quæ cõſecrata ſunt, & quæ obtulerũt filij Iſraël Domino, in quo eſt immunditia, peribit coram Domino. Si igitur Sacerdos legis veteris peccabat indignè miniſtrando, multò magis profectò nouæ legis Sacerdos delinquet.

Tertia diffi. Quando confeſsio eſt ſub præcepto: deficiente Sacerdote, qui alicuius peccati mortalis recordatur, nunquid ad pœnitendum tenebitur?

V.G. qui apud Saracenos viginti, aut pluribus annis ſine copia confeſſoris captiuus detinetur.

CONCLVSIO I.

TENEBITVR in tali caſu pœnitentiam, ideſt, contritionẽ habere. Ratio eſt: quia protrahens pœnitentiam per longum tempus in certiſsimo periculo peccandi mortaliter conſtituitur: Qui enim periculum amat, in illo peribit.

CONCLVSIO II.

QVI miniſtraturus eſt aliquem ſacramentalem actum, vt concionator, diaconus, ſubdiaconus, quãuis ſit in mortali, non tenetur, vt miniſterium ſuum exerceat, ſub pœna noui peccati mortalis ſtatim pœnitere. quia non exercet aliquem actum in quo, vel ſibi, vel alteri ex opere operato gratia conferatur.

Contrariam opinionem tenet Medina q. 6. de pœnitentia ſuprà. m. 9. de Miniſtro. de ſacra. in genere legito.

Quarta diffi. Tenetur ne homo diebus feſtis contritionem peccatorum habere?

S. Th. 2. 2. q. 122. ar. 4. ad 3. DVÆ ſunt opiniones. Prima antiquorum. Nam S. Tho. tenet magis facere contra hoc præceptum, qui peccat in die ſabbathi, quàm qui aliquod corporale opus facit. Scot. verò non ita expreſsè hoc affirmat: nam in tertio lib. ita ait, Præceptum diligendi Deũ ſuper omnia fortè obligat in die ſabbathi: vnde Thomiſtæ colligunt affirmaſſe ſingulis diebus feſtis hominem ad cõtritionem obligari, cùm Sco. dubitãs loquatur. Gabr. ibidẽ, & ſumma Angelica. Verbo Contritio, & verbo feſtum. Sco. adhæſerunt.

d. 27. q. 1.

Secunda,

Secunda & contraria opinio est Caie. in opusc. 9. de circunstantia diei festi, quem omnes Neoterici sequuntur.

CONCLVSIO.

NON tenemur diebus festis ex præcepto Diuino habere peccatorum contritionẽ. Patet in Exo. vbi dicitur: Memento, vt diem sabbathi sanctifices: & statim modus sanctificationis subiungitur, scilicet, Non facies omne opus in eo tu, & filius tuus, & filia tua, seruus tuus, & ancilla tua, iumentũ tuum, & aduena, qui est intra portas tuas: vbi solùm præcipitur quies ab operibus corporalibus seruilibus, nõ autem à seruilibus spiritualibus, qualia sunt peccata. *Exod. c. 20.*

Quinta diffi. Post semel peractam pœnitentiam tenebitur ne homo, quoties suorum peccatorum recordabitur, pœnitere?

HÆC difficultas aliter à D. Thom. proponitur, scilicet, An teneatur homo pœnitentiam per totam vitam continuare, & alio etiam modo, scilicet, An quoties peccata practicè occurrunt memoriæ, sit illorum pœnitendum? *q. 89. ar. 8 & 9. Alex. Alẽ. q. 68. m. 2. ar. 2. & Bon. ar. 3. q. 2.*

Duæ sunt opiniones: vna affirmans S. Thom. quam videtur defendere Scot. Altera negans Caiet. quã omnes moderni amplectuntur. *di 45. q. 3. ad vlt.*

CONCLVSIO I.

QVOTIESCVMQVE peccata practicè occurrunt memoriæ, peccator illorum pœnitere non tenetur: quia cùm non teneatur bis idem peccatum confiteri, neque de illo bis contritionem habere tenebitur: non enim tale præceptum est nobis impositum.

CONCLVSIO II.

QVANDO peccator est dubius, pœnituerit nec ne, vel pœnitere, vel conscientiam deponere tenebitur: alioqui enim aget contra conscientiam.

CONCLVSIO III.

QVANDO periculum complacentiæ de peccato præterito nõ imminet, illius peccati pœnitere non tenebitur, cùm suggestioni resistere sit satis: nam per solam resistentiam potest remouere peccatum.

Sexta diffi. Tenemur de alienis peccatis habere dolorem?

CONCLVSIO.

TENEMVR non complacere, quatenus sunt Dei offensa, & in proximorum detrimentum: nam complacendo mortaliter peccaremus.

Art. vlt. An contritio sit remissionis peccatorum causa?

Alex. Alē. q. 76. 8. & s. in add. à q. 6. vsque ad 11. reliquis dist. 16. & 21.

HOC est, an pœnitentia, vt informis, vel formata per gratiam sit causa remissionis peccatorum, ita, vt sit tituli sensus: quæ istarum propositionum sit verior, scilicet, quia homo pœnitet remittitur culpa, & quia culpa remittitur, gratia infunditur, vel è cõuerso, cùm vtrumque in eodem instanti temporis sit.

1.2.q.103.ar. 3. & in 3.p.q. 83. Scot. d. 14. q. 2.

Quatuor sunt opiniones. Prima S. Th. affirmantis, motum liberi arbitrij gratia informatum esse causam remissionis peccatorum.

Secunda est Sco. dicentis, pœnitentiam informem esse causam remissionis culpæ, formatā verò cõcomitari remissionem ipsam: ita, vt de sententia Scot. hæc sit vera: quia homo pœnitet, remittitur culpa, & quia remittitur culpa, infunditur gratia. Hanc opinionē dicit Soto esse Pelagianam: nam inquit, Si pœnitētia, prout informis, esset causa remissionis peccatorum, sequeretur primum hinc, non esse causa propriè, quia non esset meritoria de condigno. Secundò, remissionem peccatorum esse ex viribus naturæ, quod est Pelagianum. Respondendum tamen est, quòd quamuis pœnitentia informis sit causa remissionis peccatorum, talem pœnitentiam non elici ex viribus tantùm naturæ, sed per auxiliū speciale: vnde sequitur nos viribus naturæ non iustificari, vt asserebat Pelagius, qui speciale auxilium negabat.

d. 15. q. 1. ar. 6

Scot. liberatur.

Tertia opinio asserit, peccata remitti per motum liberi arbitrij, scilicet, per pœnitentiam formatam, & istum actum pœnitentiæ non produci à voluntate sed à solo Deo, & in volūtate habente se solùm passiuè recipi. Hæc opinio est erronea, & cõtra Conc. Trident. Sess. 6. capit. 5. vbi apertissimè tribuit Conc. libe. arbit. actionem respectu iustificationis, & pœnitentiæ, quæ ad gratiam disponit.

Quarta

Quarta opinio est quorundam distinguentium inter primam gratiam, quæ datur per solam pœnitentiam, vel virtute sacramenti: affirmantque gratiam, quæ datur extra sacramẽtum, semper antecedere contritionem: ita, vt iste ordo naturæ seruetur, scilicet, Deus dat gratiam, & per illam homo detestatur peccata, vt ratione illius detestationis, siue contritionis iam formatæ remittatur peccatum: at verò si homo accedat ad sacramentum attritus, dicunt, dari tunc primam gratiam virtute attritionis, & formę sacramentalis, atque ita gratiam non esse motu liberi arbitrij priorem.

CONCLVSIO I.

ACTVS pœnitentiæ informis, quatenus est dispositio ad gratiam, est remissionis culpæ causa. Ratio est: quia causa dispositiua est, quæ remouet prohibens formæ introductionem, qualis est pœnitentia informis respectu gratiæ, cuius introductio, & infusio per culpam indimissam & præexistentem prohibetur. Communis est opinio: atque in hoc sensu Sco. est intelligendus.

CONCLVSIO II.

POENITENTIA formata est eam remissionis culpæ, non disponens, sed efficiens. Ratio est: quia Deus efficit remissionem culpæ per infusionem gratiæ, & gratia operatur effectiuè, mediante pœnitentia, quare similiter & pœnitentia, cùm sit gratiæ instrumentum.

Hinc colligitur non esse inter S. Tho. & Sco. aliquã repugnantiam: nam Scot. ibi agit de remissione peccatorum facta dispositiuè, non autem de illa, quæ fit effectiuè: nam dicit pœnitentiam informem, quæ est dispositio præuia, remittere peccata. APPEN.

QVÆSTIO TERTIA DE CONFESSIONE.

Art. I. An Confessio sacramentalis sit de iure Diuino?

Alex. Alen. q. 76. 7. & 8. S. Th. à q. 6. vsque ad 11. *reliqui d. 16. & 21. Alex. Alen. q. 76. m. 2. D. Tho. q. 6. art. 2.*

CONCLVSIO.

CONFESSIO sacramentalis est à Christo IESV instituta, & ex consequenti de iure diuino. Definita est hæc Concil. in cap. Ad abolendam. de hæreticis, & in Conc. Flor. & Trid. Sess. 14. cap. 5 & Can. 3.

Sex fuerunt errores, qui hac conclu. confutantur 1. Glossatoris Decreti

reliqui d. 17. D. Bon. ar. 1. q. 3. Ric. ar. 2. q. 3. Scot. q. 1. Duran. q. 8.

Decreti in principio d. 5. & Panormitani in cap. omnis vtriusque & D. Bona. vbi suprà, & citat Hugonis authoritatem, asserentium fuisse hoc sacramentum ab Ecclesia institutum fuitque condemnatus error hic tempore Sixti IIII. in Concil. cCmplutensi contra Petrum Oxomensem.

ERROR.

Glossator Decreti Pan. & D. Bon. & Hugo cautè legendi.

Secundus Iacobitarum affirmantium Confessionem, nec esse de iure Diuino, neque de iure Ecclesiastico, & sufficere soli Deo confiteri. Dicebantque confessionem hanc esse vilem saltem ad humilitatem. Tertius Vvitclef, dicentis, esse inutilem & superfluã. Quartus Lutheri docentis, partim esse necessariam, partim superfluam. Quintus Vvaldensium existimantium, esse mortiferam. Vltimus eiusdem Lutheri negantis, absolutionem, & Confessionem esse sacramentum, & ita gratiam non conferre.

Prima diffic. An Confessio fuerit de lege naturali?

DD. vbi sup. Alex. Alen. art. 3. §. 1. D. Bon. q. 1. Ric. Sco. & Dur. & D. Thom. ibidem.

NOTA Confessionem quandam fieri soli Deo, quandam verò homini potestate clauium.

CONCLVSIO I.

CONFESSIO quædam est de lege naturæ: nam cõtritio quæ est interior confessio, est lege naturæ. Dictat námque ratio naturalis, vt pœniteat nos Deum offendisse: talis fuit confessio Adæ Gene. 3. & Iob cap. 31.

Genes. 3. Iob 31.

CONCLVSIO II.

CONFESSIO, quæ fit ministris Ecclesiæ, non fuit in lege naturæ: nam in lege Euangelica tantùm datæ sunt Sacerdotibus Claues regni cœlorum, quibus sacramentaliter peccata remittant.

Alex. Alen. art. 3. §. 2. D. Bon. q. 2. B. Tho. & Dur. vbi supra.

Secunda diffi. An in lege scripta fuerit peccatorum confessio instituta?

OPINIO fuit peculiaris Vvaldensium, in lege veteri fuisse præceptum confessionis omnium peccatorum.

CONCLVSIO I.

IN lege scripta non erat sacramentalis confessio: quia claues ministerialiter ligandi, & absoluendi solùm Sacerdotibus Euãgelicis concessæ fuerunt: oppositum enim esset erroneum: quia nouæ legis Sacerdotes non essent tunc illis multò præstantiores.

CON-

CONCLVSIO II.

Iud.c.7.

GENERALIS omnium peccatorum confessio olim nomine totius populi fiebat per Sacerdotem dicentem: Peccauimus cum patribus nostris, iniustè egimus, iniquitatem fecimus. Legitur enim Leuitici 16. Sacerdotem totius populi peccata generaliter confiteri. *Leuit.16.*

CONCLVSIO III.

QVORVMDAM peccatorum publicorum in lege veteri erat publica, & peculiaris confessio, non tamen sacramentalis, vt reus à Sacerdote absolueretur. Hæc ex toto Leuitico constat, vbi legitur pro peculiaribus peccatis fuisse peculiares Hostias: Vnde Hostię oblatio peccatorum fuit confessio, non occultorum, quoniam esset tunc contra legem naturæ seipsum diffamare.

Tertia diffi. An sit confessio à Christo, tanquàm necessaria ad salutem instituta, vt est Baptismus?

Alex. Alen. 2.ar.3.§.3.& m.3.art.1.& 2. D. Bon. q. 3.S.Th.art.1. & d.17. q. 3. ar.1.q.1. & sequentibus. Ric. Sco. & Dur. vbi suprà.

CONCLVSIO I.

SACRAMENTALIS Confessio non est in re ad salutem, neque ad iustificationem etiam post Baptismum necessaria: quia neque Baptismus in re est necessarius, cùm sufficiat in voto: tum quia obligaretur homo ad impossibile, vt si in articulo mortis deficeret minister.

CONCLVSIO II.

CONFESSIO est necessaria ad salutem finalem, saltem post Baptismum, in re, si adest cõfitendi facultas, sin minus, in voto erit satis. Conc. hæc est definita in Conc. Trid. expressè Sess. 14. Can. 6. quia nullus ab impossibile obligatur.

CONCLVSIO III.

Ric. est. vbi supra art. 2. q.1.& contra Magistrum Can.

AD salutẽ finalem consequendam, quando non est copia confessoris, satis est habere desiderium virtuale, seu implicitũ, ita, quòd si tunc haberet copiam confessoris, verè confiteretur. Ratio est: quia votum confessionis potest contineri in corruptione, & ideo non requiritur actuale confessionis votum ad salutem finalem.

CONCLVSIO IIII.

Hæc est Ric. vbi supra,& Adria.q.1.de cõfessione ad.

AD iustificationem virtute Contritionis non requiritur votum actuale, siue propositum faciendi confessionem sacramentalem: nam

nam sufficit virtuale. Patet: quia cùm non requiratur votum actuale Baptismi ad iustificationem in via: vt constat exemplo Cornelij, neque votum actuale confessionis erit necessarium: vtrumque enim sacramentum est ad salutem necessarium.

2. & Scot contra S. Th. d.17 art.1. q. 1.

Act.10.

Alex. Alen. q.76 m.3. & 77.m.5.ar. 8. Sco.ibid.

Quarta diffic. An sit de necessitate sacramenti, vt fiat vni Sacerdoti ad aurem?

CONCLVSIO.

CHRISTVS IESVS instituit auricularem, siue secretam confessionem. Definita est expressè in Conc. Trid. Sess. 14. cap. 5. & Can. 6. vbi ita legitur: Si quis dixerit, modum secrete confitendi soli Sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab initio semper obseruauit, & obseruat, alienum esse ab institutione, & mandato Christi, & inuentum esse humanum, anathema sit.

Caie. cauend.

Hinc intelliges, cau. esse Caiet. super Ioan. cap. 20. vbi duos errores affirmauit: vnum est, institutam fuisse à Christo confessionẽ voluntariam, cùm sit ab Ecclesia definitum, necessariam esse ad salutem: nam quod est voluntarium, vt religionis ingressus, non est ad salutem necessarium. Alterum, scilicet, modum confitendi ad aurem non esse à Christo institutum, & hic error est in Cõc. Trid. citato damnatus.

Alex. Alen. ibid. Ric. d. 17 ar. 3. q. 8. Sco. quæst. 1.

Quinta diffic. An sit ita de iure Diuino iste confitendi modus, vt sit quoque de essentia sacramenti?

CONCLVSIO.

NON est modus iste secretè confitendi de essentia sacramentalis confessionis, nam etsi publicè fiat, erit sacramentalis. Definita est in Conc. Trid. vbi supra his verbis. Cæterùm quoad modum confitendi secretum apud solum Sacerdotem, etsi Christus non vetuerit, quin aliquis in vindictam suorum scelerum, & sui humiliationem delicta sua publicè confiteri possit: non est tamen hoc Diuino præcepto mandatum: vbi apertè Ecclesia definit, Christum modum secretè confitendi instituisse, & publicam confessionem non prohibuisse.

Vide Castrũ vbi supra.

Sexta diffic. An confessio sit sub præcepto?

CONCLVSIO I.

SACRAMENTALIS confessio non solùm est necessaria ad salutem, vt baptismus, verumetiam est sub præcepto diuino obligante transgressores ad mortale. Definita est in Concil. Trid. Sessi. 14. cap. 5. ita enim legitur: Inanis est eorum calumnia, qui, sacramentalem confessionem à mandato Diuino alienam, & inuentum esse humanum, atque à patribus in Conc. Lateranensi congregatis initium habuisse, docere non verentur. Lege etiam Can. 6. *Alex. Alen. q. 76. m. 3. & q. 77. m. 1. art. 3. & m. 5. art. 7. reliqui dict. 17. D. Bon. art. 2. q. 1 Ric. ar. 1. q. 4. Sco. q. 1 Dur. q. 9. S. Tho. art. 1. vbi supra.*

CONCLVSIO II.

PRÆCEPTVM Confessionis colligitur ex cap. 20. Ioan. vbi dicitur. Accipite S.S. &c. hæc Concl. est definita expressè contra Caiet. cap. 5. vbi supra in Conc. Trid.

Ex his colligitur, posse aliquem damnari propter solam sacramentalis confessionis omissionem: vt qui virtute cõtritionis esset iustificatus, & in articulo mortis nollet confiteri, cùm posset. *Caiet. cauend.*

APPEN.

Septima diffic. An fuit semper hæreticum negare confessionis præceptum, vel de illo dubitare?

DVÆ sunt opiniones. Prima Adrian. q. 2. de confessione, qui tenet partem affirmantem. Secunda est Medinæ. C. de pœnitent. in q. de necessitate confessionis, asserentis, olim non fuisse hæreticum, sed sapuisse hæresim.

CONCLVSIO.

ANTE Conc. Later. erat hæreticum negare necessitatem confessionis: negantes tamen non erant hæretici. Ratio est: quia nondum erat ab Ecclesia declaratum, &c.

Art. II. Qui teneantur ad confessionem? *Alex. Alen. q. 77. D. Tho. art. 3. D. Bon. ar. 2. q. 1. Sco. q. 1. vbi supr.*

ABSOLVETVR articulus aliquot difficultatibus posi-

tis.

Prima

Prima diffic. An sit omnibus, etiam infidelibus confessionis præceptum impositum?

Alex. Alen. m.1.Ric. art. 9.q.4.reliqui vbi supra.

DVÆ sunt opiniones. Prima Ric. affirmantis: infideles teneri, quatenus est præceptum Diuinum, hunc sequuntur Angelus verbo Confessio.7. §.2. & Gabr. d. 17. hanc opinionem falsò tribuunt Sco.d.17.q.1.vbi agit contra Gloss. asserentē, esse tantùm ab Ecclesia institutam. Ait enim, quia sequeretur, quòd infideles non tenerentur ad cōfessionem: Vbi, vt dicit Adrianus, argumentatur Sco. ad hominem in materia confessionis, quoniam Canonistæ affirmant infideles teneri ad confessionem. Contra, inquit Scot. si confessio esset tantùm de iure Ecclesiastico, sequeretur infideles non teneri ad cōfessionem, cuius oppositum Canonistæ affirmant. Quid? quòd d. 4. lib. 4. docet Scot. peccata commissa ante Baptismum non esse materiam confessionis.

Scot. liberatur.

Secunda opinio est communis, scilicet, infideles non obligari confessionis præcepto, ita quòd non peccabūt, sicut peccant non recipiendo Baptismum.

CONCLVSIO.

NVLLO iure tenentur infideles ad sacramentalem confessionem. Ratio est: quia cùm non teneantur post Baptismum peccata confiteri ante Baptismum commissa, multo minus ante Baptismi receptionem ad illorum confessionem obligabuntur. Sunt enim commissa extra Ecclesiæ iurisdictionem.

APPEN. Hinc sequitur, quòd si damnati ad vitam redirent, non tenerentur peccata in inferno commissa confiteri.

Secunda diffic. An Papa teneatur ad sacramentalem suorum peccatorum confessionem?

CONCLVSIO I.

Vide Ric. ar. 9. q. 5. & S. Thom. & D. Bona. dist. & Caiet. de ministro huius sacramenti.

PAPA alicuius peccati mortalis conscius ad sacramentalem obligatur: quia quæ sunt iuris Diuini, & ad salutem necessaria, vt est pœnitentia, omnes obligant.

CONCLVSIO II.

PAPA non tenetur ad annuam cōfessionem, ita vt mortaliter peccet, si per totum annum non confiteatur. Patet: quia non obligatur

gatur legibus Canonicis à se latis. Nullus enim habet supra se iurisdictionem, neque alij Rom. Pont. quia par in parem non habet potestatem. *Ric. est vbi sup. prà. ad 3.*

CONCLVSIO III.

RATIONE vitandi scandali tenetur Papa, saltem semel in anno confiteri: esset enim aliis occasio ruinæ, præsertim cũ teneatur aliquando publicè, vel communicare, vel celebrare, & tunc Diuino tenetur iure sacramentalem confessionem præmittere, vt patet suprà q. 2. de Eucharistia.

Tertia diffi. A quo Sacerdos, Papam absoluens, facultatem habet?

LEGE Magistrũ Cano in prælectione de pœnitentia parte 5. vbi affert tres opiniones: & prima est S. Tho. D. Bo. vbi suprà, quibus adhæsit Turrecremata de potestate Eccles. li. 1. c. 89. Secunda opinio est Paludani d. 19. q. 2. asserentis, habere authoritatem absoluendi, non à Papa, sed à Christo. Tertia est Caiet. vbi suprà S. Tho. ad primum dicentis, iurisdictionem, quã habet Sacerdos absoluendi Papam, nec esse à Christo, neque à Papa, vt dicit Paludanus, neque à Papa tanquam à superiore sui ipsius, vt dicit cõmunis opinio, neque ab Ecclesia, sed solùm ex electione, per hoc, scilicet quòd Papa se subiicit illi, illũque eligit. Est & 4. opinio, qua tenetur, quòd quemadmodum in receptione ordinis datur cuicunque simplici Sacerdoti potestes iurisdictionis respectu venialis, & mortalis, quæ pœnitens aliàs confessus est: & etiam respectu cuiuscunque peccatoris in articulo mortis: ita datur tunc iurisdictio eidem Sacerdoti absoluendi Papam. *Vbi sup. S. Tho.*

CONCLVSIO.

QVARTA opinio est probabilior: & probatur antiquissima Ecclesiæ consuetudine: nam à temporibus Apostolorum semper Papa confessus est sua peccata cuicunque Sacerdoti, tanquam Ecclesiæ ministro, tenenti authoritatem à Christo IESV, qui vocetenus hoc, quemadmodum & alia multa Apostolis declarauit.

Scot. d.17. quæst.1.

Quarta diffic. Qua ætate pueri ad confessionem suorum peccatorum tenebuntur?

CONCLVSIO.

QVAMPRIMVM scit puer, vel puella discernere inter bonum & malum, etiam ante 14. annum tenetur ad confessionem. Ratio est: quia ante 14. annum potest mortaliter peccare, & mortale non dimittitur, nisi per confessionem in re, aut in voto, quæ est ad salutem necessaria.

DVBIVM.

An pueris ante 14. annum, & puellis ante 12. possit Eucharistia ministrari?

CONCLVSIO.

SI examinati penetrauerint, quanta cum reuerentia, & timore accedendum sit ad Eucharistiam, & quid sub speciebus illis lateat, maiorémque dispositionem esse faciendam ad susceptionem Eucharistiæ, quam aliorum ciborum, poterint illam sumere. Ait
1. Corinth. 11. enim B. Paul. Iudicium sibi manducat, non diiudicans corpus Domini.

Quinta diffic. An mutus teneatur confiteri?

CONCLVSIO.

S. Th. q.3. ar. 4. vbi supra Sco. d. 17. in solut. argumentorum. Ric. art. 2. q. 4. Caiet ver. confes. conditione 11. Alex. Alen. q.77. m.5. ar. 9. reliqui d. 17. S. Th. q.9. ar.1. Sco. q.1. Ric. ar.2. q.5.

TENETVR per nutus & signa, communis est Theologorum sententia. Habet enim fidem actualem incarnationis nō ex auditu, sed ex illustratione interiori S.S. qui nunquam deficit in necessarijs: & ita eo modo, quo potest, ad confessionem tenebitur.

Sexta diffic. An qui non habet Sacerdotem sui idiomatis, teneatur per interpretem confiteri?

CONCLVSIO I.

NON tenetur aliquis per interpretem confiteri. Ratio est: quia iugum Domini suaue est, atque ita neminem voluit ad confessionem eo modo faciendam obligare, vt pœnitentis peccata in publico iudicio probari possent.

Contrariam

Contrariam opinionē tenet Magister Cano in Relectione de pœnitentia parte.5.vbi dicit,in ar.mortis teneri ad confessionem per interpretem.

CONCLVSIO II.

SI talis confessio fiat,erit sacramentalis. Confirmatur ex Cōc. Trid.Sess.14.cap.5.vbi docetur,non esse de essentia confessionis, vt sit secreta : non enim prohibetur , quin aliquis possit publicè confiteri. *Ric.est & B. Thom. d.17.*

Septima diffi.An teneatur aliquis deficiente Sacerdote per epistolam vel per internuncium absenti confiteri?

CONCLVSIO.

NVLLVS ad talem confessionem tenetur: probatur eodem modo,quo prima conclusio proxima. *Ric. est & Sco. & cæterorum vbi supra. Alexan. Alē. vbi supra.*

Octaua dif.An si quis ita confiteretur,esset sacramentalis confessio?

PALVDANVS d.17.& Adria.q.1.de confessione ad 3. partem affirmatiuam tenet.

CONCLVSIO.

TALIS confessio non esset sacramentalis. Probatur ex Can. quem pœnitet.de pœnitētia.d.1.& est B.Augustvbi dicitur: Præcepit Dominus mundatis,vt se ostenderent Sacerdotibus, docens corporali præsentia confitenda peccata,non per nuncium,nō per scripturam manifestanda, *D.Augustſco.est d.17. & Caieta. summa.verbo confessio: cōditione 11.*

Nona.An habens tantùm peccatum veniale,teneatur ex præcepto Ecclesiæ singulis annis confiteri?

DVÆ sunt opiniones. Vna affirmans,& est Alex.q.77. D. Bona.& Ric.1.d.17.Altera negās Sco.d.17.q.1.ar.4.Adria.q. 4. de confessione ad argumenta Gab.eadem d.Caie.in additionibus ad 3.par.& in 2.p.q.65.ar.2.ad 4.

Tenetur tamen,inquiunt,apparere coram Prælato , & dicere: Gratias ago Deo meo,quòd non sum conscius alicuius mortalis: vt pastor vultum pecoris agnoscat.

CONCLVSIO.

NVLLVS habens tantùm veniale tenetur ex præcepto Ecclesiæ semel singulis annis confiteri. Ratio est: quia illud præceptum Ecclesiasticum de annua confessione, solùm est quædam determinatio præcepti Diuini, quoad tempus: & cùm præceptum Diuinum neminem obliget ad confessionem venialium (possunt enim sine pœnitentia remitti, in Purgatorio, & remittuntur de facto) neque præceptum Ecclesiæ obligabit: & colligitur ex Conc. Trid. Sess. 14. cap. 5.

Ric. ar. 9. q. 5. *Decima diffi. An qui tempore mortis loqui non potest si generaliter confiteatur, ostendens tunsione pectoris contritionis signa sit sacramentaliter absoluendus?*

DVÆ sunt opiniones. Prima Paludani d. 21. q. 2. art. 4. dicentis, sufficere generalem confessionem, &c. quando specialis haberi non potest. Contraria est Abulensis super Matth. 16. q. 79. tenentis, generalem confessionem per nutus, & signa non sufficere ad sacramentalem.

CONCLVSIO I.

SOLA generalis confessio per nutus, pectus percutiendo, siue per verba, non est materia huius sacramenti. Ratio est: quia sicut in foro exteriori nullus vt homicida damnabitur, quamuis generaliter se homicidam esse confiteatur, nisi aliquod peculiare homicidium probetur: ita in foro animæ.

CONCLVSIO II.

QVANDO aliquis præ maxima ægritudine non potest peccatum exprimere, si fuerit in mortis articulo constitutus, optimũ erit consilium, vt Sacerdos aliquod peccatum particulare ab eo exquirat circa suum statum, illum interrogando, etsi pœnitens per signa illud expresserit, poterit tunc ab omnibus peccatis illum sacramentaliter absoluere. Ratio est: quia habet iam cõfessionis, & absolutionis materiam: & hoc modo intelligendus est Sco. dist. 21. q. 4.

Vndecima diffic. Quis præter prædictos ad confessionem teneatur?

CONCLVSIO.

OMNIS vtriusque sexus fidelis, cùm ad annos discretionis peruenerit, tenetur proprio Sacerdoti peccata sua confiteri, expressè definita est in Conc. Lateran.

Duodecima diffic. An possit Rom. Pont. in aliquo casu dispensare, ne aliquis per totam vitam ad confessionem teneatur? *S. Tho. art. 6. q. 6. Ric. art. 6. q. 7. Dur. q. 9.*

CONCLVSIO I.

PAPA non potest dispensare cum aliquo, vt non teneatur ad sacramentalem confessionem. Ratio est: quia confessio sacramẽtalis in re, aut in voto est lapsis post Baptismum ad salutem necessarijs, quemadmodum Baptismus: & in ijs, quæ sunt ad salutem æternam finalem necessaria, Papa non habet dispensandi potestatem.

CONCLVSIO II.

QVANVIS id non possit, potest tamen dissimulare nõ compellendo per aliquod tempus ad confessionem, & hoc propter vitandum deterius malum, quod difficiliùs destrui posset: vt sunt hæresis, & schisma.

CONCLVSIO III.

POTEST tamen iusta de causa dispensare cum aliquo, vt non teneatur ad annuam confessionem: vt si fidelis viueret inter Saracenos, ne singulis annis ad terras fidelium veniret ad quærendum confessorem, etiamsi posset.

Art. III. Quibus temporibus confessio sit sub præcepto? *Alex. Alen. q. 77. reliqui d. 17. D. Bon. art. 2. q. 2. S. Th. ar. 5. q. 6. Ric. art. 3. q. 6. Dur. q. 10.*

¶ ABSOLVITVR aliquot difficultatibus positis.

Prima diffic. An homo, cum primum mortaliter peccat, statim iure Diuino confiteri teneatur?

DVÆ sunt opiniones. Præceptum enim confessionis obligat duplici iure Diuino, & Ecclesiastico: & de Diuino est opi-

nio Innocentij, & Archidiaconi super caput omnia vtriusque sexus, & Guilielmi Parisiensis in tractatu de pœnitentia, qui tenent partem affirmantem.

Cõtraria opinio est Theologorum vbi supra, & Adrian. q. 3. de confessione.

CONCLVSIO I.

NVLLVS tenetur de iure Diuino statim post peccatum commissum confiteri. Ratio est: quia præceptum confessionis est affirmatiuum.

CONCLVSIO II.

CONFESSIO in voto obligat iure Diuino, quandoque contritio est sub præcepto. Ratio est: quia contritio includit in se votum, id est, cõfitendi propositum: est enim altera pars pœnitentiæ: quale autem propositum requiratur, supra explicatum est. *Art. 1. 2. quæst.*

CONCLVSIO III.

ACTVALIS confessio obligat, quando imminet certissimum periculum, vel mortis naturalis, vel violentæ. Articulus patet: quia est præceptum Diuinum confessionis, quod post mortem non potest impleri. *Vide 1. art.*

APPEN. Hinc, qui ingressurus est ad bellum, & habet Sacerdotis copiam & est conscius mortalis culpæ, si ante congressum belli non confiteatur, mortaliter peccat: perinde qui non confitetur, quando imminet certissimum naufragium, vel quando aliquis scit mortis insidias sibi ab aduersarijs parari. Notant et dicitur, quando imminet certum mortis periculum: vnde excusantur à mortali mare ingredientes, & fœminæ partui proximæ: quia in mortis art. potest aliquis virtute bullarum plenariè absolui, quod non conceditur incipientibus nauigationem, aut fœminis parturientibus. *Lege infr. Dubio sequenti.*

CONCLVSIO IIII.

NECESSARIA est sacramentalis confessio, quando est accipienda Eucharistia. Patet 1. ad Corint. Probet autem seipsum homo, &c. Vnde Conc. Trid. colligit præceptum Diuinum de confessione ante Eucharistiam premittenda: sed de his supra de Euchatist. contra Caiet.

CONCLVSIO V.

EST etiam necessaria, quando Ecclesia determinauit confessionis tempus. Ratio est: quia, si secluso Ecclesiæ statuto, obligaremur

mur ad confessionem in articulo mortis, aut semel in vita tantum, esset quidem ferè impossibile, integrè confiteri præ nimia obliuione: quare etiam si Ecclesia tempus confessionis nõ determinasset, aliquoties confiteri iure Diuino teneremur: nam illo etiam ad integram confessionem obligamur.

DVBIVM.

Si non esset ab Ecclesia determinatum tempus, quorum iudicio stãdũ esset?

CONCLVSIO.

EPISCOPI, vel Papa essent consulendi, si non haberemus generalem declarationem. Probatur Deut. 17. vbi ita præcipitur: Si difficile, & ambiguum apud te iudicium esse prospexeris inter sanguinem, & sanguinem, lepram, & lepram, surges, & venies ad Sacerdotem Leuitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tempore: vbi apertissimè docet S. S. consulendos esse episcopos, quando dubium est, obligent ne præcepta affirmatiua tunc, an non? & ita olim Fabianus Papa determinauit, vt confessio ter singulis annis fieret. *Deut.* 17.

Hinc collige, inceptutum longam nauigationem, ita vt non posit intra tempus confiteri ab Ecclesia determinatum, teneri ex præcepto confessionem anteponere. APPEN. 1. APPEN. 2.

Obligatur etiam aliquis iure Diuino quando imminet periculum carendi cõfessore necessario, quem non habet, & scit tempore confessioni determinato se non habiturũ. v.g. habet aliquis casum Episcopo reseruatum, quem modò præsentem habet, at neque confitetur illi, neque petit ab eo authoritatem, & rationem vitandi scandalum, postea absente Episcopo, est celebraturus, aut communicaturus, tunc tenetur iure Diuino confessionem præuenire: nam vt Cathecumenus tenetur præuenire tempus Baptismi, si timet ministrum sibi defuturum, ita & hic tenebitur, quando non potest suo tẽpore fieri, illam præuenire, cùm confessio sit necessaria ad salutem: nota, certissimum periculum dici, quòd frequentiùs contingit.

Secunda diffi. An præceptum annuæ confessionis obliget transgressores ad mortale?

Alex. Alen. sup. in titulo an confessio sit sub præcepto D. Bona. & Ric. ibi. Sto. q. 1.

DVÆ sunt opiniones. Prima communis affirmans d. 17. Altera negans solius Dur. d. 17. q. 4.

CONCLVSIO I.

PRAECEPTVM annuæ confessionis obligat ad mortale. Ratio est: quia est præceptum Diuinum, quoad tempus indeterminatum: determinatum verò ab Ecclesia, vt semel singulis annis impleatur: quare mortaliter peccat illud transgrediens: quia Ecclesia non imponit confessionis præceptum, sed tantùm declarat præceptum Diuinum de confessione, semel singulis annis fideles obligare.

CONCLVSIO II.

PRAECEPTVM Ecclesiæ de annua confessione non obligat præcisè in quadragesima, sed potest quolibet anni tempore adimpleri. Patet: quoniam in Can. omnis vtriusq; sexus, quemadmodum ieiunij, non ita & confessionis præcisum tempus definitur, sed solum modò dicitur, vt quilibet Christianus semel singulis annis confiteatur.

Hinc, si quis extra quadragesimam confiteatur, non erit transgressor præcepti de annua confessione.

APPEN. 1.

Hinc, etiam si quis mense Ianuarij confiteatur, & postea in Paschate non sumat Eucharistiam, erit reus tantùm præcepti Eucharistiæ sumendæ.

APPEN. 2. *Hæc est Cã. s. parte de pœni. & Soto. 18 q. 1. art. 4.*

Tertia diffi. Qui non est confessus per integrum annum, poterit differre confessionem vsque ad finem anni sequentis?

IDEST, erit ne extra statum salutis, donec confiteatur?

DVÆ sunt opiniones. Prima B. Antonij, qui dicit non teneri vsque ad sequentẽ quadragesimã. Secũda, & cõtraria est Medinæ. C. de pœnitẽtia q. de cõfessione semel singulis annis agẽda.

CONCLVSIO I.

QVI non est in quadragesima confessus, est extra salutis statũ, donec confiteatur. Patet: quia hoc sacramentum est necessarium ad salutẽ, & sub præcepto singulis annis: quare, donec impleatur, erit transf-

erit transgressor reus æternæ mortis: illud siquidem est ad iustificationem necessarium, sine quo nulli iustificatio contingit.

CONCLVSIO II.

Qvi non recipit Eucharistiam in die Paschatis, non tenetur vsque ad sequens Pascha illam recipere. Ratio est: quia præceptũ recipiendi Eucharistiam non est ad salutem necessarium, quemadmodum Baptismus, & confessionis præceptum. *Ale. Alẽ. per totum hunc art. q. 77.*

Caieta. q. 1. de confessione. Vega libr. 13. c. 30. super Conc. Tri.

Art. IIII. De integritate confessionis, déque eius materia.

¶ ABSOLVETVR aliquot difficultatibus positis.

Difficultas. Sit ne veniale peccatum materia confessionis?

Alex. Alen. m. 2. art. 5. D. Bon. art. 2. q. 1. Ric. ar. 2. q. 4. ad 1. Scot. q. 1. d. 17.

CONCLVSIO.

VENIALIA peccata materia confessionis esse possunt. Patet: quia Leo decimus inter art. quos contra Lutherum damnauit, fuit ille, quo dicebat in primitiua Ecclesia manifestè mortalia solùm tractata fuisse: estque laudabilis Ecclesiæ consuetudo confitendi venialia, quæ maximam habet authoritatem. Et habetur Sess. 14. cap. 5. Conc. Trid.

Prima diffi. Sint ne omnia mortalia peccata confessionis materia, ita vt peccet, qui illa non confiteatur?

Alex. Alen. m. 1. & 2. D. Bona. q. 2. & 3. Ric. ar. 3. q. 4. vbi supr.

CONCLVSIO.

OMNIA mortalia peccata occulta, siue publica, orisque siue cordis, aut operis, sunt materia confessionis, necessarioque confitenda. Ratio est: quia finis huius sacramenti, quod est iudiciũ occultum, non solùm est, vt Deo fiat satisfactio, verumetiam, vt illi per hoc iudiciũ peccator reconcilietur: & cùm impossibile sit hominẽ ex parte Deo recõciliari (esset enim tunc regni, & perditionis filius) impossibile profectò erit, vnũ peccatũ sine alio remitti, & per consequens erunt omnia necessariò confitenda: nam Sacerdos, qui tunc iudex est, non potest, causa ignorata, absolutionis sententiam ferre. Fuit hæresis olim Vuitcleff, & Petri de Osma asserentium prauas cogitationes sola cõtritione sine ordine ad claues absque confessione in re, aut in voto deleri. *Hæresis.*

Secunda diffic. Sunt ne omnia peccata quantùm ad numerum confitenda?

Ale. Alē.m. 5.ar.2.D.Bona.& Ric.loco citato, & q 9.Sco.q.1. Dur.q.15. Ioan.20.

CONCLVSIO I.

IVRE Diuino tenetur homo omnia,& singula peccata sua confiteri. Ratio est: quia Deus neminem absoluit, nisi quem Sacerdos absoluerit: vt constat Ioan. 20. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis,&c.& cùm neminem possit Deus de lege ex parte absoluere,neque Sacerdos poterit:& vt integrè absoluat, præcedat integra confessio,necesse est:iudex enim non potest, nisi cognita causa,iudicare.

CONCLVSIO II.

NON tamen tenetur iure Diuino,nisi illa solùm, quorum memoriam habet,confiteri. Definita est in Conc. Flor. expressè vbi ita legitur. Secunda pars pœnitentiæ sacramenti est hominis confessio,ad quam pertinet,vt peccator omnia sua peccata, quorum habet memoriam,integraliter confiteatur: & ita intelligēdum est Caput Omnis vtriusque sexus, &c.

CONCLVSIO III.

IVRE Diuino ante confessionem mediocris saltem peccatorum inquisitio est præmittenda: nam cùm confessio integra sit de iure Diuino,& non possit quis integrè confiteri, nisi præuia suorum peccatorum recordatione,erit necessario talis inquisitio præferenda.

APPEN.1. Hinc,si ante confessionem nulla, aut minima peccatorum recogitatio præmittatur confessio erit dimidiata per accidens, & nulla: quare priùs excitare debet memoriam discurrendo multipliciter per Diuina mandata,per loca,tempora,negotia, personas cum quibus conuersatus est post vltimam confessionem: hæc est enim mediocris diligentia. Hoc Consilium est commune, præsertim Scot.d.17.vbi ait Pœnitens in reuocandis peccatis ad memoriam tantam adhibeat diligentiam, quantam in negotio arduo solent homines adhibere.

CONCLVSIO IIII.

PECCATOR non tenetur facere totū, quod efficere potest, ad memoriam peccatorū conseruandam: nam tunc, vel obligaretur quamprimum peccaret mortaliter, adscribenda peccata, & hoc non

hoc non; quia constitueretur in periculo infamandi se, si scripturam amitteret, vel esset illi statim post peccatum necessariò confitendum, quod præstare non tenetur: quia vt semel in anno Confiteatur præceptum est.

CONCLVSIO V.

PECCATI sciti memoriam reuocatis, tenetur pœnitens singula singularim, quando sunt diuersa specie, confiteri: colligitur ex Conc. Latera. & Flor. vbi dicitur, Peccator confiteatur omnia, id est, singula peccata singulatim.

Hinc, quando peccata sunt eiusdem speciei, poterit pœnitens plura vnico actu confiteri dicens, qui decies blasphemauit, confiteor me decies blasphemasse. hoc enim modo singula peccata exprimet. APPEN. 2.

CONCLVSIO VI.

QVANDO pœnitens non est certus de numero peccatorum, satis est, vt probabilem numerũ explicet: vt si dicat exempli causa: decies plus, minúsve, hoc peccatum commisi: etsi postea recordetur duodecies peccasse, ad duo illa confitenda minimè tenebitur: quia additione paulo plus continentur, secus verò, si quater, aut quinquies amplius se deliquisse recordetur.

Hinc aliquot appẽdices inferuntur. Prima vnusquisq; tenetur singulas cogitationes, oris que & operis peccata singula confiteri. APPEN. 3.

Hinc, non satis erit dicere, fuit mihi cordi per mensem hominem interficere: desideratur enim vt exprimat, quoties illud de nouo proposuit, quoties cùm alijs tractauerit, & quoties alios, vt sibi opem ferrent, induxit. APPEN. 4.

Hinc, non opus erit consumi in inquirendo præcisum peccatorum numerum, vt sint 19. ann. 20 numero, cùm satis sit, plus minúsve addere. APPEN. 5.

Hinc si pœnitens, vt maiori numero minorem comprehendat, pluries dicat se aliquod peccatum perpetrasse, quàm perpetrarit, & hoc ex industria, irritat confessionem, non autem si bona fide, cùm sibi ita esse videatur. Ratio est: quia Deus à nobis minus, quam efficere possimus postulat. APPEN. 6.

Tertiæ

Tertia diffic. Quid si peccatorum recordatio impossibilis esse videatur, vt si meretrix per triennium fuerit in loco publico, quomodo numerum exprimet?

CONCLVSIO I.

QVANDO diuturna fuerit peccandi perseuerantia, tamtaque frequentia, quòd difficilimum sit peccatorum numerum memoria tenere, satis erit tunc confiteri tempus quo in peccato perseuerauit: vt meretrix biẽnio in lupanari posita debet ita confiteri: Quotidie erã parata per biennium in loco publico, & sæpe opere, & cogitatione cũ varijs hominibus solutis, scilicet, & coniugatis peccaui, &c. Ratio est: quia numerus peccatorum explicatur, vt intelligat Sacerdos pœnitentis statum, illúmque iudicare possit: & si prædicto modo confiteatur, multo melius illius statum intelliget.

Caiet. eß vbi supra

CONCLVSIO II.

SI pœnitens diutius perseuerauit in peccato, & numerum peccatorum memoria tenere potest, ad numerum explicandum obligabitur: vt qui per annum fuit concubinarius, & cum concubina, sicut cum vxore non vixit, facilè poterit peccatorum numerum explicare.

APPEN. 1. Hinc, faciliùs poterunt meretrices, lenones, vsurarij, latrones, & cæteri per longissimum temporis spatium in peccato perseuerantes sua peccata confiteri, quàm cæteri Christiani: quia solùm tenentur explicare tempus, quo in peccato fuerunt, ad multitudinem peccatorum declarandam.

APPEN. 2. Hinc, Dei misericordia erga nos declaratur, vtpote, qui deterioribus hominibus tam facilem salutis viam præparauerit.

APPEN. 3. Hinc, si spatio trium tantùm dierum, ita fuit aliquis amore inebriatus, vt numerum peccatorum non recordetur satis erit, vt se trium dierum spatio ita amore excæcatum fuisse, confiteatur.

APPEN. 4. Qui confessus est tempus, quo in peccato perseuerauit etiam si postea numerum recordetur, non tenebitur illum confiteri: iam enim integram confessionem fecit, qua confessor eius statum intellexit: est autem confessoribus maior ratio de proposito non peccandi pœnitentis, quàm de numero peccatorum habenda.

Quarta

Quarta diffic. An circunſtantiæ, quæ peculiari præcepto, non prohibentur, ſint neceſſariò confitendæ.

CONCLVSIO I.

Ale. Alen. q. 77. Soto. m 3. D. Bo. vbi ſu pra q. vltima Ric. art. 3. q. 5. Caie. in tractatu de Cõfeſſione q. 7. Circũſtãtia.

CIRCVNSTANTIÆ, quæ neque augent, neque minuũt peccatorum malitiã, neceſſariò confitendæ nõ ſunt. Cùm enim non ſint peccata, non ſunt confeſsionis materia, v. g. ſi quis interdiu, aut noctu, gladio, vel fuſtè hominem interficeret.

CONCLVSIO II.

CIRCVNSTANTIÆ, quæ omnino peccatorum malitiam minuunt faciuntque eſſe veniale, aut nullum, ſi factum in confeſsione exprimatur, neceſſariò ſunt confitendæ: vt ſi quis accedat ad alienam, quam inuincibiliter ſuã eſſe arbitrabatur, vel hominẽ ad ſui defenſionem interficiat. Ratio eſt: quia omittẽs huiuſmodi circũſtantias in confeſsione mortaliter peccat: mentitur enim mortaliter, cùm mendacium mortale confiteatur, niſi ignorantia excuſetur.

Hinc, qui hominem per ignorantiam inuincibilem interimit, vel qui alienum in extrema neceſsitate rapit, ſi confiteatur factũ, tenebitur talem circunſtantiam exprimere. APPEN.

CONCLVSIO III.

QVANDO circunſtantia non in tantum minuit peccatum, vt omnino tollat mortalis malitiam, prætermiſsio tamen illius eſſet cauſa, vt pœnitens apud confeſſorem infametur, tenebitur talem circunſtantiam confiteri: vt ſi puella metu mortis commiſit ſtuprum: vel aliquis, vt eleemoſynam largiatur, furatus eſt alienũ: tales circunſtantiæ erunt exprimendæ, vt pœnitens ſuæ famæ cõſulat: dicit enim ſcriptura, Curam habe de bono nomine: niſi fortè pœnitenti placuerit propter humilitatem ſuæ famæ, ſuoque iuri cedere. *Eccleſia. 41.*

CONCLVSIO IIII.

QVANDO circunſtantia peccati malitiã minuit, & non altero modorum ſecundæ, & tertiæ concluſionis pœnitens illam confiteri minimè tenebitur: vt ſi dicat pœnitens, acceſsi ad pulchram captus maxima pulchritudine. Ratio eſt: quia hæc circunſtãtia potius eſt peccati excuſatio quàm accuſatio.

CON

CONCLVSIO V.

CIRCVNSTANTIÆ mutantes ſpeciem in genere moris, ſunt neceſſariò confitendæ,non autem quæ in genere naturæ. Ratio eſt:quia primæ prohibentur peculiari præcepto,non autem ſecundæ.

CONCLVSIO VI.

CIRCVNSTANTIAE multum aggrauantes peccati malitiam intra eandem ſpeciem neceſſariò confitendæ ſunt.Ratio eſt: quia Sacerdos debet applicare medicinam iuxta quantitatem morbi, vt conſtat ex cap.omnis vtriuſque ſexus:quod præſtare nõ poteſt, niſi pœnitens circunſtantiam notabiliter aggrauantẽ confiteatur: nam ſi quis miles per annum ſimplicem fornicationem commiſit cum vna tantùm,iam tenetur illud exprimere, quia accesſit ad illam,tanquam ad concubinam,eſtque illi præcipiendũ, ne cum illa familiare colloquium habeat : quodquidem non eſſet imponendum,ſi ſemel,aut iterum tantùm illã cognouiſſet,niſi ſe, quoties illam alloquitur exponi periculo peccandi mortaliter intelligeret. Hæc concluſio eſt Alexand.quem ſequuntur Soto, Cano, Medina.Oppoſitum tenent S.Th.D.Bon.& Dur. Sco. verò dicit, vtile eſſe illas confiteri.

Alex. Alen. vbi ſupra.

Quinta diffic. An circunſtantia diei feſti ſit neceſſariò confitenda?

DVÆ ſunt opiniones.Prima modernorum, qui tenent partẽ affirmantem.Secunda S.Thom.

CONCLVSIO.

QVI die dominico fuit fornicatus, vel aliud flagitium commiſit,non tenetur hanc circunſtantiam cõfiteri: non enim præcepta diuina ſecundum ſenſum ſpiritualem,ſed ſecundum literalem tantùm obligant.

Sexta diffi. An quodlibet peccatum in loco ſacro commiſſum ſpeciem mutet?

CONCLVSIO.

CIRCVNSTANTIA loci ſacri ſolùm mutat ſpeciem, quando eſt peccatum furti, vel fornicationis, vel violenta ſan

ta sanguinis effusio. Ratio est: quia hæc tria duntaxat peculiari præcepto canonico prohibentur; in reliquis tamen est consideranda circunstantiæ grauitas: nam si fuerit scandali causa, &c. tunc erit confitenda.

Septima diffic. An circunstantia stupri sit necessariò confitenda?

V. G. confitetur virgo, seu vir, qui neque fornicatione, neque pollutione honestatem fregit, tenebitur ne hic libidinosas cogitationes confitendo dicere se virginem esse? idé quæritur de eo, qui concupiscit virginem, atque etiam primo actu, quo vir, aut fœmina virginitatem perdidit. Magister Soto affirmat in peccato cogitationis non esse necessarium stupri circunstantiam confiteri: at verò in actibus exterioribus bonum esse, si per fornicationem virginitatem amiserit. Contraria opinio est communis d. 17. *Dist. 18. q. 2. art. 4.*

CONCLVSIO.

CIRCVNSTANTIA stupri tam cogitationis, quàm actus est necessariò confitenda: Probatur. idem Soto affirmat circunstantiam notabiliter aggrauantem esse necessariò confitendam: quam obré, cùm stupri circunstantia notabiliter aggrauet libidinis peccatum, erit siue cogitatione, siue opere, à fœmina, siue à viro necessariò confitenda: quod intellige, nisi confessor statum fœminæ nouerit: vt in monialibus, quæ si fuerit corrupta, non est necessarium hoc exprimere cùm sit circunstantia minuens: neque si fuerit virgo: huius enim status hoc satis indicat.

Octaua diffic. An pœnitentem ex ignorantia prætermittentem aliquod peccatum teneatur Sacerdos illud sciens illustrare, vt pœniteat, & confiteatur?

CONCLVSIO I.

QVANDO pœnitens ignorantia iuris, aut facti laborans inquirit ratione scrupuli cõfessoris iudicium, in tali casu tenetur Sacerdos veritaté manifestare: nam, si veritatem præmittat, nil respõdendo erit causa, vt pœnités in aliquo errore cõstituatur si verò mentiatur, peccat mortaliter. v. g. si mulier, quæ sciens nupsit consanguineo intra quartum gradum, ignorans hoc esse ab Ecclesia prohibitum, requirat confessoris iudicium: tunc etiam si sciret

sciret scandalum, siue peccatum orituru, tenebitur veritatem declarare.

CONCLVSIO II.

POENITENS culpabiliter ignorans, quæ ad fidei articulos pertinent, vel aliquod Decalogi præceptum, necessariò est à confessore, etiam non rogato, illustrandus: vt, si fornicationem simplicem peccatum mortale esse nesciat. Ratio est: quia omnis Christicola tenetur credere, saltem implicitè, quidquid Ecclesia credit, & omnia præcepta Decalogi scire, quorum obseruantia est ad salutem necessaria.

CONCLVSIO III.

QVANDO pœnitens laborat ignorantia inuincibili iuris, vel facti eorum, quæ non omnes scire tenentur, si Sacerdos se nihil profuturum arbitretur docendo, non tenebitur illum edocere. v. g. nupsit fœmina cõsanguineo intra quartum gradũ, vel quia ignorabat tale matrimonium esse prohibitum, quę est ignorantia iuris, vel quia consanguinitatem, siue affinitatem nesciebat, si Sacerdos nihil se profuturum arbitretur, reticere tenebitur. Ratio est: quia talis ignorantia laborans non peccat, etsi illuminetur, fortè peccabit: propterea quòd aut non petet dispensationem, aut dum petit, ad non suam accedet.

APPEN. Si Sacerdos nouerit aliquam mulierem nubere proprio fratri occulto & adulterino, & sine scandalo separari non posse, illos docere minimè tenebitur. Verum de his in flosculis 2. lib. de ignorãtia latiùs.

Nona diffi. Quid si pœnitens prætermittat aliquod mortale peccatum, non ex ignorantia inuincibili sed ex obliuione, erit ne à confessore admonendus?

DVÆ sunt opiniones. Vna negans Medinæ. C. de pœnitentia. Altera affirmans Caieta. in summa verbo. Interrogationes confessorum.

CONCLVSIO I.

NON est de essentiâ sacramenti, vt Sacerdos interroget pœnitentem, quem credit, in reuocãdis peccatis ad memoriam debitam adhibuisse diligentiam: quia interrogare peccatum oblitum, neque

neque ad confessionis integritatem, neque ad absolutionem, & eiusdem peccati remissionem est necessarium: peccatũ enim oblitum, vt sæpe diximus, per gratiam sacramentalem remittitur.

CONCLVSIO II.

IN casu huius difficultatis confessor non interrogando pœnitentem mortaliter peccat: quia cùm sit iudex, non potest iustam ferre sententiam, si ex negligentia interrogationum circunstantiæ necessariò confitendæ omittantur. Dicitur enim in cap. omnis vtriusque sexus: Confessor diligenter inquirat peccatoris, & peccatorum circunstantias, quibus prudenter intelligat, quale debeat consilium, & remedium adhibere.

Art. V. De casibus reseruatis explicatæ sunt tres difficultates.

PRIMA, an pœnitens habens casum reseruatum, si prius inferiori, quàm superiori confiteatur, teneatur etiam superiori peccatum, cuius absolutio fuit reseruata, confiteri?

Secunda, si iste prius ad superiorem accedat, poterit ne illi sola peccata reseruata confiteri, & postea inferiori reliqua?

Tertia, quomodo inferior, aut superior in tali casu poterũt pœnitentem absoluere, quin cadat super omnia peccata absolutio?

Duran. d. 17. q. vlt. 4. adducit quatuor opiniones: quarum prima dicit, pœnitentem teneri bis integrè cõfiteri, primo: inferiori, qui, auditis omnibus eius peccatis reseruatis, & non reseruatis, debet illum ab omnibus absoluere, & iterum superiori integrè confiteri, qui illum vel absoluet, vel ad absoluendum inferiori remittet. Prima pars est erronea contra Conc. Trid. Sess. 14. Can. 11. vbi habetur: Si quis dixerit, reseruationem non prohibere, quo minus Sacerdos à reseruatis verè absoluat anathema sit. Secunda pars est falsa: quia Deus nunquam aliquem bis ad duas integras eorundem peccatorum confessiones obligauit.

Secunda opinio asserit teneri ad integram confessionẽ reseruatorum, & non reseruatorũ inferiori faciendam, à quo sacramentaliter est etiã à reseruatis absoluendus hac lege, vt postea coram superiore compareat, non vt ab illo absoluatur sed vt vultum pecoris agnoscat, cui debet sola peccata reseruata manifestare. Prima pars huius opinionis est contra Concil. Trid. modò citatum.

Secunda est condemnata ibidem Can.11. vbi ita definitur. Si quis dixerit, Episcopos nō habere sibi casus reseruatos, nisi quoad politiem exteriorem; anathema sit. Hæc est Adria. vbi suprà, qui existimat pœnitentem habentem casum reseruatum, si sacramentaliter ab inferiori absoluatur, postea à superiori non absolui sacramentaliter.

Adr. cautè legendus.

Tertia opinio tenet, peccatorem in Deum, & in Ecclesiam peccare, & ab inferiori absolui sacramentaliter quoad Deum, à superiori verò, cui tenetur reseruata tantùm manifestare, absolui solùm quoad Ecclesiam, non sacramentaliter. Vtraque pars huius opinionis etiam est erronea, vt constat ex Concil. modò citato, & infrà etiam dicetur.

Quarta opinio defendit, posse pœnitentem cōfessionem dimidiare, sola reseruata superiori confitendo, & non reseruata inferiori. Hanc sequuntur Caiet. in summa, verbo Confessio. cap. de condit. conc. 10 & Soto. in 4. d. 18. q. 2. ar. 5. quibus contradicit Magister Cano in relectione de pœnitentia, parte 5. de casibus reseruatis agens. His additur, quinta opinio S Th. D. Bon. Ric. d. 17. qui tuentur, pœnitentem obligari ad integram confessionem, si priùs inferiori confiteatur; à quo debet absolui à non reseruatis, & remitti ad superiorem, à quo erit à solis reseruatis sacramentaliter absoluendus.

CONCLVSIO I.

QVANDO casus habet annexam excommunicationem, si pœnitens inferiori priùs confiteatur, & tenetur casum reseruatum confiteri, à quo nullo modo erit à non reseruatis sacramentaliter absoluendus, donec superior, à censura absoluat, vel absoluendi authoritatem inferiori concedat. Ratio est: quia excommunicatio maior priuat à receptione Sacramentorum: vt in cap. si celebret. de presbytero excommunicato celebrante definitur. Vnde non erit absolutionis sacramentalis capax, donec per superiorem ab excommunicatione absoluatur.

CONCLVSIO II.

SI pœnitens habens casum reseruatum, cui est excommunicatio annexa, prius ad superiorem accedat, solum casum reseruatum confiteri tenebitur, à quo superior non sacramentaliter, sed à vinculo tantùm excommunicationis illum absoluet: talis enim confessio

fessio non est sacramentalis, sed iudicialis tantum à vinculo excõmunicationis: qua quidẽ absolutione obtenta pœnitens illud peccatum simul cum aliis inferiori tenetur confiteri, vt ab omnibus sacramentaliter absoluatur: nam sublata censura per absolutionem superioris, talis casus non est amplius reseruatus: atque hic est mos, & consuetudo Romanæ Curiæ, vt Durand. & Cano vbi suprà affirmant.

CONCLVSIO III.

Si pœnitens habeat reseruatum casum, cui non est annexa excommunicatio, & priùs coram superiori compareat, tenebitur integrè cõfiteri, & superior audire illius confessionem, vel authoritatem concedere: aliter enim confessio esset nulla, quia integritas confessionis est de iure Diuino, atque ita præsente sufficiente cõfessore, qualis est superior, nõ poterit pœnitens confessionem dimidiare. Hæc est Dur. Adria. & Cano, contra Soto & Caiet.

CONCLVSIO IIII.

Ferè communis est.

QVANDO casus reseruatus non habet reseruatam censuram, si pœnitens, absente superiore, inferiori cõfiteatur, integrè confiteri tenebitur. Patet: quia integritas confessionis est de iure Diuino, & pœnitens habet præceptum integrè confitendi eidem Sacerdoti, quando nulla subest iusta causa dimidiandi confessionẽ: vt in hoc loco, vbi nulla est causa.

CONCLVSIO V.

SI superior est præsens, priùs est authoritas postulanda, quàm pœnitens absoluatur: si verò sit absens, hac lege erit absoluendus, vt habita opportunitate, superiori confiteatur vel ab illo authoritatem postulet. Ratio primæ partis est: quia quando superior est præsens, nulla subest causa diuidendi absolutionem: atq; ita expectanda erit ante absolutionem superioris authoritas. Secunda pars etiam constat: quia in absentia Prælati non habetur copia cõfessoris, quantùm ad absolutionem casuum reseruatorum, & habetur quantùm ad nõ reseruatos. Vnde poterit à non reseruatis absolui, vt diximus S. Tho. est. d. 17. 4. Ric. ibidem contra Dur. eadem d. & Adria. materia de casibus reseruatis.

Limitanda est hæc conclusio, vt intelligatur solùm in casu necessitatis, quando pœnitens necessario propter vitandum scandalũ communicare, vel celebrare debet: & secundò quando casus non

habet annexam excommunicationem: nam si haberet, esset priùs à superiore, quantumuis absente absoluendus, nisi in mortis articulo, vel in aliquo casu, de quo infra de excommunicatione: vt si aliquis occultè esset Papali excommunicatione ligatus, & si non celebraret, sequeretur scandalum, posset ab inferiore lege prædicta absolui.

Vide Sylu. verbo Conf. primo §. 19. Adr. in materia casuum reseruatorũ idem tenet.

Prima diffi. Si pœnitens, obtenta authoritate à superiore fecerit confessionem irritam, vt si fictè confessus sit; tenebitur ne iterum authoritatem petere?

CONCLVSIO.

NON tenetur authoritatem iterum ad absolutionem petere. Ratio est: quia authoritatem concedere, est casum reseruatum, non reseruatum facere: & pœnitentem legitimam, vel illegitimam confessionem facere, non reuocat authoritatem semel à superiore concessam.

APPEN. Hinc, concessa semel à prælato authoritate subditis, omnia peccata illuc vsque commissa desinunt esse reseruata, quanuis subditus ab illis non absoluatur.

Adri. cautè legendus. Adrianus ibidem dicit, simplicem Sacerdotem, ideſt, carentem authoritate superioris ad audiendas confessiones posse à causa reseruato oblito, post semel concessam authoritatem, absoluere, quod est falsum: nam licet possit à venialibus absoluere, & à mortalibus debitè olim confessis, non tamen ab oblitis, quæ nunquam in confessione manifestata fuerunt.

Secunda diffi. Si superior nolit authoritatem concedere, tenebitur ne pœnitens illi confiteri?

CONCLVSIO.

HAVD dubiè tenebitur. Dicitur enim in ca. omnis vtriusque sexus: teneatur confiteri proprio Sacerdoti, quòd si alieno voluerit confiteri, petat prius, & obtineat a proprio authoritatem, cùm aliàs non valeat absolutio: & cum proprius Sacerdos respectu casus reseruati sit solus superior, sine huius licentia petita, & obtenta, absolutio erit nulla: quamobrem illi confiteri tenebitur.

Tertia

Tertia diffic. Quando absolutè Prælatus authoritatem concedit, intelligetur ne de reseruatis tantùm ante commissis, vel etiam de committendis intra spatium à superiore concessum?

CONCLVSIO.

EXTENDITVR etiam ad cõmittenda intra spatium concessum. Ratio est: à simili in concesione bullarum: vbi authoritas casuum reseruatorum de commissis & committendis intelligitur: quare similiter quando conceditur authoritas ad tempus, nisi aliud à superiori prælato exprimatur.

Quarta diffi. Si Papa concesserit authoritatem à reseruatis facienti omnia, quæ in Iubileo continentur, si pœnitens v. g. feria sexta non ieiunauit, vt tenebatur, valebit ne reseruatorum absolutio, ante feriam sextam facta?

CONCLVSIO.

VALEBIT absolutio non reseruatorum quoad remissionem culpæ: quia fuit verum sacramentum: nihilominus pœnitens tenebitur iterum authoritatem obtinere, vt à reseruatis absoluatur. Ratio est: quia indulgentiæ tantùm valent, quantum sonant, & non amplius. Et hæc authoritas fuit hac conditione concessa, vt pœnitens faceret omnia, quæ in Iubileo continebantur. Confirmatur: nam Romanus Pontifex rogatus, an ille, per quem steterit, quominus in Iubileo contenta implerentur, esset absolutus, non esse absolutum responderet.

Quinta diffic. Qui in articulo mortis, vel propter aliud impedimentum fuit à censura, vel excommunicatione Papæ vel alicui superiori reseruata absolutus, cessante illo articulo siue periculo, tenebitur ne iterum coram superiore comparere?

CONCLVSIO.

TENEBITVR, cessante tali articulo, vel impedimento, vt pro excommunicatione satisfaciat: sin minus, redibit excommunicatio. Definita est in cap. eos qui, de sent. excommunicat. in 6. & anima huerte, hanc conclusionem ad alios casus reseruatos non extendi: quia cùm sit constitutio pœnalis, non est amplianda.

Sexta diffic. Poterit ne alius à Rom. Pont. in foro conscientiæ à censuris, sedi Apostolicæ, & casibus cœnæ Domini, & à crimine hæresis hodie absoluere?

CONCLVSIO.

POTERVNT modò Episcopi ab omnibus casibus Papæ reseruatis, dummodo sint occulti, absoluere. Definita est in Conc. Trid. Sess. 24. cap. 6. his verbis: Liceat Episcopis, & infrà, in quibuscunque casibus occultis, & in foro conscientiæ gratis absoluere, &c. Idem & in hæresi crimine in eodem foro cõscientiæ, eis tantùm, & non eorum Vicarijs sit permissum. hæc Concil.

APPEN. Hinc, ab excõmunicatione propter hæresis crimen soli Papæ reseruata, à qua etiam per bullas Cruciatæ nullus, præter Inquisitores, olim poterat absoluere, hodie (si tamen crimen fuerit occultum, ita, vt non possit iudicium deferri) Episcopi, & nõ eorum Vicarij, qui modò in Ecclesijs Cathedralibus Pœnitentiarij dicuntur, absoluere poterunt.

D. Bon. d. 21. ær. 1. q. 1. Duran. d. 16. q. 4. Caie. ver. cõfessio. cõditione 10. Adr. in materia confessionis. Can. in 5. p. de pœn.

Septima diffic. Quando ex confessione alicuius peccati timetur malum aliquod pœnæ, vel culpæ, poterit ne pœnitens illud peccatum cælare?

NOTA primum, quatuor possunt à pœnitente timeri, vel reuelatio certi peccati: vel ruina confessoris: vt si puella taceat turpes cogitationes, ne præbeat Sacerdoti illam solicitanti, sacrilegij occasionem: vel mors aliena: vt si pœnitens accesit ad sororem confessoris pœnitentis cõsanguineam, ex cuius circunstantiæ confessione timet, ne soror dicta agnoscatur, & interficiatur: vel quarto infamia participantis in peccato: vt si pœnitens accesit ad matrem propriam, vel sororem confessori notam.

CONCLVSIO I.

Nota. POENITENS qui potest confiteri alieno Sacerdoti, peccat mortaliter, timens aliquod ex quatuor detrimentis positis si proprio confiteatur. Ratio est: quia si confitetur illud proprio, mortaliter peccat. Potuit enim, & tenebitur tale periculũ alieno Sacerdoti confitendo vitare, si autem illud taceat, peccat quoque mortaliter: quia sine causa confessionem, quam potuit integram facere dimidiat:

dimidiat:potuit enim ex licentia proprij,vel priuilegio superioris alieno confiteri.

CONCLVSIO II.

QVANDO pœnitens non habet facultatem confitendi alieno, nec potest illam à proprio,vel à superiore obtinere,si sit, tunc tẽporis confessio sub præcepto(& non alias:quia neq; est celebraturus,neque communicaturus)vel quia esset scandalum non cõfiteri:in tali euentu tenetur peccatum, ex cuius confessione timetur,vel reuelatio,siue mors propria,vel alterius,cælare.Patet: quia præceptum de vitando in alio peccatum est naturale & diuinum: præceptum verò de integra confessione est diuinum tantùm: atq; ita in tali casu magis illud,quàm hoc obligabit,cũ sint incõpossibilia,& quia non habet copiam sufficientis confessoris:nam extra casum necessitatis,quando confessio nõ est sub præcepto, insufficienti confessori non est confitendum, & tunc non est sufficiens confessor respectu illius peccati, ex cuius confessione scandalum, aut aliquis casus ex superioribus timetur, atque ita tale peccatum erit cælandum.Nullus enim à confessione integra excusatur nisi in casu necessitatis,Communis est DD.sent. *S. Th. Sylue. verbo cõfessio. 1. §. 8. Caieta. vbi supra.*

CONCLVSIO III.

QVANDO timetur ex confessione pœnitens confessoris ruina,si confessor erat iam ad peccandum paratus,non erit tale peccatum in confessione cælandum: si enim Sacerdos proprius iam puellam solicitauit,quam peruertere non potuit,non erit,illi causa ruinæ,puella libidinosas postea cogitationes confitendo,atque ita non erit tale peccatum in confessione silentio inuoluendum.

CONCLVSIO IIII.

QVANDO ex manifestatione alicuius peccati sequitur magna participantis,quẽ confessor bene nouit,infamia, tale peccatũ erit prætermittendum.Ratio est:quia præceptum confessionis est tantùm diuinum:præceptum verò, quo participantis in crimine infamia prohibetur,est diuinum, & naturale, & est præceptum iustitiæ:quare,ambobus concurrentibus,potiùs secundum, quàm primum obligabit.Est autem D.Bona.consilium notandum, scilicet,quando ad peccatum vitandum expedit doctorem aliquem cõsulere,tũc integrum erit peccatum alienum extra confessionem. *Caie. & Cã. est contra cõmunem.* *S.Th.& Do. d.16. D.Bon. dist.21.*

detegere. Ratio est: quia propria salus spiritualibus est conseruãda, & famæ alienæ anteponenda. v. g. si puella non posset se ab importunis Episcopi precibus liberare, tunc integrũ illi erit Episcopi peccatum, etiam cum illius infamia, causa petendi consilij detegere.

Octaua diffi. Quando Sacerdos, & pœnitens sunt contrariæ opinionis, tenetur Sacerdos illum absoluere?

QVANDO pœnitens opinio est probabilis, etsi Sacerdotis opinio probabilior sit, Sacerdos illi absolutionem neque debet negare, nec potest, nũquã enim absolutio neganda est, nisi propter mortale peccatum, & pœnitens illam tenendo nõ peccat.

S. Th. tota q. 10.

Art. V. Quinam sunt sacramentalis confessionis effectus?

CONCLVSIO I.

CONFESSIO vt est pars, vel quasi pars, sacramenti pœnitentiæ, & peccata remittit, & vt causa moralis, nõ verò vt instrumentalis gratiã ex opere operato confert. Ratio est: quia sacramẽtum nihil aliud est, quàm partes illius simul sumptæ. Vnde cùm confessio sit pars sacramenti pœnitentiæ, confert gratiam, vt dictum est: notanter dicitur, vt causa moralis, non vt instrumentalis: quia confessio præcedit tempore peccatorum remissionem, & sacramentalem gratiam (non enim gratia tempore confessionis, sed absolutionis datur) & causa instrumentalis simul cum suo effectu est. Vt Arist. 2. Physi. docuit: oppositum tenet Soto in 4. d. 18. q. 2. ad 5. quod autem, vt causa moralis operetur, constat: nam causa moralis est, quæ mouet principalem efficientem ad operandum, qualis est confessio, quatenus est pars sacramenti: nam mouet Deũ Opt. Maximũ, vt virtute passionis Christi gratiam confitenti donare dignetur.

Arist. 2. Phys.

CONCLVSIO II.

CONFESSIO hæc in voto non ex opere operato, sed operantis dicitur esse, & remissionis peccatorum, & gratiæ causa. Ratio est: quia per contritionem remittuntur peccata, & confessio in voto pars contritionis est.

Art.

Art. VI. Quænam ſunt bonæ confeßionis conditiones & quot numero?

CONCLVSIO.

S Tho. q. 9. ar. 4. Ric. d. 17. ar. 3. q. 9.

XVI. ſunt, quæ his diſtichis continentur. Sit ſimplex, humilis, confeſsio, pura, fidelis, Atque frequens, nuda, diſcreta, libens, verecunda, Integra, ſecreta, lachrymabilis, accelerata, Fortis, & accuſans, & ſit parere parata. Ex his omnibus quatuor conditiones ſunt de eſſentia confeſsionis. Prima, vt ſit accuſans, nō excuſans, niſi ſit circa aliquam circunſtantiam minuentem peccati malitiam, vt ſuprà diximus. Secunda, vt ſit integra, vt ex ſuperioribus conſtat. Tertia, vt ſit nuda, id eſt, ne verborum ambitu obſcuretur, vt à Sacerdote circunſtantiæ neceſſariæ percipiantur. Quarta eſt parere parata, ſcilicet, quoad ſatisfactionem, & reſtitutionem. Reliquæ conditiones ad decorem tantùm confeſsionis pertinēt, de quibus copiosè Caiet. in ſumma verbo cōfeſsio, & Soto in 4. d. 18. q. 2. art. 2. diſputant.

Conditiones Confeßionis.

Art. VII. Quando erit reiteranda confeßio?

DD. d. 17. Ric. ar. 2 q. 8. Duran. q. 13.

ARTICVLVS abſoluetur nonnullis difficultatibus poſitis, quibus variæ cauſæ ob quas confeſsio eſt reiteranda, explicabuntur.

Prima diffi. An quando pœnitens ex malitia non integrè confitetur, confeßionem reiterare teneatur?

CONCLVSIO I.

QVANDO confeſsio rationabilem ob cauſam dimidiatur reiteranda non eſt, vt in 4. caſibus art. 5. 7. difficultate diximus. Ratio eſt: quia confeſsio non dimidiatur, tunc quando non habetur ſufficiens confeſſoris copia, & in caſibus illis poſitis pœnitens non integrè confitetur, & non habetur copia, &c.

CONCLVSIO II.

QVANDO ex malitia pœnitens aliquod mortale peccatum prætermittit non integrè confitetur, & confeſsionem illam cum ſequentibus ex quo peccatum fuit prætermiſſum, reiterare tenetur. Ratio eſt, quia confeſsio integra eſt materia huius ſacramenti:

vt definitum est in Conc. Florent. vbi habetur, materiam esse omnium peccatorum confessionem, quorum pœnitens memoriam habet.

APPEN. 1. Idem est iudicium, quando ex verecundia, siue malitia omittit veniale, quod mortale esse arbitrabitur: quoniã tunc peccat mortaliter: nam agit contra conscientiam, atque ita cõfessio est mala.

CONCLVSIO III.

SI pœnitens eidem confessori, cui dimidiata facta est confessio, postea confiteatur, satis erit malitiam dimidiationis, & peccatum prætermissum confiteri. Ratio est: quia nõ est de essentia confessionis, vt confessor tempore absolutionis omniũ peccatorũ recordetur, præsertim cùm imposuerit iam peccatori pœnitentiam.

Limitatio. Intelligenda est conclusio, dummodo postea non fuerit alteri confessus: tunc enim illa peccata etiam confiteri tenebitur: est etiã intelligenda, dummodo confessor tempore reiterationis sit legitimus, sicut fuit confessionis tempore.

APPEN. 2. Hinc, si post biennium confessio reiteretur, & iam confessor nõ habet authoritatẽ, erit quærendus alius, cui integrè confiteatur.

Durã. d. 17. q. 15. reliqui vbi supra.

Secunda dis. An confessio ex negligentia dimidiata sit reiteranda?

CONCLVSIO I.

Ric. & Adr. est. ACCEDENS ad confessionem, nulla prorsus facta peccatorum recogitatione, peccat mortaliter, & illam reiterare tenebitur. Ratio est: quia dimidiata est ex negligentia latissima, quæ dolo, & malitiæ æquiualet.

CONCLVSIO II.

Adria est. QVANDO pœnitens aliquam diligentiam adhibuit, licet non exactam, si illam confiteatur, non erit reiteranda confessio: quia aliqualis diligentia in recogitandis peccatis, & Sacerdotis examinatio integram confessionem efficiunt.

CONCLVSIO III.

Adria est. QVANDO confessio est sub præcepto, & in periculo mortis pœnitens constitutus, spatium recogitandi non habet, si tunc confiteatur, etsi postea superuixerit, ad confessionem reiterandã non obligabit: quia in tali casu à peccatorum recogitatione excusatur.

Tertia

Tertia diffic. Quando ex ignorantia dimidiatur reiteranda est? *Ric. ab Ad. vbi suprà.*

CONCLVSIO I.

QVANDO pœnitens prætermittit aliquod peccatum mortale inuincibiliter ignorans esse mortale, non est confessio reiteranda. Ratio est: quia cùm non peccauerit, peccatum inuincibiliter ignoratum cõmittens, ad eius cõfessionem non tenebitur.

CONCLVSIO II.

QVANDO peccatum prætermittitur ex ignorantia culpabili confessio est reiteranda. Ratio est: quia confessio fuit non integra ex parte pœnitentis, atq; ita sacramentũ fuit nullũ. De ignorantia autẽ quando à peccato excusat, in floscul. sup. 2. lib. sen. inuenies.

Hinc, qui non est confessus fornicationem simplicem, tenetur reiterare confessionem: quia ignorantia culpabili mortale esse ignorabat. Adria. est vbi suprà, & oppositum tenet Cano. de pœnitentia parte 2. APPEN.

Quarta diffic. An confessio informis sit reiteranda?

V. D. quando fit à ficto pœnitente, qui vel non habet dolorem, vel si habet, efficaci tamen proposito remouendi peccatorum occasiones caret.

DVÆ sunt opiniones. Prima affirmans S. Tho. Soto, Cano, hi omnes affirmant, aliquam esse reiterandam, aliquam verò non. Contraria opinio est Adrian. scilicet, quando sacramentalis absolutio non sortitur suum effectum, sacramentum esse nullum, & ex consequenti reiterandum. *S. Th. d. 17. q. 9. ar. 1. Cæt. q. 5. de Confessione & ver. Absolutionis impedimẽta Cano p. 5. de pœnit. Scot. d. 18. q. 3. Adria. q. de pœnit. dubio 5.*

CONCLVSIO I.

QVANDO nullum habet pœnitens peccatorum dolorem, vel si habet, caret tamen proposito deserendi statim peccata, confessio est omnino reiteranda. Communis est opinio, & oppositum erroneum: quoduis enim sacramentum, materiâ deficiente, est nullum; ac perinde confessio, cùm careat dolore, vel proposito prædicto, caret materia, & ex consequenti est nulla.

Hinc, omnes confessiones meretricum, vsurariorum, concubinariorum, & eorum, qui vltionem iniuriarum quærunt, sunt etiam reiterandæ: nam licet habeant dolorem, tamen confessionis tempore in statu peccati perseuerabant. APPEN. 1.

Hinc,

APPEN. 2. Hinc, qui sua peccata tanquã historiam quandam in cõfessione narrant, sine dolore præcedente, vel concomitante, non verè confitentur, & confessionem reiterare tenentur: nam deficit materia.

CONCLVSIO II.

Qvi habent attritionem propter metum gehennæ, ita, quòd si gehennam non timerent, peccarent, confessionem reiterare tenentur. Ratio est: quia cùm illa attritio sit peccatum, non poterit, etiam mediante sacramento, esse dispositio ad gratiam.

CONCLVSIO III.

Qvando pœnitens habet aliquam peccatorum detestationem, quia fortasis solũ ob pœnas temporales, vel propter infamiã, vel quia amisit aliqua bona tẽporalia, dolet, simúlq; habet inefficax propositum cauendi peccata, atq; hoc ad sacramentũ sufficere, & ad nihil amplius obligari arbitratur: tunc gratiam sacramentalem non consequitur, licet verum recipiat sacramentum, ita, vt ad reiterandam confessionem non teneatur: in hoc sensu est vera opinio B. Tho. & ita à Soto declaratur: & patet conclusio, quia talis pœnitens propter propositum inefficax est fictus, atque ita nõ consequitur gratiã: nam Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictũ: si enim verè pœniteret, efficaciter cauere peccata proponeret. Quod autem verũ recipiat sacramẽtum, cõstat: alioqui enim si tale propositum cum ignorantia ad hoc non sufficeret, semper deberemus omnes confessiones præteritas reiterare: quia nullus, qualem habuerit in illis cõfessionibus dolorem, qualeue propositũ recordatur. Notanter dicitur in conclusione, si opinatur hoc ad sacramentum sufficere: quia si suæ indispositionis est conscius, & illam confitetur, non erit absoluendus, & Sacerdos illam absoluens erit sacrilegus, si illam non confiteatur erit confessio dimidiata, & reiteranda. Quamobrem, vt ab obligatione reiterandi confessionem liberetur, vt non sit suæ indispositionis conscius, desideratur.

Sapien. cap. 1.

Ver. Absolutionis impedimenta, & ver. Confessionis iteratio.

Quinta diffic. An pœnitentiæ sacramentum, fictione per contritionem recedente suum, vt Baptismus sortiatur effectum?

Dvæ sunt extremæ opiniones. Prima Caiet. vbi hanc excellentiam Baptismi omnibus sacramentis tribuit, Can. parte 5. de pœnitentia soli Sacramento pœnitentiæ illam concedit. Contrariam defendit Soto.

CON

CONCLVSIO.

POENITENTIAE Sacramentum fictè receptum, si tunc fuit validum, omnem suum effectum sortitur, cum primũ per generalem contritionem fictio deletur. Ratio est: quia cùm pœnitens non teneatur habere propositum confitendi iterum illa mortalia peccata, quæ fictè confessus fuerat, quia sacramentum fuit validũ, vt in prima difficultate diximus, profectò peccata illa, habita ratione ad confessionem, aut ad absolutionem præteritam per generalem contritionem remittentur, atque ita, recedente fictione, suum sortitur effectum. *d.18.q.3.ar.3.*

Sexta diffi. Qui fictè in quadragesima confitetur, & à Sacerdote non absoluitur, excusabitur ne à præcepto Ecclesiæ de annua confessione? *DD.d.17.*

DVÆ sunt opiniones. Communis partem affirmantem defendit. Contraria opinio est Duran. Adria. Medinę. C. de pœnitentia. idem videtur sentire Soto. *Dur.q.13. & 14. Adria.q. 5 d. Confessi. Medin. 5. de pœn. Soto vbi supr.*

CONCLVSIO.

QVI tempore quadragesimæ est impœnitens, si Sacerdoti omnia peccata sua confiteatur: & impœnitentiam, ob quam sine absolutione relinquitur à præcepto Ecclesiæ de annua confessione, ita vt illius præcepti non sit reus, excusatur. Definita est expressè ab Alex. Papa cap. quod quidam. de pœnitentiis, & remiss.

DVBIVM.

Tenebitur ne Sacerdos sigillum secreti talis confessionis seruare?

CONCLVSIO.

TENETVR omninò: quia illa confessio est sacramentalis, est enim accusatio sui ipsius, & ex natura sua disponit ad sacramentum, si ex parte pœnitentis non esset obex.

Septima diffi. An pœnitens excommunicatus reticens excommunicationem teneatur reiterare confessionem? *Angel. Caie. ver. Absolutionis impedimẽta.*

DVÆ sunt opiniones Prima Angeli, & Caie. Verb. absolutionis impedimenta, qui tenent excommunicatum à peccatis, & non

non ab excommunicatione absolutum, non teneri ad reiterandam confessionem.

d.17.q.1. Contraria opinio est multorum DD. quos sequitur Gabr.

CONCLVSIO I.

EXCOMMVNICATVS ignorantia inuincibili iuris, aut facti laborans, si priùs à peccatis, quàm ab excommunicatione absoluatur, confessionem reiterare nõ tenebitur. Sacramẽtũ enim fuit validum: quoniã per ignorantiã inuincibilem pœnitens excusatur.

CONCLVSIO II.

SI pœnitens fuerit excommunicationis conscius, & deposuerit contumaciam, & priùs à peccatis quàm ab excommunicatione, absoluatur, erit reiteranda confessio: non enim durante excommunicatione, est sacramentalis absolutionis capax, quãuis præstet iuramentum obediendi Ecclesiæ: vt constat ex cap. à nobis, el 2. de sent. excommunicationis. & definitum hoc est in cap. si celebret. de Clerico excommunicato celebrante: quare multò minus poterit absolui, qui fuerit contumax.

Octaua diffic. An, qui mentitur in confessione, imponens sibi aliquod veniale aut mortale, confessionem reiterare teneatur?

Verbo cõfessio. conditione 4. d. 18. q. 2. ar. 4. CAIET. in summa tenet peccare mortaliter, si proposuerit aliquod veniale sic confiteri: sin minus, non nisi venialiter. Contrariam opinionem defendit Soto.

CONCLVSIO I.

QVI finxerit in confessione aliquod mortale, mortaliter peccabit, & sacramentum erit reiterãdum: decipit namque in re graui iudicẽ, & ponit obicem sacramento, & deest fidelis materia huius sacramenti, quia peccatum fictum non est materia.

CONCLVSIO II.

QVI in Sacramento pœnitentiæ finxerit aliquod veniale, nec peccabit mortaliter, etiamsi intendat omnia peccata venialia confiteri, neque sacramentum hac de causa erit irritum: non enim decipit iudicem in materia graui, sed leui: neque veniale, cùm non sit materia necessaria confessionis, tollit sufficientẽ materiam, dummodò sint alia peccata, à quibus Sacerdos pœnitentem absoluat.

CON-

CONCLVSIO III.

QVANDO pœnitens affirmat tanquam certum ex industria, quod sibi dubium est mortaliter peccat, & sacramentum est nullum. Ratio est: quia deficit fidelis, & necessaria materia, quæ est de essentia sacramenti.

CONCLVSIO IIII.

SI hoc facit eligens tutiorem partem, sacramentum erit validum, quanuis erret, & venialiter peccet: cõfessio enim est fidelis, quia non mentitur, cùm non dicat falsum cum intentione decipiendi aliquem: pœnitenti namque cordi tunc non est confessorem fallere, sed partem certiorem eligere.

Nona diffic. An confessio ob defectum sufficientis confessoris sit reiteranda? DD. *dist.* 17. *Ric. ar.* 3. *q.* 3. *Dur. q.* 11.

CONCLVSIO I.

CONFESSIO facta Sacerdoti non habenti iurisdictionem est nulla, & reiteranda. Definita est in Conc. Later.

Hinc concessio facta simplici Sacerdoti, vel non de licentia Curati, est reiteranda, etiam post Trid. Concil. APPEN 1.

Similiter, & cõfessio facta excommunicato denuntiato, & excommunicato per manifestam Clerici percussionem, non enim habet iurisdictionẽ: vt in extrauag. ad euitanda scandala, habetur: nisi excommunicatus habeat titulum curati, & communiter eius excommunicatio ignoretur, vtrumque enim, scilicet, titulus, & communis error facti, id est, excommunicationis requiritur. APPEN. 2.

Hinc omnes confessiones factæ religioso apostatæ denuntiato, sunt nullæ, & reiterandæ, posteaquam fuerit nota eius excommunicatio, quia deest titulus. vide Caiet. verb. absolutio, vbi citat argumentum legis Barbarius Philippus. ff. de officio præsidis. APPEN. 3.

CONCLVSIO II.

CONFESSIO facta Sacerdoti, nondum denuntiato, & Curato, licet à pœnitente ad hoc inducto, non est reiteranda. Ratio est: quia subditus petit ministerium sibi à Curato debitum: & confirmatur per extrauag. ad euitanda, quam apud Caiet. ver. excommunicatio minor, reperies.

CONCLVSIO III.

CONFESSIO facta Sacerdoti excommunicato, nõ curato & parato

parato ad audiendas confeſsiones eſt nulla, & reiteranda: quia grauius peccat ſacramentum adminiſtrando, quàm habendo voluntatem ſolam adminiſtrandi, cuius grauioris peccati eſt particeps, qui illi confitetur: actus enim diſtinctio præcepto à voluntatis deſiderio prohibetur, vt patet in peccato adulterij: oppoſitum tenent multi graues DD.

CONCLVSIO IIII.

QVANDO Sacerdos tanta laborat ignorantia, vt vel abſoluere neſciat, vel peccata mortalia, quæ ſunt contra decem præcepta Decalogi ignoret, confeſsio eſt nulla, & reiteranda: quia non poteſt ferre ſententiam, cùm non habeat clauem ſcientiæ.

CONCLVSIO V.

Adria q. 3. de Confeſſione dubio 9. Caietan. verbo Confeſſionis iteratio.

QVANDO Sacerdos non habet abſoluendi intentionem, eſt etiam confeſsio reiteranda. ſunt enim materia, & forma, & intentio miniſtri de eſſentia ſacramenti.

CONCLVSIO VI.

Ricar. art. 3. Medina C. de Confeſſione.

QVANDO confeſsio eſt nulla ex defectu cõfeſſoris ſufficientis in aliquo caſu ex dictis, tenebitur Sacerdos pœnitẽtem admonere, vt iterum confiteatur. Patet à ſimili de Sacramento Baptiſmi: nam miniſter, qui non habuit intentionem baptizandi aliquem, tenetur illum admonere, vt iterum baptizetur.

Decima diffic. Pœnitens qui ex negligentia, vel obliuione pœnitentiam iniunctam non impleuit, tenebitur ne reiterare confeſsionem?

Palud. d. 17. Syl. ver. Cõfeſsio 1. § 3. Haba. d. 17. quæſt. 1.

PALVDANVS, & Sylueſt. tenent eſſe reiterandam. Contraria opinio eſt verior, quam Gabr. proponit. Verum de hac difficultate infra in q. de clauibus diſputabitur. Eſt autem conſulendum non omnibus pœnitentibus, qui iniunctam pœnitentiam non impleuerunt, vt aliquas indulgentias conſequantur ad ſatisfaciendum pro pœnâ peccatis debita & vt ab obligatione implendi pœnitentiam liberentur.

Ric. d. 18. Sco. d 19.

Vndecima diffic. Eſt ne vtilis iteratio confeſsionis validæ?

DVÆ ſunt opiniones. Prima Ric. & Sco. qui affirmare videntur abſolutionem iteratam nõ remittere pœnam temporalẽ.

Diſt. 18. q. 1.

Altera, & oppoſita eſt quorundam Doctorum, quos Gabr. adducit.

CON

CONCLVSIO.

TALIS confessionis iteratio est verum sacramentum, & vtilis: habet enim materiam non necessariam, sed voluntariam, & formam: & virtus passionis Christi, quæ ibi applicatur, satisfactionem aliquando pro pœna temporali debita operatur, quod quidem Scot. & Ric. nunquam negarunt.

Art. VIII. De Ministro sacramenti confessionis.

DD. dist. 17. & 18.

¶ HIC Art. nonnullis difficultatibus positis absoluetur.

Prima diffic. Poterit ne, Sacerdote deficiente, laico fieri confessio?

TRES sunt opiniones. Prima B. Hieronymi, & habetur in cap. Quem pœnitet. de pœnit. dist. 1. & Mag. d. 17. & ibidem S. Th. qui tenent in articulo necessitatis sub pœna peccati faciendam esse laico, qui quauis confessionem audiat, non poterit sacramentaliter absoluere: adduntque teneri pœnitentem confiteri iterum Sacerdoti: interim verò à summo Sacerdote Christo absolui. Quæ autem in cap. citato habentur, intelligenda sunt, dummodo pœnitens habeat contritionem.

Sco. q. vnica. S. Th. q. 8. ar. 1. 2. & 3. Duran. quæst 11. Alex. q. 78.

Secunda opinio est B. Bona. dicentis, hoc esse tunc laudabile, non tamen necessarium.

Tertia opinio est Scot. affirmantis, hoc plerumque nõ esse laudabile, & nunquam esse necessarium.

Dist. 17. q. 1. art. 3.

CONCLVSIO I.

HÆRETICVM est affirmare potestatem absoluendi esse penes laicos. Definita est expressè in Con. Trid. cap. 5. & Can. 10. vbi anathematizãtur asserentes laicos posse sacramẽtaliter absoluere.

CONCLVSIO II.

DEFICIENTE Sacerdote, laudabile, & dignũ erit, aliquando ratione humilitatis, aut petendi consilij laico confiteri, non tamen necessarium. Est enim talis manifestatio, opus virtutis: & hac ratione interpretandæ sunt authoritates, quæ à Magistro adducuntur: vt scilicet, ratione humilitatis, vel petendi consilij: & Laicus audiens alienum peccatum tenebitur sigillum secreti sub pœna peccati mortalis seruare.

APPEN. Hinc, confutatus manet error Lutheri, qui omnes laicos sartores, piscatores, &c. omnésque mulierculas, sacerdotes esse, & potestatem absoluendi habere docuit.

Secunda diffic. Laicus, si confessionem audiat, & sacramentaliter absoluat, efficietur ne irregularis?

Dist. 17. q. 3. Verb. Cõfessio 1. §. 1. DVÆ sunt opiniones. Prima Palud. qui tenet partem affirmantem. Contraria est Syluestri.

CONCLVSIO.

NEQVAQVAM efficietur irregularis, si ita absoluat, quominus ordinari possit. Ratio est: quia cùm irregularitas sit pœna Ecclesiastica, nisi in casibus à iure expressis minimè contrahetur.

Sot. d. 18. q. 4. art. 2. *Tertia diffic. Erit ne satis simplici Sacerdoti confiteri, vel necessariò proprio Sacerdoti erit confitendum?*

CONCLVSIO.

CONFESSIO debet necessariò proprio Sacerdoti fieri, vel alieno: petita tamen licentia à proprio, & obtenta. Definita est expressè in cap. Omnis vtriusque sexus.

DD. dist. 17. *Quarta diffic. Quis nam erit sufficiens cuiuscunque status confessor.*

CONCLVSIO I.

SVMMVS Pontifex poterit cuicunque Sacerdoti confiteri. Hæc conclusio suprà fuit demonstrata.

CONCLVSIO II.

CARDINALES iure communi confessores sibi eligere non possunt, sed Papæ, vel eius Pœnitentiario; vel alteri de licentia Papæ, siue Pœnitentiarijs, confiteri debent. de hac Caiet. in summa, verbo Absolutio. est legendus.

CONCLVSIO III.

FAMILIARES Papæ, qui in Romana Curia vitam degunt, Pœnitentiarium Papæ, tanquam proprium Sacerdotem, habent.

CONCLVSIO IIII.

ARCHIEPISCOPI, Episcopi, cæteríque Prælati exempti Abbates,

Abbates, vt Abbas Metinensis, Generales Ordinum habẽt facultatem eligendi sibi in cõfessorem quemlibet simplicem Sacerdotem. Definita est expressè in cap. finali de pœnit. & remissio.

Exempti dicuntur in præsentia, qui sunt Papæ immediati: & nominantur immediati, quia in foro conscientiæ non habent aliũ Prælatum à Papa, quanuis aliũ in foro exteriori habeant, vt Prouinciales Episcopi, qui habẽt Archiepiscopum Metropolitanum, cui subiiciuntur.

DVBIVM I.

Poterunt ne Guardiani, Abbates, Priores, Prouinciales, &c. sibi confessores, quemadmodum Episcopi, eligere?

SILVESTER duas citat opiniones. Et prima est Panor. super cap. finale citatum, & summæ Angelicæ, qui tenet dictum priuilegium non extendi ad huiusmodi Prælatos. *Verb. Confessio 1. §. 8.*

Contraria opinio est Hostiensis, Palud. quos citat, & sequitur Siluester, & Soto: vtraque opinio est probabilis. *d. 18. q. 4. ar. 2.*

CONCLVSIO I.

NEQVAQVAM possunt tali priuilegio vti: alioqui enim non haberent Guardiani aliquem casum Prouinciali reseruatum, præter excommunicationem in foro exteriori positam: nam quando aliquis confitetur de licentia Papæ, non potest superior reseruare sibi aliquem casum. Dubium tamen videtur esse de Prouincialibus, propter rationem textus in cap. finali. d. 5. ne pro dilatatione pœnitentiæ periculum immineat animarum, vnde non posset Generalis minister reseruare Prouincialibus aliquem casum à se absoluendum.

CONCLVSIO II.

RELIQVI Prælati non exempti, sed Episcopo subditi, vt Curati, &c. authoritate Episcopi confiteri debent, quia proprius eorum Sacerdos est Episcopus, & de iure non habent aliquod priuilegium.

CONCLVSIO III.

PRÆLATI qui authoritate Rom. Pont. confitentur non habẽt aliquẽ casum suo superiori reseruatum, præter excõmunicationẽ ab illo latam: quia inferior non potest superioris authoritatem

limitare: potest tamen Metropolitanus Episcopum excommunicare, vt ex iure patet.

CONCLVSIO IIII.

Caiet. Verb. Absolutio. CANONICI Ecclesiæ Cathedralis, Curati, & simplices sacerdotes olim poterant pro arbitrio eligere confessorem ex concessione ab Episcopo tacitè approbata, tunc autem hoc reuocatum est per Concil. Trid. Sess. 23. cap. 15. de reformatione: vnde nullus Clericorum potest modò confiteri nisi Curato, vel confessori per Episcopum constituto.

CONCLVSIO V.

RELIGIOSI vnius Ordinis sine licentia petita, & obtenta suorum Prælatorum, Sacerdotibus alterius ordinis confiteri non possunt, etiam si sint confessores secularium constituti. Definita est expresè in extrauag. inter cunctas.

CONCLVSIO VI.

VNIVERSI religiosi non possunt, nisi suo prælato, vel alteri religioso, de licentia Prælati confiteri. Definita est in Conc. Lateranensi, & refertur in cap. omnis vtriusque sexus.

APPEN. 1. Hinc, poterunt monachi de licētia suorum Prælatorum. Sacerdotibus alterius religionis, etiā nondum institutis confessoribus secularium, sua peccata in confefsione referare: nam Conc. Trid. quando præcipit, ne religiosus audiat confessiones Sacerdotum, nisi prius ab Episcopis idoneus iudicetur, intelligendum esse de Sacerdotibus subditis Episcopis videtur: religiosi verò non sunt Episcopo subditi, & ideo eorum approbatio non desideratur.

APPEN. 2. Hinc Guardianus poterit mihi concedere facultatem confitēdi religioso, qui nondum est confessor institutus: quia Guardianus est mihi proprius Sacerdos, de cuius facultate, possum alieno confiteri instituto tamen in suo ordine.

CONCLVSIO VII.

Caieta. Ver. Confessio. NECESSITAS celebrandi, Sacerdoti alieno confitendi, facultatem non præstat. Ratio est: quia in articulo mortis tantùm conceditur homini facultas, vt sine licentia proprij alieno confiteri possit. vt dicitur in Conc. Trid.

APPEN. 3. Hinc, si ratione scandali Sacerdos est celebraturus, vt in q. de suscipientibus Eucharistiam diximus, satis erit tunc, vt Deo reconcilietur.

CON

CONCLVSIO VIII.

IMPERATOR orbis ex tacita Rom. Pont. facultate proprijs Capellanis, etsi simplices sint, confiteri potest. *Palud. est vbi supra.*

CONCLVSIO IX.

REGES proprio Episcopo diœcesis, vbi habitant, vel Curato, in cuius parochia domus Regia sita est confiteri tenentur: vterque enim est proprius regis Sacerdos.

CONCLVSIO X.

SCHOLASTICI Salmanticenses, Complutenses: Valentini, Ilerderenses, &c. tenentur Curato illius parochiæ confiteri, vbi domicilium habent: quia proprius est illorum Sacerdos.

Hinc, quantùm ad forum conscientiæ, subditi erunt Episcopo, vel Archiepiscopo, ita, vt fortasis posset Episcopus illorum vota commutare, aut dispensare: suo autem Cancellario subijciuntur quantùm ad forum exterius. APPEN. 4.

CONCLVSIO XI.

RATIONE delicti commissi in alieno Episcopatu, vel parochia tale delictum committens alieno Sacerdoti subijcitur, & illi confiteri tenetur. Caue Syluestrum vbi suprà §. 8. quo loco opinatur posse aliquem de licentia proprij Sacerdotis præsumpta alieno Sacerdoti confiteri, quod est contra Conc. Later. vbi definitur, petendam esse priùs, & obtinendam. *Lege in 2. p. art. 4 q. de excõmunicatione diffic 8. Syluest. cauètè legendus.*

CONCLVSIO XII.

VAGABVNDI, peregrini, viatores, isti omnes possunt confiteri Curato illius parochiæ, vbi hospitantur, aut fratribus priuilegiatis, aut confessoribus in illa diœcesi per Episcopum cõstitutis. Definita est in Extrauag. Eugenij III. cuius Caiet. meminit dicens, esse limitandam, quando confessio est sub præcepto, vt in quadragesima: sed extendenda est etiam ad confessiones spontaneas, vt dicit Soto quia quando lex non distinguit, neque nos distinguere debemus.

Hinc, quantum ad casus reseruatos, eidem Episcopo, vbi confitentur erunt subiecti, nisi casus sit reseruatus proprio Episcopo: tunc enim quando à proprio Episcopatu discedit specialem facultatem petere debet, alioqui absolui non poterit. APPEN. 5.

DVBIVM II.

Propter malitiam, & ignorantiam proprij Sacerdotis poterit ne aliquis, non obtenta ab illo licentia, alieno confiteri?

CONCLVSIO.

NEMINI ob hanc causam, nisi, prius obtenta licentia à proprio, confiteri alieno licet. Definita est in Conc. Later. quod cùm absolutè dicat, nisi prius petita, & obtenta licentia à proprio, absolutè erit intelligendum.

APPEN. Hinc, si mulier timeat à Curato inducendam esse ad malum, illi confiteatur, nequaquam alieno cõfiteri poterit, nisi obtenta prius licentia, vel à Curato, vel ab Episcopo: quam si obtinere non poterit, illo anno ad confessionem non obligabitur: quia non habet sufficientis confessoris copiam.

DVBIVM III.

Peccabit ne concubina proprij Curati, illi confitendo?

Ric. dist. 17. art. 3. q. 2.

CONCLVSIO.

SI timet inter confitendum esse illi daturam peccandi occasionem, nequaquam potest: quia ponit obicem sacramento: si verò hoc non timeat, poterit eidem confiteri.

Quinta diffic. An, præter annuam confessionem teneantur Curati suorum subditorum, quoties confiteri voluerint, suas confessiones audire?

Ric. dist. 18. artic. 2. q. 3. Adr. q. 8. de Confessione.

OPINIO Ric. est negans: contraria est Adriani.

CONCLVSIO.

QVOTIES subditi voluerint per annum confiteri, curatus illos audire tenetur: quia ex officio illos pascere, & in viam charitatis reducere tenetur. VT constat Ezech. 34. Væ pastoribus Israël, qui pascebant semetipsos: nónne greges à pastoribus pascuntur? &c. & via alia ad charitatem certior non est, quàm per confessionem.

Ezech. 34.

Sexta

Sexta diffi. Qui confessi sunt fratribus priuilegiatis, tenentur ne propria confiteri?

HENRICVS de Gandauo affirmauit, vt refert Adria. Papã non posse concedere facultatem parochianis, vt, proprio Curato confiteri non teneantur, saltem semel in anno tenevi arbitrabatur. Quidam Ioan. nomine de Poliaco, multò deterius erranit dicens, neque Papam neque Deum posse parochianis facultatem concedere, vt alteri, quàm Curato confiteantur.

S. Th. q. 8 ar. 5. Adr. vbi supra Dur. d. 17. q. 2. Sco. d. 18. q. 4. ar. 3.

Error.

CONCLVSIO I.

EPISCOPVS cuicũque Sacerdoti non impedito potest facultatem audiendi confessiones suorum subditorum, etiam Curatis contradicentibus, concedere: nam est etiam proprius Curatus, & superior. Definita est in Canone Cunctis fidelibus. 16. q. 1.

CONCLVSIO II.

QVI semel fratribus priuilegiatis ab Episcopo approbatis cõfessus est, eodem anno non tenetur proprio Curato confiteri: quia confitetur authoritate proprij, vt patet in cap. Omnis vtriusque sexus, & in Extrauag. inter cunctas. de priuilegiis.

DVBIVM IIII.

Qui potest confessor ab Episcopo approbatus efficere?

CONCLVSIO I.

PRÆSENTATVS potest audire confessiones intra diœcesim, in qua fuit approbatus. Definita est in Clementina dudum. de sepulturis, vbi ita legitur: Extra ciuitates & diœceses, in quibus deputati fuerint, confessiones non audiant.

CONCLVSIO II.

POTERIT etiam confessiones subditorum Episcopi, à quo fuit approbatus, audire: quia, vt Curatus potest extra suam Parochiam sibi subditos audire, ita & priuilegiatus.

Septima diffic. Potest ne habens bullam Cruciatæ simplicem Sacerdotem in confessione eligere?

CONCLVSIO.

NON potest nisi approbatum ab Episcopo eligere. Definita est in Conc. Trident. Sess. 23 Can. 15. vbi decretum est, vt nullus, etiam regularis, possit audire confessiones secularium, & Sacerdotum, nisi priùs ab Episcopis per examen, aut aliàs videtur idoneus.

APPEN. Hinc si Episcopus dederit facultatem alicui audiendi cõfessiones virtute bullarum, tantum poterit habentes bullã audire: quia Concil. non dicit, nisi fuerit institutus confessor, sed nisi priùs ab Episcopo per examen, &c.

Octaua diffi. Poterunt ne religiosi inuito Prælato per facultatem Episcopi audire confessiones?

DVÆ sunt opiniones: Angelus partem negantem tenet. Adri. affirmãtẽ q. 5. de confessione dubio primo, vbi Angelũ citat.

CONCLVSIO.

REGVLARIS non institutus confessor à suo Prælato, si non sit suspensus, vel excommunicatus, sola Episcopi authoritate confessiones audire poterit secularium, non tamen fratrum. Ratio est: quia habet potestatem ordinis indelebilem, per quam est capax iurisdictionis, quam illi Episcopus contulit: & valebit absolutio, etiam si Prælatus præcipiat, ne confessiones audiat: peccabit tamen contra obedientiam, & puniri poterit. Si verò fuerit excommunicatus, vel à suo Prælato suspensus, non poterit confessiones audire: quia excommunicati, & suspensi à iure prohibẽtur, ne actu iurisdictionem habeant.

Nona diffi. In art. mortis potest pœnitens cuicunque Sacerdoti excommunicato, suspenso, apostatæ, siue hæretico confiteri?

CONCLVSIO I.

QVICVNQVE excommunicatus in art. mortis absolui potest à quauis excommunicatione, etiam Papali, per quem

quemcunque Sacerdotem ſimplicem, etiam excommunicatum, & denunciatum. Definita eſt in multis tex. iuris Canonici: nam vbicumq; in iure abſolutio ab excommunicatione Rom. Pont. reſeruatur, ſtatim ſubiungitur: ne ab alio, niſi in art. mortis abſoluatur. vt ex Can. ſi quis ſuadente. 17. q. 1. conſtat.

CONCLVSIO II.

QVICVNQVE peccator poterit in art. mortis per quemlibet Sacerdotem, ſimplicem etiam excommunicatum à reſeruatis abſolui, atque etiam denuntiatum. Definita eſt in Concil. Trident. expreſsè Seſſ. 14 cap. 7. quod eſt intelligendum cautè, ſcilicet, deficiente Sacerdote, non impedito.

Hinc, degradatus idé efficere poterit: nã Cõciliũ ſine diſtinctione, & diſcrimine loquitur dicẽs: in art. mortis oẽs Sacerdotes, &c. APPEN. 1.

Hinc, eandem poteſtatem Sacerdos hæreticus, ſiue apoſtata à fide, in tali articulo habere videtur. Ratio eſt: quia cũ Cõc. Tri. non diſtinguat, neque nos diſtinguere debemus. Eſt tamen intelligenda appendix dummodo hæreticus, ſiue apoſtata habeat intentionem faciendi, quod Romana Eccleſia facit. Hæc appendix eſt cõtra quoſdam Theologos, quos citat Silueſt. quos Cano parte 5. de pœnitentia ſequitur. APPEN. 2. *Verbo Confeſſio 1. §. vlt.*

CONCLVSIO III.

SACERDOTES ſimplices in art. mortis abſoluentes non habẽt à Chriſto, ſiue à iure Diuino, ſed à Papa, & ex inſtitutione Eccleſiæ iuriſdictionem. Ratio eſt: quia ſolus Rom. Pont. habet modò iuriſdictionem à iure Diuino, & à Chriſto: reliqui verò Sacerdotes illam à Papa, & ex inſtitutione Eccleſiæ habent. alioquin enim poteſtas iuriſdictionis eſſet indelebilis, vt poteſtas conficiẽdi Euchariſtiam, quod eſt erroneum: abſolutio ſiquidem eſt nulla quæ à proprio Sacerdote, vel ab alio de licentia proprij non impeditur. Hæc eſt Duran. & Soto contra Paludanum, quẽ ſequitur. Cano vbi ſuprà. *Dur. d. 19. q. 2 Sco. d. 18. q. 4. art. 4.*

Diffi. Poteſt ne Laicus in artic. mortis aliquem ab excommunicatione abſoluere?

CONCLVSIO.

QVANVIS Laicus poſsit habere in foro exteriori ſpiritualem iuriſdictionem, non tamẽ, ſi illa caret, poteſt aliquem

in ar. mortis ab excommunicatione absoluere. Ratio est: quia si excommunicatus est conscius excommunicationis, & non contumax, sed dolet, &c. iam quoad Deum est absolutus, & quoad Ecclesiam, vt possit in loco sacro sepeliri: vt pro illo sacrificia offerãtur, post mortem absolui poterit, vt in cap. ex nobis: de sententia excommunicationis definitur, atque ita tali absolutione non indigebit. Paludani est contra glossam in cap. Pastoralis. de officio Ordinarij.

dist. 20.

Caieta. Ver. confessio ca. 3.

Diffi. Quando minister non habet iurisdictionem, confessio illi facta erit ne valida?

CONCLVSIO.

SI confessor habet titulum, & illius impedimentum communiter ignoratur, confessio valebit. v. g. si collatum sit beneficium Sacerdoti excommunicato, collatio erit nulla: cõfessiones tamen illi factæ erunt validæ, & non iterandæ, etiamsi postea eius impedimentum manifestetur. Patet à simili, per legem Barbarius Philippus. ff. de officio præsidis. Si autem confessor non habet titulũ, &c. quid tenendum sit, suprà de confessione iteranda docuimus.

Art. vlt. De sigillo confessionis?

¶ HIC Art. aliquot positis difficultatibus absoluetur.

Alex. Alẽ. q. 78. DD. d. 21 D. Bon. ar. 2. Ric. ar. 4. q. 1. S. Tho. q. 11. Duran. q. 2. & Sco. q. 4.

Prima diffi. Quo iure Sacerdos ad sigillum confessionis teneatur?

CONCLVSIO.

IVRE naturali, Diuino, & Ecclesiastico. Ratio est: quia cùm sit hoc sacramentum de necessitate salutis, si aliquo modo liceret Sacerdoti confessionem reuelare, haud dubiè homines à confessione territi, sine illa perirent. Est definita in cap. Omnis vtriusq;.

APPEN. Hinc prius Sacerdos mortem subire, quàm confessionem reuelare tenetur.

Secunda

Secunda diffic. An Sacerdos peccatorum impœnitentem silere teneatur.

q.18 ar.2. D. Bon.q.1. art. 2. Syl. Verb confessio.1 §.1

DVÆ sunt opiniones. Prima Alexan. Alen. dicentis, quando peccator habet propositum committẽdi aliquod peccatum, vt seminandi hæresim, à quo non vult recedere, tale peccatum cadit, inquit, non sub sigillo confessionis, Alex. sequuntur Panorm. in cap. omnis vtriusque sexus, & Sylvest. Cõtraria opinio est Scot. q.2. & Ricar. & S. Tho. & Dur. vbi supra, & Caiet.

Caiet. quod lib.1.q.2.

CONCLVSIO I.

CONFESSOR sub sigillo cõfessionis peccatum futurum, vel præteritũ omnino impœnitentis, dummodo sacramentaliter proponatur, sub sigillo habere tenetur. Ratio est: quia cũ sit talis confessio sacramentalis, obligabit necessariò ad sigillum cõfessionis. in cap. enim omnis vtriusque sexus: sine aliqua distinct. confessionis sigillum cuiuscunque pœnitentis præcipitur, dummodo accusando seipsum illud proponat.

Hinc, si hæreticus impœnitens suum peccatum sacramentaliter proposuerit, erit silentio inuoluẽdum, etiamsi ex eius impœnitentia vniuersæ Ecclesiæ dispendium immineat; nõ enim sunt facienda mala, vt veniant bona, vel vt maiora mala vitentur, cùm aliter possit remedium adhiberi. Hæc est contra Panor. & Sylvest. dicentes: est crimen hæresis, quod nec confessio cælat.

APPEN. 1.

Ad Rom.5.

CONCLVSIO II.

IN casu conclusionis, & appendicis, poterit cõfessor generaliter dicere Prælato: vt caueat diligenter, & vigilet, ne in sua Ecclesia hæreses oriantur; dummodo peccatoris reuelatio non timeatur: potest enim Sacerdos reuelare crimen, dummodo verbo, aut signo criminosum non indicet.

S. Thom. ast.

CONCLVSIO III.

SI peccator suum crimen non accusando se, sed inducendo Sacerdotem in suum errorem, proponat, non tacere peccatorem, sed Inquisitoribus illũ reuelare tenetur: talis enim cõfessio non est sacramẽtalis, nec cõfessio dicenda, sed modus occultè dogmatizãdi.

Caietan. & Dur. ast.

APPEN. 2.

Hinc, si quis in confessione suffragium confessoris ad aliquam dignitatem comparandam precibus, vel pecunia ambiret, tale peccatum non esset sub sigillo confessionis tenendum: & de similibus simile est iudicium.

Tertia

Tertia diffic. An posßit Sacerdos reuelando confeßionem, veni aliter tantùm aliquando peccare?

CONCLVSIO I.

SACRILEGIVM, est mortale peccatum, confessionem vel venialis peccati reuelare: daretur enim occasio deterrendi alios à confessione: vnde grauissima pœna in Can. omnis vtriusque sexus, reuelantes confessionem puniuntur.

CONCLVSIO II.

Caiet. Verbo confessio. QVI dicit, Ioannes confessus est mihi sua peccata, & non addit mortalia aut venialia, confessionem non reuelat: reuelatio enim non est nisi rei ignotæ: & pœnitentem sua peccata confiteri, omnibus est notissimum.

CONCLVSIO III.

SACERDOS non potest absolutè dicere, talem pœnitentem non absolui: reuelaret enim tunc illius impœnitentiam, nisi subiungat, quia nondum confessionem finiuit.

Quarta diffic. Licet ne confessori laudare pœnitentem?

CONCLVSIO I.

QVANDO ex eius laude, alium esse minus laude dignũ insinuatur, haud licet: esset enim hoc alterius peccatũ indicare.

APPEN. Hinc, si Sacerdos, auditis duobus socijs, vnum præ alio laudaret, vel nihil de alio diceret, eius confessionem reuelaret.

CONCLVSIO II.

Medina. C. de pœnit. QVANDO ex indeliberatione, vel inaduertentia aliquis reuelat cõfessionem, si nulla inde sequatur infamia, venialiter tantùm peccabit. Ratio est: quia non animo reuelandi illud dicit, nec confessionis recordatur: sed, quasi aliunde peccatum nouerit, reuelat.

D. Bona. q. 2. ar. 2. S. Th. q. 11. art. 2. Ric. art. 4. q. 4. Sco. q. 1. d. 31. Sylu. Verbo confessio 3. §. 6.

Quinta diffic. An Sacerdos in crimine participantem, etiam sub sigillo confessionis celare teneatur?

CONCLVSIO.

SACERDOS & pœnitentem, & participantem in crimine tacere tenetur: aliter enim esset reuelatæ confessionis reus,

& pœna contra reuelantes ſtatuta plectendus. Perinde namque ex reuelatione participantis, atque pœnitentis, homines à confeſsione reuocarentur.

Sexta diffi. An integrum ſit Sacerdoti dicere in generali, ego audiui peccata in confeßione, ſine vlla pœnitentis reuelatione?

CONCLVSIO.

LICITVM eſt, dummodo id cautè, & ob aliquam honeſtam cauſam fiat. Definita eſt expreſsè in cap. de officij. de pœnitēt. & remiſſ. & in cap. omnis vtriuſque ſexus. dicitur, ratione conſultationis hoc licere, dummodo pœnitens non reueletur: cæterùm citra conſultationem, vel aliquam iuſtam cauſam, temerarium hoc eſt, licet pœnitentis perſona non reueletur: & hac ratione erit vera Panor. opinio in cap. omnis vtriuſque ſexus. qui concluſionem negat.

Septima diffi. An poßit Sacerdos ex facultate pœnitentis reuelare peccatum, quod in confeßione tantùm nouit?

DVÆ ſunt extremæ opiniones. Prima eſt negans Alex. Sco. vbi ſuprà, Dur. ſummæ Angelicæ. Secunda eſt affirmans B. Tho. Bon. quos citat Gabr. eadem diſt. 21. *Alex. Alen. ar. 5. Dur. q. 4. ſumma Angelica ver. confeſſio 3. §. 3.*

CONCLVSIO I.

SINE aliqua cauſa, & generali, non poteſt Sacerdos tale peccatum reuelare, niſi pœnitens illud extra confeſsionem narret. Lex enim de ſigillo confeſsionis eſt in fauorē totius Eccleſiæ introducta, cui non poteſt vnus pœnitens cedere: quemadmodum nō poteſt Clericus renuntiare priuilegio Canonis, ſi quis ſuadente. quod in fauorem totius Eccleſiæ eſt conceſſum.

CONCLVSIO II.

EX legitima cauſa, & reſpectu alicuius peculiaris peccati, ſatis erit pœnitentem confeſſori facultatem concedere illud reuelandi, quanuis extra confeſsionem minimè narret. Tunc enim iſtæ ſunt æquiualentes. Concedo tibi facultatem reuelandi furtum, quod tibi confeſſus ſum, & ſcias me tale furtum commiſiſſe.

Octaua

Octaua dif. An Sacerdos possit sine sacrilegio crimen, quod scit duplici via, in confessione, scilicet, & extra reuelare?

Ale. Alē. ar. 4. D. Bon. q. 3. ar. 2. S. Th. ar. 5. & Scot. vbi supr. Ric. d. 21. ar. 4. q. 1. & 2. Soto dist. 18. in fine.

ALTISSIODORENSIS partem negantem defendit. Communis autem opinio (vt docet Gabr.) affirmat.

CONCLVSIO.

POTEST Sacerdos proponere in iudicio crimen, quod in cōfessione, & extra nouit. Ratio est: quia tale peccatum non reuelatur, quatenus in confessione cognitum: ex oppositio enim multa crimina impunita remanerent, cum Sacerdos non posset in iudicio testificari crimen, quod ante confessionem nouit, si criminosus postea illi confiteretur.

APPEN. Hinc, Sacerdos habens in iudicio contra aliquem reum, poterit illum accusare quanuis postea fuerit illi crimen notum per cōfessionem. seruanda tamen est prudens cautela.

Nona diffi. Licet ne vnam confessionem in alia reuelare, quando aliter integra confessio fieri non potest?

V. G. peccauit Sacerdos mortaliter absoluendo Episcopum symoniacum, & integrè confiteri non potest nisi Sacerdoti cognoscendi Episcopum.

CONCLVSIO.

Scoti ibi vbi supr. TVNC Sacerdos pœnitens tale peccatum confiteri non tenetur, quando non potest sine reuelatione confessionis, quam audiuit. Ratio est: quia respectu illius peccati non habet tūc Sacerdotis sufficientis copiam.

Alex. Alen. ar. 1. D. Bon. q. 1. ar. 2. Ricar. & Sco. vbi sup. Dur. ibi. q. 4. ad 1.

Decima diffi. Sacerdos poterit negare, se in confessione crimen alicuius pœnitentis audiuisse.

CONCLVSIO.

SACERDOS quod in confessione nouit, scit tantū vt Deus, id est, Dei minister. Definita est expressè in cap. si Sacerdos, de officio ordinarij. vbi dicitur. Interrogatum etiam iuramento, respondere posse illud crimen nescire: dummodo aliunde illud non agnouerit. Nemo enim dicitur scire, nisi quod visu, aut alio sensu

sensu experimentaliter nouit, vt constat ex Cano. testis 3. q. 9. confessor autem nouit per solam relationem. Ric. est, D. Bon. & Dur. Oppositum opinatur Gabr.

CONCLVSIO.

SACERDOS compulsus à Tyranno, vt respondeat non per verbum scio, sed audio, poterit se nihil in confessione audiuisse, respondere: nam hæc responsio habet duplicem sensum, non audiui, vel tanquam Minister Christi, vel tanquam purus homo, & iudex secundum allegata, & probata sententiam ferens, & in hoc sensu non mentitur.

Rursus, Si Tyrannus compellat respondere, an audierit tanquam Deus?

CONCLVSIO.

POTERIT respondere, nequaquam, vt Deus, audiui. Est enim responsio quoque amphibologica: nam non audiuit, tanquam Deus, vt causa principalis, sed vt ministralis causa.

Verum, Quid sit Tyrannus roget, an tanquam ministralis causa audierit?

RESPONDEO, erit mors tunc potiùs subeunda, quàm crimen detegendũ, neque enim tacẽdo, aut illum acerbè reprehendendo crimen indicabit, sed Tyrannus ex sua malia illud collegit: vel Deus tunc, qui in necessarijs nunquam deest, quid faciendum sit reuelabit. Hæc conclusio est Ric. quam sequitur Adr. q. vlt. de correct. frat. oppositum tenet Soto de sigillo secreti. m. 3. q. 3. dubio 1.

Vndecima diffic. An Sacerdos ob crimen in sola confessione cognitum possit pœnitentem ab aliquo actu tanquam indignum repellere?

V.G. publico suffragio in electione priuare? Olim Henricus nullo modo hoc fieri posse tenuit. *Quodlibet. 8.*

CONCLVSIO.

QVANDO nulla negandi suffragij causa assignatur, bene poterit confessor illum in tali casu expellere: non enim aliquo modo crimen in confessione notum reuelatur.

Hinc,

APPEN. Hinc, Prouincialis non poterit Priorem, aut Guardianum propter crimen illi in confessione notum deponere: bene tamen poterit ianitorem suo officio priuare: quia hoc ex libera Prælati voluntate dependet.

Duodecima diffic. Poterit ne prælatus per notitiam aliquorum criminum, quam ex sola confessione habet, eorundem de nouo inquisitionem facere?

CONCLVSIO.

NEQVAQVAM poterit. Ratio est: quia ius inquirendi ex infamia, vel ex semiplena delicti probatione nascitur. Poterit nihilominus visitationis tempore diligentiùs ad illud intelligendum attendere, & diligentiùs vigilare super gregem suum, præsertim, si crimen in damnum publicum resultat: nihil enim prohibet confessorem ex auditis confessionibus prudentiorem fieri.

Decimatertia diffic. Si Prælatus inuenerit peccata subditi scripta ad confessionem faciendam, poterit inquisitionem facere?

CONCLVSIO.

HAVD poterit: quia adeò sacrum, & diuinum est confessionis sigillum, vt illa etiam, quæ ad confessionem ordinantur perpetuo silentio inuoluenda censeantur.

APPEN. Hinc, iudex secularis, si duo vel tres pestilentissimi Sacerdotes crimen per solam confessionem notum apud illum deposuerint, omnino à iudicio cessare tenebitur.

Scot. q. 4. vbi supra. *Decimaquarta diffic. Licebit ne Sacerdoti communicare cum pœnitente aliquod peccatum extra confessionem in sola confessione notum?*

ALEXANDER, & Scot. & Dur. dist. 21. affirmant, nullo modo de licentia pœnitentis licitum esse reuelare confessionem.

Paludanus in fine d. 21. asserit, posse ratione correptionis fraternæ illum secretò de peccato semel confesso admonere, quod est omnino falsum: quia confessionis sigillum quodammodo reuelat.

CON

CONCLVSIO.

NVLLO modo licet, nisi prius à pœnitente petita, & obtenta facultate: quia illa, quæ Sacerdos in foro animæ, vt Christi minister nouit, vt purus homo haud potest: & hoc nullo modo in detrimentum pœnitentis fieri potest.

DVBIVM I.

Poterit ne pœnitens iurare se nihil confessori dixisse?

RESPONDEO, integrum erit dicere, nihil tale Sacerdoti in confessione dixi, intelligendo tanquam puro homini, cùm illi tanquam Dei ministro dixerit.

DVBIVM II.

Quid si Sacerdos errorem aliquem intolerabilem absoluendo commiserit: vt si non sibi subditum, vel excommunicatum à casu reseruato absoluerit, vel dixerunt alienum non esse restituendum.

RESPONDEO, conuenire debet pœnitentem dicens: grauem commisi errorem te absoluendo, proinde tibi consule, velisne iterum confiteri, vel mihi, vt te veritatem doceam sub eodem sigillo tractandi tuum negotium, facultatem concedere: si pœnitens tunc, quia Sacerdotis consilium amplecti tenetur, neglexerit, culpa Sacerdotis in pœnitentem transfertur: cæterùm si error non fuerit ita grauis, & creditur pœnitentem absolutum fuisse, nihil de ipso amplius curandum est.

DVBIVM III.

Alia, quæ in confessione præter peccata dicuntur, cadunt ne sub confessionis sigillo?

RESPONDEO, quæ sibi sub sigillo confessionis traduntur tacere tenetur, ne tanto sacramento detrimentum faciat: nam redderetur pœnitenti fraudulosa, & odiosa confessio: quæ autem non sunt de necessitate confessionis, & parum refert pœnitenti illa reuelare, silere minime tenetur, dummodo se in confessione illa audiuisse non dicat.

DVBIVM IIII.

Quæ extra ſacramentum ſub ſigillo confeſſionis committuntur, erunt ne ſub tali ſigillo tenenda?

RESPONDEO, non debetur ſub tali ſigillo quicquam recipi: nam licet qui illa ità audit, fidem frangat, tamen in pœnas canonis non incidit: quia nulla fit ſacramento iniuria, neque eſt confeſsionis ſigillum. Tenetur nihilominus magis ad illud ſecretum ſeruandum, quàm ad alia: nam ex pacto nouum vinculum additur.

DD. *diſt. 21. S. Tho. 2. 2. q. 69. ar. 2. & q. 7. art. 1. Adr. quodl. in ſolutione ad 2. principale. Soto de ratione legendi ſecretum.*

Decimaquinta diffic. Teſtis, qui ſecretè nouit aliquod crimen, tenetur ne in iudicio percontanti iudici reſpondere ſe nihil ſcire?

CONCLVSIO I.

NON licet negare ſecretum in iudicio, aut extra: propterea quòd negans veritatem mẽtitur, quod nunquam eſt licitum.

CONCLVSIO II.

QVANDO iudicium eſt legitimum, tam reus, quàm teſtis non reſpondendo iudici mortaliter peccant: neque eſt reus durante iudicio, donec veritatem reſpõdeat, abſoluendus: nam cum iudex tunc interrogandi poteſtatem habeat, teſtis proculdubio reſpondere tenebitur.

CONCLVSIO III.

QVANDO iudicium eſt illegitimum, poterunt reus, & teſtis nimiam iudicis ſolicitudinem verbis amphibologicis, veritatem tacendo, fallere: nam cum iudex tunc non poſsit interrogare, iſti ad reſpondendum non obligabuntur: atque ita poterunt dicere: neſcio hoc, quòd rogas, ſcilicet, ſcientia publica, vt tibi manifeſtem. Sic Chriſtus IESVS apud B. Marc. interrogatus à diſcipulis de die illa, & hora, reſpondit: Neque filius hominis ſcit, vt vobis, tanquam publicum, & notorium reuelet. Hactenus de confeſsione.

Marci 13.

QVÆS

QVÆSTIO QVARTA DE SATISFACTIONE.

Art.I.De his,quæ ad essentiam satisfactionis pertinent?

Alex. Alen. 84.& S. Th. à q.12. in ad d. vsque ad 15 Cast. ver. satisfactio.Vega lib.vlt.super Conc. Triden.

ABSOLVETVR ar.aliquot difficultatibus positis,ad quarum intelligentiam lege DD. modò citatos , & Con. Tri. Sef.14.

Prima diffi.An possit homo Deo pro iniuriis,& peccatis in illum commissis satisfacere?

Alex. Alen. q.84.m.1. S. Th.q.13. art. 1.D.Bon.q 1. & 2. art. 1. Ric.ar.1.q.2. Scot.& Dur. q.1. Pal.q. 2. ar. 2.Gab.d. 16. q.2.

CONCLVSIO.

POSSIBILE quidem est hominem in hac vita pro pœna in Purgatorio infligenda satisfacere.Confirmata est multis sacræ Scripturæ locis cap.14.Sess.6.Concil.Trid. cùm enim homo per cõtritionem pro culpa,quod maius est,satisfaciat,poterit quoque pro pœna temporali,quod minus est,satisfacere.

Secunda diffi.Potest satisfactio ex aliàs debito fieri?

DVÆ sunt opiniones.Prima Sco.cui adhæserunt Palu. Gab. Silvest.verb.satisfactio.§.8.qui omnes affirmant, satisfactionem ex aliàs indebito esse faciendam.

Contraria opinio est Durand.d.15.q.1.quẽ sequitur Caie.tract. de satisfactione.q.1.

CONCLVSIO I.

OPERA aliàs debita ratione præcepti , si in gratiam efficiantur sunt pro pœna Purgatorij satisfactoria:quia martyriũ , quando est sub præcepto remittit omnem pœnam : Iniuriam siquidem facit martyri,qui pro illo orat. Et de his operibus ratione præcepti est vera Dur.& Caieta.opinio.

CONCLVSIO II.

NON possumus pro vno peccato per opus, aliàs pro alio peccato debitum,satisfacere:si enim imposita esset alicui peregrinatio pro apostasia à fide,& iterum eidem alia pro blasphemia imponeretur,non posset pro prima , per secundum satisfacere:iam enim pro blasphemia debetur.Et hoc modo Sco.opinio, vt apertissimè eius verba declarant,est intelligenda.

CONCLVSIO III.

QVANDO Sacerdos imponit pœnitentiam, ex alias indebito ratione præcepti, & ratione obedientiæ est adimpléda: quia pœnitentia obligat iuxta confessoris intentionem, qui semper satisfactionem ex operibus aliàs ratione præcepti indebitis esse faciendam, nisi contrarium exprimat, intelligit.

APPEN. Hinc, si ieiuniũ impositum fuerit non est intelligendum de ieiunio quadragesimali: & eidem est de aliis operibus debitis iudiciũ.

CONCLVSIO IIII.

POTEST Sacerdos pro satisfactione peccatorum opera aliàs debita imponere. Ratio est: quia vnico actu duplici obligationi satisfacere possumus: vt per ieiunium quadragesimale à Confessore impositum pœnitens præcepto Ecclesiæ ratione obedientiæ, & præcepto Sacerdotis ratione iustitiæ satisfacit.

Tertia diffi. An, qui adimplet pœnitentem audiens Missam de præcepto, satisfaciat?

DVÆ sunt opiniones. Prima negans quorundam Summistarum. Altera Adria. affirmans.

CONCLVSIO.

ADIMPLET quidem præceptum, & non peccat. Ratio est quia solùm tenetur Missæ sacrificio assistere: & quemadmodum potest alias preces effundere, debitas etiam poterit soluere: non tamen debitam reuerentiam seruare videtur: & intelligenda est concl. dummodo ad vtrumque attentionem habeat, & ab altero omnino non auertatur.

Naua. in sũ. c. 21. enim. 9.

Quarta diffi. An dimisso peccato quoad culpam, maneat aliqua pœna, pro qua satisfaciendum sit ante gloriæ ingressum?

CONCLVSIO I.

DD. vbi sup. D. Bona. q. 1. & 2. art. 1. Vega vbi supra. 2. Reg. 12.

QVANDO contritio non est vsque adeò intensa, vt eius virtute omnis pœna remittatur, quemadmodum fuit Magdalenæ, & latroni remissa, aliqua pœna in purgatorio luenda remanet. Constat multis Sacræ scripturæ testimoniis: Peccatum enim Dauidis fuit morte temporali filij punitum.

CON-

CONCLVSIO II.

ANTE gloriæ ingressum necessarium erit pro pœna temporali, vel in purgatorio, vel in hac vita satisfacere. Ratio est: quia quibusdam iustis manet pœna in purgatorio luenda, vt author est B. Pau. qui loquens de operibus imperfectis ait, si cuius opus, &c. ipse autẽ saluus erit sic, quasi per ignem, id est, priùs quàm ad gloriam transeat, per acerrimum purgatoris ignem transibit: quare qui ab illo torméto liberari voluerit: in hac vita pœnalibus actionibus pœnam illam redimere debet. *1. Cor. 3.*

Hinc destruitur error Lutheri, qui affirmauit post dimissam culpam nullum in hac vita, aut in purgatorio temporalis pœnæ luendæ remanere reatum. *Hæresis.*

Quinta diffic. An, in peccato mortali existens, pro peccatis aliàs dimißis, satisfacere posßit?

QVINQVE sunt opiniones, de hac re. Prima est Sco. q. 1. art. 4. affirmãtis, existentem in mortali posse pro pœna temporali peccatorum iam dimissorum sati facere, licet, pro nondum dimissis satisfacere non possit: illi adhæsit Gab. d. 16. q. 2. Secunda est Palu. q. 1. ar. 1. qui docet, opera extra gratiã facta, aut relinquere post se aliquem effectum vsque ad aduentũ gratiæ durãtem: velut si post ieiuniũ corpus debile remaneat: & illa opera dicit est satisfactoria: aut nullũ relinquere effectũ, vt ieiuniũ quando non debilitat corpus, quæ opera dicit non esse satisfactoria. Tertia opinio est Caiet. in tract. satisfactione q. 2 qui distinguit dicẽs: opera pœnalia in mortali ex propria liberalitate facta, neque quoad gratiã, neque quoad satisfactionem, accedente charitate, reuiuiscere: quæ autẽ à Sacerdote imposita sunt, hęc aduenięte gratia, & Charitate, quoad satisfactionem reuiuiscere affirmat. Quarta opinio est Adr. in materia de satisfactione in q. an vnum peccatũ possit sine alio remitti, &c. qui distinguit inter liberalitatem, & iustitiã Dei: de iustitia, inquit, nõ sunt opera extra gratiã facta satisfactoria, benè tamen ex Dei liberalitate præter legem. Quinta opinio est Alex. D. Bon. & Ric. quos sequitur Sylu. verb. satisfactio. §. 7. qui affirmant nullam opus extra gratiã factum esse satisfactoriũ pro pœna temporali in purgatorio pro iam dimissis luẽda. Hæc de opinionibus. *Alex. Alen. q. 85. m. 1. & 2. art. 1. & 2. S. Tho. q. 10. ar. 2. D. Bon. q. 3 ar 1. Ric. ar 1. quæs. 3. Dur. q. 2.*

CONCLVSIO I.

EXISTENS in mortali, si pœnitentiam adimplet, præcepto de pœnitẽtia adimplenda satisfacit. Probatur à simili: nam vt existens in mortali, & recitans horas canonicas, vel ieiunans, vel Missam audiens satisfacit præcepto de recitandis horis, ieiunandi, & audiendi Missam, ita à simili hic: vnde non tenebitur reiterare pœnitentiam.

CONCLVSIO II.

QVI adimplet pœnitentiam iniunctam, vel aliquod opus supererogationis extra gratiam facit, pro pœna in Purgatorio infligenda pro venialibus, siue mortalibus iam dimissis, nequaquam satisfacit. Ratio est: quia satisfactio non est solùm actus iustitiæ, id est recompensationis, verumetiam reconciliationis: quoniam est tertia pars pœnitentiæ, de cuius quidditate est, offensam recompensare, & hominem Deo reconciliare: qui autem in peccato perseuerat cùm sit Dei inimicus, non potest actum amicitiæ, siue reconciliationis efficere.

Alex. est.

CONCLVSIO III.

EXISTENS in gratia pro vno mortali iam dimisso potest satisfacere, non satisfaciendo pro alio. v.g. si sit imposita oratio pro blasphemia, & etiam oratio pro furto, orando satisfacit pro blasphemia, & non pro furto. Hæc concl. suprà fuit demonstrata.

S. Tho. in 3. p. q. 89. vlt.

Sexta diffic. An præcedentia opera, adueniente gratia, sint satisfactoria?

Alex. Alen. q. 85. m. 2. ar. 3. D. Bona q. 4. & 6.

TRES sunt opiniones. Vna Paluda. Altera Caietan. de quibus proxima diffic. Tertia communis S. Tho. q. 89. art. vlt. D. Bon. vbi suprà, Adria. de satisfactione. q. quæ incipit, Ex dictis oritur. hi tenent opera mortua non reuiuiscere, nec quoad meritum, nec quoad satisfactionem.

CONCLVSIO I.

OPERA iniuncta, & impleta in mortali non reuiuiscunt quoad satisfactionem. Probatur eadem ratione, qua concl. 2. præcedentis diffic. fuit demonstrata.

CONCLVSIO II.

OPERA facta extra charitatem in peccato non sunt alicuius boni

boni vel temporalis meritoria: quia meritum est opus, cui de iustitia præmium debetur, & peccator, pane, quo vescitur, non est dignus, & satis superque illi est Dei Opt. & Max. ineffabilem benignitatem ad pœnitentiam eum prouocare, & expectare.

CONCLVSIO III.

BONA extra gratiam facta sunt quorundam bonorum fortunæ impetratoria. patet in Exodo. vbi legitur, obstetricibus Egyptiorum Deum benefeciſſe, quia filios Hæbreorum suffocare noluerunt: & Romanis datum fuisse à Deo imperium propter bona eorum moralia, D. Augustinus docuit.

Exod. c. 1.

Aug. lib. 5. de ciuit. c. 12. Alex. Alen. q. 58. Soto m. 3. S. Th. ibid. ar. 4. D. Bon. q. 6. Dur. q. 3. & 4. DD. vbi supr.

Septima diffi. An opera facta extra charitatem imminuant inferni pœnas?

CONCLVSIO.

SI huiusmodi opera sint obligatoria, minuunt quidem ad hunc sensum, scilicet, non accumulant: Grauiùs enim punientur damnati, qui plurium trangressionum, quàm qui paucarum rei extiterunt.

Art. II. Quibus operibus debet fieri satisfactio, pœnalibus ne?

Alex. Alē. q. 84. m. 2. arti. 2. S. Th. q. 15. ar. 1. D. Bon. ar. 1. q. 3. Ric. ar. 1. q. 3. Sco. q. 1. Dur. 5. Gab. d. 16. q. 1. Adr. de satisfact. ar. vlt. Medin. q. 6. de satisf Silu. verbo satisf. §. 8.

COMMVNIS opinio est affirmans, Soto in 4. d. 19. q. 2. art. 1. opinatur quodcunque opus meritorium, quantumuis delectabile, vt comedere, bibere, &c. esse satisfactorium.

CONCLVSIO I.

DE ratione satisfactionis est, vt fiat per aliquem actum pœnalem. Ratio est: quia satisfactio fit ad corrigẽdam culpam, quæ non corrigitur nisi per pœnam.

CONCLVSIO II.

QVANVIS regulariter ita fiat satisfactio per actum, scilicet, pœnalem, aliquando tamen satisfacimus per actum feruentissimę dilectionis Dei super omnia. Ratio Sco. est: quia acceptatione diuina æquiualet actuali pœnitentiæ, & est pœnitentia virtualis.

CONCLVSIO III.

AD satisfactionem, vt sit actus nobis pœnã aliquam, vel tristitiã inferens, non desideratur: quia ditissimus satisfacit per eleemosynam, & temperatissimus per ieiunium, & neuter illorũ his actibus

contristatur: satis enim est, vt sit priuatio alicuius boni vtilis, aut delectabilis.

DD. d. 14. & 15. S. Th. art. 1. vbi supr. Ric. q. 4. ar. 1. Medina de satisfactio. q. 5. Conc. Trid. Sess. 14. c. 9.

Prima diffi. Possumus ne pro peccatis dimissis satisfacere per quæ nobis à Deo mittuntur?

CONCLVSIO.

FLAGELLA, quæ à Deo propter peccata actualia mittuntur, pro peccatis iam dimissis, sunt iustis recompensatoria: nam vt tormenta animabus purgatorij inflicta sunt recompensatoria, ita & hæc: vtraque enim à Deo vindictam peccatorum mittuntur.

S. Th. & Ric. vbi supra.

Secunda diffi. Sit ne satisfactoria iuxta quantitatem patientiæ, an flagellorum?

V.G. si duo inæqualiter patiantur, vnus per diuturnam, & grauissimam infirmitatem, alter per incendium domus, &c. habeant tamen æqualem patientiam, est modo difficultas, an æqualiter satisfaciant.

CONCLVSIO I.

TVNC grauiora patiens mala plus satisfacit: quia cum hæc flagella à Deo in pœnam peccatorum mittantur, qui plura & maiora mala patitur, plus satisfacit; quemadmodum pœnitentes, qui maiores, & grauiores pœnitentias à Sacerdotibus impositas adimplent.

CONCLVSIO II.

FLAGELLA, quæ secundum generalem cõcursum ex naturalibus causis oriuntur, erunt secundum quantitatem patientiæ satisfactoria. Ratio est: quia cùm non sint hæc mala actus iustitiæ, & vindictæ diuinæ, si ex natura rei oriantur, non erunt planè recompensatoria, nisi iuxta quantitatem patientiæ illa sustinentis.

APPEN.

Hinc latro, vel homicida, qui suspenditur, solùm satisfaciet secundum patientiæ quantitatem.

Tertia

Tertia diffi. Potest ne vnus pro alio satisfacere?

CONCLVSIO I.

Alex. Alen. q. 83 m. 1. ar. 2. & 85. m. 4. S. Tho. q. 13. ar. 2. reliqui dis. 20. D. Bon. ar. 1. q. 1. Ric. ar. 1. q. 3. Dur. q. 2.

QVANDO pœnitentia à Sacerdote pœnitenti imponitur, non solùm in satisfactionem pro pœna peccati dimissi, verumetiam in medicinam contra morbũ spirituale: vt si auaro eleemosynæ elargitio iniungatur, tunc vnus pro alio satisfacere non potest: medicina enim, & remedium contra morbum corporalem si alteri applicatur, tali morbo laboranti minimè proderit.

CONCLVSIO II.

QVANDO pœnitens per seipsum satisfacere valet, per alium pœnitentiam adimplere non potest: pœnitentia enim iniuncta est obligatio personalis, quæ pro delicto imponitur. Dicitur namque in Can. omnis vtriusque sexus: Pœnitentiam propriis viribus studeat adimplere.

CONCLVSIO III.

QVANDO aliquis per seipsum pœnitentiam iniunctam adimplere non potest, per alium satisfacere poterit: nam si viuus pro mortuo in purgatorio existente satisfacere potest, cur etiam pro viuo ad pœnitendum impotente non poterit?

CONCLVSIO IIII.

VT aliena satisfactio prosit, oportet vtrumque satisfacientem, scilicet, & illum, pro quo fit satisfactio, in charitate existere. Ratio est: quia satisfactio vnius pro alio à Deo admittitur, quatenus ambo vnius corporis mystici, vt pote, Christi sunt membra: vt enim manus aliquando ob contumeliam alteri illatam abscinditur, ita vnum membrum vnius corporis mystici, cuius Christus est Caput, pro alio potest Deo satisfacere.

CONCLVSIO V.

POTEST vnus in charitate existens pro alio per opera supererogationis, applicando illi sua opera satisfactoria, Deo facere satis: sic solẽt religiosi aliis sua opera satisfactoria applicare ad pœnæ temporalis remissionem. Patet exemplo Christi, qui nulli pœnæ obnoxius pro peccatoribus ineffabiles sustinuit pœnas.

Gabriel. & Paluda. est.

CONCLVSIO VI.

POTERIT pœnitens per se, vel per alium pœnitentiam ad-

implere, si Sacerdos illam imponens, istud concesserit. Ratio est: quia quando præceptum ponitur sub disiunctione, electio est debitoris.

Quarta diffic. Sunt ne tria operum satisfactoriorum genera?

CONCLVSIO.

TRIA quidem sunt, oratio, scilicet, ieiunium, & eleemosyna: quia omne peccatum, vel est concupiscentia carnis, vel concupiscentia oculorum, vel superbia vitæ.

ORATIO INTER PARTES satisfactionis primum sibi vendicat locum: quia ordinat pœnitentem magis propriè ad Deum. Secundus verò locus conceditur ieiunio: quoniam ordinat pœnitentem ad se ipsum. Et tertiò loco succedit eleemosyna, qua pœnitens ordinatur ad proximum.

FLORES TRACTATVS DE ORATIONE.

AD hunc tract. legendi sunt Doctores Scholastici præsertim Alex. in 4. p. q. 88. & aliquot sequentibus. quæst. & S. Tho. 2. 2 q. 83. & Ricar. & reliqui dist. 15. 4. sum. verbo oratio. Nauar. super c. quando, & in lib. de horis canonicis: Castro contra hæreses verbo oratio. Medina tract. 6. de oratione. De oratione verba facturi, quam Christus Redemptor noster mirabiliter exercuit pernoctãs in oratione, vehementer commendauit dicens: Oportet semper orare, & nunquam deficere: in qua etiam B. Paul: Sine intermissione perseuerandum esse docuit, operępretiũ duximus, primũ Deum Optimum Max. orare, vt difficilia, & obscura, quæ de oratione scripta, sunt, nobis facilia, & peruia reddantur, & in ea nobis perfectam, perpetuamque perseuerantiam concedere dignetur.

Luc 6.

Luc. 18.

1. Thes. 5.

QVÆSTIO I.

Quidnam est Oratio?

DD. vbi sup.

CVM nomẽ orationis multas habeat significatiões: aliter enim à Grammaticis, aliter apud Rhetores, aliter quoque à Theologis

logis accipitur, de qua significatione est modo instituta disputatio, variéque in hac acceptione, diuidatur, methodo Arist. Priusquam titulo quæstionis respondeamus, aliquot propositionibus positis eius diuisiones amplectemur.

PROPOSITIO I.

ORATIO sumitur tribus modis: communissimè cõmuniter, & propriè, vt Alex. Alen. & D. Bon. docent; vel vt alij asserunt generalissimè, generaliter, vel specialiter. Hæc propositio colligitur ex sacris literis. De generalissima, quæ dicitur quodcunque bonũ opus, constat apud Lucam: Oportet semper orare, &c. nam semper qui bene operatur, orat. Oratio generalis, quę significat quemcunque actum cõtemplationis, meditationis & laudis Dei, & Sanctorum, vel gratiarum actionis Sanctisque eius factæ, & quamcunque petitionem, qua à Deo, vel à Sanctis eius aliquid postulamus: colligitur ex illo loco Matth. Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem: vbi orare significat non solùm petere, verùm etiam res diuinas meditari, & cõtemplari: & ex illo etiam Matth. & Marc. Abijt in montem orare, id est, ad cœlestem gloriam cõtemplandam: non enim Christus IESVS in montem ad petendum solummodo ascendebat. Tertio specialis oratio petitio facta Deo est.

Alex. 4. p. q. 94. m. 1. & q. 88. m. 1. ar. 2. Bona. ar. 1. q. 4.

Cap. 18. Luc. glo. 1. ad Ti. 5. cap.

Matth. 26.

Mat. 14. c. & Marc. 6.

PROPOSITIO II.

TRIPLEX est oratio mentalis. Vna, quæ sola mente sine verbis fit. Altera vocalis tantum quæ fit solis verbis sine conceptuum formatione. Tertia mixta, quæ ex vtraque cõstat. Hæc etiam diuisio ex sacra Scriptura elicitur, nam de prima extat exemplũ. 1. Reg. 1. m. Anna matre Samuelis, de qua legitur loquebatur in corde suo. De secunda intelligitur locus: Populus hic labijs me honorat, cor autem illius longe est à me. De tertia sunt infinita loca in vtroque testamento vt locus Psal. Clamauit ad me, & ego exaudiam eum.

1. Reg. 1.

Isai. 29.

Psal. 90.

PROPOSITIO III.

ORATIO duplex, publica, siue sacramentalis, siue canonica vna. Altera singularis siue priuata. Prima quæ fit à ministris Ecclesiæ pro populo nomine ipsius Ecclesiæ, quæ necessariò est futura vocalis. Particularis est, quam offert aliquis particularis, non vt minister Ecclesiæ pro se, vel pro alio. Hæc diuisio non indiget probatione, lege S. Tho. & Caiet. & reliquos.

Alex. Alen. q. 90. m. 2. ar. 6. Ricar. q. 5. S. Tho. ar. 12. vbi supra. S. Tho. art 2. vbi supra & Caiet. art. 4. ibi.

PRO-

PROPOSITIO IIII.

ORATIO alia bona, in qua, quod bonum est, benè petitur. Alia mala, in qua vel, quod malum est, petitur, vel quod bonum est, non benè petitur: nam vt bonum est ex integra causa, malum erit ex defectu vnius circunstantiæ, earúmque ad rei bonitatem desiderantur, Bona, vt illa Publicani. Deus propitius esto mihi peccatori. Mala, vt illa Pharisæi, de qua dicitur, Et oratio eius fiat in peccatum.

Luc. 18.
Psal. 108.

PROPOSITIO V.

ORATIO diuiditur rursus in viuam, mortuam, & mortiferam. Viua est oratio facta ab homine existente in gratia, cui nulla circunstantia deest. Mortua, quæ fit ab homine existente in peccato mortali, licet, sit oratio omnibus numeris absoluta. Mortifera, siue mortalis, vt illa, quæ est peccatum: quia deest illi aliqua circunstantia necessaria. Hæc diuisio communi Scolasticorum Doctorum schola probatur.

PROPOSITIO VI.

1. ad Tim. 2.
S. Th. vbi supra.
Act. 17.

DIVIDITVR oratio tanquam in partes integrales, in obsecrationem, orationem, postulationem, & Gratiarum actionem. Hæc propositio est D. Paul. & S. Thom. nam in oratione, vt sit integra, & perfecta, quatuor desiderantur. Primum, vt oculos mentis eleuemus in Deum, contemplantes eius bonitatem, omnipotentiam, vel aliud attributum, quod magis petitioni nostræ conueniat: quod significatur nomine orationis. Secundum, vt simul gratias illi pro omnibus beneficijs exhibeamus, quod intelligitur per gratiarum actiones. Tertium est, vt statim petamus, quod cupimus, quod insinuat, vox, postulationes. Et vltimum est, vt ad impetrandum, quod petimus, dicamus vt id nobis concedere dignetur vel propter se, vel propter Christi humanitatem sanctissimã, vel amorem sanctorum: & hoc continetur in verbo obsecrationes. Illustrat hæc S. Thom. vbi supra, exemplo collectæ festi Sanctissimæ Trinit. nam primum continetur illis verbis, Omnipotens, &c. Secundum, vbi dicitur: Quid dedisti, &c. Tertium ibi: Præsta quæsumus. Et quartum cùm dicitur: Per Dominum nostrum IESVM Christum: hæc forma orandi esse ab omnibus diligenter obseruanda, & maximè exercenda.

Iis

Iis positis propositionibus, restat vt quæstioni, in qua orationis deffinitio quæritur respõdeamus, & cũ vnius rei vna sit natura, & vna diffinitio, quę illius naturam declarat: affert tamen Alex. Alẽ. vbi suprà, multas diffinitiones: quia vt ipse ait, cum oratio multis, modis consideretur, multis etiam modis secundum varias considerationes à Doctoribus sanctis eius natura, & vis declaratur, quas omnes qui voluerit expositas legere, videat Alex. loco citato. *Alex. Alen. 1.ar.1.*

CONCLVSIO.

ORATIO est petitio facta Deo: hæc diffinitio est orationis propriè, vel specialiter sumptæ, de qua est instituta disputatio, & loco generis ponitur petitio, quia omnis oratio est petitio: non tamen omnis petitio est oratio: vt quæ Regi fit, non est oratio: differentiæ vicem gerit reliqua pars diffinitionis, qua excluduntur omnes petitiones, quæ hominibus fiunt, quæ licet summo Pontifici fiant, non dicuntur orationes: & est intelligenda differentia hæc, scilicet, facta Deo, nempe immediatè, vt quando sine vllo medio oramus Deũ, vel mediatè, vt quando oramus angelos, & sanctos: tunc enim Deum oramus, & fit illis petitio, vt mediatoribus, & intercessoribus nostris: vt interpellent pro nobis ad impetrandum. quod petimus, & desideramus.

Ex distinctionibus positis facilè conciliabis varias diffinitiones orationis, & varia loca sanctæ Scripturæ intelliges.

Prima diffi. Cuius potentiæ animæ oratio dicitur actus?

Alexan. Alẽ. q.95. S. Tho. ar. 1. & Ric. q.1.ar.4. Med. q. 2. vbi supra.

TRES sunt opiniones. Prima dicit esse actum rationis, siue intellectus. Secunda tenet esse actum voluntatis. Et tertia vtriusque potentiæ actum esse affirmat: & ita variè ab iis oratio diffinitur. vide Alex. & Ricar.

CONCLVSIO.

Alex. q. 88. 1.ar.1. & Ric. quorũ est opinio.

ORATIO vtriusque potẽtiæ est actus: & ratio est, quia, licet sit ab intellectu petitio, non tamen est ab illo purè speculatiuo, sed practico, quia ratione intellectum, & voluntatem complectitur: non enim est petitio, siue oratio ab intellectu absolutè, sed vt à voluntate inclinatur, cum non oret quis, nisi quod vult, nec postulet, nisi quod vult: quod Ric. confitetur dicens, esse actum intellectus, vt elicientis: & voluntatis, vt mouentis.

Secunda

Secunda diffi. Est ne oratio virtus, an virtutis actus?

CONCLVSIO.

ORATIO est virtutis actus. Et ratio est: quoniam à nobilissimis virtutibus, Fide, scilicet, Spe, & Charitate elicitur: vt author est D. Augustinus nam Fide inquit, Spe, & Charitate, continuato desiderio, oramus.

Aug. ad Probam. de orando Deo.

Tertia diffi. Est ne actus virtutis Theologicæ an cardinalis?

QVIDAM defendunt esse actum virtutis Cardinalis, & speciem iustitiæ: alij actum esse pietatis tuentur.

CONCLVSIO.

ORATIO est actus Theologicæ virtutis non vnius solũ, sed trium, nempè fidei, & Spei, & Charitatis. Et ratio est: quia istæ tres virtutes simul ad eliciendum orationis actum concurrunt: Fide enim incipit, & Spe continuatur (vt D. Augustinus loco proximè citato docuit) & in Charitate oratio terminatur.

Augustinus.

Quarta diffi. Oratio erit ne vnus specialis, generalis?

CONCLVSIO.

ORATIO actus est specialis: quoniam est Fidei, & Spei & Charitatis actus, vt ex proximis conclusionibus constat: & nota non esse actum istarum virtutum proximum, & principalem, sed secundarium, & subsequentem principalis actus: & ideo potest ex iis tribus elici, & manere vnus actus: nam actus principales sunt, qui multiplicantur ad multiplicationem habituum, non autem actus secundarius, & subsequens principales: ex eo enim quod credimus Deum esse omnipotentem, infinitæ misericordiæ, speramus in illo, & amamus illum, subsequitur, vt oremus illum, & coram illo fundamus preces.

Quinta diffi. Est ne quoque Oratio latriæ siue religionis actus?

CONCLVSIO.

EST quidem latriæ actus. Et ratio est: propterea quòd, adorando Deum, exhibemus illi honorem, testificantem summum Dominum,

Dominum, inquantum ipse solus est creationis, & conseruationis principium: & profitemur nos eo indigere, sicut authore suorum bonorum, quod ad religionem, siue latriam pertinet, licet, quatenus oramus, vt pro peccatis satisfaciamus, dicatur esse pœnitentiæ actus: idem enim actus diuersimodè consideratus, teste Arist. diuersorum vitiorum est: nam qui mechatur lucrandi gratia, auarus est, qui propter concupiscentiam, luxuriosus appellatur. *Arist. 5. Ethi. cap. 4.*

QVÆSTIO II.

An Oratio & eius vsus sit vtilis? *Alex. Alen. q. 99. m. 1. ar. 1. S. Th. ar. 2. vbi supra. Med. in hac quæst.*

CONCLVSIO.

ORATIO vtilissima est, & ex eius vsu vberrimi fructus emanant. Probatur inductione: nam Oratione dæmonia expelluntur. Matth. Hoc genus dæmoniorum non eijcitur, nisi per orationẽ, & ieiunium. Oratione iniquitates nostræ curantur: vnde Psal. Dixi confitebor, &c. Pro hac orabit sanctus in tempore opportuno. Oratione gratiæ augmentum promeremur Act. 1. & 3. Cùm orarent Apostoli, repleti sunt Spiritus sancto. Oratione à Patre luminum anima orantis copiosissimè illustratur: vt constat exemplo Salom. cui oranti, & postulanti datum est cor sapiens & intelligens. Et Danielis exemplo: Oratione ianua cœli aperitur, etiam quoad salutem animarum: vt patet Iacob. cap. vlt. Orate pro inuicem, vt saluemini. Oratione impetramus, quod à nobis habere non possumus, teste August. vbi nostram miseriam, & Dei misericordiam confitemur. Oratione cor nostrum inflammatur, & desiderium nostrum excitatur, capacésque redimur ad Dei beneficia suscipienda. Sunt & aliæ multæ vtilitates, quas breuitatis causa, cui in hoc opere studemus, prætermittimus.

Matth. c. 17. *Psal. 31.* *Act. 1. & c. 3.* *3. Reg. 3.* *Daniel. c. 9.* *Iacobi c 5.* *Aug. Alex. loco citato. Hugo de virtute orandi, in principio. Hæresis.*

Hac conclusione labefactatur hæresis Pelagianorum, & aliorum, qui destruebant orationem, & affirmabant esse prorsus inutilem, nulliúsque virtutis lege lib. de hæresibus, & de nominibus hæreticorum. D. August. & S. Tho. vbi suprà, & Castro verbo oratio hæresi 3.

Prima

Alex. Alen. ar.2.vbi sup.

Prima diffic. Vtrùm orationis vsus sit necessarius ad salutem?

NECESSARIVM ad salutem tribus modis dicitur. Primò illud sine quo salus non habetur. Secundò illud, quo perfectè salus acquiritur. Et tertio illud, quo perfectè, quod necessarium est ad salutem, impetratur. Deinde reuoca in memoriam diuisionem in principio primæ quæstionis positam, qua oratio dicitur sumi communissimè, &c.

CONCLVSIO I.

ORATIO communissimè sumpta est necessaria ad salutem primo modo. Et ratio est: quia oratio eo modo, est idem, quod bona vita & bona vita est necessaria ad salutem. *Matth.19.* Matth.19. Si vis ad vitam ingredi, &c.

CONCLVSIO II.

COMMVNITER sumpta est necessaria ad salutem secundo modo. Et ratio est: quia per orationem, si adsit charitas, perfectè salus acquiritur.

CONCLVSIO III.

ORATIO propriè sumpta est tertio modo ad salutem necessaria. Et ratio est: quia per illam perfectè, quæ necessaria sunt ad salutem impetramus.

Hæresis. Hinc ineptissima esse demonstratur hæresis eorum, qui tantum tribuebant orationi, vt eam solam sufficere ad vitam æternam habendam dicerent, cuius author fuit quidam Adelphius. lege Cast. vbi suprà. hæresi prima.

Alex. Alen. m.1. & S.Th. ar.15. vbi supra. Medin. q. 17. vsque in fin. tract. pro tota hac quæst. Grego. super Ezechielē.

Secunda diffic. Efficatia orationis ad dictos effectus producendos, est ne ex puris naturalibus, vel ex gratia?

CONCLVSIO.

TALIS efficatia non est ex puris naturalibus, sed ex gratia. Et ratio est: propterea quòd oratio, quæ fit ex charitate cum necessitate incitante, vel dirigente, non est sine aliquo gratiæ dono, & confirmatur authoritate D. Gregor. super Ezechielem dicenti. Ipse creat in cordibus sanctorum amorem, & ex amantibus cordibus suscipit precem. *D. Bern.* & D. Bern. de diligendo Deo, inquit, Tæpida est oratio, quam non præuenit inspiratio: ex quibus locis colligitur apertè gratiæ donum semper præcedere orationem.

Tertia

Tertia diffic. Quæ nam sunt, quæ desiderantur, vt oratio sit efficax ad impetrandum?

Alex. Alen. m.2. & 3. S. Thom. ar.15. & 16. Ric. art.7. vbi suprà. Nau.c.20. in c. Quando & 19. Med. ibid. Alex. Alen. est. Ioan.c.16.

CONCLVSIO.

DESIDERANTVR præter gratiam, quatuor, nempè: vt piè, & pro se, & perseueranter, & pro salute animæ fiat oratio: vt efficax sit ad impetrandum: confirmat conclusionem Alex. authoritate Ioan. vbi dicitur: Si quid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis: nam cùm dicit, patrem, instruat necessarium esse debere ad salutem, quod à patre petitur: per verbum, petieritis, perseuerantiam denotat: nam est verbum futuri temporis: & cùm dicitur, in nomine meo, quod est IESVS, vt iustè, & piè petatur, docuit Christus Dominus: quia IESVS salus interpretatur, & voce, vobis: vt pro se fiat oratio, consuluit, impetrat autem talis oratio, quia Pater à quo petimus est infinitæ liberalitatis, & promptior est, ad dandum, quam homo sit ad recipiendum: Et est summa veritas, nec enim est Deus. (Num.22.) quasi homo, vt mentiatur: & promisit sic petentibus dare: est quoque eius amor immensus: & amatus amantis voluntatem: & potestatem habere, quodammodo dicitur. Vnde Iosuæ cap. 10. hac potestate confisus, quasi præcipiendo dixit: Sol ne mouearis contra Gabaon. Alex. tota quæstione citata, & S. Th. vbi suprà, & nota non semper orationem statim exaudiri, nam quædam non negantur, vt author est D. August. sed vt congruo tempore dentur, differuntur.

Num.22.

Iosuæ cap.10. Alex. & S. Th. vbi supr. D. Aug. homil. 102. super Ioan.

Quarta diffic. Talis oratio est ne efficax ad satisfaciendum?

Alex. Alen. m.4. vbi sup. Nau.c.20. in cap. Quãdo. Med. vbi sup.

CONCLVSIO.

TALIS oratio est quoque satisfactoria. Et ratio est: quia est opus pœnale, quod promisit Deus recipere in satisfactionem pro peccatis, sicut præmium operibus bonis reddere: per illam enim caro, & sensualitas affligitur, & mens in Deum eleuatur; & quia Diuina iustitia placatur, cùm sit quoddam sacrificium Deo oblatum: & tandem quia est opus humilitatis, homo namque per illam in cognitionem suæ miseriæ, & perditæ vitæ venit.

S. Tho. ar. 9. Ric. q. 8. vbi supr. August. ver. oratio. Nauar. c. 19. concl. 11. in c. quãdo Med. vbi sup. q. 10. Matth. c. 6.

Quinta diffic. Vtrùm oratio Dominica sit cæteris orationibus efficatior?

CONCLVSIO.

ORATIO Dominica est cæteris efficatior: confirmatur aliquot rationibus. Prima est authoris dignitas. Christus enim illius author fuit, illamque discipulos docuit. Secunda est breuitas sententijs plenissima, quæ maximè ad perfectionem orationis vocalis desideratur. Tertia, quia omnia, quæ à nobis desideranda, & petenda sunt, in ea continentur, & eo ordine, quo desiderari, & peti debent, sunt collocata.

Aug. ad Probam.

S. Tho. ar. 16. Ric. q. 7. vbi suprà. Aug. verb. oratio. Nau. c. 8. ad omnia sequëtia. & c. 20. in c. quãdo à num. 44. vsque in fi. cap. Med. vbi supra.

Sexta diffic. Vtrùm oratio peccatoris sit efficax ad impetrandum aliquid à Deo?

IN peccatore sunt considerandæ duo, scilicet, natura, quam Deus diligit, & culpa quam odio habuit.

CONCLVSIO.

ORATIO peccatoris in quantum peccator est, id est, secundum desiderium peccati, non auditur ex misericordia: auditur tamen aliquando ad vindictam, dum Deus permittit peccatorem adhuc amplius ruere in peccata. Oratio autem, quæ ex bono desiderio naturæ ortum habet, auditur, non ex iustitia, sed ex pura misericordia, si cum prædictis quatuor circunstantijs fiat. Prima pars conclusionis probatur authoritate D. August. dicentis: Deus quædam negat propitius, quæ concedit iratus. Vnde Prouerb. 28. legitur: Qui declinat aurem suam, ne audiat legem, oratio eius execrabilis erit. Secunda pars conclusionis, scilicet, quòd non ex iustitia. Patet: quia peccator hoc non meretur, nec est dignus pane, quo vescitur.

D. August. Prouer. 28.

Doctor. & Nau. cap. 19. concl. 4. & cap. 20. Med. vbi supra.

Septima diffic. Si peccator orat pro alio, exauditur ne eius oratio?

CONCLVSIO.

SI vt minister Ecclesiæ orat, exauditur, non autem si vt priuata persona orat. Hæc conclusio habetur in Can. dictum, & Cano. ipsi Sacerdotes. & Can. necesse. 1. q. 1.

Intelli

Intelligitur ſecunda pars nempè, ſi pro alio orat, dummodo ducens peccatorem ad orandum non ſit bonus: nam ſi Dei amicus eſt inducens, exauditur peccatoris oratio, non pro deſiderio peccatoris, ſed inducentis, & poſcentis pro ſe orationem fieri: ita habetur in Can. dictum proximè citato. *Limitatio.*

Animaduerte etiam intelligi concluſionem de peccatore, qui nec contritionem, nec propoſitum relinquendi peccatum habet: nam qui contritus eſt, & vult deferre peccatū, & pro illo ſatisfacere, proculdubio exauditur. vt D. Aug. Homil. 44. ſuper Ioan. docet exemplo Publicani, cuius oratio fuit Deo placita, & deſcendit de templo iuſtificatus. *Limitatio.* *D. Auguſt.* *Luca 18.*

Octaua diffi. Quando oratio exiſtentis in peccato eſt mortalis, & exauditur aliquando in malum orantis? *Alexan. q. 6. ar. 4. §. 4.*

RESPONDEO cum Alex. Alen. Primo quando in ea illicitum petitur. Pſalm. Iniquitatem ſi aſpexi in corde meo, non exaudiet Dominus. & Iacob. 4. Petitis, & non accipitis, eo quòd male petatis, &c. *Pſalm. 65.* *Iacob. 4.*

Secundo quando ex præſumptione oritur. Conſtat exemplo Oziæ, qui voluit adolere incenſum ſuper altare Thymiamitis. *2. Parali. 26.* *Matth. 6.*

Tertio, quando oratio ortum habet ex hypocriſi, cum oratis, non oretis ſicut hypocritæ.

Quarto qñ fit propter Auaritiam, & Gulam. Væ vobis Scribæ & Phariſæi hypocritæ, qui comeditis domos viduarum, &c. *Matth. 23.*

Quinto, quando eſt occaſio ſcandali, vt in publico peccatore, qui orat publicè in Eccleſia, tanquam miniſter illius: peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras iuſtitias meas, &c. *Pſal. 4*

Ex difficultatibus poſitis de orationis efficatia ſequentes appēdices ſcitu digniſsimæ colliguntur, ad quas melius intelligendas, relegendæ ſunt propoſitiones quarta in principio primæ queſtionis huius tractatus poſita & quinta. *Nauar. c. 30.*

APPEN. 1.

Hinc oratio viua de rigore iuſtitiæ ſemper meretur augmētum gratiæ, & æternæ gloriæ, & ſatisfacit pro peccatis, & eſt quoque impetratoria eorum, quæ in ea petuntur, concurrentibus tamen conditionibus ſuprà poſitis.

APPEN. 2. Hinc oratio mortua non meretur de rigore iustitiæ gratiam, vt communis opinio docet, licet, quòd ad satisfactionem sit contraria opinio inter S. Tho. & Scotum, & illorum discipulos: sed de his in floribus lib. 2.

Scot. m. 2. d. 26. & 27. & S. Tho. 1. 2. q. 100. art 1. & in 2. d. 26.

APPEN. 3. Hinc oratio mortua, quæ ex sua natura est bona, & debitis circunstantiis ornata, est efficax ad multos effectus producendos. verùm non ex iustitia, sed ex Dei misericordia: & quia hoc Dei bonitatem infinitam decet, vt Sacerdoti in mortali existenti prodest soluisse horas canonicas, vt non peccet de nouo, non satisfaciendo præcepto Ecclesiæ de horis dicendis. & habetur Can. Quid ergo. de pœn. d. 3. qui est D. Chrys. & Can. omnes. 28. q. 1. qui est D. Hie. & ad alios effectus, quemadmodum, & alia opera mortaliter bona prosunt ad multos effectus: nam mediis iis operibus Deus, quæ sua etiam infinita misericordia inspirat aliqua, quibus operans ad gratiam & Dei amicitiam consequendam disponitur. Secundo euitatur nouum peccatum, quod committeretur si opus ex præcepto debitum omitteret. Tertio ad suffragia sanctorum comparanda, quia mouentur ad intercedendum pro illis, qui eos tanquam patronos orant. Quarto ad impetrandam salutem, honorem, & alia temporalia bona, & tandem prosunt vt bonis operibus assuefiant & malis inclinationibus resistere discant. Naua. vbi suprà.

Chrysost. Hiero.

Nauar. c. 20. num. 65.

APPEN. 4. Hinc oratio mortifera, siue mala nec de rigore iustitiæ, nec ex Dei misericordia exauditur: adde iis, quòd etiam si soluens horas canonicas propter omissionem circunstantiæ temporis, loci, finis, &c. peccet, etiam mortaliter, satisfacit præcepto Ecclesiæ, quòd ad effectum nõ peccãdi de nouo, & non tenetur illas reiterare: quia præcepta diuina, & humana possunt seruari, quòd ad effectum euitandi nouum peccatum sine obligatione iterum obseruandi quantum ad substantiam actus, quæ cadit sub præcepto: licet, non quantum ad intentionem, & finem præcipientis, qui non cadit sub præcepto, vt latiùs in flor. 2. lib. patet.

Lege Naua. c. 20. nu. 47.

QVÆSTIO III.

An oratio sit sub præcepto, ita vt omnes ad illam teneantur?

Ale. Alen. q. 91. & 94. S. Th. ar. 2. An. verb. oratio. Med. q. 7. 8. 9 & 11.

VLDERICVS docuit omnes teneri ad mentalem orationem.

CON

CONCLVSIO.

IVRE naturali Diuino omnes ad mentalem, & vocalem orationē tenemur. Ratio est: quia sicut iure naturali Diuino tenemur velle, & desiderare, nostram salutem: ita eodem iure tenemur velle & desiderare, & efficere omnia, sine quibus non possumus illa consequi: nam qua necessitate tenemur velle finem, obligamur ad media præstanda necessaria ad illum finem, & oratio est huius generis iuxta illud. Petite, & dabitur vobis. *Matth. 7. Lege Canon. contineri. 23. quæst. 4.*

Prima diffic. Erit ne semper orandum?

REVOCA in memoriam diuisionem orationis in communissimam, &c. quam Alex. hoc loco repetit. *Alex. Alen. q. 94. S. Tho. art. 14. Med. vbi supra.*

CONCLVSIO I.

SI orare communissimè accipiatur, semper est orādum. Patet: Oportet semper orare & non deficere, id est, semper est bonum, dum adest facultas, faciendum: & Psal. Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo, & dicebat Samuel. Absit autem à me hoc peccatum, vt cessem orare pro vobis: item, Non impediaris orare semper B. Paul. Sine intermissione orare: & Iacobi vltimo: commendatur assidua iusti oratio: & Act. 1. Apostoli erant in oratione perseuerantes. *Luc. 18. Psal. 33. 1. Reg. 12. Eccles 18. 1. Ad The. cap. 5. Iacobi vlt. Act. 1.*

CONCLVSIO II.

SI orare communiter sumatur, non semper est orandum. v.g. contemplationi insistendum: quia vita contemplatiua non est in præcepto: nam dicit D. Gregor. Sine contemplatiua vita intrare possunt ad cœlestem patriam, qui bona possunt operati, & non intelligunt: nihil ago modò de vita, instituto, & perfectione religiosorum. *D. Gre apud Alex. Alen. m. 1.*

CONCLVSIO III.

SI orare propriè dicatur, non est in præcepto semper orare. Et ratio est: quia nec iure naturali, diuino tenemur semper orationi insistere: præceptum namque de oratione est affirmatiuum, & obligat semper, sed non ad semper, siue pro semper. Semper, inquam obligat, quantum ad suam causam, quæ est desiderium charitatis, quod debet esse in nobis continuum, vel actu, vel virtute:

S.Thom. vbi supra. tute: non tamen quantum ad ipsam orationem: esset verò, si humana infirmitas pateretur, semper orandum.

Hæresis. Hinc cõuincitur hæresis Messalianorum, siue Psalianorum, qui semper oratione vocali, nauandam esse operam docebant: nec enim possibile est, vt homo semper oret: necessarium siquidem est dormire, quo tempore nullus est mentis vsus: atque etiam comedere, & bibere, & saluti suæ & proximi necessaria comparare: & pro his acquirendis laborem aliquem moderatum, quanuis non solicitudinem adhibere: & cùm hæc percipiuntur nullus est orationi vocali locus: vide Castro. verb. oratio. hæresi 2.

Aug. Alex. m. 3. q. 91. Palu. in 4. d. 15. q. 5. Naua. cap. 3. vbi supra. Med. vbi supra.

Secunda diffic. Quando erit orandum?

SI solum ius naturale consideratur perdifficile est explicare quando homo pro se, vel pro suo proximo sub pœna peccati mortalis orare teneatur: deinde vide propositionem. 3. in prima. q. de oratione positam.

CONCLVSIO I.

ORATIO communis, & canonica, suum habet tempus determinatum. Hæc conclusio probatur infrà. q. vlt. de horis canonicis.

CONCLVSIO II.

PECCAT mortaliter, attento solo iure naturæ, qui orationem priuatam omittit, quoties sibi videtur, præter illam, nullum esse remedium ad comparanda, quæ saluti suæ, vel proximi sunt necessaria. Et ratio est: quia quemadmodum iure naturæ tunc tenemur eleemosynam petere, quando nullum aliud remedium restat ad conseruandam vitam nostram corporalem, & eorum, qui sunt nobis curæ: ita etiam tenemur orare, & petere bona spiritualia, nostræ saluti necessaria, quando præter orationem, nullum aliud suppetit remedium: atque etiam rationis iudicium dictat, hoc esse necessarium. Illustro exemplo. v. g. si quis vehementissima impatientiæ, honoris luxuriæ, vel alterius vitij tentatione vexaretur, & nullum aliud sibi superesse remedium videretur ad vincendas huiusmodi tentationes, præter auxilium Diuinum, teneretur illud à Deo orando postulare: sicut tenet S. Thom. iure naturæ esse ieiunium sub præcepto, quando vel ad vincendam tentationem aliquam, vel ad eleuandam mentem in Deum est necessarium ieiunium.

S.Thom. 2. 2. q. 147. art. 3.

Hinc

Hinc, qui est in peccato mortali, & non orat, vt à peccato liberetur, non peccat mortaliter: neque qui desinit orare pro proximo in mortali existente, vt peccatum deserat: neque qui considerans se esse in peccato mortali, non conteritur, dummodo peccatum illi non placeat, & probabiliter ctedat se tempus conterendi, & pœnitendi habere. Et ratio istorum trium est: quia est aliud remedium, vt à peccatis liberetur, præter orationem. APPEN.

Tertia diffi. Quid si iurauit, vel vouit, &c. Orare:

CONCLVSIO.

SI quis iurauit orare, vel orationem à confessore loco pœnitentiæ iniunctam acceptauit, iure diuino tenetur tempore, quo vouit, vel iurauit, vel acceptauit orationem, orare. Redditio enim voti est de iure diuino: Vouete, & Reddite Diuino Deo vestro. Et ratio est: quia, vt ius canonicum, & ciuile docet, quod certo tempore debetur, non licet postea, vel antea soluere, nisi sit in fauorem, vel creditoris, vel alicuius tertij, cuius est habenda ratio. lege cap. maxime. de voto. &. c. si verò. de iure iuran. & Can. admonere. 33. q. 2. *Psal.* 75.

Hinc non licet horas canonicas, missas, processiones, & alias orationes iure humano debitas, sine iusta causa anteponere, vel postponere: quia sunt horis interpositis institutæ, non solùm ad subleuandum laborem orationum eorum, qui sunt debitores, verumetiam ad solationem populi Christiani, & ad diuinum cultum & deuotionem, & attentionem augendam. APPEN. 1.

Intellige de horis in choro: nã priuatim alia est ratio, vt infra in q. de horis canonicis.

Hinc ille, cui iniuncta est pœnitentia recitandi, vel totum Psalterium, vel septem Psalmos pœnitentiales in tribus. 6. feriis, siue tribus mensibus, vt minori cum labore illã adimpleat, vel qui medio iuramento, siue voto, ad idẽ est obligatus, poterit tempus præuenire. Et ratio est: quia temporis protractio & diuisio fuit determinata in suũ fauorem: verùm si talis dilatio temporis fuit determinata, vt diutiùs duraret memoria, & dolor peccatorum, vel passionis Christi, vel causę, quæ ad vouendum, siue iurandum mouit, non satisfacient, si non suis diebus, & temporibus recitent. APPEN. 2.

Hinc Sacerdos, cui imposita est pœnitentia post missam ad implẽda, satisfaciet, si ante missam illam faciat: quia tẽpus in suum APPEN. 3.

fauorem assignatum esse videtur, non autem ante missam: quia non videtur tempus in suum fauorem tunc esse determinatum, sicut quando post missam: nam videbatur verisimile imponenti pœnitentiam non posse suppetere illi locum, ante missam celebrandam.

Quarta diffi. Quo alio tempore erit oratio sub præcepto?

CONCLVSIO.

OMNES, cessante iusto impedimento, tenemur iure humano, diebus ab Ecclesia præceptis assistere Sacerdoti celebranti, & oranti pro populo. Definita est in Canone missas. dist. 1. alias autem horas non tenentur seculares, vel audire, vel dicere præfatis diebus, nisi esset talis consuetudo inducendi obligationem præscripta.

APPEN.

Hinc multi obligantur ad certas processiones, missas, & orationes certis diebus, & horis propter statuta, siue constitutiones, religionum, vel ciuitatis, vel confraternitatis, leges alicuius Regni, quibus alij non comprehenduntur.

Quinta diffi. Est ne determinatus, & præscriptus orationi locus?

Alex. Alen. m. 2. S. Th. q. 84. ar. 3. Nauar. c. 5. vbi supra.

CONCLVSIO I.

HORIS canonicis publicè dicendis definitus est locus. Hæc conclusio probatur infrà. q. de horis canonicis.

CONCLVSIO II.

NVLLVS locus ab aliis orationibus, siue mentalibus, siue vocalibus excluditur, dummodo aliæ circunstantiæ concurrant. Probatur per Psal. In omni loco dominationis eius, benedic anima mea Domino: & cum in omni loco dominetur, omnis locus erit ad orandum aptus, & B. Paul. ad Ti. 2. Volo viros in omni loco orare, & in præfatione missæ, Verè dignum, &c. Nos tibi semper & vbique gratias agere. Veruntamen, cæteris paribus, si commodè fieri posset, esset locus sacer multas ob causas eligendus: nempè, propterea quòd Christus dixit Matth. 21. Domus mea domus orationis vocabitur: & propter mutuam ad orandum conformationem. B. Paul. Col. 3. Commouentes vosmetipsos in Psalmis, &c. Tum ratione maioris deuotionis, dicente D. Chrys. Templum est maioris deuotionis excita-

Psal. 102.

1. Ad Ti. 2.

Matth. 21.

B. Paul. Col. 3.

Chrysost.

rio:

tio: præterea, quia ibi causa honorandi corpus sanctissimum Christi est maior angelorum frequentia: adhæc vt faciliùs, quæ petimus impetremus, quod manifestè. 3. Reg. legitur. Aliæ sunt etiam causæ, quas apud S. Tho. inuenies vbi suprà. Dicitur notanter in conclusione, dummodo aliæ circunstantiæ concurrant: quia si in alio loco orãdo daretur occasio scandali, vel hypocrisis, esset peccatum ibi orare, vt D. Amb. & Aug. docent, quos citat Vval. de sacra. c. 143. & 147. vt si quis in loco publico, vbi est maximus hominum concursus publicè, sine vlla causa, & cum certis cæremoniis impertinentibus oraret.

3. Reg. c. 8. & 9.
S. Th. vbi suprà & in 1. p. q. 85. ar. 3.
D. Ambr. & Auguſt.

APPEN.

Ex hac conclusione sequitur contra quosdam, posse fieri etiam vocalem orationem, dum venter exoneraretur, & aliis in locis immundis: propterea quòd non est ius diuinũ, nec humanum, quo id prohibeatur, nec ratio efficax, qua oratio ibi facta mala esse persuadeatur: quid? quòd, necessitate compellente, id fieri potest: & tunc, si esset lex humana in cõtrarium, cessaret Can. Sicut. de cons. d. 1. & c. quanto. de consuetu. tum etiam, quia melius est ibi Deum mente, & lingua laudare, quàm animam immundis cogitationibus maculare: & posset talis locus corporalibus immunditiis infectus esse occasio, vt orans humiliaret se, considerando humanam immunditiam, & Dei infinitam pulchritudinem, & munditiam: attamen, vt D. Amb. & Aug. docent, semper opportunior locus esset quærendus.

Ambroſ. & Aug.

Sexta diffi. Sint ne certi corporis gestus in oratione seruandi?

Alex. Alen. q. 94. m. 3. Naua. c. 4. in c. Quando. Hugo 2. de sacrament.

ORATIO, quatenus sacramentalis, & satisfactoria, habet virtutem impetrandi, & significandi: Impetrandi ratio residet penes deuotionem, & feruorem orantis: Significandi verò ratio penes, id quod exterius apparet.

CONCLVSIO I.

Ex parte Dei, qui à nobis oratur, congruentissimè gestus corporis, quibus ad orientem respicimus, obseruatur. Et ratio est: quia per istos gestus significatur orationem nostram esse ad Deum, super omnes creaturas excellentissimum, dirigendam: propterea quòd, in ea parte sol omnium creaturarum corporalium nobilissimus oritur: lege D. Aug. in serm. De monte. lib. 2. &c. Ecclesiasticorum. 11. dist.

Damaſ. lib. 4. c. 11.

Auguſt.

CONCLVSIO II.

Ex parte noſtra appoſitiſsimè corporis geſtus diuerſi ad ſignificandum adhibentur. Ratio eſt: quia curuatione. v.g. genuum, vera humilitas, & reuerentia, repræſentatur: expanſione manuum crudelis paſsio Chriſti, & obedientia illi debita, ſignificatur: tunſione pectoris pœnitentia debita inſinuatur. Et confirmatur exemplo Chriſti, qui orando in faciem procidiſſe apud Matth. legitur; & in Pſal. Venite adoremus, & procidamus ante Deum, &c.

Matth. 26.
Pſal. 94.

Nota tales geſtus non eſſe de eſſentia orationis: quia hoc tempore gratiæ nullo iure humano, vel diuino præcipiuntur. Cæterùm cum ſint introducti ab vniuerſali conſuetudine, erit in officio publico, quod publicè celebratur, conſuetudo prouinciæ, ſiue Eccleſiæ, ſeruanda: at verò oratio ſiue officium Diuinum priuatim dicendum poterit ſine peccato dici ſtando, ſedendo, recumbendo, iacendo, ambulando, equitando: dummodo reliquæ circunſtantiæ ſeruentur, & occaſio ſcandali non præbeatur.

QVÆSTIO IIII.

An ſit vtendum oratione vocali, vel mentali tantùm?

Alex. Alē. q. 90. m. 2. ar. 1. S. Tho. ar. 12. Ric. q. 5. Med. vbi ſup.

CONCLVSIO.

ORATIONE vocali & mentali vti integrum eſt. Et ratio eſt: quia licet oratio ſine voce ſufficiat, vt à Deo exaudiatur: dicitur enim Iſai. 65. e. Antequam clament, ego exaudiam: nihilominus tamen voce quoque orandum eſt, propter multas vtilitates, quæ ex oratione vocali emanant: ea ſiquidem cor noſtrum accenditur, intellectus illuminatur, recordatio temporis orandi renouatur, iuſtum corporis, & animæ obſequium exhibetur, deuotio excitatur, proximus inſtruitur. Vide D. Auguſt. ad Probam. Bedam Matth. 6. ſuper Nolite aſsimilari illis, & ſuper Scit enim Pater veſter, &c. eodem cap. Doct. vbi ſuprà.

Iſai. 65. c.

Aug. ad Probam. Bed. Matt. 6.

Prima diffi. Vtrùm ſit neceſſarium vocali oratione vti?

MEMENTO propoſitionis. 3. in 1. q. poſitæ de oratione communi, & particulari.

CON-

CONCLVSIO I.

COMMVNIS oratio necessariò est futura vocalis. Ratio est: quia debet innotescere populo pro quo offertur: vt ad deuotionem excitetur, & ne Sacerdotes suspicentur debitas laudes omittere, cùm enim Ecclesia ex sensitiuis creaturis constet, oportet sensibiles, id est, vocales orationes per eius ministros Deo offerri: alioquin cùm non iudicet de occultis, nesciret, an Sacerdotes suum officium facerent: & ita ab Ecclesia fieri præcipitur Isi- *Isido.*
do. de sum.bono.cap.7.

Hinc malè faciunt qui missas ita celebrant, & horas canonicas APPEN.
in Ecclesia persoluunt summissa voce, vt ab auditoribus intelligi nequeant, nisi aliqua iusta causa interueniat: hoc tamen diligenter seruetur, quoquo modo hæc dicantur, vt sensus verborum distinctè à se, & ab alijs percipiatur, vt Ecclesiæ deuotio excitetur.

CONCLVSIO II.

SINGVLARIS oratio, non est necessario futura vocalis, nisi homo ad talem orationem voto obligetur, constat Psal.26. Tibi *Psal.26.*
dixit cor meũ, exquisiuit te facies mea, & 1.Reg.1. exemplo Annæ, *1.Reg.1.*
quæ corde suo loquebatur: vbi de oratione mentali sacra loquitur Scriptura: licet vocalis, vt in prima concl. huius q. demonstrauimus, vtilissima sit.

Secunda diffic. Est ne vocalis magis exercenda, & vtilior mentali? *Alex. art. 2. vbi supra*

MEMINERIS propositionis 2. in principio tract. collocatæ de oratione mentali, &c.

CONCLVSIO I.

MENTALIS oratio perfectior est, & vtilior simpliciter oratione purè vocali. Et ratio est: quia mentali loquitur cor Deo, purè *Isai.29.*
vocali labia tantùm. Populus hic labijs me honorat, &c. *Matth.15.*

CONCLVSIO II.

SI verba in oratione mixta impediũt affectum, vtilior est mentalis: at verò, si verbis iuuatur affectus, & magis animus inflammatur, vocalis erit vtilior iudicanda. Ratio est: quia verbis & alijs signis ad augendum desiderium sanctum nos ipsos actius excitamus: quamobrem, si mens per hoc distrahatur, vel aliquo modo impediatur, erit ab ijs cessandum. Verùm si oratio est particularis mentalisque pura, vtilior erit tunc vocali oratione mixta. *Loquitur de priuata non canonica.*

CON

CONCLVSIO III.

COMMVNIS oratio vocalis vtilior est pura mentali. Ratio est: quia desideratur interior, & exterior affectus ad excitandos animos omnium fidelium ad bonum: quod, cùm sit commune, præferendum particulari bono est: quæ quidem nunquam est sine particulari affectu, si non Sacerdotis, saltem alicuius membri Ecclesiæ: semper enim in Ecclesia est aliquis, qui affectum mentis in Deum habeat.

APPEN. Ex ijs colligitur orationem particularem mentalem viri perfecti, qui sic inflammatur, vt in Deum totaliter feratur, vtiliorem esse vocali: quia non indiget voce ad deuotionem excitandam, & effectum inflammandum: viri autem imperfecti vtiliorem esse vocalem: nam ad hominum parum spiritualium affectos prouocandos, sunt orationes vocales ab Ecclesia præsertim institutæ.

Alex. art. 2. vbi supra.

Tertia diffi. Conuenienter ne tradita fuit forma vocaliter orandi?

CONCLVSIO.

Matth. 6.

CONVENIENTISSIME quidem tradita fuit. Patet cõclusio exemplo Christi IESV. Matth. 6. Qui docuit Apostolos orandi formam dicens: Sic orabitis, Pater noster, &c. & exemplo Ecclesiæ, quæ innumeras orationes composuit, ex quibus, quid petendum sit, innotescit, & multiloquium euitatur, & desiderium orandi, atque deuotio excitantur.

Med. ibid. Sylues. ver. oratio.

Quarta diffic. An sit necessariò orandum secundum formam, à, Christo in oratione Dominica traditam?

¶ DVÆ sunt opiniones. Vna negans. Altera affirmans.

CONCLVSIO.

FORMAM Dominicam orandi, eo ordine quo tradita est, scire, & iuxta illam orare salubertimum est, non tamen videtur iure diuino, sub pœna peccati mortalis præcepta: confirmatur *Augusti.* communi Doctorum sententia, & D. Aug. authoritate in epistola 89. ad Hilarium: tum etiam, quia Christus Dominus illã non præcipiendo, sed docendo tradidit, & Ecclesia non dicit Præceptis salutaribus iussi, vel coacti, sed moniti: tandem sicut non est ad

salutem

salutem necessarium symbolum memoriter retinere, cùm satis sit, ad singulos articulos etiam sine ordine propositos respondere, ita quoque sat erit, vt interrogatus, quis de singulis petitionibus illic contentis, sciat illa esse petenda, nempè, quòd fiat voluntas Dei, quòd det nobis panem quotidianum, &c. securior tamen est contraria opinio.

Quinta diffic. An sit in oratione multiloquium licitum?

NON intelligitur titulus de oratione canonica, quæ est sub præcepto, sed de voluntaria oratione.

CONCLVSIO.

Si multiloquium fit, ad fastidium, vel otium tollendum, vel ad deuotionem excitandam, licitum est. Hæc conclusio est D. Hier. ad Rusticum monachum, & Hugo. de virtute orandi. 11. cap. *D. Hier.*

APPEN.

Hinc damnatur multiloquium infidelium, existimantiũ Deum multiloquio inclinari, vel si absens est, vocari, vel si nescit doceri: non autem condẽnatur multitudo lacrymarum, & preces multæ, continuęque cum cordis puritate, & intẽtionis syncericate fusæ.

Sexta diffi. An sit mentalis oratio necessaria.

BAPTISTA verbo oratio. §. 10. varias Doctorum sententias reconciliare conatur. *Medin. ibid.*

CONCLVSIO.

MENTALIS oratio non est necessaria sub præcepto, nisi quando vocalis priuata est quoque sub præcepto, propter eisdem rationibus, quibus vocalis obligat ad mortale peccatum. suprà in difficultate, quando erit orandum, &c. *Ale. Alẽ. ar. 5. S. Th. ar. 13. Ric. q. 6. Ar. §. 10. & 11. Soto lib. 10. de Iustit. & Iure. q. 5. art. 5. Nau. 13. vbi suprà. Med. hac eã. quæst.*

QVÆSTIO V.

An requiratur attentio in oratione vocali?

NOTANTER dicitur in titulo. q. in oratione vocali: nam de mentali frustra quæreretur, cùm ipsamet oratio mentalis sit attentio: nam tandiu durat oratio mentalis, quandiu perseuerat

uerat attentio:impoſsibile ſiquidem eſt mente orare, & non attẽdere.Deinde animaduertendum eſt aliud eſſe attendere,aliud deuotionem habere:nam attendere eſt ad id, quod dicitur mentem habere præſentem,nempè,vt hoc verſetur in corde, quod profertur in ore. Deuouere autem,vnde deuotio deducitur, eſt habere quandam animi propenſionem, & applicationem in alterius obſequium:vt v.g.cùm quis eſt promptiſsimus, & paratiſsimus in Dei,vel alicuius ſancti obſequium, ex iis emanat quædam animæ delectatio,quam vulgus deuotionem vocat.

CONCLVSIO I.

ATTENTIO eſt in præcepto,ſeu reatu mortali obligandi omnes clericos canonicè orantes,& canẽtes.Definita eſt ab Innoc. c. dolentes.de celebrat.miſſ.vbi dicit ſum.Pont. Diſtrictè præcipimus in virtute obedientiæ,vt diuinum officium nocturnum, pariter & diurnum,quantum eis Deus dederit ſtudiosè celebrent, pariter:& deuotè:idem iudicandum eſt, quando ſub pœna peccati mortalis ad orationem,vt ſuprà diximus,aliquis tenetur:nam eodem præcepto,quo tenetur ad orationem, obligatur etiam ad attentionem.

CONCLVSIO II.

QVANDO oratio non eſt ſub præcepto,ſed eſt libera, orans debet attendere.Et ratio vtriuſque concluſionis eſt:quia cum oratio ſit actus virtutis,vt ex 1.q.conſtat,neceſſe eſt,vt fiat, qñ, & vbi, & potiſsimum quo modo oportet:quibus circunſtantiis quælibet virtus conſtat:& modus nullius naturæ orationis magis quadrat, quam attentio:tenetur enim quilibet,dum orat,pro dignitate orare, ne irriſor, & contemptor apud Deum eſſe videatur,non erit ẽ mortalis culpa,indecẽter tunc orare,animo diſtracto, dummodo abſit contemptus,ſed erit venialis culpa duntaxat,& intelligitur,ſi voluntariè diuagetur,& volens alia diuerſa conſiderat: nam ſi non ſcienter,nec ex propoſito,ſed vel contra voluntatem, vel præter diſtrahitur,excuſationem habet,propter intellectus noſtri volubilitatem:contra Gabrielem,ſuper Can.eſt.Vide Nau.cap. 13. num.;8.& infra vbi multas colligit illationes.

APPEN. Hinc multi Miſſas volũtariè audiẽtes,& preces fundẽtes,peccãt ex propoſito diſtracti,qui non peccarent omittẽtes,cũ nullo præcepto ad Miſſas illas audiendas,precesúe fundendas teneantur.

Prima diffic. An attentio per totam orationem sit necessariò habenda? DD. *vbi sup.*

NECESSARIVM duobus modis sumitur. Primo dicitur necessarium simpliciter, sine quo res suum finem attingere non possunt: vt cibus ad vitam. Secundo vocatur necessarium illud, quo melius, & decentius ad finem peruenitur: vt equus ad iter agendum. Tres sunt alijs interim prætermissis, orationis fructus. Primus, vt actus sit mortaliter bonus, si extra gratiam fiat, idémq; meritorius, si procedat ex gratia. Secundus orationis effectus est impetratio. Tertius, & præcipuus est spiritualis quædam mentis refectio, dulcissimáque recreatio, quæ ex oratione Deo facta effluit.

CONCLVSIO I.

AD primum, & secundum effectum consequendum, non est necessaria simpliciter attentio, quæ totam orationem concomitetur. Et ratio est: quia habere mentem semper fixam, vt non diuagetur, non est in nostra potestate, de qua re conquærebatur. Dauid dicens: Cor meum dereliquit me: quamobrem diuagatio, cùm quis non aduertit, non imputatur ad culpam: satis namque est, vt oraturus in principio, quid facturus sit, attendat, vt oratio sit moraliter bona, & impetratoria: tunc enim vis, & robur attentionis actualis in principio habitæ per totam orationem durat, & vocatur virtualis, de qua infrà. *Psal.* 39.

CONCLVSIO II.

EST tamen attentio per totam orationem durans ad dictos duos effectus secundo modo necessaria. Et ratio est: quia splendidissimum decus, & ornamentum est singulis verbis, quis quid, & cum quo loqueris, attendere.

CONCLVSIO III.

ATTENTIO, quæ fit indiuiduus orationis comes, est simpliciter necessaria, vt orans tertium orationis effectum consequatur. Ratio est: quia huiusmodi mentis refectio, & delectatio non consistit in habitu, sed in actu vitæ spiritualis. Vnde B. Paul. Si orem lingua (scilicet sola) mens mea sine fructu est. *1. Cor.* 14.

Secunda

Secunda diffic. Ad quid debet attentio, quæ necessaria orationi est, referri?

ATTENTIO triplex est. Prima ad verba. Secunda ad sensum verborum. Tertia ad Deum, ad quem oratio dirigitur. Hæc diuisio est S. Thom. & Ric. locis citatis, quam sequentium Doctorum agmen amplectitur.

CONCLVSIO I.

PRIMAM attentionem habere debent omnes qui ex præcepto ad vocalem orationem obligantur. Ratio est: quia, hac attentione deficiente, orans exponit se periculo non dicendi, quod dicendum est, vel non rectè illud pronunciandi quodquidem culpa non caret in eo, qui ex proposito ad verba non attendit. Hæc est sequentibus inferior, & doctis, & indoctis communis, & sæpè indocti, qui alia misteria non callent, inter orandum ad Diuinã maiestatem, cum qua loquuntur, mentem eleuant, quod viri docti sola verba ponderantes, & perpendentes, quandoque non faciunt. Deberent tamen idiotæ linguã, in qua orant scire: vt rectiùs hanc attentionem haberent, & tædio, quo in choro propter ignorantiam afficiuntur liberarentur. Sic enim in Conc. Trid. Sess. 23. c. 11. & 13. traditur.

CONCLVSIO II.

SECVNDA attentio non est semper ab omnibus necessariò habenda. Ratio est: quia multi clerici, & religiosi, & moniales, Græcè, vel Latinè orantes, nec sensum verborum intelligunt, nec intelligere possunt: satis enim illis est, si ad verba: vt rectè pronuntient, & ad Deum, cum quo loquuntur, attendant.

CONCLVSIO III.

NEQVE viri Docti, qui orationibus ab Ecclesia ordinatis, tanquam illius ministri vtuntur, ad hanc secundã attentionem videntur obligari. Ratio est: quia cùm in his orationibus nihil illicitum, aut ineptum cõtineatur, satisfaciunt, ita orantes: si in genere intendant à Deo petere, quod ibi cõtinetur, licet particulariter ad contenta minimè attendant. Hæc secunda attentio est melior prima.

Notanter dicitur in conclusione, orationibus Ecclesiæ, &c. quia si oratio non est talis, vel aliunde bene ordinata, sed proprio composita marte, & ex tempore Deo offeratur, necessariũ erit ad sen-

sum

ſum verborum, quibus orans vtitur, attendere: ne, tali attentione deficiente, verba inepta, & imprudentia proferat: maiorem enim culpam committeret, quàm qui à Rege terræ per verba inepta, & imprudentia aliquid peteret, atque periculo non impetrãdi, quod petit, ſe exponeret.

CONCLVSIO IIII.

TERTIA attentio, quæ omnium præſtantiſsima, omnibúſq; communis eſt maximè neceſſaria cenſetur. Ratio eſt: propterea quod finis, & ſcopus orationis in Deum ipſum, eiúſque gloriam, qua ipſe beatus exiſtit, eſt referendus: ita vt non tam ad noſtrum bonum, quod eſſet amor concupiſcentiæ, quàm ad eius gloriam, quod ad amorem amicitiæ attinet, orationem noſtram referamus: nempè vt ſua voluntas, qua voluit ſuam propriam felicitatem in nos effundere, adimpleatur, atque ita, & quando inchoantur horæ, & in fine cuiuſlibet Pſal. Gloria Patri, &c. cantatur.

Hinc licebit prima, & ſecunda attentione vti, tanquam medijs ad hanc tertiam conſequendam, ſi Deus, quæ ſua eſt infinita miſericordia, illam cõceſſerit: ſunt enim duæ priores huius tertiæ tanquam comites, & miniſtræ. APPEN. 1.

Eodem etiam modo integrum erit in Virginem ſanctiſsimam, & alios ſanctos attendere, Beatiſsimámque Chriſti IESV humanitatem, eiúſque acerbiſsimæ paſsionis myſteria inter orandum contemplari, & meditari: vt dum viſibiliter Deum cognoſcimus, per hunc in inuiſibilium amorem rapiamur. APPEN. 2.

Hinc, licet fas quodammodo ſit, ad temporale, quod petitur, attendere, non tamen eſt diutiùs ibi immorandum, ne diuinam mageſtatem illuc referre videamur. APPEN. 3.

Tandem, hinc neque ſempiterna gloria, neque virtutes, quibus illuc peruenitur, neque proximè dicta tanquam finis vltimus orationis meditanda ſunt, vt ex vltima concluſione conſtat. APPEN. 4.

Tertia diffic. An ſint omnes tres attentiones neceſſaria ſimul, vt præcepto Eccleſiæ ſatisfiat? *Doct. & Caiet. vbi ſup.*

CONCLVSIO.

NON ſunt omnes tres neceſſariò ſimul habendæ, vt Eccleſiæ præcepto fiat ſatis, cum quælibet illarum ſit ſufficiẽtes ad

satisfaciendum. Probatur ex proxima difficultate: quia idiotæ secundam habere nequeunt: & confirmatur communi Doctorum sententia.

Limitatio. Est tamen limitanda conclusio dummodo in prioribus attentionibus, & in alijs, quæ licitè contemplari posse inter orandum diximus, finis vltimus non constituatur: tunc enim non fieret satis Ecclesiæ præcepto, vt proxima difficultate fuit declaratum.

DD. vbi supra.

Quarta diffic. Quando omnes, quæ sunt sub præcepto, ob defectum attentionis erit reiterandæ?

PRIMVM notabile in principio orationis, vt sit etiam satisfactoria Ecclesiæ præcepto desideratur actuale, & expressum, siue virtuale, & tacitum attendendi propositum: nam oratio est actus humanus, & debet fieri cum deliberatione, & proposito & fine conuenienti: alioquin esset brutalis actus. v. g. si quis accipiat Breuiariũ cum proposito expresso dicendi horas, vt Ecclesia præcipit, sufficiens propositum attendendi habet in principio, quamuis non expressum: perinde etiam sufficiens habet propositum, qui sciens, & prudens, accipit Breuiarium, & confert se ad Ecclesiam, vel quid simile facit: qui si interrogaretur, responderet, se illa facere, vt seruet Ecclesiæ præceptum, de horis dicendis: quod est virtuale, siue tacitum propositum. Secundum notabile supradictum propositum dupliciter deperditur actualiter, & expressè, siue virtualiter, & tacitè. Primo modo, si actu, & expressè nolit attendere, quod habere solent, qui iam semel soluerunt pensum horarum, & secundo recitant in choro, vel cum alio, quod fit sine peccato veniali, vt supra, de oratione voluntaria diximus: vel qui cum alijs inepte recitantibus soluit diuinum officium, & determinat secum, iterum debitum officium soluere. Secundo modo virtualiter, &c. deperditur ab illo, qui ex proposito in ipsa horarũ continuatione ad alia indeuota, aut viciosa diuertitur contemplanda, vel aliquo negotio occupatur, quòd suapte natura orationis attẽtioni aduersatur, & vidẽs se, hac de causa, nullã habere attentionẽ, non curat attendere. Probat hæc duo notabilia cõmunis Doctorum opinio.

CONCLVSIO I.

QVANDO, data opera, nullum habetur attendendi propositũ, sunt

sunt horæ canonicæ, & aliæ orationes aliàs debitæ, reiterandæ. Ratio est: quia non seruatur Ecclesiæ præceptum de attentione debita habenda: & ex superioribus, & ex primo notabili constat. 1

CONCLVSIO II.

QVANDO inter orandum exercetur opus attentioni orationis repugnans, sunt horæ, & debitæ orationes, reiterandæ. v. g. si quis dum orat, scribat, pingat, legat, aut aliud opus simile faciat, quod peculiarem attentionẽ expostulat. Ratio est: quia hoc faciens, & aduertens se distrahi, caret proposito attendendi: & ea cõsequenti nõ satisfacit præcepto Ecclesiæ. Idem censendum de illis, qui in choro adinuicem loquuntur, vociferantur, &c. quia hæc attentioni debitæ repugnant: vt secundo notabili patet. Ex iis, quæ posita sunt in hac difficultate sequuntur aliquot appendices.

Hinc, qui horas dicit, non animo soluendi debitum, sed recreationis in legẽdo capiendæ, vel intelligendi, quę ibi scripta sunt, & etiam qui in progressu orationis mutat propositum satisfaciendi præcepto, tenetur illas reiterare. APPEN. 1.

Hinc, qui recitat horas vestiendo se, abluendo manus, deambulando, sedendo, equitando, &c. dummodo vnã triũ attentionũ conetur habere, non tenetur reiterare: quia non facit opus attentioni contrarium: peccat tamen venialiter aliquando sic recitando propter orationis dignitatẽ: dixi aliquando, nempè, si non mediocrem attendendi diligentiã adhibeat, vel non interueniat iusta causa: vt si quis præter spem summo mane excitetur, ad celebrandum, necessitate vrgente, & inter vestiendum dicat horas vsque ad primam. APPEN. 2.

Hinc, qui recitant ex præcepto, & videntes se parum attentos, & deuotos extitisse, & perinde absoluunt horas cum proposito reiterandi male faciunt: quia cum mediocrem diligentiã adhibuissent, satisfecerunt præcepto: quia putarunt se non satisfeciſſe, tenentur illas iterum dicere. APPEN. 3.

Hinc qui sæpissimè distrahitur, & curat quantũ in se est, attendere, non tenetur horas redicere. APPEN. 4.

Hinc, qui attendentes ad verba, ita festinanter pronunciant, vt socij licet linguam calleant verborum sensum percipere nequeunt, non satisfaciunt præcepto Ecclesiæ: quia festinatio illa præceps impedit, quominus illa attentio, sit medium ad alias attentiones: quod Clement. 1. de celebr. Miss. verbo transcurrendo. prohibetur. & c. dolentes. eod. titulo. APPEN. 5.

Hinc, qui cum sociis in choro, & extra versus anticipant, non se APPEN. 6.

ipsos expectantes, donec versum finiant, non satisfaciunt, & rei-
terare tenentur, propter causam proximè dictam, si notabilem
parte horæ ita absoluerint.

Lege Naua. c.10.vbi sup.

DVBIVM.

Si quis dubius propter mentis euagationem, dixerit psalmum aliquem, vel horam, tenebitur ne illam reiterare?

CONCLVSIO III.

TENEBITVR quidẽ, si non recordatur, nec probabilẽ aliquã coniecturã, siue rationem habet, qua credat se dixisse recitare: alioqui enim nõ tenetur reiterare, quẽadmodum non tenetur iterum confiteri peccata, qui nõ recordatur, se illa cõfessum fuisse, dũmodo sufficientem cõiecturã habeat, quòd fuerit illa confessus.

APPEN. 7. Hinc, non tenebitur ad reiterandum psalmos vel horã, qui dubius est, & non recordatur se non dixisse, & habet iustam causam credendi, quòd illam dixerit, & in principio habuit propositũ attendendi, vt in primo notabili dicitur, licet vana meditatus fuerit, & animaduertens mentis diuagationem, statim attendere curauerit: perinde qui recordatur se incepisse talẽ horã, & non attẽdens ad finem peruenit, legendo illam in libro, vel memoriter recitando, ea in quibus communiter errare non solet, potest iustè credere se illam dixisse, & malè faceret reiterando: nam hinc in suo animo impertinentes scrupuli pullularent.

APPEN. 8. Idem iudicium est de Sacerdote eodem modo dubitante an in Missa verba, vel signa aliqua omiserit. Non potui me continere hæc corrigens, quin errorem quendam communem in recitandis horis à viris doctis, ex inaduertentia commissum, & ab indoctis eorum malo exẽplo imbutis obseruatum, & est, & quòd sæpissimè multarum dictionum syllabas detrahunt, & ex primis personis addẽdo.t. tertias faciunt, & ex tertiis personis secundas detrahendo.t. cùm enim dicendum sit in fine orationum filium tuum, pronunciant tum: & cùm dicendum sit salutare tuum, dicitur quoque tum, & peregrinationis meæ dicitur me, & loco seruus tuus, dicitur seruus tus: & cum legedũ sit à calũniis hominũ profertur à calũnis: & seruaui mãdata, seruauit: & si de sententia Nauarri mutare accentum dictionis: vt dicere Lucia, pro Lúcia, est veniale peccatum: quã graue veniale erit, & accentum, & significationem modo

nem modo supra dicto destruere? aduertant amore Christi & desinant post hac tam ineptè proferre, ne Deus Opt. Max. passim, vt fit, hoc modo offendatur.

Quinta diffi. An interruptio, siue interpositio horæ sit peccatum, & hora tunc reiteranda? *Nau. c. 16. & Med. vbi suprà.*

MERITO hoc quæritur propter abusum maximum interponentium: & quia Can. nihil 1. q. 1. quod est Conc. Tolet. & Clem. 1. de celebra. Miss. quod est Concil. Viennen. vbi præcipitur, vt sine interruptione diuinum officium soluatur: & quia, quod interponitur, distrahit à debita attentione.

CONCLVSIO.

QVANDO, quod interponitur breue est, [a] vel ad officium ipsum [b] siue finem eiusdem officij pertinet, vel saluti [c] spirituali, corporali, temporali, honori, vel bonis fortunæ orantis, siue proximi competit, & commodè protrahi non potest: dummodò sine scandalo, & cum proposito continuandi horam fiat interpositio, non erunt horæ interpositæ, tunc redicendæ, nec culpa aliqua committetur. Probatur conclusio à simili: nam testamentum, & stipulatio [d] sine interpollatione fieri debent: nihilominus tamen, si quod interponitur parum est, vel ad testamentum pertinet, vel saluti testatoris, vel testium, fuerit necessarium: testamentum, & stipulatio vim suam, & robur obtinent, vt locis in margine citatis habetur.

[a] *Arg. l. cõtinuus in prin. ff. de ver. sig.*
[b] *Arg. l. hæredes palam. §. fi. ff. de test.*
[c] *Arg. l. cum antiquitas. C. de test. & l. hæredes citata.*
[d] *Leg. continuus in prin. ff. de ver. sig.*

Hinc, licebit chorum ingredientes salutare; quia est opus breue, & honestum, & vnum, aut alterum verbum famulo respondere, & aliquid breue præcipere, cuius postea forsasis non recordabitur, aut si non continuè præciperet, vix posset mentem ab illius cogitatione amouere. APPEN. 1.

Hinc poterit, qui solus recitat in contemplatione alicuius versus immorari, & accendere cereos, lectiones, & psalmos quærere, & alia id genus interponere: quia hæc licitè, durante officio, fiunt cùm ad illud, vel eius finem pertineant. APPEN. 2.

Hinc integrum erit aliquod opus misericordiæ spiritualis, aut corporalis interponere, saltè quado tale op⁹ differri cõmodè haud potest: eadẽ quoque ratione poterit quis exonerare ventrem, vel APPEN. 3.

portionem aliquam sumere, atque etiam adiuuare proximum, vel eius animal, si ceciderit, respicere hospitem, cui, vt expectet, sine scandalo dici non potest, alia opera charitatis, pietatis, & virtutis interponere: quoniam non potest tale opus commodè differri, vel ex dilatione damnum aliquod sequeretur, propter eandem causam, & Iudici licet inter orandum aliquid breui ordinare, præcipere, & prouidere: quoniam hoc cõmodè dilatare non valet. Omnia hæc in hac secunda appendice posita confirmantur ex conclusione: quia saluti spirituali, vel corporali, &c. competunt.

Notanter dicitur in conclusione sine scandalo, quia si multi in choro, vel extra simul recitant, nihil potest ab vno sine consensu aliorum interponi: nam socij ob id scandalizarentur, & à debita attentione distraherentur. Tandem nota vltimam partem conclusionis, scilicet cum proposito continuandi: nam qui aliquod opus prædictorum interponeret, decernens non continuare horam, & satisfacere pro tunc obligationi, quam habet, teneretur, absoluto opere, horam interpositam redicere: quia operariorum labores, vel opera non latius se extendunt, quàm eorum de intentio. c Vnde fit, vt multi teneantur horas reiterare, quæ non essent reiterandæ; quia existimantes se non satisfacere, mutarunt intentionem, nolentes pro tunc satisfacere.

c *Leg. nõ omnis. ff. si certũ pet. & l. in agris. ff. de acqui. rerum domi.*

DVBIVM.

Quando igitur interpositio erit peccatum, & hora reiteranda?

PROPOSITIO I.

QVANDO interpositio est impertinens, & potest commodè protrahi, quantumuis sit breuis, non caret culpa, saltem veniali. v. g. si risus insolens, verbum inhonestum, rixa, negotium aliquod, allocutio famuli, præcipiendo illi, fac hoc, vel illud, egressus sine iusta causa è choro, & aliud id genus, interponatur. Ratio est: quia oratio debet esse continua, & huiusmodi interpositiones debitam attentionem impediunt.

PROPOSITIO II.

OB talem interpositionem, si fiat cum animo cõtinuandi cum præcedentibus sequentia, non erit hora redicenda. Ratio est: quia

parum

parum temporis, siue breue opus, licet impertinens, non discontinuat aliud opus, quanuis veniale, vel mortale efficiat.

PROPOSITIO III.

QVANDO interpositio est adeò longa, vt iudicio boni viri, discontinuet officium, erit tunc hora reiteranda. Cæterum satiùs erit in dictis propositionibus horam redicere. Sunt & aliæ causæ redicendi horas suprà diffi. proximis traditæ. Animaduertant autem, qui timidam conscientiam habent, non teneri ad reiterandas horas in casu, quo existimant se, vel non integrè pronunciasse, vel aliquo modo syncopasse, vel verba aliqua non voce, sed gutture dixisse, dummodo defectus non sit valde notabilis: nam tunc satis erit, vt de huiusmodi defectibus pœnitentiam agat.

Sexta diffi. Qui recitat horas, dum audit Missam de præcepto tenebitur illas ob defectum attentionis redicere?

OLIM fuit opinio negans: quia vnico actu non putabãt duobus præceptis satisfieri posse.

CONCLVSIO.

HORÆ, & aliæ orationes debitæ cum sufficienti attentione dictæ, dum Missa de præcepto auditur, non sunt reiterandæ. Ratio est: quia ibi solùm præcipitur, vt Missa attentè audiatur, non autem, vt simul, quæ à Sacerdote dicitur, audiantur, & intelligantur: cum longè distantes ab altari, & Græcam Missam audientes, præcepto de audienda Missa satisfaciant; neque per solutionem orationum præceptarum attentio Missæ debita tollitur: & qui reddunt creditori extrema necessitate laborãti debitum, eodem actu iustitiæ, & charitatis præceptum adimplent.

Hinc, qui dum Missa solennis cantatur in choro, tempore, quo Sacerdos tacet, recitant, cessando, quando dicitur oratio, Epistola, & Euangelium, & deinde prosequẽdo vsque ad finem, non tenentur horas reiterare, nec propter interpositionem: quia talis interpositio quodammodo ad dictum officium pertinet. APPEN. *Naua. c. 16.*

Naua.c.10. *Septima diffi. An feruida, & intensa deuotio, ita sit orationi necessaria, vt quæ debita est sine illa, sit reiteranda?*

DVÆ sunt opiniones, Adria. vna, qui affirmat talem deuotionem esse necessariam. Altera est Medinæ negans.

CONCLVSIO.

SVFFICIT remissa deuotio, modo sit efficax ad agendum, quod agendum est, vt orans nec peccet, nec orationem redicere teneatur. Ratio est: quoniam præcepta non obligant nos nisi ad eorum obseruantiam, ad quam sufficit voluntas efficax, quantumuis remissa: præcepto enim de diligendo Deũ super omnia satisfacit homo, si Deum efficaciter diligat, licet eius dilectio non sit valdè intensa: neque enim præcipitur, vt intensè diligamus, sed vt diligamus: & illis verbis, ex toto corde, &c. non intensio, sed integritas voluntatis insinuatur. Idem patet exemplo pœnitentiæ, quę quantumlibet breui tempore gesta non despicitur à Deo. Can. talis. de pœn. d. 1.

D. Chrysost. Verùm enimuero, vt vtramque opinionem amplectamur, & clarius veritatem explicemus, nota quę de attentione, & eius proposito hactenus diximus, eadem deuotioni esse tribuenda: eodem enim modo attentio desideratur, & deuotio, & nemo proponit attendere, qii non proponat, & deuotè attẽdere, atque quoties est peccatum, & est oratio debita reiteranda, deficiente attentione, erit & deuotione deficiẽte: & locus Apoc. 3. Vtinam calidus esses, &c. hoc confirmare videtur: nam calidus dicitur, qui amore licet remisso præceptum adimplet, frigidus qui saltem timore præceptum seruat: tæpidus verò, qui vel propter negligentiam non satisfacit præcepto, vel non cum debitis circunstantiis, qui dignè in sacra scriptura damnatur.

Apoc. 3.

QVÆSTIO VI.

Ale. Alen. q. 91. S. Th. art. 10. & 11. Medi. hac q. Naua. c. 1. & 20. & reliqui vbi sup.

Quibus conuenit orare?

HÆC quæstio, nonnullis difficultatibus explicatis, absolue-

Prima diffi. An conueniat Diuinis personis orare?

CONCLVSIO.

D. Bon. Ric. & Soto. d. 45. Alex. m. 1. S. Th. & reliqui vbi supra.

DIVINIS personis oratio non potest competere. Patet primo: quia nemo petit aliquid à se ipso,& tres personæ sunt vnus Deus,& vna,& eadem essentia. Secundo quoniam qui petit, est inferior illo,cui fit petitio, & totæ tres personæ coeternæ sibi sunt coæquales. Tertio qui petit indiget re,quam petit, & Deus bonorum nostrorum non indiget, cùm sit fons omnium bonorum:& quando D.Paul.dicit:Spiritum sanctum postulare pro nobis,intelligitur ab effectu:propterea quòd facit nos postulare, & gemere,cùm ipse nec postulet,nec gemat.

Psal.15. Rom.8.

Secunda diffi. An Christus in hac vita mortali degens conuenienter orauerit?

DD. ibi.

CONCLVSIO I.

CHRISTVS Redemptor noster, vt homo conuenienter orauit. Probatur primo: quia sua postulatione merebatur nobis,vt digni efficeremur ad susceptionem diuinorum beneficiorũ. Dama. lib. 3. c. 24. Secundo, vt discipulis,& nobis exemplũ orandi daret. Ambr. super Psal. Beati immaculati. Tertio, vt se ostenderet verum hominem, & verè à Deo missum. Ioan. 11. Gratias ago tibi pater,&c. Vltimo, quia quatenus homo erat, erat summus Sacerdos & pontifex,& sibi ex officio competebat orare pro peccatoribus, sicut & pro peccatis sacrificiũ offerre. ad Hebr. 5. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus,&c.

Dama.

Ioan. 11.

Ad Hebr. 5. & 7.

CONCLVSIO II.

NVNC in dextera Patris sedens, secundum eandem naturã humanam, est noster aduocatus,& interpellat pro nobis. patet 1. Ioã. 2.& ad Heb. 7. quoniam in cælo filius ostendit patri vulnera, & mater filio pectus,& vbera: atque ita mater monet filium,& filius patrem, vt miseriæ nostræ condescendat: & possumus dicere hoc modo, ora pro nobis, sed ad euitandum errorem Nestorij, & Arrij, dicimus: Exaudi nos, vt est Deus.

1. Ioan. 2. Ad Heb. 7. Bernar. S. Th. in 4. d. 25. q. 4. ar. 6. q. 2.

Hinc confutatur hæresis eorum, qui Christum verum hominem esse diffitebantur. Contra quos Castro contra hæreses verbo Christus. hæresi. 2. 4. & 5. copiosissimè, vt solet, inuehitur.

Hæresis. Castro.

Alex. vbi su. *Tertia diffi. Cur Christus orans non semper fuit exauditus?*

SI, vt proximè diximus, conueniens fuit Christum orare, meritò, quæritur, cur non fuerit exauditus semper?

CONCLVSIO I.

ORATIO Christi IESV, procedens à volũtate rationis, semper in omnibus fuit exaudita. Ratio est: propterea quòd semper illa voluntas fuit conformis Diuinæ voluntati, & dignè ac sanctè petebat, & ita ad Hebr. Exauditus est pro sua reuerentia.

Ad Hebr. 5.

CONCLVSIO II.

CHRISTI oratio à voluntate pietatis, & à voluntate carnis procedens non semper impetrauit. Ratio est, quoniam secundum has voluntates non in omni volito diuinę voluntati se conformabat. Vnde, qñ orauit voluntate pietatis pro crucifixoribus, non omnes salui facti sunt: neque quando orauit eadem voluntate pro discipulis, & pro illis, qui in se crediturí erant, vt à malo liberarentur, omnes liberati fuerunt: nec quando voluntate carnis orauit dicens: Transeat calix iste, impetrauit: quid? quòd orauit Christus, non tam ad suam auditionem, quàm ad nostram instructionem: nam voluntate pietatis erudiebat nos ad benignitatis, & misericordiæ promptitudinem: & voluntate carnis instruebat nos, vt tempore angustiæ orationi incumberemus, & fiduciam in Domino haberemus.

Luc. 23. *Ioan. 17.* *Matth. 26.*

Hæresis. Hinc destruitur hæresis, asserentium Christum solum corpus, & non animam habuisse, & eorum qui profitebantur in Christo vnam tantum voluntatem, nempè, diuinam esse. Verùm Cast. vbi suprà. hæresi 5. & 6. istas hæreses impugnat.

Cast. ver. Christus.

Alexan. Alẽ. m. 2. ar. 1. & S. Th. ar. 11. Med. & Naua. vbi supr.

Quarta diffi. Vtrùm sanctis Angelis & animabus beatis, conueniat orare?

CONCLVSIO I.

ANGELI, & animæ beatæ orant pro se, non ad malum amouendum: quia in illis nullum reperitur malum, sed orant. Angeli pro bono habito, vt continuetur, & animæ pro bono non habito, vt habeatur, nempè, pro corporis resurrectione, & pro consummatione numeri electorum, & pro iustitia de reprobis exequenda. Hæc

da. Hæc conclusio colligitur ex D. Augustin. cap. 12. super Gen. ad literam, & probatur Apoc. c. 6. Vsque quo Domine non iudicas, & vindicas sanguinem nostrum, &c. *D. August.* *Apoc. 6.*

CONCLVSIO II.

ANGELI, & animæ beatæ pro nobis quoq; orant. Patet: Thobiæ cap. 12. Quando orabas cum lachrymis, &c. obtuli Domino, id est, supplicaui illi, vt eam adimplere dignaretur. Sunt alia sacræ Scripturæ loca. Vide Medi. in q. An sit orandus Deus: & confirmatur Ecclesiæ authoritate, quæ Angelos, & Sanctos inuocat, vt orent pro nobis, & orat dicens: Omnes sancti tui, quæsumus Domine, nos vbique adiuuent, &c. Et adiuuant suis præteritis meritis, & orationibus præsentibus, quæ ex præcedentibus meritis, & ex diuina acceptatione efficatiam impetrandi habent: & ideo inuocamus illos nominibus, quibus hic vocabãtur, licet solæ animæ sint in cœlo, & petunt existimantes Deo, quod petunt, placiturum: & de hoc orantes consulunt Diuinam maiestatem: quo fit, vt absq; discordia voluntatum contraria petant, adunati ad Dei beneplacitum. Vnde Daniel 10. dicitur: Princeps Persarum restitit mihi. lege 2. parte prope finem. q. de suffragijs art. 4. *Thobias 12.* *S. Th. ad vlt. vbi supra.* *Daniel. c. 10.*

Hinc impugnatus manet error Vigilantij asserentis post mortem non esse orationi locum, quia nullius pro alio post hanc vitam est exaudienda oratio, quod est contra loca Scripturæ apud Medi. citata. lege S. Tho. in hoc art. *Hæresis.*

Quinta diffic. Quo modo Angeli, & animæ sanctæ orant pro nobis? *Alex. m. 2. art. 2.*

CONCLVSIO.

ORANT per desiderium, signo, siue mẽtali nutu expressum. D. August. est in lib. de cura pro mortuis agenda: Sancti (inquit) orant pro nobis in voto, id est, in desiderio, & gloss. super locum. Vnde venis Sathan. Iob cap. 1. ait: Animæ loquuntur Deo per desideria. *D. August.* *Iob 1.*

Sexta diffic. Vtrùm conueniat viatoribus bonis & malis orare? *Alex. Alen. m. 3. & reliqui vbi sup.*

CONCLVSIO.

CONVENIT vtrisque orare. Ratio est: quia vtrique indigent gratia Dei, Boni quidem, ne cadant, & mali vt à peccato resur-

1. Ioan. 1. to resurgant: non enim est homo, qui non peccet, & si dixerimus quod peccatum non habemus, nos ipsos seducimus: atque ita omnibus conuenit quotidie dicere: Dimitte nobis debita, & libera nos à malo. Medina loco citato tenet Peccatores obstinatos de nouo, orando Deum offendere. Verùm enimuero quæst. proxima ostensum est, posse orare, quemadmodum possunt alia bona opera facere: & proderit eorum oratio ad effectus, ad quos talia opera sunt vtilia, licet non sint gratiæ & vitæ æternæ meritoria: lege Can. quid ergo. de pœn. d. 3. & Can omnes 28. q. 1.

Matth. c. 6.

Alex. Alen. m. 4. reliqui vbi suprà.

Septima diffic. Vtrùm animabus existentibus in Purgatorio conueniat orare?

ORATIO tres ob causas, alijs interim prætermissis, fieri solet: nam vel fit ad degustandam aliquam spiritualem dulcedinem, vel ad exsoluendum debitum, vel tertio ad aliquid impetrandum.

CONCLVSIO I.

ORARE primo modo non conuenit animabus Purgatorij. Ratio est: quoniam ita in tantæ sunt punitioni, & afflictioni ex dilatione cœlestis gloriæ, atque etiam solutioni pœnæ, vt nullus eis locus contemplationi, & dulcedini relinquatur.

CONCLVSIO II.

ORARE secundo modo illis haud competit. Ratio est: propterea quòd, oratio tunc est sacramentalis, cùm sit pars satisfactionis, quæ est tertia pars Sacramenti pœnitentiæ, quo quidem modo solis viatoribus conuenit.

CONCLVSIO III.

ORARE tertio modo animabus Purgatorij integrum est. Ratio est: quia si animæ (teste D. Greg. lib. dialogorum) petunt à viatoribus, vt adiuuentur, multò magis à Deo petent, & orabunt, non pro alijs, sed pro se: nota non orare respiciendo merita acquirenda, quoniam sunt extra statum merendi, sed aspiciendo ad superabundantiam Diuinæ largitatis: Deus enim non cõtinet in ira sua misericordias suas: sciuntque Deum non esse facturum contra id, quod facere disposuit: sed pœnas suas absolutè cõsiderantes, petunt, vt si placuerit maiestati diuinæ citiùs liberentur, quod non

Gregor.

Psal. 76.

est

est contra Diuinam iustitiam Iohel. 2. Quis enim scit, si conuertatur, & ignoscat, & relinquat post se benedictionem? lege. c. cum Marthæ. de celebr. Miss. *Iohel. 2.*

Octaua diffi. Vtrùm conueniens fuerit animabus patrum, quæ erant in limbo, orare? *S. Th. & Caie. vbi supr.*

CONCLVSIO.

IN sanctis, qui erant in limbo, locum habuit oratio. Probatur: quia erant viatoribus superiores quoad charitatem, quæ est radix orationis in sanctis: erant enim tunc in charitate confirmati, & impeccabiles, & nullæ propriæ, seu nouæ pœnæ subiecti: nam pœna damni illis, & viatoribus est communis.

DVBIVM.

Quæ ergo erat differentia inter ipsos, & sanctos in patria modò pro viatoribus orantes?

RESPONDEO hæc, nempè, quòd sanctis in patria proprium est videre orationes viatorum, sibi directas, non autem in limbo existentium. Vnde Hierem. tunc orasse dicitur, non autem orationes, & preces eorum audisse. lege in 2. p. in. q. de beatitudine. 4. differ. *2. Macha. 15.*

Nona diffi. Vtrùm dæmones, & damnati orare possint. *Alex. Alen. m. 5. & reliqui vbi supr.*

TRES sunt opiniones: Medina tenet non posse propriè orare. Nau. defendit posse orare, sed non bene: alij non posse orare affirmant.

CONCLVSIO I.

DÆMONES & damnati propriè orare possunt. Ratio est: quia oratio, propriè sumpta, est actus intellectus, & voluntatis, vt ex. q. 1. huius tractatus constat: atque ita, vt possint petere de sententia eiusdem Medinæ, poterunt & orare: & definitio orationis propriè sumptæ, si diligenter perpendatur, eorum petitionibus competit. Hæc fuit sententia D. Tho. in 4. d. 15. q. 4. art. 1. q. 2. tum etiam quia oratio propriè sumpta in bonam, & malam diuiditur.

CON

CONCLVSIO II.

DÆMONES;& damnati non possunt bene orare. Ratio est: quoniam cùm oratio (teste D. Aug.) sit pius mentis affectus in Deum,& secundum Dam.sit ascensus mentis in Deum,& ipsi cõtinuè moueantur propter suam prauitatem per contemptum contra Deum:Superbia eorum,qui te oderunt ascendit semper: sintque penitus auersi à Deo, nullus profecto in eis poterit esse pius affectus,& ex consequenti non poterunt benè orare.

D. Aug. Dama. Psal.73.

CONCLVSIO III.

POSSVNT tamen malè orare.Patet exemplo diaboli, qui petiit,vt tentaret Iob,& obtinuit.Vnde glo.2.Cor.12. Super locum, Ter Dominum,&c.exauditur diabolus,Iob petens tentandum: & non exauditur Apostolus,petens stimulum amouendum: & exemplo diuitis Epulonis,qui petiit ab Abraham,vt mitteret Lazarum, & non obtinuit:quia respondit:Recepisti bona in vita tua,&c. & orauit,vt Abraham mitteret ad quinque fratres suos,quos in seculo relinquerat,&c.

Iob.c.1.

Luc.16.

Vltima diffi. Vtrùm brutis animalibus, & reliquis creaturis inanimatis orare conueniat?

Alex.vti supra & q.92. m.2.ar.1. & S.Th. loco citato.

CONCLVSIO.

NVLLO modo illis orare conuenit. Ratio est: propterea quòd,oratio est opus intellectus, & voluntatis, quibus hæc omnino destituta sunt. Tum etiam,quia cùm huiusmodi creaturæ productæ sint ad recipiendum duntaxat,non tenentur se præparare per orationem,quemadmodum rationales creaturæ, quæ fuerũt procreatæ ad recipiendum & faciendum. Et pupilli corui orum dicuntur inuocare Deum propter naturale desiderium, quo, omnia suo modo desiderant bonitatem diuinam consequi, quo etiam modo dicuntur obedire Deo propter naturalem instinctum,quo à Deo mouentur.

Psal.146. S.Thom.

Alex.Alẽ.q. 92.S.Th.art. 2.Ric.q.3. & d. 45. Soto ea.d. Medin. in hac.q. & Nau.vbi sup.

QVÆSTIO VII.

Qui nam sunt à nobis orandi?

QVÆS. hæc, quibusdam difficultatibus enodatis, finietur.

Prima

Prima diffic. Vtrùm Deus sit à nobis orandus? *Alex. n. 2. art. 1. & reliqui vbi sup.*

CONCLVSIO.

ABSQVE dubio est orandus. Ratio est: quia est de necessitate salutis ad Diuinam bonitatem orando confugere, vt nobis suum Diuinum auxilium, & fauorem, ad salutem æternam consequendam, cõcedere dignetur: quoniam sine ipso nihil possumus facere, & Prophetæ orauerunt & Deum Christus etiam orauit, & nos orare docuit, & Ecclesia Christi sponsa orat Deum. *Ioan. 15.*

Secunda diffic. Sit ne solus Deus orandus? *Alex. Alen. art. 2. & cæteri locis citatis.*

ORATIO bifariam fit alicui: vel fit primo, quasi per ipsum implenda: vel secundo quasi per ipsum impetranda. S. Tho. & Ric. est diuisio.

CONCLVSIO.

SOLVS Deus principaliter, & absolutè est orandus. Et ratio est: quia solus ipse, quæ in oratione principaliter petuntur, potest dare: gratiam enim, & gloriam dabit Dominus: & quia ipse est Alpha, & Ω, id est principium omnium bonorũ, & origo: & ideo ab ipso bona in oratione petuntur: & est finis etiam. Vnde tanquam fini, fit illi gratiarum actio. *Psal. 83. Apocal. 1. & 22.*

Tertia diffic. Potest ne Diuina essentia orari? *Alex. Alen. ar. 3. vbi sup.*

CONCLVSIO.

POTEST oratio in diuinam essentiam dirigi. Probatur ex proximè dictis: quoniam cùm Deus Opt. Maxim. qui est vnus Deus, sit orandus, & Deus sit ipsamet essentia Diuina, poterit quoque Diuina essentia orari.

Quarta diffic. An conueniat, vt singulas personas separatim oremus? *Alex. Alen. art. 3. & alij vbi suprà.*

CONCLVSIO I.

ORATIO singulis personis separatim fieri potest. Confirmatur exẽplo Sanct. Eccles. Ro. quæ in suis litanijs singulas personas separatim orat dicẽs: Pater de cœlis Deꝰ, miserere nobis:

Fili

Fili Redemptor mũdi Deus miserere nobis. Spiritus sancte Deus miserere nobis. Sunt enim æquales, & ita omnibus, & singulis oratio fieri poterit, vt fit omnibus simul: Sancta Trinitas vnus Deus miserere nobis.

CONCLVSIO II.

CONGRVENTIVS, & vtiliùs sunt orationes, quæ collectæ nominantur ad personas Diuinas factæ. Ratio est: quia veritas sanctissimæ Trinitatis euidentiùs in orationibus ad personas Diuinas directa ostenditur: & animus noster efficatiùs in fidei necessitate informatur: nulla enim est collecta, in qua non fiat trium personarum mentio: nam, si ad Patrem dirigitur, in fine, per Dominum nostrum IESVM, &c. & in vnitate Spiritus sancti, ponitur. Si autem Filio fiat, in fine, qui viuis, & regnas cum Deo Patre in vnitate Spiritus sancti Deus, &c. collocatur.

Alex. ibid.

Quinta diffic. Cur in collectis in fine dicitur per Dominum nostrum IESVM *Christum, & non per Dominum Patrem, vel Dominum Spiritum sanctum?*

CONCLVSIO.

MERITO per Dominum nostrum IESVM Christum in fine ponitur. Et ratio est: quia per ipsum Diuina beneficia, quæ poscimus, ad nos perueniunt: & quia est mediator Dei, & hominum, & per illum preces nostræ exaudiuntur, quæ ratio nec Patri, nec Spiritui sancto conuenit, cùm neutra illarum personarum Diuinarum naturam humanam sibi in vnitate suppositi assumpserit.

1. Thim. 2.
Ad Hebr. 7.

Sexta diffic. Cur multò plures sunt collectæ, quæ ad Patrem, quàm, quæ ad Filium referuntur, & in fine illarum. P.D.N. IESVM *Christum collocatur?*

CONCLVSIO.

RECTISSIME hoc Ecclesia Catholica hactenus præstitit. Causa huius rei est: propterea quòd Christi doctrina edocta hoc fecit: nam Christus Dominus hanc formã orandi tradidit, quãdo dixit: Quodcunq; petieritis Patrem in nomine meo,

Ioan. 14.

dabit

dabit vobis. & ideo Ecclesia Patrem orat, & in fine orationis Christi nomen inuocat, dicens. Per Dominum nostrum IESVM Christum, &c.

Nota cum Alex. ibid. varietatem finis collectarũ ex diuersitate compositionis earundem ortum habere: quoniã si oratio fiat Patri, & nulla Filij, vel Spiritus sancti mentio ibidem contineatur, cum per Dominum nostrum IESVM Christum, & in vnitate Spiritus sancti, &c. concluditur. Si autem mentio Filij fiat: per eundem Dominum, &c. additur. Si autem Spiritus sanctus nominetur, eiusdem Spiritus sancti, apponitur. Et si ad Filium oratio dirigatur, cum, Qui viuis, & regnas, &c. clauditur.

Nota, quòd, cum Spiritus sanctus sit donũ, in quo omnia nobis donantur: ideo petendus est ipse, & non est ei porrigenda petitio.

Nota collectam dici: quia fit super populum collectum, vel quia in ea colligitur populi oratio, seu deprecatio.

De modo autem concludendi collectas dantur sequentes versus.

PER Dominum dicas, cùm Patrem presbyter oras.
Cùm Christum memoras: Per eundem dicere debes.
Cùm Christo loqueris: Qui viuis dicere quæras.
Qui tecum, si sit collectæ finis in illo.
Si spiritus almus, Eiusdem dicere debes.

Verum enimuero, vt breui comprehendamus, quæ de oratione Deo facienda, dicenda supersunt, nota sequentes propositiones.

PROPOSITIO I.

ALIVD est quemquam docere, aliud autem ad eum loquendo, id, quod optamus, repræsentare.

Hinc cum Deum oramus, non illum docemus: quia ab æterno omnia nouit: Scit enim, dixit Christus Redemptor noster, pater vester, quid vobis opus sit, ante quam petatis. Sed repræsentamus ei vota nostra, humiliantes nos, vt digni efficiamur, ad assequendum, quod petimus. APPEN. *Matth. 6.*

PROPOSITIO II.

DEVS determinat aliquid facere dupliciter. Primo modo simpliciter, & absolutè, ita vt ad volendũ non determinetur ab operibus nostris, quã voluntatẽ non possumus mutare, nec in alia flectere: de qua voluntate intelliguntur multa Sacræ scripturæ loca: vt

Num.2. Num.2. non enim Deus,&c. vt mutetur. Secundo modo vult aliquid facere iuxta exigentiam nostrorum operum, quæ si bona fuerint, dabit præmium, si mala supplicium: & hanc voluntatem dicitur mutare secundum nostram mutationem: quæ voluntas, potiùs conditionata, quam absoluta videtur: de qua loquuntur varia loca

Hierem.26. sacrarum literarum, vt illud: Noli subtrahere verbum: si fortè audiant, & conuertantur vnusquisque à via sua mala: & pœniteat me mali, quod cogito facere eis, propter malitiam studiorum eorum:

D.Greg. vnde B. Greg. Nouit Deus mutare sententiam, si tu noueris mutare delictum. Can. commutabilis 22. q. 4. quoniam hac voluntate hodie ordinat secundum præsentem iustitiam, Ioannem ad gehennam, quem erat pœnitentem ordinabit ad gloriam.

APPEN.2. Hinc cùm Deus dicitur mutare sententiam, non est mutatio realis in Dei voluntate, sed in nobis.

APPEN.3. Hinc quando Deus decreuit non dare aliquid nobis, nisi medijs orationibus nostris, quando illud confert nobis preces fundentibus, absque mutatione reali ipsius Dei fit.

APPEN.4. Hinc non erunt superfluæ orationes nostræ: nam sicut ab æterno decreuit dare vitam æternam hominibus, medijs tamen bonis operibus, ita quoque elargiri multa bona eisdem voluit, media oratione.

Alex. Alen. ar.4. D.Bon. Ricar. Nauar. c.18. vbi sup.

Septima diffic. Vtrùm sancti, qui in cœlis regnant, sint orandi?

HANC difficultatem inuenies in 2.p. florum, in q. de suffragijs art. 4. Cæterùm ad maiorem explicationem, nota quæ sequuntur.

CONCLVSIO.

SANCTI sunt à nobis orandi, tanquam mediatores, & intercessores, vt suis precibus, quæ petimus, assequamur. Hæc conclusio multis Sacræ scripturæ testimonijs, & Ecclesiæ Catholicæ definitionibus contra hæreticos confirmatur: vide citatos authores, & Castrum: & in Litanijs ita ait: sancta Maria, ora pro nobis: Omnes sancti beatorum spirituum ordines, orate pro nobis: & tandem: Omnes Sancti, & Sanctæ Dei, intercedite pro nobis.

APPEN.1. Hinc malè orant Reginã cœlorum, & Dominam Angelorum, qui eam tanquam principalem collatricem gratiæ spei, vitæ, salutis,

tis,&c.inuocãt:eſt enim mediatrix, & aduocata inter Angelos, & Sanctos præcipua,& quanuis ab Eccleſia,Vita dulcedo, & ſpes noſtra,& ſalus,&c.appelletur,non hoc fit , eo quod ipſa ſit ſalus, &c.ſed propterea quòd ex ipſa natus eſt Chriſtus,ſalus,vita, & reſurrectio noſtra,&c.& quia cęteris creaturis dignior,& Deo gratior eſt ad hæc ipſa impetranda. *Ioan.11.*

APPEN.2. Hinc etiam errant qui à S.Rocho,vel S.Sebaſtiano ſuis orationibus perunt à peſte liberari,exiſtimantes,ex ſe ipſis tãquam principales cauſæ,id efficere poſſe,quod ignorantiæ, & inaduertentiæ potiùs quàm infidelitatis vitium cenſendum eſt.

APPEN.3. Hinc quoque errare dicuntur,qui tanquam mediatores ſanctos orant,ſed cum vanis cæremoniis,& certis quibuſdam ſuperſtitionibus. *Lege Nau. c. 6.nu.46. & infrà.*

APPEN. 4. Hinc errant,qui credunt à quibuſdam ſanctis impetrari aliqua, APPEN.5. quæ non poſſunt ab aliis:licet Deus quibuſdam ſanctis aliqua peculiariter concedat,vt ſanctæ Appolloniæ ſublatio doloris dentium.

Hinc etiam errant,qui tempore ſiccitatis afferunt ſecum imaginem alicuius ſancti,ad illam in flumen ſubmergendam, quouſque pluat,vel ad deponendum illam iuxta flumen cum fidei-iuſſoribus,quod ſi ſpatio 24.horarum non pluat,ſubmergatur: propterea quòd talis ſubmerſio nec ex virtute naturali, nec diuina ordinatione,poteſt talem effectum producere.

APPEN.6. Hinc etiam errant ſanctos orando,qui ſui,v.g.ordinis , vel patriæ ſanctos,non ſine aliorum contemptu præferunt, vt qui , dum Ioannem Baptiſtam laudant, Euangeliſtam Ioannem deprimunt, vel è contra : neque enim ſancti ſunt ambitioſi , neque inuidi , & dum illos ita volumus laudare, & honorari , potiùs , quantum in nobis eſt inhonoramus.

APPEN.7. Hinc tandem ſequitur orantes , & offerentes eis Pater noſter, & Aue Maria non errare: quia non offerunt verba ſanctis, ſed Pater noſter Deo, & Aue Maria Virgini , ad honorem ſanctorum, quorum patrocinium poſtulant:& viri idiotæ , quanuis actualiter non referant hæc verba , vt diximus , virtualiter tamen offerunt: quia ſi rogarentur de ſua intentione , dicerent eſſe eandem cum intentione Doctorum virorum,& Eccleſiæ.

Octaua diffi. Vtrùm animæ existentes in Purgatorio sint orandæ, vt pro nobis orent?

Alex. Alen. ar. 3. Ric. D. Tho. Soto. d. 45. & reliqui vbi supr.

DVÆ sunt celebres opiniones: Vna affirmans Ric. Medinæ, & Gabriel. lect. 56. super Can. Altera Alex. Alen. S. Thom. Soti, & Naua. & aliorum negans.

CONCLVSIO.

ANIMÆ, quæ sunt in Purgatorio non sunt orandæ, vt pro nobis orent. Et ratio est: quia hactenus Ecclesia nullam orationem ad hunc finem composuit: vide alias rationes proxima in difficult. conueniat ne animabus iis orare.

Alex. verò vbi suprà subdit, sine præiudicio aliorum affirmari posse, animas orare pro aliis posse, quando pœna nõ est tã intensa.

Alex. Alen. m. 1. art. 2. S. Th. Medi. & alij vbi supr.

Nona diffi. Vtrùm iusti, qui sunt in via, sint à nobis orandi?

SANCT. Thom. in sol. ad vlti. tenet partem negantem: nam dicit à viuis nos petere colloquendo.

CONCLVSIO.

CONVENIT illos à nobis orari. Ratio est: quia cum possint pro nobis impetrare, conuenienter poterunt, vt impetrent, orari. Confirmatur hæc veritas, multis sacræ Scripturæ testimoniis. vt

Iob c. vlt.

est illud Iob. cap. vlt. vbi amicis Iob, qui illum increpauerant, dixit Dominus: Iob, seruus meus orauit pro vobis faciem eius suscipiam, vt non vobis imputetur stultitia vestra: & subsequitur, Dominus autem conuersus est ad pœnitentiam Iob: cùm oraret ille pro amicis suis.

Poteris si volueris interpretari S. Tho. vt intellexerit non esse orandos tanta veneratione, quanta oramus sanctos patriæ: quia illi sunt iam impeccabiles, viatores autem minimè.

QVÆSTIO VIII.

Alex. Alẽ. q. 93. S. Th. art. 7. & 8. D. Bo na. Ric. Soto. d. 45. & 46. Me. in hac q.

Pro quibus est à nobis orandum?

HVIC quæstioni eodem modo, quo proximæ quæstioni finis imponetur.

Prima

Prima diffic. Vtrùm conueniat vnicuique viatorum pro se orare? *Alex. Alen. m.1. vbi sup.*

CONCLVSIO.

VNICVIQVE conuenit pro se ipso, etiam si sit peccator, orare. Et ratio est: quia cum ratione & ordine charitatis debeamus nobis ipsis bona præcipuè desiderare, debemus, & illa orando à Deo pro nobis ipsis petere: & est vna ex conditionibus bonæ orationis, vt ex superioribus constat, vt pro se fiat, quod autem, & peccatori hoc competat ex dictis supra perspicuum est.

Secunda diffic. An debeamus pro alijs orare? *Alex. Alen. m.2 art.1. & reliqui vbi supra.*

CONCLVSIO.

DEBEMVS pro alijs orare. Patet Iac.c.5. Orate pro inuicem, vt saluemini: & Christus Redemptor noster: petendum esse panem nostrum, non meum: dimitte nobis, non mihi: & libera nos, non me, à malo, docuit: & pro ijs etiam, qui in eum credituri erant, orauit: & tandem quia inde, vt D. Greg. lib. 33. moraliũ scribit: citiùs, & vberiùs meremur exaudiri. *Iac. cap. 5. Matth. 6. Ioan. 17. D. Greg.*

Tertia diffic. An sit pro inimicis orandum? *Alex. Alen. art. 2. S. Tho. art. 8. reliqui vbi supra.*

CONCLVSIO.

PIVM, & Euangelicum est pro inimicis orare. Hanc conclusionem Christus Dominus Matth. 5. verbo docuit, dicens: Orate pro persequentibus, & calumniantibus vos, & exemplo confirmauit Lucæ 23. pro crucifixoribus orando: & cùm omnis Christi actio, teste B. Greg. nostra sit instructio, debemus, & nos pro inimicis preces effundere. vide Alex. *Matth. 5. Luc cap. 23. D. Greg.*

Hinc non debemus inimicos ab oratione generali excludere, vt, v. g. dicendo: Pater noster, imo tenemur habere propositum orandi pro illis, quãdo sunt in extrema necessitate: ita, vt sola oratione possint liberari: nam, qua charitate tenemur illos in extrema necessitate existentes diligere, eisdémque benefacere, tenemur quoque, vt dictum est, pro illis orare. APPEN.

Hinc prostratus manet error eorũ, qui dicebãt nõ esse peccatũ inimicis damnũ referre. vide Castr. verb. inimicus, cõtra hæreses. *Error.*

Alex. Alen. art.3.4.& 5.

Quarta diffic. An pro peccatoribus incorrigibilibus,& in Spiritum Sanctum peccantibus sit orandum?

CONCLVSIO.

PRO ijs omnibus integrum est orare. Ratio est: quia ex præcepto charitatis tenemur omnem proximum diligere, sicut nos ipsos,& omnis viator noster proximus est,atque ita tenemur illis animæ salutem optare, & pro illa orare, & pro illis imprudenter non oratur, de quibus non desperatur. Aug. in lib. Retract.& de nemine in via desperandum est, quin possit Deo inspirante, in momento conuerti: & cùm misericordia Dei, quæ est infinita,nemini in via præcludatur,erit pro animabus imploranda.

D. Aug.

APPEN. 1. Hinc pro obstinatis erit quoque orãdum, quia dum sunt in via, de eorum salute non est desperandum:peccatum enim ad mortem, de quo prima Ioan. 5. habetur: Pro quo non dico,vt oret quis. de finali impœnitentia intelligitur: quia pro obstinatis decedentibus in mortali,vt statim dicetur.non est orandum: vel vt Alex.docet,hoc dixit Apostolus:Propter magnitudinem peccati,quæ tanta est, vt vix pro illo sit orandum: atque ita dicitur peccatum in Spiritum Sanctum irremissibile: non quòd simpliciter, & secundum legem remitti non possit, sed propter difficultatem remissionis.

1. Ioan. cap. 5.

APPEN. 2. Hinc erit pro præscitis eadem ratione orandum:non enim illos à prædestinatis discernere possumus, cùm ignoremus, quis sit, quem Deus simpliciter,& absolutè proiecerit: nam si hoc sciremus, pro illo orare non deberemus.

APPEN. 3. Hinc etiam licet pro infidelibus, Iudæis, Agarenis,Paganis, Hæreticis orare. Ratio est:quia Ecclesia in die Parasceuæ pro ipsis orat:& ex consequenti pro excommunicatis, non tamen orat orationibus pro membris suis institutis, quales sunt orationes missarum & horarum canonicarum, sed specialiùs pro illis compositis, quibus licet nobis vti, vel alijs à nobis ad hunc finem ordinatis, verùm in oratione tantùm particulari, & priuata, non autem publica oratione poterimus tanquam ministri Ecclesiæ, pro illis orare.

Quinta diffi. Vtrùm Prælati pro ſuis ſubditis debeant orare?

Alex. ar. 8.

CONCLVSIO.

DEBENT quidem: & probatur 1. Reg. 12. Abſit à me hoc peccatum, vt ceſſem orare pro vobis: vnde colligitur ceſſare ab oratione eſſe peccatum: ſed non erit mortale, niſi quando aliud remedium ſupereſſe non videtur, præter orationẽ de hac re ſuprà. *1. Reg. 12.*

Sexta diffi. Vtrùm proſint defunctis viuorum orationes?

Septima diffi. Vtrùm ſit pro dæmonibus, & pro damnatis, & pro exiſtentibus in limbo orandum?

Alex. Alen. & Medin. & reliqui vbi ſupra.

Octaua diffi. An ſit pro ſanctis orandum?

HÆ tres difficultates ſunt expoſitæ in 2. p. florum in q. de ſuffragiis. ar. 2.

Cæterum ad maiorem explicationem pro 6. diffic. lege c. viſum eſt. de conſecra. d. 1. & Caſtr. verbo ſuffragium, contra hæreſes, vbi multa Concilia citat, in quib. concluſio definita fuit, agens in Lutherum, cui non ſatis viſum fuit nocere viuis, niſi etiam & mortuis nocuiſſet, ſuſcitando ab inferis errorem dicentium, ſuffragia pro defunctis oblata nihil illis prodeſſe. *Hæreſis.*

Pro 7. diffic. lege quoque Caſtrum verbo diabolus, hæreſi 2. & verbo infernus hęreſi, 2. vbi duas hæreſes deſtruit, vnam affirmantium, diabolum aliquando liberandum fore à pœna inferni: alteram aſſerentium inferni pœnam non eſſe perpetuam. cum Matt. c. 25. ſcriptum ſit: Ite maledicti in ignem æternum, &c. *Hæreſes.* *Matth. 25.*

QVÆSTIO IX.

De iis, quæ in oratione ſunt à Deo petenda:

Alex. Alẽ. q. 90. art. 3. S. Th. ar. 5. & 6. Ric. q. 4. Me. q. 3. Nau. c. 6. & 19. & reliqui vbi ſupr.

CONCLVSIO.

CHRISTVS Redemptor noſter, omnia, quæ à Patre luminum petenda ſunt, in oratione Dominica docuit. Ratio

est: quia septem petitionib. ibi contentis, quæque ante aduentum Christi, petita à Deo leguntur in sacra pagina, & vsque ad finem mundi petentur, comprehenduntur: nam licet aliis verbis, & separatim petantur, generaliter tamen in hac oratione postulantur: nec
D. Aug. bonum, & iustum est, quod petitur, si ad illam orationem non refertur. hæc Aug. ad Probam approbat.

Prima diffi. Quæ erunt ex prædictis primo petenda?

QVÆ in summa in oratione Dominica petuntur, duo sunt, boni collatio, & mali remotio: & cum bonorum diuersa sint genera, meritò de ordine, quo hæc postulãda sunt, quæritur, quem quidem Christus Redemptor noster in dicta oratione declarauit: & primũ, vt Dei nomen sanctificetur, voluit, petere mus, id est, vt in omnibus, & ab omnibus, & per omnia honoretur, & eius sanctissimum nomen laudetur, & peremni obsequio glorificetur.

CONCLVSIO I.

SIMPICITER, & per se, & primò bonum spirituale, nempè, vitam æternam à Deo petere debemus: Ratio est: quia hoc est per se bonum, & secundum se appetibile: & quod ita petitur, debet esse superius, & perfectiùs illo, qui petit, & hoc bonũ est excellentius humano spiritu, qui petit: & confirmatur, dicente Christo:
Matth. 6. Adueniat regnum tuum, & Primum quærite regnum Dei.

CONCLVSIO II.

QVÆ immediatè, & per se ordinata sunt ad tale bonum spirituale comparandum, vt sunt gratia, & virtutes, sunt deinde petẽda
Psal. 26. à Deo: Patet Psalmo 26. Dirige me in semitã mandatorum tuorũ.
Luca 17. Et exemplo Ecclesiæ orantis, Da nobis Fidei, Spei, & Charitatis, augmentum: & Domine adauge nobis fidem.

CONCLVSIO III.

QVAE necessaria sunt ad vitę sustentationem, & nõ immediatè, sed ex consequẽti ordinata ad dictum bonum spirituale acquirendũ, sunt deinceps, non cum magna solicitudine, postulãda. Pa-
Prouerb. 30. Matth. 8. tet exemplo Salomonis. Prou. 30. qui orando petebat, dicens: Victui meo tribue necessaria. Et in oratione Dominica petim⁹, Panẽ nostrum quotidianum da nobis hodie, quod intelligitur etiam de pane corporali, vt glos. ibidem, & S. Thom. de hac materia docent:

cent: & Ecclesia orat pro pluuia congruente, & vt fructus terræ dare, & conseruare dignetur. & Matth. 6. Christus, cum dicit: Nolite soliciti esse, non prohibet petitionem, sed nimiam solicitudinem vetat. *Matth.6.*

Hinc integrum erit etiam orando superflua petere, vt diuitias, referendo illas ad bonum spirituale: propterea quòd, licitum est eas habere, & in pias causas, & ad Dei gloriam expendere: est tamen periculosa huiusmodi petitio: vnde Dauid. Melius est modicum iusto super diuitias peccatorum multas: & Salomon, Mendicitatem, & diuitias ne dederis mihi. APPEN.1. *Psal.36.* *Prou.c.30.*

Hinc etiam licebit bona corporis, & fortunæ orando petere, ad eundem finem, vt meliùs Deo seruiatur, & castiùs, iustiùs, temperantiùs, studiosiùs, & sanctiùs viuatur: & si talis finis actualiter, vel expressè, & virtualiter, siue tacitè non præfigatur, erit vitiosa petitio: nam constituetur in eis finis principalis contra Christum, dicentem: Primum quærite regnum Dei. Sunt tamen hæc, vt infrà dicetur, sub conditione petenda. APPEN.2. *Matth.6.*

Secunda diffi. Licet ne in oratione petere, vt malum pœnæ proximo eueniat? *Alex. Alen. ar. 2. & alij vbi suprà.*

CONCLVSIO I.

QVANDO homo est extra viã, licitum est hanc pœnã orando petere: hoc enim modo petunt sancti Diuinę iustitiæ cõgaudentes: iuxta illud, Lętabitur iustus, cum viderit vindictam. *Psal 57.*

CONCLVSIO II.

SI homo sit in via haud licet hoc malum, quatenus malum est, illi: vt eueniat, petere. Ratio est: quia malum, vt malum, nec licet alicui optare, neque petere, nec decet Deum dare illud. hæc ratio est B. Greg. 2. Moralium, dicẽtis: Homo peccato subiacet, qui hoc petit à Deo fieri, quod omnino facere non potest, vel si potest, minimè decet. *D. Greg.*

CONCLVSIO III.

PETERE in oratione malum iustè infligendum ratione propriæ vindictæ, non licet. Ratio est: quoniam non quæreremus tũc Dei honorem, sed propriæ impatientiæ, & libidinis satisfactionẽ.

APPEN. 1. Hinc malè orant, qui cùm non possint de inimicis vindictam aliunde sumere, vel non audẽt, petunt à Deo: Domine vindica me.

CONCLVSIO IIII.

NON licet petere tale malum inimicis viatoribus, iustè infligendum propter Diuinæ iustitiæ executionem. Ratio est: quia adhuc est tempus miserendi, & non desperatur de peccatorum salute: & ideo magis debemus petere misericordiam, vt conuertantur, quàm iustitiam, vt puniantur: & Christus Redemptor noster pro crucifixorib. orauit, non vt punirentur, sed vt conuerterentur.

Luc. 23.

CONCLVSIO V.

INTEGRVM, & catholicum est petere orando tale malũ iustè infligendum ad vtilitatem peccãtorum, vt conuertantur, & non pereant in æternum: innumera testimonia sacræ Scripturæ hanc conclusionem probant: Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine. & passim, Prophetæ hoc petebant, vt corrigerentur, & conuerterentur, quod est opus misericordiæ: & hæc quoque mala sæpissimè populo nunciabant, non imprecando, sed prædicando, & non optando, sed propherando: & D. Augustin. in quadam homilia, de martyribus dicit: Vltus sum eos, &c. quomodo me vindicaui? occidendo in eis errorem, suscitando fidem.

Psal. 82.

D. August.

APPEN. 2. Hinc fas erit petere à Deo, vt mittat mala, & damna temporalia inimicis nostris, & aliis peccatoribus: vt agnoscant peccata sua, & conuertantur: & propter bonum ipsorũ peccatorum, ne tantum peccent, & propter Reipublicæ tranquillitatem: & quãdo scimus, & sumus certiores facti, quod peccent in Deum, parando nobis insidias, & alia mala machinando.

APPEN. 3. Hinc etiam licebit inferre illis mala, atque illos occidere, seruata iuris forma: quia hoc possumus iustè facere, atque ita iustè petere. non tamen è contra: nam possumus sanctè orare, vt Deus è vita tollat Turcam, aut Tyrannum aliquem, vt cessent eorum peccata: & hæresiarcam, vt finem eius hæreses habeant quando saltem aliud remedium non subest: nihilominus tamen non quilibet potest illos occidere, vt Concil. Constantien. Sessi. 1. determinauit.

Tertia diffic. An liceat petere à Deo adiutorium in malum culpæ?

SENSVS tituli est an liceat peccatori grauissima peccata committenti petere à Deo auxilium, vt in minora peccata committat.

CONCLVSIO I.

NON potest hoc peti. Ratio est: quia cum agentes, & consentientes pariter in scelere inuoluantur, ita Deum orare, esset velle Deum constituere peccati authorem, & quòd cooperaretur peccato, quod nec somniare licet: tum etiam quia peccatum nō habet efficientem causam, sed defficiētem, nempe voluntatem nostram, quæ peccans declinat à primo efficiente, scilicet à Deo. *Ad Rom. 1. c.*

CONCLVSIO II.

ERIT tamen petendum adiutorium, vt non peccet, & à tentationibus non vincatur: constat ex oratione Dominica: Et ne nos inducas in tentationem, sed lebera nos à malo. *Matth. 6.*

Quarta diffic. Est ne aliquid à Deo determinatè petendum?

CONCLVSIO I.

ILLA, quibus non possumus malè vti, sunt determinatè, & absolutè petenda. Ratio est: quoniam sine vlla conditione possumus velle, desiderare, & appetere, & orare illa, ad quæ per diuina præcepta obligamur: talia sunt gloria Diuina, gratia, liberatio à culpa mortali, &c.

CONCLVSIO II.

ILLA, quibus benè, & malè vti possumus, nō sunt determinatè petēda, sed cum remissione ad Dei voluntatē: confirmatur exemplo Christi IESV orantis in horto, & dicentis: Non mea, sed tua voluntas fiat: quid enim oremus, vt oportet, nescimus: vt est author D. Paul. vnde gloss. 2. Corint. 12. Quando temporalia petitis, cum modo petite, & cum timore ei committite: vt si profit, det, si scit obesse, non det: quid enim profit, vel obsit, medicus nouit, non ægrotus. hæc gloss. nam qui hæc bona temporalia, siue corporis, siue fortunæ, absolutè, & determinatè peteret, potiùs suam, quàm Dei voluntatem, fieri vellet. *Luc. 22.* *Rom. 8.*

CON

CONCLVSIO III.

ILLA quibus nullo modo benè vti possumus, nullo modo neque absolutè nec sub conditione petere debemus, talia sunt peccata. Patet ex proxima difficultate.

APPEN.1. Hinc liberalitas,& magnificentia, quæ sine bonis fortunæ: & virtus bellica,quæ sine armis,& corpori robore: & castitas coniugalis, quæ sine coniuge:& vno verbo reliquæ virtutes morales, quæ sine bonis corporalibus, aut temporalibus haberi nequeunt, non sunt absolutè,& determinatè petendæ.

APPEN.2. Hinc licebit mortem propriam, siue alienam petere conditionaliter,nempè, si homo finaliter non sit corrigendus, ita B. Anastasia orabat Deum,vt virum suum Publium de medio tolleret.

APPEN.3. Idem etiam,& eodem modo licet iusto petere,si creditur,quòd diu viuens sit peccaturus:est enim Dei beneficium, iustum de hoc

Sap. 4. seculo nequam rapere:iuxta illud Sapientiæ:Raptus est,ne malitia mutaret intellectum illius, aut fictio deciperet animam eius: nam de duobus eligendis,quod meliùs est,præeligendum esse videtur.

Quinta diffic. Quæ oratione vocali petuntur,debent ne semper voce exprimi?

CONCLVSIO.

NON hæc necessariò sunt exprimenda. Ratio est, quia Deus scit ante quam petamus:Scit enim pater vester cœlestis, quia

Matth.6. ijs omnibus indigetis:est enim signum maioris Fidei,& Spei, necessitatem in genere Deo proponere,eo modo, quo proxima difficultate exposuimus: vnde à Doctoribus sanctis oratio Marthæ,

Ioan. 11. & Mariæ,qua dixerunt.Ecce quem amas,infirmatur,nihil amplius addendo, & oratio Chananeæ,Filia mea malè à dæmonio vexatur,

Matth.15. *Matth.8.* miserere, & Centurioris oratio: Domine puer meus iacet in domo paralyticus, maximè commendantur

Psal.37. Psal.37. Domine ante te omne desiderium meum,&c.

Nota dupliciter orantes petere solent à Deo vel formaliter,qui petunt explicando,vel interpretatiuè,vt quando desiderium suum Deo aperiunt, & pandunt.

QVÆS

QVÆSTIO X.

De horis Canonicis.

PRO tota hac q. lege Summist. præsertim Ang. & Siluest. verbo, Hora canonica. & eodem verbo Castro contra hæreses, & verbo, Templum: & Nauar. super. c. quando. & de horis canonicis, & Soto lib. 10. de iust. & iur. q. 5. *Soto. ar. 1. & 3. Nau. c. 7. super. c. quãdo.*

Prima diffic. An clerici sacris initiati teneantur ad horas canonicas persoluendas?

CONCLVSIO.

AD Ecclesiæ decorem, & populi Christiani salutem perneces-sarium fuit Clerum instituere, cui præter alia officia, nomine totius populi horas canonicas Deo offerre ex præcepto competeret. Definita est conclusio expresè, c. presbyter. de celeb. Miss. quod est Concilij Agathen. anno quadringentesimo vigesimo à Christo nato celebrati. Ratio est: quia cum populus variis rerum curis, & negotiis, & occupationibus impediatur, decuit, vt Sacerdotes inter populum, & Deum mediatores incessanter pro populo orarent, & subsidia necessaria, remissionemque peccatorum à Deo peterent. Ideo enim Oseæ 4. Peccata populi comedere dicuntur: atque ita ad horas soluendas tenentur. *Osea. 4.*

Secunda diffi. Qui nam sunt per sacris initiatos intelligendi?

CONCLVSIO.

PER sacris initiatos Subdiaconus, Diaconus, & Presbyter veniunt intelligendi: conclusio est cõis glos. super. ca. presbyter. citatum, & omnium Canonistarum maximi nominis, & S. Tho. & omnium Theologorũ: & confirmatur. c. dolentes, quod est Inno. & d. 92. c. fi. vbi expresè definitur. licet. c. presbyter, de solo presbytero loquatur: ij enim tres cultui Diuino mancipantur, qui ad Diuinas laudes constitutus est: iuxta illud Isaiæ 43. Omnẽ, qui inuocat nomen meũ, in laudem meam creaui eum. Tenentur quoque omnes habentes beneficium Ecclesiasticum, & omnes, *Isai. 43.*

professi,

profeſsi,& profeſſæ choro deputatæ ex antiquiſsima,& ſancta cõſuetudine religionum,& non ex vi profeſsionis: alioquin profeſsi ſocietatis IESV tenerentur,cùm non obligentur, quouſque ſacro ordine initientur,neque ex vi præcepti:quia tale præceptum non repetitur:præter quàm profeſsi noſtri,qui ex præcepto regulę ad id etiam obligantur,quo etiam ligantur & laici noſtri:nam tenentur certum numerum Pater noſter pro qualibet hora canonica dicere.lege Can.ſic viue.& Can.ſi clericatus.16.q.1.& Nau.ca.7.nu. 4. vbi ſuprà. & ex rationabili cauſa poſſent aliquando moniales noſtræ ſoluere horas per Pater noſter:vt habetur in 1.regula.c.3.& in 2.regula ſanctæ Claræ rubrica 6.Prima concluſione confutatur error Vvitcleſiſtarum,& Vvaldenſium,qui aſſerebant fruſtra tempus in horis canonicis cantandis conſumi.Soto vbi ſuprà, & Caſtro verbo hora canonica.

Hæreſis.

Tertia diffi. Quot nam ſunt numero horæ canonicæ?

Nau.c 3. ſup. Soto art.1. & Caſt.ver. Hora canonica.

DVÆ ſunt opiniones. Prima, quæ tenet eſſe ſeptem numero. Altera,quam defendit Nau.cum aliis, qui matutinum à laudibus ſeparant,& dicunt eſſe octo.

CONCLVSIO.

HORÆ canonicæ ſeptenario numero comprehenduntur.Patet concluſio per Pſalmum,vbi dicitur:Septies in die laudem dixi tibi:vbi dies pro naturali die accipitur, qui noctem etiam includit.Rationes item multas affert.gl.ſuper c.presbyter.ſup.citatum. Item quia iis horis Chriſti IESV paſsionis memoriam recolimus, vt ſequentibus verſib.explicatur.

Pſal.118.

Matutina ligat Chriſtum,qui crimina purgat.
Prima replet ſputis,cauſam dat Tertia mortis.
Sexta Cruci nectit,luctus eius Nona biperrit.
Veſpera deponit tumulo:Completa reponit.

Et tandem Chriſtus Redemptor noſter eaſdem horas myſteriis conſecrauit. Media ſiquidem nocte naſcitur ex Virgine Maria. Hora prima mane ſurrexit ex ſepulchro rediuiuus. Tertia hora Spiritus ſanctus venit ſuper Apoſtolos,& alios diſcipulos. Hora ſexta crucifigitur.Hora nona mortuus eſt.Veſpere cum diſcipulis cœnat,illosque ſuo ſacratiſsimo corpore reficit.Completorij tempore,quod prima eſt noctis vigilia,in montem ſeceſsit ſolus orare,vt pararetur tentationi,quæ illa nocte erat ſuperuentura.

Luc.22.

Quarta

Quarta diffi. An peccent qui ſeptem horas, vel aliquot illarum ſingulis diebus non perſoluunt?

Syl. & Nau. cap. 7. & 11. vbi ſuprà.

COMMVNIS eſt opinio affirmans: licet Henricus Anglicus, & Angelus de Clauaſio dubitent.

CONCLVSIO I.

PECCANT quidem mortaliter, nulla interueniente iuſta cauſa, ſi omnes ſeptem, vel aliquam illarum omittant. Patet: quia tenentur ex præcepto Eccleſiæ, vt ex proximè dictis conſtat: illas recitare, quæ ſit autem iuſta cauſa omittendi horas, Sylu. loco citato, & Naua. docent, & ex ſupradictis colligitur.

CONCLVSIO II.

PERINDE etiam peccant mortaliter, qui notabilem partem illarum omittunt. Patet: quia quantũ ad effectum peccandi mortaliter, idem communiter cenſetur, dimittere totam horã, vel notabilem partem illius: quemadmodũ qui notabilem partem Miſſæ non audit, non ſatisfacit præcepto Eccleſię de audienda Miſſa. Intelligitur hæc concluſio, quando pars omittitur, pura negligentia interueniente, vel ex cõtemptu: nam ſi ex ignorantia, vel inaduertentia, aut obliuione dimittitur, non eſt niſi venialis culpa: & quando in ignorantia non eſt culpa, neque in omiſsione erit. *Palud. eſt.*

Quinta diffic. Qui omittit ſeptem horas vno die, quot peccata committet?

Syl. & Nau. vbi ſupra.

CONCLVSIO.

QVI omittit ſeptem horas vna die, vnum tantum peccatum mortale committit, grauius tamen quam ſi tres, vel duas, vel vnam horam, vel partem notabilem omitteret: cõmunis eſt opinio. Et ratio eſt: quia cùm ſeptem horæ canonicæ ſint vna oratio in ſeptem horas diuiſa, omiſsio illarum erit vnum peccatum, vt dictum eſt.

Et nota hanc concluſionem eſſe intelligendam, de peccato omiſsionis: nam, de peccato commiſsionis, perſpicuum ſatis ſuperque eſt, toties peccare mortaliter, quoties determinat, & proponit non recitare omnes, vel aliquot illarum, vel notabilem alicuius

alicuius horæ partem: & tenetur illas determinationes confiteri, licet deinde mutauerit sententiam, & illas, vt decebat, soluerit: quemadmodum peccant mortaliter, qui proponunt non ieiunare, quando tenentur, vel non soluere debitum, tempore præfixo, vel non seruare, quæ iurarunt, siue promiserunt, & alia id genus: quanuis postea ieiunent, vel soluant, siue iuramentum seruent. hæc notent diligenter confessores, & pœnitentes.

Sexta diffic. An in Ecclesia hæc septem horarum institutio sit antiqua?

CONCLVSIO.

ANTIQVISSIMA est Ecclesiæ consuetudo dicendi huiusmodi horas canonicas. Patet primùm de matutino, & laudibus testimonio Dauidis multis in Psalmis: Media nocte surgebam ad cõfitendum tibi, & Memor fui nocte nominis tui Domine, & Christus Redemptor noster Luc. 6. Et pernoctans in oratione, & Matth. 26. legitur media nocte in montem Oliueti ad orandum exiisse, & Luc. 12. & Marc. 13. vigilandum præcepit: quæ omnia Christianum populum ad nocturnas orationes omnino excitare deberent: ne iure nobis, quod Apostolis à Christo dictum fuit, adscriberetur. Non potuistis vna hora vigilare mecum? Deinde prima constat ex Psal. Ad annunciandũ mane misericordiam tuam: de tertia Actorum 1. legitur, Apostolos vnanimiter orasse, quod non solùm cordium vnitatem, verumetiam vocum concordiã significat, vt modo fit in choro, quãdo oratio solennis celebratur, vnde colligitur destinatos Psalm. ab Apostolis fuisse tunc dictos, & cum Spiritus sanctus illis eadem hora apparuerit, hinc canit Ecclesia hymnum: Nunc sancte nobis spiritus. De sexta verò patet Act. 10. vbi habetur D. Petrum circa horam sextam ascendisse, vt oret. De nona quoque manifestum est Actuum 3. vbi legitur Petrum & Ioan. ascendisse in templum ad horã orationis nonam: quas etiã horas apud Hebræos obseruatas fuisse colligitur ex B. Cyprian. & ex Isidoro. De vespertina hora & completorio extat testimoniũ D. Hyer. dicentis: Neminem esse, qui nesciat: eo quòd esset res antiquissima, quod & B. Ambr. super Psal. 118. Exemplo auium illustrat, quæ semper manè, & in solis occasu,

Psal. 118.

Psal. 118. Luc. 6. Matth. 26. Luc. 12. Marc. 13.

Marc. 14. Psal. 19. Act. 1.

Act. 10. Act. 3. Cypr. in Calc. lib. de oratione Dominica. Isidor. lib. 1. de offic. cap. 1. Hyer. ad Eust. B. Ambro.

quo

quo possunt modo, suum laudant creatorem: vnde Psal. Vesperè, & mane, & meridie, &c. *Psal.54.*

Hac conclusione refutata manet hæresis Vvitcleffistarum, & Vigilantij hæretici, qui asserebant, nocte non esse orandum, nec psallendum, eo quod nox quieti, & somno esset indulgenda. *Hæresis.*

Septima diffi. An fuerint semper determinata tempora ad horas psallendas? *Sylu. vbi sup. & Soto ar. 1. & 4. Naua. cap. 3. loco citato.*

CONCLVSIO.

FVERVNT semper determinata tempora ad horas canonicas persoluendas. Ratio est: nam si omnia tempus habent, & est tempus flendi, &c. oratio etiam suum tempus habebit: & cum omnia honestè, & secundum ordinem fieri debeant, vt docet D. Paul. Et oratio fiet secundum ordinem: quæ si certum tempus non haberet, quo ad Ecclesiam conueniatur, ordine profectò careret tunc: & quia sine intermissione orandum est, vt idem Paul. admonuit, id est, nulla hora ad id cõstituta prætermissa: non enim intelligitur absolutè: ita, vt nullũ refectioni, aut somno tempus concedatur: tandem quia vbi tempus determinatum non est, ibi nec ordo, nec vlla perpetuitas esse potest: quæ quidem horæ iuxta diuisionem artificialis diei sunt accipiendæ: ita, vt quocunque anni tempore hora officij horæ diei respõdeat. Cæterum, vt à multitudine, & varietate opinionum, circa hanc difficultatem excitatarũ, liberemur, seruanda erit loci consuetudo, vel religionis cõstitutio. *Ecclef. 3.* *1. Cor. 14.* *1. Thes. 5.*

Octaua diffic. Licebit ne stata tempora horarum Canonicarum mutare? *Sylu. & Naua. & Soto vbi suprà.*

CONCLVSIO I.

PECCARENT mortaliter Prælati, qui sine iusta causa in suis Ecclesijs stata tempora horarum non seruarent. Ita definitur in Clement. 1. de celeb. Miss.

CONCLVSIO II.

IDEM iudicium est de horis Canonicis, quæ priuatim dicũtur: & confirmatur in eadem Clement. Et ratio vtriusque cõclusionis est: quia quod certo tempore debetur, non licet postea soluere: vt multis tex. Ciuil. & Canonicis constat, nec antea, quando tempus fuit assignatum in fauorem creditoris, vel in fauorem creditoris,

& debitoris, vel tertij, si illius præcipuè habita fuit consideratio.

Et nota maiorem causam desiderari ad anteponendas, vel postponendas horas publicas, quàm ad priuatas, vt talis causa iusta cẽseatur. Et ratio est: quia maior effectus maiorem causam requirit: & debet esse opus publicum ad mutandum horas publicas, vt est sermo publicus, receptio bullæ, vel generalis processio, & id genus alia.

APPEN.1. Ex ijs sequitur, rationabili, & iusta interueniente causa, posse non solùm horas priuatim dicẽdas, anteponi, & postponi, verùm etiam publicas horas, de licentia tamen vel Prælati, si præsens est, vel eius Vicarij, si abest.

APPEN.2. Hinc etiam infertur priuatim recitantes, sine iusta causa, non seruantes horas debitas, peccare, sed venialiter tantùm. Dummodo ante mediam noctem absoluant: quia tunc terminatur dies quoad horas recitandas, qui à primis vesperis inchoatur. Et ratio est: propterea quòd, præceptum de horis dicendis non refertur ad tempus. Solum enim in cap. dolentes, de celebrat. Miss. præcipitur, vt nocturnum, & diurnum officium dicantur: non autem vt nocturnum nocte, & diurnum, dum dies est, recitetur: vide cap. presbyter. de celebr Missa.

Sylu. & Soto ar. 4. & Naua. vbi supr.

Nona diffic. Peccat ne, qui ordinem horarum transponit?

V.G. si dicat nonam ante sextam, &c.

CONCLVSIO.

QVI, iusta causa interueniente, dicit in choro Tertiam, non dicta Prima, non peccat, nec tenetur Tertiam reiterare, sed primam dicere. Et ratio est: quoniam ordo non est in præcepto: quid? quòd, etiam si id faceret ex negligentia, vel obliuione, vel data opera, nõ esset mortale peccatum: propter rationem dictam. hæc est opinio B. Antonini, Angeli, Sylvest. & Naua. vbi suprà.

Sylu. & Soto ar. 4. vbi sup.

Decima diffic. An peccet, qui pro arbitrio mutat officium?

V. G. si, cùm sit dicendum officium feriæ recitet officium alicuius sancti. Angelus verbo hora Canonica, affirmat Clericum præben

præbendatum,& religiosum peccare mortaliter,non autem ordinatum ad suum patrimonium.

CONCLVSIO.

SI ex causa rationabili,vt, iusto impedimento interueniente, hæc mutatio fiat,non erit peccatum.Ratio est:quia dicere hoc officium,vel illud non est in præcepto, cùm diuersi diuersa dicant officia.vt constat d.1.Can.in die.

Hinc si ex inaduertentia,vel propter maiorem commoditatem, vel propterea quòd officium,quod loco alterius,recitat, memoria retinet, officij mutatio fiat, vel nullum,vel veniale duntaxat erit peccatum. APPEN.1.

Hinc,qui in fraudem,ita soluit horas, vt breuiùs se expediat, peccabit venialiter,& grauiter, verum non mortaliter: & ratio vtriusque appendicis est,quę habetur in conclusione,scilicet,quoniam determinatum officium non est sub præcepto. APPEN.2.

Vndecima diffi.Debet ne esse determinatus,& destinatus locus ad dictas horas psallendas?

Alex.4.p.q. 94.m.2.& S. Th. vbi supr. ar.12.

CONCLVSIO.

DECET omnino esse loca destinata, & consecrata ad dictas horas publicè soluendas:deffinita est in Con.Gangren. ca. 5. Et ratio est:quia si reliquis publicis actib.sunt propria loca signata, vt forum Iudicibus, Senatus Consiliariis, literis exercendis scholæ:cur oblatione horarum sacrarum locus sacer non erit: vnde Deus templũ sibi Hierosolymis ædificari præcepit,quod Christus domum orationis vocauit:& habetur in Clem.graui.de celebrat. Miss.

Soto loco citato ar.4.Silu. & Nau. vbi sup.c.5. 1.Paral.c.28. Matth.21.

Notanter dicitur in conclusione,Publicas: quia horis priuatis non est locus præscriptus,vt supradiximus:esset tamen multò melius in templo, si commodè fieri posset,quam alibi illas persoluere:præsertim hoc competit curis animarum villarum, vbi sanctissimum Eucharistiæ sacramentum est,aut in locis decentibus,& semotis,vbi vix impedimentum orationi, & attentioni contrarium se se offerre posset.

Hac conclusione euellitur hæresis Vvitcleffistarum,& aliorum hæreticorum,qui templa abominabantur.lege Cast. vbi sup.ver. Templum. *Hæresis.*

Ric.vbi supr. ar.4.q.2.

Duodecima diffi. Conueniat ne Ecclesiæ decori vt horæ Canonicæ Psalmi, & Hymni alto cantu psallantur?

CONCLVSIO.

Soto ar.2. vbi sup.

CONGRVIT quidem,& maximè decorum est, vt horæ Canonicæ,hymnique, & psalmi, quatenus laudes Dei sunt, alto cantu persoluantur.hæc conclusio probatur variis vtriusque testamenti authoritatibus,ex quib.perspicuum fit,hanc psallendi horas Canonicas cõsuetudinem vetustissimam esse: vnde Psaltes: Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ in loco peregrinationis meæ.& ad id psalterium cum cithara componebat:& psallendo.1. Reg.16.dæmones fugabat:& in domo Dei.1.Paralip.23. Quatuor millia psallentes constituit,canentes Domino in psalmis:& alibi omnes Dei sanctos admonet,vt hymnis,& canticis, &c. Deum laudent,& Angeli pastoribus,nato Christo Domino,cantãtes intonuerũt Gloria in excelsis Deo,&c.Apoc.4.Sancta animalia clamabant dicentia,Sanctus,Sanctus,&c.& ad Colossen.3. adhortatur,vt Deum cantando laudemus: cantus enim maximam habet vim ad excitandam deuotionem nostram, & eleuandam mentem nostram in Deum.

Psal.118. 1.Reg.16. 1. Paralip.23 Psal.145. Luc. 2. Apoc.4. Ad Coloss. 3.

Hæresis. D. Augustin. lib.9. conf. c. 7. & lib.10.c. 33. & Vuald. tomo.5.c. 16. & Cast.ver. Hora canonica.

Hac conclusione confutatur hæresis Arrianorum, & Vvitclessist.qui cantus Ecclesiæ irridebant.lege D.Aug.& Castrum.

De attentione verò in horis Canonicis habenda suprà egimus in hac materia.Præterea,quando teneantur,horas Canonicas prætermittentes,ad restitutionem fructuum,habes in 2. p.florum in q. quando clerici teneantur ad restitutionem.

FLORES TRACTATVS DE IEIVNIO.

HACTENVS de oratione,nunc de ieiunio, quo homo ordinatur ad seipsum,verba faciamus:& pro toto hoc tract. lege Alex.Alen. in 4.p. q. 97. & aliquot sequentibus, S.Tho.2.2.q. 147.Scholasticos.d.15.& 16.in 4.Ric.d.15.arti.2.Med.tract. 4. de eodem ieiunio,Naua.in Manuali c.21,Summistas verb. ieiunium.

QVÆS

QVÆSTIO I.

De definitione, & qualitate ieiunij.

Alex. q. 17. & 98. S. Th. artic. 1. & 2. Med. q. 1. & pen. & reliqui vbi supr.

METHODVM, quam seruauimus in tract. de oratione, quoad fieri poterit, hic sequemur. Præponantur igitur diuisiones, ad difinitionis ieiunij, & totius tract. maiorem intelligentiam.

PROPOSITIO I.

IEIVNIVM trifariam dicitur. Primò abstinentia à p. M. Isaiæ 58. Hoc est ieiunium, quod elegi: dissolue colligationes impietatis. Secundò abstinentia à gaudio corporali, & voluptate. Tob. 3. Nunquam cum ludentibus miscui me. Tertiò abstinentia à cibo corporali. Psal. Ieiua mea infirmata sunt à ieiunio. Alex. est q. 97. m. 2. art. 3.

Isaiæ 58.

Tob. 3.

Psal. 108.

PROPOSITIO II.

IEIVNIVM, quod est abstinentia à cibo, vel fit propter immunditiam cauendam, vel propter infirmitatem corporis declinandam, & pertinet ad medicinam: vel propter concupiscentiam refrenandam, & hoc est virtutis temperantiæ, & hoc ieiuniũ tertio modo factum referri possit ad legem rationis, & ad legem Diuinam, & ad legem Ecclesiasticam: lex secunda superaddit primæ, & tertia lex primæ, & secundæ: instructi lege rationis. Olim Philosophi sensualitatem refrenabant, & medium in cibo, & potu inueniebant. Lex Diuina docet insuper abstinendum esse, & ieiunandum, vt mens liberiùs, & expeditiùs, ad diuina contemplanda eleuetur. Lex autem Ecclesiastica, quæ per pœnitentiæ sacramentum hominem spiritualiter sanat, imponit etiam secundum peccata diuersa: & secundum, quod magis expedire videtur, vni abstinẽtiam vini, alteri carnium, &c. hæc est Alex. q. 98. m. 1.

PROPOSITIO III.

IEIVNIVM dupliciter sumitur: vel generaliter, vel specialiter: rursus generaliter duobus modis. Primo pro abstinentia ab omni peccato: vide cap. ieiunium. de consec. d. 5. & gl. super locum Matth. cap. 17. Hoc genus dæmoniorum, &c. Secundo generaliter, vt est abstinentia à cibo simpliciter, non cõtrahendo ad tale tempus, vel ad talem cibum. Primo modo est actus omnis virtutis vel pertinet ad omnem virtutẽ. Secundo modo est generaliter omnis

virtutis, qua regitur os, & gubernatur: & ita cõuenit illi diffinitio Isido. qua dicitur, Parcimonia victus, abstinentiáque ciborum. Alexan. est q. 98. art. 3. §. 1.

PROPOSITIO III.

IEIVNIVM specialiter sumptum, quod est abstinentia à cibo, aliquo modo, & quantum ad tempus determinatum, quod dicitur Ecclesiæ ieiunium, tribus modis accipitur: quia vel est assumptum, vt quando aliquis voluntariè ieiunat: vel est inuictum, vt quod imponitur pœnitenti in satisfactionem à confessore: vel est indictum, siue institutum ab Ecclesia, vt ieiunium quadragesimale, quatuor temporum, &c. hæc quoque est Alexand. quæst. 102. m. 2. art. 1.

PROPOSITIO V.

IEIVNIVM tripliciter, dicitur. Primum ieiunium naturæ, siue ieiunium ieiunij vt Alex. & S. Tho. docent, hoc est abstinentia ab omni cibo, & potu: ita vt nihil cibi, vel potus in stomachũ intret: & istud ieiuniũ non est actus virtutis: quia est pura negatio: & est necessarium ad sumendam Eucharistiam: ita, vt si aliquid ingrediatur, licet statim foras emittatur, non licet celebrare, vt Alex. Alen. q. 104. m. 1. artic. 4. docet. Secundo modo sumitur, quatenus est actus virtutis temperantiæ, & dicitur abstinentia à cibo, & potu, secundum regulam temperantiæ, quæ in mediocritate consistit: ita vt homo in comedendo, & bibendo, neque ab eo, quod naturæ necessarium est deficiat, nec notabiliter excedat, sed id sumat, quod ad vitam, & debitam corporis valetudinem cõuenerit. Tertio prout est institutum ab Ecclesia lege Alex. q. 97. m. 2. artic. 2. & q. 104. m. 1. art. 3. & 4. & S. Thom. art. 1. ad vltimum. Ricar. q. 2. Medina. q. 1. vbi suprà: vide etiam supra q. de suscipientibus Eucharistiam art. 6.

PROPOSITIO VI.

ALITER etiam diuidi solet ieiuniũ, licet sub alijs diuisionibus comprehẽdatur, in naturale, & morale; primum importat subtractionẽ alimenti necessarij ad vitam, vel valetudinem animaliũ: & hoc potius habet rationẽ pœnæ corporis, quam virtutis animi: vnde non solum homini, verũ & brutis potest conuenire: & huius disputatio potius ad Physicos, quàm ad Theologos pertinet: vide aliquos effectus huius apud Cicer. in fine lib. de Senectute, &

Cicer.

te, & Arist. 37. sectione in problematibus. Ieiunium morale est voluntaria, & secundum rationem subtractio alimenti: quod aliàs erat subiecto proportionatum. *Arist.*

PROPOSITIO VII.

Hoc rursus est duplex: vnum, quod ratio naturalis, aut lumen diuinum singulis præscribit secundum euentus occurrentes: alterum, quod secundum communem legem omnibus constituitur, vt sunt Ecclesiæ ieiunia: & in præsentia de vtroque disserimus: quoniam opus à lege humana præceptum ad eandem pertinet speciē, sicut opus naturæ consentaneum circa eandem materiam: leges namque humanæ, quemadmodum & artes naturam, ita etiā supra leges constitutas ductu rationis aliquando homines operantur.

PROPOSITIO VIII.

IEIVNIVM est triplex. Primum abstinētia à peccato, de quo. c. ieiunium. de cōsecr. d. 5. & soluitur per quodcumque peccatum mortale. Secundum est actus virtutis abstinentiæ, de quo c. fit tibi. eadem dist. & soluitur per gulam, quando est peccatum mortale. Tertium est ieiunium Ecclesiæ. hæc diuisio est Ricar. q. 6. vbi suprà, & coincidit cum aliis diuisionibus. Iis positis propositionibus, quibus argumenta etiam in contrarium soluentur, restat diffiniamus ieiunium Ecclesiæ, de quo instituta præsens disputatio: & prætermissis variis Doctorum descriptionibus, de quibus Alex. Alen. & alij vbi suprà, sequentem amplectemur.

CONCLVSIO.

IEIVNIVM est abstinentia à cibo secundum formam ab Ecclesia traditam: in hac diffinitione genus est abstinentia: nā vt ex diuisionibus constat, multo latius quàm ieiunium Ecclesiæ patet: reliqua pars locum differentiæ tenet. illustro definitionē exēplo: nam hic modus præstantissimus est declarandi definitiones. Medicus, v. g. cùm infirmum febri acuta laborantē curādum suscipit, quia nocte præterita ingurgitauit se, continuò illi abstinentiam, quæ dieta vulgo, appellatur, indicit, præcipiens, ne comedat cibos citra delectam, sed tales duntaxat, & tali hora, & non antea, & semel tantùm: verùm si noctu febri, vel calore vrgeatur, poterit, inquit, lactucam coctam comedere, & cum illa sobriè bibere. Ita quoque mater nostra sancta Ecclesia Romana Catholica, cælestis medici Christi IESV sponsa, videns, quasi ex adipe, prodire homi- *Alex. q. 98. m. 3. art. 2. & 3.* *Psal. 72.*

minum iniquitates, induxit, instituitque abstinentiam, ceu dietam, præcipiens, sub pœna mortis æternæ, ne carnes, &c. manducent, & non nisi tali hora, & semel in die comedant: quòd si calore fatigentur, vt collationem faciant permittit: & hæc est forma, siue regula ab Ecclesia tradita, & in diffinitione posita. Cæterum cùm sequentes quæstiones ad maiorem huius diffinitionis declarationem, proponantur, ad illas properemus.

Alex.q.98. m.3.ar.1.

Prima diffi. Est ne tale ieiunium bonum?

CONCLVSIO.

EST non modo bonum, verùm optimum. Definita est in Cõc. Ganguens. vbi anathematizantur contemnentes Ecclesiæ ieiunia, & in aliis Conciliis, vbi ieiunia commendantur, tanquam bona: & Ecclesia in iis quę sunt fidei, & morum errare non potest. lege Can. non mediocriter. de consecr. d. 5. & Castro verbo ieiunium contra hæreses.

Secunda diffi. Est ne ieiunium ab intrinseco bonum, & laudabile?

CONCLVSIO.

IEIVNIVM ab intrinseco habet, quòd sit bonum opus, & honestum, etiam si ad extrinsecum finem alterius non ordinetur. Ratio est: quoniam ieiunium ex natura sua habet reprimere concupiscentias inferioris appetitus, & reddere animi tranquillitatẽ à perturbationibus: quod est intrinsecè bonum, & non mendicatum ad extra: quare est intrinsecè bonum, licet ab aliis virtutibus imperetur, & ad finem cuiuscunque virtutis possit referri: atque etiã ad temporalia bona quatenus spirituali saluti sunt necessaria: vt patet exemplo Dauidis, qui pro salute paruuli ægrotãtis ieiunauit: & Iudith, & Esther, quæ pro liberatione populi ieiunauerunt: nam virtutes omnes, tanquam membra corporis se se iuuant: & ideo opus vnius virtutis potest imperari ab alia, licet aliquando sit virtus inferior, quæ imperat: sed de iis infrà.

2.Reg.12. Iudith.8. Esther.c.4.

Tertia

Tertia diffi. Est bonum simpliciter, & principale? *Ale. ibi. ar. 2.*

CONCLVSIO.

PROPRIE, & per se sumptum, non est bonum simpliciter, siue principale, sed medium inter bonum simpliciter, & simpliciter malum. Ratio est: propterea quòd potest finibus diuersis, & quibusdam circunstantiis deprauari, & ex consequẽti quibusdam priuari circunstantiis, quæ ad hoc, vt aliquid sit bonum simpliciter, & principale, desiderantur: quare, cùm sit bonum, & non simpliciter & erit medium inter bonum simpliciter, & simpliciter, malum.

Quarta diffi. Est ne virtus, an virtutis actus? *Alex. Alen. art 3. q. 1. & reliqui vbi supr. q. pen. Med.*

RELEGENDA est propositio suprà in principio posita, quę est quinta.

CONCLVSIO.

IEIVNIVM Ecclesiæ est virtutis actus. Patet. 2. ad Corint. 6. vbi inter actus aliarum virtutum connumeratur: dicit enim Apostolus, In ieiuniis multis, in scientia, in castitate, &c. & Daniel. ca. 10. Panem desiderabilẽ nõ comedi: vbi à pane abstinuisse dicitur esse virtutis actus: tum etiã quia fit modo debito, & propter debitum finem, quæ actũ studiosum reddunt: & vt noster Alexan. ibidẽ docet, nulla virtus secundum habitũ est in præcepto, sed potiùs secundum actum: atque ita cùm de ieiunio sit præceptum, vt infrà dicitur, erit non virtus, sed virtutis actus. lege Caie. ar. 2. S. Tho. *2. Ad Cor. 6.* *Daniel. 10.*

Quinta diffi. Ieiunium cuius virtutis est actus? *Alex. §. 2. & alij vbi sup.*

CONCLVSIO.

IEIVNIVM est actus virtutis temperantiæ. Ratio est: quia abstinere est actus temperantiæ, & ieiunium: vt ex difinitione eius constat, abstinentia est: omnes enim virtutes, quę generandi, & nutriendi facultatem regunt, & gubernant, ad temperantiam rediguntur.

Sexta diffic, Ieiunium potest ne èsse multarum virtutum actus

S.Tho.art.2. vbi su.q.100. Ale.q.4.ar.3

CONCLVSIO.

IEIVNIVM, diuersimodè consideratum, potest esse, & est diuersarum virtutum actus. Ratio est: propterea quòd idem actus potest esse diuersarum virtutum, quatenus ad illarum fines ordinatur: vnde ieiuniũ, si vt in proxima conclusione accipiatur, actus tẽperantiæ est: deinde, si vt per illud præceptum Ecclesiæ adimpletur, sumatur, actus obedientiæ est: si vt illo diuinæ iustitiæ pro pœna peccatis debita satisfacimus, consideretur, actus iustitiæ est: si vt ordinatur contra radicem inclinãtem ad peccatum, capiatur, actus pœnæ est, quatenus pœna est virtus, ordinans liberum arbitrium ad resistendum: & est actus fortitudinis, vt per illud debellantur vitia: & charitatis actus, quatenus per illud adhibetur medicina corpori, quod est charitatis opus.

Nota ad qualitatem ieiunij dignoscẽdam diuersis intẽtionibus ieiunari, vnde versus, Abstinet, æger, egens, cupidus, gula, simia, virtus: Æger, vel quia non potest comedere, vel propter medicinã: Egens, quia non habet: Cupidus verò ne expendat: Gula, vt postea auidiùs comedat: Simia, idest hypocrita, vt laudetur: Virtus, idest studiosus, vt mereatur.

Aug. vbi su.

Alex. Alẽ. q. 101. S. Th. ar. 1. Ric. q. 3. vbi supr.

QVÆSTIO II.

Ieiunium est ne vtile, & efficax?

CONCLVSIO.

IEIVNIVM maximæ vtilitatis est: ex eo enim innumerę emanant vtilitates: cùm per illud vitia comprimãtur, mens eleuetur, virtutes concedat, & præmia Deus, vt S. Greg. in præfatione quadragesimæ docuit: etsi volueris populum amore ieiunij accendere, enumeratis infinitis pene vtilitatibus. lege Doct. modò citatos, & Castro verbo ieiunium, contra hæreses. Lege Græcos, & Latinos patres, qui de vtilitate ieiunij copiosissimè disputant. Basiliũ tom. 2. concione. 1. & 2. de ieiunio. Ambr. to. 4. de Hęlia, & ieiunio per totum. D. Hiero. tom. 2. lib. 2. circa finem. Chrys. tom. 1. homil. 1. in Gen. & tomo 5. homil. 18. & 73. ad populum.

Gregor.

B. Aug.

B.Auguſt.tom.9.tract. de vtilitate ieiunij, & in 10. inter ſermones de tempore.Leon.Papam ſerm.4.de ieiunio.& D.Gregor.homil. 1.Dom.in 40. & cõcordantias Bibliæ verbo ieiunare,& ieiunium: & inuenies facilè loca,in quibus quanta Moyſi, & Heliæ, & alijs ſeruis ſuis,& Niniuitis,medio ieiunio, Deus pro ſua miſericordia conceſſerit, continentur.

Prima diffic. Sit ne ieiunium meritorium? *Alex. Alen. q.101.m.1.*

MEMENTO propoſitionis quartæ in prima quæſt. poſitæ ad ſequentes difficultates.

CONCLVSIO.

IEIVNIVM charitate informatum, & debitis circunſtantijs munitum,eſt meritorium.Et ratio eſt:illud,cui debetur præmium, eſt meritorium,& tali ieiunio debetur præmium,Matth.cap.6. Tu autem,cùm ieiunas,& c.Pater tuus,qui videt in abſcondito,reddet tibi.Virtus etiam eſt meritoria,& ieiunium,cum ſit virtutis actus, vt ſupradictum eſt erit meritorum. *Matth.c.6.*

Secunda diffic. Ieiunium eſt ne ſatisfactorium? *Alex. Alen. m.2.art.1.*

CONCLVSIO.

IEIVNIVM ex charitate, & in charitate factum, eſt ſatisfactorium. Probatur: quia per illud peccata diluuntur, & non quoad culpam,ergo quoad pœnam. Secundò quia eſt pars ſatisfactionis, ſicut oratio: & eleemoſyna: & tertio quoniam ex natura ſua eſt pœnale,quamuis ex feruore charitatis, vel ex complexione, vel aſſuefactione, & frequentatione, vel alia occaſione fiat delectabile.

Tertia diffic.Vtrùm ieiunium iniunctum à Sacerdote ſit ſatisfactorium?

CONCLVSIO.

TALE ieiunium eſt propriè, & realiter, & ſacramẽtaliter ſatisfactorium. Ratio eſt,quoniam eſt pars ſatisfactionis:aliter enim Eccleſia deciperet pœnitentes: & licet contra voluntatem

natura

naturalem esse videatur, non tamen est contra voluntatem rationis, quæ facit esse meritorium.

Alex. art. 3. *Quarta diffic. Vtrùm ieiunium indictum, siue institutum ab Ecclesia sit satisfactorium?*

CONCLVSIO.

IEIVNIVM, ritè factum in charitate est secundum fidem satisfactorium, & Deo acceptum. Patet authoritate Ecclesiæ, quæ in quadam oratione (& est D. Greg.) ait Concede, vt hoc solemne ieiunium, quod animabus, corporibúsque curandis salubriter institutum est, deuoto seruitio celebremus: quare cùm sit institutum ad salutem animarum, erit satisfactorium, atque etiam cum sit pœnale, & charitate informatum, quæ duo sunt satis, vt opus satisfactorium esse dicatur, & Deo acceptum.

Huc accedit, quòd Trident. Conc. Sess. 14. Can. 13. damnat eos, qui negant ieiunium, & alia opera pœnalia non esse apud Deum vtilia. & in Sess. vltima circa fin. præcepit, vt Prælati sedulò doceant plebem doctrinam de ieiunio, & abstinentijs iuxta morem Ecclesiæ Rom. & Patrum traditiones.

Alex. Alen. art. 4. *Quinta diffic. An ieiunium assumptum sit satisfactorium?*

CONCLVSIO.

TALE ieiunium est satisfactorium, si in charitate fiat, non sacramentaliter, sed realiter: saltem præcedente contritione, & confessione, non iniuncta satisfactione, vel ex indiscretione, siue negligentia, vel incuria Sacerdotis. Ratio est: propterea quòd est opus pœnale, charitate informatum.

APPEN. Hinc confessarij deberent semper pœnitentibus bona opera, quæ sunt facturi, & mala quę pariter sunt passuri, in satisfactionem imponere.

Sexta

Sexta diffi. Ieiunium factum in peccato mortali est ne alicuius virtutis, & efficaciæ?

CONCLVSIO.

TALE ieiunium est aliquo modo vtile, & efficax. Patet : quia prodest ad obedientiam mandati, si est præceptum ab Ecclesia, vel ex toto, vel ex iuramento: prodest etiam ad macerationem carnis, & tandem ad omnia alia, ad quæ valent opera extra charitatem facta.

Ex hac quæst. conuincitur ineptissimus Vvaldensis error, & Iouiniani, quem instaurarunt Vvitclefistæ, & Lutherani, asserentes ieiunium nullius esse meriti apud Deum, quem, eruditissimè Castro, vt solet, destruit. lege illum verbo, Ieiunium. hæresi prima. *Hæresis.*

QVÆSTIO III.

De institutione ieiunij.

FINIETVR q. aliquibus difficultatibus enodatis. lege 1. 2. & 3. propositionem in prima q. positam. *Alexan. Alē. q. 100. Medina. q. 2. vbi supr. Ale. Alen. m. 1.*

Prima diffi. Ieiunium in genere conuenienter ne institutum fuit?

CONCLVSIO.

GENERALE ieiunium debuit institui. Ratio est: quia sicut omnes in Adam peccauerunt, omnes punientur: & sicut per gulam, quodammodo auersi sunt à Deo, & à paradiso expulsi, ita per ieiunium decuit: & vt Deo reconciliari mererentur, & ad paradisum, à quo fuerunt eiecti, reuocarentur. hæc D. Aug. contra Iulianum. *Rom. 3.* *B. August.*

Hinc fuerunt in lege veteri ieiunia inter alias causas, ad expiationem peccatorum, & vt Deo reconciliarentur, instituta. APPEN.

Secunda diffi. An sit quadragesimale ieiunium ab Ecclesia institutum? *Doct. vbi su. cast. ver. ieiuniū. hæresi 2.*

IEIVNIVM quatuor temporum, & vigiliarum Apostolorum, & solennitatum Ecclesiæ, fuisse ab ipsa Ecclesia institutum,

tũ ſicut alia particularia ieiunia ſunt à Prælatis Eccleſiæ inſtituta, & approbata, dubitat nemo. De ieiunio autem quadrageſimali ſunt duæ opiniones. Prima tenet eſſe de iure diuino, & à Deo inſtitutum. Secunda eſſe de iure humano duntaxat, defendit.

CONCLVSIO.

IEIVNIVM quadrageſimale eo modo, quo ab Eccleſia ſeruatur, nec fuit à Chriſto inſtitutum, neque ab eo iuſſum, ſed ab hominibus: atque ita non eſt de iure diuino, ſed de humano dũtaxat. Probatur: quoniam Chriſtus in lege Euangelica nec verbo illud inſtituit, quia non induxit diſcretionem amborum, cùm diſcipulis, *Luc.10.* Luc.c.10. dixerit: In quamcunque ciuitatem introieritis, quæcũq; appoſita fuerint vobis, comedite: neque facto illam præcepit: nam ieiunium quadraginta dierum Chriſti, potius quadragenaria dicta, quam Eccleſiaſticum ieiunium quadragenarium appellandum eſt. *Matth.c.4.* Chriſtus enim nec tẽpus talis ieiunij, nec modum, neque cibos inſtituit: ſtatim enim poſt baptiſmum in deſertum ſeceſsit, & illic ieiunauit, Chriſtus nullum diem à ieiunio excepit in illo quadragenario numero, Eccleſiæ verò dies dominicos excipit: Chriſtus tunc ſemel, nec pluries comedit, neque bibit. In Eccleſia verò vna refectio tantùm eſt conceſſa, & in potatione nulla eſt limitatio: quare cùm nec verbo, neque facto hoc ieiunium inſtituerit, ab Eccleſia inſtitutum erit.

Doct.ibid. *Tertia diffi. Quando hoc Quadrageſimale ieiunium fuit inſtitutum?*

CONCLVSIO.

IN primitiua Eccleſia tempore Apoſtolorum. Putandum enim eſt Apoſtolos ad imitationem ieiunij Chriſti, ieiunium Eccleſiaſticum inſtituiſſe, & ſub præcepto tradidiſſe, & quando, & quo- *Ignat. Hiero.* modo eſſet quadrageſima ieiunanda. hæc concluſio probatur authoritate Ignatij Apoſtolis contemporanei, & Hiero. ad Marcellam, dicentis: Nos vnam quadrageſimam ſecundũ traditionem Apoſtolorum toto anno, tempore cõgruo, ieiunamus: & Theophili Alexandrini, qui ita ait: Habemus quadrageſimam ab Apoſtolis inſtitutam, & ordinatam.

Quarta

Quarta diffic. Debuit ne tale ieiunium tempore gratiæ institui? *Alex. Alen. m.2.*

CONCLVSIO.

DEBVIT, & conuenientissimè tempore gratiæ institutum est. Ratio est: propterea quòd cõuenientissimum fuit, vt hoc tempore gratiæ medicina institueretur, quæ à peccatis præteritis purgaret, & à futuris præseruaret: tale est hoc ieiunium, cùm per illud vitia comprimantur, & mens eleuetur, &c.

Quinta diffic. Debuit ne institui, vt certis temporibus, & non semper exerceretur? *Alex. Alen. m.3.art.1.*

CONCLVSIO.

DEBVIT hoc ieiunium interpollatum, & non continuum: determinatum, & non perpetuum institui. Ratio est: quia continuum, & perpetuum ieiunium fragilitas, & debilitas humana sustinere non potuisset: & discrimini exponeretur, & fastidio afflictionis nimis fatigaretur, & impotentia induceretur, & ieiunandi deuotio periret.

Sexta diffic. Vtrùm Quadragesimale ieiunium debuit tempore veris institui? *Alex. Alen. ar.2.vbi sup.*

CONCLVSIO.

CONVENIENTER, & competenter fuit tempore veris institutum. Ratio est: quia homo hoc tempore peccauit: & hoc etiam tempore maximè insurgunt, & inualescunt carnales motus, in quorum remedium fuit ieiunium institutum.

Septima diffic. Debuit ne esse numerus dierum dicti ieiunij quadragenarius? *Alex. Alen. art.3. S.Tho. ar.5. vbi sup.*

CONCLVSIO.

CONVENIENTER fuit tale ieiunium numero quadraginta dierum institutum: ita enim figuratus fuit numerus hic, quando data fuit lex Moysi, qui diebus quadraginta ieiunauit: & quando Helias totidem diebus ieiunauit, quem etiam numerum Christus Dominus suo sancto ieiunio consecrauit. *Exod.34. & Deut.cap.10. 1.Reg.19. Matth.c.4.*

DV-

DVBIVM I.

Alex. Alen. m.4.ar.1. & S.Thom. vbi suprà.

Cur fuerunt ieiunia quatuor temporum instituta?

RESPONDEO, Ieiunia quatuor temporum fuerunt instituta ad purgationē offensarum, quæ in quatuor quadris anni, siue quartis, committuntur: vel vt alij sentiunt, ad solutionem primitiarum dist.76.cap.statuimus.

DVBIVM II.

Sunt hæc ieiunia mœroris, an exultationis?

RESPONDEO, Mœroris sunt ieiunia: quia vt modò diximus, ad expiationem offensarum sunt instituta.

DVBIVM III.

Cur feria 4.6. & Sabbato fuerunt instituta?

RESPONDEO, Habito respectu ad passionem Christi, vnde pœnitentia habet virtutem, conuenientissimè ijs diebus instituta sunt: feria quarta, quia tunc Iudæi Christi perditionem moliebantur: feria sexta, propter Christi crucifixionem, & mortem: & Sabbatho, quia tunc quieuit in sepulchro: feria autem quinta propter eius triumphantem ascensionem, & Eucharistiæ institutionem, & die Dominica propter glorioſissimam resurrectionem, non ieiunatur tunc, neque in Dominicis quadragesimæ, neque per annum, vt sequenti quæst.dicetur.

Nota à Deo instituta fuisse Iudæis ieiunia quatuor temporum, verùm non eisdem mensibus nec ob easdem causas, quibus fuerunt nostra ab Ecclesia instituta. Illi enim mense Iulio, Augusto, Octobri, & Ianuario, sua ieiunia celebrabant: Ecclesia verò mense Martio, Iunio, Septembri & Decembri hæc celebrat ieiunia. Illi propter pestem, & alios casus aduersos, qui illis accidebant ieiunabant: nos verò alias ob causas, vt dubio primo patet.

QVÆS

QVÆSTIO IIII.

Vtrùm ieiunium sit sub præcepto obligante ad mortale?

Alex. Alen. q. 102. m. 4. S. Tho. ar. 3. Ric. q. 3. Cast. hære. 2. ver. ieiuni. Medi. q. 7. Nauar. & alij vbi supra.

PRIMVM lege propositionem 5. in princ. positam. de ieiunio naturæ, &c.

Secundò nota cum Alex. nostro, ibidem duplex esse præceptum, naturæ, scilicet, & disciplinæ. Primum est ex instinctu naturæ, & animæ rationali impressum, de quo Matth. 7. Omnia, quæcunque vultis, vt faciant vobis homines, ea & vos facite illis. Et eius negatiuum, quæ non vultis fieri vobis, &c. vt Tob. 4. Quod ab alio oderis fieri tibi, vide tu ne aliquando alteri facias. Secundum est illud Gen. 2. De ligno scientiæ boni, & mali, &c. & huiusmodi præcepta non sunt naturaliter animæ impressa, nec ex instinctu naturæ, sed ex authoritate præcipientis adimplenda.

Matth. 7. *Tob. 4.* *Gen. 2.*

Duæ sunt opiniones. Vna Caieta. quem sequuti sunt alij, qui videntur ad id declinare, vt dicant non esse peccatum mortale, non seruare præceptum ieiunij, nisi ex contemptu omittatur: quia in iure, inquiunt, respectu ieiunij Ecclesiastici nullum verbum præceptiuum ponitur. Altera & opposita opinio est communis.

CONCLVSIO.

IEIVNIVM Ecclesiasticum est sub præcepto obligante ad mortale peccatum, & probatur. Propterea quod decreta Ecclesiæ, etiam si formaliter verbis præceptiuis non vtantur, vtuntur tamen verbis eisdem æquipollentibus: quod apertissimè constat Can. non licet. & Can. non oportet. de consec. dist. 8. vbi verba, non licet, non oportet necessitatem importare videntur, &c. quadragesima. de consec. d. 5. vbi clarè significatur, præceptum de ieiunio esse necessariò seruandum. Et Clemens in Cle. exigui. loquens de ijs, quæ sub pœna peccati mortalis obligant, dicit Minores fratres non Deo obligari propter ieiunia regulæ à ieiunijs Ecclesiasticis, quæ cæteri Christiani seruare tenentur.

Hinc fuit error dicentium. Ecclesiam non posse homines ad ieiunium obligare, sed potius liberũ esse cuique, cùm voluerit ieiunare. lege Castro vbi suprà. hæresi 2. *Hæresis.*

Syluest. ver. ieiunii. Med. q. 4. à fin. & Nau. & Ric. q. 8. vbi sup.

Primæ diffic. Quibus diebus est tale ieiunium Ecclesiasticum sub præcepto?

CONCLVSIO.

DIES, quibus hoc ieiunium obseruandum est, vel in iure continentur, vel ex generali fidelium consuetudine colliguntur, hæc conclusio inductione probatur. Et primo de ieiunio quadragesimæ, & quatuor temporum constat ex proximè dictis. Ieiunium vigiliæ, Pentec. quidam ex cap. de ieiunio dist. 76. quidam verò ex generali cõsuetudine haberi tenent: ieiunium vigiliæ natiuitatis Domini. Et assumptionis Virginis Mariæ habetur cap. 1. extra eo. in vigilia Io. Baptistæ, Laurentij, & omnium Sanctorum esse ieiunandum communis consuetudo docet. de ieiunio vigiliarum omnium Apostolorũ, demptis vigilijs Philippi, & Iacobi, & Ioannis Euangelistæ, constat ex cap. consilium nostrum. extra eod. De ieiunio aduentus non extat Ecclesiæ præceptum, sed cõsilium: vt communis opinio docet: idem tenetur de ieiunio rogationum, vt cap. rogationes. de cons. d 3. & de 4. & 6. feria, & de omnibus Sabbathis, vt in cap. ieiunio, & in c. Sabbatho ead. d. videre licet.

Doctor. & Med. q. 4. à fi. vbi suprà.

Secunda diffic. Est ne alijs diebus, præter iam dictos, sub præcepto ieiunandum?

CONCLVSIO I.

SVNT alij quoque dies consuetudine introducti, quibus est sub pœna peccati mortalis ieiunandum. Et ratio est: quia minorem locum, & vim consuetudo non habet, quam ius. Cæterùm cùm consuetudo in diuersis regnis, religionibus, diœcesibus, & locis, diuersa sit, non potest de hoc ieiunio generalis regula tradi, sed recurrendum est ad patriæ, vel loci consuetudinem, quam seruare tenentur omnes illius loci, siue diœcesis habitatores, &c. vbi talis consuetudo viget. Lege c. cõsuetudo dist. 1. & cap. Ecclesiasticarum, & cap. ijs rebus. dist. 11.

APPEN. 1. Hinc peregrini transeuntes, & reliqui, qui non animo habitandi in illum locum veniunt, non tenentur illud ieiunium obseruare: quia, sicut non ligantur legibus illius loci, neque eiusdem consuetudinibus astringuntur, dempta tamen scandali occasione, vel

alia

alia vrgente neceſsitate: nam ea interueniente obligarentur tales ad ieiunium: quoniam ſi ſcandalizat fratrem meum, &c. *1. Cor. 8.*

Hinc conſuetudo ſecularium non ligat clericos, nec clericorum conſuetudo religioſos, nec conſuetudo loci vniuerſitatem, nec è contra quia ſunt diuerſi ſtatus, & diuerſis ſtatutis, & legibus, & conſuetudinibus, gubernantur: niſi vt dixi, ratio euitandi ſcandalum oppoſitum exigeret. APPEN. 2.

CONCLVSIO II.

EST quoque ieiunandum, quando aliquis vouit, vel iurauit ieiunare. Ratio eſt: quia redditio voti, & iuramenti eſt in præcepto: idem iudicium eſt de ieiunio à confeſſore iniuncto: vide in 2. p. flor. q. de clau.

Tertia diffi. Eſt ne licitum diebus Dominicis ieiunare? *Ale. Alen. q. 100. m. 4. ar. 2. Med. q. 4. à fi. S. Th. vbi ſupr.*

CIRCA hanc difficultatem, quidam partem negantem, alij verò aientem tuentur.

CONCLVSIO I.

DIEBVS Dominicis, nec in quadrageſima, neque extra, licet ieiunare. Definita eſt à Melchiade Papa. de conſe. d. 3. c. ieiunium: vbi prohibetur in dieb. dominicis ieiunare. & c. quadrageſima. de conſec. d. 5. Nam ſi apud Eſdrã. cum eſſet tunc tẽpus vmbræ, in diebus, qui dies Domini vocabãtur, nõ erat licitũ ieiunare: dicitenim tex. Nolite lugere, ſed comedite pinguia: quantò minus hoc tempore gratiæ, & veritatis in diebus Dominicis, propter glorioſiſsimam Chriſti reſurrectionem, integrum erit ieiunare. *Eſdræ. 2. c. 8.*

Nota hanc concluſionem eſſe definitam in Con. Gangren. & Cæſar Auguſt. & alibi contra quoſdam hæreticos, qui non credebant Chriſti IESV reſurrectionem: & videntes Catholicos eius cauſa Dominicam diẽ celebrare, odio reſurrectionis moti, & in cõtemptum diei Dominici, eodem die ieiunabãt: & ideo Eccleſia ſtatuit, ne Catholici tali die ieiunarẽt, vt hęreticorum, & Catholicorum ieiunia diſtinguerentur: atque ita, vigente illa hęreſi, habuit vim Eccleſiæ decretum, & hodie propter eandem cauſam eſſet illicitum ieiunare: quia ſuperſtitioſum, & hæreticum. *Hæreſis.*

CONCLVSIO II.

LICET tamen iis dieb. ieiunare ex deuotione, vel ad reprimẽdam carnẽ, vel propter ſalutem corporalem, ſeu aliã iuſtã cauſam.

Patet: quia tale ieiunium de se non est illicitum, nec secundum se prohibitum, sed propter causam modo dictam. & constat conclusio etiam ex decreto B. Hieron. & refertur. c. vtinam. dist. 76. vbi ita legitur: Vtinam omni tẽpore ieiunare possemus, sicut Apostolos ieiunasse etiam in dieb. Dominicis in act. Apostolo. legimus.

Hiero.

DVBIVM I.

Licet ne prædictos ieiunij dies anteponere, vel postponere?

PROPOSITIO I.

LICET aliquando ex causa talia ieiunia de die in diem transferre. v. g. si vigilia venerit in Dominica, ieiunandum est Sabbatho præcedenti. extra. de obseru. ieiunij cap. 1. & 2. idem fit si accidat in festo solenni propter venerationem festi, vt fit in Francia: vbi ieiunatur die præcedente festum S. Quintini, quod celebratur in vigilia omnium Sanctorum: fieri tamen hoc debet authoritate Episcopi. arg. c. 2. proximè citato in fine.

PROPOSITIO II.

QVANDO ieiunium est onus temporis præfiniti, non licet illud anteponere, vel postponere, & tali die ieiunij elapso reus est criminis, non tamen ad resumendum tale ieiunium tenetur: quemadmodum, qui dimisit hesternum officium, hodie nõ tenetur illud redicere.

APPEN. Idem iudicium est de ieiunio ex voto, vel iuramento, vel ex pœnitentia iniuncto, si sit onus temporis præfiniti.

PROPOSITIO III.

QVANDO ieiunium non est onus temporis præfiniti, potest, & debet de die in diem transferri. v. g. si ieiunium est à cõfessore impositum, vt ieiunet, exempli causa 7. dies indefinitè: tunc enim licet, proposuerit hodie ieiunare, si frangit ieiunium tenetur alia die adimplere confessoris præceptum: quoniam tale ieiunium non est onus temporis præfiniti, sed personæ.

DV-

DVBIVM II.

Qui proposuit non ieiunare in quadragesima, ad quid tenebitur?

PROPOSITIO I.

QVI proposuit non ieiunare in quadragesima, peccauit mortaliter, & tenetur singulis diebus sub pœna specialis peccati mortalis ieiunare. Ratio est: quoniam hæc obligatio singulis diebus ieiunij reuiuiscit.

PROPOSITIO II.

SI non posset integram ieiunare, posset autem alternis diebus, aut saltem bis in hebdomada, pro mensura valetudinis tenetur ad hoc, & sub præcepto obligatur.

Hinc, qui vouit ieiunare omnibus sextis feriis, si natalis Domini in sexta feria venerit, non poterit non ieiunare: quia est onus temporis præfiniti. Ita fratres Minores tali die ieiunamus ex regulæ voto.

APPEN. *Intelligitur vt insequenti propos. 1.*

DVBIVM III.

Quid, si vouit eo die comedere ouą, poterit in die Natalis carnes manducare?

PROPOSITIO I.

SI tempore, quo vouit, intendebat in tali casu esu carnium priuare se, vel si memoriæ tunc occurrisset, intendisset, non posset illas comedere: si verò non intendit, nec si occurrisset, intendisset, posset: quia non plus voti, obligatio extenditur, quàm vouentis intentio.

PROPOSITIO II.

SI verò sit dubius, quo modo vouerit, non debet carnes comedere: quia in dubijs tutior via sequenda est, de spons. cap. iuuenis, non tamen est iudicandus reus mortalis peccati, illas tunc comedendo: quoniam satis est eligere viam tutam, nisi fortè esset mortale propter erroneam conscientiam.

S. Tho. Sylu. & Nau. vbi suprà.

Quarta diffic. An cessante omni lege posita teneantur homines ad ieiunium, sola lege naturali?

CONCLVSIO I.

NVLLO legis præcepto tenentur homines in communi ad seruandum ieiunium, ita quòd sit à natura præscriptum tempus, quo teneantur homines ieiunare. Ratio est: quia præcepta naturæ non proponuntur vniuersis voce sensibili, sed vnicuique particulari instinctu: & ideo ad communem obseruantiam non tenentur, nisi quando publica voce fuerit ab omnibus determinatum.

CONCLVSIO II.

SI solam naturæ legem attendamus, singuli tenentur in particulari abstinere à cibis, qui vel corpori, vel animæ detrimentum afferunt. Ratio est: propterea quòd lumine naturæ abstinentiam agnoscere possumus, quia virtus est in alimentis mediocritatem seruans: tum etiam, quia vt gulæ peccatum est legi naturæ contrarium, ita præceptum de ieiunio est naturale, quoniam contrariorum eadem est disciplina, & quia peccatum nihil aliud est, quàm præcepti præuaricatio.

Quinta diffic. Obligat ne aliquando sub mortali naturæ ieiunium?

TRIPLICITER præceptum de naturali ieiunio obligat sub mortali. Primò ratione nocumenti corporalis. Secundò propter cauendum animæ periculum. Tertiò propter officia necessaria: quod sequentibus conclusionibus fiet perspicuum.

CONCLVSIO I.

QVANDO aliquis præuidet cibum aliquem ratione quantitatis, vel qualitatis corpori plurimum detrimenti allaturum, peccat mortaliter contra ius naturæ, non abstinendo. Ratio est: quia tenetur quisq; moderari alimenta, secundum quod vitæ, & saniti conueniunt: & hoc intelligo, etiam si cibus, secundum substantiã, esset homini permissus: arbitror enim iure naturali omnia, quæ sunt homini inferiora, eidem eodem iure esse concessa.

CONCLVSIO II.

QVANDO aliquis iam experimento cõprobauit, cibis lautioribus, & copiosis, ita libidine inflãmari, vt resistere nõ possit, proculdubio

culdubio abstinere tenetur. Ratio est: quia omnia media necessaria ad cauendum animæ periculum adhibere tenemur: in tali autem discrimine medium necessarium est abstinentia: vt præter Sanctorum authoritates, experientia docet: vide S. Hiero. in epistola ad Eustochium. *B. Hiero.*

CONCLVSIO III.

QVANDO ad opera iustitiæ, siue charitatis est sensuum integritas necessaria, lex naturæ obligat sub præcepto. Patet: Lucæ 21. *Luc. 21.* Vbi Christus Saluator noster Apostolis, & Ecclesiæ Prælatis maximè præcipit: Attendite, ne grauentur corda vestra crapula, &c. quod est contra illos, de quibus Isai. 5. dicitur: Væ qui consurgitis *Isa. c. 5.* mane ad ebrietatem sectandam Hęc autem regula à propria ratione vnicuique præfigitur, secundum negotiorum exigentiam.

Hinc Sacerdotes, qui tenentur sacramenta ministrare, & confessiones audire, sobrietatem, & abstinentiam, & sensuum integritatem seruare tenentur. APPEN.

CONCLVSIO IIII.

SVPPOSITA fidei reuelatione, qua intelligimus Deum peccatis offendi, & pœnitentia placari, sine scripta lege, tenerentur homines ad ieiunium. Ratio est: quia natura duce, cognoscimus vindicandam esse offensam, idque per opera pœnalia, inter quæ statim occurrit subtractio delectabilium, ad quæ natura maximè inclinatur, atque naturæ maximè cõsentaneum est ieiunium: tum, vt satisfaciamus pro culpa, tum vt misericordiam consequamur, quod fides docet. Patet exemplo Niniuitarum Ionæ. c. 3. & Tobię. 12. & Daniel. 9. *Iona 3. Tob. 12. Daniel 9.*

QVÆSTIO V.

An obligatio præcepti ieiunandi aliquo modo tolli possit?

CVM ieiunij necessitas, & obligatio variis modis tollatur, variis etiam positis difficultatibus, quæstio proposita enodabitur. *Alex. Alen. q. 102. m. 3. Medin. q. 3. & 8. Silu. vbi suprà.*

Prima difficult. An per consuetudinem ieiunij obligatio dissoluatur?

AD huius difficultatis maiorem declarationem: quæ sequuntur, sunt prænotanda. Consuetudo, quæ est optima legum interpres, duplicem habet vim: nam potest nouam obligationem inducere, & priorem obligationem legis remouere: legem, scilicet, in validando, & homines ab obseruantia legis excusando.

Consuetudo, vt obligationem nouã inducat, debet esse rationabilis, & præscripta, quæ quidem æquiparatur legi, quæ nisi iusta sit, lex esse non potest: de hac consuetudine loquuntur sæpe iura, & sancti, vt B. Aug. & habetur. c. Ecclesiasticarum. d. 11. vbi dicit, Ecclesiasticarum institutionum, &c. Quasdam verò cõsuetudine roboratas approbauit vsus. & sequitur ibidem: Quibus par ritus, & idem vtriusque pietatis debetur effectus. hæc etiam consuetudo est, quæ dici solet ius quoddam esse in vsu, non in literis contentum.

Consuetudo, vt priorẽ legis vim, & obligationem tollat, non oportet, vt sit rationabilis, & præscripta, sed satis est sit per tantum tempus inducta, & obseruata, vt ad notitiam maiorum peruenerit, qui cùm eam sciant, minimè contradicunt, cùm commodè, si vellent, & contradicere, & præuaricatores punire possent: quod cùm non faciant, iustè eius legis rigorem velle amouere præsumitur: vnde non tam consuetudo contraria, quàm animus legislatoris consuetudini consentiens efficit legis amotionem.

CONCLVSIO.

CONSVETVDO sæpissimè ab obseruantia ieiunij excusat. Ratio est: quia hummanæ leges ex intentione legislatoris vim suã habent, & ideo si legislator, cùm legem facit, animum obligandi non habet, vel si post legem institutam animum obligandi deponat, non amplius obligat lex. Quare consuetudine inducta legi contraria, sciente legislatore, & non contradicente, nec in obedientes puniente, homines à dictæ legis obseruantia excusantur, quoniã tunc videtur dispensare, siue legem deponere: & confirmatur conclusio. c. in his dist. 11. vbi D. Aug. dicit: Quando aliquid in diuinis literis non traditur, mos populi Dei pro lege est habenda,

D. *August.*

benda,&c.verùm.d.76 hinc innumeri casus colliguntur, quibus homines à ieiunij præcepto liberantur,& conclusio fortiùs roboratur.

Nam hinc excusantur à Doctoribus,qui iuxta morem, & consuetudinem patriæ,in die ieiunij longiores collationes faciunt, siue olera,& electuaria,vel fructus aliquos,vel panem solùm, vel simul cum fructibus alicuius arboris sumunt. APPEN. 1.

Hinc etiam Mediolanenses excusantur,non ieiunantes primis quatuor diebus quadragesimæ. APPEN. 2.

Hinc non ieiunatur in diebus rogationũ, cùm olim fuerit sub præcepto illis diebus ieiunium,vt constat.c.Rogationes, de consecr.dist.3. APPEN. 3.

Hinc multi à solutione decimarum quarundam rerum liberantur,secundum diuersarum regionum,& locorum consuetudinem: quemadmodum alicubi à celebratione aliquorum festorum liberantur,qui alibi non excusantur. APPEN. 4.

Hinc etiam excusantur ante horam Vesperorum manducantes: non enim adhuc sunt trecenti anni,ex quo hora prandij in ieiunio erat hora tertia post meridiem:& religiosi quoque liberantur,qui multum ante meridiem æstiuo tempore, & in quadragesima, vt scribit Caiet.videntur comedere. APPEN.5.

Hinc Britones excusantur, qui in quadragesima butyro vtuntur:vbi talis viget consuetudo,aut ouis,aliisque ex carne originem trahentibus,cùm contrarium sit iure diffinitum.c.denique.d.4. APPEN.6.

Hinc à peccato liberantur comedentes carnes in aliquib. locis in die Sabbathi:cùm abstinendum tunc esse ab illis Gregor.instituerit:& habetur.cap.quia dies.de consecr.dist.5. Hæc omnia, & iis similia,non sunt seruanda secundum legis rigorem, sed secundum patriæ,& loci consuetudinem:nam vt moribus vtentium leges firmantur,ita quoque moribus vtentium in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ sunt. Ita docet D. Aug. & habetur. dist.4.leges non obligant,nisi sint vtentium moribus approbatæ, ait enim,Leges instituuntur, cùm promulgantur, firmantur cùm moribus vtentium, approbantur. APPEN.7. *Greg.* *D. Augus.*

DE DISPENSATIONE.

DD. vbi sup. *Secunda diffi. Vtrùm summus Pontifex possit dispensare in lege ieiunij, vt aliquis ab eius obseruantia liberetur?*

CONCLVSIO I.

SVMMVS Pont. potest dispensare in præcepto ieiunij, quãuis fuit ab Apostolis institutum. Ratio est: quia in hac lege ferenda Apostoli vsi fuere potestate gubernandi sibi à Christo concessa, & in iis, quæ pertinent ad gubernationem Ecclesiæ, summus Pontifex habet æqualem potestatem, sicut Apostoli habuerunt: quare in legibus Apostolorum poterit dispensare, vt multi Papæ dispensarunt in legibus, & statutis Apostolorum. lege c. lector. 34. d. & c. super eo. de bigamis. & d. 82. c. presbyter. & ita dispensat absolutè ne quis ieiunij lege teneatur, vel non illis diebus. argu. Clem. ne Romani. de elect. c. ex insinuatione, de appella.

APPEN. Hinc colligitur aliter posse dispensare Papam in præcepto ieiunij, aliter in votis: quia primum competit illi, velut ordinaria potestate, quemadmodum Princeps potest in suis legibus dispensare: at verò secundum conuenit illi tanquam Christi Vicario, ex speciali commissione, non tanquam superiori lege, sed tanquam dispensatori qui authoritate Domini remittit obligationem, sibi factam: & ideo maior causa in votis requiritur, & strictior est dispensandi potestas.

CONCLVSIO II.

ETIAM si non subsit probabilis causa, dispensatio in ieiunio est valida, potest tamen esse, & cum peccato dispensantis, & etiam vtentis dispensatione. Probatur prima pars: quia in humanis legibus rationabilis solùm causa exigitur, vt dispensatio sit honesta: non autem, vt simpliciter sit valida: ad hoc enim sufficit voluntas Principis: & in lege ieiunij vt modò diximus est veluti princeps. Secunda pars constat, quia Prælatus vniuersalis Ecclesiæ tenetur ex iustitia legali curam habere, ne communis obseruantia pœnitus destruatur: & per immoderatas dispensationes, periret cõmunis obseruantia: imo aliquando potest esse negligentia mortalis in Prælato, quãdo subditi venialiter peccant: & nota in bulla Cruciatæ non esse vniuersalem dispensationem in ieiunio, sed in qua-

litate

litate cibi, ad quam regulariter rationabiles causæ inueniuntur. Tertia pars conclusionis ita intelligenda est, nempe, is, qui sine causa dispensationem obtinuit, non peccat, saltem mortaliter contra legẽ: quia iam est à lege liber, verùm poterit esse mortale peccatum ratione scandali: vbi quadrat maximè Apostolicum præceptum: Videte ne hæc licentia vestra offendiculum, &c. & 1. Cor. cap. 8. & ad Rom. 14. *1. Cor. cap. 8. Ad Rom. 14.*

Hinc attendere debẽt, & cauere viri religiosi, & literati coram infirmis, & rudibus in ijs, ne miseri scandalizentur. APPEN.

Tertia diffic. An inferiores Prælati simpliciter in ieiunio dispensare possint?

CONCLVSIO I.

INFERIORES Prælati in ieiunio simpliciter dispensare haud possunt. Ratio est: quoniam dispensatio propria est eiusdẽ potestatis, cuius est concedere leges, & cum lex de ieiunio à suprema potestate sit condita, non poterunt inferiores Prælati, vt Episcopi, pro suo arbitrio dispensare, & aliquem à ieiunij præcepto liberare.

CONCLVSIO II.

POTERVNT inferiores Prælati legem interpretari: est intelligenda conclusio, vt competat Prælatis, non solum, vt Doctores sunt, legem exponere, verumetiam, vt Pastores animarũ: nam possunt, vt tales authoritatiuè interpretari legem, non obligare hunc, qui accedit ad dispẽsationem. Et ratio est: quia cum lex de ieiunio sit vniuersalissima, & in plerisque casibus non pateat accessus ad Summum Pontificem, non esset satis consultum Ecclesiæ, si inferiores Prælati non haberent hanc potestatem, quam credendum est ex permissione Summi Pontif. habere: & intellige singulariter cum isto, aut illo, ne illo, aut illo die ieiunent, iusta tamen causa interueniente, & in bonum aliud compensare.

Quarta diffic. An quilibet Prælatus cum suis subditis in ieiunio dispensare possit?

S. Th. in 4. d. 15. q. 3. art. 2. est vltim. & Syl. & Nau. vbi supra & Caiet. loco citato S. Tho.

CONCLVSIO.

POSSVNT Prælati, quemadmodum & Episcopi, non dispensare, sed legem suis subditis declarare. Ratio est: quia tam frequen

frequenter Sedes Apostolica consuli non potest: tum etiam quia videtur consuetudine introductum, quæ potest dare iurisdictionem cap. cum contingat de foro competent. & cap. duo simul, de offic. ordina.

APPEN. 1. Hinc Prælati debent compati subditis suis petentibus dispensationem in ieiunio, & benignè dispensando, à suis scrupulis eos liberare, aut ieiunium in aliud pium opus commutare, & non suis proprijs conscientijs eos relinquere.

APPEN. 2. Hinc etiam parochis hoc idem esse concessum, quod Prælatis, quãdo ad Episcopum non potest esse recursus sine periculo: alioqui enim non esset subditis rectè consultum.

DVBIVM I.

Poterit ne aliquis propria authoritate, causa interueniente, ieiunium dimittere?

PROPOSITIO I.

SI certum sit, quòd quis ieiunare non possit ex causæ euidentia, certúmque sit eam esse vnam ex ijs, quæ à debito ieiunandi excusant, non opus est alterius licentia, aut dispensatione ad recedendum à ieiunio: communi opinione recepta est propositio. Sed est limitanda dummodo scandalum non oriatur: nam tunc esset petenda dispensatio. *Limitatio.*

PROPOSITIO II.

SI certum non sit, causam sufficientem subsistere, satis erit homini scilicet, dubitanti viros peritos & fide dignos audire: & re illis exposita, si declarauerint causam sufficere, poterit sine superiorum dispensatione eorũ iudicio se submittere: viri autem fide digni, citra prælatum, quorum iudicio dubitans se poterit confirmare, sunt proprius sacerdos, si doctus sit, aut medicus, si causa morbi sit, aut vir doctus, ac literatus in huiusmodi casibus instructus, caueat tamẽ medicus, ne sine causa rationabili, vel saltem dubia declaret: quoniam peccabit arg. cap. quid culpatur. 13. q. 1.

PROPOSITIO III.

QVANDO causa fuerit dubia, & non est recursus ad Prælatum, vel ad parochum, &c. vt dictum est in 2. propositione est notanda regula, nempe in ijs, quæ ad nos pertinent circa nos ipsos seuio-

res

res esse debemus, mitiores autem circa proximum: nam primum est spiritus prudentiæ vigilantis contra carnem, quod Paul. ad Rom. 13. probat, dicens: Induimini Dominum IESVM Christum, & carnis curam ne feceritis in desideriis. Secundum autem est fraternæ charitatis misericordiam: quod idem docuit Paul. c. 14. Infirmum autem in fide assumite. *Rom. 13.* *Rom. 14.*

DVBIVM II.

An qui die, quo ieiunant, se ad luxuriam siue ex naturali conditione siue ex vitio procliuiores sentiunt: an etiam qui ex natura, vel vitiosa consuetudine sunt adeò ad comedendum inclinati, vt notabilem, & magnam difficultatem in ieiunando patiantur, ita vt facilè ad assueta tunc redeant, ob has causas à ieiunio sint ne obligati?

PROPOSITIO I.

NVLLO modo sunt audiendi primi, neque cũ illis est dispẽsandũ: huiusmodi enim est carnis prudentia, aut dæmonum astutia, qui ea occasione abstinentiæ donum eripere satagunt.

PROPOSITIO II.

NEQVE prætextu magnæ difficultatis, quam imperfecti sentiunt, minuendum est ieiunium, aut cum illis dispensandum Ratio est: quoniam huiusmodi difficultates assiduitate mollescunt, & perseuerantia vincuntur. Medina tenet esse cum illis dispensandũ.

DVBIVM III.

Quid de dispensatione ieiunij ex voto, vel ex pœnitentia inuicti?

PROPOSITIO I.

IN ieiuniis, quibus se aliqui ex voto obligarunt, dispensare potest Episcopus, & si causa non existat in vouẽte dummodo illud, in quod fit commutatio, sit melius, & Deo acceptius, constat ex c. 2. de voto.

PROPOSITIO II.

IEIVNIA in pœnitentia imposita authoritate superioris, vel æqualis confessoris redimi possunt. hæc patet ex superioribus.

Sunt

Sunt,& aliæ cauſæ,quibus fideles ab obſeruantia præcepti ieiunij excuſantur: vt infirmitas, neceſsitas, pietas, de quibus quæſtione ſequenti copiosè diſputabitur.

QVÆSTIO VI.

Alex. Alē. q. 102. S. Tho. 2r. 4. Ricard. q. 4. Med. q. 5. à fi. Naua. & Sum. vbi ſuprà.

De iis, qui ad obſeruantiam præcepti de ieiunio Eccleſiaſtico tenentur?

QVÆSTIO hæc nonnullis difficultatibus expoſitis patebit.

Alexan. m. 2. ar. 1. vbi ſup.

Prima diffi. An iuſti ad præceptum ieiunij teneantur?

CONCLVSIO.

TENENTVR iuſti ad præcepti ieiunij obſeruantiam. Ratio eſt: quia ieiunium eſt inſtitutum, non ſolùm ad ſatisfaciendum, verumetiam ad impetrandum, & iuſti congruentiùs, quam alij impetrare poſſunt: tum etiam quia cùm iuſtitia non excludat iuſtum ab obedientia Eccleſiæ, neque à ieiunio ab Eccleſia præcepto. Et tertio propterea quòd, ieiunium eſt etiam inſtitutum ad radicem peccati amputandam, ad meritum augendum, ad ampliorem gratiam aſſequendam, quæ omnia iuſto maximè conueniunt: dicente ſcriptura. Apoc. 22. Qui iuſtus eſt, iuſtificetur adhuc, & Sanctus ſanctificetur adhuc, & Chriſtus, qui peccatum non nouerat, neque inuentus eſt dolus in ore eius, quadraginta diebus, & noctibus ieiunauit: non quòd ipſe opus haberet ieiunio, ſed quò nobis exemplum daret, vt quantumlibet perfectus quiſque foret, agnoſceret ieiunium eſſe ſibi neceſſarium.

Apoc. 22.

1. Pet. 2.

Hæreſis.

Hinc error, & inſania impiorum Begardorum, & libidinoſarum Beginarum facilè deprehenditur, qui dicebant hominem nō obligari ad ieiunia Eccleſiæ, cum ad ſtatum perfectionis peruenerit. lege Caſtr. contra hæreſes verbo ieiunium, hæreſi 3. & cap. ad noſtrum. de hæreticis.

Alex. Alen. 3. & reliqui vbi ſuprà.

Secunda diffi. An pueri præcepto ieiunij Eccleſiaſtici teneantur?

CONCLVSIO.

PVERI præcepto ieiunij non obligantur. Ratio eſt: quia in illis eſt maxima naturæ debilitas, qua fit, vt frequenti cibo, &

non,

non multo, simul sumpto, indigeant; tum etiam quia egent cibo frequenter sumpto, cùm in eis fit materia duplicis operationis nutriendi, scilicet, & augendi.

Tertia diffic. Qua igitur ætate ieiunij præcepto astringentur? *Alex. Alen. art. 3. & alij vbi suprà.*

NOSTER Alex. Alen. loco citato varias affert opiniones. Quidam dixerunt teneri ætate viginti annorum: quia in tali ætate sunt homines secundum leges apti ad bellum. Alij affirmarunt in ætate quindecim annorum teneri ad ieiunium: quia tempore illo incipit libido inualescere, ad cuius motus compescendos, & refrenandos, ieiunium ab Ecclesia est institutum. Alex. verò tempus ieiunij esse docuit ætate decem & octo annorum: quia hoc erat tempus, tunc ab Ecclesia intrandi religionem determinatum: vltima opinio sequenti conclusione continetur.

CONCLVSIO I.

ANTE 21. annum præcepto ieiunij Ecclesiæ non obligantur. hæc conclusio neque ex iure Canonico habetur, neque communi Doctorum consensu recipitur, vt ex varietate opinionum constat: verùm cùm sit grauissimorum Doctorum, tutò potest defendi. Et ratio est: quia sicut in alijs lex humana ea, quæ regulariter occurrunt, respicit: ita in hac parte ea mensura, & benignitate vtendum est: quare, cùm regulariter per illud tempus adolescentes ieiunare sine detrimento non possint, quanquam sint aliqui robusti infra illam ætatem, possunt frui legis benignitate, & quia, vt refert Alex. de sententia Philosophi tempus augmenti est vsque ad finem trium septenariorum, quæ fuit vna ex causis in proxima difficultate positis.

Hinc præcepta Synodalia, de ieiunio, & votiua ieiunia alicuius ciuitatis infra hanc ætatem non obligant: nam si ab vniuersali præcepto, quod debet esse regula omnium, excusantur, & à lege inferiorum eximentur. Verùm enimuero prædicatores cauere, ne, dum nimis Theologi esse volunt, publicè doceant eos ad nullum ieiunium obligari. Satis enim erit si dicant nullum ab ea ætate excusari. APPENS.

CON

CONCLVSIO II.

PVERI infra illam ætatem tenentur præceptis abstinentiæ, quæ est de iure naturali, & sub pœna peccati mortalis, quando aliud remedium, præter ieiunium, illis non videtur super esse, constat hæc conclusio ex superioribus & tantò magis tenentur, quãtò est feruentior ætas, & pronior ad libidinẽ: & hoc visus est docere D. Ambr. serm. 34. vbi inuehitur in adolescentes, dicens: confusionem illorum esse, quod senes seruent ieiunia, & illi violent.

D. Amb.

APPEN. 2. Hinc confessores deberent ieiunia moderata illis imponere, præsertim, si intellexerint in illis, iam nimis carnem aduersus spiritum concupiscere.

APPEN. 3. Hinc si non possunt propter causas dictas totam quadragesimam continuam ieiunare, deberent saltem interpollatam, & temporum, & vigiliarum ieiunia obseruare, & carnis motus comprimere: quod D. Basilius tomo 2. serm. 2. de ieiu. admonuit, dicens: Pueros tanquam nouellas plantas esse irrigandos.

D. Basil.

CONCLVSIO III.

ALIQVANDO, magna tribulatione imminente, in signum arctioris pœnitentiæ, etiam pueris sunt ieiunia indicenda. Patet Ionæ 3. vbi, homines & iumenta, legitur, non gustent quicquam, nec aquam bibant.

Ionæ 3.

Quarta diffic. Qui infra istam ætatem vouit ieiunare, tenebitur ad ieiunij obseruantiam?

CONCLVSIO.

QVI 14. annum excedens infra dictam ætatem, sponte vouerit ieiunare, tenetur votum implere. Ratio est: quia cum votum propria sponte assumatur, potuit cedere iuri suo, dummodo sit absque notabili detrimento.

Medin. dict. 4. §. 10.

Quinta diffi. Religiosi nostri Seraphi Ordinis erunt ne vi præcepti, & regulæ, infra istam ætatem ad ieiunium obligati?

DOCTOR Med. Dominicanus in suis institutionibus confessorum quæ Hispano sermone scriptæ circunferuntur, affirmat, non teneri eum præcepti regulæ infra istam ætatem professos nostri ordinis ad ieiunium.

CON

CONCLVSIO.

TENENTVR profesi nostrę religionis diebus in regula præceptis, sub pœna peccati mortalis ex vi regulæ, & præcepti, ieiunare. Probatur primò: quia quemadmodum decimũ quartum annum excedentes, possunt se voto obligare, & cedunt iuri suo: ita etiam profesi nostri, qui iam decimum septimum iuxta Concilij Trid. decretum agunt annum, potuerunt se voto ligare, & iuri suo cedere: quòd autem voto sint astricti, patet ex forma profitendi: nam dicũt, Voueo, & promitto seruare regulam, &c. & esse regulæ præceptum de ieiunio obligans ad mortale, constat ex declarationibus super eandem regulã Nicolai III. & Clementis V. quæ fuerunt postea in Concil. Viennen. approbatæ, & continentur in extrauag. exijt qui seminat, & in Clem. exiui de paradiso. de verb. sig. Secundò confirmatur conclusio, quia si constitutio Ordinis sancti Dominici, quæ non obligat ad mortale, de sententia eiusdem Medinæ loco citato, constringit fratres suos, vt in die natalis Domini non possint carnes comedere, si venerit in feria sexta, multò magis profectò præceptum de ieiunio regulæ nostræ obligans ad mortale, ligabit fratres meos ad ieiunium: quare ex vi præcepti, & regulæ sub pœna peccati mortalis tenentur diebus ibi præceptis ieiunare: tenentur quoque quadragesimam ieiunare, cùm in regula contineatur: Sed aliam vsque ad resurrectionem Domini ieiunent. lege Cordubensem in expositione nostræ regulæ cap. 3. q. 1. Sylvest. tenet hanc conclusionem. vbi suprà nu. 18.

Sexta diffic. Vtrùm senes ad ieiunium teneantur? *Doc. vbi sup.*

CVM senectus non sit euidenter omnibus vna (sunt enim aliqui sexagenarij, ita fortes, sicut alij quinquagenarij) non est determinatum tempus, quando homines propter senectutem à ieiunio excusentur.

CONCLVSIO.

SENES post 60. annum non tenentur ieiunare: hæc conclusio est probabilis. Et ratio est: quia vt plurimum tunc incipit deficere humana natura: & ideo eget pauco alimento, sed multiplicato: virtus enim debilis excipere non potest quantum est necessarium: propter quod, si qui inueniantur firmiores post dictam ætatem, ea indulgentia vti poterunt.

APPEN. Hinc etiam, qui ante illam ætatem sunt debiles à præcepto excusantur, vt alij infirmi.

Notet autem confessor, quòd cùm fuerit dubium, de impotentia in remittendo ieiunium, tantum attendat, vt necessitati prouideat, cum minima legis iactura: vt si satis fuerit, vt horam præueniat, vel vespertinam refectiunculam indulgentiùs faciat concedere, non ex toto ieiunium relaxet.

Notet etiam ille, cui propter debilitatem pluries comedere conceditur, quòd non intelligitur excusari à carnium abstinentia, ad quam etiam pueri tenentur statim post vsum rationis, & senes vsque ad vltimam ætatem, vt Ecclesiæ vsus probat: & ante vsum rationis pueris, vel amenti carnem ministrare, nullum est peccatum: quia nullum nobis, aut illis impositum est præceptum, quod tamen non faciendum sine causa.

Doc. vbi sup. *Septima diffic. Prægnantes fœminæ tenentur ne ieiunium Ecclesiasticum seruare?*

CAIETANVS, & Paludanus distinct. quodammodo vtuntur.

CONCLVSIO.

PRÆGNANTES fœminæ, eo tempore, ieiunij præcepto non tenentur. hanc conclusionem vsus Ecclesiæ approbat. Et ratio est: quia debent accipere cibum, non solùm pro se, verumetiam pro fœtu: atque ita regulariter indigent multiplicato alimento, vt sibi, & fœtui sufficere possit: & si aliquæ robustiores inueniantur, eodem fauore, vt antea diximus vti possunt: tum etiã, probatur conclusio cum Ric. propterea quòd, sæpè est illis desiderium varium, & inordinatum diuersorum ciborum, & ita intensum aliquando, vt nisi aliquo modo possent appetitui satisfacere, periclitaretur fœtus.

APPEN. 1. Hinc etiam excusantur à ieiunio lactantes, siue nutrices, cùm sibi, & proli comedere debeant, & sibi vna comestio non sufficiat.

APPEN. 2. Hinc peccarent prægnantes, & nutrices ieiunando, nisi ita robustæ essent, vt vna comestione sibi, & infantibus satisfacere possent: quia esset periculum periclitationis infantis.

Cæte

Cæterùm non ſubinde excuſantur à delectu ciborũ ; nam licet propter alendam prolem ſit neceſſaria maior quantitas, nõ tamen eſt ita neceſſaria qualitas, niſi fortè detrimentum infantulo timeretur, in quo caſu facilimè debet cum eiuſmodi diſpenſari. *Limitatio.*

Octaua diffi. Vtrùm infirmi, & debiles ieiunij præcepto ligentur?

CONCLVSIO.

INFIRMI, & debiles à præcepto ieiunij ſunt ſoluti : expreſsè habetur c. 2. de obſeruat. ieiunij, vbi dicitur neceſsitatem nõ eſſe lege ſubditam, & in eis natura eſt debilis, & grauaretur, ſi totum, quod ſuſtentationi naturæ neceſſariũ eſt, aſſumeretur, verũ enimuero ad decernendum in particulari de hac re, prudentia, & integritate eſt opus: quare notandæ ſunt ſequentes propoſitiones.

PROPOSITIO I.

MORBVS, aut debilitas, quæ impedit, ne ſtatutis horis, debita quantitas poſsit ſumi, à præcepto ieiunij excuſat. Et ratio eſt: quoniam eſſet magnum detrimentum tunc homines ad ieiunium obligari.

Hinc excuſantur, qui multo alimento grauari ſolent, paruo deficere, & noctes ferè inſomnes ducere. APPEN.

Nona diffi. Vtrùm pauperes ieiunare teneantur? *Alex. Alen. art. 4. & alij vbi ſuprà.*

CONCLVSIO I.

PAVPERES, qui habent ſufficientem cibum ad vnicam comeſtionem, ieiunare tenentur. Ratio eſt: præceptum de ieiunio neminem excipit.

CONCLVSIO II.

ILLI, qui propter aliquod impedimentum, non potuerunt ſumere victum vni prandio ſufficientem, pro illa die à ieiunio excuſantur. Ratio eſt: quoniam eſſet illis nimis graue, cum tam paruo alimento ſeruare ieiunium: neceſsitate enim tunc, quæ non ſubiacet legi, excuſantur: lege c. conſilium. de obſeru. ieiunij, & c. quadrageſima. de conſ. diſt. 5. & de conſec. diſt. 1. c. alij.

Hinc mendici, qui hostiatim, & frustratim petunt eleemosynam, & non habent sufficiẽtem cibum vni prandio, à ieiunio sunt liberi. APPEN. 1.

Hinc famuli, quibus tam tenua portio statuta est, vt ieiunium ferre non possint, etiam sunt exempti: tenentur tamen domini, si possunt, prandium augere. APPEN. 2. APPEN. 3.

Hinc etiam excusantur itinerãtes, qui in paruulis oppidis sufficientem cibum sibi non possunt comparare, & licet panẽ, & fructus habeant, videntur cum huiusmodi victu non teneri ad ieiunium: quia, vt plurimum iis sufficienter nutriri non possunt. Verũ nota, quòd cùm hæc impotentia sit ab extrinseco, solum excusat, quando actu est, & pro illo solùm tempore. Quãobrem mendici, aut famuli, alioqui valentes, si semel in quadragesima victum habeant sufficientem, peccabunt mortaliter, illo die non ieiunantes: propterea quòd, singulis diebus est singulare præceptum.

Quando autem liceat propter defectum cibi, in iis diebus, carnes manducare infra dicetur.

Decima diffi. An propter laborem homines à præcepto ieiunij excusentur?

Alex. Alen. arti. 5. & alij vbi supr.

CONCLVSIO.

LABOR necessarius, siue ad corporalem vitam, siue ad temporalem conseruandam ratione ieiunij non est minuendus, atque ita laborantes præcepto ieiunij non obligantur. Ratio est: quia lex de ieiunio est suauis, & non obligat cum notabili detrimento, esset autem detrimentum, iacturam pati in communi, vt paterentur, si à consuetis operibus vacarent.

Hinc agricolæ etiam prædiuites, aut fabriferrarij, qui labore incompassibili cum ieiunio, fatigantur, si bona fide, dieb. ieiunij cõsueta opera faciant, à ieiunij præcepto excusantur: vt illos Eugenius IIII. eximit: vt videre licet apud Siluestrum, vbi suprà. nu. 24. vbi nõ eximuntur, qui artes sedẽtarias, vel parum laboriosas exercent, sicut scriptores, sutores, sartores, &c. scriptores autem, qui ex officio scribere habẽt, vt Regum secretarij, & alios, qui ex hoc labore viuũt, quãdo tẽporis angustia, & negotij necessitate cogũtur, APPEN. 1.

arbitror

arbitror esse à ieiunio liberos, nam scribere qui nesciunt, nullum putant esse laborem: tres digiti scribunt, cætera membra dolent.

Hinc etiam famuli à dominis compulsi ad laborandum, & si labor non sit necessarius, & domini peccent, vltra modum illos onerando, à ieiunio excusantur. APPEN. 2.

Hinc, qui suis dominis prandentibus assistere, & ex officio credentiam facere tenentur, à ieiunio liberantur, si quid ciborũ, præsumant, & etiam si prægustent carnes, & si domini peccent non seruando ieiunia: quoniam ad eorum statutum est hoc necessarium: quemadmodum etiam, excusantur illi, qui tali certa hora habent prandium aliàs non habituri. APPEN. 3.

DVBIVM I.

Laborantes in die festo, si est dies ieiunij, in quo non laborant, erunt ne liberi à ieiunio.

RESPONDEO: Si laborans in die festo est fatigatus ex labore præterito, ita quòd si ieiunare, sequenti die non posset, præ virium debilitate, laborare, est liber à ieiunio, at verò teneretur ieiunare si in se vires, & robur, animúmque ad ieiunandum sentiret.

Duo tamen hîc sunt notanda. Vnum est, quòd si commodè posset minuere laborem, debet hoc facere, & simul ieiunare sine detrimento sui status. Alterum est, ne labor sit omnino voluntarius, vel in fraudem ieiunij: nam tunc ex Alex. & S. Tho. vbi suprà, non essent à ieiunio liberi. Idémque sentiendum est de peregrinantibus, & iter agentibus.

DVBIVM II.

Quid si aliquis nolit conducere operarios, nisi ieiunium frangant?

RESPONDEO: Non sunt à culpa immunes, nisi eos fortè causa necessaria, quæ festinationem operis exposcat, excuset.

DVBIVM III.

Ale. vbi sup. *Peccabuntne, conducentes operarios quos probabiliter credunt, non ieiunaturos?*

RESPONDEO: Non peccant. Ratio est: quia præsumere tenentur, illos necessitate cogi ad laborandum: dubia enim sunt in meliorem partem interpretanda.

DVBIVM IIII.

Ric. & Sylu. vbi suprà. *Debent ne conductores inquirere eorum necessitatem?*

RESPONDEO: Nequaquam. Et ratio est: quia huiusmodi inquisitio multis posset fieri scandali occasio.

Vndecima diffic. Vtrùm peregrini teneamur ieiunare?

CONCLVSIO I.

SI peregrinatio est voluntaria, & peregrinus ratione dignitatis personæ suæ peregrinatione plurimũ ædificat, & deuotionem auget, & peregrinando non potest ieiunare, est à ieiunio liber. Et ratio est: quia tunc per ieiunium maius bonum, nempè multorum ædificatio impediretur.

CONCLVSIO II.

QVANDO peregrinus intelligeret, se multò magis, pedester peregrinando, carnem domare, & in spiritu proficere, quam ieiunando: esset quoque liber à ieiunio. Probatur eadem ratione, qua prima conclusio.

CONCLVSIO III.

QVANDO peregrinatio est ex voto, vel præcepto, vel iniuncta in pœnitentia, & differri commodè non potest, eò quòd tempus implendi accedit, & socij, qui tunc ad id se offerunt necessarij, postea deerunt, poterit in diebus ieiunij peregrinari, & non erit transgressionis ieiunij reus, si vtrumque, scilicet, ieiunare, & peregrinari commodè facere non potest. Gabriel. in 4. dist. 15. q. 3. & Sylvest. vbi suprà.

CON

CONCLVSIO IIII.

QVANDO peregrinatio non est necessaria, peccat illã aggrediens indiscretè, idest, tempore ieiunij, ea tamen aggressa, integrũ est incomposibile ieiunium frangere. Patet à simili: sicut licet infirmanti ex culpa sua, durante infirmitate, non ieiunare: vide duo notabilia in fine proximæ difficultatis posita. *Silvest.*

DVBIVM V.

Tenentur ne cursores ieiunij præceptum seruare?

PROPOSITIO I.

SI cursus præteritus, vel futurus exposcit, vt non ieiunent, non tenentur ieiunij præceptum obseruare. Ratio est eadem, quæ de laborantibus: quia lex de ieiunio est suauis, & cum tanto detrimento minimè obligat: & intelligitur propositio non solùm, quando sine tali officio viuere non possent, verumetiam quando non æquè benè.

PROPOSITIO II.

CVRSOR, qui ad diem se locat, & aliàs habet, vnde viuat, ieiunij præcepto ligatur. Ratio est: quia non debet tunc se locare, nisi ieiunare valeat: vel timeat postea se non inuenturum conductorẽ.

PROPOSITIO III.

CVRSOR, qui se locat ad totum annum, & ad totale seruitiũ, & si cursus exigit, &c. vt in prima propositione continetur, erit tunc liber à ieiunio: & probatur omissa ratione primæ propositionis, qua potest confirmari. Propterea quòd si exciperet, vt diebus ieiunij iter non ageret, conductorem non inueniret. *Dict. vbi sup.*

Duodecima diffi. Exercentes opera suo statui vtilissima, & maximè conuenientia, tenentur ne ieiunare?

CONCLVSIO.

PROPTER illa, quæ vtilissima sunt, & maximè conuenientia ad statutum, licitum est aliquando & ieiunium soluere. Ratio est: propterea quòd, hæc, & alia id genus, quæ vtilissima sunt & raro eueniunt, inter necessaria computantur.

REGVLA.

HINC regula Caiet. non displicet, videlicet, id, quod ab obseruatione festi suo modo excusat, etiam à ieiunij obseruatione: quoniam grauius præceptum de obseruatione festi, quam ieiuniorum est: quãobrem, si licet non obseruare festum, quando ob illius obseruantiam, vel damnum paterentur, vel lucrum amitterent, vt cõstat. c. licet de feriis, vbi conceditur tralecia capere in dieb. festiuis, oblata opportunitate, qualis non semper habetur: & iudicibus si res de qua iudicatur, talis sit, quæ alioquin esset peritura non obstante prohibitione, conceditur, vt in die feriato iudicent: similiter, & habentib. triticum in area, integrum est illud colligere in die festo, si timeãt alioquin triticum periturum: licebit quoque ieiuniũ soluere, quãdo hoc necessariũ est ad sui, & suorũ sustentationẽ, vel ad famæ, honoris, status, rerumq; habitarum conseruationem, aut etiam ad bonũ aliquod notabile acquirendum iustum & honestum, ad quod non aliàs opportunitas speratur. Et ratio est: quoniam Ecclesia instituens ieiunia, non intendit homines in tãto rigore ad illa obligare, vt causa ieiunij, vel damna notabilia sentiant, vel lucra, alioquin licita, & iusta, amittant.

APPEN. 1. Hinc mercatores, & alij nobiles, quando se offert occasio ingentis lucri possunt laboriosa itinera conficere, etiam cum ieiunij dispendio.

APPEN. 2. Hinc, cum ad statum coniugũ maximè conueniant mutua officia: imo etiam necessaria iudicentur, excusatur vir à ieiunio præcepto, si propter illud redditur impotens ad persoluendum coniugale debitum, & non potest aliter vxori satisfacere.

APPEN. 3. Hinc vxor à ieiuniis voluntariis excusatur, si maritus repugnat. c. manifestum. c. noluit. 33. q. 5.

APPEN. 4. Hinc à ieiuniis Ecclesiæ erit quoque libera vxor, si propter ieiuniũ adeò efficitur macilenta, & debilis, quod probabiliter timet, se viro inuisam, aut ingratam fore, accedente præsertim confessoris consilio: & si ieiunia commutantur in alia pia opera, vel si fortè mariti scandalum timetur, vel notabilis discordia, odium, rixa, percussio, aut blasphemia consequeretur: & si inuitatur à viro, vt cœnet, & timet prædicta mala, si non pareat, consulendum est illi, vt pareat. Lege. c. Iulianus. 11. q. 3. & quia præceptum iuris positiui, non obligat cum scandalo. cap. nihil. de præscript. Ratio est: quia

quia hoc detrimentum existimatur, cum quo lex diuina obligare non censetur: & quia Deo gratius est conseruare pacem, & impedire præfata mala, quàm ieiunare.

Hinc tandem, quando aliquis non poterit commodè debitũ siue reale, siue personale persoluere sine ieiunij fractione, erit liber à præcepto ieiunij. Et ratio est: quia Ecclesia non ita obligare intendit, cum damno notabili proximi, quale fieret in hoc casu creditori: & valet hæc appendix pro filiis & parentibus, viris, & vxoribus, dominis, & seruis, cæterisque officialibus, aut hominibus Reipub. obligatis, & pro cathedraticis, & lectoribus conductis, siue obligatis. APPEN. 5.

Decimatertia diffic. An pietatis opera exercentes præcepto ieiunij comprehendantur. *Doct. vbi su.*

CONCLVSIO.

PROPTER officia charitatis, quæ multis manifestam afferũt vtilitatem, integrum est ieiunia dimittere. Et ratio est: quia lex de ieiunio non arctiùs obligat omnes, quàm particulare votum singulos: & cùm particulare votum non obliget, quando manifestè impedit maius bonum, cuius modi sunt charitatis officia, neque lex de ieiunio tunc obligabit: tum etiam quia leges humanæ, & diuinæ, ordinantur ad charitatem conseruandam, & promerendam, & quod ad finem est ordinatum, non debet esse finis impedimentum: vnde eos errare dicit B. Hier. qui ieiunia præferunt charitati. c. non mediocriter. de cons. d. 5. *B. Hiero.*

Est intelligendum hoc, præsuppositio quòd bona illa non poterunt per alium æquè commodè procurari, quodque opus ad id oppositum tale sit, quòd ieiunium secum non compatiatur. *Limitatio.*

Hinc licitum erit soluere ieiunium facienti aliquid ob publicam vtilitatem: vt est prædicare, peregrinari, pro publica pace procuranda, vel inimicis reconciliandis, vel alio notabili bono procurando, seruata limitatione dicta. APPEN. 1.

Hinc quando prædicationes alicuius, qui ad hoc ex officio nõ tenetur, sunt fidelibus vtilissimæ, proculdubio potest ieiunium di- APPEN. 2.

mittere,& prædicationi vacare:alioquin ieiunium esset charitatis impedimẽtum.Idem dicendum esset de egregio aliquo doctore.

Decimaquarta diffi.Exercens opera,etiam publica,quorum non apparet necessitas,aut insignis vtilitas,tenebitur ad præceptum ieiunij.

CONCLVSIO.

OPERA etiam publica,quorum vel non apparet necessitas, aut insignis vtilitas à præcepto ieiunij non excusat.Ratio est: quia huiusmodi opera voluntaria prorsus censentur: propter quæ nemo à communi onere excipitur.

APPEN.1. Hinc si multi adsint concionatores,quorum doctrina æquè vtilis est populo,sicut mea,v.g.quando non teneor ex officio, ea occasione non possum soluere ieiunium.Idem iudico de lectoribus voluntariis, quorum lectio potiùs illis, quàm publicæ vtilitati congruit.

Limitatio. Secus esset,quando voluntaria lectio esset necessaria ad ostensionem suæ eruditionis in oblata occasione. hæc est sententia S. Tho.in 4.d.15.q.3.art.2.

APPEN.2. Hinc studentes,qui propria sponte adeò laborant in priuatis studiis,vt simul ieiunare non possint,tenentur laborem remittere, & ieiunia seruare.Ratio est:quia publica obseruantia non est facilè omittenda.

APPEN.3. Hinc tamen non colligitur Prædicatores, & Doctores, qui mercede conducti exercent hæc officia,teneri ad ieiunia. Ratio est,quoniam si aliàs fructus ex eorum doctrina speratur, procul dubio poterunt ieiunia dimittere,quanuis voluntariè suas locauerint operas.

Decimaquinta diffi.Prætextu vtilitatis spiritualis,suam vnusquisque percipit ex priuatis exercitiis,licebit ieiunia omittere?

CONCLVSIO.

NVLLO modo talis vtilitatis prætextu licebit non ieiunare,v.g.si causaretur quis,se diuturnas, & feruentes orationes

nes habere non posse, seiuando ieiunia. Probatur conclusio: quia religio secundum se est virtus præstantior quàm pietas: & tamen quando est necessarium exercere opera pietatis, nemo prætextu religionis excusatur: & oppositum est error, de quo redarguitur Christus Pharisæos Matth. 15. qui, non esse opus charitatis in parentes exercendum, affirmabant: tum etiã quia opera excellentioris virtutis non semper sunt respectu cuiusque operantis meliora: nam continentia simpliciter est melior, quàm vsus coniugij: at vero coniux, qui tenetur reddere debitum, non est melior, neque hac ratione se potest excusare: quare neque à ieiunio debito occasione contemplationis potest quis se excusare: quid? quòd, si talis excusatio admitteretur, patentissima via negligentibus, & otiosis aperiretur, excusandi se à communibus præceptis: & religiosi licitè possent se excusare à præceptis superiorum, quando opera coporalia illis imponerentur, causarentur enim se à melioribus operibus impediri. *Matth. 15.*

Hinc prætextu peregrinationis, vt S. Th. ad 3. docet, nemo excipitur à ieiunio, nisi vt suprà diximus, quando propter exemplum eminentis personæ cederet in magnam Ecclesiæ vtilitatem. APPEN.

Decimasexta diffic. Exercentes officia ad rationalem vitam necessaria, teneantur ne ieiunare?

CONCLVSIO.

AB omni ieiunio excusantur fideles propter officia ad rationalem vitam necessaria. Ratio est: quia opera rationalis vitæ sunt homini magis propria, & necessaria, quàm quæ pertinent ad vitam corporalem, aut temporalem statum: & cùm propter labores necessarios ad corporalem vitam, liceat non ieiunare, vt modò diximus, licebit multò meliùs propter labores ad rationalem vitam necessarios.

Hinc si Episcopus non potest simul ferre labores visitationis, aut futuræ ordinationis cum ieiunio, licitum illi erit ieiunium omittere. APPEN. 1.

Hinc Parochus, qui non potest sufficere ad tot confessiones audiendas, & simul in crastinum expectare ad multam horam, poterit APPEN. 2.

rit ieiunium soluere. Idem dicendum de Prædicatore, qui ex officio, aut ex obedientia tenetur publicas habere conciones, & de publicis lectoribus, qui ad hoc ex officio tenentur idem est censendum.

Limitatio. Limitandum tamen hoc est, vt intelligatur, quando ieiuni hæc officia commodè exercere non possunt: quoniam si possent, licet non æquè benè, à ieiunio non excusarentur.

APPEN. 3. Hinc, quando occurrit opportunitas publici laboris, non quidem necessarij, sed conuenientis officij, vel statuti, erit sufficiens ratio excusandi à ieiunio: vt exempli gratia. Si quis sit habiturus lectionem publicam examinis, vel quando occurrit solemnis disputatio, procul dubio poterit à ieiunio excusari, si hora prãdij non potest tantum prandium, quantum solet sumere. Ex superioribus de vitæ corporalis operibus patet hæc appendix: hæc enim spiritualia non minus necessaria Reipublicæ, & minus propria statui sunt, quàm illa.

APPEN. 4. Hinc quoque cùm detrimentum corporale, aut temporale sit sufficiens causa excusandi à ieiunio, quando aliter caueri non potest fit, vt propter metum extrinsecè alicuius notabilis detrimenti excusetur aliquis à ieiunio, dummodo non sit metus incussus in odium, vel contemptum legis Ecclesiæ: quoniam tunc potius esset moriendum, quam cedendum: aliàs autem propter graue periculum, quod impendet ab intrinseco, licebit soluere ieiunium.

DVBIVM VI.

Vtrùm propter laborem rei indiferenti, vel illicitæ impensum, liberentur aliquando laborantes à præcepto ieiunij?

EXEMPLI gratia, qui iter facit, etiam causa visendi concubinam, & latro exercens latrocinia, & ludentes pila, & nobiles exercentes præludia ad solennem ludum, & venationi operam nauantes propter exercitium, si isti propter huiusmodi exercitia sint vesperè admodum debiles liberentur à præcepto ieiunij.

ALIQVI Doct. graues tenent istos esse à præcepto ieiunij liberos in tali casu: nam peccarunt, inquiunt, cõtra præceptũ, quo res illicita prohibebatur, constituente se in tali discrimine: at verò cœnãdo non peccabunt cõtra præceptũ ieiunij: quoniã censentur

sentur benè impotentes secundum præsentem statum, quēadmodū constituto in extrema necessitate alij subuenire tenentur : & quia præceptum ieiunij solū obligat potentes ieiunare, quod isti, vt aiunt, efficere non possunt, cùm sint admodum debiles.

Ego verò huic opinioni non possum subscribere: nā si laborantes, & peregrini, & iter agentes, si cōmodè possunt minuere laborem, & qui opera pietatis voluntariè exercent, non liberantur à ieiunio, vt ex difficultatib. in hac q. positis constat, quo modo isti à ieiunij lege erunt liberi? Ego. n. hanc opinionem populum in publica cōcione non auderem docere, & multo minus Hispano sermone typis mandare, quomodo ad omnium aures posset peruenire: saltem sentio, si vera est eorum opinio, quod magis agrauabit eorum peccatum, sicut homicidium ab ebrio cōmissum, licet non sit nouum peccatum, aggrauat tamen magis ebrietatis peccatum : quamobrem oro & obtestor per Christum Dominum omnes prædicatores, & confessores, vt hanc opinionem si illa placet sibi, & pœnitentibus ad eorum conscientias exonerandas seruent.

Limitat tamen suam opinionem dummodo hæc isti non faciant in fraudem legis ieiunij, quoniam tunc peccarent, quod quidem manifestum satis est: propterea quòd, legem frāgit, qui in fraudem legis aliquid facit. *Limitatio.*

QVÆSTIO VII.

An cooperantes iis, qui ieiunia frangunt, mortaliter peccent?

Doct. vbi suprà Med. q. 3. à si.

AD maiorem huius quæstionis, & sequentis explicationē nota. Ieiunium, vel frangi voluntate, vel opere: voluntate frangit, qui seruans omnia, quæ de ratione ieiunij sunt, comederet pluries, si haberet, & carnes etiam, si posset: quod quidem scienter, vel ignoranter fieri potest. Opere autem frāgitur ieiuniū trib. modis. Primò quoad meritū, vt quando quis omnia requisita ad ieiunium seruat, sed vt videatur ab hominibus ieiunat: tale erat ieiunium Phariſæorū, qui exterminabant facies, vt viderentur ab hominibus, & receperunt mercedem suam. Secundò quoad intētionem præcipientis, vt quando aliquis, quæ sunt de essentia ieiunij seruat: *Matth. 6.*

seruat. veruntamen comedit pisces exquisitos, qui magis ad carnis incendium conducunt, aut in collationibus electuaria calida, quæ erunt ad ipsum conducentia: & cùm intentio præcipientis non cadat sub præcepto qui hæc sumit, alioqui licita, contra intentionem Ecclesiæ, non peccat contra præceptum ieiunij, quãuis posset alia via peccare contra legem diuinam, aut naturalem, qua omnes turpes circunstantiæ in opere prohibentur. Tertiò frangit ieiunium quoad substantiam actus, qui aliquid ex tribus, quæ sunt de essentia ieiunij, non seruat, vt qui vel pluries comedit, vel cibis veritis vtitur, vel horam notabiliter præuenit: & hic mortaliter, vt q. sequenti explicabitur, peccat.

Nota secundò aliud esse facere contra legem, aliud verò facere in fraudem legis: nam facere contra legem est, facere quod lex prohibet, vt qui comedit bis in die ieiunij, &c. facere autem in fraudem legis est cùm quis, saluis verbis legis, eius sententiam circunuenit: fraus enim legi fit, cùm vt fit, quòd fieri noluit, fieri autem non vetuit: vt si monachus habitum suæ professionis non dimittat, sed superiùs illum habitu clericali tegat, & ita incedat, non minus apostata est, quàm si habitum ex toto dimitteret: nam facit in fraudem legis. Tutor etiam, cui prohibitum est rem pupilli emere, si aliam personam submittat, vt emat, agit in fraudem legis: perinde etiam facere videtur in fraudem legis, qui vltra vnam refectionem, alia comestibilia licita, per viam comestionis, aut refectionis sumit. Is prænotatis, absoluenda est quæstio posita, aliquot difficultatibus declaratis.

Doct. vbi su. *Prima difficul. Prælati Ecclesiastici tenentur ne dare operam, vt ieiunia seruentur, ne tacendo consentire videantur?*

CONCLVSIO.

TENENTVR Prælati Ecclesiastici dare operam, vt abstinentia, & Ecclesiæ ieiunia ab omnibus seruentur. Ratio est: quia Ecclesiæ Prælati sunt executores, & iudices istarum legum: & ideo ex iustitia ratione sui officij tenentur docere omnem obligationem istarũ legum, vel per se ipsos, vel per doctores idoneos.

APPEN. Hinc debent cauere censuris, ne cibi prohibiti passim omnibus exponantur: in quod tenentur eis obsequi ciuiles magistratus, & suas

suas operas impendere: propterea quòd ordinatur ad finem spiritualem.

Hinc etiam ne ijs diebus, solemnia conuiuia celebrentur, & ne sint cœnæ publicæ in scandalum infirmorum, cauere debent: non autem debent excommunicare transgressores, aut iudicialiter contra illos procedere: quoniam esset in communi ea seueritas intolerabilis.

Secunda diffic. Ad quid tenetur paterfamilias circa obseruantiam ieiuniorum à suis domesticis seruandam, ne peccet, &c. *Doc. vbi sup.*

CONCLVSIO I.

PATERFAMILIAS tenetur suos domesticos, vt ieiunent admonere, & illis alimenta necessaria præbere. Ratio est: quia charitas magis obligat circa personas magis coniunctas & domestici adeò coniuncti sunt, vt dicat B. Paul. 1. ad Tim. 5. Qui suorum curam non habet, & maximè domesticorum, fidem negauit, & est infideli deterior: tenetur enim, & suos domesticos admonere, & fraterna charitate corripere. 1. *Ad Tim 5.*

Quod dictum est in cõclusione de alimentis, intelligitur de illis qui aliàs tenentur de victu prouidere: quamobrem, si de portione quoridiana facta fuit conuentio, ratione ieiunij non tenetur augere illam, non enim obligatus est prouidere de victu simpliciter, sed iuxta pactum, & conuentionem factam. *Limitatio.*

Hinc paterfamilias non tenetur etiam si diues sit minuere laborem seruorum, vel operariorum, quos conduxit, sed potest consueta opera exigere. APPEN. APPEN. *infrà.*

CONCLVSIO II.

Paterfamilias non tenetur, aut domo pellere, aut alimenta subtrahere, si non ieiunant. Ratio est: quia hæc, & id genus similia pertinent ad genus quoddam vindictæ: hæc autem patrifamilias non propriè cõuenit, sed Prælatis: tum etiam quia esset graue imponere illis hanc obligationem, & cõquererentur, dicentes, quòd hoc faceret auaritia magis, quam zelo legis motus: verum enimuero circa filios, & personas sanguine coniunctas, deberet paterna correctione vti: si quem haberet legum contemptorem, domo pellere, sicut faciebat Dauid: Nõ habitabit in medio domus meæ, qui facit superbiam. *Psal 100.*

Peccabit

APPEN.2. Peccabit tamen dominus, si compellit famulos ad ieiunandum obligatos in diebus ieiunij ad opera ieiunio incompatibilia, quæ commodè in alium diem differri possunt. Palud.in 4.dist.25.q.5. & Gabr.ibid.q.3.

Tertia diffic. An cooperentur peccato, non ieiunantium institores publici?

QVANDO institores ignorant benè, aut malè vsuri sint, accedentes alimentis: omnes tenent, non cooperari. Et ratio est: quia vacant officio Reipublicæ necessario, exibentes alimenta: at verò quando præuidet alios præcepta transgressuros, Medina tenet consentire tunc peccatis aliorum: quemadmodum si quis gladium præberet furioso, esset reus homicidij.

CONCLVSIO.

PVBLICI institores possunt vendere omnibus alimenta, etiã si aliquos ieiunia violaturos præuideant. Probatur: publici ministri, qui omnibus offerunt alimenta per se, deseruiunt necessitati, quod per se bonum est, igitur non peccant huiusmodi.

APPEN. Hinc cum amicus petit ab amico, vel à vicino alimenta, quanquam præuideat eum cœnaturum contra legem Ecclesię, non peccat ministrando. Ratio est: quia per se opus amicitiæ, & vrbanitatis exequitur: & ex malitia alterius per accidens consequitur transgressio: & simile de gladio Medinæ non valet: quoniam iure deffensionis teneor cauere nocumentum proximi, quod tunc impendet, ad quod quidem medium necessarium, & efficax est, non dare arma: imo posset per vim eripere, si haberet: at verò ad cauendum peccata intemperantiæ, medium optimum est admonitio, & correctio: & sicut non teneor subtrahere cibos, quos habet, ita neque negare, quos amicabiliter petit: & constat, quoniam exista opinione sequeretur maxima perturbatio publicorum officiorum, scandala, & iurgia, vt patet manifestè: quamobrem non tenetur aut examen facere, aut alimentum detrahere.

Quarta diffi. An peccent inuitantes ad comedendum, nolentes ieiunare? *Doc. vbi sup.*

CONCLVSIO I.

INVITANS amicum die ieiunij, præbens occasionem frangendi præceptum, peccat mortaliter. Et ratio est: quoniam hoc est præbere scandalum, scilicet, ruinæ occasionem: tum etiam, quia cooperari ad peccatum fratris, peccatum est, ad Rom. 1. Non solùm qui mala faciunt, sed qui facientibus consentiunt, digni sunt morte. ergo & qui illis occasionem peccandi ministrando cibos præbent. *Rom.1.*

CONCLVSIO II.

AT verò si ratione amicitiæ, & vrbanitatis inuitant non peccant. Probatur, quia vnusquisque præsumendus est habere curam propriæ conscientiæ; & ideo qui bona fide amicabiliter offert prandium, etiam si alius interim peccet, excusatur, & confirmatur: nam etiam si aliquis suspicetur, quod ille inuitatus extra dies ieiunij peccat contra abstinentiam naturalem, si est famulus tenetur obsequi, si amicus poterit inuitare: ergo etiam in diebus ieiunij vtrumque erit licitum.

Hinc publici hospites non peccant, offerentes peregrinis cœnam diebus prohibitis, relinquendo vnumquemque suæ propriæ conscientiæ, & proprium munus exequentes. APPEN.1.

Hinc quando aliquis paratus erat violare ieiunium, non erit peccatum inuitare ad cœnam, magis quàm à parato vsurario petere vsuram: non enim inducit ad peccandum, sed inuitat ad amicabile opus. vide Naua. vbi suprà, & Caiet. art. 4. S. Thom. neque non consentiens in illud, quatenus est fractio ieiunij, sed vt est actus sustentandi naturam, & de se bonus, vel indifferens. APPEN.2.

Hinc videntes aliquem socium, vel amicum plus æquò sibi indulgentem in collatione, non debemus statim eum corripere, sed sicut ait Apost. Is, qui non manducat, manducantem non iudicet. APPEN.3.

Quinta diffic. Ministri, qui assistunt dominis ieiunia frangentibus, cooperantur ne illorum peccatis? *Rom.14.*

NOTA, Dominum posse à famulis duplicia obsequia exigere: quædam enim sunt quæ intrinsecè ordinantur ad flagitium,

& ista, metu etiam mortis nõ tenentur facere, neque possunt: quoniam sunt intrinsecè mala, sicut & ipsum opus, ad quod per se ordinantur. Alia autem sunt obsequia communia, quibus dominus potest benè, aut malè vti, vt præparare equum: eum incedentem prosequi, & expectare: hæc potest præstare famulus, etiam si sciat dominum peccare.

CONCLVSIO.

MINISTRI, qui assistunt dominis ieiunia frangentibus, eorum transgressioni non participant. Probatur: quia non tenentur famuli, imo neque debent iudicare dominos suos, vtrum benè, vel malè faciant, sed præstare consueta obsequia, & officia: nam subtrahere propria authoritate, esset scandalum manifestum, cum ille iustè possit præcipere, & id quod præceptũ est, non sit obsequium intrinsecè malum: quare, cùm præparare cibos: ministrare mensæ, sint communia obsequia, quæ per se ordinantur ad subueniendũ corpori, non censentur famuli participare in crimine domini, illa præstantes, & mensæ assistentes, & ministrantes.

APPEN. 1. Hinc licitum non erit famulo obsequi domino præcipienti, vt amicam ad se adducat: quoniam est intrinsecè malum.

APPEN. 2. Hinc etiam non tenebitur famulus domino, qui vult inimicum inuadere, præbere auxilium: quoniam hoc est manifestè peccatum mortale.

Limitatio. Poterit tamen, si videat dominum in periculo constitutum iure defensionis illi auxilium præstare. Victoria in relectione de temperantia ad finem.

QVÆSTIO VIII.

An sine peccato possit quis per ieiunium vitam minuere?

CONCLVSIO I.

Med. q. vlt. NON est licitum homini abstinere à cibo vitæ necessario, neque eis vti, quæ vitæ seu naturæ humanæ non conueniunt. Ratio vtriusque partis huius conclusionis est: propterea quòd vita commissa est homini ad vsum rationalem, non prorsus donata, ac proinde naturali iure tenetur curam illius gerere: vnde naturæ inclinatio, & obligatio est illa, quam Apost. Ad Ephes. 5. expressit, *Ephes. 5.* Nemo carnem suam odio habuit, sed nutrit, & fouet eam.

Hinc,

Hinc, qui se inedia conficeret, non minus esset homicidij reus, quàm qui se gládio perimeret: esset tamen differentia, quòd iste directè, ille verò indirectè, causa propriæ mortis esset. APPEN. 1.

Hinc abstinentiam Domini nostri IESV Christi. 40. dierum mirari possumus, imitari autem minimè: fuit enim suprà naturæ virtutem, quemadmodum Moysis, & Eliæ ieiunium: nam 40. illis diebus, nec cibum sumpsit, nec somnum cœpit, vt ex sacris Euangelistis colligitur. APPEN. 2.

Et idem dicendum est de victu Ioannis Baptistæ: nam fuit priuilegium præcursoris, quòd cibis nó humanis aleretur: vnde Saluator dixit, quòd non manducabat, nec bibebat. APPEN. 3.

CONCLVSIO II.

HOMO non tenetur omne studium adhibere ad producendam vitam, vel tuendam valetudinem, imò ea solicitudo non est Christiano pectore digna. constat authoritate Christi Matth. ca. 6. vbi prohibet etiam solicitudinem de victu, & potu ad vitam necessario, dicens: Gentes hæc omnia inquirunt: nolite soliciti esse animæ vestræ, dicentes, quid manducabimus, &c. & Pau. 1. ad Tim. 6. Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti sumus. lege. c. 35. apud Hier. de Rhecabitis, qui nec vino vtebantur, nec in domibus habitabant. ca. 11. ad Hæbreos de veteribus sanctis, qui circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, & D. Bern. sermo. 30. super cantica, dicente: scholant Epicurij studere voluptati, Hyppocratis sanitati, Christum verò vtram negligendam esse tradidisse: quod magis conuenit religiosis, quibus Ecclesia multa circa cibum, & vestitum, & lectos statuta approbauit, quæ bonæ valetudini aduersantur, in quibus Ecclesia proponens talem vitam fidelibus, errare haud potest. *Matth. c. 6.* *1. Tim. 6.* *Hierem. 35.* *Ad Heb. 11.* *D. Bernar.*

CONCLVSIO III.

NON est licitum ex intentione per ieiunia vitam minuere: sensus est, quòd si quis per indiscretá ieiunia intenderet vitam finire, proculdubio mortaliter peccaret contra charitatem sibi debitam. Et ratio est: quia illud nocumentum est insigne, estque præuisum, & intentum, & ex consequenti est ad mortalem culpam imputandum: in quo casu, & sensu est intelligendum. cap. non mediocriter. de consecr. distin. 3. vt D. Hieron. ait, Nihil refert quanto tempore interimas te. *D. Hiero.*

CONCLVSIO IIII.

LICITVM tamen est per ieiunia ægritudinem permittere. hãc
D. Hiero. conclusionem sanctorum exemplа probant: D. Hiero. to. 1. ad Eustochium ait Pallebant ora ieiunio, & ossa vix cohærentia humi
Psal. 108. collidebant, & Dauid Psal. 108. Genua mea infirmata sunt à ieiunio: tandem omnes fundatores religionum in parcimonia fuerunt præcipui, & insignes.

Limitatio. Est hoc intelligendum de illo detrimento salutis, quod nec admodum conficit corpus, nec retardat spiritum à contemplatione, aut aliis officiis necessariis: quoniam si alterum eorum eueniat indiscreta, & culpabilia sunt talia ieiunia: est enim contra finem abstinentiæ, quod spiritus opera impediantur. vnde D. Hiero. vbi
B. Hiero. suprà, ait: Perdit rationalem dignitatem, qui præfert ieiunium charitati.

CONCLVSIO V.

ETIAM si quis probabiliter existimet breuiorem vitam futuram, si ieiunia obseruet, aut in infirmitate incidat, non semper est criminis reus. Prima pars conclusionis ex eo constat, quod eorum,
Chrysost. Hiero. qui frugaliter viuunt, vita solet esse & iocundior, & longior. vt D. Chrisost. c. nihil enim, & B. Hie. in duobus sequentibus ca. de consecr. dist. 5. docent: ac proinde potest probabiliter censeri contrarium. Secunda: quia præstat secundum spiritum breuiori tẽpo-
Sap. 4. re viuere, quam longiori secundum carnem. Sapien. c. 4. Cõsumatus in breui, expleuit tempora multa. Tertiò, quia licitũ est Christiano laboriosas artes exercere, in quib. vita, vt plurimum est breuior, vt nauigantium, & ferrariorum, & eorum qui vitra conficiũt; quare si licitum est propter lucrum temporale tali detrimento se exponere, multo magis licitum est abstinentiã, & communia ieiunia seruare: quoniam hoc est vitam potius colere rationalem, quam desideria carnis perficere. Secunda pars conclusionis posita est ad excusanda multa sanctorum exempla, qui propter abstinẽtiam in graues langores inciderunt: nam feruore spiritus nõ attendebant infirmitatẽ carnis, & licet illa reclamaret, semper illis
Bernar. Gene. 27. erat suspecta vox. vt D. Bern. vbi suprà, ait & ad hoc est optimum exemplum Esau. Gen. 27. deinde excusantur: quia existimabant, illud detrimentum, quãuis alioqui graue, ferẽdum esse pro aliorum ædificatione, præsertim qui aliorum debebant esse viuendi forma.

Hinc

Hinc propter illatum detrimentum, ieiunium non est pecca- APPEN.
tum mortale, nisi in duobus casibus. Primus est, quando quis ex intentione vitam breuiare intendit. Secundus, quando de graui detrimento admonitus, ob duritiem, aut temerè periculo se exponit: pertinet autem ad Prælatorum, & confessorum prudentiam ijs modum imponere.

Prima diffic. Possunt ne Prælati tam acerba ieiunia subditis imponere, qualia ipsi, vt dictum est, possunt sua sponte assumere?

CONCLVSIO.

NON licet Prælatis tam acerba subditis ieiunia imponere, qualia ipsi, sua sponte poterant assumere. Ratio est: quia leges Prælatorum debent esse tolerabiles, & conditæ discretionis sale: vnde lex etiam diuina non præcipit omnia ardua, quæ vnusquisq; licite potest adire, sæpè enim potest aliquis ex charitate res suas, & vitam etiam exponere pro patre, quando præcepto diuinæ legis non obligatur.

Hinc non tenetur aliquis seruare ieiunia quadrageſimæ cum APPEN. 1.
illo detrimento corporis, quòd licitum esse diximus in 4. conclusione. Et ratio est quia lex in communi posita, id, quod communiter est posſibile, respicit: & posſibile in præsentia secundum morales regulas, & non secundum physicas æstimatur: & non est moraliter posſibile, quod ęgrè fieri potest.

Hinc confessarij, qui in particulari decernũt, abstinentias acer- APPEN. 2.
biores præcipere possunt, tamen eo moderamine seruato, vt in mitiorem partem declinent, & consensum pœnitentis requirant: ne iudicium misericordiæ, aut odiosum, aut periculosum fiat.

Hinc si abstinentiæ in foro pœnitentiæ à confessore impositæ, APPEN. 3.
vel alia opera pœnalia sint indiscreta, & exorbitantia, vt sint scandalum aliorum, aut vitæ periculum, seu salutis, aut famæ dispendium cedant, non sunt obligatoria, sed prætermittenda: & ieiunia non ad necandum carnem, sed ad domandum sunt instituta: secus autem est de abstinentia, & pœnitentia à Prælato in foro iudiciali: quia talia fortè homo delicta commisit, ob quæ mortem merebatur: & ita si vita delinquentis per talem abstinentiam notabiliter abreuietur, nullum est inconueniens.

QVÆSTIO IX.

Alex. Alen. q. 99. & alij locis infra citandis.

De modo ieiunandi?

HAC in quæstione, declaranda est forma, siue regula ieiunandi ab Ecclesia tradita, quam in 1. q. huius tract. die tam nominauimus: constat hæc forma tribus partibus, quæ sunt de essentia ieiunij: nempe, abstinentia à cibo: refectione vnica: & determinata hora talis refectionis: & de singulis singuli proponentur articuli quibus absolutis quæst. erit perspicua, & tractatus de ieiunio ad laudem omnipotentis Dei finitus.

ARTICVLVS I.

Cast. ver. cib. contra hæres. & lib. de diuinis tradit. 3. petit. de ciborũ delectu.

An conuenienter fuerit abstinentia à cibo ab Ecclesia imposita?

CONCLVSIO.

CONVENIENTISSIME fuit ciborum abstinentia ab Ecclesia præcepta. Ratio est: quia primum præceptum diuinitùs homini propositum, fuit de ciborum delectu, vt patet Gen. 2. & 3. fuerunt quidem naturalia præcepta in corde primum descripta: item supernaturalia diuinitus inspirata: sed inter leges positiuas præceptum de abstinentia primum sibi vendicat locum: nam in hoc genere est omnium antiquissimum, vt D. Basil. in serm. 2. de ieiunio & B. Hier. 2. lib. contra Iouinianum circa fin. adnotarunt.

Gen. 2. & 3.

Basil. Hieron.

Alex. Alen. m. 1. S. Tho. art. 8 Ric. q. 5. & 6. & reliqui vbi sup.

Prima diffic. A quibus cibis tempore ieiunij est abstinendum?

CONCLVSIO.

ABSTINENDVM est tempore ieiunij ab illis, qui corpori vires minus ministrant. vt suam possit exercere tyrannidem. Et patet: quia cùm ieiunium institutum sit ad carnem domandam, ne illicitis seruiat: ad personam affligendam cõtra delectationem in peccatis habitam: ad vitia resecanda, & tollenda: vt fiat recõciliatio cum Deo peccatis offenso, erit ab illis cibis abstinendum, qui ad lasciuiam nimis prouocant, & inordinatè hominẽ delectant: & resecationem peccatorum impediunt, & peccatorũ

causas

cauſas alunt: tales ſunt carnes, & quæ illis coniuncta ſunt, lac, &c. nam eſcæ quæ non ſolùm corpus nutriunt ad vitam, ſed inflāmant ad libidinem ſunt prohibitæ: equorum enim domitores non ſolùm verbera adhibent ad domandum, ſed cibum etiam, aut cibi fortioris genus ſubtrahunt, fœnum pro ordeo tribuentes, vt fame debilitetur equorum nimis effrenata vis: ita Eccleſia voluit, vt pabulo nimis nutriente corpori ſublato, cogeretur animæ nutui deſeruire.

Secunda diffi. An fuerit conuenienter abſtinentia à carnibus ieiunantibus impoſita? Doct. vbi ſu.

CONCLVSIO I.

QVANQVAM iure naturali nulla caro animalium fuerit hominibus prohibita, probabile tamen eſt, ante diluuium non fuiſſe carnium vſum. Prima pars manifeſte patet ex eo, quòd omnia animalia iure dominij homini ſubduntur: & ideo ea poteſt in proprios vſus ſiue ad cibum, ſiue ad ornatum conuertere.

Eſt autem ſermo de irrationabilibus: nam veſci carnibus humanis immane ſemper, & efferatum fuit. Secunda pars eſt S. Th. 1. 2. q. 102. art. 6. ad 2. & illum ſequitur Victoria in relectione de temperantia. Oppoſitum tamē probabile cenſet Soto lib. 5. de Iuſtitia & Iure. q. 1. ar. 1. & probatur concluſionis pars ſecunda, ex illo loco Ge. 9. Omne, quòd mouetur, & viuit, erit vobis in cibum, &c. *Limitatio.* *Geneſ. 9.*

CONCLVSIO II.

IN ſtatu legis antiquæ, imo & in Eccleſia primitiua, non fuit in præcepto aliorum ciborum delectus in diebus ieiunij magis, quā in aliis. Et ratio eſt: quia ieiunium tunc potiſsimè indicebatur per detractionem, & dilatationem prandij: nam delectus, qui Leui. 11. præcipiebatur, erat æqualiter omni tempore ſeruādus: adde etiam quod ibi abſtinētia de quibuſdā ſpeciebus piſcium, ſicuti, & à carnibus præcipiebatur: in herbis autem, & fructibus nullum fuit impoſitum præceptum, vt per hoc oſtenderet lex ſimplicitatem victus homini eſſe conuenientem: & ideo gratam hanc rationem inſinuat S. Tho. 1. 2. vbi ſuprà. *Leuit. 11.*

CONCLVSIO III.

ABSTINENTIA à carnibus, aliiſq; cibis cultioribus, familia-

ris fuit Apostolis,& viris Apostolicis,imo & olim Propheris. Et primò de Apostolis ex Euangelio ducimus argumenta, vbi sæpè fit mentio de eorum prandio,nusquam tamen inueniemus carnes præparasse,sed piscibus vsos fuisse:ita tradit Cle.Alex.lib.1. pedagogij.c.1.vbi & refert specialiter de Matthæo,quod baccis, & seminibus victitabat: & de discipulis Marci refert Philo ad Eusebium vbi suprà:quod eorum potus erat aqua, cibus panis cum sale,vel hysopo.& de Prophetis habemus conuiuium. 4. Reg.4. & Daniel cap.1.

Clemẽs Ale.

Philo.

4.Reg.4.
Daniel.c.1.

CONCLVSIO IIII.

DIEBVS quadragesimæ in omni loco præceptum est abstinere à carnibus,& ab iis,quæ carni coniunguntur,in aliis autem ieiunij diebus seruanda est vbique patriæ consuetudo. hæc conclusio fuit definita in Conc.Tolet.8.c.9.& fuit præceptum, de abstinentia à carnibus,primùm Clericis impositum,deinde ad fideles omnes fuit diffusum: in omni autem loco cibus quadragesimalis intelligitur absque ouis,& lacticiniis: iam verò est communissima dispensatio,quam qui obtinuerunt sine scrupulo possunt vti præmissis:in reliquis verò ieiuniis,& sextis feriis est eadem abstinentia per cõsuetudinem recepta in Hispania,non autem in aliis prouinciis: quam ob causam non potest certior tradi regula, quàm quod morem prouinciæ inuiolabiliter obseruemus: & votum, si quis si illis diebus,non comedere illa.lege ad hanc cõclusionem. c.vtinam.76.d.& ca.ieiunia.de consec.d.3.& cap. denique.dist.4.

Hæreses.

Hinc confutatur hæresis Tatiani,& discipulorum eius Enerati-tarum,dicentium non licere vesci carnibus:quã suscitarunt Manichæi,& alij:& error Chatarorum, qui superiorem hæresim auxerunt,dicentes,neque licere comedere oua,caseũ,lac etiã si necessitas adsit: cùm Dñs præceperit per Moysem Israelitis Exod. 12. vt vnusquisque decima mẽsis tolleret agnum,&c.& Leuit.11.c. & Deute. 14. Quæ animalia comedere deberent, lege præscripserit: & Christus redemptor noster in cœna agnum cum discipulis mãducauerit.Atque etiam expugnatur error Iouiniani, qui quoslibet cibos,quolibet etiam de omnibus sine discrimine esse licitos, quantumlibet per Ecclesiasticas sanctiones fuerint prohibiti: & Vvaldensium,qui tempore quadragesimæ carnem,& oua, & reliqua prohibita commedebant,dicentes:nullum esse peccatum hoc

Exod.12.
Leuit.11.
Deut.14.

facere:

facere: & Ecclesiam non posse talem ciborum abstinentiam præcipere, & in tali abstinentia à carnibus nullum inesse meritum. Castrum lege contra hæreses verbo cibus hæresi 1. & 2. vbi istos errores destruit.

Tertia diffi. An magis abstinendum sit à quanta, vel à quali?

Alex. Alen. m. 2. vbi sup.

NOSTER Alexander hanc proponit difficultatem, & est sensus. Vtrùm magis abstinendum sit à quantitate ciborum, vel à cibariis delicatis.

CONCLVSIO I.

IVXTA constitutionem Ecclesiasticam magis abstinendum est in die ieiunij à quali, quàm à quanto. Et ratio est: Primùm, quia periculum est minus: nam quantum ad sustentationem naturæ, & nutritionem, parum refert cuiusmodi sumantur aliméta, dummodo natura substentetur. Secundò, quia iudicium est certiùs: Ecclesia enim non potest iudicare quantum deberet vnicuique sufficere: quia quod parum est vni, multum est alteri: sed circa qualitatem potuit diffinire, dicendo talia cibaria non esse sumenda tali tempore. Et tertiò, quia commodum est maius: propterea quod ieiunium institutum est etiam, propter pauperes, & circa magis delectabilia maiores fiunt expensæ, quæ expensæ erant in eleemosynas pauperum erogandæ: & plus pauperes de residuo quanti, quàm de residuo delectabilis sustentantur.

41. d. c. nō cogantur. S. Leo Papa & legitur Dominica 3. aduentus.

Secundum legem virtutis sobrietatis est distinguendum: nam vel quæritur de quanto, & quali licito, vel illicito.

CONCLVSIO II.

DE illicito magis abstinendum est à quali, quàm à quanto. Ratio est, quia maius peccatum esset tempore ieiunij comedere buccellam carnis, quàm comedere multa de licitis.

CONCLVSIO III.

DE quali, & quanto licito, non potest dari generalis regula, neque Ecclesia à quo magis esset abstinendum potuit diffinire: alij enim in quanto, alij verò in quali magis delectantur, edaces quærunt superfluitatem, alij paruo modo fit delectabile, recreantur istis, maior virtus est abstinere à quali, quàm à quanto, aliis à quanto quàm à quali.

DVBIVM I.

Ricard. q.6. vbi supra.

An diuites diebus ieiunij teneantur cibis pauperum vesci?

RESPONDEO: Non tenentur: & patet c. non cogantur. d. 41. vbi habetur: Non cogantur diuites cibis pauperum vesci, vtantur consuetudine infirmitatis suæ, sed doleant se aliter abstinere non posse.

Castro vbi sup. hæresi 2.

Quarta diffi. Licebit ne aliquando diebus quadragesimæ carnibus vesci?

CONCLVSIO.

PROPTER ineuitabilem necessitatem, atque fragilitatem, & euidẽtem langorem, vel impossibilitatem ętatis, licebit carnes tunc comedere. Deffinita est conclusio in Conc. Tolet. 8. ca. 9. vbi ita legitur, Quisquis sine euitabili necessitate, atque fragilitate, & euidenti langore, seu etiam impossibilitate ætatis, diebus quadragesimæ esum carnium pręsumpserit attentare, non solùm reus erit resurrectionis Dominicæ, verumetiam alienus ab eiusdem diei sancta communione, &c.

APPEN. 1. Hinc propter ineuitabilem necessitatem poterunt in illa constituti carnibus vesci, & tenentur ad hoc in casu extremæ necessitatis, quando non supperunt alia alimenta: & quia hoc est medium legitimum ad conseruandam vitam.

Limitatio. Arbitror tamen, quod si nullus alius cibus esset, nisi panis cibarius, non liceret carnibus vesci, nisi per plures dies durarer inedia, vt in longa nauigatione, & in atroci bello, vbi deest victus.

APPEN. 2. Hinc propter fragilitatem licet carnes manducare causa metus residui: vt illis, qui paulo ante morb ogallico, vel alia infirmitate laborauerunt, & sunt admodum fragiles: verùm in iis, & sequentibus, & est consulendus medicus, & confessor.

APPEN. 3. Hinc propter euidentem langorem instanter ægrotantibus integrum est carnibus vesci.

APPEN. 4. Hinc propter impossibilitatem ętatis est licitum pueris ante vsum rationis, & senibus in vltima ætate constitutis carnes ministrare, hoc probat Ecclesiæ vsus, quæ vt ex superioribus constat, nunquã voluit homines cũ tanto detrimento ad ieiuniũ obligare.

Verùm.

Verùm enimuero pueri ſtatim poſt vſum rationis,& ſenes ante vltimam ætatem ad abſtinentiam carnium tenentur, licet à ieiunio ſint liberi: nam quibus conceditur, propter debilitatem pluries comedere, non ſubinde ab abſtinentia carnium excuſantur, cùm abſtinentia à carnibus ſemper fuerit in Eccleſia maximè venerabilis.

Quinta diffic. Qui à ieiunio iuſta cauſa interueniente, eſt liber, & poteſt ſuſtentari eſcis ieiunio congruentibus, poterit ne ouis, & lacticiniis veſci? *S. Anto. 2. p. tit. 7. c. 20. §. 2. & Naua. vbi ſuprà.*

CONCLVSIO.

PECCABIT mortaliter, ſi illis eſcis prohibitis vtatur. Ratio eſt: quia diſpenſatus, vt ante horam iuſtam prandeat, non videtur à ieiunio liberatus, nec iuſta cauſa, quæ excuſat ab integro ieiunio, videtur excuſare ab omni parte illius: ieiunare enim prout poteſt, tenetur: præceptum namque Eccleſiæ licet in totum ſeruari non poſsit, ſeruandum tamen eſt, quoad illam partem, quoad ſeruari poteſt: atque ita diſpenſatus, vt in die ieiunij pluries quam ſemel, comedat, non videtur diſpenſatus, vt carnes, & oua, vel lacticinia manducet. facit text. in cap. cum dilecti. de dolo & contum. vide ibi glo.

Sexta diffic. Cui licet in diebus ieiunij veſci carne, ouis, lacticiniis, integrum ne etiam erit piſcibus, & oleribus vti? *Cordo. q. 168. Hiſpanè.*

CONCLVSIO I.

ILLI, quibus propter ægritudinem eſus carnium conceditur, non peccant mortaliter, ſi piſcibus, & oleribus ſimul veſcantur. Ratio eſt: quia nullo iure hoc prohibetur, nec interdictum illis eſt veſci piſcibus, ſimul cum illis.

Cauendum tamen ſemper eſt puſillorum ſcandalum: cauendum & proprium nocumentum: nam tunc eſſet mortale, licet ex natura ſua nullum ſit peccatum, quòd infirmus cibis quadrageſimæ veſcatur. *Limitatio.*

CONCLVSIO II.

SI lege aliqua ſpeciali eſſet prohibitum ſimul illa comedere, eſſet

re, esset tunc peccatum mortale. Et ratio est: quia agere contra legem iustam talia prohibentem.

Nota quòd, stante hac lege, si infirmus nõ posset quidquam deglutire, & comederet, parum piscis, loco condimenti, vt appetitum excitaret, dicens (*Veamos si con esto podre comer algo*) Non peccaret: secus si, vt nutrimẽtum, vel sine causa dicta etiam parum piscis comederet: nam tunc, quia prohibitum est, peccaret: quemadmodum peccaret, qui sine sufficiẽti necessitate, parum carnis cum ouis, vel piscibus in diebus prohibitis, aut sine illis, manducaret.

Cor. 10. vbi suprà.

Septima diffic. An diebus Dominicis quadragesimæ, sine bulla, vel alia concessione, liceat ouis, & lacticiniis vesci?

DVÆ sunt opiniones. Vna affirmans noua: altera negans antiquissima, & securior.

CONCLVSIO.

NEQVAQVAM possunt sine bulla, vel alia concessione particulari in Dominicis quadragesimæ oua, vel lacticinia manduri. Ratio est: quia non est lex particularis, quæ solis diebus ieiunij quadragesimæ præcipiat abstinentiam ab huiusmodi escis: imo est lex, quæ generaliter præcipit ad verbum abstinentiam ab ijs: & habetur dist. 4. cap. denique, & est D. Greg. & vbi lex non distinguit, neque nos distinguere debemus.

D. Greg.

APPEN.

Hinc neque licebit religiosis, & sacerdotibus secularibus in diebus Dominicis quadragesimæ virtute bullæ oua, vel lacticinia comedere: nam in bulla dicitur in diebus quadragesimæ etiam sine distinctione dierum ieiunij, & Dominicarum.

DVBIVM II.

Sylu. vbi sup. nu. 7.

Quid de illis, qui vouerunt ieiunare quadragesimam?

PROPOSITIO I.

SI quando vouit, habuit mentionem seruandi ieiunium, vt ab Ecclesia præceptum est, tenebitur abstinere, vt dictum est in prima conclusione, si non habet bullam, & si habet, sequatur alios suæ qualitatis, & status.

PRO

PROPOSITIO II.

SI quando emisit votum, habuit aliam intentionem actualem, aut virtualem, debet iuxta illam intentionem seruare votum: tantum enim obligatur, quantum intendebat.

PROPOSITIO III.

SI autem dubius, est, quomodo vouerit, cùm necessarium non sit, in dubiis securiorem partem tueri, quoniam satis est eligere tutam: contra faciens non erit de mortali peccato iudicandus, nisi fortè propter conscientiam erroneam.

Octaua diffi. Carnes die Sabbathi comedere est ne mortale peccatum?

CONCLVSIO I.

VBI non est consuetudo comedendi carnes die Sabbathi, mortale peccatum est. Definita est. c. quia dies. de consecr. dist. 5.

CONCLVSIO II.

VBI est consuetudo, non erit mortale, vt in Insula Maioricarum, & Minoricarum, & aliis in locis. Ratio est: quoniam standum est consuetudi. lege. c. illa autem. dist. 12.

DVBIVM III.

Qui in sua patria carnes, vt dictum est, die Sabbathi comedebat, vbi hoc non est consuetum, poterit illis vesci?

RESPONDEO: Nequaquam, quia peccabunt mortaliter. lege c. quia dies: citatum, & c. illa. distinct. 12. qui verò veniũt de nouo ad patriam, vbi est talis consuetudo, animo totaliter habitandi, manducando illas non peccant, nisi voto, vel regulari obseruantia sint obligati. vide c. fi. extra eod.

Nona diffi. Illi, cui integrum est, in die ieiunij carnes comedere, erit liber omnino à ieiunio?

Cordoua. in q. Hispana. 167.

TRES sunt opiniones. Prima est Caiet. vbi suprà. S. Tho. art. 7. & 8. & Nau. ca. 21. suprà citato, ij affirmant esse liberum à præcepto ieiunij.

Secun

Secunda opinio est Medi. q. 5. & 12. vbi suprà, qui tenet esse obligatum ad seruandum ieiunium in eo, quod potest, & in quantum potest : vnde de sententia eiusdem non est omnino à ieiunio liber, cui licet carnes manducare.

Tertia opinio est media Victoriæ vbi suprà S. Tho. art. 4. & Pedraza cap. 3. sui confessionarij.

CONCLVSIO I.

Qvi in diebus ieiunij iustè carnes manducare possunt, vt ab aliqua infirmitate præseruentur, & vires corporis, & salutē, quàm modò habent, non amittant, non possunt pluries comedere, vel cœnare, nisi hoc expresè illis concedatur, vel iustam ad id etiam causam habeant: hoc modo sunt aliqui Principes, & Magnates, qui cum corpore valeant, carnibus ex dispensatione vescuntur : quoniam illis piscis continuus plurimum nocet qui cœnare non possunt: & probatur conclusio regula celebri, quam affert Medina, quæ communiter approbatur, nempe, cùm alicui fideli ob causam aliquam permittitur in die ieiunij ab Ecclesiastica regula in aliquo recedere, in tantum illi id permittitur, in quantum se extendit ipsius causæ indigentia.

APPEN. Hinc si qui habeant iustam causam pluries comedendi, absque hoc, quod carnes comedant, vt laborantes, tenētur abstinere à carnibus: perinde si habeant iustam causam, & sufficientem ad comedendum carnes, & non ad pluries comedendum, abstinere tenentur à pluritate refectionum: quid? quod multoties iis priuilegiatis, multò salubrius esset, & saluti magis consentaneum, si semel tantùm in die comederent, & nocte collationem facerent: & in hoc sensu est verissima Medinæ opinio.

CONCLVSIO II.

Qvi ratione præsentis infirmitatis iustam habet causam vescendi carnibus, vt salutem, & vires deperditas recuperet, est omnino liber à ieiunio: & potest cœnare, & si opus fuerit pluries comedere. Ratio ex regula primæ conclusionis proximæ colligitur, quia ad hoc se extendit causæ indigentia, propter quam esus carnium fuit illi concessus.

DV-

DVBIVM IIII.

An, qui virtute bullæ in quadragesima vescitur ouis, vel carnibus satisfaciat præcepto ieiunij seruando alias ieiunij circunstantias? Cará. vbi su.

RESPONDEO: Bulla expressè dicit comedentem oua, & lacticinia satisfacere præcepto ieiunij, si alias circunstantias necessarias seruauerit: at verò de eo, qui vescitur carnibus, nihil dicit.

Hinc colligitur comedentẽ carnes nõ satisfacere integrè præcepto ieiunij, quoad meritum, & omnimodam ieiunij obseruantiam: licet non peccet, nec teneatur illud integrè obseruare, nisi eo modo quem proxima difficultate declarauimus. APPEN. 1.

Hinc neque satisfaceret eidem præcepto comedens oua, si per bullam illi non concederetur: propter eandem rationem, qua comedens carnes non satisfacit: quoniam eodem præcepto tempore quadragesimæ carnes, & oua prohibentur: aliud namque est satisfacere præcepto, aliud excusari à culpa transgressionis necessitate, vel impossibilitate, vel ignorantia interueniente. APPEN. 2.

DVBIVM V.

Quando in iubileo ponitur ieiunium 3. dierum, poterunt habentes bullam lucrari indulgentias ieiunando cum ouis, & lacticinijs sicut in quadragesima?

SVNT qui dicant ieiunandum esse, sicut ius commune præcipit.

PROPOSITIO.

POSSVNT lucrari, & lucrantur indulgentias, ieiunando cum ouis, & lacticinijs, sicut in quadragesima habentes bullam. Ratio est: quia habens priuilegium comedendi oua, lac, & lacticinia, verè ieiunat, & satisfacit præcepto Ecclesiæ de ieiunio quadragesimæ: quare eodẽ modo, si ieiunet, lucrabitur iubileum, cùm in iubileo solũ præcipiatur, absolutè, quòd tribus diebus ieiunet: quod confirmatur antiquissima Ecclesiæ consuetudine, quæ nullum discrimẽ inter ieiunium iubilei, & quadragesimæ cõstituit, nisi quòd habens bullã manducat oua, & cõsequitur iubileũ, & non habens bullã vescitur piscibus, & rigorosè seruat Ecclesiasticũ ieiunium.

Est

Est tamen diligenter notandum, aliud esse excusari à transgressione præcepti de ieiunio, & aliud consequi plenariam indulgentiam, quæ ieiunantibus conceditur: fieri enim potest, vt qui facultatem habet sumendi copiam frugum, & electuariorum excusetur, à transgressione ieiuniorum, qui tamen non consequatur indulgentiam. Ratio est: quia in communi non existimatur ieiunare.

ARTICVLVS II.

Alex. Alen. q.102.m 3 & q.104. S.Th. ar.6. Med.q. 5. & 11. & alij vbi supr.

An sit de necessitate ieiunij vnica comestio?

SILVESTER num. 9. duas affert opiniones. Prima dicit nullo iure caueri, ne pluries in die ieiunij comedatur, & ex consequenti licere pluries comedere sine fractione ieiunij, modo ex causa rationabili, & secundum consuetudinem eorum, quibus cum viuitur, fiat. Secunda tenet geminata comestione ieiunium solui, quia Ecclesiæ consuetudo hoc obtinuit, vt semel tantùm in die comedatur.

CONCLVSIO.

VNICA comestio est de necessitate ieiunij, & in præcepto. Probatur conclusio, non solum communi consuetudine populi Christiani, verumetiam ex eo, quod Ecclesia ieiunium indixit, tanquam à Patribus veteris testamenti acceptum, qui semel in die ieiunij comedebant, idque ad vesperam: & cõfirmatur per cap. quadragesima. de consec. d. 5. vbi dies Dominici abstinentiæ subtrahuntur, quæ subtractio, cum non sit in qualitate ciborum, vt supradiximus, erit in multiplicata comestione, quæ licita est in diebus Dominicis, & ex consequenti in diebus ieiunij prohibita.

Alex. Alen. q.104. m.1. ar.2. S.Tho. & reliqui vbi suprà. Alex. est.

Prima diffic. Vtrùm cibi quantitate in vnica comestione ieiunium soluatur.

CONCLVSIO I.

SI homo fercula multiplicat, vt detineat tempus, ne ieiunio afligatur, is decipit se ipsum, & ieiunium soluit: quia vt ex superioribus constat, hoc facit in fraudem legis ieiunij.

CONCLVSIO II.

EXCEDENS in quantitate cibi, vtcũque recedẽs ab æqualitate quan

te quantitatis determinatæ, non frangit ieiunium. Ratio est: quia non potuit determinari ab Ecclesia, quãtam debeat sumi in communi, propter diuersitatem locorum, & varietatem complexionis hominum, & ciborum distinctionem: excessus tamen manifestus minuit frequenter meritum.

Nota tamen diligenter hanc vnitatem prandij non esse futuram physicam, sed moralem: quia non est tempus aliquod præfinitum, in quo oporteat seruare vnitatem prandij.

Hinc cùm aliquis in solemni conuiuio à principio comedit, quod sibi satis esse videbatur, quamuis multum temporis duret conuiuium, licebit postea velaria sumere. APPEN. 1.

Hinc quando aliquis coactus est surgere à mensa, infecto prandio, licet temporis mora notabilis interceſſerit, licitè potest resumere, quod deerat, seruata ieiunij integritate: quemadmodum interpositio, quæ fit in mensa, vel inter fercula, non impedit ieiunij integritatem. APPEN. 2.

Alex. noster vbi suprà art. 3. limitat, dummodò non surgat, à mensa, vt interim ludat, inquit, ad tale, vel vacet rebus impertinentibus: nam tunc solueret ieiunium: similiter frangeret ieiuniũ, qui cum intentione non iterum comedendi, vel actis gratijs, à mensa surgeret, si rursus comederet. *Limitatio.*

Hinc etiam religiosi, qui tenentur, aut legere, aut ministrare in mensa, si aliquid interim præsumant excusantur: iam enim censetur prandium pro omnibus inceptum: mihi tamen magis placet huiusmodi excusari ratione laboris futuri, cui sine magno labore ieiunij non sufficient, qua ratione famuli seculares ministraturi in solemni conuiuio, si aliquid præsumant excusari possunt: in regularibus autem prandijs famuli ea licentia vti non possunt. APPEN. 3.

Secunda diffic. An potus frangat Ecclesiæ ieiunium? *Doc. vbi sup.*

CONCLVSIO.

NIHIL eorum, quæ per modum potus, regulariter accipi solet, violat Ecclesiæ ieiunium: patet ex diffinitione ieiunij, quod solum dicitur abstinentia cibi, & non potus: & quia vt S. Th. loco citato ait: potus magis sumitur ad alterationem corporis, & ciborum assumptorum digestionem, quàm ad nutritionem: licet

aliquo modo nutriat: quare licebit sæpiùs bibere vinum, aut aquã inter vescendum, & mane, & vespere, quanuis ad sustentandum se, & famen sedandam, bibatur: quicquid alij sine tex. & ratione ad id idonea, vt Nau. scribit, dicant: esto, venialiter peccaret, qui cœpta, & nondum finita digestione, biberet: non quòd ieiunium frangat, sed quia meritum ieiunij perdit: sicut qui immoderatè in vna comestione cibum assumit: agit enim actum inordinatum, nisi iusta causa scilicet, charitatis, pacis, societatis, sitis, aut alia similis actum reformet.

Notanter dicitur in conclusione, regulariter accipi solent: quoniam sunt quædam condimenta sorbilia, quibus potiùs, tanquam cibis, quàm per modum potus, vtimur, & horum haustus proculdubio non est licitus: nam solueret ieiunium: vt si quis sorbere vellet ius, amilium, &c.

APPEN. 1. Hinc ad videndum, an Ecclesiæ ieiunium soluatur, non est aspiciendum, an id confortet, aut nutriat: sed actum, sit ne comestio, an non.

APPEN. 2. Hinc intulit S. Tho. in 4. vbi suprà, quod licet odor confortet, & etiam nutriat, quæ fuit quorundam medicorum opinio, neque soluit ieiunium Ecclesiæ, neque naturæ, vt sic etiam confortatus possit accedere ad altare.

Doc. vbi sup. *Tertia diffic. An vsus comestibilium per modum medicinæ frangat Ecclesiæ ieiunium?*

CONCLVSIO.

EA, quæ per modum medicinæ tradi solent, quanquam sæpè accipiantur, Ecclesiæ ieiunium minimè soluunt. hæc conclusio intelligitur non solùm de syruppis, & pharmachis, verumetiam de quibuscunque alijs condimentis, & electuarijs, quæ verè per modum medicinæ assumuntur: omnium enim, vna est ratio: nam licet hæc palatum alliciant, & nutriant, præcipuus tamen vsus eorum non est ad nutriendum institutus, sed ad subueniendum alicui incommodo.

Est autem in ijs omnibus tanquam certum statuendum, quòd exigua quantitas, quæ pro nihilo reputatur, etiam absque necessitate sumpta non violat ieiunium.

Hinc

Hinc prædicatores, lectores, imo etiam cantores insignes, pro conseruanda voce, aut gutture purificando, si aliquid mane accipiant, fraude cessante, non violant ieiunij præceptum. Ratio est: quoniam præterquam quòd illud est conueniens statui illorum, per modum medicinæ assumunt. APPEN. 1.

Hinc si quis oris grauiolentiam labore ieiunus, & oportet eum cum primatib. negotia gerere, absque scrupulo potest aliquid presumere: nam huiusmodi intra latitudinẽ medicinæ computantur. APPEN. 2.

Hinc non frangunt ieiunium Ecclesiæ, qui faciunt credẽtiam, & prægustant cibos dominorum suorum, vel infirmorum, quibus inseruiũt: etiam mane, & etiam si cibi sint carnes vel oua, & in quadragesima. Ratio est: quia hęc non in cibum sumunt, sed vt debito officio suis dominis seruiant: hoc enim eorum statui competit. APPEN. 3.

Quarta diffi. An per vespertinam collationem Ecclesiæ ieiunium frangatur? *Doct. loco citato.*

CONCLVSIO.

VESPERTINA collatio non frangit Ecclesiæ ieiunium, & integrum est illam sumere eo modo, quo Ecclesia permittit, quanuis nulla sit necessitas: itaque licèt aliquis secundum legem naturæ sub nocte deberet abstinere à cibo, & potu, si collationem faciat, solito more, non violat Ecclesiæ ieiunium: nam siue per modum generalis dispensationis, siue interpretationis, ab vniuersali Ecclesia, videntibus, & probantibus prælatis, hæc consuetudo iam recepta est. APPEN.

Hinc non oportet omnino habere, aut intentionem sumendi per modum medicinæ, ne noceat potus: aut etiam quod nõ nutriatur corpus, sed satis est velle assumere id, quod tradit Ecclesia.

Nota diligenter duo esse hic cauenda. Primum, circa qualitatẽ, ne illa sumantur, quæ per se ad nutriendum ordinantur: quales cibi sunt pisces, oua, &c. nam in iis, quanquam similis quantitas non violaret ieiunium, ratione tamen qualitatis, violaret. Secundum est cauendum, ne sit tanta quantitas, qua corpus sufficienter possit refici: nam id in fraudem ieiunij assumeretur, & procùl dubio esset mortale peccatum.

Animaduerte etiam non esse doctrinæ communis præfigere iis mensuram, sed prudentiæ timoratæ, particularium: hoc tamen certissimum omnibus esse debet, quantitatem, scilicet, futuram esse exiguam, & nihil referre vnius, aut plurium esse specierum: neque est habendus scrupulus, si panis buccella interponatur.

DVBIVM I.

An vigilia Natiuitatis Domini potest fieri collatio sine violatione ieiunij cum quacunque quantitate fructuum?

QVIDAM Doctor tenet posse tali die collationem fieri cum quantacunque quantitate fructuum. Et ratio illius est, quia iam consuetudine receptum, & Prælati non solùm vident, & consentiunt, verùm etiam talem collationem faciunt.

Nau. oppositum tenet ca. 21. in Manuali, vbi dicit, peccare mortaliter huiusmodi homines: nam ita scribit: Idem videtur de illo qui, facta meridie cœna, sub noctem symbolo, seu collatione notabiliter immoderatè vtitur (quod frequenter fit in vigilia natalis Dñi, præsertim in Lusitania, vbi multa ex saccharo confecta, & condita propinantur, quo reuera fraudatur ieiunium) & admittit veram cœnam nomine collationis tectam, seu palliatam. arg. ca. 2. iuncta gl. de consue. li. 6. hæc Naua. & vide quæ immediatè præcedunt, vbi dicit, peccare mortaliter, qui surgens à mensa cum voluntate amplius non comedendi, iterum redit, & comedit: & consuetudo, quam autor contrariæ sententiæ allegat, non est mos populi Dei, vt dicit B. August. supra citatus, sed est mos populi cuius deus venter est, contra regulam Ecclesiasticam inductus, irrationabilis, vitiosus, & à vitiosis, & gulosis introductus: & est potius corruptela, quàm consuetudo: & hæc, stante eadem legis ratione, iuri positiuo, præiudicare haud potest. vide cap. ex parte, & cap. cum quanto extra de consuet.

DVBIVM II.

Qui semel collationem fecit, & rogatus ab amico iterum facit collationem, frangit ne ieiunium?

IDEM Doctor cum alio doctissimo viro perpetuę memorię digno opinatur, quod si hoc facit ad libitum sine aliqua occasione peccabit

peccabit venialiter, at verò ieiunij præceptum non violabit. Et ratio illius est: quia semel tantùm in die comedit, cæterùm si rogatus ab amico sumit iterum buccellam panis ad bibendum, ratione amicitiæ, non erit peccatum: hæc ille.

Ego verò, vt suprà de alia opinione non auderem hoc consulere, nec publicè docere, & multò minus Hispano sermone prælo tradere. nam si nõ licet immoderatam collationem facere, vt modò diximus, & quantitas collationis debet esse parua, & exigua, quomodo licebit pluries collationem facere? vnde ex multis collationibus immoderata quantitas sumetur: tum si sumatur, aliquid, & non ratione medicinæ, frangit ieiunium, cur iste qui toties collationem facit, non franget: præterea neque ratione amicitiæ hoc licet: quoniam Ecclesiæ Christi IESV sponsæ, cuius amicitia est nobis ad salutem perneccssaria, præcipit, vt semel tantum comedamus, & vt semel collationem faciamus permittit: quamobrem magis Ecclesiæ præcepto, & amicitiæ parendum est, quàm cuiusuis hominis amicitiæ obsequendum: quid? quòd daretur occasio gulosis, vt passim ad collationem se inuitarent, & periculo frangendi ieiunium se exponerent: tandem quia satis amicitiæ lex tunc seruaretur, si rogatus ab amico solùm biberet, & non comederet, quoniam potu ieiunium non frangitur: & circunstantes, visa ieiunij obseruantia, ædificarentur.

Quinta diffic. Integrum ne erit hora prandij consueta collationem sumere, & prandium in vesperam differre?

CONCLVSIO.

EST quidem integrum. hanc conclusionem mihi persuadeo: quoniam isto modo seruantur omnes illæ conclusiones, quæ ad ieiunium, & ad vnitatem prandij sunt necessariæ: imò iste modus ieiunandi, secundũ se cõuenientior est ad corporis afflictionem, quanuis alicui particulari fortè sit minus molestus.

Nota non licere summo mane ientaculum sumere, & prandium referre in noctem: propterea quòd isto modo plurimum labori ieiunij detraheretur. Cæterùm si ad commoditatem itineris faciendi, aut gerendi negotij, illud fuerit necessarium, poterit illud sine scrupulo fieri.

DVBIVM III.

Qui mane comedit die ieiunij, tenetur illo die ieiunare?

PROPOSITIO I.

QVI ignoranter comedit, & inaduertenter, tali ignorantia, & inaduertentia, quæ à violando ieiunio excusat, tenetur illo die ieiunare. Et ratio est: quia non obstante tali esu, perinde poterat ieiunare, & hora consueta vesci, ac si nihil comedisset. Naua. vbi suprà.

PROPOSITIO II.

SI talis ignorantia aut inaduertentia non excusaret, non teneretur, mane ita comedens, ieiunare. Et ratio est: quia iam fractum ieiunium recuperare non potest illo die, & alio non tenetur: quemadmodum, qui omittit vno die preces horarias, non tenetur altera die recitare, vt ex superioribus constat.

Medi. & alij vbi suprà.

Sexta diffic. An qui pluries in die ieiunij comedunt, toties peccent, quoties vltra semel comedunt?

ET intelligitur titulus de refectionibus alijs à prima, quarum, quælibet per se sufficeret ad frangendum ieiunium.

DVÆ sunt opiniones. Prima dicit, quod toties homo peccat quoties vltra semel comedit. Secũda opinio tenet quòd non peccatur contra præceptum de ieiunando, nisi per secundam comestionem, & non per alias subsequentes: dicitur contra præceptũ de ieiunando, quia & per primam, & per alias refectiones subsequentes potest homo per intemperantiam, vt patet, peccare.

CONCLVSIO.

IN casu posito solùm per secundam comestionem, & non per alias subsequentes contra præceptum ieiunij peccatur. Patet primò: quia sola secunda refectio est, quæ ieiuniũ frangit, non tertia, nec aliæ subsequentes: nam quando istæ sumuntur, iam ieiunium erat per secundam refectionem fractum. Secundò, quia si detur homini præceptum de non transgrediendo aliquem limitem signatum, & transgrediatur, non solũ vno, sed multis passibus, vltra limitem progrediendo, talis non peccat quoties passum passui addit vltra limitem præscriptum, sed in primo passu, quo limitem transit,

transit,peccat:ergo similiter in proposito peccabit, quamprimum, vltra limitem vnius refectionis comedet,qui fuit præfixus, & non toties,quoties vltra comederit. & intentionem Ecclesiæ non tendere nisi in refectionem solam,qua ieiunium frangitur,piè credendum est:non enim sunt iura amarè interpretanda,nec pœnalia sunt amplianda,sed restringenda.

DVBIVM IIII.

Cur igitur,quoties caro in die ieiunij comeditur,peccatur, & non quoties pisces comeduntur?

RESPONDEO:In præcepto ieiunij duo includuntur. Primum est simpliciter negatiuum,scilicet,abstinẽtia à certo genere ciborum,vt pote,carnium:& quoties hæc violatur distinctis actibus,toties committitur nouum peccatum mortale: vt qui pluries in die comedit carnes. Secundum de vnitate prandij est quidem negatiuum, non simpliciter, sed in ordine ad integritatem Ecclesiastici ieiunij,qua sublata,nõ erit postea nouum peccatum, vt si pluries comedat:quemadmodum præceptum de castitate seruãda est simpliciter negatiuum,præceptum verò de virginitate est quidem negatiuum,sed in ordine ad integritatem carnis tuẽdam, qua semel sublata,non est postea speciale peccatum.

ARTICVLVS III.

Vtrùm debeat esse determinata hora comedendi in die ieiunij.

Alex.q.107. S.Tho.art.7. Medi.q.6.& reliqui vbi suprà. Alex. m.1.

CONCLVSIO.

CONVENIENTISSIME fuit in ieiunio hora determinata.Ratio est:quia,vt sunt determinatæ horæ horis Canonicis ita & ieiuniõ : debet enim esse conformitas in rebus ad diuinum cultum pertinentibus:nam si vnusquisque horam sibi determinaret,esset profectò confusio,& deformitas maxima,quæ ieiunij honestatem maximè diminueret.

Prima diffi. Vtrùm hora nona conuenienter ieiunantibus assignetur?

Alex. Alen. m. 2. & S. Tho. & reliqui vbi supr.

PRIMVM nota, in principio nascentis Ecclesiæ ieiunium vsque ad solis occasum tendebatur. Et ratio est quia vt supra diximus Apostoli formam ieiunandi acceperunt ab antiquis patribus, quibus præceptum erat vsque ad vesperam ieiunium seruare: & ita discipuli Apostolorum per multa tempora seruauerunt: lege Eusebium lib. 2. histor. Eccles. c. 17. & Basil. sermo. 1. de ieiunio, & D. Ambro. serm. 33. & B. August. epist. 86.

Eusebio. Basil. Ambro. August.

Secundò nota diem ieiunij computari à media nocte priori in mediam noctem sequentem: communi sententia, probatur iuxta definitionem. l. more Romano. ff. de feriis.

Tertiò nota horas numerandas esse non secundum modũ occidentalium, sed Palestinorum, qui computabant diem artificialem ab ortu solis: & ideo in horas inæquales distribuebatur in æstiuales, & hiemales.

CONCLVSIO I.

MAGIS congrua fuit hora nona ieiunio determinata. Probatur cum Alex. nostro, & cum S. Th. loco citato: quia ieiunium est institutum ad carnis afflictionem pro satisfactione culpæ: & cum homines communiter hora sexta tunc manducarent, erat tempus protrahendum vsque ad horam nonam, vel circa illam, vt maiorẽ afflictionem ieiunantes sentirent: tum etiã vt Christi Domini passioni conformaremur, qui vsque ad horam nonam, qñ inclinato capite emisit spiritum, fuit afflictus: nam qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis, & concupiscentiis: atque ita hora nona debuit cessare ieiunij afflictio. & fuit confirmata hæc hora. c. solent. de cons. d. 1. vbi dicitur: non ante soluendum esse ieiunium, quàm horæ vespertinæ essent celebratæ, & tunc hora tertia post meridiem quæ erat nona ab ortu solis, soluebatur.

Ad Gala. c. 5.

APPEN. Hinc displicet sententia Siluest. vbi suprà. num. 11. dicentis: horam sextam finiri in puncto meridiei, & ibi incipere horam nonam: legimus enim in Euangelio Ioan. 4. horam septimam: nam in ea reliquit febris Reguli filium.

Ioan. 4.

CONCLVSIO II.

MODO apud nos sine scrupulo hora vndecima possum⁹ prandere. Probatur: quia Romæ, & ferè vbique, non solũ apud seculares, verùm

res, verùm & apud aliquos religiosos obseruatur: nam cùm hæc materia sit iuris positiui, sicut vtentium consensu firmatur, ita contraria consuetudine infirmatur, & tollitur: vnde efficitur vt quod priùs erat ius, non sit amplius de iuris necessitate: & quod prius, nefas erat, postmodum licitum reddatur.

Hinc, qui horam absque vlla causa notabiliter, præueniret, vt si hora octaua, aut nona pranderet, ieiunium violaret, & mortaliter peccaret. Ratio est: quia eadem consuetudo, tanquam necessarium ad integritatem ieiunij tradidit: vt hora debita seruetur. APPEN. 1.

Hinc, iusta causa interueniente, vt pote, necessitate vrgente, poterit absque periculo hora præueniri, exempli gratia. quia, si ea hora non comeditur, vel non suppetet prandium, vel non erit aptus locus ad prandendum, vel perderetur itineris, vel societatis commoditas, vel propter aliam iustam causam, similiter quando præ debilitate stomachi graue reputatur expectare horam, posset tunc hora aliquantulum præueniri. APPEN. 2.

Hinc ex sententia nostri Alex. loco citato. m. 3. si religiosi surgerent multò mane, & fatigarentur, possent ex dispensatione ordinis horam communem anticipare: & ratio quoq; harum appendicum communis dari hæc potest, scilicet, quòd ex tribus, quæ ad ieiunium exiguntur, inter cætera, horæ determinatio est minus principalis, & ita, necessitate interueniente, vt dictum est, poterit absque periculo hora præueniri. APPEN. 3.

DVBIVM I.

Vtrùm frangant ieiunium qui ante dictas vesperas in quadragesima, vel in aliis diebus ieiunij, ante recitatam nonam, comedunt? *Nau. vbi su. & alij ante illum.*

PROPOSITIO.

NON frangunt ieiunium, quanuis officiis diurnis addicti, id sine iusta causa, facere non debent. vt in c. solent. de consecr. dist. 1. insinuatur: neque ad dicendam nonam, vel vesperas tunc lege aliqua scripta, vel consuetudine obligantur singuli, qui ad horas Canonicas tenentur.

Secunda diffi. An sit refectio differenda in die ieiunij, quousque homo per esuriem aut naturæ defectum, affligatur?

Med. vbi su.

CONCLVSIO.

NON est hora ob talem causam, sed quando venit hora est refectio sumẽda, etiam si homo non esuriat. Ratio est: quia hoc modo meliùs, & commodiùs parsimonia victus seruatur, quã refectionem vsque ad esuriem differendo: quoniam in magna esurie auidiùs, ac minus temperatè refectio sumitur, hoc est cõsilium Cassiani. Secũdò, quia tunc nullus ordo temporis seruaretur: quoniam iuxta diuersam hominum complexionem, & naturalis caloris dissimilem actionem, alij aliis tardiùs fame affliguntur, & quidam totam diem sine esurie transigunt, atq; ita isti tenerentur illa die nihil comedere, quod est manifestè falsum. Et vltimò, quia tria, quę diximus esse de integritate ieiunij: abstinentia à cibis: vnica refectio: & quod, hora comestionis nõ præueniatur, notabiliter possunt seruari, vt constat, sine esurie, & naturæ defectu.

Regula notanda.

Est regula sequens ad totam hanc materiam de ieiunio diligentissimè notanda: quemadmodum in aliis diuinis præceptis, etiam si aliquid videatur præter legem, aut contrarium illi, non subinde incurritur reatus mortalis culpæ, sed quando lex frangitur contra ipsius intentionem: ita præcepto ieiunij accidit, quod mitiùs interpretandum est: propterea quòd, licet sit aliquando excessus aliquis in collationibus, aut defectus circa tempus definitum, non semper est mortale peccatum: hoc præsertim dico pro timoratis conscientiis eorum, qui firmiter decreuerunt seruare leges Diuinas, & Ecclesiasticas: hi quando ratione aliqua probabili ducuntur, vt aliquid remittant de ieiunio non peccant mortaliter, licet aliquando venialiter decipiantur.

FLORES TRACTATVS DE ELEEMOSYNA.

HACTENVS de duobus partib. satisfactionis, restat vt de tertia, quæ est eleemosyna disseramus: & pro totius tractatus

ctatus maiori intelligentia legendi sunt Doct. sancti, quos infra citabimus, & Scolastici Doctores dist. 15. & 16. & S. Thom. in eadem dist. & in 2. 2. q. 32. & etiam dist. 45. vbi agit. de suffragijs, & in Decreto. dist. 45. cap. & qui, & sequentibus. & dist. 86. cap. non satis. & d. 3. de pœnitentia. & D. Aug. in Inchiridio à cap. 70. vsque ad c. 76. & Summistæ omnes verbo eleemosyna. Med. C. de eleemosyna. tract. 5. Naua. in Manua. cap. 24. *S. Thom.* *Augusti.*

In hac materia methodum, quæ in alijs seruata est, sequemur.

QVÆSTIO I.

Quid, & quotuplex est eleemosyna?

PROPONENDÆ primùm sunt duæ propositiones, quibus duæ diuisiones continentur. *Alex. Alen. q. 105. m. 1. art. 1. S. Tho. art. 1. & 2. Ric. ar. 2. q. 1. Med. q. 1. Siluest. nu. 1. vbi suprà.*

PROPOSITIO I.

ELEEMOSYNA vel sumitur primò pro re spirituali, siue temporali, qua alicui necessitati, & miseriæ subuenitur: siue pro obiecto, vel re tradita, vt Syluest. docet, nempe, pro vestimento, cibo, &c. vt in cap. tria. & in cap. duæ 45. dist. & Matth. 6. Cùm facis eleemosynam, &c. & Lucæ 11. Date eleemosynam, &c. vel secundo accipitur pro actu virtutis, quo fit illa subuentio. vt S. Thom. vbi suprà, & D. Bona. docent. hoc secundo modo sumpta eleemosyna. subdiuiditur sequenti modo. *Matth. 6.* *Luc. 11.*

PROPOSITIO II.

D. Bona. art. 2. q. 4. dist. 15. 4. dicit eleemosynam tribus modis sumi: primò propriè, & dicitur opus pietatis impensum proximo ad releuandam eius indigentiam corporalem: secundo sumitur communiter, quale est omne opus pietatis proximo impensum, siue corporale, siue spirituale: tertio accipitur communissimè pro omni opere misericordiæ, siue proximo, siue sibi impenso, dicente D. Aug. Eleemosyna hominis debet incipere à semetipso: iuxta illud Eccles. 30. Miserere animæ tuæ, placens Deo. hac diuisione posita, respondetur primæ parti tituli quæstioni sequenti conclusione. *D. Augus. Eccles. 30.*

CONCLVSIO I.

ELEEMOSYNA est opus, siue largitio rei necessariæ, facta indigenti *Alex. est art. 2. vbi supra.*

digenti propter Deum, ex compaſsione. hæc eſt difinitio eleemoſynæ, quam tradit noſter Alex. quam etiam amplexi ſunt S. Tho. & reliqui: in hac definitione inſinuatur cauſa efficaciens, operans, cùm dicitur opus, nam opus ab operante efficitur, & materia ex qua, cùm dicitur rei: & materia circa quam cùm apponitur indigenti: & cauſa motiua, vbi dicitur ex cõpaſsione: & formalis, cùm dicitur neceſſaria: & finalis, voce propter Deum, qua etiam voce colligitur hanc diffinitionem non competere cuicunque eleemoſynæ, ſed perfectæ duntaxat, quæ meritoria eſt apud Deum. ex hac definitione colligit Medina ſequentes appendices.

APPEN. 1. Hinc non erit propriè eleemoſyna id, quod Clericis pro celebratione Miſſæ, vel pro ſepultura, atque alijs officijs exercendis, exhibetur. Et ratio eſt quia, omnium miniſtrorũ Eccleſię, indigentia ſecluſa, debetur eis propter huiuſmodi officia, ſiue miniſteria ſtipendium ſuum vt patet Luc. cap. 10. Dignus eſt operarius cibo ſuo & Paul. 1. Cor. 9. Neque enim alligandũ eſt os boui trituranti.

Luc. 10.
1. Cor. 9.

APPEN. 2. Hinc clerici, licet ſufficiens patrimonium habeant, non tenentur gratis Eccleſiæ miniſtrare, & poſſunt completo miniſterio iudicis officium implorando, & actione vtendo, quam habent contra eos, ad quorum inſtantiam officium fecere, iura eis debita exigere.

APPEN. 3. Hinc beneficiati, Eccleſiæ miniſtrantes, dominium acquirunt fructuum, & oblationum, aliarúmque rerum, quas ob præfatum miniſterium accipiunt.

In explicatione generis, & differentiæ huius diffinitionis, non eſt, quòd immoremur, ſed ſecundam partem tituli quæſtionis declaremus.

CONCLVSIO II.

ELEEMOSYNA eſt vel corporalis, vel ſpiritualis: & vtraque in alias ſeptem diuiditur. Prima pars probatur ex diffinitione poſita: nam cùm eleemoſyna fiat ad releuandum hominis indigentiam, & miſeria, & indigentia ſit duplex, vna corporalis, alia ſpiritualis: duplex quoque erit eleemoſyna, vna corporalis, alia ſpiritualis. Probatur ſecunda pars concluſionis, nempe, eſſe ſeptẽ eleemoſynas ſpirituales, & totidem corporales: nam, cùm eleemoſyna ſit opus miſericordiæ, quæ reſpicit miſeriam, vt illam releuet, & ſint ſeptem numero miſeriæ corporales, erunt eleemoſynæ ſeptem

septem,& omnes sequentibus versibus comprehenduntur, quos Alex.noster,& S.Tho.ar.2.& alij afferunt.

Corporales. Visito,poto,cibo,redimo,tego,colligo,condo.

Spirituales. Consule,castiga,solare,remitte,fer,ora.

Miserarium autem,tam corporaliũ, quàm spiritualium numerum mirabiliter,vt solent colligunt,Alex.& S.Tho.vbi suprà, & cum istæ omnibus sint satis peruiæ,& perspicuæ, non opus est, in iis diutiùs immorari:& nota omnes alias miserias,& defectus, ratione quorum miserendum est,ad dictas septem miserias reuocari, tanquam ad ea, quæ frequentiora,& communiora sunt.

Prima diffi.Cuius virtutis eleemosyna est actus?

Ale.m 1.art. 3.reliqui vbi sup.

CONCLVSIO.

EST actus,siue opus misericordiæ.Et ratio est: quia misericordia est virtus moralis inclinans ad miserendum ordinatè patientis aliquod malum,vel defectum,& ei subueniendum,& eleemosyna talis est,vt ex diffinitione posita constat: quod etiam ex nominis ethimologia confirmatur: nam verbum eleemosyna idem sonat quod miseratio,vt enim miseratio latinè à verbo misereor deducitur:ita etiã Græcè eleemosyna,ideſt, eleemosyna à verbo Græco eleos,ideſt,misereor deriuatur.

Secunda diffi.Potest ne esse aliarum quoque virtutum actus?

CONCLVSIO.

POTEST quoque esse aliarum virtutum actus.Ratio est:nam vt dictum est de oratione,& de ieiunio, quæ secundum diuersas considerationes diuersis virtutibus adscribuntur: ita Theologãdum est de eleemosyna:nam,vt misericordia est effectus charitatis,& eleemosyna,mediante misericordia,effectus charitatis est: dicitur quoque actus iustitiæ, quatenus misereri ad puniendum ordinatè,ad iustitiam pertinet: & quatenus per ipsam subuenitur in extrema necessitate existenti,actus iustitiæ legalis est, lege cap. omnis,& ca.qui emẽdat.45.dist.est etiam actus virtutis pœnitentiæ:nam est pars satisfactionis,quatenus per illam satisfacimus pro peccatis,&c.

Tertia

Tertia diffi. Est eleemosyna spiritualis præstantior, quam corporalis?

S. Tho. art. 3. Ric. q. 1. & reliqui vbi suprà.

CONCLVSIO I.

SI eleemosyna simpliciter consideretur, eleemosyna spiritualis potior est corporali: ratio sumitur ex parte finis, ad quem ordinatur: quoniam spiritualis ordinatur ad salutem animæ, quæ est multò præstantior corpore, ad cuius salutem corporalis eleemosyna refertur: & actus, siue effectus spirituales sunt multò præstantiores corporalibus, qui sunt quodammodo seruiles: & confirmatur authoritate D. Aug. & habetur. ca. duæ. 45. dist.

CONCLVSIO II.

August.

SI secundum aliquem particularem casum comparentur, quædam eleemosyna corporalis erit spirituali anteponēda. Ratio est: quia magis est iam morienti subueniendum, quàm docendum, & egenti, vt inquit Arist. 3. lib. Topico. cap. 2. Melius est ditari, quam philosophari, licet philosophari sit simpliciter melius: etiam melior est continentia, quam vxori cōmisceri, & tamen, vxore petente, continentia est dimittenda, & vxori satisfaciendum. Præterea vita cōtēplatiua melior est, quā actiua, dicente Christo IESV, Maria optimam partem elegit: & tamen, si necessitas postulauerit, relicta contēplatiua vita, actiua est exercenda. Similiter iudicādum est de eleemosyna corporali. Et ratio est: quia quæ sunt de consilio, prætermittenda sunt: præterea, quæ sunt de præcepto, quando non possunt se simul compati: siquidem consilia intelliguntur, saluis præceptis, etiam si alioquin consilia sint de meliori bono, & quando necessitas exigit minus bonum exerceri debet: nam, quod tunc prætermittitur, non est bonum, sed illicitum.

Luc. 10.

QVÆSTIO II.

Alex. q. 114. S. Tho. art. 4. Ricard. q. 3. Medi. q. 2. & reliqui vbi suprà.

De vtilitate, & efficacia eleemosynæ?

AD publicas conciones habēdas, & populum excitādū, vt largas eleemosynas pauperib. largiātur, prēter Doctores scholasticos citatos, lege sanctos Patres, qui de dignitate, vtilitate, necessitate & efficacia, de laudib. eleemosynæ mirabilia memo-

riæ tra

riæ tradiderunt, Præsertim sequentes D. Basilium in Homilijs de diuite epulone, Chrysost. super Matth. cap. 25. Vbi Christus numerat opera misericordiæ: & Homilia 21. & Homilia 32. & sequentibus ad populum Antiochenum. Cyprian. sermo. 1. & in lib. contra Iudæos colligit fermè omnia loca sacræ Scripturæ, vbi agitur de laudibus, & vtilitate eleemosynæ. & Ambr. sermo. 30. & 31. & alios Patres. *Basil. Chrysost. Matth. 25. Cyprian. Ambr.*

Prima diffic. An eleemosyna sit vtilis? *Alex. & reliqui vbi sup.*

CONCLVSIO.

INNVMERABILES ferè sunt eleemosynæ fructus, & vtilitates, hæc conclusio, enumeratis aliquot vtilitatibus, patebit. Primò temporaliter vitam conseruant, quæ omnibus est in votis. Psal. 40. Beatus vir, qui intelligit super egenum, & pauperem, &c. Dominus conseruet eum, & viuificet eum, & beatum faciat eum in terra, &c. Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius. Secundò auget temporalia, quæ nemo spernit, non attendens cœlestia. Prouerb. 11. Alij diuidunt propria, & ditiores sunt, alij rapiunt non sua, & semper in egestate sunt. Tertio liberat à culpa. Luc. cap. 11. Quod superest date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Quartò liberatum à culpa contra diabolum defendit. Eccles. 29. Eleemosyna super scutum potétis, & super lanceam aduersus inimicum tuum pugnabit. Quintò protegit à peccato. Eccles. 3. Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemosyna resistit peccatis. Sextò, illuminat intellectum, & sanat affectum. Isai. 58. Frange esurienti panem tuum, &c. tunc erumpet quasi mane lumen tuũ. ecce illuminatio intellectus, & sanitas, tua citiùs orietur. en tibi sanationem affectus. Septimò, gratiam cõseruat. Eccles. 29. Eleemosyna viri, quasi sacculus cum ipso, & gratiam hominis, quasi pupillam conseruabit. Octauo, liberat à morte. Tob. 4. Eleemosyna ab omni peccato, & à morte liberat, & non patietur animas ire in tenebras. Nono, perducit ad gloriã. Matth. c. 25. Venite benedicti, &c. esuriui, &c. & Isaiæ 59. Frange esurienti &c. & gloria Domini colliget hæc. Et alia multa effecta, quæ ex sacris literis poteris facilè colligere, producit eleemosyna, si fiat cum debitis circunstantijs in charitate: est quoque vtilis nõ solùm hic, verùm & in *Psal. 40. Prouerb. 11. Luc. 11. Eccles. 29. Eccles. 3. Isai. 58. Eccles. 29. Tob. 4. Matth. 25. Isai. 59. 41. d. cap. per symoniam.*

1. Tim. 4. Eccli. 20. & in futuro 1. ad Tim. 4. Pietas ad omnia vtilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futuræ, & Eccli. 20. Est datum cuius retributio duplex: hîc, scilicet, & in futuro.

Secunda diffi. Est ne vtilis existenti in mortali, & mortuis, qui sunt in purgatorio, & damnatis?

PROPOSITIO.

Lege 13. q. 2. cap. nõ existimemus, & c. animæ, & c. tẽpus, & 24. q. 2. c. sanè. OMNINO idem dicendum est, quod de orationis vtilitate, & efficacia circa eosdem suprà scripsimus: relege illa, & statim omnia habebis ad manum.

Tertia diffic. Eleemosyna est ne efficax ad comparandum gratiæ, & gloriæ augmentum?

CONCLVSIO.

Doc. vbi sup. Matth. 25. Matth. 10. Tob. cap. 4. EST quidem maximæ efficaciæ ad cumulum gratiæ, & gloriæ augendum, si cum debitis circunstantijs fiat: est namque opus virtutis debitis circunstantijs munitum cui debetur præmium: & Christus Redemptor noster, Matth. 25. promittit regnum cœlorũ impendentibus sibi prædicta misericordiæ opera: sibi, inquam, id est, suis pauperibus: sic enim ibidem Dominus dixit: Quod vni ex minimis his feciſtis, mihi feciſtis, & Matth. 10. Quicunque potum dederit vni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ tantùm in nomine discipuli: amen dico vobis non perdet mercedem suam. lege cap. 4. Tob.

Alex. vbi sum. 3. art. 1. *Quarta diffic. Quæ nam sunt circunstantiæ, quæ ad suprædictum effectum desiderantur?*

CONCLVSIO.

Paul. 1. Cor. 13. SEQVENTES circunstantiæ præcipuè desiderantur, scilicet, vt in charitate, & continuè, & occultè, & discretè, & suauiter, & velociter, atque etiã abundanter fiat: probatis singulis circunstantijs, clara erit conclusio. Primam circunstantiam, nempe, vt fiat in charitate probat B. Paul. 1. ad Corinth. 13. Si distribuero, in cibos pauperum, omnes facultates meas, charitatem autem non habuero

habuero, nihil mihi prodest. Secunda, scilicet continuè, probatur. Eccles. 11. Mitte panem super transeuntes aquas, & postea semina semen tuum, & vespere ne cesset manus tua. & Prouer. 21. Qui iustus est, retribuet, & non cessabit. Tertia occultè, hæc constat Prouerb. 21. Munus absconditũ extinguit iras, & donum in sinu indignationem maximam. & Eccles. 29. Conclude eleemosynam in sinu pauperis. Et Matth. 6. Cum facis eleemosynam, noli tuba canere ante te, &c. vt sit eleemosyna tua in abscondito, &c. Quarta discretè, hæc colligitur ex cap. 12. Eccles. Si bene feceris, scito cui feceris, &c. bene fac humili, & non dederis impio, &c. Quinta est suauiter, hæc quoque elicitur ex cap. 18 Eccles. Fili in bonis nõ des querelam, & in omni dato non des tristitiam verbi mali, & cap. 4. declina pauperi sine tristitia aurem tuam. & ad Rom. 12. Qui miseretur, in hilaritate. & 2. ad Cor. 9. Hilarem enim datorem diligit Deus. Sexta est velociter, quam etiam sacra Scriptura docet. Eccle. 4. Fili eleemosynam pauperis ne defraudes, &c. & sequitur, Cor inopis, ne affigeris, & non protrahas datum angustianti. & Prou. 3. Non dicas amico, vade, & reuertere, & cras dabo tibi, cum statim possis dare: vnde qui cito dat, bis dicitur dare. Vltima circunstantia est abundanter, iuxta possibilitatem. & constat Tob. cap. 4. Si multum tibi fuerit, abundãter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impartiri stude: propter hanc vltimam circunstantiam, erit sequens difficultas declaranda, quæ ex ijs, quæ infra dicentur latiùs patebit.

Eccles. 11. *Prouerb. 21.* *Prouerb. 22.* *Eccles. 29.* *Matth. 6.* *Eccle. cap. 12.* *Eccles. 18.* *Rom. 12.* *2. Ad Cor. 9.* *Eccles. 4.* *Prouerb. 3.* *Tob. 4.*

Quinta diffic. Est ne eleemosyna abundanter facienda? *S. Th. ar. vlt. vbi suprà.*

EX parte dantis, & ex parte recipientis est eleemosyna considerãda.

CONCLVSIO I.

ELEEMOSYNA abundanter iuxta proportionem facultatis ipsius dantis est facienda, & est laude digna. patet ex Tob. cap. 4. modò citato. & Luc. cap. 21. vbi laudauit Christus ILLIS VIDVAE eleemosynam, quæ ex eo quod deerat illi, omnem victum, quem habuit, misit in gazophylarium. *Tob. cap. 4.* *Luc. 21.*

Sunt tamen obseruanda, quæ infra dicentur de eleemosyna facienda ex necessarijs.

CONCLVSIO II.

DARE eleemosynam indigenti abundãter ad superfluitatem vt sit diues, malum & peccatum est. Ratio est: quia finis eleemosynæ tunc est indebitus: finis enim proprius, & debitus eleemosynæ est subuentio, non superfluitas: & cuius rei finis malus est, res quoque ipsa mala est.

APPEN. 1. Hinc si detur indigenti talis eleemosyna, vt ex superfluis eleemosynam alijs tribuat, & vt sit eorũ, quæ supersunt fidelis dispensator, non erit talis eleemosyna vitio danda: quemadmodum multa Ecclesijs hoc modo abundantissimè legata sunt: melius tamen multò esset pluribus indigentibus subuenire: iuxta gloss. 1. Cor. 13. Si distribuero in cibos pauperum, &c. quod experientia in ecclesiarum diuitijs satis, supérque confirmat.

APPEN. 2. Hinc si detur siue consanguineo, siue alteri abundanter, solùm ex liberalitate, nec erit vituperabile, neque peccatum, dummodò fiat hoc sine scãdalo: hoc dixerim propter Episcopos, & clericos.

Sexta diffic. An eleemosyna parua cum magna charitate sit magis meritoria, quàm eleemosyna magna cum minore charitate?

CONCLVSIO I.

CÆTERIS paribus, maior eleemosyna est magis meritoria. Ratio est: quia, vt, qui infert maius incommodum proximo, cæteris paribus, magis peccat, ita à contrario sensu, qui maiorem confert eleemosynam, magis meretur. Secundo quoniam qui habet melius obiectum, cæteris paribus, melius operatur, & qui magis dat, habet melius obiectum: & tandem quia maior eleemosyna, cæteris paribus, est magis pœnalis, & ex consequenti magis meritoria.

CONCLVSIO II.

COMPARANDO istam maiorem quantitatem non secundũ se, sed per comparationem ad dantem v. g. si dat diues multũ auri in eleemosynam, alius verò pauper dimidiam partẽ dat, tunc pauperis eleemosyna melior est. Patet à contrario: quia furari à rege 10. talenta, non est maius peccatũ, quam furari à plebeio 5. talenta: & confirmatur Luc. 21. Vidua hæc pauper, dixit IESVS, plus-

Luc. 21.

quàm

quàm omnes misit: nam omnes hi ex abundanti sibi miserunt in munera Dei: hæc autem ex eo, quod deest illi, omnem victũ suum, quem habuit, misit.

CONCLVSIO III.

SI sit excessus in charitate, meritum est maius, etiam si datum sit minus. Ratio est: quia charitas est radix meriti, & magis debemus considerare quantitatẽ charitatis, quàm eleemosynę quantitatem. v.g. dat aliquis eleemosynam, vt duo, cum charitate, vt quinque, alius contra eleemosynam vt quinque, cum charitate, vt duo: magis meritoria est prima, quam secunda eleemosyna. & confirmatur authoritate D. Aug. super Psal. 125. dicentis: Deus magis respicit affectum, quàm censum. & Beda lib. 5. super Lucam ca. vltimo. & B. Ambr. lib. offi. cap. 3. affectus tuus operi tuo nomen imponit, & propterea affectus tuus orationem tuam diuitem, vel pauperem facit. *D. Augusti. Beda. D. Ambro.*

Hinc, cæteris paribus, ex parte charitatis maior eleemosyna maius meritum habet: neque enim id negarunt præfati sancti, quod docet B. Paul. 2. ad Corint. 8. Si enim voluntas prompta est secundum id, quod habet, accepta est, non secundum id, quod nõ habet. APPEN. 1. *1. Corint. 8.*

Hinc, quando aliquis, sine charitate, dat eleemosynam, tantò magis prouocat Dei misericordiam, de congruo, quãtò magis dat ex visceribus naturalis misericordiæ, propter Christum. APPEN. 2.

Septima, diffi. Monachi, & moniales, & pauperes priuantur ne merito istarum eleemosynarum?

HANC difficultatem proposui, vt consolarer prædictos: nam religiosi, & religiosæ abnegarũt proprias voluntates, & vouerunt paupertatem, nec possunt eleemosynam, vt infra dicetur, sine licentia suorum superiorum elargiri, & pauperes vnde eleemosynam dent, non habent, cum necessaria illis deficiant.

CONCLVSIO.

NVLLVS iis operibus misericordiæ priuatur: tam enim monachi, quã clerici, tam diuites, quam pauperes, omnes possunt facere magnas misericordias, si magnam habent charitatem: dicit enim

August. D. Aug. super Psal. 36. in versu, Iustus autem miseretur, & commodat: Habet semper, vnde det, cuius pectus est plenus charitate: si externam substantiam dat, si non habet, voto adiuuat: item dicit, voluntatem bonam, & charitatem idem esse: voluntas enim bona thesaurus pauperum.

APPEN. 1. Hinc enim si aliquis habuit voluntatem efficacem ad dandum centum, & non dedit: quia non potuit, tantum meretur, ac si dederit centum.

APPEN. 2. Hinc B. Petrus dixit. Ecce nos reliquimus omnia: & Christus eius confirmat dictum: Vos qui reliquistis omnia; propterea quòd, *Matth. c. 19.* qua voluntate pauca, quæ habebant, reliquerunt, reliquissent & omnia, si rerum omnium domini fuissent.

APPEN. 3. Hinc religiosi, & cæteri supradicti multa merita congregarent sibi, si quoties vident pauperes, actum misericordiæ, & charitatis elicerent. dicentes ex corde intra se: vtinam ego possem tuas indigentias, vt decet releuare: quod cùm non faciant incredibili meritorum thesauro priuantur.

Octaua diffi. An eleemosyna sit efficax ad satisfaciendum pro peccatis?

CONCLVSIO.

VALET, & est efficax eleemosyna ad satisfaciẽdum pro peccatis. Et ratio est: quia est opus pœnale factum cum charitate, & tertia pars, vt constat satisfactionis, quæ imponitur à confessario in satisfactionem pro peccatis: patet etiam ex sacra Scriptura *Daniel 4.* Daniel. c. 4. Peccata tua eleemosynis redime: vbi peccatum, pro *2. Macha. 12.* pœna peccatis debita accipitur, vt 2. Mach. c. 12. Sancta, & salubris, &c. vt à peccatis, id est à pœna pro peccatis debita, soluantur.

Nona diffi. An qui pauperi extremam necessitatem patienti eleemosynam tribuit, pro peccatis satisfaciat?

RATIO dubitandi est: quoniam non voluntate, sed ex necessitate, & præcepto talis eleemosyna fit.

CONCLVSIO.

TALIS eleemosyna est satisfactoria, & ex eo, quòd fit in præcepto, nõ perdit suam vtilitatem. Et ratio est: quia hæc melior esse videtur,

videtur, quàm quæ fit citra necessitatem extremam: nam hæc secunda est propter primam omittenda: & quia omittens primam, grauiùs peccat, quàm omittens secundam: quare magis merebitur, & satisfaciet, faciens primam, quàm secundam: etiam si ratione præcepti, vt infra dicetur, debeatur: quoniam Deus, non solum acceptare dignatur, quæ homo ex voluntate facit: verumetiam vitam æternam ijs, qui mandata eius seruauerint, sæpè in sacris literis promisit. *Matth.19.*

Decima diffic. An eleemosyna corporalis habeat effectum spiritualem?

CONCLVSIO I.

SI corporalis eleemosyna, secundum suam substantiam cõsideretur, non producit spiritualem effectũ. Ratio est: quia tantùm supplet corporales proximorum defectus: tum etiam, cùm spirituale sit nobilius corporali, tunc effectus esset sua causa nobilior, quod philosophia non patitur.

CONCLVSIO II.

TALIS eleemosyna ex parte suæ causæ benè producit effectum spiritualem, vt quando propter Dei, & proximi dilectionem fit. Et ratio est: quia habet meritum coram Deo. vnde Eccles.29. legitur. Perde pecuniam propter fratrem, pone thesaurum in præceptis Altissimi, & proderit tibi magis, quàm aurum. *Eccles.29.*

CONCLVSIO III.

SI secundum suum effectum consideretur, producit quoque fructum spiritualem. Ratio est: quia pauper, cui fit subuentio, mouetur ad orandum pro benefactore: vnde ibidem subiungitur. Conclude eleemosynam in sinu pauperis, & hæc pro te exorabit ab omni malo. *Eccles.29.*

Vndecima diffi. An eleemosyna habeat efficaciam ad remittenda peccata, & conferendam gratiam eo modo, quo sacramenta?

SVNT quædam præmittenda: & primum est, eleemosyna, vel sumitur secundum substantiã, siue materialiter, quod idem est: vel secundò sumitur formaliter: primo modo potest esse in homine existente in peccato mortali: secundo modo præsupponit pœnitentiam, & charitatem: est enim charitas forma pœnitentiæ.

Secundo nota diuersimodè posse intelligi per eleemosynam remitti peccata. Primò, ex opere operato, sicut per sacramenta. Secundò, formaliter, sicut lux expellit tenebras, calor frigiditatem, & cótritio expellit peccatum. Tertiò, quòd expellat peccata, id est peccatorum pœnam, ita intelligitur locus 2. Macha. 12. Vt à peccatis soluantur. Quartò & vltimò, quòd eleemosyna remittat peccatum, tanquam motiuum; in quantum inclinat Dei misericordiam ad remissionem peccatorum, ijs positis, sit.

2. Macha. 12.

CONCLVSIO I.

HÆRETICVM est dicere per eleemosynam remitti peccatum, tanquam motiuum, id est in quãtum inclinat Dei misericordiam ad remittenda peccata sine pœnitentia: hæresis ista est per se manifestissima, iuxta illud ad Galat. 5. Manifesta sunt opera carnis, &c. Quæ prædico vobis, sicut prædixi: quoniam qui talia agunt, regnum Dei non sequentur: scriptum est enim. Luc. 13. Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis. lege D. August. infrà in fine difficultatis, & S. Thom. in 4. dist. 21. quæst. 2. art. 2. quæst. 1. & latiùs dist. 46. q. 2. art. 3. q. 4.

Galat. cap. 5.

Luc. 13.

D. August.

CONCLVSIO II.

ELEEMOSYNA secundum substantiam suam non remittit peccata, sed sacramentum. Ratio est quia hoc priuilegium est sacramentum: & in Ecclesia Dei non sunt nisi septem sacramenta. Dices, remittit peccata, sicut martyrium: hoc non solum falsum, & temerarium est, verumetiam erroneum: quoniam de martyrio est hoc speciale: quia baptismus sanguinis est.

Dubium.

CONCLVSIO III.

ELEEMOSYNA, siue materialiter, siue formaliter sumatur, non remittit peccata, patet ex primo notabili: non materialiter, quoniam hoc modo potest esse in homine existenti in peccato mortali: formaliter verò præsupponit pœnitentiam, & charitatem, quæ operit multitudinem peccatorum.

CONCLVSIO IIII.

ELEEMOSYNA formaliter sumpta, & purgat peccata, quo ad pœnam, & gratiam auget, & conseruat, & licet hoc commune sit omnibus operibus meritorijs, specialius tamen operibus misericordiæ, & de quibus modò disputatur, competit. hæc conclusio est communis omnium sanctorum: propterea enim commenda-

tur

tur eleemosyna. Daniel. 4. Peccata tua eleemosynis redime. lege D. Aug. Psal. 36. concione secunda in verba: Iustus miseretur, & retribuet. & super Psalm. 125. Qui seminant in lachrymis, & super Psal. 102. & confirmatur Prouerb. 19. Fœneratur Domino, qui miseretur pauperis. lege etiam 3. Tho. in 4. dist. 15. q. 2. ar. 2. q. 2.

Daniel. c. 4. *D. Aug.* *Prou. 19.*

CONCLVSIO V.

ELEEMOSYNA quocunque modo sumatur, siue materialiter, siue formaliter, non est infallibilis dispositio, vt faciens eleemosynam, saluetur. Ratio est: quia licet eleemosyna sit motiuum ad hoc, quòd Deus misereatur, tamen ex sacra Scriptura infallibiliter non habemus talem regulam: multi enim faciẽtes eleemosynam, damnãtur: deinde quia sicut loquitur Scriptura de fide, ita loquitur de eleemosyna, vt Marci vlti. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit: & quemadmodum iste locus intelligitur, seruatis seruandis, nempe, si non ponat obicem peccati mortalis, saluabitur: ita etiam loca sacræ Scripturæ, quæ de eleemosyna loquuntur intelligenda sunt, seruatis seruandis, scilicet, quòd non ponat obicem peccati mortalis.

Marc. vlt.

CONCLVSIO VI.

VIRI misericordes, qui ex pietate maximè propter Deum, faciunt crebras misericordiæ operas, vt plurimum saluantur, & ante mortem accipiunt pœnitentias, siue faciant eleemosynas existentes in gratia, siue in peccato, dummodò peccent ex fragilitate, & non ex contemptu. hæc conclusio meo iudicio est communis omnium Sanctorum, & Theologorum omnium: patet Matth. 5. Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur, & Prouerb. 14. Qui miseretur pauperis, beatus erit.

Matth. 5. *Prouerb. 14.*

Hac difficultate destruitur hæresis eorum, qui tempore D. Aug. affirmabant, homines quantumcunque essent peccatis referti, saluari per opera misericordiæ sine pœnitentia: contra quos agit D. Augustin. lib. 21. de ciuitate Dei. cap. 22. & cap. vltimo, & in Inchiridio. cap. 73. & 6. & 7. vide Castrum verbo eleemosyna contra hæreses.

Hæresis. *D. Augustin.*

QVÆSTIO III.

Alex. Alen. q. 113. S. Thom. Ric. q. 2. Medin. q. 3. & reliqui vbi suprà.

De necessitate distribuendi eleemosynam.

¶ HÆC q. absoluetur, positis aliquot difficultatibus.

Prima diffi. An eleemosyna sit sub præcepto?

Doct. vbi. su.

CONCLVSIO.

ELEEMOSYNA est sub præcepto legis naturæ, diuinæ, & humanæ. Probatur prima pars de lege naturæ: quia lex naturæ præcipit, vt fratres verè diligamus, non tantùm affectu, verumetiã effectu, iuxta illud 1. Ioan. 3. Filioli, non diligamus verbo, nec lingua tantùm, sed opere, & veritate: & eadem lege, quæ nobis in necessitate existentibus iustè fieri volumus, debemus & aliis similiter facere. Secunda pars de lege diuina constat Deut. 15. Non deerunt pauperes in terra habitationis tuæ, idcirco ego præcipio tibi, vt aperias manum fratri tuo, egeno, & pauperi, qui tecum versatur in terra, & Matth. 25. vbi improperabit Dominus malis defectus operum misericordiæ: & vltima pars est definita in iure Canonico cap. fratrem nostrum, &c. non satis. 86. dist. & cap. omnis 7. q. 1.

1. Ioan. 3.

Deu. 15.

Matth. 25.

APPEN. Hinc, qui affereret nunquam hominem obligari ad dandam eleemosynam esset hæreticus.

Secunda diffic. Quando hoc præceptum obligat sub reatu peccati mortalis?

CVM hoc præceptum sit affirmans, merito hoc quæritur, & sunt primò ad meliorem explicationem eorum quæ in tota hac q. sequuntur, aliqua præmittenda.

Tria sunt genera bonorum ex parte dantis eleemosynam: nam quædam sunt necessaria ad sustentandum dantis, & familiæ suæ naturam, alia verò sunt necessaria ad sustentandum statum.

Tertiò sunt quædam nec ad primum, nec ad secundum necessaria, & dicuntur superflua. Primo modo necessaria sunt illa, sine quibus vitam suam, & suorum nemo conseruare potest: & quod, iis demptis, supersit, superfluum naturæ vocatur. Secundo modo

necessa

neceſſaria dicuntur omnia, quæ deſiderantur ad vitam ſtatumque decentem ſuum, ſuorumque, habita ratione caſuum, eorum duntaxat, qui probabiliter timeri, vel expectari debent: atque etiam eorum, quę pertinent ad ſuſtentandos filios, & filias, mancipia, famulos, hoſpites, conuiuia, munera honeſta, magnificentias moderatas: & hæc non cõſiſtunt in puncto indiuiſibili: ſed habent latitudinem, eò maiorem, quò maior eſt ſtatus: in vno enim plus, in alio autem minus ſufficit, quòd iſtis deductis ſupereſt ſuperfluum ſtatus, ſiue perſonæ, nuncupatur: quod ſub tertio membro diuiſionis poſitæ continetur.

Triplex eſt indigentia, ſiue neceſsitas ex parte pauperis, cui danda eſt eleemoſyna: vna extrema: altera citra extremam, ſcilicet, arcta neceſsitas: & tertia communis. Prima eſt, non ſolùm quando pauper animam illico exhalaret, ſi illi non ſubueniatur, ſed etiam quando apparent euidentia, aut nota ſigna, quòd, ſi illi non ſubueniatur, breui tempore deficiet.

Eſt quoque extrema neceſsitas quando homo eſt in periculo amittẽdi aliquod membrum principale, vel ſenſum, vel honorem, & animam. Ratio eſt: quia priuatio iſtorum membrorum reducitur ad homicidium: perinde eſt in extrema neceſsitate, qui eſt in periculo incidendi in amentiam, ſi illi nõ ſuccuratur: huic neceſsitati eſt germana, vrgens, & maxima neceſsitas, in qua eſt ille poſitus, quando ſecundum prudentiam, appeteret magis mori, quàm tantam miſeriam pati. Solet aliis modis diuidi extrema neceſsitas, ſed de iis in propriis difficultatibus diſputabitur.

CONCLVSIO.

Si pauper ſit in extrema neceſsitate, tenetur homo ſub reatu mortali de ſuperfluis naturæ, & ſtatus, ad erogandã eleemoſynam. Et ratio eſt: quia in tali caſu non ſubueniendo, occidere, putatur: & eſt D. Ambr. & habetur Can. paſce. 86. diſt. quiſque enim paſcendo hominem ſeruare poteras, ſi non paueris, occidiſti. *D. Ambro.*

Hinc peccant mortaliter, habentes etiam ſuperfluũ tantùm naturæ, qui non cibant, potant, veſtiunt, &c. egentem extremè, & occurrentem, & non viſitant, &c. cùm neceſsitas extrema id exigerit. APPEN.

Notanter dicitur occurrentem: quia non tenetur quis ſub culpa mortali, quęrere huiuſmodi egentes in carceribus, hoſpitalibus, &

aliis in locis, nisi id ei ex officio incumbat; tenetur tamen ex præcepto charitatis ad opera misericordiæ.

APPEN. 2. Hinc etiam qui in vrgenti, & grandi necessitate constituto non succurrit, cum possit commodè eleemosynam præstare, & credit neminem alium eam illi daturum, peccat mortaliter.

DVBIVM I.

Quid si sint duo in extrema necessitate positi, & non potest aliquis subuenire, nisi vni, tenebitur ne illi soli, aut vtrique, aut neutri opem ferre?

RESPONDEO cum nostro Alexan. Teneretur, si adesset facultas, vtrique dare: sed cùm non suppetat facultas tenetur alteri tantùm succurrere. Hactenus de superfluis naturæ, & status, nunc de necessariis.

S. Th. & Medi. vbi sup. *Tertia diffi. An qui habent tantùm necessaria naturæ, & status, teneantur necessitate extrema oppresso subuenire?*

ALIQVI putarunt non teneri, vt S. Anton. & Rosella, locis citatis: quidam dixerunt, vt S. Tho. de iis eleemosynam facere non esse sub præcepto, sed sub consilio, idque in 3. casibus esse laudabile. Primò si mutet statum, nempe per religionis ingressum. Secundò, quando, quæ per eleemosynam sibi subtrahit, facile possunt recuperari. Tertiò, quando occurreret extrema alicuius necessitas, vel aliqua magna reip. necessitas.

CONCLVSIO.

1. Ioan. 3. Est quidem de illis tunc facienda eleemosyna. Et ratio est: quia de sententia omnium doctorum bona temporalia pro vita fratris, cum necessitas postulauerit, exponenda sunt, & 1. Ioan. 3. Qui habuerit huius mundi substantiam, & viderit fratrem suũ necesse habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo: qui locus maximè de hoc casu verificatur. vide ca. pasce. 86 dist. & tandem quia in simili casu oĩa sunt communia: & diuisio rerum facta est ex iure gentium, hac cõditione alioquin esset iniusta: & hęc fuit opinio S. Tho. vbi suprà art. 5. qui dixit esse de præcepto eleemosynam pauperi in extrema necessitate

tate exiſtenti de neceſſarijs ad ſtatum elargiri, quæ dicuntur ſuperflua reſpectu naturæ ipſius hominis, & familiæ ſibi commiſſæ: & ideo dicens, eſſe laudabile non negat eſſe ſub præcepto: nam id, quod de præcepto, aut ex neceſsitate fit, laudabile quoque ſimile eſſe poteſt.

Quarta diffic. An teneatur aliquis expendere patrimonium opulentiſsimum & ducatum, & aliam maximam dignitatem?

RATIO dubitandi eſt: quia poſſunt eſſe vrgentes neceſsitates, & præſertim tempore famis.

Nota duplicem eſſe neceſsitatem, vna enim eſt ab intrinſeco, vt v.g. ſi non das mihi 100. occidam Petrum, vel Ioannem: altera verò eſt ab intrinſeco, vt infirmitas.

CONCLVSIO I.

NEMO tenetur totum patrimonium expendere. Et ratio eſt: quoniam, & ſi vita hominis per ſe loquendo, ſit melior quam totum patrimonium ſuum, & dignitas: nihilominus tamen in ordine ad bonum publicum, quod eſt magis diligendum, aliqua quantitas pecuniæ ſiue ſubſtantiæ eſt magis diligenda, & expetenda, quàm alicuius vita.

Hinc eſt, quòd homo priuatus, pro conſeruatione vitæ non tenetur expendere totum ſuum cenſum, v. g. habet aliquis viginti millia ducatorum, & ſi quæreretur medicus, vel medicina ex longinquis partibus, eſſent omnia conſumanda, non tenetur ad illud: ergo neque tenebitur pro alijs tantum cenſum expendere, neque bono publico expedit. APPEN.

CONCLVSIO II.

SI neceſsitas ſit primo modo, non poteſt habere certam menſuram, cùm poſsit in infinitum malitia eius creſcere, & tunc ſi eſt parua quantitas, debeo facere: ſi autem magna, non teneor dare. Et ratio eſt: quoniam eſt maius damnum reipublicæ, vt latrones iſti ſeruentur: hoc intellige per ſe. nam per accidens bene poteſt dare: quia ille talis non eſt in extrema neceſsitate, ſed in extrema iniquitate.

CON

CONCLVSIO III.

Si necessitas sit secundo modo, paucis potest subueniri: & si multi indigent, multi sunt, qui dent eleemosynam, & si non dant, Iudex publicus potest illud facere.

Verum est tamen, quòd si Iudex non faciat, & aliquis videt necessitatem, secundum facultatem tenetur subuenire: non tamen patrimonium vendere.

Quinta diffic. Diues non subueniens extremè laboranti, tenebitur restituere damna, quæ ad mortem illius subsequuntur?

RATIO dubitandi est, quia in tali casu omnia sunt communia. Dupliciter potest quis teneri ad tuendam vitam alterius. Primò modo ex officio sicut Iudex, qui accipit stipendium ad defendendam vitam ciuium, & medicus, qui propter stipendium tenetur curare, & seruire hospitali, idem de procuratore, & alijs id genus. Secundo modo ex charitate communi obligatione, quia vnus proximus alteri tenetur, seruato ordine charitatis.

CONCLVSIO I.

Qvi primo modo, scilicet, ex officio tenentur, non solùm peccant, verumetiam tenentur ad restitutionem ex iustitia commutatiua: nam isto pacto tenentur esse patres pauperum ex officio. verùm hæc conclusio in 2.p. in materia de restitutione probatur.

CONCLVSIO II.

Si secundo modo teneatur, peccat, si dimittat, sed non tenetur ad restitutionem. Ratio est: quia tunc eleemosyna est actus charitatis, cuius omissio, cùm non sit contra iustitiam, non obligabit ad restitutionem.

Sexta diffic. An de superfluis naturæ, & statui, teneatur, qui illa habet, sub pœna peccati mortalis, eleemosynam facere, etsi pauperes non sint in extrema necessitate?

CIRCA hanc difficultatem sunt duæ opiniones extremæ inter grauissimos doctores. Prima opinio tenet partem affirmantem, & est D. Hiero. & continetur dist. 42. c. 1. & D. Ambr. & refertur dist. 47. c. sicut, & B. Aug. & habetur 14. q. 4. c. quid dicam, & aliquo

D. Hieron. D. Ambr. B. August.

& aliquorum doctorum scholasticorum,& Canonistarum,& Sũmistarum,quæ opinio valet multum ad perterrefaciendos auaros, qui nihil de pauperibus curantes,diuitias semper congregant, & retinent,vt descendant in infernum viuentes,& conuertantur; ne illuc mortui,perpetuò cruciandi, mittantur:contra hos enim loquuti sunt præfati sancti: nam si in communi de omnibus diuitibus loquerentur,nõ benè de illorum negotio salutis,atque etiam eorundem confessorum ageretur.

Secunda opinio contraria est mitior,& diuitibus,eorumq; confessariis fauorabilis,quam defendunt Alex.Alen.& S.Tho. vbi suprà.Gerson in regulis moralibus, & in 2. p. alphabeto. 32. lite. O. Duran.in 4.S.Antoni.in 2.p.agens de eleemosyna. Gabr. & Maior de hac materia in 4.& alij recentiores Theologi docti, & timorati:iuxta quorum sententiam est sequens conclusio.

CONCLVSIO I.

ELEEMOSYNA nõ est de necessitate sub pœna peccati mortalis eroganda,etiam si homo abundet,vbi, aut quando, non occurrit pauper extremam necessitatem patiens, extra quam consilium est eleemosynam facere. Ratio est: quia eleemosyna non de præcepto sub pœna peccati mortalis danda est, nisi homini ea indigenti: homo autem habens vnde possit se, & suos sustentare,nõ dicitur propriè aliorum bonis indigere,cum possit, sine illis viuere:& si indiget non absolutè,sed conditionaliter, nempe, vt melius illi sit.Deinde non videtur rationi consonum,vt teneamur sub pœna peccati mortalis procurare extraneo, vt benè illi sit, sed vt sit,& viuat:nam,si nobis ipsis non tenemur statũ aliquẽ, aut dignitatem,aut diuitias procurare,nec tenebimur extraneis: tandem quia nemo tenetur magis proximo subuenire,quam ipse proximus sibi ipsi,& proximus inops non tenetur, nisi necessaria victui,& vestitui,sibi procurare,cum possit, & laudabile sit omnia abdicare,& in arcta paupertate viuere,vt constat Matth.19.Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus.& 1.ad Tim.6.Habentes alimenta,& quib.tegamur, his contenti simus: & cum hæc,qui non extremè indiget,habeat,nõ erunt diuites sub pœna,&c.vt habet conclusio:verum enimuero, vt veritas magis eluceſcat, nota cum Medina vbi suprà, de superfluis naturæ,& statui,necessarium esse subuenire pauperi extremam,vel quasi

Matth.19.

1.Tim.6.

quasi necessitatem patienti, si nobis de necessitate huiusmodi, quodque non sint alij, qui tali pauperi velint, aut possint subuenire, sufficienter constet: & cùm dicitur quasi, intelligitur arcta, & notabilis necessitas, etiam si extrema non sit: sed tanta, quod, nisi illi subueniatur, est verisimile, quod notabiliter vita illius abbreuiabitur, aut in aliquam ægritudinem notabilem incidet, & huic necessitati Scriptura sacra præcipit subuenire etiam sub pœna peccati mortalis, nõ solum de superfluis status, sed etiam de superfluis naturæ.

APPEN.1. Hinc pauperibus, communem necessitatem patientibus, non erit de superfluis naturæ, & status, sub pœna mortalis peccati, subueniendum.

APPEN.2. Hinc poterunt diuites superflua retinere, modò in bonum finem, illa seruent: siue vt melior opportunitas pauperibus succurrendi se offerat, siue alia pia causa, quæ in gloriam Dei, & in viuorum, aut defunctorum salutem æternam cedat, siue reip. necessitas, vel vtilitas ea seruare suadeat.

APPEN.3. Hinc non videtur dãnandus, qui talia superflua retinet, ad acquirẽdum sibi, aut suis honorem, dignitatem, statũ aliquem, quem homines honestè, & licitè prætendere solent, modò cura pauperũ extrema, vel quasi, necessitate laborantium, non prætermittatur.

APPEN. 4. Hinc, qui hęc superflua acquirũt, & retinent, nihil minus, quam pauperes curantes, sed solũ diuitias acquirere, & augere, & recondere, & custodire studentes, non tam in diuina largitate, quam in suis diuitiis fidentes, iam ab omnibus condemnantur: ij enim sunt *Ad Ephes. 5. Matth. 6.* serui diuitiarum quarum auaritiam B. Paul. ad Ephes. 5. idolatriam vocat: & Dominus seruitutem mammonis esse dixit.

Medi. q. 6. vbi suprà.

Septima diffi. Quando aliquis tenetur ex præcepto facere eleemosynam, adimplebit præceptum, accommodando, vel mutando, siue vendendo?

ADRIANVS in materia de restitutione tractans alia dubia, tenet in hoc casu diuitem adimplere præceptum mutuando, quæ sententia nisi sano modo, vt dicemus, intelligatur, est falsa.

Nota duplicem esse necessitatem extremam: vna enim est simpliciter

pliciter extrema, & est quando egens nihil habet: altera verò est necessitas extrema per accidens, & secundum quid: vt si Gallus sit in sua patria diues, hic verò Matriti nihil habeat.

CONCLVSIO I.

IN primo casu tenetur omnino gratis dare, & non satisfacit præcepto, accommodando. Probatur conclusio: quia est sententia communis, & modus loquendi sanctorum: ratione etiam confirmatur à priori, quoniã in hoc casu currit præceptum eleemosynæ: & cũ eleemosyna sit gratuita donatio rei necessariæ ad subleuandam miseriam, profectò non satisfaciet præcepto, accõmodando.

CONCLVSIO II.

IN secundo casu non tenentur dare, & satisfacit præcepto accommodãdo. Et ratio est: quia ille habet res proprias, vnde possit sibi subuenire.

Hinc si sit homo, qui nullam habeat substãtiam, sed solo labore solet acquirere victum, tenebitur diues dare: sed vt deinceps suo labore soluat: & in casu secundæ conclusionis est veræ Adriani opinio. APPEN.

QVÆSTIO IIII.

Qui tenentur eleemosynam facere?

Alex. Alen. q.112. S.Tho. ar.8. Ric. q.6. Med. q.4. reliqui vbi sup. S.Tho. Col.2. ar.12. & 2.2. q.185. art.7. Soto lib. 10. de Iustit. & Iure. q. 4. art.4.

¶ HÆC quæstio, positis quibusdam difficultatibus, finietur.

Prima diffic. An teneantur Episcopi bona sua, pauperibus magis, quàm seculares largiri?

IN hac difficultate non est sermo de necessitate extrema, vel quasi, vel de vrgente necessitate: nam de hac dubitat nemo, vt ex quæst. præcedenti constat: sed loquimur de superfluis citra illam necessitatem.

CONCLVSIO I.

EPISCOPI præcepto eleemosynæ inter omnes mortales arctissimè ligantur, & largiores eleemosynas regulariter, quàm seculares ex suo patrimonio, & ex bonis Ecclesiæ facere tenentur. Probatur primo: quoniam ex officio sunt patres

tres pauperum, & viduarum, & orphanorum, & illis opem ferre tenentur, ne propter paupertatem viduarũ honestas, & virginum pudor deperdatur: & ne alij fame oppressi, inde furandi, peierandi, decipiendi, & alia id genus mala perpetrandi, occasionẽ arripiant: quæ episcopi maxima cum vigilantia prohibere tenentur. Secundò quia, cæteris paribus, magis abundant superfluitatibus bonorum, quàm seculares, cùm frugalius, & cum minori pompa, & sumptu, quàm seculares viuere debeant: carent enim vxore, & filijs, quibus patres thesaurizare tenentur.

CONCLVSIO II.

Episcopvs portionis, quæ sibi contingit, non ita eleemosynas dare obligatur, vt si quas omiserit, ad restitutionem teneatur. Et ratio est: quia de sententia quorundam, sunt illius portionis domini, & vt seculares, qui suorum bonorum habent dominium, non tenentur in hoc casu ad restitutionem, nec Episcopi ad illam erunt obligati: peccabunt tamen propter suum statum: vide in 2.p. florum in q. de clericis restitutioni obnoxijs, vbi conclusio tenet esse dominos: sed securiorem multò oppositam opinionem, scilicet, quòd sint dispensatores, censeo, quam sancti, & antiqui patres amplectuntur.

CONCLVSIO III.

Si Episcopus habet aliqua bona fabricæ, vel hospitali, vel alia ratione pauperibus consignata, quorum est dispensator, si sibi illa vsurpat, vel non, vt decet dispensat, & peccat mortaliter, & ad restitutionem tenetur. Ratio est: quia retinet alienum, inuito domino, & contra eius voluntatem.

DVBIVM.

Quid de clericis dicendum?

RESPONDEO: Quod de episcopis dictum est præsertim de illis, qui curam animarum habent annexam.

Secunda

Secunda diffic. Poterunt Abbates de bonis communibus per viam eleemosynæ aliquid dare?

CONCLVSIO.

POTERVNT quidem. Et ratio est: quia in bonis communibus nonnullam habent administrationem, & etiam consuetudine per superiores cognita, & approbata, vel saltē permissa confirmatur: quia possunt in quadam certa quantitate suis consanguineis, aut quibus velint pauperibus subuenire.

Tertia diffic. Potest ne Capitulum de bonis communibus eleemosynas facere?

BONA Capituli communia sunt duplicia: primi generis sunt quædam communia, quæ collegialiter diuiduntur, quarum dispositio, seu dispensatio ad omnes simul spectat, absque hoc, quòd singuli habeant ius ad portiones illorum bonorum: qualia sunt bona quorundam monasteriorum, aut collegiorum, quæ victui, & vestitui religiosorum supersunt: similia sunt bona quarundam ecclesiarum, quæ post distributam vnicuique suam portionem, iuxta ecclesiæ regulam, & consuetudinem, remaneat, à communitate, siue à Capitulo dispensanda.

Secundi generis bona communia singulariter, quorum, scilicet, certa portio vnicuique debita est, nec ad communem massam aliquid pertinet, quod non inter singulos distribuatur.

CONCLVSIO I.

DE bonis communibus primi generis potest Capitulum non solum ob necessitatem, verumetiam ob piam causam aliquid per viam eleemosynæ, aut aliter dare, etsi omniū consensus non adsit. Et ratio est: quia sufficit tunc maior pars Capituli, vt patet de ijs, quæ fiunt à maiori parte Capituli, cap. cum in cunctis.

CONCLVSIO II.

DE bonis communibus secundi generis non sufficit maior pars Capituli ad aliquid alienandum, donandum, vel in eleemosynam progandum, nisi omnium quorum interest consensus adsit. hæc conclusio est definita cap. cum omnes. de constitutionibus. lege glo. & Innoc. & alios ibidem, & confirmatur per regulam iuris: Quod ad omnes attinet ab omnibus debet approbari.

APPEN. Hinc Capitulum non potest eleemosynam facere extra casum necessitatis de bonis communibus, quæ de iure inter canonicos, & portionarios sunt distribuēda, sine portionariorū consensu expresso, vel rationabiliter præsumpto: & multo minus absq; eorundem consensu poterunt alias gratias de huiusmodi bonis facere. Ratio est: quia aliena bona sunt, inuitis dominis, contrectanda.

Limitatio. Limita, nisi consuetudo contraria legitimè præscripta ius præfato Capitulo non tradiderit ad bona communia, sine portionariorum consensu dispensanda.

Limitatio 2. Limita secundo, quòd in ijs, quæ sunt necessaria Ecclesiæ, aut vtilia, Capitulum potest de huiusmodi bonis disponere, in qua dispositione portionarij, quamuis actu non consentiant, æquum tamen est, eos consentire, & ideo perinde est, ac si actu consenserint, secus tamen esset, si dispositio capituli non in bonum publicum, sed in priuatum, & personale cederet.

Alex. Alen. m.1. S. Tho. vbi suprà & Syl.nu.7.

Quarta diffic. Vtrùm religiosi possint, teneanturque facere eleemosynam?

CONCLVSIO I.

NVLLVS monachus, siue regularis, quatenus talis est, potest regulariter eleemosynas facere. probatur cum nostro Alex. quia ad faciendum eleemosynam regulariter, vt ipse ait, multa concurrunt, nempe, libera facultas, iustum dominium, vel ministerium ordinatum, quibus omnibus monachus caret: nihil enim habet. lege Can. non dicatis 12.q.1. & in 2.p. florum q. de dominio.

CONCLVSIO II.

SI religiosus habet administrationem, potest facere eleemosynam ex eo, quod supereſt illius necessitatibus subleuatis, & debet in pijs & religiosis causis erogare, patet Luc. 11. Quod supereſt, date eleemosynam. & habetur cap. quia tua 12.q.1.

Luc.11.

APPEN.1. Hinc etiā si sit in scholis de licentia prælati, vel si peregrinetur, poterit eleemosynas, quas alij honesti peregrini, & scholares cōmuniter faciunt, de bonis saltem, quæ vsu consumuntur, dare. Et ratio est: quia intelligitur cōcessa facultas à prælatis faciendi, quod prædicti scholares, & viri honesti faciunt, & præsumpta superiorū voluntas: neq; enim putandum est patres, aut Abbates tam strictos esse, quando filijs, aut religiosis, bona ad literas discendas tradunt,

vt in

vt in nullo velint eos pauperib. subuenire. argumentum cap. preterea. de officio delegati. addit quoque S. Tho. vbi sup. & in 4. dist. 15. posse, absente prælato, dare aliquid sub spe ratihabitionis.

CONCLVSIO III.

SI indigens in extrema, vel quasi, & in vrgente necessitate exiterit, & prælatus fuerit presens, debet petere licentiam, si non concesserit, vel si non sit præsens, & ipsum adire non potest, propter temporis breuitatem, debet eleemosynam largiri. Ratio est: quia in tali casu omnia sunt communia, & habetur 86. dist. Can. non satis. qui est B. Ambrosij. *D. Ambro.*

Hinc, & prohibente, & contradicente Abbate, homini fame morienti tenetur eleemosynam dare. Et ratio est: quia Deo magis, quàm hominibus oportet obedire. lege cap. quæ contra dist. 8. APPEN. 2.

Hinc etiam in necessitate magna, quando ad superiorem recursus habere non potest, tenetur eleemosynam facere. Panor. est in c. si quis de furt. & glo. in ca. non dicatis. 12. q. 1. Et ratio est præsumpta superiorum voluntas. *Act. c. 5.* APPEN. 3.

Quinta diffi. An mulier habens virum, possit eleemosynam facere? *Alex. Alen. m. 2. & alij vbi suprà.*

MVLIER præter bona communia cum marito, vel habet bona paraphernalia, id est propria præter dotem, vel habet res ex proprio lucro, vt sunt res, quas ex propio labore absq; subtractione debiti officij in domo lucratur.

CONCLVSIO I.

SI vxor habeat res ex proprio lucro, quibus seipsam, & virum sustentat, non potest eleemosynam facere de illis, si substractio sustentationis viri inde sequatur. Et ratio est: quia magis tenetur viro suo, quàm alteri subuenire: si autem tales res superabundant, potest, etiam inuito viro, ex illis eleemosynas dare.

Limitatio.

Limitatur conclusionis vltima pars, quòd quando non habet sufficientem dotem ad onera matrimonij sustinenda, non potest: quia tenetur operari viro, vsque ad supplementum onerum: quo adimpleto, quod supererit lucro suo, & non mariti adscribetur, & poterit tunc ex illis eleemosynam facere. & ita intelligenda est glos. in l. sicut patronus. ff. de oper. lib.

Hinc poterit etiam idem facere, si vir assignauerit certam quã- APPEN. 4.

ritatem pro suo victu,& ipsa abstinuerit,vt eleemosynam conferre possit.Et ratio est:quia hoc videtur esse suum.

Nec intelligas deducendas esse ex bonis lucraris expensas victus:quia vir propter dotem & obsequium eam alere tenetur.

Nota idem omnino censendum esse de paraphernalibus bonis, quod de bonis lucro acquisitis,modò diximus.

CONCLVSIO II.

De bonis communibus non potest sine viri consensu expresso,vel rationabiliter præsumpto donationem siue eleemosynã facere.Et ratio est:quia talium bonorum administratio libera , non vxoribus,sed maritis competit,& habetur ex D.Aug.33. q.5. Can. quod Deo.est enim vxor penè famula viri,& vir dominus eius:vt D.Amb.docuit.& refertur Can.hæc imago.33.q.5.Ex hac generali conclusione excipiuntur quidam casus,in quibus poterit vxor de communibus bonis eleemosynas dare. Notanter dicitur penè, vt ait glosa ibidem ne immoderatè verberentur.

D. Augusti.

D. Ambro.

Primus casus est,extrema necessitate,vel quasi, &c. vt in prima q.diximus occurrente : quoniam tunc reclamante viro , tenetur eleemosynis extremè indigentibus subuenire.

Secundus casus,si ob causam aliquam maritus tali administratione priuetur : quia tunc ad vxorem deuoluitur , vt si factus est amens,nisi aliud per superiores fuerit ordinatum.

Tertius casus , si sit consuetudo in aliqua patria , qua vxores ius acquisierint ad aliqua danda: quoniam consuetudo tunc dat illis iurisdictionem:sed intelligi debet, vt noster Alex. docet , ne sint notabiles eleemosynæ,sed leues,vt.v.g.dare panem , aut aliquid, quod ex refectione superest:& has leues eleemosynas bene , inquit,Doctor noster (etiam si non sit consuetudo) potest facere prohibita in generali: & debet conscientiam formare hoc maritũ velle,& quanuis prohibuerit,debet credere, omnino non prohibuisse, sed , vt eam ad mediocritatem traheret,dixisse : debet insuper cogitare,quod si vir sciret pauperis indigentiam , vellet dare:quòd si nihil horũ credat,& omnino ei interdicatur , nihil potest de iis,quæ viri sunt dare:& patet ex D.Aug.in quadam epistola dicente:mulieri coniugatæ non licet dicere,facio,quod volo de meo,cum ipsa non sit sua,sed capitis sui.

D.Augusti. epist.109.

Quartus casus,si vxor viriliter agatur viri,poterit ex cõmunib. bonis

bonis erogare, vt si vir sit crudelis, & sceleratus, & occultè eleemosynas largiatur: vt Dei iram cõtra illum auertat, & diuina gratia, illuminetur & confirmatur exemplo prudentissimæ Abigail. 1.Reg.15. quæ, datis panibus, & alijs certis rebus Regi Dauid contra voluntatem viri sui, eum à morte libetauit. Et ratio est: quoniam tunc adest mariti consensus debitus, licet non elicitus. *1.Reg.15.*

Quintus casus, si vir multum durus, & hoc vergit in infamiam vtriusque potest tunc vxor eleemosynam paruam facere: quia tunc vir esset irrationabiliter inuitus, & vxor non est ita subiecta, sicut monachus prælato suo.

Et nota in hoc regno Hispaniæ lege humana cautum esse, vt vxor non possit contractum facere, nec aliquid donare sine consensu viri: vnde fit, vt non possit sine consensu viri formali, vel interpretatiuo eleemosynam dare.

Hinc si vxores citra hos casus eleemosynas, vel donationes de bonis communibus fecerint tenentur tantundem, si possunt, maritis restituere. APPEN.2.

Hinc confessores, qui notabiles eleemosynas extrahunt à mulieribus sine consensu virorum suorum, contrectant res alienas inuito domino & ad restitutionem tenentur. & legant quæso cap. quod Deo proximè citatum, vt non amplius allucinentur. APPEN.3. *Caue confessor.*

Sexta diffic. Filius familias tenetur ne eleemosynas dare?

Alex. Alen. m.3. S.Th. & alij vbi supr. Alex. est.

CONCLVSIO I.

SINE præiudicio melioris sententiæ, filius familias sine consensu patris non potest magnas, siue notabiles eleemosynas facere, benè tamen leues, & modicas: & hoc intelligo de illo, cui nec capitale, nec procuratio, nec villicatio est commissa: tales enim possent ampliores facere, nisi fuerint in damnum possessoris. hæc conclusio ad verbum est nostri Alexandri. Et ratio est: quia ad faciendum eleemosynam requiritur libera facultas, vt habes suprà in hac quæst. in difficultate de religiosis, possint ne facere eleemosynam: quare sine consensu patris non potest eleemosynas amplas facere: leues tamen poterit de consensu patris præsumpto & ex ratihabitione. lege totam difficultatem citatam ad meliorem conclusionis huius intelligentiam.

Idem dicendũ est de filio familias, si sit filius Senatoris, vel alterius dignitatis, & pater dedit ei liberam administrationem peculij, nisi ei specialiter pater hoc denegauerit: perinde si sit in dignitate constitutus, vel ei pater liberam peculij administrationem dederit, & iusta ratione motus donet v.g. matri, vel similibus personis coniunctis. lege Sylu. verbo donatio num. 3. &c.

CONCLVSIO II.

SI filius familias habet peculium castrense, vel quasi, potest sine consensu patris eleemosynam facere. Et ratio est: quia quantum ad illud censetur paterfamilias. ff. ad Macedon. l. 1.

CONCLVSIO III.

SI peculium, quod habet, sit profectitium, & aduentitium, poterit de illo eleemosynam facere, si credit patrem permissurum, & non aliter. Ratio est: quia peculium profectitium, & quicquid ex eo acquiritur, est patris, & aduentitium quo ad vsumfructum est etiam patris. instit. per quas personas acqui. §. 1.

Posset tamen de ijs eleemosynam facere, si de licentia patris esset in peregrinatione, vel in scholis, vt suprà, de monachis dictum est.

Alex. Alen. m. 4. & alij vbi suprà.

Septima diffic. Serui, famuli, & ancillæ possunt ne de rebus dominorum eleemosynas facere?

CONCLVSIO.

SINE consensu expresso, vel præsumpto domini sui, vel ratihabitione, nullus eorum, etiam si sit liberæ conditionis, potest eleemosynam dare. Ratio est: quoniam ad hoc quod aliquis possit eleemosynam dare, requiruntur libera facultas, iustum dominium, & ordinatum ministerium, quorum neutrum in seruis, famulis, & ancillis reperitur.

DVBIVM II.

Cur igitur poterit filius, vt suprà diximus, cùm ijs careat?

RESPONDEO: Qui seruus, nec actu, nec habitu, dominatur rebus domini sui, at verò filius licet actu non dominetur, habitu tamen dominium habet.

DVBIVM III.

Qui habet pecuniam apud ſe depoſitam, poteſt ne ex illa eleemoſynam facere?

CONCLVSIO.

IN extrema neceſsitate ex depoſito debet fieri eleemoſyna, dummodo dans non habeat de ſuo ad ſubueniendum pauperi. Ratio eſt: quia ibi non eſt contrectatio rei alienæ: propterea quòd, dominus ſi præſens eſſet, conſentire deberet, & teneretur.

QVÆSTIO V.

De quibus eſt eleemoſyna facienda?

Alex. Alen. q.110. S.Tho. a.7. Ric. q.5. Med q.4. & 5. Silueſt. & reliqui vbi ſuprà.

CONCLVSIO.

ELEEMOSYNA eſt facienda de re propria, non obnoxia reſtitutioni, aut propriæ neceſsitati, & ab illo, qui habet dominium, & adminiſtrationem. Definita eſt Can. eleemoſyna, 14. q.5. vbi dicitur, quòd non debet fieri, niſi ex propriis, & iuſtè poſſeſſis: & colligitur etiam ex Can. forte eadem cauſa, & ex Canoniſtis. 1.q.1.cap.non eſt putanda. notanter dicitur in concluſione, vt fiat eleemoſyna ab illo, cui adminiſtratio, & dominium competit: quod quidem apponitur propter mente captos, & minores, qui licet habeant rerum dominium, liberam tamen adminiſtrationem non habent: & propter hæreticos, quorum bona, ipſo facto, ſunt confiſcata, qui à die commiſſi criminis priuantur dominio rerum ſuarum, quanuis per homines non ſit in eos lata ſententia: iſti enim extra caſum extremæ neceſsitatis, non poſſunt eleemoſynam facere: quemadmodum nec donare, nec alienare poſſunt. lege cap. cum ſecundum de hæreticis lib.6.

Prima diffi. De bonis alienis poteſt ne fieri eleemoſyna? *Medin. q.4.*

CONCLVSIO.

POTEST quidem fieri in caſu extremę neceſsitatis, vel quaſi, &c. maximè ſi aliter huiuſmodi neceſsitati ſubueniri haud poteſt. Et ratio eſt aperta, & clara: quoniam in tali neceſsitate o-

omnia sunt communia, nec dñs potest rationabiliter esse inuitus, quando de bonis suis alius extremè laboranti subuenit, non potẽs de propriis, vel aliter succurrere, modò caueat à scandalo.

Medi. ibidẽ. *Secunda diffic. Vtrùm possit aliquis propria, & sufficientia bona habens de bonis alterius diuitis accipere ad subueniendum extremam necessitatem patienti, ita quod ipse de suis propriis bonis ratam det pauperi, & ab illis diuitibus absentibus, aut subuenire nolentibus, tantundem accipiat, vt de alienis, & suis pauperi necessaria tribuat?*

CONCLVSIO.

NEQVAQVAM licitum est hoc facere. Ratio est manifesta: quia, vt non est licitum alicui aliena subripere sine licentia domini ad propriæ necessitati subueniendum, si ipse habet aliàs vnde possit sibi ipsi succurrere: ita nec erit alicui licitum ad subueniendum alterius necessitati, si habet vnde aliàs valeat illi succurrere: quod enim non est alicui licitum, vt sibi subueniat, non erit licitum, vt alteri opem ferat. & confirmatur per D. Aug. & refertur 14. q. 5. Can. forte. vbi dicitur: qui à diuitibus auaris aliena accipiunt, vt pauperibus subueniant, addunt peccatum peccato. vbi glo. quia semel peccauit furando, & iterum distribuendo, quoniam alienat, quæ restituere tenebatur, non enim sunt facienda mala, vt eueniant bona.

D. Augus.

Medi. ibidẽ. *Tertia diffi. Vtrùm de bonis communibus possit fieri eleemosyna?*

HÆC difficultas suprà q. proxima explicata est, in difficultatibus de Abbatibus, Capitulis, & vxoribus, an possint de iis eleemosynam largiri.

QVÆSTIO VI.

Potest ne fieri eleemosyna de rebus turpiter, aut illicitè acquisitis?

Ale. Alẽ. m. 2. & sequẽtibus vbi supr. S. Th. Ric. Sil. loco citato. Medin. q. 1.

PRO intelligentia totius huius q. animaduerte bonorum illicitè acquisitorum tria esse genera: primum genus est eorũ, quæ sunt

ſunt certis perſonis, vt pote læſis reſtituenda: qualia ſunt, quæ per furtum, rapinã, cõcuſsionẽ, iniuſtam exactionem, mẽtum, fraudem, aut per ſimilia media ſunt acquiſita: ſecundum genus eſt eorum, quę licet non ſint certis perſonis reſtituẽda, licitè tamẽ à nobis retineri non poſſunt, qualia ſunt, quæ per ſymoniam, aut per ſententiam iniquam, ſiue per falſum teſtimonium, aut pro alio crimine perpetrando, ſunt comparata: hæc enim licet, non ſint iis, à quib. accepta fuere, reſtituenda, non poſſunt licitè retineri, ſed ſunt pauperibus tribuenda: tertium genus eſt eorum, quæ turpiter ſunt acquiſita: nihilominus tñ licitè, veluti propria, retineri poſſunt, qualia ſunt, quæ per actum prohibitũ, vel tempore, & loco prohibitis, ſunt acquiſita, ideſt, quando modus acquirendi eſt prohibitus, non tamen lucri, ſiue rei acceptio eſt vetita, ſeu prohibita, vt eſt lucrum per meretricium, aut per contractum cum excommunicato, aut per negotiationem in tempore, aut loco ſacro factam, comparatum: taliter enim acquiſita, etſi ex circunſtantia ſint turpia, efficiuntur tamen ipſius acquirentis propria.

CONCLVSIO.

Si pauper extremam neceſsitatem, vel quaſi, &c. patiatur, de bonis, cuiuſcunque generis ex tribus præfatis ſint, debet illi eleemoſyna fieri. Ratio eſt: quia ſi illi tenemur in tali caſu de alienis ſubuenire, vt ex ſuperioribus conſtat, nedum de propriis, iniuſtè acquiſitis, quando aliter præfatæ neceſsitati ſuccurri non poteſt: quæſtio autem eſt tractanda citra extremam neceſsitatem.

Prima diffic. De rebus iniuſtè acquiſitis primi, vel ſecundi generis poteſt ne fieri eleemoſyna?

Alex. & reliqui vbi ſup.

CONCLVSIO.

DE reb. primi, & ſecundi generis non poteſt fieri eleemoſyna. Ratio eſt: quia tale datum non eſt ipſius dãtis, & de alienis citra extremam neceſsitatem, vt ſupra dictũ eſt, põ poteſt eleemoſyna fieri. & eſt definita à B. Greg. 1. cap. non eſt putanda, vbi multa de hac materia continentur. vnde Prouer. 3. Honora Deum de tua ſubſtantia, quaſi dicat, non de aliena. & Iſa. 58. Frange eſurienti panẽ tuum: ergo non alienũ: nõ enim Deus talia acceptat: & Eccl. 34.

B. Greg. Prouer. 3. Iſai. 58. Eccleſ. 34.

Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi victimat filium in conspectu patris sui. lege.c.nolite.14.q.5.verum cum Alexandro colligo sequentes limitationes. Et prima est, vt intelligatur, quãdo non fuit rei malè acquisitæ: translatum dominiũ, & cõpetit repetitio, vel quando non habet vnde soluat vsuras, aut furto sublata, restituat: quia si est translatum dominium, & non competit repetitio, satius est dare pauperibus, quàm illis, à quibus acceperunt: vt accidit officialibus, qui multa, inquit Alex. accipiunt per immoderatam improbitatem lege.c.sane.14.q.5.& ca. debitores. extra de iur.iuran.& ca.veniens, extra de symonia.

Limitatio 1.

Poterit quoque facere eleemosynam, si per illam nõ redditur impotens, ad restituendum: super locum Luc.16. Facite vobis amicos, &c. vide hic apud Alex. 4. expositiones.

Limitatio 2. Luc.16.

Secunda diffi. De rebus tertij generis potest ne fieri eleemosyna?

CONCLVSIO.

LICITE de illis, vt de acquisitis per meretricium, & fornicationem, potest eleemosyna fieri. Et ratio est: quia licet turpiter, & malo modo acquisitum sit, quoniam contra legem egit: nihilominus tamen iustè possidetur: nam acquiritur dominium, & illi, qui dedit pecuniam pro tali flagitio, non competit repetitio, nec accipiendo agit contra legem.

Tertia diffi. Potest ne Ecclesia accipere oblationem à meretrice?

Alex. Alen. & alij vbi suprà.

CONCLVSIO I.

SI meretrix fuerit publica, & impœnitens, non debet eius oblatio ab Ecclesia recipi. Et ratio est: ne Ecclesia huiusmodi receptione videatur tali facinori præstare fauorem: & ita olim in lege veteri Deut. 23. lege cautum erat. Non offeres mercedem prostibuli, nec pretium canis in domo Domini Dei tui, quicquid illud est, quod vouerint. quia abominatio est vtrumque apud dominum Deum tuum.

Deu.23.

CONCLVSIO II.

SI meretrix fuerit occulta, vel pœnitens, potest eius oblatio ab Ecclesia recipi. Ratio est: quoniam tunc cessat occasio scandali: tum etiã, quia tũc si pœnitẽs repelleretur, ea occasione, desperaret:

quod

quod Christus Dominus visus est docere, quando permisit à mu-
liere peccatrice, sed pœnitente, pedes suos lauari, & vngi, tergi, & *Luc.7.*
osculari.

DVBIVM I.

Quamobrem in vsura non transfertur dominium sicut in meretricio?

RESPONDEO: Quia pecunia ex natura sua non habet *Alex. vbi su.*
vsum aliquem, ex quo fructum possit producere, atq; ita nun-
quam pro pecunia ex pacto licitè potest maior pecunia accipi, nec
dari debet: at verò in actu fornicario, quia corpus, quod est liberæ
facultatis alicuius, seruit, & voluntati alterius exponitur, potest
lucrari, & transfertur dominium, quemadmodum eius, quod acci-
pitur pro expositione equi, vel domus, in obsequiũ alterius, trans-
fertur dominium in accipientem, & iustè possidetur.

Hinc ex acquisitis ab histrionibus potest fieri eleemosyna pro- APPEN.1.
pter eandem rationem: quia transfertur dominium.

Hinc de acquisitis per ludum, potest fieri eleemosyna, dummo- APPEN.2.
dò dominium transferatur, & colludenti repetitio non competat.
lege in 2. florum quæst. de clericis restitutioni obnoxijs. difficul-
tate 8. & q. de ludi restitutione.

QVÆSTIO VII.

Quo ordine, & quibus est eleemosyna tribuenda?

Alex. Alen. q.109. S.Thò. art.9. q.7. & 8. Sylu. & reliqui vbi suprà.

HVIC vltimæ quæstioni, declaratis quibusdam difficultati-
bus, extrema imponetur manus.

Prima diffic. Quo ordine est facienda eleemosyna?

Alex. Alen. q.113.m.1. & 2.alij vbi sup.

HAC difficultate explicatur prima pars tituli quæstionis: po-
stulat autem hæc difficultas disputationem de ordine chari-
tatis, quæ cum in floribus secũdi libri vbi de gratia, & charitate si-
mul differetur sit tractanda: modò cum Alex. nostro, quæ præsen-
ti difficultate necessaria sunt, proponemus: ad ordinem explican-
dum, quærit Alex. quæ sunt attendenda in eleemosyna facienda?
& respon

& respondet idem: nouem, nempe, fides, causa, locus, tempus, modus, necessitas, siue sanguinis propinquitas, ætas, debilitas, conditio, siue nobilitas: & quilibet istorum nouem articulorum dicit propriam rationem respectu sui oppositi, siue contrarij, licet inter se comparati vnus alteri præferatur. exempli gratia. Primus articulus, nempè, fides, significat, vt fidelis, in quantum talis infideli anteponatur: & sic de reliquis, quæ omnia exposita inuenies in Can. non satis 86. dist. qui est D. Ambr.

D. Ambr.

Nota illos in eleemosyna esse præferendos, quos magis ex charitate diligere tenemur: vnde primò à nobis incipere debemus: secundò à parentibus, à quibus accepimus esse: tertiò à filijs, quos carnem nostram dicimus esse: quartò à domesticis, vt B. Paul. ad Tim. docet: quintò extraneis est eleemosyna facienda, qui si boni sunt, malis filijs sunt præferendi. vide cap. citatum, non satis: hoc autem est maximè considerandum in ijs, nempe, quòd si vnus sit in maxima necessitate, & alter citra illam, ille simpliciter est præferendus, cui dans magis est obligatus ob beneficia potiora, & plura, ab illo recepta: si in necessitate, & debito sunt pares, qui iustus est, venit alteri præponendus: tum si sunt in bonitate pares, qui domestici sunt, extraneis præferantur: quæ omnia exactè metiri, & iudicare velle, difficile est, & ferè impossibile, quare adsit bona fides, atq; conscientia: nam quid agẽdum sit vnctio docebit. hæc de ordine: nunc quibus sit eleemosyna largienda, dicamus.

dist. 86. cap. fratrem & cap. in singulis. 1. Tim. 5 D. Ambr. & Alex. Alen. est. lege infra diff. 6.

Medin. q. 7.

Secunda diffic. Quibus est eleemosyna largienda?

CONCLVSIO.

Lege d. 86. c. pasce. & dist. 47. c. si cuius & cap. omnis qui 7. q. 1. Eccles. 17.

IN extrema necessitate omnibus etiam si mali & pessimi sint, eleemosyna ad sustentationem naturæ, est danda. Ratio est: quia vnicuique mandauit Deus de proximo suo. Eccles. 17. & quia omnem proximum diligere tenemur, & nullum occidere: & occideremus, si fame pereunti nõ subueniremus, vt ex superioribus constat: iam citra extremam necessitatem sit.

S. Th. vbi su. Ric. quæst. 7. Med. vbi sup. Eccles. 30.

Tertia diffic. An possit aliquis sibi ipsi eleemosynam facere?

SI loquamur de eleemosyna spirituali, nobis ipsis priùs eleemosynam facere tenemur. constat Eccles. 30. Miserere animæ

tuæ,

tuæ, placens Deo: tuncque dicitur quis sibi ipsi eleemosynam facere quando propriam indigentiam, & miseriam bonis operibus nititur, sublevare. vnde B. Augu. ait, Eleemosyna, vt Deo grata sit, à nobis ipsis debet incipere. D. Aug.

CONCLVSIO II.

Si de eleemosyna corporali fiat sermo, si pauper constitutus est distributor eleemosynæ ab alio, potest sibi ipsi, vt aliis pauperibus, daturus erat, eleemosynam facere. Ratio est: quia adimpleuit dantis mandatum, ductus ratione, quæ ipsum non deterioris conditionis ex eo, quòd dispensator sit, quam si non esset, dictat: debet enim se inter pauperes, & extraneos computare, & in persona dãtis, à quo fuit distributor liberè constitutus, absque fraude, tantum sibi, quantum sibi similibus distribuere. lege q. 2. de rest. diffi. 6. in 2. p. florum.

Quarta diffi. Est ne eleemosyna malis pauperibus danda? *Alex. Alen. 1. S. Tho. Ric q. 8. & Med. vbi supra.*

PAVPERES mali in triplici sunt differentia. Quidam enim sunt, qui permanent in voluntate, & statu peccandi cõfisi, quòd eleemosyna illis non deerit, quę si negaretur, fortè nõ ita in peccato permanerent. Alij verò sunt, quorũ vitia non sic verisimile est, per eleemosynas esse fouenda. Tertij autem, qui nolunt dimittere peccatum, & speratur, quòd mediis eleemosynis boni fient.

CONCLVSIO I.

PAVPERIBVS malis primæ differentiæ, non est eleemosyna conferenda. quando prædictum inconueniens certum aut probabile est: Ratio est: quia subuentio esset tunc fomentum malitiæ, & occasio permanendi in peccato. & confirmatur Can. non omnis. 5. q. 5. & est D. Aug. Vtilius esurienti panis tolletur, si cibo securus iustitiam negligit, quàm esurienti panis frangatur, vt iniustitiæ seductus, acquiescat, & distin. 86. cap. qui venatoribus. eiusdem Aug. & D. Hiero. Da pauperibus, non locupletibus; non superbis, quo necessitas sustentetur, non quo augeantur opes, & vitia. lege cap. 12. Eccles. D. *Aug. Augusti. Hiero. Eccles. 12.*

CONCLVSIO II.

MALIS pauperib. secundæ, & tertiæ differentiæ, est indifferẽter eleemosyna largienda. Patet, dicente Christo, vt patrem cæ- *Matth. 5.*

lestem

leſtem imitemur,qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos,& malos,
Luc. 6. Matth.5.& Lucę 6.Diligite inimicos veſtros,& bene facite iis,qui
oderunt vos:inimicos autem,& qui nos *odio* habent, malos eſſe
Rom.12. ignorat nemo.& ad Rom.12.Si eſurierit inimicus tuus ciba illum.
& ſubdit,Hoc faciens carbones *con*geres ſuper caput eius. glo. 1.
feruorem charitatis,vel Spiritus ſancti,vel vrente in pœnitentiæ
ardorem.

CONCLVSIO III.

86.d.ca.fra-trem. SI in peccatore non peccatum ſed naturam conſideremus,
cuicunque *pe*ccatori eſt eleemoſyna erogãda.Ratio eſt: quia tem-
poralia ſunt ad naturæ rationalis, quæ ſecundum ſe ordinata eſt,
ſuſtentationem:quæquidem natura licet ſit peccatis depreſſa, nũ-
Luc.6. quam tamen in vita eſt de illa deſperandum:quod Chriſtus, Re-
D.Ambr. demptor noſter ſignificare viſus eſt,Luc.6.dicens: Omni petenti
te tribue.lege cap.ſicut hi.diſt.47.quod eſt D.Ambr. vbi reperies
multa.

Medi.vbi ſupra. *Quinta diffi.Eſt ne vita pauperis exploranda,vt diſcretionem in eleemoſyna illis eroganda habeamus?*

CONCLVSIO.

Tob. 4. NEQVAQVAM eſt exploranda. conſtat ,tum ex Sacra
ſcriptura,vt Tob. 4.vbi dixit filio ſuo: Ex ſubſtantia tua fac
eleemoſynam,& noli auertere faciem ab vllo paupere:tum etiam
patet ex Iure Canonico, vt cap. quieſcamus. 42. diſt. & eſt D.
D. Chryſoſt. Chryſoſt.vbi docetur,ne examinemus,quales ſint, qui eleemoſy-
nas poſtulant,ſed ſine diſcretione omnibus,cum poſſumus,ſubue-
D.Hiero.eſt. niamus.& in Can.ſi cupis.16.q.1.idem traditur.& illuſtro exemplo
Loth concluſionem:ille enim indifferenter aduenas, peregrinos,
& etiam angelos,putans eſſe homines,hoſpitio ſuſcepit.

APPEN. Hinc colligit Medina,& piè,non rectè facere rectores reip.qui
pauperes,aliunde venientes,à ſuis populis expellũt,nõ permitten-
tes,niſi,vt ibi per vnum,aut tres dies commorentur, qui fortè ſunt
meliores,& pauperiores,quam ſint pauperes in ipſo populo enu-
triti:vnde fit,vt ſic expulſi,nullibi requiem inueniant,aut per vias
ſine vllo remedio moriantur, aut vnde poſſunt indebitè furen-
tur,&

tur,& pœnam flagellis,vel patibulo luant,quàm fortè non meruerunt:tum etiam deberent tales gubernatores animaduertere, multos etiam mendicantes in sua patria non posse commorari: quia exulant,aut inimicos,quos meritò timent,ibidem habent:vel quia ibi dedecus aliquod, & tale passi sunt, vt malint patriam etiam cum mortis periculo deserere,quàm in ea habitare: vel quia loco pœnitentiæ hoc fuit illis iniunctum, vel id salus animarum, vel populi pax exigat: aut alias ob causas innumeras,quibus homines coacti, aliena loca quærere, & cùm necessaria non habeant mendicare coguntur.

Sexta diffic. Si bonis, & malis indifferenter subuenire non possumus,tenemur ne bonos præferre?

Alex. Alens. m. 2. S. Tho. & Medi. & Syl. vbi supr. & cap. fratrem dist 86. D. Ambr. est super illud cant 2. Ordinauit in me charitatē, & lib. de offic.

CONCLVSIO I.

SVNT boni malis præferendi. Ratio est: quia id ordo charitatis postulat, vt ex prima difficultate huius quæst. cōstat:quoniam extranei quoque,si boni,sint, sunt malis filijs præferendi:verum nota patrem malum, stante æquali necessitate, præponendum esse cuique bono.lege cap.1. dist. 30. quia nullum beneficium tantum est,sicut parentum, & in extrema necessitate magis deserendi essent filij, quàm parentes: quod ex cap. non satis, & cap. quiescamus,citatis iuncta gloss. colligitur.

CONCLVSIO II.

ELEEMOSYNA, vt magis satisfactoria sit pro peccatis, bonis est danda. Ratio est: quia orationes istorum sunt efficatiores apud Deum, & meritis istorum quibus eleemosyna confertur,fit celerior liberatio à pœna, quam passuri erant, eleemosynam largientes.

Hinc executores testamentorum deberent eligere bonos, quibus res mortuorum distribuerent,vt expeditiùs,& citiùs à pœna purgatorij liberarentur. APPEN.

QVÆS

QVÆSTIO VIII.

An eleemosyna sit danda sanis, qui possunt labore manuum sibi necessaria acquirere?

DECLARATIO tituli huius quæst. notatu dignissimæ expositionem sequentium difficultatum exposcit.

Alex. q.109. m.1. S.Tho.2. 2.q.187.ar.3. Medi.vbi su.

Prima diffic. An sit necessarium homini sano, & robusto manualiter, seu corporaliter, vel sub præcepto ad victum acquirendum laborare?

NOTA primùm cum nostro Alex. ex quo totam hanc difficultatem, accepit Medina: quòd cùm ex fine de vnaquaque re sumatur iudicium, videndum erit, quo fine homines ad laborandum moueantur: est autem iste finis triplex: nam primo solent homines manibus operari ad acquirenda vitæ necessaria, quomodo intelligenda sunt multa vtriusque sacræ paginæ loca: vt, In sudore vultus tui, vesceris pane tuo. & Act. cap. 20. Ea quæ mihi opus erant, & his, qui mecum sunt, ministrauerunt manus istæ. Secundò ad euitandum otium, & damna ex otio prouenientia, vt docet B. Hieron. ad Rusticum monachũ: Semper aliquid operis facito, ne te diabolus inueniat otiosum: & vt intelligas de opere manuali loqui, subiungit: Vel fiscellam, texe iunco, & postea subdit: In desiderijs est omnis otiosus. Tertiò laborant homines ad corpus exercendum, & illud rationi subijciendum, & satisfaciendum pro peccatis, quod docet D. Paul. 2. Cor. 6. enumerans ea, quibus corpus castigatur, dicens: In laboribus, in vigilijs, in ieiunijs, in castitate. & 1. Cor. 9. Castigo corpus meum, &c. Nota secundò, quemadmodum visus est reliquis sensibus principalior, quamobrẽ reliqui sensus nomen visus sortiuntur, vt D. Aug. docet: ita etiam quoad plurima opera est necessaria manus, ab Arist. in lib. de anima, organum, organorum appellatur, vnde in operatione manuum, non solùm, quòd manib⁹ fit, est intelligendũ, verumetiã quòd fit, quocunque corporis instrumẽto: & vno verbo, quodcunque negociũ homo habeat, vel agat, quo licitè potest victũ quærere, labore manuum cõprehenditur: non enim ratione consonum esse videtur, vt magistri

Gen. cap. 3. Act. 20.

D. Hieron.

2. Cor. 6.

1. Cor. 9.

D. August. Arist.

magistri mechanicarum artium possint de sua arte viuere; & magistri liberalium artium, vt aduocatus de patrocinio, quod in causa præstat, & medicus, & alij, qui licitis occupationibus nauant operam, non valeant illis victum cibi parare.

CONCLVSIO I.

NON est omnino simpliciter necessarium pauperibus labore manuum victui necessaria acquirere, nec est præceptũ necessitate salutis simpliciter exequendum. Probatur iuxta diuisionem primi notabilis: nam primò ad acquirendũ victui necessaria non est simpliciter necessarium: quia si homo habet diuitias, vel per viam donationis, vel ex hæreditate, vel ex legato, vel per aliam viã suppetunt illi necessaria victui sine manuum labore, non est quòd laboret: neq; secundò ad euitandũ otium: propterea quòd alijs modis potest euitari, nempè literis incumbendo, legendo, docendo, visitando, & alia opera misericordiæ exercendo: neque tertiò ad corpus castigandum: nam potest corpus affligere per ieiunia, vigilias, orationes, & alia honesta exercitia, quin manibus laboret. *Alex. est.*

CONCLVSIO II.

QVI aliter non possunt nisi per laborem manuum victui necessaria acquirere, tenentur sub præcepto laborare. Ratio est: quia homines isti, si otio vacant, paupertate oppressi, sunt reip. pernicios̃issimi, & multorum malorum patratores. vt constat Prou. 30. Mendicitatem, & diuitias, ne dederis mihi, &c. & infra, Ne egestate cõpulsus furer, & periurem nomen Domini Dei mei: & ideo B. Paul. Ad prohibendum furtum, præceptum de opere manuali dat, ad Ephes. 4. Qui furatur, iam non furetur, magis autem laboret operando manibus suis, quod bonum est, vt habeat vnde tribuat necessitatem patienti & 1. Thess. 4. prohibens concupiscentiam alienarum rerum, ait: Operamini manibus vestris, sicut præcepimus vobis, & vt honestè ambuletis ad eos, qui foris sunt, & nullius aliquid desideretis. & tandem 2. Thess. 3. prohibens turpia negotia. ita ait: Audiuimus enim inter vos, quosdam ambulantes inquietè, nihil operantes, sed curiosè agentes. vbi gloss. 1. fœda cura necessaria sibi procurantes. *Prouer. c. 30.* *Ephes. 4.* *1. Thes. 4.* *2. Thes. 3.*

Hinc optimè in Regnis inuictis̃simi Regis nostri Philippi lege cautum est, vt homines otios̃i, & vagabundi in exilium mittantur. APPEN. 1.

Hinc etiam magistratus curam habere deberent, vt pauperes, APPEN. 2.

qui multos filios, & filias habent, & præ nimia paupertate vix, ac ne vix quidem vitam degere possunt, illos ad seruiendum alijs, & ad artes mechanicas discendas collocarent.

Et nota conclusionem esse intelligendam de labore, vt dictum est in secundo notabili: nam qui artem mechanicam non norunt, diuitibus, & nobilibus seruire debent. Tandem ad perfectam intelligentiam huius difficultatis, nota quæ sequuntur cum nostro Alex. præceptum legis naturæ duplex esse: vnum enim ordinatur ad tollendum defectum singularis personæ: vel spiritualem, sicut
Gen.2. præceptum de actibus virtutum: vel corporalem, vt illud Genes.2. De omni ligno paradisi comede: alterũ verò ordinatur ad tollen-
Genes.1. dum defectum speciei, vt illud Genes. cap.1. Crescite, & multiplicamini, & cap. quo præcipitur actus generationis, quo natura saluatur, & multiplicatur.

Secundò nota: inter duo dicta præcepta hoc interest, quòd ad primum quilibet, & ordinatur, & tenetur: ad secundum autem non quilibet singulariter tenetur: nam in ijs, quæ pertinẽt ad speciem, omnes homines, vnus homo, computãtur, iuxta Porphirij dictum, quo air: Participatione specie plures homines sunt vnus homo: vnde sicut vnus homo habet diuersa membra, quibus occupatur in diuersis officijs ad defectum proprium tollendum, quæ omnia non possunt per vnum membrum exerceri, vt oculus videt toti corpori, & pes totum corpus portat: ita quoque esse oportet in eis, quæ ad totam speciem pertinent: non enim sufficeret vnus homo ad omnia, quibus humana societas indiget exequenda, sed ad diuersa officia, diuersos occupari oportet. & confirmatur ad Rom.
Rom.12. 12. Sicut in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, &c.

Tertiò nota, hanc hominum diuersitatem in diuersis officijs emanare: tum ex diuina prouidentia, quæ ita humanum statum disposuit, vt de necessarijs ad vitã nihil deesse inueniatur: tum etiam ex causis naturalibus: quoniam diuersæ inclinationes in diuersis hominibus ad diuersa officia, vel ad diuersos modos inueniuntur: quare cum labore manuum aliquis possit subuenire proprio defectui, & alieno: & vnus homo sibi sufficere in omnibus non possit, sed indigeat alieno auxilio: patet præceptum de labore manuum quodammodo sub vtroq; genere prædictorum in primo notabili con

li contineri: nam in quantum labore vnius ſubuenitur, neceſsitatibus aliorum, pertinet ad ſecundum genus: quatenus autem ſibi ipſi ſoli ſuccurrit, ad primum genus refertur.

Quartò nota, præceptū primi generis, quod ordinatur ad defectum naturalem, vel corporalem tollendum, non obligare, niſi defectu exiſtente, vt eſt præceptum de comedendo: vnde ſi aliquis poſſet viuere ſine cibo, non obligaretur ad præceptum comedendi: ita quoque theologandum eſt de præcepto laborandi, quatenus ordinatur ad defectum ſingularem tollendum, quodquidem non obligat, niſi defectu exiſtente: & ideo qui habet aliàs vnde poſsit licitè viuere, manibus operari haud tenetur.

Secunda diffi. Vtrùm licitum, & meritorium ſit, diuitias propter Chriſtum relinquere?

Alexã. Alen. q. 106. m 1. Medi. vbi ſu.

CONCLVSIO.

EST profectò maximè licitum, & meritorium, diuitias habentibus eas relinquere, & in ſumma paupertate viuere. Hanc cõcluſionem Chriſtus Redemptor noſter verbo, & exemplo docuit: verbo quidem Marci. 10. Vade, quæcunque habes vende, & da pauperibus: & Luc. 12. Vendite, quæ poſsidetis, & date eleemoſynam. & Matth. 5. Beati pauperes ſpiritu, &c. exemplo etiam confirmauit: quia cùm diues eſſet, pauperrimus fieri voluit: tum in infantia, quia ex matre pauperrima natus, & in præſepio inclinatus, paruoque lacte paſtus eſt: tum in vitæ progreſſu: nam vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habuit, vbi caput ſuum inclinaret: & in morte quoque nudus in Cruce mortuus eſt, & in alieno ſepulchro poſitus: & Nicolaus. 3. illam declarauit in Extrauaganti, exiit, & ſancti eam ſunt amplexati. ait D. Aug. inde Eccleſiaſticis dogmatibus: bonum eſt de propriis pauperibus erogare, ſed melius omnia relinquere, & cum Chriſto egere. & D. Hier. ad Heluidiã, Si vis eſſe perfecta, & in primo dignitatis faſtigio ſtare, ſequere Apoſtolos: da omnia, quæ habes, pauperibus, & nuda nudum Chriſtum immitare.

Matt. 10. *Luc. 12.* *Matth. 5.* *2. Cor. c. 8.* *Luc. 9.* *B. Auguſt.* *D. Hiero.*

Tertia diffi. Vtrùm sit actus perfectionis Euangelicæ, omnia propter Christum relinquere?

Matth.19. EST quidem actus perfectionis Euangelicæ. patet Matt. 19. Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus: & exemplo Christi confirmatur, cuius vita fuit perfectissima, & pauperrima: vt modò diximus: & perfectus omnis erit, si sit sicut magister eius. Luc. ca. 6. & iis promisit Christus sedes duodecim, tanquàm perfectis, vt habes in 2. p. florum in q. de beatitudine. & apud Alex. nostrum reperies multas authoritates sanctorum, qui hoc communi consensu confitentur.

Luc.6.

Quarta diffi. An sit actus perfectionis omnia propter Christum in communi, & in particulari, relinquere?

Alex. Alen. Med. vbi suprà.

EST sane actus Euangelicæ perfectionis, non qualiscunque, sed abundantis, relinquere omnia in communi, & in particulari, tanquàm consilium principale, principium fundamentale, & fundamentum sublime Euangelicæ perfectionis. Hæc conclusio est nostri Alex. ad verbum: & primum, inquit ille, suadet natura, secundum scriptura, & tertium gratia: est quidem consilium principale: quoniam viam præbet ad alia: nam abundans paupertas disponit ad carnis macerationem, & mortificationē, & proprię voluntatis renunciationem, cùm nihil sibi determinet, nec domum, nec locum, nec aliquam rem: natura quoq; ipsa viā spiritualiter ad paupertatem hanc parat, siue instituta, siue lapsa, consideretur: nam homo nudus formatus, etsi in statu illo stetisset, nihil sibi prorsus appropriasset: homo namque nudus nascitur, & moritur, & ideo hæc rectissima via est, non declinans à dictis extremis natiuitate, scilicet, & morte, & hoc est quod 1. ad Tim. 6. dicitur: Nihil intulimus in hunc mundū, haud dubium, quod nec auferre quid possumus. vnde colligit B. Pau. Habentes autem alimēta & quibus tegamur, his contenti sumus. & Iob. cap. 1. Nudus egressus sum de vtero matris meæ, & nudus reuertar illuc. Deinde sicut radix, & fundamentum omnium malorum est cupiditas: ita etiam sublime fundamentum perfectionis est perfectissima hæc paupertas, quæ omnino, & in communi, & in particulari cupiditatem exterminat:

1. Tim. 6.

Iob. c. 1.

1. Tim. 6.

terminat, hanc ſcriptura docet, pauperes beatos vocans, vt ex ſupradictis conſtat, & Spiritus ſanctus inſpirat: hic enim eſt, qui amare cœleſtia, & præſentia contemnere facit: nam diabolus, & mundus, ſemper ad bonum priuatum declinant: & vno verbo, ſi actus perfectionis eſt, vt ex proximè dictis conſtat, relinquere omnia propter Chriſtum maioris perfectionis profectò erit relinquere in communi, & in particulari.

Hinc ſummi Pontifices hunc viuendi modum Spiritu ſancto edocti approbarunt, vt conſtat ex decretali nimis praua. de exceſſibus prælatorum, & in fine regulæ noſtræ confirmatur, vbi dicit Honorius Papa: Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere. vel ei auſu temerario contraire: ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli, Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. APPEN.

Quinta diffic. Vtrùm qui ita in communi, & in particulari, omnia relinquunt, exponant ſe periculo mortis propter famem, & Deum tentent? *Alex. Alen. m.1. & m.2. ar.2. vbi ſup.*

CONCLVSIO.

ISTI, neque Deum tentant, nec periculo mortis propter famẽ ſe exponunt. Hanc concluſionem confirmant diuina conſilia, & promiſſa, & exempla, quibus in dies videmus tales pauperes ſuſtentari. vnde D. Aug. in tractatu de eleemoſyna ait: Helias in ſolitudine coruis miniſtrantibus paſcitur, & Danieli in lacu exiſtenti diuinitus prandium apportatur, & tu meruis, ne, benè operanti, & Dominum metuenti deſit alimẽtum, cùm ipſe in Euangelio ad exprobrationem eorum, quorũ mens dubia, & fides parua, conteſtetur, & dicat: Reſpicite volatilia cœli, &c. an eis terrena deerunt, quibus cœleſtia, & diuina tribuuntur? Non vidi iuſtum derelictum, nec ſemen eius quærens panem. vnde ad Hebræos 13. Non te deſeram, nec derelinquam, & Luc. 22. Quando miſi vos ſine ſacculo, & pera, & calceamentis, nunquid aliquid defuit vobis? at illi dixerunt, & nihil tandem nec exponunt ſe periculo: habent enim remedium, vel mendicando, vel laborando exemplo Apoſtolorum, qui aliquando labore manuum alebantur: & qui dat eſcam pullis coruorum, &c. nonne dabit iuſtis eum inuocantibus.

D. Auguſt. 3. Reg. 17. Daniel. 14.

Matth. c. 6. Pſal. 36. Ioſue 1. & ad Hebræos 13. Luc. 22.

Pſal. 146.

Sexta diffic. Vtrùm talis renunciatio in communi, & in particulari sit contra Euangelium?

Ioan.12. HAVD immeritò quæritur: quoniam Ioan.12. legitur loculos Christum habuisse.

CONCLVSIO.

Alex. est. MODVS habendi loculos nullo modo minuit paupertatem in communi, & particulari, nec est talis paupertas Euangelio contraria. probatur conclusio multis rationibus: & primò, quia illos habuit Christus, vt alijs pauperibus eleemosynã largiretur, vt sentit *D. Hieron.* D. Hieron. apud Alex. Secundò, vt condescenderet infirmis. vide gl. in locum, Producẽs fœnum iumentis, &c. & in locum Ioan.12. Ea quæ mittebantur, portabat. Tertiò, propter institutionem formæ Ecclesiasticæ in pecunia habenda: nam præcipiens nõ esse cogitandum de crastino, non voluit prohibere, ne sancti pecuniã haberent, sed ne illi pro pecunia seruirent, & ne præ inopiæ timore *B. Aug.* iustitiam desererent. Quartò ex B. Aug. homil.57. super Ioan. quia Ecclesia loculos habitura erat, & intelligeretur, non esse peccatum illos habere in subuentionem pauperum, sicut est peccatum *Chrysost.* illos ex cupiditate habere, vt Iudas habuit. Quintò ex Chrysost. homil.7. super Ioan. commisit loculos Iudæ, vt omnem ab eo abscinderet malefaciendi occasionem: ne diceret, propter pecuniarum desiderium, Magistrum vendidisse. Tandem habuit loculos in articulo necessitatis, nempe, quando transibat per Samaritanos, in quo etiam articulo discipulos loculos habere permisit. Iuxta *Luc.22.* illud Luc.22. Quando misi vos sine pera, &c. vbi glo. non eadem regula viuendi persecutionis, quæ pacis tempore discipulos informat, missis quidem discipulis ad prædicandum, ne quid tollerent in via præcepit, ordinans, vt qui Euangelium prædicat, de Euangelio viuat: instante autem mortis articulo, & tota illa gente Pastorem simul, & gregem persequentem, congruam tempori regulam decreuit, permittens, vt tollant necessaria victui, donec sopita persecutorum insania tempus Euangelizandi redeat. lege etiam gloss. Luc. 12. in locum, Nolite quærere quid manducetis. vbi dicitur, nihil retinere ad vsus necessarios, non præcipitur à Domino, sed consulitur.

QVÆS

QVÆSTIO IX.

De mendicitate?

Alex.q.107. S.Tho.2.2.q. 187.ar.4.& s.Medin. vbi suprà.

POSITIS aliquod difficultatibus, & quæstio absoluetur, & tractatui finis imponetur.

Prima diffi. Vtrùm mendicare pro Christo, & de quotidianis eleemosynis viuere, sit licitum?

Alex. Alen. m.1.S.Th.& Med. vbi su.

CONCLVSIO.

EST quidem licitũ: & probatur Matth. 10. dixit Christus duodecim discipulis suis: Nolite possidere aurum, nec argentum: nec pecuniam in zonis vestris, nec peram in via, neque duas tunicas, nec calceamenta, nec virgam: dignus est enim operarius cibo suo. & Luc. 10. Nolite portare sacculum, nec peram, &c. & sequitur deinceps: In eadem domo manete edentes, & bibentes, quæ apud illos sunt: dignus est enim operarius mercede sua: ergo iuxta hanc Domini persuasionem, licet, ea, quæ victui necessaria sunt, mendicare. & confirmatur: quia si non liceret, nõ dixisset. Matth. 25. Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis: tum etiam, quia quod lege non prohibetur, licitum est: & mendicare neq; lege naturæ, nec lege scripta, neque lege gratiæ est prohibitum. Patet quoque exemplo B. Alexij, qui cùm amplissimum patrimonium haberet, relictis omnibus, mendicatione victui necessaria sibi comparauit. & exemplo etiam B. Benedicti, & D. Greg. & B. Francisci, & Dominici, & aliorum sanctorum constat.

Matth.10. *Luc.10.* *Matth.25.*

Hinc confutatur error Ioan. Vvitcleff: qui mendicitatem non esse licitam docebat, quem suscitauit Lutherus hoc nostro seculo dicens, mendicitatem esse lege prohibitam: qui error fuit condemnatus in Concil. Viẽnen. vbi modus viuendi fratrum Minorum per mendicitatem decernitur esse, & licitus, & meritorius, & in Conc. Constant. Sess. 8. lege apud Castrum contra hæreses, verbo mendicitas hæc, & alia loca sacræ Scripturæ, quibus conclusio corroboratur.

Hæresis.

Secunda diffi. An sit meritorium mendicare?

Ale. Alē. m. 2. ar. 1. & reliqui vbi sup.

CONCLVSIO.

EST meritorium pro Christo mendicare. Hæc conclusio definita est in Concilio Viēnen. proximè citato, & in extrauag. exiit. de verb. signific. tum etiā, quia nihil suadet Dominus directè, vel ex consequenti, quod non sit meritorium. vt patet ex locis Matth. & Luc. 10. proximè citatis: Christus ex consequenti mendicitatem persuasit: nam si nullus auditorum Apostolis tunc alimēta præstitisset, vt accidit Christo, in die palmarum, quem nullus ad prādium inuitauit, & reuersus fuit vsque Bethaniam, necessariū, ne fame perirent, mendicaturi erant: & Ecclesia aliquando mendicitatem, vel temporalē, vel perpetuā in satisfactionē imponit, quod non faceret, si mendicitas satisfactoria, & meritoria, non esset: & confirmatur exemplo Lazari mendici, Luc. 16. Et factum est, vt moreretur, vt mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Habrahæ, id est in requiem beatorum pauperum, vt glos. inquit, insinuans præmium suæ mendicitatis: tandem probatur exēplo B. patris mei Francisci, qui non solùm mendicauit, verumetiā suos filios in regula mendicare docuit, dicens: In paupertate, & humilitate Domino famulantes, vadat pro eleemosyna confidenter: quod nec feciſſet, nec docuisset, nec Ecclesia approbasset, si mendicare pro Christo meritorium non fuisset.

Matth. & Luc. 10.

Matth. 11.

Luc. 16.

Tertia diffi. An sit mendicare perfectionis Euangelicæ opus, & supererogationis?

Alexā. art. 2. & reliqui vbi sup.

CONCLVSIO I.

MENDICARE ex necessitate naturæ est miserabile, & tollerabile, & per patientiam laudabile, & meritorium efficitur. v. g. vt cùm quis mendicat non solum quia pauper est: sed etiam quia infirmitatem, vel debilitatem, vel vtrūque simul habet. Patet conclusio exemplo Lazari, qui erat mendicus, iacens ad portam diuitis, vlceribus plenus, & subditur, Mortuus est mendicus, &c. vnde colligitur, mendicitatem ex necessitate præueniētē, occasionem esse in viam salutis æternæ perueniendi. Iuxta illud B. Greg.

Luc. 16.

B.Greg.apud Alex.Mala,quæ nos hic premunt,ad Deum ire compellunt. *Greg.*

CONCLVSIO II.

MENDICARE ex culpa vituperabile est, vt v.g. mendicare pro otio fouẽdo,vel pro lucro cumulãdo,vel vtroque modo, probatur conclusio authoritate B.Amb.in lib.de offi. Petitionis causa veniunt validi,nullam causam nisi vacandi habentes, & volunt subsidia euacuare pauperum,exinanire sumptum,&c. & hic mendicandi modus est reprehensione maxima dignus, præsertim in illis,qui habent speciem sanctitatis, contra quos agit D. Aug. in lib. de monachorum opere:propterea quòd,inquit,non solùm pigritiam in se ipsis mendicando fouebant, verumetiam prædicando aliis suadebant. *B. Amb.* *D.Auguſt.*

Hinc,qui plures eleemosynas,quam congruæ sustẽtationi opus est,petunt,& acquirunt,peccant,& alios pauperes expoliant. APPEN.

CONCLVSIO III.

MEDICARE pro Christo venerando, & imitando, est Euangelicæ perfectionis,& opus supererogationis. patet Matth. 19. Si vis perfectus esse,vade,& vende omnia,&c. quia opus consilij est opus perfectionis,& supererogationis:& mendicare, vt ex proximè dictis constat, opus consilij Euaugelici est. patet etiam ex supradictis. *Matth. 19.*

Hinc confutatur errot quorundam magistrorum Parisiensium. Oppositum asserentium,qui fuerunt condemnati per Innoc. 4. & Alex.4.vide Medinam vbi suprà. *Error.*

Quarta diffic.Monachi desistentes ab actibus religiosis, peccant ne mortaliter vtendo eleemosynis:& bonis suo monasterio concessis?

Caie. vbi ſu. S.Tho.

PROPOSITIO.

MONACHIS, qui nullam vtilitatem reipublic. afferunt sed otiosè vitam degunt, & sine vlla cura, prohibitus est eleemosynarum, & redituum monasterij vsus, & ratione ingratitudinis, aliquando mortaliter si ingratitudo fuerit mortalis, aliquando venialiter peccant.Et ratio est: quia hac de causa, benefactores donarunt sua bona, & eleemosynas conuentibus,

vt religiosi diuinis officiis,& religiosis actibus operam nauarent.

Psal.104. Psal.104. Dedit illis regiones gentium,& labores populorum possederunt,vt custodiant iustificationes eius,& legem eius requirãt.

Osee 4. & ideo Oseæ 4. peccata populi comedere dicuntur.

Quinta diffi. Tenebuntur ne isti ad restitutionem?

CONCLVSIO.

TALES monachi,& otiosè viuentes,& fraudulenter eleemosynis,& monasterij redditibus vtentes,non tenentur ad restitutionem.Et ratio est:quia illa bona fuerunt monasterio donata,& non ex aliquo contractu iustitiæ, atque ita non tenentur ad restiturionem:tum etiam,quia est verè pauper,& peccatum,quod vtẽdo eleemosynis committit,non est in retentione rei alienæ, sed in abusu rei concessæ,vt D.Bona.q.8.super regulam nostram docet.

APPEN.1. Hinc prælati deberent expoliare illos eleemosynis, & cogere, vt ad regularem obseruantiam redeant.

APPEN.2. Hinc religiosi,licet sint inutiles,& inepti ad opera exteriora, si tamen sunt boni in se,licitè bonis monasterij vtuntur. Ratio est: quia hac de causa,est vita monasterij instituta, vt ipsi sint boni in se,& satis prodest reip.qui se bonum,& innocentem præbet.

Alex. Alen. m.3. vbi sup.

Sexta diffi. Vtrùm perfectius sit simul dare omnia pro Christo,& postea mendicare,vel retinere ad suam,& pauperum sustentationem paulatim sibi, & pauperibus dispensanda?

CONCLVSIO.

D.Hiero. MELIVS est omnia simul pro Christo dare, & postea mendicare.Probatur primo authoritate D.Hier.cõtra Vigilantium epistola 57. Quòd, inquit, asseris melius eos facere, qui vtuntur reb. suis, vt paulatim fructus possessionum pauperibus diuidant,quam illos,qui possessionibus venundatis,simul omnia

Matth.19. largiuntur,non à me,sed à Domino tibi respondetur, Si vis perfectus esse,vade, & vende omnia,quæ habes, & da pauperibus, & veni,sequere me,ad eum,inquit,loquitur, qui vult esse perfectus, qui cum

qui cum Apoſtolis patrem,nauiculam,& rete dimittit: iſte, quem tu laudas, ſecundus aut tertius gradus eſt. lege quoque epiſtolam eius ad Heluidium,& ad Ruſticum monachum. & D.Aug. de Ecclesiaſticis dogmatibus ait: bonum eſſe de proprijs pauperibus erogare,ſed melius omnia relinquere,& cum Chriſto egere. *D.Aug.*

Septima diffic. An liceat diuiti aliquando mendicare?

CONCLVSIO.

DIVES eliciens eleemoſynam humilitatis,aut peregrinationis cauſa,quam eleemoſynam poſtea pauperibus erogat,non peccat,ſed honeſtè operatur. Et ratio eſt:quia hic homo non quærit ſibi eleemoſynam,ſed pauperibus.

Octaua diffic.An,qui ficta paupertate,eleemoſynam mendicando acquirit,peccet,& ad reſtitutionem teneatur?

HVIC difficultati reſponſum eſt in 2. p. florum in q. de clericis reſtitutioni obnoxijs.in 8.difficultate,ibi lege.

Nona diffic. Qui verè pauper eſt,ſi ad eleemoſynam extrahendam ab aliquo,fingat ſe eſſe eius conſanguineum, tenebitur ne reſtituere?

CONCLVSIO I.

ISTE non tenebitur reſtituere. Ratio eſt: quia huiuſmodi homini pauperi debetur eleemoſyna:atque ita, licet fingat ſe conſanguineum diuitis,vt ab eo eam recipiat, nemini facit iniuriam: item quia cauſa principalis in hoc caſu eſt paupertas, & in eo nihil huiuſmodi fingitur,ſed tantum fingitur in eo caſu impulſiua, ſcilicet conſanguinitas: quare cùm nullus error exiſtat in cauſa principali, datio illa eleemoſynæ non erit inuoluntaria, neque reſtitutioni obnoxia.

Dices: quid ſi diues huic homini fingenti conſanguinitatem, det eleemoſynam;non paupertatis,ſed conſanguinitatis cauſa? *Dubium.*

CON

CONCLVSIO II.

SI is, qui accipit verè *pauper* est, & is, qui dat, respondet suæ necessitati *proportionabiliter*, in tali casu tenetur ad restitutionem. Et ratio est: *quia* illa eleemosyna sibi debetur ex charitate: ita tenet *Medina*. C. de restitut. q. 24. ad 5. & Adrian. in 4. in materia *de restitutione* in q. quæ incipit, Contra quæritur.

Decima diffic. An Christus summam habuerit paupertatem?

CONCLVSIO.

HABVIT Christus Dominus summam paupertatem. constat ex locis sacræ Scripturæ. Zacharias enim de Christo prophetizans, ait: Ipse pauper, & ascendens super asinam. & Dauid Psal. 29. in Christi persona, inquit: Ego mendicus sum, & pauper: Christus de se ipso, Luc. 9. ait: Vulpes foueas habent, & filius hominis non habet, vbi caput suum reclinet: & tandem Christus prius cepit facere. Actuum cap. 1. quàm docere, & cùm Matth. cap. 19. summam, & perfectissimam, paupertatem docuerit, dicēs: Si vis perfectus esse, &c. erit profectò de fide tenendum, summam paupertatem seruasse. vnde D. Paul. 2. ad Cor. 8. Scitis gratiam Domini nostri IESV Christi, qui propter vos egenus factus est, vt vos diuites esseris.

Zachar. 9.
Psal. 29.
Luc. 9.
Act. 1.
Matth. 19.
2. Cor. 8.

Vndecima diffic. Vtràm Christus mendicauerit?

QVATVOR fuerunt modi dicendi circa hanc difficultatem, quidam enim falsum esse Christum mendicasse asseruerunt, alij inconueniens esse Christo mendicationem adscribere affirmauerunt. Tertij de medicitate quoque sanctorum, fuerit ne Deo accepta, dubitarunt. cum sit maximè Deo grata, eò quòd in mendicatione humiliatio, & vilificatio, quæ plurimū sunt Deo grata, resplendeant, & in Psal. 39. Ego mendicus, & pauper, & Dominus sollicitus est mei: qui quidem non esset sollicitus, si ei mendicitas displicuisset. Quarti fuerunt hæretici, qui mendicitatē esse contra Euangelium, & ab Apostolo prohibitam, tanquā malam tenuerunt cum 1. ad Cor. 16. prædicauerit collectas fieri pro pauperibus. vide Castrum verbo mendicitas. contra hæreses.

Alex. Alen. q. 107. m. 2. & m. 4. & Med. vbi sup.
Psal. 39.
Hæresis.
1. Cor. 16.

CON

CONCLVSIO.

CHRISTVS Redemptor noſter mendicus fuit, & mendicitati ſe expoſuit. Et ratio eſt: quoniam, vt ex proximè dictis conſtat, Scriptura ſacra non erubeſcit mendicum, eum appellare: fuit enim mẽdicus in infantili ætate: vt ſentit Fulgentius in ſermone de Epiphania, dicens: Æſtuo, cùm inſpicio in præſepe mendicum: mendicus fuit alieno locatus tugurio, & alieno reclinatus in præſepio: fuit & mendicus in puerili ætate, teſte B. Bernardo in ſermone ſuper illud Lucæ: Cùm factus eſſet IESVS annorum duodecim. Luc. 2. qui ait: Vbi eras bone IESV, &c. & ſequitur: Quaſi vnus ex turba pauperum ſtipem per oſtia mendicabas: & in virili ætate quoque mendicauit, vt hoſpitium à Zacheo Lucæ 19. Feſtinans deſcende: quia in domo tua oportet me manere: & mendicauit potum à Samaritana. Io. 4. Mulier da mihi bibere. & in Pſal. ſæpè mendicus nominatur.

Fulgentius. *B. Bernar.* *Luca 2.* *Luc. 19.* *Iob. 4.*

Hactenus de tribus partibus ſatisfactionis, de oratione, ſcilicet, ieiunio, & eleemoſyna, ſub quibus alia omnia opera pœnalia comprehendũtur: nam ſub ieiunio oĩa opera, quibus caro affligitur, intelliguntur, vt ſunt macerationes, afflictiones, flagellationes, & peregrinationes: & ſub nomine eleemoſynæ continentur omnia opera miſericordię corporalia: & oratio ſuo ambitu omnia opera ſpiritualia miſericordiæ comprehendit. Item nota, quod licet ſingulæ iſtarum triũ partium ſingulis peccatis curandis approprientur: quoniam per ieiunium homo reuocatur à concupiſcẽtia carnis, per eleemoſynam à concupiſcẽtia oculorum, & per orationem, à ſuperbia vitæ: nihilominus tamen, per quamlibet partem iſtarum trium, pro quolibet peccato poteſt fieri ſatisfactio: quoniam hæc correſpondentia, neq; eſt de congruo, neque de neceſſitate in ſingulis caſibus: patet exemplis poſitis: pauperi enim, neque congruum, neque neceſſarium eſt iniungere aliquid iſtorum, ſi eſt inſufficiens ad ea, vt ſi pauper nutritur labore, ita vt, quo die non laborat, victu careat: & ſi ieiunaret redderetur ad laborem impotens, & orationi labore laſſatus vacare non poſſet: & à fortiori, minus poterit eleemoſynam facere: ſed iniungẽdum iſtis hominibus eſt, vt labores, & reliqua infortunia, quæ illis accidunt, in ſatisfactionem ſuorũ peccatorum in Deum referãt, quouſq; opportunitas aliter ſatisfaciẽdi ſe offerat: nam per opera pœnalia poſſumus

mus Deo satisfacere, vt in difficul. precedente tractatu orationis diximus: & hoc esset prædicandum, & sæpè, ne huiusmodi videntes se non posse pœnitentias iniunctas adimplere, desperarent. Patet etiam exemplo diuitis, qui lapsus est peccato carnis, si adeò sit delicatus, vt nolit ieiunare, nec macerationem carnis subire: vel si est præsumptio, quod ieiunia sibi imposita non adimpleret, & ita de nouo peccaret, erit eleemosyna, vel oratio imponenda, si libentiùs accipit, & creditur perseuerantiùs adimpleturum: & si nullam vellet accipere pœnitentiam, & haberet dolorem de peccato, & firmum non peccandi propositum, esset absoluendus ne in desperationem caderet, esset tamen intimanda ei pœnitentia, quæ erat pro suis peccatis iniungenda, & suadendum, vt ea in se, vel in æquiualenti studeat adimplere: alioquin erit eam ad plenum in Purgatorio soluturus.

¶ IN q. de iniustitia aduocati, &c. in 2. p.

S. Th. 2. 2. q. 71. art. 3. Syl. verb. aduocatus. nu. 5. Soto de iust. & iur. lib. 5. q. 8. arti. 3. Naua. in sum. c. 25. nu. 28.

DVBIVM I.

Quando aduocatus dubitat, sit ne causa iusta propter aliqua iuridica fundamenta, erit tutus in conscientia patrocinando?

CONCLVSIO I.

QVANDO aduocatus patrocinatur in causa dubia, quæ iudicio suo videtur anceps: quia vtraque pars est probabilis, in conscientia tutus est patrocinando. Tenebitur tamen admonere clientem de dubietate causæ.

APPEN. Hinc, si causam, quam probabilē in principio iudicauit, in progressum litis iniustā esse, intellexerit, tenetur illam deserere. l. rem non nouam. §. patroni. C. de iud. & cliente. & vt causæ cedat; persuadere, vel saltem ad honestam concordiam eum inducere.

CONCLVSIO II.

SI causa, quam aduocatus defendit, est mortis, vel sanguinis, vel in ea honor alicuius particularis periclitatur, etiam si aduersa sententia magis probabilis sit, licitè poterit eam defendere. Et ratio est: quia melior est conditio possidentis. In causis autem minoris momenti vix absque periculo, quæ infirmior causa, atque debilior est, defendi potest.

DV-

DVBIVM II.

Aduocatus videns se in principali causa iustitia carere, poterit propter defectus quosdam, & nullitates processus partis contrariæ, suam causam defendere?

RATIO dubitandi est: quia accidit plerumque, vt iudex proferat sententiam in fauorem aduocati estimantis se iniustam causam defendere, & contra illum, qui iuridicis fundamentis iustissimæ causæ patrocinatur: hac igitur de causa quæritur, an liceat aduocato, &c.

CONCLVSIO.

ADVOCATO in principali iniquam causam habenti, non licet aduersarium, assumens aliquod caput extrinsecum, iustum (respiciens fortè processum, vel alios) vexare. argumento glo. in cap. cupientes, in verb. malignantium. de electione in 6. impeditur enim, vel differtur hac occasione iustitia parti contrariæ competens, quod nullo modo licitè fieri potest. Ratio autem dubitandi ex parte iudicis adducta potiùs est contra aduocatum, quia facit suis tricis iustitiæ executionem differri: quare & peccat, & ad restitutionem damni aduersæ parti illati tenetur. arg. cap. 1. de offic. delegati.

DVBIVM III.

Quid, si aduocatus ex ignorantia litem perdiderit?

Doc. vbi sup. Sylu. verb. restit. 8. nu. 5.

CONCLVSIO.

AD damnum parti aduersæ illatum restituendum est obligatus. l. idem iuris. §. 1. ff. ad legem aquiliam. Ratio est: quia tenetur esse in iure peritus. l. nemini. C. de adi. iud. merita causæ scrutari, diligenter studere, debita remedia adhibere, & cura iuris peritos consulere: nec satis est vt ijs omissis, propriæ innitatur prudentiæ: nam istorum neglectum latæ culpæ æquiparatur: neque enim excusat ignorantia aduocatum, nisi quando nihil eorum, quæ adhibere tenebatur, omisit.

QVÆS

QVÆSTIO VLTIMA.

De Purgatorio.

DE hoc art. differunt DD. d. 20. Magistri: & sunt præsertim legendi D. Bona. & Ricar. & pater à Castro, verbo Purgatorium, contra hæreses. Absoluetur positis aliquot difficultatibus.

Prima diffic. An sit Purgatorium post hanc vitam?

DD. dist. 20. Ric. art. 2. D. Bona. q 1. & vlt. artic. 1. Cast. Verbo Purgatorium contra hæreses.

CONCLVSIO.

IN alia vita est Purgatorium, in quo animæ pœnam temporalem pro peccatis mortalibus, & venialibus, iam dimissis, quoad culpam patiuntur. Patet Machab. 12. Sancta, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur. Quis locus non intelligitur de beatis, pro quibus non est orandum, cùm sint in patria, neque de damnatis, quia ibi nulla est salutis spes.

Macha. 12.

Hæresis.

Contra hanc veritatem est hæresis Lutheri, & aliorum, qui Purgatorium negabant. Vide Castrum vbi suprà.

Ricar. q. D. Bon. art. q. 2.

Secunda diffic. An pœna Purgatorij sit maior quacunque alia præsens vitæ pœna.

CONCLVSIO I.

POENA damni, quam iusti in Purgatorio patiuntur, non est maxima: quia cùm sit exilium temporale à regno, spe videndi Deum minuitur. Quid? quòd sequeretur ex opposito, olim sanctos Patres habuisse in limbo maiorem pœnam, quàm si viui in hac vita comburerentur.

CONCLVSIO II.

POENA sensus in animabus Purgatorij est grauior quacunque alia huius vitæ pœna. Ratio est: quia anima separata habet potentias perspicatiores: & ita tunc de quacunque re nolita magis contristatur.

Tertia

Tertia diffi. Quorum miniſterio animæ in Purgatorio cruciantur? *Ric.q.3. ar.1. quæſt.5.*

CONCLVSIO.

NON cruciantur miniſterio dæmonum. Ratio eſt: quia ſunt inimici: deducuntur tamen animæ iuſtorum ad Purgatorium, per miniſterium bonorum Angelorum, vt animæ damnatæ per miniſterium dæmonum in infernum deportantur. conſtat Luc.16. de Lazaro, & diuite Epulone. vide D.Bon. vbi ſuprà vbique tamen torquentur igne. *Luc.16.*

Quarta diffic. An pœna exiſtentium in Purgatorio ſit meritoria, & voluntaria?

VIDE D.Bona. vbi ſuprà art.1.q.3. Ric.q.2.

CONCLVSIO I.

ANIMÆ exiſtentes in Purgatorio voluntariè, id eſt patienter tormenta ſuſtinent: patet exemplo infirmi, qui patienter ſuſtinet tormenta ignis, quoniam intelligit eſſe remedium ad ſalutem neceſſarium.

CONCLVSIO II.

IN Purgatorio nullus demereri poteſt. Ratio eſt: quia poſſet tunc peccare, & ex cõſequenti damnari, quod eſt manifeſtè falſum.

CONCLVSIO III.

ANIMÆ in Purgatorio exiſtentes per patientiam quam habent in tormentis, neque gratiæ, neque gloriæ augmentum promerentur: patet Eccleſiaſt. 9. Quodcunque poteſt manus tua, inſtanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec ſcientia, nec ſapientia eſt apud inferos, quo tu properas: quo loco Purgatorium infernum appellatur: tum etiam, quia ſolus actus in hac vita elicitus à charitate, eſt meritorius. *Eccleſ.c.9.*

FLORES QVÆSTIONIS de Sacramento extremæ Vnctionis.

Art. I. De his, quæ ad essentiam huius Sacramenti pertinent.

HIC articulus, aliquot difficultatibus positis, patebit.

DD. dist. 23. q. vnica Sco. Durand. q. 1. Ric. ar. 1. q. 1. Concil. Trid. Sess. 14.

Prima diffic. An extrema Vnctio sit Sacramentum?

CONCLVSIO.

EXTREMA Vnctio verum est sacramentum: est enim cæremonia à Christo IESV instituta, gratiam conferens: Nam si in peccatis (inquit D. Iaco.) fuerit, remittentur ei. estque definita in Conc. Trid. Sess. 14. cap. 1.

D. Iaco. c. 5.

Secunda diffic. Fuit ne hoc Sacramentum à Christo institutum?

Ric. q. 2.

HANC difficultatem expositam leges art. 5. q. 3. de sacramentis in genere.

Tertia diffic. Cùm habeat plures vnctiones, & formas, est ne vnum Sacramentum, an plura?

CONCLVSIO.

D. Bon. ar. 1. q. 3. & 4. Sco. ibi. Dur. q. 2. & 3. Ric. q. 3.

VNVM est vnitate perfectionis, licet plures vnctiones, & formas habeat: constat à simili de sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, quod vnum est, quamuis duas formas, duásque materias partiales habeat.

Quarta diffic. Quænam est huius Sacramenti materia?

CONCLVSIO I.

NECESSARIA materia est oleum oliuarum. Definita est in Can. vnico de sacra vnctione, & in Concil. Florent. sub Eugenio IIII.

CON

CONCLVSIO II.

Est etiam de necessitate huius sacramenti, vt oleum sit benedictum. Definita est in Conc. Trid. vbi suprà c. 1.

CONCLVSIO III.

Est etiam de essentia huius sacramenti, vt benedictio fiat per Episcopũ, aut à Sacerdote per Papæ facultatẽ. Definita est in Cõcil. Trid. proximè citato expressè: nam dicit Concilium, materiã esse oleum ab Episcopo benedictum; quæ quidem benedictio facta ab Episcopo, cùm non sit de iure diuino, sed de positiuo tantùm, poterit per solum Romanum Pont. Presbytero committi.

Hinc cauendus erit Caieta. qui licet timidè, existimat olei benedictionem per quemlibet Presbyterum fieri posse.

Quinta diffi. Quænam est huius sacramenti forma?

APPEN. *D. vbi sup. Ric. q. 4.*

CONCLVSIO.

PRÆCISA forma est: Indulgeat tibi Deus quicquid peccasti per visum, &c. ita, vt per verbum indicatiui modi non cõficiatur. Definita est expressè in Conc. Flor. D. Bona. & Ric. referunt aliquas ecclesias, vt Græcorum Ecclesiam, habere formam indicatiui modi, dicendo: Vngo oculos tuos oleo in nomine Patris, &c. apud quos nisi addatur: Vt indulgeat tibi Deus, &c. extremæ Vnctionis sacramentum non conficietur.

Art. II. De effectu huius sacramenti.

An sit remissio venialium principalis effectus?

DVÆ sunt opiniones, quas citat D. Bona. Vna tenet non esse proprium effectum venialium remissionem, sed diminutionem reliquiarum peccati originalis, & actualis, & est S. Tho. Altera opinio est Ric. D. Bona. Scot. Duran. & Maio. qui tenent ordinari ad remissionem venialium.

D. Bona. q. 1. art. 1. & q. 2. ar. 2. Ric. q. 5. & 6. art. 1. Duran. q. 1.

CONCLVSIO I.

REMISSIO venialium *est* huius sacramenti effectus: dicit enim B. Iacob. Et si in peccatis fuerit, dimittentur ei. Definita fuit in Conc. Trid. 2. & Can. 3.

Iacob. 5.

CONCLVSIO II.

NON tamen est peculiaris effectus huius sacramenti. Ratio est: quia (vt supra diximus) remissio venialium est effectus communis omnium sacramentorum, quia si per sacramentalia fit talis remissio, multò magis per sacramenta fiet.

CONCLVSIO III.

NEQVE est peculiaris effectus reliquiarum peccati diminutio, scilicet corporis ad bonum, & pronitatis ad malum: tunc enim deberet etiam sanis, sicut infirmis administrari, cùm hæc peccatorum vestigia patiantur. Quid quòd potiùs esset dicendus generalis effectus, omnium sacramentorum, quæ quidem conferunt gratiam, qua fomes peccati diminuitur: verumtamẽ est reliquias peccatorum per extremam Vnctionem extenuari: quemadmodum Concil. Trid. vbi suprà docet.

CONCLVSIO IIII.

PECVLIARIS autem effectus gratiæ, quæ per hoc sacramentum confertur, est auxilium contra tentationes, quas homo tempore mortis patitur. Definita est in Conc. Trid. cap. 2. vbi suprà: vbi ita legitur: Res etenim huius sacramenti est gratia Spiritus sancti, cuius vnctio, delicta, si qua sint adhuc expiãda, ac peccati reliquias abstergit, & ægroti animam alleuat, & confirmat magnam in eo diuinæ misericordiæ fiduciam excitando, qua infirmus sublevatus, & morbi incommoda, ac labores leuiùs fert, & tentationibus dæmonis calcaneo insidiantis, facilius resistit: nunquam enim homo magis eo auxilio, quàm in instanti mortis indiget.

Art. III. An solus sacerdos sit huius sacramenti minister?

D. Bona. art. 2. q. 1. Ric. ar. 2. q. 1. & 2. Scot. vbi sup. Durand. q. 3. Iaco. ca. 5.

CONCLVSIO I.

DE necessitate huius sacramenti est, vt à Presbyteris ministretur: nam, Inducat (inquit D. Iacob.) Presbyteros. estque definita in Conc. Trid. vbi suprà, & in Cano. quæ fuit. de verb. significatione.

CON

CONCLVSIO II.

DEBETQVE à proprio Sacerdote miniſtrari: etſi ab alieno miniſtretur, erit verùm ſacramentum: peccabit tamen mortaliter adminiſtrans: ſi verò à religioſo ſine licentia Curati, erit excommunicatus. Ita definitur in Clement. dudum. de ſepulturis: in caſu tamen extremæ neceſsitatis poterit quilibet Sacerdos, etiam religioſus, per ratihabitionem, in abſentia proprij Curati, illud adminiſtrare. Ratio eſt: nam tunc actum charitatis exercet.

CONCLVSIO III.

SI ante finitam extremam Vnctionem contingat miniſtrum mori, aut infirmari, poterit hoc ſacramentum, ab alio Sacerdote perfici. probatur à ſimili de Sacramento Euchariſtiæ.

Art. IIII. De recipientibus extremam Vnctionem. An ſit miniſtranda ſanis, furioſis, & pueris?

D. Bon. ar. 2. q. 2. Sco. vbi ſupr. Ric. art. 2. q. 3. & 4. Duran. q. 4.

CONCLVSIO I.

DE neceſsitate huius ſacramenti eſt, vt ſanis non miniſtretur: nam dicit B. Iaco. Infirmatur quis in vobis, &c. *Iaco. 5.*

Hinc, ſi damnatis ad mortem, aut in periculo mortis violentæ exiſtentibus miniſtretur, non erit verùm ſacramentum: propterea quòd iſti non infirmantur: benè tamen, ſi detur confeſſo vulneribus: quia quanuis ſit mors violenta, tamen infirmatur. APPEN. 1.

CONCLVSIO II.

AD veritatem huius ſacramenti requiritur, vt medici de infirmi ſalute deſperent, non autem, vt ſit omni ſpe deſtitutus. Confirmatur ex vſu Eccleſiæ, & Concil. Florent. authoritate.

CONCLVSIO III.

NON debet niſi petentibus conferri: patet ex vſu Eccleſiæ: & confirmatur à ſimili de alijs ſacramentis, dempto Baptiſmo reſpectu paruulorum.

CONCLVSIO IIII.

PERPETVO amentibus, qui nunquam ratione vſi fuerunt, non eſt extrema Vnctio adminiſtranda: quia datur in remiſsionem peccatorum, & iſti nunquam peccauerunt.

Hinc phræneticis, & habentibus lucida interualla erit adminiſtranda, ſi illam in ſanitate petierunt. APPEN. 2.

CONCLVSIO V.

PVERI, qui nondum habent annos discretionis, non debent illam recipere: *quia* non indigent remedio contra peccata, cùm nondum peccauerint, neq; contra tentationes, quas tempore mortis non patiuntur: benè tamen erit administrãda pueris, qui annos discretionis attigerunt, quanuis non sint Eucharistiæ capaces.

D. Bon. ar. 2. q. 3. Ricar. q. vlt. Scot. & Dur. vbi sup.

Difficultas. Est ne de necessitate huius sacramenti, determinatas corporis partes vngere?

CONCLVSIO I.

DE essentia huius sacramenti est, vt vnctio in quinque sensibus fiat, in oculis, scilicet, auribus, naribus, ore, quod est organum gustus, manibus, quæ sunt organa tactus. Ratio huius conclusionis est immemorabilis Ecclesiæ vsus: & quia per quinque sensus mors spiritualis ad animam intrat.

CONCLVSIO II.

VNCTIO in renibus, & pedibus non pertinet ad huius sacramenti essentiam: nam in nonnullis ecclesijs, & religionibus, non fit ibi vnctio: & fœminæ in vmbilico, & non in renibus vnguntur, & tamen hi omnes verum recipiunt sacramentum.

CONCLVSIO III.

SVNT tamen de integritate huius sacramenti: vt olim respectu Baptismi erat trina immersio, in quarum vltima dabatur gratia: quia minister non intendebat conferre sacramentum, vsque ad vltimam immersionem.

APPEN. Hinc, si infirmus in quinque prioribus vnctionibus non est dispositus ad suscipiendam gratiam, in vltima vnctione, si tamen fuerit dispositus, illam recipere poterit.

FLORES QVÆSTIONVM de Sacramento Ordinis.

DE hoc Sacramento disserit Magist. dist. 24. & 25. & DD. ibid. Et Castr. verbo Ordo, & verbo, Sacramentum.

Art. I. De iis quæ ad essentiam Sacramenti Ordinis pertinent?

DD. dist. 24. D. Bona. q. 3. ar. 1. Ric. art. 3. q. 2. Scot. q. vnica Durã. q. 1.

ABSOLVETVR art. aliquot difficultatibus positis.

Prima diffi. An ordo sit nouæ legis Sacramentum?

CONCLVSIO.

ORDO pro ordinatione sumptus, est verum sacramentum. Constat ex definitione sacramenti in principio operis posita: est enim signum sensibile, &c. ex Conc. Florent. & Trid. lege suprà de sacramentis in genere. *Castro verb. Ordo contra hæreses.*

Hic defendendus est Scot. ab iniuria, qua illum afficit Soto: nam dicit, Scot. dixisse Sacramentum Ordinis esse potestatem spiritualem, scilicet charitatem, & non potius ordinationem, ipsam, cùm tamen expresse Sco. oppositum affirmauerit: eius enim verba hæc sunt: Quid ergo est septimum sacramentum? dico, quòd ordinatio, cuius descriptio potest esse ista: Ordinatio est institutio alicuius in gradu Ecclesiæ eminente, cui conuenit aliquod ministerium circa Eucharistiam exhibendum, facta à ministro idoneo certa verba proferente. Hæc Sco. qui quidem quando priùs dixit ordinem non esse sacramentum, loquebatur de charactere, qui est res sacramenti, & non sacramentum, cùm sit inuisibilis. *Scot. Libertur. q. vnic. art. 1. d. 24. q. 2. artic. 3.*

Secunda diffi. Quando fuit hoc sacramentum à Christo institutum?

Sco. vbi supr.

CONCLVSIO.

TEMPORE cœnæ fuit institutum, & post resurrectionem consummatum. Ratio est: quia hoc sacramentum Ordinis perfectum constat potestate conficiendi corpus Christi verum, & remittendi peccata. Prima fuit tradita post cœnam, quando dixit Apostolis: Hoc facite in meam commemorationem. Secũda verò post resurrectionem, qñ dixit: Accipite Spiritũ sanctum, quorum remiseritis peccata, &c. hoc autẽ intelligẽdum est de septẽ omnibus ordinibus: quia Christus dedit potestatem Ecclesiæ administrandi, & ordinãdi ministros ad sacrificium Eucharistiæ necessarios: vt constat authoritate Anacleti Papæ in ca. 2. sui decreti. & B. Ambrosij super locum: Ipse dedit quosdam Apostolos, &c. *Luc. 22. Ioan. 20. Ad Ephes. 4.*

Hæresis. Hinc, confutatur error dicentium minores ordines esse inuentum humanum.

Tertia diffi. An Sacramentum Ordinis in septem ordines, quorum quilibet sit sacramentum, rectè diuidatur?

Cast. vbi su.

TRES sunt opiniones circa partem secundam tituli: an quilibet Ordo sit sacramentum. Prima Dur. asserentis solum Sacerdotium esse sacramentum, reliqua verò esse sacramentalia quædam. Secunda opinio videtur esse Caiet. B. Tho. D. Bon. & Ricar. Alberti Magni, Almay. Maioris, &c. asserẽtium, omnes septem ordines esse sacramẽta, & in illis omnib. imprimi characterem. Tertia opinio, quam citant D. Tho. & D. Bon. tenet, Sacerdotiũ, Diaconatum, & Subdiaconatum, qui dicuntur ordines sacri esse sacramenta: reliquos verò quatuor sacramentalia.

Caieta. in q. de ritu ordinis, & in 3. p. q. 64. artic. 3. D. Bona. q. 1. & 4. Ric. q. 3. ar. 3. Dur. Sc. q. vnica.

CONCLVSIO I.

CONVENIENTISSIME Ordinis Sacramentum in septem ordines diuiditur: nam si regiam mẽsam decet varios esse, & multiplices ministros (vt de mensa Salomonis constat) quantò magis conueniet mensæ Regis gloriæ, vbi vitæ panis, qui est Christus IESVS spiritualis animarum, ministratur? quæ enim in mensa regis Salomonis gerebantur, erant figuræ Ecclesiæ, in qua varij sunt ministri, variisque vestibus, ad varia officia designati.

2. Paral. c. 9.

CONCLVSIO II.

NVMERVS ministrorum congruentissimè fuit septenarius, nempe Sacerdos, Diaconus, Subdiaconus, Acolytus, Exorcista, Lector, & Ostiarius. Hæc probatur contra hæreticos antiquissima primitiuæ Ecclesiæ consuetudine: nam Canones Apostolorum diaconi, & subdiaconi, &c. mentionem faciunt. vt constat in summa Conciliorum. Can. 40. fuerunt enim ab initio nascentis Ecclesiæ septem ordines: de singulorum autem ministeriis lege Magistrum sententiarum hac distinctione.

CONCLVSIO III.

NON est erroneum affirmare cum Durand. solam ordinationem Sacerdotis esse Sacramentum Ordinis: reliquas verò ordinationes sacramentalia esse: quia Ecclesia hactenus non declarauit oppo-

oppositum: neque eius opinio scripturæ Sacræ, & sanctorum authoritatibus contradicit.

CONCLVSIO IIII.

TRES Ordines sacri, scilicet, Sacerdotium, diaconatus & subdiaconatus, sunt sacramenta, reliqui vero quatuor, sacramentalia: nam B. Pau. descriptis morib. Episcoporum, depingit diaconi, & subdiaconi mores: ita vt, qui sic ministrant, nullum habent crimẽ, quib. virtutibus fulgere non possunt, sine gratia, quæ per illos ordines confertur: tum etiam diaconus, & subdiaconus, quemadmodum & Presbyteri ab Ecclesia matrimonium contrahere prohibentur: Sacerdotium autem esse sacramentum, ex dictis patet. *1. ad Tim. 3.*

Hinc confutatur error Vvitcleff, qui duos tantùm ordines esse asserebat, in quem inuehitur pater à Castro verbo Ordo. *Hæresis.*

DVBIVM I.

Tres ordines sacri imprimúntne characterem? *Ric d. 24. ar. 4. q. 3. D. Bo. q. 4.*

CONCLVSIO.

SI character pro potestate solenniter celebrandi sumatur, Sacerdotium, diaconatus, & subdiaconatus characterem imprimũt: quia nullus non ordinatus potest solenniter horum ordinum ministeria absque mortali peccato exercere. Dicitur autem solenne ministerium, quod vestib. sacris fieri consueuit: vt si quis nõ subdiaconus cum manipulo caneret, aut legeret Epistolam: quia solus manipulus est signum ordinis, vt constat in missis feriatis, peccaret, & efficeretur irregularis. Idem iudicium est de non diacono solenniter diaconatus officium faciente: sunt autem varij modi, quibus character à DD. sumitur, & iuxta hos varios modos variè de hoc dubio sentiunt.

Quarta diffi. Qua actione cuiuscunque Ordinis character imprimitur? *Ric & D. Th. vbi supr.*

MERITO hoc quæritur: quia in collatione cuiuscunque ordinis variæ actiones interueniunt.

CONCLVSIO.

IN singulis ordinibus, per illam actionẽ character imprimitur, per quam principalis illius ordinis potestas applicatur: vt Sacer-

doti imprimitur character, quãdo datur potestas consecrãdi, scilicet, per traditionem calicis cum vino, & patenæ cum Hostia. Et diacono, quãdo traditur potestas legendi Euãgelium, quę est principalis, imprimitur character per traditionem libri Euãgeliorum. Similiter & subdiacono per traditionem calicis vacui, & patenæ: nam principalis eius actus est materiam consecrandam prępparare Canonizata est per Conc. Flor. expressè, vbi ita legitur. Sextum sacramentum est Ordinis, cuius materia est illud, per cuius traditionem confertur Ordo, sicut Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem: Diaconatus verò per libri Euangeliorum dationem: Subdiaconatus per calicis vacui cum patena vacua superpositæ traditionem: & similiter de aliis per rerum administeria sua pertinentium assignationem. Hactenus Concilium.

DVBIVM II.

Instituit ne Christus diaconatum, & subdiaconatum?

CONCLVSIO.

CHRISTVS diaconatum instituit: fecit enim Apostolus mentionem de diaconatu, ideoque credendum est illum instituisse: quemadmodum & extremam vnctionem, quam B. Iacob. promulgauit.

De subdiaconatu dicitur, Apostolos diuisisse diaconatum in duos gradus, atque ita est sacramentum. Magister sententiarum tenet, Ecclesiam instituisse subdiaconatum, & reliquos minores ordines. Et quoad minores nemo illi cõtradicit, cùm non sint sacramenta.

DVBIVM III.

De sacramẽtis in genere.

Peccant ne mortaliter diaconus, & subdiaconus in mortali hæc sacramenta exercentes?

SVPRA de hoc dubio egimus, non enim peccat: quia tunc mortaliter peccatur, quando actus qui exercetur ex opere operato gratiam confert, qualis actus non est Euangelium, vel Epistolam legere.

Caie. 3. p. q. 64. ar. 6.

DV-

DVBIVM IIII.

Licet ne ſeptem ordines præpoſtero ordine recipere?

CONCLVSIO.

NEQVAQVAM eſt licitum, & ſi fiat, non erit Ordo reiterandus, ſed qui deeſt, eſt ſupplendus. Definita eſt in cap. tuæ literæ, de Clerico per ſaltum promoto. *Dur. q. 1.*

Quinta diffic. Quanam eſt presbyteratus forma?

CONCLVSIO I.

FORMA huius ſacramenti eſt hæc, Accipe poteſtatẽ offerendi ſacrificium in Eccleſia pro viuis, & defunctis. Definita eſt expreſsè in Conc. Flor. vbi in alijs ordinibus ſimilis forma ponitur.

CONCLVSIO II.

MATERIA verò eſt res illa, quæ ſuſcipienti ordinẽ traditur, vt Calix cum vino, &c. Presbyteratus materia: liber Euangeliorum diaconatus: Calix vacuus cum patena ſubdiaconatus, & ſic de alijs ordinibus: ita enim in eodem Concilio definitur.

DVBIVM V.

Eſt ne de eſſentia huius ſacramenti, vt ordinandus tangat materiam?

CAIET. & alij tenent non eſſe neceſſarium talem cõtactum, ſed ſufficere ſolam traditionem per Epiſcopum factam. Contraria opinio eſt verior, & ſecurior. *Verb. Ordinãdi in ſumma.*

CONCLVSIO.

ORDO, vt eſt ſacramentum, ſupponit pro traditione, quæ fit ab Epiſcopo, & verba, contactúmque ſuſcipientis connotat. Conſtat ex vſu Eccleſiæ, quod eſt fortiſsimum argumentum. Quemadmodum enim non acquiritur dominium, niſi per poſſeſsionem, quæ fit per contactum: ita non acquirit aliquis poteſtatem celebrandi, quin materiam tangat. *S. Tho. 2. 2. q. 184. art. 6. ad 1. Ric. ar. 1. q. 1. & 2. Scot. q. vnica.*

Art. II. De annexis huic ſacramento?

HIC art. duabus difficultatibus poſitis abſoluetur.

Prima

Prima diffic. An Sacerdotium & Episcopatus, sint ordines iure diuino distincti?

SCOT. *opinatur* partem negantem esse probabilem. Duran. verò magis communem, & securiorem esse affirmat.

CONCLVSIO.

QVOAD potestatem ordinis Episcopus iure diuino est superior, atque à simplici Sacerdote distinctus. Ratio est: quia solis Episcopis conuenit quædam potestas ordinis, quam Ecclesia annullare non potest: nam Episcopus degradatus, si conferret ordines: vel confirmaret, verùm sacramentum conficeret: vt definitum est in cap. vnico. de ordinato ab Episcopo, qui renũciauit Episcopatui: quapropter talis potestas iure diuino, & non positiuo Episcopis, conuenit: alioquin enim Ecclesia illam reuocare posset.

Dur. quæst. 5. & 6. *Secunda diffic. Est ne Episcopatus ordo distinctus à Sacerdotio?*

DVÆ sunt opiniones contrariæ, quas citant Scot. & Duran. vbi suprà: intelligenda est difficultas de ordine, non vt est dignitas in Ecclesia, sed vt est ordinatio quædam. Tenet autem prima opinio esse ordinem, & sacramentum à Sacerdotio minimè distinctum: secunda verò asserit non esse sacramentum.

CONCLVSIO I.

ORDINATIO Episcopi, non est perfectè sacramentum, aut ordo distinctus à Sacerdotio: Episcopatus enim necessariò præsupponit Sacerdotiũ, cum nemo possit, quin sit Sacerdos, Episcopus consecrari: essentq; iam non septẽ, sed octo distincti ordines.

CONCLVSIO II.

ORDINATIO Episcopi, est idem Ordo, & sacramentũ cum Sacerdotio, distatq; solùm tãquam magis perfectum à minus perfecto: nam, vt Eucharistia constat speciebus, panis, & vini, vnum sacramentũ perfectum efficiẽtibus: ita & Episcopatus, qui est perfectum Sacerdotium, duobus ordinationibus constat: prima, qua Sacerdos imperfectus efficitur: & secunda, qua perfectus constituitur: quia Episcopus habet potestatem conficiendi omnia sacramenta, qua simplex Sacerdos caret: vnde B. Aug. Episcopum consummatum Sacerdotem appellat.

D. August.

CON

CONCLVSIO III.

ORDINATIO Episcopi nouum characterem non imprimit, sed Sacerdotalem præexistentem ampliat: non enim est sacramentum à Sacerdotio distinctum: & quando Sacerdos Episcopus consecratur, eius character, seu potestas ad omnia septem sacramenta: vt ad sacramentum Confirmationis, & Ordinis, quæ antea ministrare non poterat, extenditur. *D. Bona. & Ric. est & S. Thom.*

Duran. opinatur nouum characterem imprimere.

Art. III. De Ministro huius Sacramenti, an sit solus Episcopus? *Ric. ar. 1. q. 1. D. Bon. Durã. & So. q. 1.*

HOC artic. distinctio 25. Magistri aperitur.

CONCLVSIO I.

SOLVS Episcopus, & non alius, vel ex officio, vel ex commissione Papæ sacros ordines maiores conferre potest. Definita est in Conc. Flor. & Trid. Sess. 23. & Can. 4. vbi expressè definitur: Episcopus solus Ordinarius huius sacramenti minister esse dicitur: tum etiam ex Ecclesiæ consuetudine constat: hactenus enim Rom. Pont. simplici Sacerdoti huius sacramenti administrationem non commisit.

INNOCENT. in cap. 4. quem citat Siluest. verb. Ordo. §. 3. & 7. opinatur, posse Rom. Pont. simplici Sacerdoti collationem sacrorum ordinum committere.

CONCLVSIO II.

MINORES ordines à Sacerdote non Episcopo conferri possunt, vel ex commissione Papæ, vel ex lege, siue ex consuetudine. Definita est in cap. quando. & in cap. non contingas. de ætate, & qualitate ordinandorum, vbi Abbatibus diœcesanorum conceditur. Illos etiam Cardinales Presbyteri ex consuetudine conferũt.

CONCLVSIO III.

EPISCOPVS hæreticus, siue sit à Catholicis, siue ab hæreticis ordinatus, de facto sacros ordines conferre potest: quãuis conferendo peccet, & suscipiens similiter, atque irregularis reddatur. Canonizata est ab Ecclesia in Can. quod quidã. 1. q. 1. est B. Aug. & Can. sicut semel. 68. dist. & est B. Gregorij: retinet enim characterem indelebilem. Est autem intelligenda conclusio hac lege, scilicet, vt sit in forma Ecclesiæ ab hæreticis ordinatus. *Irregularis. Ricard. D. August. D. Greg.*

CON-

CONCLVSIO IIII.

EPISCOPVS *suspensus*, excommunicatus, aut degradatus quãuis mortaliter *peccet* sacros ordines conferendo, veruntamen ordinis *sacramentum* conficit. Retinet enim facultatem ordinandi: *quia* characterem indelebilem habet: & colligitur à simili ex c. 1. de ordinatis ab eo, qui Episcopatui renuntiauit.

APPEN. *Ricard. est.* Hinc, omnes textus iuris canonici, in quibus ordinatio ab hæreticis facta, dicitur esse irrita, intelligendi sunt quoad exercitium siue exequutionem ordinis: quia sic ordinatus manet irregularis, non tamen quoad characterem.

Irregularis.

Ric.ar.4.q.1. Scot. q.2. D. Bon.q.1.

Art. De suscipientibus hoc Sacramentum.

CONCLVSIO I.

SEXVS fœmineus impedit ordinis susceptionem: ita, vt nulla fœmina characterem recipere possit: dicit enim B. Paul. Mulierẽ in Ecclesia docere nõ prẽmittro, nec dominari in virũ: dominaretur, autem si in aliqua dignitate Ecclesiastica constitueretur.

1.Tim.c.2.

CONCLVSIO II.

ÆTAS infantilis, aut defectus vsus rationis, huius sacramenti veritatem non impedit, etiam si præceptum Ecclesiasticum sacros ordines conferri prohibeat. Solus Dur. hanc conclusionem diffitetur. Ratio est: quia character, idest, potestas conficiendi sacramẽta, quę in hoc sacramento confertur, non requirit in suscipiẽte rationis vsum: quẽadmodũ neq; character Baptismi, & confirmationis. Hoc enim differt hoc sacramentum à pœnitentia, & matrimonio, quæ non possunt recipi, nisi à ratione vtentibus, quia huius materia est res exterior, illorum verò sunt actus humani suscipientis. Et confirmatur expresè ex cap. vnico. de Clerico per saltum ordinato. esse autem hoc contra præceptum Ecclesiasticum, & mortale peccatum, per totum titulum de ætate, & qualitate ordinandorum, demonstratur.

Ric. art.4.q. 2. Dur.q.2.

Prima diffi. Paruulus ordinatus tenebitur ne continentiam sacris ordinibus annexam seruare?

DVÆ sunt opiniones. Prima glossæ in cap. proximè citato, quę dicit obligari. Communis autem opinio negat.

CON

CONCLVSIO I.

NON obligatur ad illã ſeruandãiquia continentia ſacris ordinibus annexa actũ voluntatis præſupponit, quòd ſi matrimonium cõtraheret ſacros ordines exercere prohiberetur: nihilominus tamen probabile eſſe videtur nõ poſſe,habito rõnis vſu,matrimoniũ contrahere:nã ſicut ligatur alijs præceptis Eccleſiaſticis,ſimiliter, & hoc præcepto Eccleſiaſtico, vt ſit ad contrahendum inhabilis.

CONCLVSIO II.

ILLEGITIME natus eſt irregularis,quominus poſsit de lege ſacros ordines recipere. Definita eſt in cap. vt filij. de filijs Preſbyterorum. & in cap.is qui,eodem titulo,in 6.

CONCLVSIO III.

DE facto tamen ſi ordinetur,ordines recipiet. Ratio eſt: quoniam irregularitas eſt de iure tantùm canonico, quod quidem ius characteris receptionem non impedit.

Nota Epiſcopum poſſe diſpenſare,vt illegitimè nati,ad minores ordines promoueantur: ad maiores verò præter Papam poſſe neminem.

CONCLVSIO IIII.

INGRESSVS religionis tollit omnem irregularitatem, præterquam ex homicidio,& bigamia, quãtum ad ordinis ſuſceptionem. Definita eſt Can.Presbyteri d.56.

CONCLVSIO V.

NON tollitur tamen quoad exequutionem, & adminiſtrationem,in ordinibus ſuſceptis: nam ſi Sacerdos irregularis, regilionem ingrediatur, eius irregularitas, etiam facta profeſsione, niſi per diſpenſationem,non tollitur.

CONCLVSIO VI.

ILLEGITIME nati, non poſſunt in religione Prælati inſtitui,niſi in hoc cum illis fuerit diſpenſatum. Ita definita eſt in cap. vt filij allegato.

CONCLVSIO VII.

SERVVS eſt irregularis ad ordines ſacros recipiendos, niſi eius dominus conſenſerit. Definita eſt rota d.54 & toto titulo de ſeruis non ordinandis. & domino conſentiente,efficitur liber:etſi habuerit pretium,tenetur ſe redimere,& Epiſcopus ſcienter illum ordinans,ad duplum pretium domino reſtituendum obligatur.

CON

CONCLVSIO VIII.

SERVVS, ignorante Episcopo & domino, ordinatus, à seruitute non liberatur: hoc enim in detrimentũ proprij domini esset.

CONCLVSIO IX.

NEQVE poterit ministrare: non enim est sui iuris: lege distinct. 45.

APPEN. 1. Hinc seruitus de facto sacramenti veritatem non tollit: recipit enim characterem, quia non est seruitus impedimentum ex iure diuino.

CONCLVSIO X.

CORPORE vitiatus, si vitium sacramenti Ordinis ministerium impediat, est irregularis, vt abscisio pollicis, vel si causat horrorem, vt abscisio nasi, vel macula in oculo notabilis. Definita est per totum titulum de corpore vitiatis, extra.

CONCLVSIO XI.

POTEST tamen Papa cum his dispensare, vt ad sacros ordines promoueantur: patet exemplo B. Petri, qui cum D. Marco dispensauit, qui pollicem sibi, vt Sacerdotio indignus haberetur, amputauit.

CONCLVSIO XII.

EVNVCHVS, qui se, vt continentiam seruaret, castrauit, irregularis efficitur. Definita est in Can. si quis abscíderit. dist. 55.

CONCLVSIO XIII.

QVICVNQVE fuerit homicidij iusti, vel iniusti, & mutilationis membrorum causa, est irregularis. Definita est in cap. sicut dignum. & in cap. de cætero. de homicidio.

APPEN. 2. Hinc iudices, testes, aduocati, tabelliones, & omnes iustitiæ ministri, qui dant causam homicidio, aut mutilationi membrorum, & dantes fauorem, consilium, auxilium, vnde homicidium sequitur sunt irregulares v. g. extrahentes ad suspendendum ab Ecclesia. constat ex cap. sicut dignum citato. Dauidi enim prohibitum fuit à Deo templum construere, quoniam vir sanguinis erat.

Ric. art. 5. q. 3. Scot. q. 1. *Secunda diffic. Quando ratione homicidij irregularitas contrahetur?*

VARIA est inter DD. disputatio circa proximam conclusionem: intelligitur facilè in hac difficultate.

CON

CONCLVSIO I.

OMNE homicidium, aut mutilatio membri in se voluntaria, inducit irregularitatem. Definita est in cap. sicut dignum. & in cap. de cætero. de homicidio.

CONCLVSIO II.

NON autem inducit irregularitatem, si propter defensionem propriam fiat. Definita est in Clementina vnica, de homicidio.

CONCLVSIO III.

QVI dat operam rei illicitæ simul, & periculosæ, etiam si præter eius intentionem homicidium, aut membri mutilatio sequatur, efficietur irregularis: quia illis duobus concurrentibus, scilicet, periculo, & re illicita, homicidium inde sequutum in sua causa voluntarium censetur, & ita inducit irregularitatem: vt si Clericus hastis ludens hominem interficeret, aut mutilaret, quantacunque diligentia adhibita, incurret irregularitatem.

Hinc Clericus medicus, qui causa pietatis curans infirmum, occidit illum, non est irregularis: quia curando gratis, quãuis det operam rei periculosæ, non tamen rei illicitæ. Ita definitur in cap. tua nos. de homicidio. APPEN. 1.

CONCLVSIO IIII.

SI Clericus, aut laicus die Dominico sternat tegulas, si non admonuerit priùs prætereuntem, & illum interfecerit, erit irregularis: quia non admonendo, & adhibendo diligentiam debitam, fuit voluntariè negligens, & ex consequenti homicidium fuit in sua causa voluntarium. Definita est in cap. continebatur. & in cap. Presbyterum. & sequentibus de homicidio.

Hinc, si priùs prætereuntem admonuerit, debitamque diligentiam adhibuerit, non erit irregularis: nam licet det operam rei illicitæ, non tamen periculosæ. APPEN. 2.

CONCLVSIO V.

QVI dat operam rei illicitæ, erit irregularis, si ex negligentia homicidium sequatur: quia cùm hæc negligentia sit culpabilis, censetur voluntaria.

Hinc, qui verberat discipulum etiam iustè, & ferit caput, ita vt mors sequatur, erit irregularis: quia fuit negligens, & incautus: & constat ex cap. Presbyterum citato. APPEN. 3.

Hinc, non erit irregularis, qui scindit arborem, quæ cadens ho- APPEN. 4.

minem interficit, si priùs diligentiam, ne aliquem opprimeret, adhibuit: ita intelligendus est casus in cap. dilectis. de homicidio.

CONCLVSIO VI.

In his omnibus euentibus incurritur irregularitas, quanuis mutilatus, vel occisus sit infidelis: occidens tamen, vt sit irregularis, baptizatus esse debet: propterea quòd talis irregularitas tollitur per Baptismum.

CONCLVSIO VII.

Svnt etiam irregulares, qui concomitantur malefactorem morte plectendum: quia quodammodo homicidio cooperantur. Si tamen sic sunt mortis causa, vt mors, si ipsi non custodissent reum, non fuisset sequuta.

CONCLVSIO VIII.

Qva pugno, extrahit dentem non est irregularis, neque mutilator dicitur: quia pœnæ iuris non sunt ampliandæ, sed restringendæ.

CONCLVSIO IX.

Qvi est in causa, vt alij citiùs moriantur, vt qui infirmis assistunt, & illos vertunt: si bona fide illud faciunt, non videntur esse irregulares: grauissima enim est pœna Ecclesiæ, quæ bona fide operantes comprehendere non videtur.

CONCLVSIO X.

3. part. q. 39. art. 4. Qvi defendendo se moderamine inculpatæ tutelæ olim erat irregularis, vt S. Tho. docet: modò autem iam est hoc reuocatum, per nouam Clementinam, atque ita poterit celebrare.

CONCLVSIO XI.

Ecclesiastici ponentes iustitias, & exhortantes, vt obseruent eam, non sunt irregulares.

CONCLVSIO XII.

Non defendentes alium, qui occiditur, si ex officio defendere tenebantur, sunt irregulares, non autem si illis ex officio non incumbebat.

CONCLVSIO XIII.

Per solam sanguinis effusionem, citra homicidium, aut membrorum mutilationem, irregularis efficitur nemo. Ratio est: quia pœna non est extendenda vltra casus à iure expressos.

DV-

DVBIVM I.

De defectu ex parte delicti.

DELICTA, aut antecedũt ordinis sacri receptionem, aut illam cõcomitãtur, aut illã subsequũtur: crimina, quę inducunt irregularitatem, quominus aliquis ad sacros ordines promoueatur, quinque sunt, quibus singulæ propositiones respondebunt. *Ric. ar. 4. q. 3. & sequẽtib. Scot. vbi sup. Sil. ver. irregularitas Sess. 14.*

PROPOSITIO I.

APOSTATA à fide: vt hæreticus, hæresi damnatus, aut idololatria, aut infidelis post Baptismum, qui omnes apostatæ appellantur, sunt irregulares, quoad ordinis susceptionem. Definita est in Cano. Presbyteros. 50. dist.

PROPOSITIO II.

REBAPTIZANS, & rebaptizatus irregulares efficiuntur.

PROPOSITIO III.

RELIGIOSVS, qui gratia audiendi leges, aut medicinam, monasterium relinquit, nisi intra duos menses reuertatur, irregularitatem incurrit. Definita est in cap. per specula. ne clerici, vel monachi, &c.

PROPOSITIO IIII.

QVI ministrat solenniter in ordine non suscepto: vt si diaconus cum stola, vel qui non est subdiaconus cum manipulo, in Missa dicat epistolam, est quoque irregularis, Definita est in cap. 1. & 2. de Clerico non ordinato ministrante.

PROPOSITIO V.

IRREGVLARIS quoque est, qui infamia iuris, aut facti est infamis.

Crimina ordinis susceptionem cõcomitãtia, & irregularitatem inducentia sunt, quæ sequentibus propositionibus explicantur.

PROPOSITIO I.

EXCOMMVNICATIO maior est primum crimen: nam si ita excommunicatus suscipiat sacros ordines irregularis efficitur. Definita est in cap. cum illorum, de excommunicatione, in 6. quod de maioribus tantùm ordinibus est intelligendum.

PROPOSITIO II.

SECVNDVM est, quãdo aliquis recipit sacros ordines ab Episcopo, qui Ecclesiæ & dignitati renunciauit, vt fiat monachus. Ita definitur c. 1. de ordinatis ab Episcopo, qui renunciauit, &c.

PROPOSITIO III.

TERTIVM est, quãdo aliquis recipit sacros ordines ab Episcopo excommunicato, & denunciato, qui omnes susceptos ordines ministrare, & alios ordines recipere prohibentur.

Crimina quæ sequuntur post ordinis susceptionem, sunt, scilicet, suspensus, excommunicatus, aut interdictus, si celebrat: vt definitum est in toto titulo de Clerico non ordinato ministrante, & in cap. finali. de excessibus prælatorum, & in cap. cùm medicinalis. de excommunicatione, in 6.

DVBIVM II.

In quibus casibus aliquis est suspensus?

PROPOSITIO I.

QVI suscipit ordines ab alieno Episcopo sine licẽtia proprij, & à proprio suspenditur, si celebrat efficitur irregularis.

PROPOSITIO II.

QVANDO vno die contra prohibitionem sub excommunicatione recipit aliquis duos ordines, vel ambos sacros, vel vnum minorem, & alterum sacrum, irregularitatẽ incurrit: quia recipit ordines excommunicatus. Secus autem est, si per excommunicationem non prohibeatur, tunc enim solùm est suspensus, & per Episcopum potest dispensari.

PROPOSITIO III.

IDEM censendum est de eo, qui ordines furtiuè suscipit, vt qui ordinatur non à suo Episcopo, & sine eius licentia & absque examine se aliis commiscet. Ita definitum est in cap. 2. & 3. de eo, qui furtiuè ordines suscepit.

PROPOSITIO IIII.

QVI per saltum ordinatur, vt diaconatum, ante subdiaconatum recipiens, est suspensus: & si in ordine sumpto administrat, erit irregularis. Definita est dist. 12. Can. solicitudo. & cap. vnico. de Clerico per saltum promoto.

PROPOSITIO V.

QVANDO quis extra tempora ordinatur, est suspẽsus, & si celebret irregularis. Definita est cap. cum quidam: & cap. consultationi. de tẽp. ordinandi. Animaduertendum est has omnes irregularitates

latitates esse de iure positiuo, in quibus Rom. Pont. dispensare potest.

CONCLVSIO VI.

LIGATVS vinculo matrimonij est inhabilis ad ordinis susceptionem: & si, relicta vxore, maneat in seculo, est de hæresi Lutherana suspectus: si autem religionem ingrediatur, & ibi ordines recipiat, non erit pœna aliqua plectendus, sed vxori restituendus. Hæc colligitur ex cap. 1. de conuersione coniugatorum.

DVBIVM III.

Malitia Sacerdotis impediet ne characteris impressionem?

DE hac re suprà egimus contra Lutherum, qui affirmabat impressionem impediri: contra quem copiosissimè agit pater à Castr. verbo, Ordo, & verbo Potestas, & verbo Sacerdotium, contra hæreses.

Art. An Papa habeat etiam suprà omnes Christianos temporalem iurisdictionem?

INTELLIGITVR titulus, ita vt possit Imperatores, & Reges deponere, & in causis ciuilibus, vt ad ipsum omnes appellent, efficere. Turrecrem. tres adducit opiniones. Prima est affirmans, quam Sylu. sequitur. Secunda negans, vllam habere potestatem super reges, etiamsi suis legibus fidem Christianam labefactare conentur. Tertia est media, quam amplectitur Turrecrem. hæc asserit, nõ esse absolutè dominum omnium temporalium, nisi quatenus illorum abusus vergit in detrimentum fidei, & obseruationis diuinorum mandatorum: vt si Rex aliquis esset hæreticus, aut schismaticus, vel si leges contra sacramenta, & præcepta diuina conderet v. g. si institueret in suo regno ne quis sine regia facultate matrimonium contraheret, vel posse dominium acquiri per malæ fidei præscriptionem. *Lib. 2. de potestate Eccle. verb. Papa. §. 2.*

CONCLVSIO I.

POTESTAS ciuilis, & spiritualis non sunt vna, sed duæ potestates distinctæ: habent enim diuersos fines: nam finis ciuilis potestatis est pax & tranquillitas reipublicæ. Finis verò spiritualis potestatis est supernaturalis, nempe, manducare hominem ad perenem beatitudinem.

CONCLVSIO II.

POTESTAS ſpiritualis ciuili poteſtate eſt præſtantior: quia finis poteſtatis ciuilis ad finem poteſtatis ſpiritualis ordinatur: & finis præſtantior eſt ijs, quæ ad finem referuntur.

CONCLVSIO III.

ROM. Pont. non eſt dominus totius orbis in temporalibus, ita vt ab illo Reges aliquod dominium temporale accipiant. Conſtat ex capite. per venerabilem qui filij ſint legitimi: vbi Innocentius Papa confitetur ſe in temporalibus ſupra Regem Francorum nullam habere poteſtatem.

APPEN.1. Hinc extra crimen hæreſis, aut ſchiſmatis non poterit Papa Reges temporali iuriſdictione priuare.

APPEN.2. Hinc, neque poterit alicui Regi Chriſtiano poteſtatem tribuere, vt ſibi Indorum regna vſurpet: non enim eſt orbis temporalis dominus: non deſunt, qui oppoſitum affirment.

CONCLVSIO IIII.

POTEST Papa quancunq; poteſtatem ciuilem temporalibus bonis priuare, quando fuerit ad fidei, & mandatorum Dei obſeruantiam neceſſarium v.g. ſi fuerit hæreticus, aut ſchiſmaticus, poteſt illum deponere, & ad hoc aliorum Regum auxilium implorare. Perinde ſi Rex aliquis conſtituat leges contrarias diuinis, & Eccleſiaſticis legibus, illas poterit reuocare per Eccleſiaſticas cenſuras, procedendo vſq; ad regni depoſitionem: ita habetur in cap. cùm ſecundum leges. de hæreticis, in 6.

APPEN.3. Hinc Papa poterit irritare leges ciuiles cõcedentes dominium per malæ fidei præſcriptionem, & ſunt de facto abrogatæ: quia ſunt contra ius diuinum, vt conſtat ex capite vigilanter. de præſcriptionibus.

Art. vlt. An Clerici in ſacris conſtituti ſint quantùm ad perſonas à poteſtate ciuili per ius Diuinum exempti?

DVÆ ſunt opiniones. Prima glo. in cap. quanquam. de cenſibus, in 6. & Gratiani in cap. tributum 23. q. 8. qui dicunt, Clericorum res, & perſonas eſſe à poteſtate ciuili exemptas. Contraria opinio eſt S. Tho. ſuper Epiſt. ad Rom. dicentis, eſſe exemptos Clericos à tributorum ſolutione per priuilegia Principum.

CON

CONCLVSIO I.

CLERICI quantum ad causas spirituales sunt iure Diuino à potestate ciuili exempti, ita vt nemo possit præter Papam eorum spirituales causas definire. v. g. creare Episcopos, & Prælatos, spectat de iure Diuino ad Rom. Pont. atque etiam lites super iurisdictionẽ Episcoporum & Prælatorũ, & alia id genus definire: quia Prælati in foro conscientiæ, & exteriori non à Regibus, & dominis temporalibus, sed, euidenter à Papa habent iurisdictionem: Petro enim, & non alicui Imperatorum dictum fuit: Tibi dabo claues regni cælorum: & Ioannis vltimo: Pasce oues meas. *Matth. 28. Ioan vlt.*

Idem est etiam iudicium de causis spiritualibus laicorum, vt sunt matrimoniales causæ: quia cum sint spirituales à solo Iudice, habente claues regni cælorum, definiri possunt. APPEN. 1.

CONCLVSIO II.

CLERICI in minoribus constituti iure Diuino quantum ad pœnas corporales à potestate ciuili non sunt exempti. De facto enim Clerici, & in sacris constituti degradantur, & curiæ seculari suspendendi traduntur: quare priuilegium non erat de iure Diuino, quo ante degradationem fruebãtur: alioqui enim nullo modo Papa Clericos hoc priuilegio priuare posset.

Hinc bona Clericorum, sicut eorum personæ, non sunt iure Diuino à potestate ciuili libera: nam si personæ non sunt exemptæ, multominus bona: quamobrem perspicuum est solo iure Ecclesiastico positiuo esse Clericos exemptos à ciuili potestate. APPEN. 2.

Diffi. Tenentur ne Clerici seruare leges regni, in quo vitam degunt?

CONCLVSIO.

TENENTVR quidem, etiam qui in sacris sunt constituti ciuiles leges seruare, quæ aliàs in conscientia obligant: nõ quidẽ quatenus regibus subduntur, sed quatenus illarum trangressio est cõtra virtutem moralem. Hæc de Sacramento ordinis.

FLORES THEOSOPHICARVM quæstionum Sacramenti matrimonij.

DE quo disputat Magister à d.26.vsq; ad 42.& DD.ibidē præter quos est legendus pater à Castro verb.Coitus. verb.matrimonium.& verb.nuptię.contra hęreses.& Sess.24.Conc.Trid.

QVÆSTIO PRIMA DE HIS, QVÆ AD ESSENTIAM MATRIMONII PERTINENT.

HAC quæst.26.27.distinct.Magist.explicantur.

Alex. Alen. q.1.m.3.ar.3. §.2.S. Th. in additionibus ad 3.p.q.41. ar. 1.reliqui d. 26. Ric. q. 1.ar.1,Sco. q. 1.& Dur.D. Bo.art.1.q.1.

Art. I. An matrimonium sit ex institutione diuina,an ex naturali dūtaxat.

IDEST, an sit secundum inclinationem naturalem, tanquam necessarium ad conseruationem speciei humanæ, ita vt per copulam vagam conseruari non possit.

CONCLVSIO I.

SI homo,non vt rationis particeps est,sed vt animal est, cōsideretur,& matrimonium nō,non est vinculum indissolubile, sed si vt est contractus inter determinatū virū,&fœminā,sumatur,tūc homo ad matrimoniū naturaliter inclinatur,quam inclinationem Ricardus generis esse dicit:quia aliter , quàm per matrimonium suam speciem cōseruare non potest.Ratio est:quia naturaliter homo ad operationem inclinatur,per quā indiuiduum, vel tota eius species conseruatur,quæ nisi per matrimoniū inter determinatum virum, & vxorem, diu conseruari haud posset: nam ad humanæ speciei conseruationem liberorum educatio, & institutio necessaria est:quæquidem, si vxores essent communes, & indeterminati patres,non fierent:tunc enim nullus educandi,instituendiue liberos curam haberet.

APPEN.1. Hinc sequitur simplicem fornicationem non solùm cōtra ius diuinum,verumetiā contra naturale ius esse,vt non furtum facies: quia per vagam copulam humana species destrueretur , ad cuius conseruationem homo naturaliter inclinatur:quemadmodum venenum sumere contra ius naturæ est:quia proprium indiuiduū destruit,ad cuius conseruationem homo suapte natura est procliuis.

CON

CONCLVSIO II.

MATRIMONIVM, si vt vinculum indissolubile est, consideretur, de iure naturali, idest, rectæ rationis dictamini consonum esse dicitur. Ratio est: quia si matrimonium esset ad tempus, non haberent parentes exactam curam educandi prolem, vt Reipub. conuenit: neque esset corporum per translationem dominij permutatio, quę sunt de ratione matrimonij, sed esset tantùm corporum accommodatio. *Ad actus virtutis.*

Hinc colligitur illius loci declaratio: Vade, & assume tibi vxorem fornicationis, &c. non quòd filij essent illegitimi futuri: sed quia erant generandi ex quadam meretrice, quæ, post contractum matrimonium cum Osea, fuit legitima vxor. APPEN. 2. *Osee ca. 1.*

Hinc error Symonis Magi, & aliorum hæreticorum refutatur, qui docuerunt, promiscuũ fœminarũ vsum esse licitum, ita vt quiuis, qua vellet, sine peccato vti posset, cum sit contra ius Diuinum, & naturale. Vide patrem à Castro verb. Coitus. hæresi. 1. & 3. *Hæresis.*

Art. II. An matrimonium fuerit à Deo mediatè per ministros, vel immediatè ab ipso institutum?

Alex. Alen. vbi sup. Ric. q. 3. ar. 1. loco citato Dur. d. 34. q. 1. D. Bo. q. 1. art. 2.

CONCLVSIO.

DEVS immediatè, & nõ per aliquem ministrum contractum matrimonij instituit. Ratio est: quia instituta ministrorum possunt reuocari, & à ministris fieri in illis dispensatio: at verò matrimonium est indispensabile: nam quos Deus coniunxit, homo separare non potest.

Prima diffi. Quando fuit matrimonium institutum?

Alex. Alen. ibidẽ. Ric. ar. 1. q. 3. Dur. vbi su. D. Bon. ibid.

QVATVOR sunt opiniones. Prima Magistri, cui subscripsit Sco. scilicet, matrimonium fuisse institutum illis verbis Adæ: Hoc nunc os de ossib. meis, &c. vsque ibi. Propter hãc relinquet homo patrẽ, & matrem, &c. Secunda est D. Bon. asserentis, fuisse institutum à Deo, & reuelatum Adæ, vt ipse esset matrimonij promulgator. Tertia Ric. tenentis fuisse institutũ à Deo, quãdo produxit Euam de costa Adæ. Quarta est S. Thom. hac. d. 26. qui *Gene. 2.*

docet fuisse immediatè à Deo institutum, quando benedicens, primis parentibus dixit: Crescite, & multiplicamini, &c.

Gen. 1.

CONCLVSIO I.

MATRIMONIVM in statu innocentiæ ante lapsum fuit à Deo in officium dumtaxat institutum: patet Gen. 1. Crescite, & multiplicamini, & replete terram.

Gen. 1.

CONCLVSIO II.

POST lapsum eadem institutio in officium, & in remedium permansit. Constat 1. ad Cor. 7. Bonum est homini mulierem nō tangere: propter fornicationem autem vnusquisque suam habeat vxorem.

1. Cor. 7.

Secunda diffic. An matrimonij institutio fuerit concilium Vel præceptum?

CONCLVSIO.

Gen c. 1. Alex. Alen. loco citato S. Th. q. in. 3. p. citata art. 1. Ric. ar. 3. q. 3. D. Bon. ar. 1. q. 3.

IN statu Innocentiæ fuit sub præcepto: nam obligabat transgressores ad mortale: patet ex illo Gen. loco: Crescite, & multiplicamini, & replete terram Et ratione confirmatur: nam, vt alimenti sumptio est ad conseruationem indiuiduum præcepto diuino, & naturali necessaria, ita vt, alimentum non sumens, esset sui ipsius homicida, & reus præcepti, Non occides, ita erat tunc præceptum Diuinum, & naturale matrimonij institutio ad propriam speciem humanam conseruandam.

Tertia diffi. Obligat ne hoc præceptum nunc omnes homines?

Ric. q. 2. art. 2. ad 1. Alex. Alon. loco citato S. Tho. q. 41. artic. 1. Dur. q. 1. 1. Corint. c. 7.

DVÆ sunt opiniones. Prima D. Bona. d. 26. q. 3. ar. 1. asserentis, esse hoc præceptum in lege Euangelica per consilium virginitatis reuocatum. Altera est B. Tho. & Ric. ex quorum sententia difficultati respondetur.

CONCLVSIO I.

PRÆCEPTVM matrimonij singulos copulatim, seu copulatiuè minimè obligat. Constat ex B. Paul. dicente: Solutus es ab vxore, noli quærere vxorem: & ibidem, Dico autem non nuptis, & viduis, bonum est illis, si permanserint, sicut & ego.

CONCLVSIO II.

NVNC temporis solum obligat Principes Reip. vt, si opus fuerit, sub-

rit, subditos ad matrimonium contrahendum compellant. Ratio est: nam vt defensio ciuitatis ab hostibus obligat non singulos ciues, sed gubernatorem (solus enim vita priuaretur, si ob eius negligentiam ciuitas ab hostibus occuparetur) ita si genus humanũ periret propter matrimonij defectum, soli principes mortalis peccati rei essent: non enim præceptum matrimonij ad indiuiduum, sed totius speciei humanæ conseruationem datum est.

Hinc, si Ecclesia Romana peste aliqua, vel calamitate alia, ad tantam hominum, raritatem, vt tempore Noë redigeretur, essent Christiani ad matrimonium inter se cõtrahendum compellendi: ne, si cum infidelibus miscerentur, Ecclesia periret. APPEN. 1.

Hinc, si religiosi duntaxat essent in mundo superstites, essent quoque ad matrimonium compellendi: quia votum solenne non obligat, quando eius obseruatio est cum iure naturali, & diuino incomposibilis: quale est ius de humana specie conseruanda. APPEN. 2. *S. Th. Palud*

Cæterùm Ric. hac dist. opinatur hoc præcepto singulos etiam homines obligari: verùm quia est præceptum affirmans, non obligat semper, quantùm ad actum, sed certo loco, & tempore à Deo determinato v.g. quãdo tanta esset humani generis penuria, quanta Adæ, vel Noë tempore fuerat. At verò alio tempore, cùm non sit multiplicatio necessaria, singulos minimè obligabit.

Art. III. An oscula, complexúsque maritalis, coniugalis copulæ licitè fiant, sintq; gratiæ, & gloriæ meritoria?

Alex. Alen. 2. p. q. 22. m. 7. artic. 3. & 166. m. 2. S. Th. q. 41. art. 4. in additionibus, Reliqui dist. 27. Castr. verb. nuptiæ.

CONCLVSIO I.

NVPTIÆ licitæ sunt, fieríque sine peccato possunt. Constat ex D. Paul. qui docet futuros esse hæreticos in spiritu dæmoniorum prohibentes nubere. Tum etiam quia, Deo authore, quo nullus sit detrior, homines contrahunt. Gen. 1. Crescite, & multiplicamini, &c.

Hinc confutatur hæresis multorũ dicentium, nuptias esse illicitas, & peccare, qui nuptiarũ fœdera inter se iungunt: in quam copiosissimè pater à Castro verb. nuptiæ, hæresi prima disputat. 1. *Ad Tim. 4. Hæresis. Gen. 1.*

CONCLVSIO II.

QVANDO congressus maritalis in officium, & in remedium exercetur, & coniuges in gratiam existentes referunt illum actum in Deum, erit proculdubio gratiæ, & gloriæ meritorius. Est enim primum

primum actus iustitiæ, dicente B. Paul. Vir vxori debitum reddat. 1. Cor. 7. Gen. Secundò obedientiæ præceptum adimplet, scilicet, Crescite, &c. atque etiam religionis: nam sit ad multiplicandam prolem in Dei cultum. Hæc sunt confessoribus animaduertenda, vt doceant coniugatos, quo animo maritalem actum exercere debeant.

APPEN. 2. Hinc colligitur, talem actum esse peccatum, & veniale, vt quidam existimant, si fiat solo animo explendi libidinem, vt bruta animantia coeunt, vel si nullo fine posito exerceatur: nam est tunc actus otiosus: erit autem mortale, si tunc animus exercendi eundem actum cum aliena habeatur. Infr. d. 30.

APPEN. 3. Hinc etiam sequitur, matrimonium, quanuis sit licitum, non semper esse consulendum: cùm sit minimum bonum: præstantior namque est virginalis castitas, vidualisque continentia.

Art. IIII. Sit ne matrimonium nouæ legis sacramentum?

Alex. Alen. 4. p. q. 2. m. 2. ar. 1. S. Th. q. 42. art. 1. in additionibus Ric. d. 26. ar. 4. q. 1. Dur. eadem d. q. 3. pater Med. c. 62. & sequentibus libr. 5. vbi suprà. Ad Ephe. c. 5.

CONCLVSIO I.

MATRIMONIVM, vt est vinculum indissolubile, est sacramentum à Deo in statu innocentiæ institutum, non vt gratiam conferret, sed vt vnionem inter verbum, & humanitatem, Christúmque, & Ecclesiam repræsentaret. De fide est, & constat ad Ephes. vbi B. Paul. loquens de matrimonio primorum parentum ait: Sacramentum hoc magnum est, &c. vide cap. gaudemus. de diuortijs.

CONCLVSIO II.

MATRIMONIVM, quatenus contractum, & consensum, actúsque vtriúsque coniugis significat, est nouæ legis sacramentum à Christo IESV institutum: propterea quòd, omnis cæremonia, vel ritus à Christo in Euangelio institutus, vel confirmatus in remedium contra aliquem peccati morbum, est nouæ legis sacramentum, id est, signum certum, quòd, posita illa cæremonia, non ponendo obicem datur gratia: & tale est matrimonium, vt ex superioribus constat. Definita est etiam in multis Concilijs, vide suprà de sacramentis in genere, Et nota, fuisse institutum Matth. 19. vbi referens primam institutionem matrimonij, Christus dixit. Quos Deus coniunxit, &c. vbi tanquam indissolubile à Deo factũ approbauit.

Hinc

Hinc infertur, Matrimonium, vt est nouæ legis sacramentum, habere esse in fieri: nam illi actus coniugum, quibus mutuum consensum exprimunt, sunt sacramentum. At verò quatenus repręsentat vnionem Christi, & Ecclesiæ, &c. habet esse permanens: nã est, illa indissolubilis obligatio, quæ nunquam vtroque coniuge viuente extinguetur. APPEN.

Prima diffi. Confert ne gratiam, vt est nouæ legis sacramentum?

CONCLVSIO.

MATRIMONIVM, vt in secunda conclusione articuli sumitur, ex opere operato gratiam confert. Definita est expresè in Conc. Flor. & Trid. Sess. 24. Can. 1.

Secunda diffi. Quænam est matrimonij materia, & forma?

VARIÆ sunt de hac re opiniones. Prima est Palud. hac dist. q. 4. asserentis, materiam esse ipsos coniuges. Secunda opinio docet, materiam esse consensum contrahentium, & formam verba, Accipio te in meam &c. Tertia opinio est Ric. quæ prima conclusione explicabitur. Quarta opinio est Duran. quæ suprà q. 1. de sacramẽtis in genere refutata est. Quinta opinio est Magistri Sco. hac. d. 2. art. 1. ad primum, cuius erit secunda conclusio. *Alexã. Alen. 4 p. q. 8 m. 1. ar. 1. & q. 13. m. 3. artic. 2. Sco. d. 28.*

CONCLVSIO I.

VERBA, quæ prius proferuntur, materiæ rationem habent, quæ autem superueniunt formæ rationem induunt. Ratio est: quia verba, quæ posterius ab altero coniugum proferuntur, verbis præcedentibus dant esse sacramentale: proprium namque formæ est dare rei esse.

Hinc collige benedictionem Sacerdotis non esse matrimonij formam: quia accidit matrimonio iam cõfecto. Est tamen aliquid sacramentale, id est, sacramento annexum. APPEN.

CONCLVSIO II.

VERBA vtriusque coniugis sunt sibi inuicem materia, & forma. Ratio est: quia sibi inuicem præstant, recipiuntque sacramentale esse.

Tertia

Tertia diffi. Quis est huius sacramenti minister?

Alex. Alen. vbi sup. Sco. d.18.

DVÆ sunt opiniones. Prima tribuitur S. Th. qua dicitur minister Sacerdos: eiusdem opinionis est Guilliel. Parisi. Secunda est Mag. sent. & probabilior, quæ continetur hac conclusione.

CONCLVSIO.

NON Sacerdos, sed coniuges dicuntur esse ministri, cùm sibi inuicem materiã, & formam ministrẽt: patet inductione reliquorum sacramentorum: nam forma sacramenti est ministri actio, & cum actio contrahentium, scilicet, Accipio te in meam, &c. sit forma, vt paulò ante diximus: profectò non Sacerdos, sed contrahentes erunt sibi inuicem ministri. lege cap. licet. de sponsa duorũ. Et quando Cõc. Trid. Sess. 24. c. 1. de reformatione, dicit, nullum esse matrimonium, nisi præsente Sacerdote, &c. intelligitur, quantum ad validitatem contractus matrimonialis: nam ante definitionem huius Concilij Matrimonium clandestinum: vel nullo Sacerdote præsente, erat verum sacramentum.

Hæresis.

Per secundam conclusionem huius articuli confutatur error Armeniorum, negantium matrimonium esse sacramentum, quam Lutherus ab inferis excitauit. lege patrem à Castro verbo nuptiæ. hæresi. 3.

Art. V. Sit ne coniugalis copula de essentia matrimonij?

Alex. Alen. & S. Th. vbi sup. ar 4. Ric. d. 27. ar. 4. q. 3. D. Bona. d. 26. q. 3. & d. 27. artic. q. 1. Sco d. 31. & Dur. d. 27.

CONCLVSIO I.

MATRIMONIVM ratum, etiam ante copulam, est essentiale, integrum, & verum matrimonium: ita vt copula de eius essentia non sit: solùm enim est de essentia matrimonij indissolubilis nexus, & inseparabilis obligatio, quæ per solum matrimonialem consensum absque copula contrahitur: est enim matrimonij difinitio, Coniunctio maris, & fœminæ individuam vitæ consuetudinem retinens. vt Can. illud. 27. q. 2. habetur. cõstat etiam exemplo sanctissimæ Virginis, & beatissimi Iosephi, inter quos fuit verum matrimonium.

CONCLVSIO II.

CONIVGALIS copula est de perfecta accidentali integritate matrimonij. Ratio est: quia tunc dicitur res aliqua perfecta accidenta

cidentaliter, quando potentia reducitur ad actum, siue operatur: & copula coniugalis, matrimonij vsus, & operatio est.

Error Vvitcleff, asserentis, ante copulam, non esse verùm matri- *Hæresis.*
monium 1. concl. confutatur.

Dist. 27. Art. 1. Quænam est matrimonij definitio?

S. Tho. q. 44. art. 3. in add. reliqui d. 27. D. Bon. ar. 1. q. 2. Ric. art. 4. q. 1. Sco. q. 1. & Duran. ibidem.

CONCLVSIO.

MATRIMONIVM, est viri mulierisque coniunctio maritalis, inter legitimas personas indiuiduam vitæ consuetudinem retinens. Hæc est perfecta difinitio, in qua loco generis ponitur (coniunctio) quæ est communis ad omnes contractus, in quibus contrahentes vnitate consensus vniuntur: differentia est vox illa (maritalis) finis, indiuiduam consuetudinem, &c. id est, obligationem ad reddendum mutuum debitum, si petatur, ita vt neuter sine alterius facultate possit continentiam profiteri. Ita explicatur à D. Aug. & habetur in Can. B. Maria. 27. q. 2. & hoc fine *D. Aug.* distinguitur à cæteris contractibus, qui per voluntatem contrahentium dissolui possunt. Verùm de his infrà latiùs.

Art. II. An sit de intrinseca ratione matrimonij mutuus consensus?

Alex. Alen. 2. p. q. 175. m. 6. §. 1. S. Tho. q. 45. ar. 1. reliqui dist. 27. D. Bona. q. 1. Scot. q. 2.

CONCLVSIO I.

MATRIMONIVM de lege non aliter cõtrahitur, quàm per mutuum contrahentium consensum. Definita est expresse in Conc. Flor. vbi mutuus consensus de præsenti matrimonij causa efficiens nominatur lege cap. duas. de sponsa duorum, & Can. sufficiat. 27. q. 2.

CONCLVSIO II.

POTEST Deus nullo partium consensu, aut dissensu, interueniente sua absoluta potentia matrimonium efficere, vt si diceret Martino: Esto vir Catharinæ. Ratio est: quia quicquid Deus potest, mediante causa secunda efficere, se solo ratione omnipotentiæ præstare potest: mutuus autem consensus, vt ex Conc. Flor. proximè citato constat; efficiens causa matrimonij est: est tamen quæstio de possibili.

Hinc, si in Israël non fuisset nisi vnica meretrix, quando dixit APPEN.
Dominus

Dominus Oseæ: Accipe tibi vxorem fornicariam, illa continuo Oseæ extitisset.

CONCLVSIO III.

Ecclesia non potest vllo modo instituere, vt coniuges matrimonium contrahant, quin priùs illorum consensus interueniat. Est enim consilium D. Pauli de virginitate dicentis: Præceptum Domini non habeo, consilium autem do: & contra consilia diuina Ecclesia nihil instituere potest.

1. Cor. 7.

CONCLVSIO IIII.

Potest tamen Ecclesia aliquos ad contrahendum, id est, ad præstandum mutuum cõsensum compellere. Potest enim per censuram excommunicationis cogere sponsum renitentem, vt cum sua sponsa per verba de præsenti contrahat. Sed de his infrà 29. d.

Prima diffic. Talis consensus est ne signo aliquo exteriori necessariò declarandus?

CONCLVSIO.

Alex. Alen. vbi suprà, reliqui d. 27. S. Thom. & D. Bon. q. 2. Sco. & Dur. q. 1. glossa in cap. tua fraternitatis extra de sponsalibus 1. Reg. 16.

Nisi signis exterioribus mutuus consensus exprimatur matrimonij contractus non perficietur. Ratio est: quia consensus, nisi signis exterioribus, constare non potest: Deus enim intuetur cor, homines autem quod foris apparet.

Secunda diffic. Si Deus vni contrahentium alterum velle reuelaret, esset ne hoc satis?

CONCLVSIO.

Nequaquam sufficeret. Definita est in Conc. Flor. vbi habetur, causam efficientem matrimonij esse mutuum consensum regulariter: quoniam aliquando contingit non verbis, sed nutibus, & signis declarari.

Tertia diffic. Talis consensus à quo est exprimendus?

Dvæ sunt opiniones. Palud. hac dist. q. 2. asserit, patrem, aut tutorem pro puella debere respondere. Altera opinio dicit, satis

satis esse, vt quilibet astantium pro puella, ipsa tamen non contradicente, respondeat: quod quidem est verum in foro conscientiæ, cæterùm in foro exteriori, si respondens pro puella non sit pater, aut tutor, matrimonium non censebitur: patet cap. 1. de desponsatione impuberum, in 6. §. porrò, quo Palud. opinio confirmatur.

Quarta diffic. Matrimonium per procuratores contractum est ne sacramentum?

Alex. Alen. vbi supr. reliqui d. 30. q. 1.

DVÆ sunt opiniones, Dur. & Caiet. vbi suprà partem negantem defendunt. Soto autem oppositum tenet. Et ratio illius est: quia cùm Christus instituerit matrimonium esse verum sacramentum, temeritas, inquit, erit excludere à sacramento matrimonium inter absentes contractum: ita habetur per Eliezer seruum Abrahæ, & patrem Rebeccæ, &c. Gen. 24.

Gen. 24.

Quinta diffic. Quando alter coniugum fictè contrahit, est ne verum matrimonium?

NOTA aliud esse hoc loco quærere, quid fictus facere teneatur: aliud verò, qua ratione innocens debitum petere possit.

CONCLVSIO.

FICTVS tenetur consensum præstare. Ratio est: quia post Concil. Trid. iste non posset contrahere, nisi in facie Ecclesiæ coram tribus testibus, & compelletur ab Ecclesia in perpetuum cum coniuge habitare: quare, ne sit in statu damnationis, tenebitur omnino consensum præstare. Quantum ad secundum, opinio Scot. est dist. 30. 4. vbi ait, Coniunx innocẽs deponat omnino conscientiam non credendo ficto, & ita poterit petere, & reddere debitum: & si non deposuerit conscientiam, peccabit petendo: quia aget contra conscientiam, atque etiam peccabit negando, & recedendo à viro: quoniam fortasis fictus mentitur, dicens se nõ consensisse. Aliter verò respõdet Soto hac dist. nam aut cõiunx innocens habet legitimam causam credendi ficto, aut est dubius: quia fortasis sunt æquales in vtranque partem coniecturæ: si primum, non poterit tunc innocens reddere, aut exigere debitum, sed tene-

tur separare se, donec iterum præstet consensum, & simul contrahat matrimonium: si secundum, poterit, inquit, innocés exigere debitum à ficto. Ratio est: quia in pari causa dubitandi, melior est conditio possidentis.

Hæresis. Ex hoc artic. manet refutatus error Vvitcleff, asserentis, solum consensum internum efficere matrimonium, quo errore notatur

Panor. cautè legendus. etiam Abbas Panor. in cap. cum locum. de sponsalibus.

Alex. Alen. 2. p. q. 170. m. 3. S. Th. q. 53. & q. 61. ar. 2. D. Bon. art. vlt. q. 2. & dist. 32. q. 2. ar. 1. Sc. d. 31.

Art. III. An matrimonium ratum per ingressum religionis alterius coniugis dissoluatur?

CONCLVSIO I.

POST matrimonium ratum, & non consummatum, integrum est alteri coniugum, altero etiam inuito, ad religionem transire. Definita est toto titulo de conuersione coniugatorum, præsertim in cap. ex publico ibidem, vbi exempla B. Macharij, & Alexij referuntur.

CONCLVSIO II.

CONSVMMATO iam matrimonio, nulli coniugum licet religionem ingredi altero inuito: patet ex ijsdem cap. de conuersione coniugatorum.

CONCLVSIO III.

IN casu primæ conclusionis, facta iam coniugis professione, poterit in seculo manens matrimonium contrahere. Definita est in cap. ex publico prima conclusione citato: nam professio est mors ciuilis.

D. Bon. d. 27. art. vlt. q. 2. Sco. vbi supr.

Prima diffic. Qua authoritate matrimonium ratum dirimitur?

CONCLVSIO.

Matth. 19. DISSOLVITVR per ingressum religionis authoritate potiùs Dei, quàm Ecclesiæ: Quos enim Deus coniunxit, &c. est etiam definita à Nicolao Papa, & refertur Can. scripsit, 27. q. 2.

Secunda

Secunda. Matrimonium consummatum potest ne aliquando quantùm ad vinculum, vtroque coniugum viuente, dissolui?

CONCLVSIO.

NVLLO modo est separabile: sola enim morte matrimonij consummati vinculum dissoluitur, Matt. 19. Quos Deus coniunxit homo, &c. & B. Paul. Mulier, quæ sub viro est, viuente viro, alligata est legi viri: si autem mortuus fuerit vir eius, soluta est à lege: nam poterit tunc cum alio contrahere. *Matth. 19.* *1. Corint. 7.*

Falsus est Caiet. circa explicationem huius loci Matth. 19. scilicet: Quicunque dimiserit vxorem suam, nisi propter fornicationem, &c. ait enim, Intelligo igitur, ex hac Domini IESV Christi lege, licitum esse Christiano dimittere vxorem propter fornicationem carnalem vxoris, & posse ducere aliam vxorem, salua semper definitione Ecclesiæ: quod videtur ab Erasmo sumpsisse: sed de his infrà de diuortio. *Caieta. cautè legendus.* *Matth. 19.*

Hinc refutatur error Montani, & cæterorum dicentiũ nuptiarum fœdus, & vinculum pro coniugum arbitrio dissolui posse. *Hæresis.*

Tertia diffi. An sit hoc matrimonium separabile quoad thorum?

Cast. vbi sup. hæresi 5. Alexã. Alen. 3. p. q. 27. m. 4. art. 3. §. 4. reliqui d. 27. D. Bon. ar. 1. q. 1. Ric. ar. 2. q. 1.

CONCLVSIO I.

SI vterque coniugũ emisit votum simplex continentiæ, neuter potest debitum reddere, vel petere, sine voti dispẽsatione. Ratio est: quia votum obligat.

CONCLVSIO II.

SI vnus eorum emisit votum continentiæ, de consensu alterius, poterit, qui facultatem concessit, illam reuocare, & debitum exigere. Definita est in Can. manifestum. 33. q. 5. Ratio autem est: propter vitandum fornicationis peccatum cum aliena.

Si vterque conuertitur ad Deum per votum solenne religionis, quanuis maneat matrimonium insolubile quoad vinculum, nam quilibet est coniunx alterius, vt suprà in secunda diffic. patet: est tamen solutum quantùm ad thorum per votum solenne continentiæ, vt ex dictis constat. APPEN.

DVBIVM.

Quid, si alter coniugum solùm religionem profiteatur?

D. Bon. in expositione litera. Ric. q. 2. ar. 2. Duran. q. 2.

CONCLVSIO I.

SI manens in seculo est suspectus de incontinentia, quia forsan est iuuenis, non potest tunc vnus sine altero religionem profiteri, & si profiteatur, erit nulla professio. Definita est in cap. cùm sis præditus. de conuersione coniugatorum.

CONCLVSIO II.

SI non est suspectus: quia iam est prouectæ ætatis, vt pote, sexagenarius, satis erit tunc, vt de licentia Episcopi continentiam voueat, & in seculo maneat. Definita est in cap. cum sis præditus, citato: & in Canone Agatosa. 27. q. 2. & ab Honorio Papa in regula nostræ Seraphicæ Religionis. ca. 2. vbi de ingressuris religionem dicitur: quòd si vxores non habent, vel si habent, etiam monasteriũ intrauerunt vxores, vel licẽtiam eis dederint authoritate diœcesani Episcopi, voto continentiæ iam emisso, vel illius sint ætatis vxores, vt non possit de illis oriri suspitio, &c.

Ric. arti. 2. q. 2. D. Bon. ar. 2. q. 1. Dur. ibid. q. 1.

Quarta diffi. Si vnus coniugum de licentia alterius professus sit religionem, poterit ne (facta professione) quis in seculo manet illum extrahere?

CONCLVSIO.

POTEST quidem. Definita est in cap. 1. de conuersione coniugatorum.

Quinta diffi. Extractus à religione, soluto matrimonio per mortem alterius, tenebitur ne reuerti ad religionem?

CONCLVSIO.

PLANE tenebitur. Definita est in cap. ex parte. de conuersione coniugatorum.

Sexta diffi. Quid si de facto secundas nuptias contrahat?

CONCLVSIO.

NVLLÆ erunt nuptiæ. Ratio est: quia votum à principio fuit validum.

Septima

Septima diffic. Quid de coniuge, qui sine alterius licentia solenniter professus est, & ab alio extractus à religione, illo mortuo, ad quid tenebitur?

S. Tho. q. 61. art. 1. D. Bon. in lite. H. Dur. q. 2.

CONCLVSIO.

NON tenebitur ad religionem redire. Definita est in cap. quidam. de conuersione cõiugatorum: professio enim fuit nulla.

Octaua diffic. Poterit ne ille secundas nuptias contrahere?

VIDETVR quidem non posse: quia quantùm in se est, tenetur seruare votum emissum continentiæ: videtur etiam posse: quia votum fuit nullum: quod indicat glossa super cap. quidam citato.

Nona diffic. Sunt ne hæc vera, quando promouetur ad sacros ordines, aut assumitur ad Episcopatum?

CONCLVSIO I.

SI vxor est sexagenaria, poterit in seculo, emisso continentiæ voto, manere: si autem fuerit minor, tenebitur religionem intrare. Definita est in cap. sanè. de conuersione coniugatorum: aut illum repetere. *Soto dist. 27. q. 2. art. 4.*

CONCLVSIO II.

CONVERSIO coniugum ad religionem fieri non potest nisi petita licentia ab Episcopo, & obtenta, Ita definitur in Can. si vir, & vxor 27. q. 2.

Decima diffic. Quid de separatione coniugum, quæ fit per adulterium vxoris?

CONCLVSIO.

POTERIT vir tunc, si fuerit innocens, inuita vxore adultera, ad religionem, conuerti: si verò non fuerit innocens: nequaquam poterit: sed de his infrà de diuortio latiùs.

D. Bon. ar. 3. q. 2. d. 27. & DD. hac d. 27.

Vndecima diffic. An possit Papa dispensare in matrimonio rato quoad vinculum, ita vt vterque possit ad secundas nuptias transire?

DVÆ sunt opiniones. Prima glossæ in cap. ex publico suprà citato, quam omnes Canonistæ amplectuntur, & est affirmans. Vide Sylu. verb diuortium 4. vbi illos nominat, quibus adhæsit Caiet. opusc. 27. q. 25. Contraria opinio est omnium ferè Theologorum, & Sylvest.

CONCLVSIO.

PAPA non potest dispensare in matrimonio rato, quoad vinculum, ita vt liceat vtrique coniugum ad secundas nuptias conuolare. Ratio est: quia Papa non potest dispensare in matrimonio consummato, vt omnes fatentur, ergo neque in rato poterit: consequentia est manifesta: quia quoad essentialia, hæc duo matrimonia nullo discrimine distant: imo oppositum fuit error Vvitcleff, asserentis, copulam ad essentiam matrimonij pertinere.

Hæresis.

Art. IIII. De sponsalibus.

Prima diffic. An sint promissiones futurarum nuptiarum?

CONCLVSIO I.

SPONSALIA sunt mutuæ viri, & fœminæ promissiones. de matrimonio in futurum cõtrahendo. Ratio est: quia promissio non est præsentis, sed futuri euentus: nemo enim dicitur promittere, quod statim tradit, sed quod traditurus est, & in sponsalibus, vt nominis etymologia declarat, spontaneæ, & mutuæ promissiones fiunt.

CONCLVSIO II.

AD matrimonium præterita sponsalia minimè sufficiunt, nisi vtriusque coniugis nouus consensus, vel formaliter per verba de præsenti, vel virtualiter per copulã maritalem, vt olim ante Conc. Trid. accedat. Ratio est: quia matrimonium est mutua corporum traditio vtriusque coniugis ad copulã maritalem: at verò in sponsalibus non fit corporum traditio, sed traditionis promissio: non enim sunt idem, tradam tibi equum, vel trado tibi illum.

Secunda

Secunda diffi. Qua ætate licet sponsalia contrahere?

CONCLVSIO I.

TEMPVS permissum contrahendi sponsalia per seipsos est à septimo anno expleto,& non antea:non enim ante illam ætatem vtitur homo perfecto rationis iudicio, vt possit assensum alicui contractui præstare. Definita est etiam in cap. literas. & in cap. accessit. & in cap. ad dissoluendum. de desponsatione impuberum.& cap. vnico. eodem titulo, in 6.

CONCLVSIO II.

ADVENIENTE pubertate vtriusque sponsi, tenentur pueri, qui per seipsos ante pubertatem sponsalia contraxerũt, altero volente, legitimum contrahere matrimonium. Ratio est; quia promissio homini facta promittentem in conscientia obligat: & sponsalia promissiones quædam sunt, nisi fortè remissio mutuæ promissionis fiat.

CONCLVSIO III.

QVANDO parentes pro filiis, aut tutores pro pupillis in infantia spõsalia celebrant, infantes post pubertatem matrimonium contrahere non tenentur: propterea quòd, nullus ad matrimoniũ obligatur, nisi ratione proprię promissionis, vel propter hominum penuriam: & infantes in casu posito nihil promiserunt, neque hominum penuria illorum matrimonio indiget.

Tertia diffi. An sponsalia iuramento affirmata matrimonij robur obtineant?

S. Tho. q. 44. ar. 1. Scot. d. 28. q. 1. Canonista c. 2. & c. ex litteris cl. 2. & ca. requisiuit de spõsalibus.

CONCLVSIO.

SPONSALIA iuramento affirmata vim matrimonij de præsenti minimè habent. Definita est in c. 2. de sponsalibus. vbi dicitur, per consensum partium dissolui posse.

Opinio Soti hac dist. est huiusmodi, sponsalia, quando personæ sunt legitimæ non posse dissolui, nisi per dispensationem ex legitima causa. Oppositum tamen est definitum cap. citato absolutè. confirmatur à simili: nam, vt alij contractus iuramẽto firmati possunt solo partium consensu dissolui, ita, & hic: nullum enim ibi est periurium: nam vtraque pars iuri suo cedit.

Quarta diffi. Poterit ne iudex Ecclesiasticus in foro exteriori sponsum compellere, vt iuramentum adimpleat?

In c. ex literis, dicitur esse compellendum per censurã Ecclesiasticam: at verò in ca. requisiuit. eodem titulo oppositum definitur.

CONCLVSIO.

IN hoc casu non potest Iudex sponsum inuitum compellere, vt cum sponsa per verba de præsenti contrahat. Definita est expressè in cap. requisiuit. Et nota intelligendam esse conclusionem de compulsione per carcerem, & de alia compulsione, quam per censuram Ecclesiasticam: ita enim in Curia Ecclesiæ fieri consueuit. Caput autem, ex literis: intelligitur, quando publicũ bonũ futurum speratur: vt est alicuius regni conuersio ad fidẽ: tunc enim reus per censuram Ecclesiasticam esset ad contrahendum compellendus: & ratione publici commodi Iudici obedire teneretur.

Quinta diffi. Quid si interim cum alia per verba de præsenti contrahat?

RESPONDEO, Valebit matrimonium, Deum tamen vltorem habebit.

Sexta diffi. Copula carnalis post sponsalia de futuro facit ne verum matrimonium?

CONCLVSIO I.

POST Conc. Trid. sponsalia de futuro per nullam subsequentem copulam verum matrimonium efficiuntur. Definita est ibidem Sess. 24. cap. 1. de reformatione matrimonij: quia quando matrimonium sine præsentia parochi, aut alterius Sacerdotis, & sine præsentia aliorum duorum, vel trium testium fit, est clandestinum, & ipso iure nullum, & ex consequenti subsequens copula sponsalia sine tali solemnitate contracta verum matrimonium non facit.

CONCLVSIO II.

ANTE Conc. Trid. sponsalia de futuro per copulam affectu maritali superuenientem verum matrimoniũ efficiebantur, quando, sci-

do, scilicet ambo actuali animo, & intentione consummandi per illam copulam matrimonium, iungebantur. Hoc enim erat olim ius commune, vt constat in cap. is, qui fidem. & cap. de illis. & cap. per tuas. de sponsalibus.

Septima diffi. An aliquo modo dissolui sponsalia possint?

CONCLVSIO.

POSSVNT quidem duodecim casibus dissolui: quos Siluest. apertissimè declarat. Est autem circa nonum casum, qui continetur in cap. ex literis. de eo, qui cognouit consanguineam alterius sponsi, animaduertendum, reddit tunc temporis inhabiles ad contrahendum: quia efficiuntur affines. Hic autem casus post Cõc. Trid. Sess. 24. c. 4. de reformatione matrimonij est verus, quando affinitas contrahitur in primo, & secundo gradu consanguinitatis, nam alij gradus matrimonium non impediunt.

Art. vl. Sunt ne bigami irregulares?

Ric. d. 27. Scto art. 4. Sco. d. 33. q. 2. Durã. d. 27. q. 4.

PRIMVM nota, bigamum propriè dici, qui cum duabus vxoribus legitimis, vel cum vidua à priori viro cognita contraxit, vt constat ex cap. debitum. de bigamis. Secundo animaduerte, bigamiam esse duplicem, veram, scilicet, & interpretatiuã: vera est, quam modò diximus, quæ non repræsentat perfectè vnionem vnius Christi ad vnam Ecclesiam propter secundum matrimonium: interpretatiua est illa, quæ etiãsi sit vnius viri ad vnicam vxorem, vel è conuerso, punitur tamen vir irregularitatis pœna, perinde ac si esset bigamus. Præterea nota, bigamiam interpretatiuam quinque modis sumi, vt cap. super eo. de bigamis, refertur. Prima est, quando quis, viuente priori legitima, duxit secundam legitimã. Secunda, quãdo mortua priori legitima, duxit secundam illegitimam: quia forte erat affinis, & consanguinea, hi duo modi bigamiæ intelligendi sunt, dummodò vtramque cognouerit: aliter enim non erit irregularis. Tertia, quãdo contraxit cũ corrupta scienter, vel ignoranter. Quarta, quando cognouit propriam vxorem adulteram, etiam ignorando adulterium, tempore, quo illam cognouit. Quinta, quando post votum solenne religionis,

aut ordinis de facto matrimonium contraxit. Vltimò perpende, nunquam irregularitatem ex bigamia contrahi, nisi interueniente cum vtraque carnali copula, vt definitum est in cap.citato, de bigamis.

CONCLVSIO I.

BIGAMVS propriè dictus est irregularis ad suscipiendos sacros ordines, vel ad susceptos administrandos. Definita est ca.1. & cap.super eo,& cap.debitum.de bigamis non ordinandis.

CONCLVSIO II.

BIGAMVS interpretatiuè primo,& secundo modo, si vtramque vxorem cognouerit, est irregularis. Definita est in cap. nuper. de bigamis.

CONCLVSIO III.

Paluda.est hac d.q.4.

QVI cum duabus contraxit, quas cognouit, licet vtrunque matrimonium nullum fuerit, vt si vtraque cõsanguinea erat, bigamus, & irregularis interpretatiuè iudicatur. Ratio est: quia quantùm in se fuit, binas contraxit nuptias.

CONCLVSIO IIII.

BIGAMVS interpretatiuè tertia bigamia est irregularis. Definita est in Can.qui in aliquo.51. dist. & de hac disputant Canonistæ super cap.1.qui Clerici, vel vouentes contrahere possint.

CONCLVSIO V.

BIGAMVS interpretatiuè quarta bigamia, secundum probabilem sententiam S.Tho.& Ric.hac dist.irregularis censetur. Ratio est: quia irregularitas in bigamia non præsupponit culpam, sed defectum in Sacramẽto matrimonij, quatenus alter coniugũ non perfectè repræsentat Christum, siue Ecclesiam,& mulier adultera perfectè non repræsentat Ecclesiam, quam B. Paul. Virginem castam Christo exhibendam appellat.

2.Cor.11.

CONCLVSIO VI.

BIGAMVS interpretatiuè quinta bigamia est irregularis. Definita est in cap.nuper.citato.

CONCLVSIO VII.

IRREGVLARITAS, quæ per bigamiam propriã, vel interpretatiuam contrahitur, est inhabilitas ad sacros ordines recipiẽdos,& ad non ministrandos susceptos nullam culpã, vel peccatum præsupponens. Et ad probationem nota, duplicem esse irregularitatem,

tatem,propriam vnam,quæ est pœna,& censura Ecclesiastica propter culpam inflicta, vt quam contrahit excommunicatus celebrans:alteram,quæ est inhabilitas, propter aliquam indecentiam, vt quæ propter homicidium iustum,aut iniustum contrahitur, & propter bigamiam: quia transire ad secundas nuptias legitimas, nullum est peccatum.

Prima diffic. Potest ne Papa in bigamis dispensare: vt ad sacros ordines promoueantur?

CONCLVSIO I.

POTEST quidem dispensare.Definita est in Cano.lector.34. dist.vbi legitur,Lucium Papam dispensasse cum Episcopo Panormitano,qui bigamus fuerat.

CONCLVSIO II.

EPISCOPVS potest dispensare cum bigamo, vt ad minores ordines promoueatur. Definita est in eodem Cano. lector,

Secunda diffic. An irregularitas bigamiæ per Baptismum tollatur?

DE hac difficultate fuit olim contentio inter B. Hieron. & D.August. B.Hieronymus,dicebat tolli: vt habetur in Can. vnius vxoris dist.26.oppositum asseruit D. Aug. & refertur in Can.acutiùs 28.q.3.quem sequuntur omnes Theologi. *D.Hieron. D.August.*

CONCLVSIO.

IRREGVLARITAS bigamiæ nõ tollitur per Baptismum. Ratio est:nam etiamsi matrimonium infidelium non erat sacramentum gratiam conferens, erat nihilominus sacramentum, id est,sacrum signum,vnionem inter Christum, & Ecclesiam significans,& ex cõsequenti habent bigami defectum significandi hanc vnionem,& ita post conuersionem erunt irregulares.

Tertia diffic.An irregularitas ex homicidio per Baptismum tollatur? *Ric.art.4. q.2.d.27.*

OPINIO Ric. est, non tolli irregularitatem homicidij iusti, cùm non sit peccati pœna.communis opinio hac dist. & Sco.d.33. q.2. tenet oppositum.

CON

CONCLVSIO.

IRREGVLARITAS per qualecunque homicidiũ contracta medio Baptiſmo tollitur. Ratio eſt: quia in primitiua Eccleſia nullus homicida, quemadmodum bigamus, à ſacris ordinibus explodebatur. Cuius inſtitutionis cauſa erat: quia horror homicidij, non autẽ indecentia bigamiæ in repræſentando, & ſignificando vnionem Chriſti cum Eccleſia, per Baptiſmum purgabatur.

Sũma Ange. verb. irregularitas.

QVÆSTIO SECVNDA DE MATRIMONIO CONDITIONATO.

HAC quæſt. 28. diſt. Magiſtri exponitur.

Art. vnicus. An contractus matrimonialis ſub conditione factus, conditione non exiſtente, valeat?

S. Tho. q. 47. art. 5. reliqui d. 18. D. Bon. ar. 1. q. 3. Ric. ar. 2. q. 2. Sco. diſt. 29. q. 1. Duran. q. 2. diſt. 28.

CONCLVSIO I.

CONDITIONIBVS de præſenti, aut de futuro cũ verbis de præſenti iam exiſtentibus, ſtatim valet matrimonium: vt ſi dicat, Accipio te in meam, ſi patri meo placet, vel placuerit: patet concluſio à ſimili de alijs contractibus Iuris ciuilis: vt definitur in l. itaque ff. de conditionibus. & demonſtrationibus.

CONCLVSIO.

QVANDO verbo de præſenti conditio de futuro in ſe neceſſaria apponitur, ſtatim eſt verum matrimonium: vt ſi quis dicat, Accipio te in meam, ſi cœlum nunquam digito tetigeris, vel aliquid ſimile, quod naturali neceſsitate venturum eſt, adiungatur. Ratio eſt: quia cùm iſtæ conditiones neceſſariò venturæ ſint, in ſuis cauſis adimpletæ eſſe cenſentur. Hæc eſt S. Tho. hac diſt. contra gloſſam in cap. per tuas. de conditionibus appoſitis.

Art. 3. q. 3.

APPEN. Hinc, ſi quis cõtraheret, dicens, Contraho tecum, ſi pater meus eſt moriturus, ſtatim matrimonium eſſet validum.

Prima diffic. Quid ſi conditio de præſenti, vel de præterito per verbum de futuro in contractu matrimoniali ponatur?

V. G. ſi dicat aliquis, Accipiam te in meam, ſi Imperator olim vicit Turcos.

CON

CONCLVSIO I.

IN tali casu non erit matrimonium, sed vera sponsalia: quia matrimonium fit per verba de præsenti: hic autem solùm fit matrimonij de futuro promissio.

CONCLVSIO II.

SI in contractu dies, sub conditione necessaria, siue contingẽti, proponatur, non statim verum matrimonium, sed sponsalia efficiuntur: vt si dicat, Contraham tecum, quando pater meus morietur: nam etsi conditio sit necessariò futura, consensus tamen non est de præsenti, sed in diem signatam.

Secunda diffi. Quando conditio contingens de futuro verbo, de præsenti apposita impletur, est ne nouus consensus necessariò præstandus? D. Bon d. 28. art. 2. Dur. d. 28. & 29. q. 1.

V.G. Contraho tecum, si dederis mihi centum, &c. Iurisperiti in cap. de illis. de conditionib. appositis. tenent, non esse necessarium tunc nouum consensum, quibus ex Theologis solus Palud. adhæsit. Oppositam sententiam cæteri DD. Theologi hac dist. & sequenti defendunt. d. 29. art. 3. q. 2.

CONCLVSIO.

QVOTIESCONQVE conditio de futuro apponitur, quanuis consensus verbo de præsenti explicatur: semper tamen est de futuro, & talis contractus non est matrimonium, etiam conditione adimpleta, cùm nouus cõsensus per verba de præsenti exprimendus sit. Ratio est: quia nullum sacramentum, quale est matrimonium, potest sub conditione confici: neque enim minister potest sacramenti effectum suspendere: quare, vt fiat sacramentum, necessarius esset nouus consensus.

Tertia diffi. An conditio habilitatis posita, quando personæ sunt inhabiles ad contrahendum, faciat sponsalia?

V.G. si consanguinei intra quartum gradum, hac conditione, scilicet, si Papa dispensauerit, contrahãt. Adrianus duas opiniones in materia de matrimonio refert: opinio Adriani est affirmans. Cõmunis autem opinio negans. Siluest. verb. matrimoniũ. 3. §. 9.

affir-

affert peculiarem Calderini opinionem asserentis, adueniente dispensatione, non esse necessarium de nouo contrahere.

CONCLVSIO I.

CONTRACTVS præcedens dispensationem Rom. Pont. in casu posito non facit vera sponsalia, ita vt adueniente dispensatione, aliquis illorum ritulo sponsalitij cum alio matrimonium contrahere teneatur. Ratio est: quia si affinitas sequens sponsalia dissoluit illa, vt in cap. superueniens. de sponsalibus definitũ est multò magis profectò præcedens consanguinitas illa dissoluet: multò namque minus impedit sponsalia subsequens affinitas, quàm præcedens consanguinitas.

CONCLVSIO II.

TENETVR nihilominus ex lege iustitię vnus consanguineus, altero volente matrimonium, adueniente dispensatione, cõtrahere: propterea quòd, promissio in materia graui, qualis est matrimonij materia, obligat in cõscientia: aliter enim grauissima iniuria ille, cui facta est promissio, afficeretur.

Ric. d. 28. art. 2. q. 2.

Quarta diffi. An conditio impoßibilis reddat matrimonium nullum?

EXEMPLI causa contraho tecum, si cælum digito tetigeris, aut quid simile præstiteris: textus est expressus cap. finali. de conditionib. appositis. vbi conditiones turpes, aut impossibiles matrimonio appositas pro non adiectis habendas esse definitur. Circa cuius textus intelligentiam est grauis inter DD. Theologos disceptatio. Canonistæ primùm intelligunt textum absque vllo discrimine rationis, vel euentus. Palud. dist. 29. art. 5. tenet matrimonium non esse validum in foro conscientiæ, quia conditio impossibilis potiùs dissensum, quam consensum indicat. Adrianus in 4. in materia de matrimonio dubio 7. exponit, matrimoniũ esse verum, quando contrahentes ignoranter putant conditionem esse possibilem: secus verò, si impossibilem credant. Alij, quorum nomina non expressit magister Soto. d. 29. q. 2. artic. 1. 4. affirmant, Ecclesiam absolutè tenere, tales contrahentes esse veros coniuges, etiam absque consensu.

CON

CONCLVSIO.

ABSOLVTE fatendum est, conditionem impossibilem verbis de præsenti appositam non annullare matrimonium. Probatur per cap. finale in principio citatũ: talis enim conditio est habenda pro non apposita, præsertim, si statim, prolatis prædictis verbis, consensus signa sequantur, vt si faciat, quod cæteri sponsi facere consueuerunt. Hæc enim est vera illius textus interpretatio.

Quinta diffic. An conditiones contrariæ substantiæ matrimonij, illud annullens?

DD. d. 28. & 29. Canonistæ cap. fin. de conditio. appositis. Ricar. vbi suprà.

ANIMADVERTE primum, tria esse bona matrimonij, scilicet bonum fidei, bonum prolis, & sacramenti: erit autem contractus contra huiusmodi bona, si quis contrahat hac conditione, vt dicat. Contraho tecum, si generationem prolis euites, vel donec inueniam aliam honore, & facultatibus digniorem. Prima conditio est contra bonum prolis. Secunda contra bonum perpetuitatis, scilicet, sacramenti: vel tertiò, si dicat, Contraho tecum, si pro quæstu adulterium commiseris, quod est contra bonum fidei matrimonialis.

CONCLVSIO.

CONTRACTVS matrimonialis, in quo vna ex prędictis conditionibus ponitur, redditur nullus. Expresse definita est à Gre. 9. in cap. fin. modò citato. Est enim matrimonium obligatio mutua ad bonum prolis, & bonum fidei, & bonum perpetuitatis, & qui conditionem aliquam ex dictis apponit, voluntatẽ obligandi se ad hæc tria minimè habet: atque ita non efficitur matrimonium, quod solo animo obligandi se verbis expressis contrahitur.

Sexta diffic. An conditiones possibiles, & turpes reddant nullum matrimonij contractum, quando non sunt contra illius substantiam?

Ric. vbi sup.

V.G. si quis dicat: Accipio te in meam, si furtum, homicidium, vel quid simile commiseris.

CONCLVSIO I.

TALIS conditio turpis est habenda pro non adiecta. Definita est in cap. fin. de cõditionibus appositis. Et est explicãdus textus,

textus, vt suprà diximus, ita vt aliũde sint inuestiganda signa consensus, vel dissensus, & non ex conditione, vt supra dictum est.

CONCLVSIO II.

ALITER definiendum est circa hunc casum in foro cõscientiæ, aliter verò in foro exteriori: nam si pœnitens confiteatur se non habuisse intentionem contrahendi, nisi adimpleta cõditione turpi, tunc matrimonium nullum esse propter defectum cõsensus iudicabitur, erítque compellendus, vt adimpleta conditione, matrimonium contrahat: nam etsi conditio fuerit turpis: res tamen promissa est honesta, & ex consequenti adimplenda.

Septima diffic. Quid si dicat, Contraho tecum, si mecum priùs concubueris?

CONCLVSIO.

HÆC conditio potest esse honesta intelligendo illam de virginitate ex affectu maritali, ita vt habeat animã cognoscendi illam, tanquam vxorem & non tanquam concubinam: & tunc cum primum illam cognoscit, per copulam consequentem verum efficitur matrimonium: quòd si fuerit turpis conditio, in foro exteriori pro non adiecta habetur, nisi probetur dissensus ex parte viri. Hæc concl. olim fuit vera, quando sponsalia de futuro per copulam subsequentem efficiebantur matrimonium: at verò nunc matrimonium est nullum, nisi contrahatur præsentibus testibus, & cum solennitate, à Conc. Trid. definita Sess. 24. cap. 1. de reformatione matrimonij.

Adr. est, in materia de sponsalibus, & gl. de spõsa duorum.

Octaua diffic. An hæc conditio, Si te virginem inuenero, sit turpis, ita vt pro non adiecta habeatur?

Ric. vbi supr. & Adr. q. 6. de spõsalibus.

RESPONDEO per tres propositiones.

PROPOSITIO I.

SI exploratio virginitatis est facienda per aspectum matronarum, conditio erit licita; vt supra diximus.

PROPOSITIO II.

SI per congressum virilem, turpis est, & in foro exteriori pro non apposita habetur, & iudicabitur, ac si esset consensus absolutus: nisi aliunde dissensus probetur.

PRO

PROPOSITIO III.

IN foro conscientiæ standum est conditioni adimpletæ: impleta enim conditione tenebitur, qui illam posuit, matrimonium contrahere: nam etsi conditio fuerit turpis, res tamen promissa honesta est, scilicet matrimonium: quemadmodum tenebitur reddere centum, qui illa promisit, vt homo interficeretur, adimpleta conditione, atque etiam, qui promisit pretium meretrici: quia adimplere promissum, honestum est.

Nona aiffic. An valeat matrimonium, quando conditio est negatiua?

Adr. dub. 12. in hac materia. Soto dist. 29 in fine.

CONCLVSIO I.

SI negatio est exceptiua, includit affirmationem, & ex consequenti erunt sponsalia: vt si quis dicat, non ducam aliam præter te: idem enim est, ac si duceret, ducam te: quia exceptiua in rigore dialectico includit affirmationem.

CONCLVSIO II.

SI negatio est conditionalis, tunc non erunt sponsalia, vt si dicant, non ducam aliam nisi te: nam idem est, ac si dicatur: Si non duxero te, nullam aliam ducam: erit autem sensus ex præcedentibus, & sequentibus colligendus.

CONCLVSIO III.

SI autem fuerit conditio de futuro, & negatiua, sponsalia erunt nulla: quia pura negatio est dissensus, & ad matrimonium consensus desideratur: vt si quis dicat, nunquam aliam à te vxorem ducam.

QVÆSTIO OCTAVA DE CONSENSV LIBERO, ET COACTO.

Alex. Alen. 2. p. q. 28. m. 2. ar. 2. §. 2. S. Tho. q. 47. ar. 3. D. Bon. & reliqui hac d. art. 1. Ric. q. 1. art. 2. Scot. q. 1. Dur. q. 1. & 2.

HAC quæst. dist. 29. Magistri declaratur.

Art. An metu cadente in constantem virum matrimonij contractus annulletur?

NOTA metum cadentem in cōstantem virum esse, qui potest virum studiosum cogere: vt iure faciat, quod cessante me-

tu, non feciſſet: qui eſt quadruplex vel mortis, vel perpetuæ ſeruitutis, vel perpetui carceris, vel amiſsionis ſtatus.

CONCLVSIO I.

MATRIMONIVM contractum metu cadente in conſtantem virum eſt nullum. Definita eſt in cap. cùm locum & in cap. veniens. de ſponſalibus.

CONCLVSIO II.

NOTA metus cadens citra virum conſtantem in foro exteriori matrimonium non irritat. Ratio eſt: quia iura canonica hactenus ſolùm declararunt, matrimonium metu cadente in conſtantem virum contractum, eſſe nullum.

Prima diffic. Erit ne tale matrimonium nullum iure Diuino, & naturali, an Eccleſiaſtico tantùm?

Vbi ſuprà. VARIÆ ſunt opiniones. Prima Ricar. quem ſequuti ſunt Paluda. & alij, qui tenent iure tantùm Eccleſiaſtico fieri inualidum. Altera opinio D. Bona. & Scot. aſſerentium, eſſe nullum *S. Th. & Sco. & Bonæ.* iure naturali, & diuino: & Eccleſiam de nouo nihil in hoc caſu inſtituiſſe, ſed ſolùm quòd iure naturali, & diuino inſtitutum erat, explicaſſe. Tertia opinio refertur à Sylu. verbo matrimonium 8. §. 11. tenens, tale matrimonium eſſe validum ſecundum ius diuinum: reſcindi tamen ab Eccleſia per actionem, quæ datur his, qui talem metum patiuntur. Hæc opinio eſt erronea: nam ſi eſſet validum ſecundum ius naturæ, & diuinum, non poſſet aliquo modo *Matth. 19.* ab Eccleſia reſcindi, vt conſtat Matth. 19. Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet.

CONCLVSIO I.

MATRIMONIVM, metu cadente in conſtantẽ virum contractum, non eſt irritum ex iure tantùm poſitiuo, eo quòd Eccleſia perſonas, ad ſic contrahendum, illegitimauit. Ratio eſt: quia matrimonium metu contractum ratificatur per ſolam libertatem ſuperuenientem ex pacifica cohabitatione contrahentium, etiamſi nouus cõſenſus non interueniat. At verò matrimonium inter perſonas illegitimas nunquam ratum efficitur per ſolam libertatem, & perſonarum legitimationem, quin nouus cõſenſus ſuperueniat. vt conſtat ex l. oratio. ff. de ſponſalibus. quare non fuit matrimonium

nium nullum, quia personæ fuerunt illegitimæ: alioqui enim esset nouus consensus necessarius.

CONCLVSIO II.

Est tamen nullum ex iure naturali, & diuino propter defectum libertatis in illo, qui metu ad contrahendum compellitur. Cõstat exemplo sacræ Scripturæ: nam seruo Abrahæ petenti Rebeccam responderunt parentes illius: Vocemus puellam, & quæramus voluntatem eius: quamobrem lege naturæ, quæ sola tunc vigebat, libertas in matrimoniali contractu exigitur. Vnde tale matrimoniũ propter defectum libertatis iure naturæ in foro conscientię erit nullum: quia per iniustitiam nullus in conscientia obligatur. *Gen. 24.*

Secunda diffi. Annullat ne matrimonium omnis metus cadens in virum constantem?

CONCLVSIO I.

MATRIMONIVM metu ab intrinseco illato contractum, est verum. Ratio est: quia talis metus non est causa matrimonij, sed occasio, & ita liberè matrimonium, contrahitur: non enim ab alio, sed à seipso ad contrahendum inducitur.

Hinc, si quis ab inimicis obsessus in virum alicuius fœminæ se offerat, vt obsidionem auferat, matrimonium valebit: fuit enim liber consensus, cùm non ab alio, sed à seipso sit ad contrahendum inductus. APPEN. 1.

Hinc, si quis metu naufragij promittat aliquam pauperculam in vxorem ducere, vel de facto, titulo charitatis cum illa cõtrahat, erit verum matrimonium: quia non ab alio, sed à seipso inducitur, & de similibus erit similiter iudicandum. APPEN. 2.

CONCLVSIO II.

MATRIMONIVM contractum metu ab extrinseco, nõ intentione inducendi ad matrimonium, erit validum, vt si quis ad patibulum ducendus dicat, se velle ducere meretricem in vxorem, vt mortem euadat: quemadmodum in aliquibus prouinciis statutum est. Ratio est: quia metus ille non est causa, sed occasio matrimonij, neque hac intentione ad patibulum ducitur: atque ita liberè contrahit, cùm non ab alio, sed à seipso inducatur.

CONCLVSIO III.

QVOTIESCVNQVE metus iustè, aut iniustè hac intentione infertur, vt aliquis ad cõtrahendum inducatur, matrimonium erit nullum. Ratio est: quia metus in hoc casu est causa matrimonij: & violentus: quia tollit liberum consensum, qui de essentia matrimonij est.

APPEN. 3. Si homini deprehenso in adulterio aliquis mortem comminetur, nisi cum alia contrahat, matrimonium erit nullum: quia talis metus est causa matrimonij, tollitque libertatem: secus nisi adulter sponte, vt mortem vitet, ad contrahendum se offerat. vt ex 2. concl. constat. Ita definitum est in l. nec timorem. & in l. isti quidem. ff. quod metus causa, &c.

APPEN. 4. Hinc, si iudex latroni suspendendo pœnæ remissionem promittat, hac conditione, vt aliquam in vxorem ducat, tale matrimonium erit nullum, & de similibus simile est iudicium.

Tertia diffi. An matrimonium metu graui contractum, & iuramento firmatum, sit perinde irritum, ac sine iuramento contrahatur?

RICAR. dist. 29. art. 2. q. 3. duas refert opiniones, vnam affirmantem, & alteram negantem, quam ipse sequitur.

CONCLVSIO.

MATRIMONIVM metu graui contractum, & iuramento firmatum, ipso iure nullum esse censetur: patet, quia cùm votum solenne emissum per metum grauem sit ipso iure nullum, vt in cap. primo. quod metus causa. definitur: matrimonium profectò erit etiam nullum: quando enim non fit proximo iniuria, nullum quoad Deum est inter votum, & iuramentum discrimen.

Quarta diffi. An quando metu graui ad contrahendum, & consummandum matrimonium, aliquis compellitur, sit verum matrimonium?

CONCLVSIO.

IN hoc casu cognoscens mulierem non affectu maritali mort. peccat, & verum matrimonium non conficitur: quòd autẽ peccet: pa-

cet: patet, quia fornicatur cum non sua, nullus enim metus à peccato excusat. Deinde, quòd non sit matrimonium, constat: quoniam matrimonium à principio metu contractum non ratificatur, nisi per subsequentem matrimonij vsum, & ille non vsu matrimoniali, sed fornicario accessit.

Hinc, si affectu maritali ad mulierem accederet, verum efficeretur matrimonium. Ratio est: quia liberè tunc præstat matrimonialem vsum: vir enim, qui est causa efficiés congressuum, vt experientia testatur, nõ potest ad illum compelli: quemadmodum mulier, quæ passiuè tantum se habet, quæ ligari, & cognosci potest. APPEN.

Quinta diffic. An matrimonium, quod antea erat nullum per subsequentem liberam cohabitationem, aut matrimonialem vsum effici validum possit?

CONCLVSIO.

MATRIMONIVM metu cõtractum, per liberam cohabitationem superuenientem, quæ est vsus matrimonialis, verum, & validum efficitur. Ratio est, à simili: quia contractus ciuilis, qui fuit nullus ob defectum libertatis, verus efficitur aduenientе libero vsu rei permutatæ, vt si liberè equo vtatur, qui metu compulsus illum emit: tum etiam, quia causa annullans matrimonium erat solus defectus libertatis, & cessante causa, cessat effectus.

Art. II. De compulsione per imperium.

ABSOLVETVR duabus difficultatibus positis.

Prima diffic. An pater possit filium ad contrahendum matrimonium compellere?

CONCLVSIO I.

QVANDO non est necessarium ad aliquem finem: vt filius contrahat matrimonium, non tenetur parenti coniugium præcipienti obedire: est enim libertas ad contrahendum lege naturali, quæ non potest paterno imperio tolli. Et est definita in c. 2. & cap. accessit. de desponsatione impuberum, & per legem non cogitur. de ritu nuptiarum. *Cõmunis est.*

APPEN. D. Bona. Hinc, puella desponsata per parentes ante pubertatem poste reclamandi facultatem habet: ita expresse definitur in cap. acce sit citato.

CONCLVSIO II.

SI matrimonium filij est patri, aut Reipublicæ, aut ad aliquem bonum finem necessarium, poterit pater, non metu mortis, vel alia quauis violentia, sed simplici solum iussione filium ad matrimonium compellere: & filius si non contraxerit, mortaliter peccabit: vt si matrimonium expediat patri ad vitandas inimicitias, vel ad extirpandas hæreses, vel ad totius regni pacem: patet ex lege charitatis, quæ singulos obligat, non vt quæ sua sunt, sed quæ aliorum quærant: præsertim si fuerit persona publica, aut princeps.

Secunda diffic. Potest ne Princeps, vel Iudex, aliquando subditum metu mortis, siue carceris ad contrahendum compellere?

CONCLVSIO.

QVANDO subditus tenetur aliquo iure contrahere, aut quia desponsauit sibi aliquam, aut quia virginem violauit, quam ducere, vel dotare tenetur, poterit Iudex siue Princeps illum ad matrimonium cõpellere: citra hos autem, & similes euentus compellere potest neminem: hic enim compulsus, siue metus est legitimus: quia fit à iudice habente authoritatem compellendi: neque tollit libertatem, eam enim priùs subditus, quando commisit delictum, amisit: quoniã voluntariè, ac liberè se ad pœnam obligauit.

QVÆSTIO QVARTA DE IMPEDIMENTO ERRORIS.

HÆC quæst. dist. 30. Magistri aperitur.

Art. I. An error in persona, vel in conditione verum matrimonium impediat?

CONCLVSIO I.

ERROR in persona matrimonij contractum impedit. Ratio est: quia causa efficiens matrimonium est consensus, & facultas

facultas contrahendi cum certa,& determinata persona:& qui errat in persona,non habet voluntatem contrahendi cum illa, vt si pro filia Ioannis,filia Petri apponatur:atque ita,deficiéte consensu,matrimonium est nullum.

CONCLVSIO II.

ERROR circa conditionem matrimonij contractū impedit: vt si mulier nubat seruo, quem liberum esse arbitrabatur: patet, quia seruus est impotens ad soluendum debitum,cùm possit à domino impediri: & matrimonium nihil aliud est, quam obligatio perpetua reddendi debitum, si petatur: quamobrem cùm seruus non possit reddere debitum,matrimonium erit nullum.

Art. II. An error in bonis,& in qualitate matrimonium impediat?

CONCLVSIO.

ERROR in bonis fortunæ,aut in qualitatibus coniugum matrimonium haud impedit:vt si quis ducat pauperem existimãs esse diuitem,quanuis aliter eam non duceret. Ratio est: quia iste error non est circa essentialia matrimonij, sed circa accidentalia: qui quidem non impedit contractum,quemadmodum error circa essentialia matrimonij,vt circa materiam,vel circa obligationem, idest,potentiam,obligandi se:de ratione enim contractus est consensus circa essentialia & non circa accidentalia,quemadmodum, & in reliquis contractibus.

Hinc,si quis contrahat cum corrupta,existimans virginem esse, APPEN.
erit verum matrimonium:nam accidit contractui integritas vxoris,vel corruptio.

Art.III.An inter Sanctißimam Virginem,& Beatißimum Ioseph fuerit verum matrimonium?

CONCLVSIO I.

SANCTISSIMA Virgo, antequam nuberet sancto Iosepho,votum continentiæ emiserat,& constat Luc. 1. Quomodo fiet istud,quoniam virum non cognosco? idest, non possum cognoscere,quoniam continentiam promisi. *Luca 1.*

CONCLVISO II.

Matth.1. MATRIMONIVM ratum Sacratiſsimæ Virginis verum, & perfectum fuit: nam apud B. Matth. Ioſeph coniunx vocatur.

CONCLVSIO III.

Ambr. EXPEDIENS fuit multas ob cauſas, vt Sanctiſsima Maria viro nuberet: eas omnes reperies apud D. Ambr. Luc. 1. & apud S. Tho. loco citato.

Diffi. Habuerint ne in lege veteri præceptum contrahendi matrimonium omnes potentes illud contrahere?

DVÆ ſunt opiniones. Prima S. Th d. 30. & in 3. p. q. modò citata affirmans. Secunda negans Sco. d. 30. q. 2. art. 1. quem, tacito, authore, ſequitur Soto eadem d. q. 2. ar. 1. ad vltimum, ſcilicet, non fuiſſe tunc vniuerſale præceptum contrahendi.

CONCLVSIO.

PATRIARCHÆ, vt pote Abraham, Iſaac, & Iacob fortaſsis præceptum contrahendi Matrimonij habuerunt, vt Dei populus, qui ab illis exordium ſumpſit, exiguus q; tũc, erat, multiplicaretur: quo quidem multiplicato nullus tali præcepto obligabatur: patet exemplis ſanctorum veteris legis: Eliſeus enim, Hieremias, Iſaias in perpetuo cęlibatu, authore D. Hieronymo, vixerunt, & D. Ioan. *D. Hiero.* Baptiſta ad illud præceptum fuiſſet obligatus, cum ante mortem Chriſti nullum præceptum legale fuiſſet reuocatum.

QVÆSTIO QVINTA DE BONIS MATRIMONIJ fidei ſcilicet, prolis, & ſacramenti.

HANC q. tractat Mag. 31. diſt. abſoluetur aliquot difficultatibus expoſitis.

Prima diffi. Indiget ne matrimonium aliqua excuſatione?

ALIIS nominibus hæc difficultas à Ricar. & Duran. & ab aliis proponitur.

CONCLVSIO I.

MATRIMONII onera multiplici bonorum genere excuſantur, ſiue

siue recompensantur: non enim est facienda iactura, nisi propter maioris lucri spem: vnde matrimonium, quod maximam secum affert corporis iacturam spe maioris lucri, scilicet, propagationis generis humani, & quia sacramentum est contrahitur.

CONCLVSIO II.

In statu naturæ integræ matrimonium his bonis non erat excusandum. Ratio est: quia tunc nulla fuissent matrimonij onera, quæ in pœnam peccati successerunt.

Hinc matrimonium sanctissimæ, & immaculatæ Virginis Maria fuit ex se appetibile: caruit enim ærumnis, quibus cętera matrimonia abundant: quia neque in conceptu impudicitiam, nec in partu dolorem habuit. APPEN.

Secunda diffi. Quænam sunt matrimonij bona?

Hæc difficultas variè à DD. explanatur.

CONCLVSIO.

TRIA sunt matrimonij essentialia bona sine quibus consistere haud potest: vt pote indissolubilitas, obligatioque prolem creandi, & mutuam seruandi fidem. Definita est in Can. omne. 27. q. 7. lege cap. finale. de conditionibus appositis.

DVBIVM I.

Quod istorum bonorum est dignius, & magis ad matrimonij essentiam pertinens?

NOTA primum, indissolubilitatem, siue vinculum indissolubile vocari bonum sacramenti: obligationem procreandi prolem & religiosè educandi, bonum prolis appellari: & mutuam obligationem seruandi fidem, fidei bonum nuncupari. scilicet, vt nullus coniugum alij admisceatur.

CONCLVSIO.

Indissolvbilitas cæteris bonis præstat, & magis de essentia matrimonij est: nam est forma matrimonij, quatenus significat vinculum indissolubile, & individuam vitæ consuetudinem: tunc enim non definitur per alia bona, nisi per sacramentum: dicitúrque excellẽtius ea ratione quia supremi beneficij, nempe, Incarnationis verbi Diuini est signum.

Tertia diffi. Secluso fine prolis, & fidei, actus coniugalis est ne licitus?

D. Bon. & S. Tho. tres citant opiniones: quarum prima tenet, delectationem esse mortale peccatum. Secunda esse veniale. Tertia nullum esse peccatum coniunctionem carnalem coniugum propter explendam libidinem. D. Bona. opinatur coniugalem actum semper esse veniale, quanuis intētio sit recta, & si tamē delectatio interueniat, non autem si coniunx fastidiat delectationem, ita vt illam non admittat, sed patiatur tantùm, cùm non possit illi resistere: nam erit tunc actus meritorius.

CONCLVSIO I.

ACCEDERE ad propriam vxorem, vel ad proprium virum delectationis tantùm causa, non est mortale peccatum: quia mortale est trangressio legis, & talis accessus nulla lege prohibetur.

CONCLVSIO II.

ACCEDERE ad coniugem solo animo explendi libidinem, ita vt delectationem quærat, veniale peccatum est: quia est actus inutilis, eius enim finis, vt pote libido, nullius vtilitatis est, estque omnino otiosus, & non potest in Deum referri, cùm non referatur in finem honestum, scilicet, in procreationem liberorum, vel ad vitandam fornicationem, vel ad debiti solutionem.

CONCLVSIO III.

QVANDO aliquis accedit, fine debito, quamuis sponte delectationem admittat, neque venialiter peccat: quia finis huius actus est honestus, & rectus; & operatio bonitatem, vel malitiam à fine sortitur: & quia illam vitare non potest: est enim naturalis, vt delectatio in cibo, & somno.

Quarta diffi. An accedens ad propriam sola causa vitandi fornicationem cùm non sua venialiter peccet?

D. Hiero. & D. August.

DVÆ sunt opiniones. Prima D. Bona. & B. Thom. hac d. & Mag. ca. 1. sequentis distinctionis, & sequuntur D. Augustinum, & Hieronymū, qui opinantur, omnem concubitum coniugalem esse peccatum, nisi vel causa procreandi prolem, vel reddendi debitum fiat. Sco. vero dist. 26. & Ric. art. 3. q. 1. huius distinc-

ti, &

cti, & Dur. q. vltima Caiet. in ſumma, verbo matrimonium cap. de vſu matrimonij. Et Sylu. verb. debitum coniugale 6. oppoſitum tenent, ſcilicet, tam reddere, quàm exigere debitum cauſa vitandi fornicationem in ſe, aut in alio nullum eſſe peccatum.

CONCLVSIO I.

NVLLVM eſt peccatum debitum coniugale exigere ſolùm propter vitãdam in ſeipſo cum non ſua fornicationem: matrimonium enim non ſolùm eſt in officium, verumetiam in remedium, & ſi eſt actus charitatis exigere debitum propter vitandam in alio fornicationem, multò magis erit propter vitandam in ſeipſo: ordine namq; charitatis potiùs nobis, quàm alijs ſubuenire tenemur.

CONCLVSIO II.

QVANDO debitum petitur, non ad vitandum adulterium, ſed ad delectationem tantùm, & animo explendi libidinem, venialiter peccatur D. Auguſt. & cæterorum eſt: vt conſtat ex ſuperiori difficultate. *D. Aug.*

DVBIVM II.

Quando abuſus actus matrimonialis erit mortale peccatum?

RESPONDEO duabus propoſitionibus.

PROPOSITIO I.

QVANDO eſt contra naturam, & quando ex ſeminis effuſione prolis generatio impeditur, mort. peccatur: patet ad Rom. 1. De fœminis Gentilium, quæ cum proprijs viris, inquit Paul. mutauerunt vſum in eum, qui eſt contra naturam: & quia finis principalis matrimonij, vt pote prolis generatio, impeditur. *Ad Rom. c. 1.*

PROPOSITIO II.

AMPLEXVS, & oſcula inter coniuges quando honeſtè, & ſine periculo pollutionis fiunt, non ſunt peccata, ſin minus, vtrobique peccatur.

QVÆSTIO SEXTA DE OBLIGATIONE SOLVENDI DEBITVM. *DD. diſt. 32.*

HAC quæſt. diſt. 32. Mag. explanatur. *D. Bon art. 1. quæſt. 1. Art. 1.*

Ric.ar.1. q.1. Dur.q.1.Sco. ibidem.

Art.I.An vir vxori,& vxor viro debitum reddere teneatur?

CONCLVSIO I.

1.Cor.7.

MORTALE peccatum ex genere,est coniugale debitum negare,B. Paul. est dicentis: Vir debitum vxori reddat, & vxor viro:qui enim negat alteri coniugum copulam, alienum obsequium inuito domino retinet.

CONCLVSIO II.

VIR vxori interpretatiuè, & per insinuationem debitum petenti reddere tenetur.Ratio est:quia vxores præ rubore non aliter petere consueuerunt.

CONCLVSIO III.

VNVS coniugum non reddendo alteri debitum à mortali excusabitur,vel quando remissè petitur, vel quando rogatus iuri suo cedit. Ratio à simili est de alijs debitis ciuilibus, quæ quando remissè petuntur, vel quando facilè à creditore dilatio solutionis impetratur,inuito domino, non retinentur:quia cùm facilè cedat iuri suo,non dicetur esse inuitus.

D. Bon. vbi sup.ar. 2.q.1. Ric.ar.1. q.1.

Prima diffic. Tenebitur ne coniunx sanus leproso reddere debitum?

TRES sunt opiniones. Prima cuiusdam Cardinalis,quam citat Sylu. tenẽtis,partem affirmantem,atque etiam ad reddendum debitum coniugi leproso, & ad cohabitandum intra eandem domum,& thorum.Secunda est D.Bona.S.Tho.Ric.& Sco.scilicet,teneri ad reddendum debitum, non tamen ad cohabitandum cum ea.Tertia est Dur.& Palud. & Caiet. asserentium, excusari à redditione debiti coniugem sanum, quando ex concubitu infectionis lepræ periculum timetur.

CONCLVSIO.

CONIVNX sanus non tenetur coniugi leproso debitum reddere,siue præcesserit,siue subsequuta fuerit lepra post contractum matrimonium:nam si coniunx sanus non tenetur reddere debitum coniugi infirmo illud petenti,quãdo infirmitatis augmentum timetur,neque tenebitur quando propriam infirmitatem timet, vt ex ordine charitatis constat, &c.

Secunda

Secunda diffic. Vxor tempore menſtrui excuſabitur ne à debiti coniugalis ſolutione?

DVÆ ſunt opiniones. Prima D. Bon. & S. Th. ſcilicet, petentes debitum tunc temporis peccare mortaliter, reddentes verò minimè. Secunda eſt Sco. eadẽ diſtinctione affirmantis, vtrumque coniugum peccare petendo, & reddendo debitum menſtrui tempore, niſi timeatur fornicatio in petente. Idem tenet glo. ſuper Can. ad eius diſt. 5. & Ric. hac diſt. art. 4. q. 1. Caiet. & Palud. venialiter peccare aſſerunt. Sylu. ſequitur Scot. in muliere, ſi tunc exigat. verb. debitum coniugale. §. 6.

CONCLVSIO.

TEMPORE menſtrui tam petere, quàm reddere debitum, eſt mort. quia fit proli grauiſsima iniuria. Ratio eſt: quia, vt debitor non tenetur creditori debitũ reddere, neq; creditor petere, quãdo timetur abuſus in malum corporale propriũ, vel proximi: ita hîc neque debitum coniugale erit petendum, vel reddendum, quando proli generandæ corporale nocumentum timetur. Deinde quia in lege veteri vterque pœna capitis puniebatur: quæ quidem pœna, niſi pro tranſgreſsione ex genere mortali, non imponebatur. *Caiet. in ſumma.* *Leuit. 18.*

Reſpondent aduerſarij, illam legem, ea parte, qua cæremonialis erat, pœna capitis tranſgreſſores puniſſe, & iam ceſſaſſe. Imò erat iudicialis, & licet quantùm ad pœnam capitis ceſſauerit, nihilominus tamen accedere ad menſtruatam, erat mort. ex genere, vt acerbiſsima pœna tunc impoſita indicabat.

Tandem confirmatur authoritate D. Hieronymi cap. 44. ſuper Iſaiam, vbi locum illum, Omnes iuſtitiæ noſtræ, ſicut pannus menſtruatæ, declarans, ait, tunc, id eſt, tempore menſtrui debent viri à mulieribus abſtinere: quoniam concipiuntur filij membris damnati, cæci, claudi, leproſi: vt quia parentes non erubuerunt in conclaui commiſceri, eorum peccata pateant omnibus, & apertiùs in paruulis redarguantur: hæc eſſent coniugatis proponenda, vt tunc à coniugio abſtinerent. Sed in cõtrarium cum Scot. arg. 1. coniunx tenetur leproſo etiam cum detrimento prolis generãdæ debitum reddere, ergo ſimiliter in præſentia. Sequela negatur, quia ex ſententia Scot. nullum fit proli leproſæ detrimentum, quando aliter generari non poſſet: minus enim malum eſt prolem eſſe lepra infectam, *D. Hiero. Iſai. cap. 44.*

fectam, quam si simpliciter in rerum natura non esset: etsi leprosis esset perpetuò illicitum commiscerí, proles nũquam generaretur, & ita erit licitum. Tempore autem mẽstrui nequaquam: quia posset postea, quam citissimè sana generari: atque tũc, si leprosa generaretur, maxima iniuria afficeretur: & idem quod de lepra, est dicendum de fluxu sanguinis perpetuo.

Tertia diffi. An vir ratione peregrinationis à solutione debiti excusari possit?

CONCLVSIO.

SI leuis est causa, minimè excusatur: agit enim contra fidem matrimonij, qua ad soluendum debitum obligatur.

APPEN. Hinc, omnes coniugati sine legitima causa diutiùs ab vxoribus absentes, sunt in statu damnationis: quia, inuito domino, alienum retinent.

Sco. q. 1. d. 38. Ric. ar. 2. q. 1. d. 32. D. Bon. d. 32. art. 1. q. 1. ar. 2. q. 1.

Quarta diffi. An possit vnus coniugum à solutione debiti liberari, altero inuito, continentiam vouendo?

RICAR. hac dist. opinatur, alterum coniugum posse emittere votum de nunquam petendo debitum. D. Tho. & Dur. eadem distinctione oppositum tenent.

CONCLVSIO I.

NEVTER coniugum potest votum emittere non reddendi debitum, si petatur: esset enim votum illud actus iniustitiæ, quia voueret alienum, cùm non sit sui corporis dominus, & peccaret vouendo, atque etiam adimplendo votum.

CONCLVSIO II.

VOTVM non petendi debitum, si fiat à viro minime valet: nam esset contra bonum prolis, nunquam enim generaretur: vxores namque præ nimio rubore tunc rarissimè debitum petere auderẽt.

CONCLVSIO III.

VOTVM de non petendo debitum in fœminis valet: quia non esset contra bonum prolis, viri siquidem petere, & accipere debitum vxoribus renitentibus solent.

CON

CONCLVSIO IIII.

QVANDOCVNQVE alteri coniugum periculum fornicandi cum aliena, vel pollutionis cum ſeipſo imminet, qui votum non petendi emiſit, exigere tenetur: dummodò petendo debitum, alterum à peccato liberandum ſperet. Ratio eſt: quia hoc ad fidei bonum pertinet: facit ad hoc cap. quidam. de conuerſione coniugatorum. *Angeli, & verbo matrimonio. 3. §. 6.*

CONCLVSIO V.

SI poſt matrimonium ratum, alteri coniugum fit cordi religionem ingredi, non tenetur petenti debitum reddere. Ratio eſt: quia in iure, duorum menſium ſpatia dantur.

Quinta diffic. Quo tempore non licet debitum petere?

CONCLVSIO.

NON licet in diebus magnorum feſtorum debitum petere. Definita eſt in Can. quotieſcunque 33. q. 4 vbi ita habetur. Quotieſcunque natalis Domini, aut reliquæ feſtiuitates aduenerint, eſt ab vxoribus proprijs abſtinendum.

DVBIVM I.

Eſt ne hoc Eccleſiæ præceptum, an conſilium?

DVÆ ſunt opiniones S. Tho. hac diſt. opinatur, eſſe veniale quocunque die feſto, aut ieiunij debitum petere. Caiet. in ſumma, verbo matrimonium cap. 2. putat nullum eſſe peccatum, vti matrimonio hiſce diebus citra Eccleſiæ contemptum. Scot. hac diſt. dicit, nullum eſſe mortale, quanuis de veniali nihil dicat.

CONCLVSIO.

HÆC opinio videtur rationi eſſe maximè conſona. Ratio eſt: quia coniunx ſine iniuria Eccleſiæ petit, quod ſibi debetur.

DVBIVM II.

Quando coniugatus eſt communicaturus, licebit ne petere debitum?

CAIET. in ſumma, verbo communio cap. 1. putat eſſe veniale, die, quo præceſſit nocturna pollutio, aut debiti ſolutio, communicare, niſi eſſet ſcandalum tunc communionem, vel celebrationem differre. Sco. verò dicit non eſſe mortale.

CON

CONCLVSIO.

NON est peccatum etiã veniale diebus festis, vel ieiuniorum, vel cõmunionis debitum, omnibus tamen circunstantijs concurrentibus, exigere: patet, primò quia actus coniugalis si debitis circunstantijs fiat, est nõ modò licitus, sed etiam meritorius. Deinde non est contra aliquod præceptum, erit tamen consulendum; vt præfatis diebus abstineant à carnis delectatione.

DVBIVM III.

Licebit ne quando Ecclesia nondum impartita est coniugibus benedictionem.

CONCLVSIO.

Caiet. verbo matrimoniũ. cap. 2.

PETITIO, vel commixtio sexus erit tunc venialis. Ratio est: quia minus reuerenter sine benedictione Ecclesiæ coniunguntur.

Diffic. Licet ne in loco sacro debitum petere?

Ric. art. 3. q. 1. reliqui vbi suprà. In summa verbo matrimonium cap. 2. & alibi.

RICAR. & Sco. tenent esse mortale, quando coniuges possunt exire ab Ecclesia ad dormiendum, quod si multo tempore in Ecclesia intercluſi teneantur tempore belli, tunc opinatur Maio. licere sine peccato vti actu coniugali. Sylu. verò existimat licere, si tamen in viro corruptela timeatur. Tandem Caiet. affirmat, coniuges tunc propter loci penuriam obligari ad cõtinentiam, quemadmodum propter longam alterius absentiam obligantur.

CONCLVSIO I.

MORTALE peccatum est ad vxorem in loco sacro, publicè, ita vt ab aliquibus possit intelligi, accedere. Ratio est: quia violatur templum, & fit ciuibus iniuria, quo minus in propria Ecclesia diuina celebrari, & illis interesse possint.

CONCLVSIO II.

SI ita occultè hoc fiat, vt à nullo intelligi possit, non erit mortale. Ratio est: quia huiusmodi actu Ecclesia minimè violatur: vt Summistæ in materia de violatione Ecclesiæ docent.

APPEN. Hinc, in Ecclesia habitaculis, vt in turri, aut cęmeterijs, non erit mortale: quia DD. per locum sacrum, solam Ecclesiam consecratam, aut benedictam intelligunt.

QVÆS

QVÆSTIO SEPTIMA DE BIGAMIA.

HAEC quæst. 33. dist. Mag. exponitur, in qua quæritur, An liceat viris pluribus vxoribus ligari, ita vt illis debitum coniugale reddere teneantur. *DD. hac ea. dist.*

Art. I. Quo iure bigamia vtroque viuente est prohibita?

DVÆ sunt opiniones. Prima Dur. hac dist. q. 1. asserentis, non fuisse ante aduentum Christi lege aliqua prohibitum plures habere vxores, dummodò secunda ex consensu primæ, & sequentes ex cõsensu præcedentium haberentur. Altera opinio est communis Bon. Tho. Ric. Scot. hac dist. *Alex. Alen. in 4. p. m. 2. art. 4.*

CONCLVSIO I.

MATRIMONIVM, quatenus est in officium, non est aliqua ratione contra legem naturalem aliquas habere vxores. Ratio est: quia pluritate vxorum natura hominis consequitur suum finem, scilicet, speciei humanæ multiplicationem, & conseruationem.

CONCLVSIO II.

SI matrimonium, vt est in remedium, consideretur: plures simul habere vxores erit contra legem naturalem: nisi prima suo iuri cedat: nam fieret primæ vxori iniuria, cùm vir quoties voluerit ab illa debitum petere, & quoties ipsa voluerit, debitũ reddere non posset: sunt enim secundum iustitiam commutatiuam in solutione debiti æquales. Secunda pars est quoque manifesta: quoniam volenti, & consentienti nulla fit iniuria.

CONCLVSIO III.

SI matrimonium, vt est mutuum vtriusq; coniugis obsequium, consideretur, plures simul habere vxores, est contra legem naturalem: quæ in omnibus actionibus pacem, & tranquillitatem quærendam præcipit. Ratio est: quia in certissimo periculo inimicitiarum, plures habens vxores constitueretur: insatiabili enim odio præ nimio zelo, & inuidia, se inuicem vxores prosequerentur. vt constat exemplo sacræ Scripturæ inter Sarram, alioquin sanctam, & Agar, & inter Liam, & Rachelem: deinde, quia illud est de lege naturæ, quod naturæ author in principio instituit, non enim dixit Deus, erunt tres, sed duo in carne vna. *Ge. 16. & 30.* *Gen. 2.*

CONCLVSIO IIII.

PLVRES habere vxores est etiam cõtra vnionem inter Christum, & Ecclesiam, quam matrimonium significat, & constat ex his quæ de bigamia diximus.

Prima diffic. Quo iure poterant veteris legis patres plures habere vxores?

Ric.ar. 1.q.1. Alex. Alen. 3.p.q.48.

DVÆ sunt opiniones. Prima Abulẽsis, Matth.19.à q.30.vsque ad 34. & Dur. q. 1. huius dist. qui opinantur, ante aduentum Christi, secluſa dispensatione, fuisse lege naturali antiquis patribus licitam polygamiam. Oppoſita opinio est communis Bona. Thom. Ric. Sco. & aliorum affirmantium, fuisse licitam solùm ex diuina dispensatione.

Dist.33.

CONCLVSIO I.

TEMPORE legis naturæ, & Mosaycæ, aliqui ex patribus licitè plures habuerunt vxores: patet exemplo Abrahæ, Iacob, & aliorum, qui fuerunt iusti, & ad Hebr.11. inter sanctos veteris testamenti, à D.Paul. recensentur.

Ad Hebr. cap.11.

CONCLVSIO II.

HOC autem fuit licitum illis, ex peculiari diuina dispensatione intrinsecùs per reuelationem facta. Definita est expresse in cap. gaudemus. de diuortijs, & cùm lex, prohibens vxorum pluralitatem esset mentalis, & non scripta, eius dispensatio fuit quoque per reuelationem facta.

Secunda diffic. Omnes, qui tempore legis scriptæ plures duxerunt vxores, habuerunt ne reuelationem?

SCOT. opinatur licuisse plures habere vxores illis tantum, quibus facta fuit reuelatio. Contraria opinio est Paludani.

CONCLVSIO.

ANTE aduentum Christi, IESV, poterant Israëlitæ, qui non habuerunt reuelationem, plures habere vxores. Ratio est: quia quod exemplo (præsertim sanctorum) fit, iure fieri putamus: Patriarchæ autem, & Dauid plures vxores habuerunt.

Tertia

Tertia diffi. Poterant ne etiam Gentiles licitè plures habere vxores?

CONCLVSIO.

NEQVAQVAM fuit illis integrum. Ratio est: quia deerat causa dispensandi cum illis, scilicet, populi fidelis augmentũ. APPEN.

Hinc, à peccato exemplo Iudæorum minimè excusabantur: nam qui alterius exemplo à peccatis excusantur, illum tãquam iustum, & fidelem venerantur: Gentile verò populum Israeliticum non ita colebant. *Contra Sotũ & Paludanũ est.*

Quarta diffi. Cessauit ne talis dispensatio?

CONCLVSIO.

AB aduentu Christi IESV dispensatio habendi plures vxores cessauit. Definita est in c. gaudemus. vbi Innocentius ex loco Matth. 19. Qui dimiserit vxorem, nisi propter fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur. Ita colligit: Dimissa vxore, non licet aliam ducere, multò minus igitur licebit, eadem vxore retenta. *Matth. 19.*

Quinta diffi. Poterit ne Ecclesia in hoc dispensare?

DVRAN. refert vnam opinionem, quæ partem affirmantẽ tenet.

CONCLVSIO.

ECCLESIA authoritatem dispensandi in polygamia minimè habet: nam est contra ius diuinum immediatum, vt Matth. 19. constat: atque ita cùm sit inferior in hoc Papa, dispensare non poterit, &c. *Matth. 19.*

Sexta diffi. An in aliquo saltem euentu sit licitum vxori habere plures viros?

CONCLVSIO.

NVNQVAM, etiam per dispensationem diuinam, vni vxori licuit plures habere viros: est enim contra principalẽ matrimonij finẽ, nempe, prolis bonum: multitudo si quidẽ virorũ prolis bonum impedit: vt in meretricibus patet: quid? quòd cum vir

sit caput mulieris, teste B. Paulo, esset monstrum, si vnum corpus
1. Cor. 11. multa haberet capita.

Art. II. An inseparabilitas matrimonij, vsque adeò sit inuiolabilis de lege naturæ, vt per leges ciuiles ante aduentum Christi non potuerit in aliquo casu reuocari?

D. Bon. ar. 3. q. 1. d. 2. Ric. arti. 3. q. 1. S. Th. 1. 2. q. 100. ar. 8. Duran. q. 3.

DVÆ sunt opiniones. Prima Durand. & Abulensis super Matt. 19. q. 45. asserentium, licitum fuisse repudium inter gentes, dummodò educationi liberorum consuleretur. Contraria opinio fuit S. Tho. & Ric. hac dist.

CONCLVSIO I.

MATRIMONII inseparabilitas ita est de iure naturæ, vt lex humana in hoc dispensare haud possit: quia educatio filiorum est de iure naturę, & si coniuges diuiderentur, post discessum, non curarent prolem. & constat Matth. 19. dicente Christo: Moyses ad
Matth. 19. duritiam cordis vestri permisit libellum repudij, ab initio nō fuit sic, ideſt, in statu legis naturæ ante legem scriptam: vnde solus naturæ author in hoc dispensare potest.

CONCLVSIO II.

DEVS potest dispensare in perpetuitatem matrimonij, ita vt quoad vinculum dissoluantur. Constat exemplo sacræ Scripturæ
Gen. 21. Gen. 21. vbi Deus dispēsauit cū Abraham, vt repudiaret Agar cum filio suo: non enim est indissolubilitas de lege naturæ primo modo, vt sunt præcepta de fine, vt de charitate, &c. sed secundo modo, ideſt, de mediis charitatis, vt de educatione liberorum, quæ melius perpetuitate matrimonij perficitur: facta autem tali dispensatione, quomodo filij essent educandi, Deus institueret.

Difficul. An aduentum Christi fuerit licitum Iudæis libellum repudij vxoribus dare, & ad secundas nuptias per solutionem priorum nuptiarum, transire?

D. Bon. ar. 3. q. 12. Ric. art. 3.

COMMVNIS opinio Bona. Tho. Ricar. & Dur. hac dist. defendit, Iudæos ita vxores repudiantes mortaliter peccasse, & matrimonium, quoad vinculum non fuisse solutum: non tamen in foro exteriori lege puniebantur: vt maiora mala cauerent, scilicet,

ſcilicet, vxoricidium, vel quid ſimile. Secunda opinio Abulen. ſuper Matth.19, quæſt.46. & 51. qui tuetur, licitum fuiſſe libellum repudij, & eo matrimonij vinculum diſſolui. Tertia eſt Scot. quæſt.3. qui vtranque partem amplectitur. *Sco q.3. Dur. eadem quæſt.*

CONCLVSIO I.

ANTE aduentum Chriſti IESV, Iudæi, legitimam ob cauſam proprias vxores repudiantes, & alias ducentes, minimè peccabāt: quia ante Chriſti IESV aduētum, nulla erat lex ſcripta de perpetuitate matrimonij, & erat de libello repudij: & vbi non eſt legis tranſgreſsio non eſt peccatum: quemadmodū, non peccabant ante aduentum Chriſti IESV, habendo plures vxores: quanuis non haberent de hoc legem permiſsiuam, ſed tantùm exempla ſanctorum: deinde erat priuilegium illis conceſſum.

Hinc, legitima tantùm cauſa interueniente, per libellum repudij matrimonij vinculum diſſoluebatur: vt patet expreſsè Deut. 24. vbi legitur: Si acceperit homo vxorem, & habuerit eam, & nō inuenerit gratiam ante oculos eius propter aliquam fœditatem, ſcribat libellum repudij, & dabit in manu illius & dimittet eam de domo ſua, &c. APPEN.1 *Deut.24.*

CONCLVSIO II.

ERAT autem legitima dandi libellum repudij cauſa, quando vxor delictum contra bonum fidei commiſerat, vel quando impedimentum aliquod contra bonum prolis, vt lepra, & ſterilitas ſuperueniebat: quia per adulterium proles incerta fiebat, & per lepram infecta generabatur. Hæ igitur erant cauſæ, & multæ aliæ, quæ bonum prolis impediebant.

Hinc colligitur, non ſolùm fuiſſe licitum repudium propter vitandum vxoricidium: verumetiam ob bonum prolis: quando mulier erat odioſa propter aliquam fœditatem, vt malum prolis euitaretur, quod ſequutum fuiſſet, ſi vir mulierem ſuam adulterā, vel exoſam interfeciſſet: cæterùm in forma libelli non exprimebantur repudij cauſæ, ne mulieres infamarentur. APPEN.2.

QVÆSTIO OCTAVA DE IMPEDIMENTIS MATRIMONII.

DD. dist. 34. HAEC quæst. dist. 34. Magistri enodatur.

Art. I. Potestne matrimonium impediri?

CONCLVSIO.

MATRIMONIVM potest impediri, quominus sit verus contractus. Ratio est: quia quanuis Ecclesia non possit impedire sacramenta: propterea quòd posita materia, & forma, & intentione ministri sufficientis, non virtute ab Ecclesia data, sed à Christo gratiã operantur: nihilominus tamen cùm possit quemlibet contractum legitima, & rationabili causa interueniente, impedire, poterit etiam contractum matrimonialem: nam matrimonialis contractus, contractus est.

DVBIVM I.

Quænam sint matrimonij impedimenta?

RESPONDEO, varia: Quædam, quæ dirimunt matrimonium contractum, nullúmque esse efficiunt: quædam verò, quæ impediunt contrahendum, contractum tamen minimè dirimunt: & de singulis sunt singulæ difficultates proponendæ.

Prima diffic. Dirimit ne frigiditas matrimonium contractam?

CONCLVSIO I.

QVANDO frigiditas, seu impotentia alterius coniugis perpetua est, matrimonium est nullũ, & qui impotentiam sciens contrahit, peccat. Definita est in cap. Consultationi. de frigidis, & maleficiatis: non enim qui ita frigidus est, poterit reddere debitum, si petatur, quod est contra matrimonij definitionem.

APPEN. I. Hinc, matrimonium cum eunuchis cõtractum, est nullum: non enim possunt seminare, cum perpetua laborent impotentia. Panormit. est in cap. quod sedem eodem tit. contra Sylvest. verbo matrimonium 8. §. 16.

Hinc

Hinc matrimonium cum ſene naturaliter impotente ad ſeminandum eſt quoque nullum. APPEN.2.

Hinc, quando vir præ inſtrumenti improportione non poteſt naturaliter cum muliere congregi, matrimonium eſt etiam nullũ: quia ſolutio debiti intelligitur intra vas, quam non poteſt talis præſtare: idem eſt iudicium de muliere adeo arcta, vt ei de ſententia medicorum ſubueniri non poſsit: eſt enim ſolutio debiti illi impoſsibilis. APPEN.3.

Hinc, ſi eunuchus ſeminauerit, matrimonium erit validũ, etiãſi ſemen ad generationem ſit inſufficiens: quia per ſemen coniuges vna caro efficiuntur, & ſunt ad reddendum debitum potentes, quod ſolùm eſt de eſſentia matrimonij: nam: quòd ſit ſterilis, nihil refert. APPEN. 4. *Sco. liberatur.*

CONCLVSIO II.

QVANDO impedimẽtum perpetuum ſequitur poſt matrimonium ratum, & ante eius conſummationẽ, non illud diſſoluit: matrimonium ratum ex diuina inſtitutione, nõ niſi per ingreſſum religionis, ſoluitur. Communis eſt opinio contra quandam gloſſam Iuris Canonici, quam refert, & confutat Sco. hac diſt. vnde falsò gloſſæ opinio fuit Scot. impoſita à Soto.

CONCLVSIO III.

QVANDO impotentia eſt temporalis, propterea quòd poteſt illi per artem medicorum ſine mortis periculo ſubueniri, matrimonium eſt validum. Definita eſt expreſsè ab Alexan. III. in cap. ex literis, & ab Innocentio III. in cap. fraternitatis. de frigidis, & maleficiatis.

Hinc, ſi viro ante congreſſum, vel præ nimio calore, vel præ imbecillitate, & frigiditate non potenti debitum reddere poſsit, per artem remedium adhiberi, matrimonium erit verum. APPEN.5.

Hinc fœmina arcta tenebitur inciſionem pati, vt apta ad congreſſum reddatur: quicunque enim ad aliquod obſequium obligatur, ſimul etiam ad omnem actionem, ſiue paſsionẽ obligatur, quæ naturaliter, ſine mortis tamen periculo, ad tale obſequium præſtandum deſideratur: etiamſi ex inciſione infirmitas aliqua timeatur: oppoſitum tenet Soto, quãdo timetur infirmitas: cuius opinio eſt contra ca. ex literis. citatum: vbi Alexan. Papa ſolùm mortis periculum exceptum voluit. APPEN.6

DVBIVM II.

Qua ratione impotentia temporalis, vel perpetua dignoscetur esse?

CONCLVSIO.

SI potest aliter, quàm per cohabitationem vtriusque cõiugis cognosci, statim sunt iudicio Ecclesiæ separandi: si verò non nisi simul cohabitando, expectandum est triennium, in quo debent actui coniugali fideliter operam dare: quo finito, si matrimonium non fuerit consummatum, vtroque, vel altero tantùm petente, separandi sunt. Definita est verbo ad verbum à Celestino III. in cap. laudabile eodem titulo.

DVBIVM III.

Quomodo mulier poterit viri impotentiam probare, postquam cum illo per triennium dormierit?

CONCLVSIO I.

SI est integra, & iudicio matronarum non est arcta, sed ad copulam idonea, constabit tunc virum esse frigidum. Ratio est: quia non potuit tunc matrimonium consummare.

CONCLVSIO II.

SI mulier fuerit corrupta, & vir eunuchus, constat non esse matrimonium consummatum: quia non sunt effecti vna caro, cùm vir non potuerit seminare, quanuis illam corruperit.

DVBIVM IIII.

Quid si vir non est eunuchus, sed integer?

CONCLVSIO.

SI ambo: diuortium petunt, ne fraudulenter petere videantur, introducendi sunt septẽ testes, aut propinqui, aut vicini, qui iurent de credulitate illos per triennium, bona fide, coniugio operam dediſſe, separandique sunt.

DVBIVM V.

Quid, si alter tantùm diuortium petat?

CONCLVSIO.

SI vxor petat, & per integritatem sui corporis, vel aliunde impotentiam viri non probauerit, viro credẽdum est: si autem vir

petat

petat causas impotentiæ mulieris, scilicet, esse arctam, & cognosci non posse, adhibitis matronis ostendere debet: iuxta quarum sententiam separandi sunt, viroque, vt aliam ducat, facultas cõcedenda est. Hæc conclusio colligitur ex cap. 1. & cap. laudabile. & cap. fraternitatis. de frigidis, & maleficiatis.

DVBIVM VI.

Quid, si facta per Ecclesiam separatione, qui definitus est impotens, fiat per aliquam causam naturalem potens, vt si mulier arcta aliquo modo referetur, aut qui erat frigidus habeat cum alia liberos, erit ne tunc matrimonium reualidandum? *Ric. ar. 3. q. 1. & 2. Sco. q. 1.*

CONCLVSIO.

REPARANDVM est semper primum matrimonium, ita vt vxor reserata priori viro, & vir fridus, veritate comperta, vxori restituatur. Definita est expresse cap. fraternitatis. nam quotiescunque naturaliter fuerit remota impotentia, coniuges ad mutuo cohabitandum sunt compellendi: nam secundum matrimonium tunc fuit nullum.

Intelligenda est conclusio dummodò à priori viro possit cognosci: nam si semper est frigidus vir, aut instrumentum vxori improportionatum habeat, cui non potest naturaliter remedium adhiberi, non erit illi restituenda: nam matrimonium fuit nullum. *Limitatio.*

DVBIVM VII.

Quid si impotentia perpetua per miraculum notorium dimoueatur?

CONCLVSIO.

PRIMVM matrimonium non erit tunc reparandum: nam cùm impotentia esset perpetua, impotens non potuit se ad impossibile obligare: atque ita prior contractus matrimonialis fuit nullus.

DVBIVM VIII.

Si neuter coniugum ſeparationem petat, quanuis alter ſit impotens, poterunt ne ſimul cohabitare?

CONCLVSIO.

NEVTRO reclamante ſimul cohabitare poterunt. Definita eſt in c. laudabile. vbi legitur: Si ambo conſentiant ſimul eſſe, vir eam, etſi non vt vxorem, habeat vt ſororem.

DVBIVM IX.

Poterunt ne ſe inuicem amplexari, & oſculari?

CONCLVSIO I.

SI impotentia coniugalis iudicio medicorum, & matronarũ eſt perpetua, cui per cauſas naturales ſubueniri non poteſt, mortaliter peccant, amplexus, & mutua oſcula ſibi reddentes: quia tales tactus ſunt illiciti, niſi fiant inter matrimonio coniunctos, & tali exiſtente impotentia, non poſſunt vſu veri matrimonij coniungi.

CONCLVSIO II.

SI impotentia non fuerit perpetua, eiq́ue poſsit per cauſas naturales remedium adhiberi, coniuges tunc ſimul habitare poſſunt, tanquam vir, & vxor, & nõ vt frater, & ſoror, quanuis impedimẽtum coeundi non remoueatur. Ratio eſt: quia impotentia, quæ per cauſas naturales remoueri poteſt, non irritat matrimonium, vt ex ſuperioribus conſtat.

APPEN. 1. Hinc mulier, quę nupſit eunucho, & libidinosè ſe mutuò oſculantur, & amplexantur, ſunt in ſtatu dannationis, niſi quoad thorũ ſeparentur: non enim inter illos eſt verum matrimonium: quia eunucho viuente, ſi alteri nupſerit, erit verum matrimonium.

APPEN. 2. Hinc, vir habens mulierem arctam, quæ per inciſionem ſine periculo reſerari poteſt, nõ vult tamen iuri ſuo cedere, poteirt illam ſine mortali libidinosè tangere: nam ſunt veri coniuges, cùm impedimentum ſit temporale.

Secunda diffi. Si vir vxorem virginem habeat, quam non potest reserare, potest tamen ad corruptam accedere, tenetur ne virgo, per artem, vt sit viro, cui semel nupsit, apta, aperiri? S. Tho. ka dist. 34.

CONCLVSIO.

SI vir cum corruptis suam expertus est potentiam, quia ex illis liberos habuit, vxor virgo reserari debet: vt ei apta reddatur: si enim mulier arcta tenetur sine mortis periculo pati incisionem, quantò magis virgo, cùm maius impedimentũ sit arctitudo, quàm virginitas.

Hinc, si potentia viri non fuerit cum corruptis manifesta, virgo non tenebitur reserari. Ratio est quia vir fortasis est frigidæ naturæ: quod quidem, si semel fuerit reserata, per artem medicinæ probari non poterit. APPEN.

Art. II. An maleficium, vt impediat, & dirimat matrimonium?

CONCLVSIO I.

MALEFICIVM perpetuum impedit, & dirimit matrimonium. Definita est cap. finali de frigidis, & maleficiatis, quæ impotentia per artem diaboli efficitur.

CONCLVSIO II.

MALEFICIVM temporale non impedit matrimonium contrahendum: patet ex definitione matrimonij, quia sic impeditus, sublato impedimento, potest debitum reddere.

DVBIVM I.

Quomodo probari poterit, sit ne perpetuum, an non?

CONCLVSIO.

SI coniuges per continuum triennium habitauerint, bonáque fide, coniugali copulæ operam dederint, & se cognoscere non potuerint, hocque non solùm per proprium iuramentum, verumetiam per septem propinquorum iurantium de fidelitate, probauerint, maleficium esse perpetuum dignoscetur: sententiaque nullitatis proferẽda: & danda vtrique nubendi cum alio facultas erit.

Definita

Definita est in cap. finali. de frigidis, & maleficiatis, & in Can. si per sortiarias 33. quæst. 1. nam cùm maleficiatus non sit respectu omnium, sed vnius tantùm impeditus, non erit profectò, ne cum alijs contrahat, prohibendus.

DVBIVM II.

Quomodo maleficium erit auferendum?

CONCLVSIO.

VNO quatuor modorum poterit remoueri: vel remedijs spiritualibus, vt ieiunijs, orationibus, peccatorum contritione, vt Deus opera diaboli dissoluat: quod quidem remedium in Can. si per sortiarias, collocatur: vel 2. per medicamenta contraria, quibus plerunq; maleficium soluitur: vel 3. per destructionem signi, quo durante, paciscitur diabolus cum Magis, coniugem futurum esse maleficiatum, vt Magi decipiantur, credentes in illo signo, quod vocatur maleficium virtutem aliquam esse, cùm nulla sit: vel 4. potest per aliud maleficium destrui: vt si Magus per inuocationē dæmonis signum destruat, ex his quatuor modis duo priores, vt constat, meritorij sunt, non modò liciti: & tertius item, quando Magus rogatus sine inuocatione dæmonum signum destrueret, quemadmodum Sco. rectè docet: essetque meritoriū, illum ad hoc inducere: nunquam tamen erit licitum opera diaboli vti ad maleficium auferendum, vt constat ex Cano. qui sine Saluatore 26. q. 2. oppositum tamē tenet summa Angelica verbo superstitio §. 13. dicit enim, non esse mortale, vti opera Magi, ad dissoluendum maleficium, qui paratus est inuocare diabolum ad alias actiones præstandas.

Dist. præsenti & Caie. q. 2. quodlibet. 1. Eiusdem opinionis est Aureolus distin. 34. q. 2.

Diffic. An, destructo maleficio, matrimonium authoritate Ecclesiæ solutum, sit reparandum?

DVÆ sunt opiniones. Prima dicit, non esse reparādum. Constat ex textu, in capite si per sortiarias 33. q. 1. quæ est etiam Sco. Contraria opinio est Ric. & censetur communis.

S. Bon. ar. 2. q. 2. d. 34. Art. 3. q. 1. & 2. Scot. q. 1.

CONCLVSIO I.

MALEFICII destructio per solam habilitatē maleficiati non potest.

potest Ecclesiæ constare: patet, quia maleficiatus respectu vnius non censetur talis respectu omnium: & ita poterit esse habilis ad secundam, & non ad primam: & ita est vera Sco. opinio, & Abulensis super Matth. cap. 19. q. 90.

CONCLVSIO II.

QVANDOCVNQVE Ecclesiæ constiterit, maleficium esse sublatum, primum matrimonium erit reparandum: patet, quia maleficium temporale veritatem primi matrimonij non abstulit, vt ex superioribus constat.

Art. III. Furiosi, & amentes possunt ne contrahere matrimonium.

CONCLVSIO I.

Ric. ar. 4. q. 1. D. Bona. art 3. q. 1.

PERPETVO amentes sunt inhabiles ad matrimonium contrahendum, & si contrahat, matrimonium erit nullum. Ratio est: quia consensus liber est de ratione matrimonij, & tales amentes libertate omnino carent: valebit tamen matrimonium ante talem amentiam contractum.

CONCLVSIO II.

AMENTES, qui habent lucida interualla, tempore, quo ratione vtuntur, matrimonium contrahere possunt. Ratio est: quia possunt præstare liberum consensum, qui ad matrimonium sufficit.

Diffi. Si amentia superueniat matrimonio contracto, coniunx sanus tenebitur ne reddere, & exigere ab amente debitum?

CONCLVSIO.

POTERIT quidem sine peccato: quia sanus petendo vtitur iure suo, & reddendo amentem à pollutionis periculo liberat.

QVÆSTIO NONA DE DIVORTIO CAVSA ADVLTERII.

DD. eadē. d. & Ale. Alē. 3. p. q. 46. to. to m. 2.

HAEC quæst. dist. 35. Magistri explanatur.

Art. I.

Art. I. An vir quoad thorum vxorem adulteram dimittere posſit?

Ric. ar. 1. q. 1. Durã. q. 1. S. Th. q. vnica art. 1. & frequentibus D. Bon. d. 35. ar. 1. q. 1. d. 3.

CONCLVSIO.

INTEGRVM eſt illam quoad thorum dimittere. Definita eſt à Chriſto IESV Matth. 19. dicente: Qui dimiſerit vxorem, &c. frangenti enim fidem, fides non debetur eidem.

Prima diffi. Poterit ne à viro propter crimen contra naturam dimitti?

DVÆ ſunt opiniones. Prima negans glo. in ca. omnes. 32. q. 7. & Innocentij in ca. maritis. de adult. & Panormitani eodem cap. Contraria opinio eſt Ric. B. Tho. D. Bona. Palud. & Sil. verbo diuortium.

CONCLVSIO.

VIR poteſt vxorem contra naturam fornicantem dimittere: quia propter fornicationem, vt ex prima concluſione conſtat, licet illam dimittere, & nomine fornicationis in Can. meretricis. 32. q. 4. omnis illicitus coitus intelligitur.

APPEN. Hinc, propter tactus impudicos, & ſeminationem extra vas, nõ licet vxorem dimittere: quia non eſt fornicatio, neque adulterium: niſi quando fit congreſſus in vas naturale, aut contra naturam.

Secunda diffi. Quando vir vxorem adulteram dimittere non poterit?

CONCLVSIO I.

QVANDO vir etiam adulterium commiſit non poteſt vxorem dimittere. Definita eſt in Can. 1. 32. q. 6. & in ca. intelleximus. & in cap. finali. de adult. paria enim delicta mutua compenſatione tolluntur.

APPEN. Idem iudicium eſt de muliere, quæ pluries adulterium commiſit: nam, vt cauſa dimittendi vxorem eſt ſola fidei coniugalis fractio, ſimiliter, & recompenſationis cauſa erit fractio fidei in vtroque coniuge: parum enim refert ſint ne adulteria vtriuſque paria, an non, cùm vterque fidem fregerit.

CONCLVSIO II.

QVANDO vxor non ſponte, ſed per violẽtiam adultetium cõmiſit, non eſt dimittenda. Definita eſt in Cano. ita ne. & in Can. propoſi

proposito 32. quæst. 5. & ad maiorem explicationem lege Can. omnes 32.q.7. nam vbi non est culpa, pœna esse non debet.

CONCLVSIO III.

QVANDO vxor bona fide existimans maritum mortuum, nupsit secundo, à primo dimitti non potest. Definita est in Cano. cum per bellicam 34.q.2.

CONCLVSIO IIII.

QVANDO aliquis sub specie mariti illam cognouit, dimittenda non erit. Ita definitur Cano. in lectum 34.q.2. & est Concil. Triburien.

CONCLVSIO V.

NEQVE dimittenda est, quando maritus tradidit adultero vxorem. Definita est in cap. discretionem. de eo qui cognouit consanguineam vxoris suæ.

CONCLVSIO VI.

NEQVE dimittenda est, si maritus adulterij conscius, illam cognouit: visus enim est tunc noxam dimittere. Definitur ita in Can. si quis vxorem 32. q. 5. quòd si postea adulterium commisit, propter adulterium à reconciliatione commissum, illam repellere poterit: verùm si post separationem, illam quoquo modo cognoscat, iniuriam remittere censetur.

CONCLVSIO VII.

QVANDO repudiata fuerit vxor ante Baptismum, si ambo ad fidem conuertantur, licet fuerit à secundo viro ante Baptismum cognita: priori nihilominus erit reconcilianda. Ita definitur in cap. gaudemus. de diuortijs.

DVBIVM I.

An vir ex præcepto vxorem dimittere teneatur?

Ric. ar. 1. q. 2. Abulensis super Mat. c. 19. q. 71. Dur. & D. Bon. cadē d. ar. 1. q. 2. S. Tho. q. vnica art. 2.

CONCLVSIO I.

QVANDO vxor non perseueret in crimine, eam dimittere non tenetur: nam verba Christi: Qui dimiserit vxorem, &c. non insinuant præceptum, sed permissionem, vt gloss. 1. ad Cor. 7. docet: eam enim tunc retinendo, omnis ratio scandali cessat.

CONCLVSIO II.

QVANDO maritus nullo modo potest vitare suspicionē participatio

cipationis in crimine, illam retinendo, relinquere tenetur. Ratio est: quia tenetur vitare scandalum: vide literam Magistri.

CONCLVSIO III.

Si eam aliter corrigere non potest, tenetur illam etiam dimittere: quia ex præcepto correctionis fraternæ obligatur ad illam corrigendam, & cùm aliter non possit corrigi, quàm per diuortiu, ei subuenire hoc modo tenebitur. Definita est in Concilio Arelatensi, & habetur in Can. si vir. de adulter. & stupro.

CONCLVSIO IIII.

Quando potest maritus vxorem retinendo suspicionem remouere, poterit incorrigibilem retinere, præsertim, si dimissa, futura est deterior. Ratio est: quia cessat omnis ratio scandali dati, & iuri suo cedere potest: nam facultas dimittendi vxorem adulteram in fauorem viri concessa est.

DD. vbi sup. *Tertia diffic. Poterit ne vir vxorem adulteram propria authoritate dimittere?*

CONCLVSIO I.

POTERIT, quoad thorum vir vxorem dimittere in pœnam perfidiæ coniugalis, dummodò sit certus de adulterio, aut verisimis coniecturis illud suspicetur. Aliter non potest petenti debitum denegare: esset enim iniustitia coniugali debito, ex leuissimis, & incertis coniecturis vxorem priuare.

CONCLVSIO II.

NON potest vir quoad habitationem ab vxore adultera recedere, nisi per iudicis sententiam: quia nullus est in causa propria iudex, & accusator: & ideo authoritate iudicis debet fieri separatio.

Limitatio. Hæc conclusio intelligitur, quando ex tali separatione scandalum oriretur, vel vxor reclamauerit.

APPEN. Hinc, cessante scandalo, & vxoris reclamatione, poterit sine scrupulo conscientiæ, etiam ad Indos migrare: quæ omnia tamdiu vim habent, quandiu vir post separationem castè vixerit: nam si adulterium commiserit, & ius suum amittit, & vxorem sibi reconciliare tenetur, quod est à confessoribus maxime notandum. *Nota confessor.*

CONCLVSIO III.

Si crimen vxoris fuerit notorium, poterit coniunx innocens ab

vxore

vxore adultera propria authoritate separari: ita definitum est in cap. significasti. de diuor.

Tertia diffic. Potest ne similiter vxor virum adulterum dimittere?

CAIET. Matth. 19. Falsus est affirmans, solis viris tale priuilegium fuisse concessum. Communis autem opinio Ric. Bon. Tho. tenet oppositum, vbi suprà.

CONCLVSIO I.

VXOR quoad thorum virum adulterum dimittere, eique debitum negare potest. Definita est in Cano. Christiana, & ex Conc. Mileuit. Can. placuit 22. q. 5. vxor nihilominus propter honestatem debet cedere iuri suo, vt virum à concubina detineat.

CONCLVSIO II.

IVS ciuile non cõcedit actionem vxoribus in viros adulteros, vt quoad habitationem separentur, benè tamen ius Canonicum: quia authoritate Iudicis Ecclesiastici à cohabitatione viri adulteri recedere potest.

Quarta diffic. An possit vir dimissa vxore adultera, aliam ducere?

COMMVNIS est DD. sententia.

CONCLVSIO I.

FACTO per fornicationem diuortio neutri coniugum ad secundas nuptias transire licet: patet Matth. 19. Qui dimiserit vxorem, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur: vbi Christus IESVS duo præcepit. Primum, ne Christiani dimittant vxores, dantes eis libellum repudij, vt Iudæi faciebant. Secundũ, ne illis repudiatis, alias ducant: huius loci variæ sunt opiniones: Verum Catholica sententia est, exceptiuam (nisi) solùm esse prioris præcepti, & non secundi: quemadmodũ B. Paul. docet, dicens: His, qui matrimonio coniuncti sunt, præcipio, non ego, sed Dominus, vxorem à viro non discedere, quòd si discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari, & vxorem ne dimittat. *Matth. 19.* *1. Cor. 7.*

CONCLVSIO II.

HÆC veritas Catholica, scilicet, matrimonium quoad vinculum per diuortium propter fornicationem factum non tolli, est ab *Cast. ver. nuptiæ hær. 5.*

D. Damas. Ecclesia definita à temporibus Apostolorum. vt D. Damascenus lib. 4. orthodoxæ fidei docet & in Concilio Maleuita. 32. quæst. 7. Can. placuit & in Conc. Eliber. Can. fidelis & in Conc. Flor. his verbis: Quanuis ex causa fornicationis liceat thori separationem facere, non inde aliud matrimonium contrahere fas est, cùm matrimonij vinculum legitimè contractum perpetuum sit.

APPEN. Hinc, confutatus manet error Erasmi in annotationibus Matth. 19. & in paraphrasi 1. ad Cor. 7. affirmantis, pet adulterium vxoris matrimonium quoad vinculum ita dissolui, vt liceat vtrique coniugum ad secundas nuptias transuolare: atque etiam Caieta. super Matth. 19. qui illam docuit dicens, Salua semper Ecclesiæ definitione, quæ hactenus, inquit, non apparet.

Hæresis. Caiet. cautè legendus, & Erasmi.

Art. II. An vir teneatur reconciliare sibi vxorem adulteram?

D. Bon. ar. 1. q. 1. Ric. ar. 3. q. 2. Dur. q. 2. 1. Cor. 7.

CONCLVSIO.

POTEST, non tamen tenetur: patet ex B. Paul. dicente: maneat innupta, aut suo viro reconcilietur: quod est intelligendum, dummodo cesset omnis scandali suspicio: alioqui enim non poterit, nam iudicaretur adulterij patronus.

Quinta diffic. Tenebitur ne coniunx repudiatus redire, si innocens petat?

CONCLVSIO.

TENETVR profectò. Ratio est: quia innocens ius petendi debitum nunquam amittit: atque ita tenebitur nocens debitum reddere etiamsi votum continentiæ emiserit, si tamen fuerit votum simplex: quia per diuortium conceditur repudiato facultas ingrediendi religionē, à qua professione facta extrahi non potest.

S. Th. q. vnica art. 6. D. Bon. ar. 1. q. 1.

Sexta diffic. Facto diuortio, si innocens adulterium committat, tenebitur ne nocentem sibi reconciliare?

S. Tho. in foro conscientiæ dicit teneri. Canonistæ oppositum tenent in cap. ex literis.

CONCLVSIO I.

IN foro exteriori proculdubiò tenebitur, si repudiatus hoc petat. Ita enim definitum est in cap. ex literis. de diuortijs.

CON

CONCLVSIO II.

IN foro conſciẽtiæ etiam ad hoc obligatur: quoniam ipſe tenetur quoque ſeruare fidem coniugij: quamobrem ſi adulterium cõmiſerit, erit etiam in conſcientia recompenſationi locus. *Nota confeſſor.*

Septima diffi. An vir occultè adulter vxorem adulteram repudiando peccet?

CONCLVSIO.

PECCAT quidem: nam amiſit ius repudiandi, vt ex ſuperioribus conſtat, & confirmatur ex B. Pau. dicente: Qui dicis non mæchandum, mæcharis. *Ad Ro. 2.*

Art. III. Quæ crimina matrimonium contrahendum dirimunt?

CONCLVSIO I.

SOLVM homicidium vnius coniugis ab altero coniuge machinatum, matrimonium dirimit contrahendum, vt ſi dicat Titius Bertę, Occidamus meam vxorem, &c. & ſequatur homicidium ab vtroque machinatum, non poterit inter illos matrimonium cõtrahi. Definita eſt in cap. laudabilem. de conuerſione infidelium, vbi Celeſtinus III. Papa præcepit, ne Saraceni ad fidem conuerſi ducerent vxores Chriſtianas, quarum ſuggeſtione viros illorum occiderunt, quas ſi duxiſſent, vt ſeparentur mandauit.

Hinc, ſi Saraceni tantùm occidiſſent viros ſine vxorum conſilio, & machinatione, tale homicidium non eſſet impedimentum contrahendi cum vxoribus occiſorum: ſolum enim homicidium commune dirimit matrimonium contrahendum. APPEN.

CONCLVSIO.

HOMICIDIVM adulterio mixtum dirimit quoque matrimonium. v. g. ſi Matthæus cognouiſſet Catherinam vxorem Barnardi, & ipſa ſciente, vel ignorante, Matthæus poſtea occidiſſet Bernardum virũ ſuum, vel propriam vxorem, inter illos non poſſet eſſe matrimonium. Definita eſt in Can. ſi quis viuente. 31. q. 1. & in ca. ſuper hoc. de eo, qui duxit in matrimonium, quam polluerat per adulteriũ: differt autem hæc concluſio à prima, quod in prima ſolũ homicidium commune ſine adulterio ſufficit, in ſecunda verò

homicidium ex vna parte, adulterio commixtum sine amborum consensu.

DVBIVM I.

Quid, si homicidium sit commissum sine intentione contrahendi cum participante, vt in prima conclusione, vel cum participante in adulterio, vt in secunda conclusione?

DVÆ sunt opiniones. Prima Silu. dicentis, homicidium cõmune, vel mixtum adulterio, nunquam impedire matrimonium contrahendum: nisi à delinquentibus animo contrahendi committatatur. Secunda, & oppositа est Ric. & Caiet.

CONCLVSIO I.

Verbo matrimoniũ 8. §. 9.

IN vtroque casu matrimonium impeditur, quauis non adsit contrahendi intentio: nam Canones citati de his sine distinct. loquuntur, & ita sine distinctione erunt interpretandi, vt ex cap. laudabile, constat.

Ric. vbi supr. Caiet. verb. matrimo. §. 5.

CONCLVSIO II.

QVANDO interuenit adulterium cum fidei datione, vel cum matrimonio de præsenti, deinceps matrimonium consistere non potest. Definita est cap. 1. de eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium. v. g. Petrus coniugatus commisit adulteriũ cum Berta coniugata, vel soluta, aut è conuersio, & contrahit cum illa sponsalia, dicens: Mortua propria vxore, ego ducam te: vel per verba de præsenti cum illa contraxit, tunc, mortua Petri vxore, non poterit Bertam ducere.

DVBIVM II.

Quid si sola simplex promissio iuramento firmata, aut non firmata ex vna tantùm parte interueniat?

DVPLEX est opinio, quidam, vt refert Ric. asserunt minimè impediri: alij verò oppositum tenent.

CONCLVSIO.

PROMISSIO ex vna parte sufficit: vt mortuo coniuge innocente, adulteri inter se contrahere non possint: simplex enim promissio sponsalibus æquipoller.

DV-

DVBIVM III.

Quid, si vnus adulter alterum coniugatum esse ignoret?

CONCLVSIO.

PENE poterit matrimonium contrahi. Definita est expressè cap.1.& in cap.veniens. de eo, qui duxit in matrimonium,&c. debet enim esse malitia ex parte vtriusque, scilicet, vt ambo intelligant, crimen commissum esse adulterium,& non simplicem fornicationem.

DVBIVM IIII.

An solum adulterium sine fidei datione,& sine homicidio impediat matrimonium post mortem coniugis innocentis?

CONCLVSIO.

NON impedit matrimonium contrahendum. Expressè definita est per Innocentium III. in cap. significasti. de eo, qui duxit in matrimoniũ,quam polluit per adulterium:nam Canones, qui in oppositum adducuntur non de puro adulterio, sed de adulterio cum morte coniugis, vel fidei datione mixto loquuntur.

DVBIVM V.

Sola fidei datio, vel matrimonium, viuente priori coniuge, sine adulterio, aut homicidio impedit ne matrimonium?

CONCLVSIO.

NEQVAQVAM impedit, dummodò, nec ante, nec post fidei dationem adulterium sequatur. Definita est in cap. finali de eo, qui duxit in matrimonium,&c.

QVÆSTIO DECIMA DE ERRORE CONDITIONIS SERVILIS.

DE hac quæst. disputat Magister 36. distinctione, & ibidem DD.

S.Bon. art.1. q.2.S.Tho.q. vnica art. 1. Ric.art.1.q.1. Dur. & Sco. q.1.

Art.I. Quando quis duxit ancillam,credens esse liberam,cognita seruitute,erit validum matrimonium?

CONCLVSIO.

SI coniunx liber cum serua ignoranter ignorantia inuincibili contrahat, matrimonium est nullum. Expresse ita definitur in cap.proposuisti & in cap. ad nostram. de coniugio seruorum: impedit namq; seruitus debiti redditionem: quia seruus potest à domino impediri,ne debitum reddat,& prolem educare possit. Notanter dicitur,si ignoranter,&c.quia si vterque fuit seruus,erit validum matrimonium: error enim æqualis conditionis non vitiat contractum.vt Ric. & Scot. docent: idem est iudicium de errore melioris conditionis, qui non vitiat contractum, vt si quis contrahat cum libera,existimans esse ancillam.

DVBIVM I.

Estne hoc impedimentum de iure naturæ,vt frigiditas,& arctitudo, an de iure Canonico,tantùm,vt consanguinitas?

RICAR. & Palud.de iure Canonico tantum esse opinantur.

CONCLVSIO I.

MATRIMONIVM à libero cum ancilla ignorãter contractum, ante Canonicum institutionem, fuit iure naturæ irritum: quia iure naturæ error circa essentialia contractus, contractum irritat, quia est inuoluntarius:& quando liber ignoranter contrahit cum serua,errat circa essentialia contractus:neque enim potest seruus reddere debitum,quoties petatur.

CONCLVSIO II.

SI, seruitute cognita,coniunx liber carnaliter seruã cognouerit, matrimonium erit validum. Definita est expresse in cap. proposuisti,& in cap.ad nostram, citatis.

APPEN.I. Hinc,si scienter libera cum seruo coniuge cõtraxerit,matrimonium erit validum:volenti enim,& consentienti non fit iniuria.

CONCLVSIO III.

SI dominus libertatem seruo cõcedat,vt cum libera contrahat, vel è conuerso:seruus liber manet, & matrimoniũ tenet Definita est in quadã authentica, quæ à glo.in cap. ad nostram. allegato refertur:

fertur: tunc enim matrimonium est inter liberos: quia, vt dicit Panor. in dicto ca. Si ancilla, domino sciente, & non contradicente, contraxerit cum libero, illam manumittere videtur.

CONCLVSIO III.

SI Titius contraxerit ignorãter cum Berta ancilla: & post aliquot dies dominus Bertæ manumiserit illam, nõ erit tunc verum matrimonium: propterea quòd defuit consensus: nam præteritus fuit nullus, & nouus non habetur.

Hinc, neque valebit, etiãsi eam secretò manumissam carnaliter cognouerit: quia primus consensus fuit nullus, & adhuc ignorantia perseuerat. Hæc est glo. Cano. si quis. 29. q. 2. contra Palud. hac distinctione. APPEN. 2.

CONCLVSIO IIII.

SI liber cum serua, vel è conuerso contraxerit, & detecta seruitute, voluerit matrimonium per nouum consensum ratum habere, coniunx seruus tunc consentire minimè tenetur. Ratio est, quia præteritum matrimonium fuit nullum, & requiritur nouus cõsensus, quem seruus præstare non tenetur, cùm contrahendi, vel non contrahendi potestatem habeat.

DVBIVM II.

Si vir ignoranter contrahens cum ancilla, tanto illam amore prosequitur, vt si tempore contractus seruitutem agnosceret, eam nihilominus duceret, cognita seruitute, valebit ne matrimonium?

SOTO partem negantem tenet, Ric. hac distinctione oppositum asserit. *Dist. 35. ar. 11.*

CONCLVSIO.

TVNC matrimonium valeret. Ratio est: quia talis contractus non est nullus, eo quòd ius Canonicum personas illegitimet, vt suprà diximus, sed quia interuenit error circa essentialia, quo impeditur consensus, & cum in casu posito, si seruitus esset nota, consensus non esset impeditus, nullus censetur fuisse error, atque it a matrimonium valebit.

Art. II. Possunt ne duo serui, inuitis dominis matrimonium contrahere?

CONCLVSIO I.

POSSVNT, inuito domino, matrimonium contrahere. Defi-ta est in Can. omnibus. 29. q. 2. & in c. 1. de coniugio seruorum. nam circa redditionem debiti, cùm sit actio ex naturæ inclinatione fluens, nec pretio æstimabilis, seruus sui iuris est.

CONCLVSIO II.

POTERIT tamen dominus in locis semotissimis seruum vendere, ne debitum soluere valeat. Ratio est: quia per tale matrimonium ius domini non est extenuatum: & ita, vt ante matrimonium, sic post illud vendere poterit: tenebitur tamẽ quoties potuerit petenti reddere, quãdo à domino, propter alia obsequia ratione seruitutis exhibenda, non impeditur. Hæc est Sco. contra Ric. & S. Tho. hac distinctione.

CONCLVSIO III.

SI seruus cum ancilla, domino volente, contraxerit, non poterit tunc dominus impedire, quominus seruus cum vxore singulis noctib. dormiat: quia concedendo seruo, vt vxorem ducat, visus est cedere iuri suo adhoc, vt non possit petitionem debiti impedire, quòd si concesserit, vt cum libera contrahat, censetur illum manumittere, vt in principio huius quæstionis declaratum est.

Ricard. est.

Art. III. Potest ne vir, vxore inuita, se in seruitutem redigere?

CONCLVSIO I.

NEQVAQVAM potest. Definita est in Concil. Triburiensi, & refertur in Cano. prælatum. 33. q. 2.

CONCLVSIO II.

ALIENATIO in seruitutem nulla ratione in præiudiciũ vxoris valet, neque debet fieri separatio quoad thorum, ita vt si eodem tempore vxor, & dominus postularent obsequia, potius teneatur vir domino soluere obsequium: quia secunda obligatio non valet in præiudicium prioris: quandoquidem vxor habet iam ius acquisitum super virum, neque inde setua efficitur: vt ex Concilio citato constat: nam etsi sint vna caro quoad copulam, non sunt tamen quoad alias actiones.

DV-

DVBIVM.

Filius ex ſerua, & libero natus, cuius parentis conditionem ſequitur? *Ric. hac diſt.*

CONCLVSIO I.

PARTVS quoad ſeruitutem matris, & non patris conditionem ſequitur, vt natus ex patre ſeruo, & matre libera, eſt liber & ex patre libero, & matre ſerua, eſt ſeruus. Definita eſt in cap. vnico. de natis ex libero ventre.

CONCLVSIO II.

QVOAD honorē, & immunitates, natus ex patre libero, ſequitur patris conditionem: experimento hæc paſsim comprobatur. Ric. affirmat in quibuſdam prouinciis ſequi parentis deterioris conditionem, quantum ad immunitatem, & ſeruitutem. *S. Tho. eſt.*

Art. IIII. An ante pubertatem legitimum matrimonium contrahi poßit?

CONCLVSIO I.

MATRIMONIVM ante duodecim annos in fœmina, & quatuordecim in viro eſt nullum. Definita eſt in ca. atteſtationes. de deſponſatione impuberum.

CONCLVISO II.

TVNC dicitur vir impleuiſſe annos pubertatis, quando attigit decimūtertium annum cum dimidio, & fœmina vndecimū cum dimidio, expleto tamen. Definita eſt in cap. continebatur. eodem titulo.

CONCLVSIO III.

QVANDO ante pubertatem malitia, ideſt, concupiſcentia ſupplet ætatem, quoad coeundi potentiā, & prudentiam, atque diſcretionem, tunc matrimonium, ſi fuerit conſummatum, erit validum. Ita definitur in ca. de illis. el. 2. & in ca. finali. eodem titulo.

Hinc ſi vir decem annorum conſummauerit matrimoniū cum puella pubere, aut impubere, erit verum inter illos matrimonium: quia malitia ſupplet ætatem.

QVÆSTIO VNDECIMA DE IMPEDIMENTO ORDINIS.

Silu.ver.matrimon.5.§.7. Cast. verb. Sacerdotium hær 4. Clitouæus de continentia Sacerdotali. So. lib. 7. de iustit. & iure q.8. Ric.ar.1. q.1. Dur.q.1. S.Bon.art.1. q.3.

HÆc quæst.à Magistro dist.37.proponitur DD.ibi.

Art.I. An potuerit Ecclesia definire, vt in sacris constituti sint ad matrimonium inhabiles, vel an perpetuus cœlibatus Sacerdotum Ecclesiæ expediat?

CONCLVSIO I.

SVMMOPERE Ecclesiæ Catholicæ expedit, vt eius ministri in sacris constituti perpetuum obseruent cælibatũ: debent enim pro populo orare, & peccata populi lugere, & patres pauperum esse, & præ cæteris honorari, quæ omnia, matrimoniali vsu interueniente, non possent, vt decet, exerceri. Constat.1. ad Cor.7. & experientia rei familiaris demonstrat: & tandem si essent coniugati, vilesceret eorum persona, & doctrina: non enim in maiori honore, & pretio, quàm cæteri populares haberentur.

1.Cor.7.

CONCLVSIO II.

HÆRETICVM est affirmare licitè posse Sacerdotes Latinos vxores ducere: quia definitionib. multorum vniuersalium Conciliorum aduersatur, in quibus Sacerdotum Latinorũ cõiugia damnãtur, & illegitimi ad nuptias redduntur. vt constat ex Concilio Niceno, & Arelatensi, vt refertur in Cano. assumi. & Can. præterea. & Can. diaconi. d.28. & est definita capit.1. & 2. qui clerici, vel vouentes, matrimonium contrahere possint.

Prima diffi. Cælibatus Sacerdotum incepit ne à primitiua Ecclesia?

CONCLVSIO I.

1.Timo.3.

APOSTOLORVM temporib. multi coniugati ad Sacerdotium, & Episcopatum assumebantur. Definita est in Can. si quis. d.32. dicit enim B.Pau. Episcopus sit vnius vxoris vir.

CONCLVSIO.

NVNQVAM licuit, vt aliquis post receptum sacrum ordinem, matrimoniũ contraheret. Hæc conclusio expressè habetur in Canone.27. Apostolorum. & est definita in Concilio Neocęsariensi, vbi dicitur: Si presbyter vxorem duxerit, ab ordine deponi debere statuimus. lege Can. Syracusana. dist.28.

Secunda

Secunda diffic. Quo tempore cœpit Sacerdotalis continentia?

DVÆ ſunt opiniones extremæ. Prima eſt Clithouei, quæ ſequenti concluſione continetur.

CONCLVSIO.

IN primitiua Eccleſia coniugati, qui ad ſacros ordines promouebantur, matrimonio cõtracto vtebantur, mortuis tamen vxoribus, ad ſecundas nuptias migrare non poterant. Definita eſt in Can. 6. Apoſtolorũ, & in Can. cum igitur 35. q. 1. vbi habetur Catholica Eccleſia poſt inſtituta quædam cõcilia perfectionis addidit, ſcilicet, de continentia miniſtrorum: vnde ſequitur in primitiua Eccleſia licuiſſe Sacerdotibus vti matrimonio antea contracto. Contraria opinio eſt Soti aſſerentis, quãdo coniugatus ad ſacros ordines aſſumebatur fieri diuortiũ inter ipſum, & vxorem quoad habitationem, & thorum: non autem quoad vinculum. *Vbi ſuprà.*

Conſuetudinem primitiuæ Eccleſiæ Græci modò nõ retinent.

Tertia diffic. In ſacris ordinibus conſtitutus eſt ne inhabilis ad matrimonium?

CONCLVSIO I.

EST quidem inhabilis. Definita eſt in cap. 1. & 2. qui Clerici, vel vouentes matrimonium contrahere poſsint, atque etiam in multis textibus diſt. 28. & 31.

CONCLVSIO II.

QVI in aliquo ſacrorum ordinum cõſtitutus contraheret, ipſo facto eſſet excommunicatus, & matrimonium eſſet nullum. Definita eſt in Clementina vnica. de conſanguinitate, & affinitate.

Quarta diffic. Quo iure tale matrimonium eſſet nullum?

TRES ſunt opiniones. Prima opinio eſt D. Tho. & Ric. hãc diſt. ſcilicet, apud Græcos matrimonium fuiſſe nullum ratione ordinis, & voti ſolennis continentiæ. Secunda eſt D. Bon. Dur. & Sco. aſſerẽtium, eſſe nullum, ſolum propter Eccleſiæ inſtitutionem, quę illos illegitimat, ſicut intra quartum gradũ conſanguinitatis *Art. 1. q. 1.*

ratis contrahentes inhabilitat. Tertia opinio Maioris tenet iure diuino esse nullum.

CONCLVSIO I.

NON sunt inhabiles ratione voti. Ratio Sco. est: quia si quis tempore receptionis sacrorum ordinum nõ haberet intentionem promittendi continentiam, & matrimonium cõtraheret, esset nullum matrimonium, non ratione voti, quia nullum emisit votum.

CONCLVSIO II.

NEQVE erit nullum iure diuino. Ratio est: quia frequenter Rom. Pont. cum Subdiaconis dispensat, quæ quidem dispensatio esset nulla, si quis iure diuino contrahere prohiberetur.

CONCLVSIO III.

SOLVM est nullum propter Ecclesiæ institutionẽ: nam si non iure naturæ; nec diuino, nec ratione voti, erit profectò ex institutione Ecclesiæ duntaxat nullum.

Quinta diffic. An sicut matrimonium est nullum & impeditur per sacros ordines: ita è conuerso sacer Ordo per matrimonium impediatur?

CONCLVSIO.

CONIVGATVS sacros ordines recipiendo peccat, nihilominus tamen characterẽ recipit. Definita est in cap. coniugatus. de conuersione coniugatorum: vbi dicitur cõiugatum posse ad sacros ordines promoueri, vxore continentiam profitente.

Art. II. De impedimento criminis, quod impedit matrimonium, non tamen dirimit contractum?

SVNT autem sequentia. Primum interdictum Ecclesiasticum, vt si Curatus, & Episcopus rationabilem ob causam prohiberent, ne fierent sponsalia, cum seruaretur certa solẽnitas, de qua re est titulus in decretalibus de matrimonio contra interdictum Ecclesiæ; quod quidem impedimentum olim non dirimebat matrimonium, nunc autem post Conc. Trid. sunt nulla, & irrita, si non seruetur forma in Concilio præscripta; & ita erit hoc impedimentum inter impedimenta dirimentia connumerandum.

Secun

Secundum est simplex votum continentiæ, de quo distinctione proxima.

Tertium sponsalitium, & impedit secũdum iustitiam matrimonium cum alia: quia fit iniuria priori sponsæ frangendo illi fidem.

Quartum est Catechismus, vt qui tenet aliquam ad Catechismum ante Baptismum, prohibetur cum illa contrahere.

Quintum incestus cum consanguineis vxoris: nam, vxore mortua, priuantur facultate amplius cum alia contrahendi.

Sextum, vxoricidium.

Septimum, raptus alienæ sponsæ.

Octauum eleuatio proprij filij de fonte Baptismi, de quo suprà.

Nonum presbytericidium.

Decimum solennis pœnitentia.

Vndecimum coniugum scienter cum moniali contractum.

Inter hæc impedimenta, primo omisso, duo sequentia, votũ, scilicet, & desponsatio trãsgressores ad mortale obligant: reliqua verò citra contemptum minimè, & fortasis iam non sunt in vsu: vt Caiet. in summa existimat, verbo matrimonium cap. 1.

Diffi. Potest ne in aliquo casu vir sine peccato interimere vxorem adulteram?

CONCLVSIO I.

VIR authoritate propria vxorem adulteram etiam in adulterio deprehensam interficiẽs mortaliter peccat: nemini enim licet authoritate propria vindictam sumere, vt author est D. Paul. docens: potestatem superiorem legitimum, scilicet, prælatum, siue iudicem esse Dei ministrum, & vindicem in iram ei, qui malè agit. *Ad Rom. 13.*

CONCLVSIO II.

INTERIMENS vxorem in adulterio deprehẽsam in foro exteriori, tanquam homicida, non punitur, secus verò, si extra adulterium, etiãsi ipsa sit adulterij rea. Constat per legem Gracchus. C. ad legem Iuliam. de adulter. nihilominus mortaliter peccat: quia lex ciuilis solum ignoscit marito occidenti vxorem in adulterio deprehensam, & non concedit facultatem interficiendi authoritate propria: quoniam est contra legem naturæ.

CON

CONCLVSIO III.

NON tamen peccabit, si Iudicis authoritate illam occidat: est enim tunc iustitiæ minister, sicut carnifex, qui occidens latronem Iudicis authoritate non peccat: sunt enim huiusmodi leges, quemadmodum, & leges, quæ in Leutico, & in Deut: habentur, quibus adultera lapidari præcipiebatur, vnde possent modò habere vim, si illas lex ciuilis restauraret. Alia est opinio tenens, virum sic vxorem occidentem peccare.

Leuit.c.2.
Deut.c.22.
Sco. est di. 15. q.3.

Art. III. An votum matrimonium impediat?

HOC art.d.38. Mag. explicatur, in qua differit de voto, cuius disputationem in secũda parte huius operis inuenies: explicabitur autem articulus quantùm ad ea, quæ ad præsens negotium faciunt, propositis aliquot difficultatibus.

Prima diffi. An votum simplex continentiæ, matrimonium præcedens impediat, & dirimat matrimonium contrahendum?

D.Bon.ar.1. q.1.

SOLVM dissident authores in explicanda causa, ob quam, votum solenne dirimat matrimonium contractum, & non simplex votum.

S.Tho.2.2.q. 87.ar.7. Alex. Alen. 2. p.q. 166. Ric.ar.7.q.1. &c.

Communis ferè doctorum sententia D.Bona. Tho. Durat. & aliorum tenet, hanc esse causam: quia per votum simplex solùm promittit homo Deo sui corporis continentiam: at verò solenne votum, & promittit, & seipsum perpetuo obsequio Dei, tanquam mancipium, tradit, vnde permutando corpus cum vxore, non valebit permutatio.

APPEN.1. Ex hac opinione sequitur, Rom. Pont. non posse dispensare, vt religiosus sit ad matrimonium habilis: quia quæ semel Deo dicata sunt, ad humanos vsus transferri non possunt.

2.2.q.8.ar.7 Opinio Sco. de præsenti, cui adhæsit Caie. & Paluda. defendit solam Ecclesiæ institutionem esse causam: quia Ecclesia illegitimauit solenniter vouentes, quominus contrahere possent: quia solenniter vouentes alieni iuris, nempe Ecclesiæ, efficiuntur: at verò vouentes simpliciter sunt sui iuris, & ita ad contrahendum non censentur inhabiles.

Hinc

Hinc de sententia Sco. poterit Papa dispensare in voto solenni ad contrahendum, cùm inhabilitas ex sola Ecclesiæ institutione oriatur. APPEN. 2.

CONCLVSIO.

Qvi post votum simplex continentiæ, vel religionis, siue ordinis sacri, matrimonium, vel sponsalia contrahit, mortaliter peccat. Definita est in cap. si nupserit virgo dist. 27. & in cap. rursus qui Clerici, vel vouentes: nam vouentibus virginitatem, vt auctor est B. Hieronymus apud Magistrum, non solùm nubere, sed etiam velle nubere, damnabile est. *B. Hieron.*

DVBIVM I.

Quid, si non contrahat animo consummandi matrimonium?

DVÆ sunt opiniones. Prima D. Thom. & Ric. quos sequitur Sylvest. & alij Thomistæ, qui tenent, mortaliter peccare, etiamsi non animo consummandi matrimonium, sed intrandi religionem contrahatur. Contraria opinio est Scoti, quem sequuntur Angelus, & alij. *Syl. ver. matrimo. 7. reliqui hac dist.*

CONCLVSIO.

Si non animo consummandi matrimonium contrahat mortaliter non peccat. & confirmatur multis rationibus. Prima, qui sine voto continentiæ, vel cum illo sine consummatione copulæ, religionem ingreditur, non peccat, ergo neque qui hoc modo contrahit, peccabit: nam quando actus non est peccatum, neque voluntas actus peccatum erit. Secunda, quia non irrogatur iniuria alteri coniugi, cum possit ad secundas nuptias transire. Tertia, quia iura hoc prohibentia loquuntur de matrimonio intentione consummandi contracto: tunc enim votum violatur, scilicet, per consummationem, & nō aliter. Quarta, quia votum non per matrimoniū, sed, per consummationem violatur. vt constat exemplo immaculatæ Virginis Mariæ, & beatissimi Ioseph, qui matrimonium contrahendo contra votum minimè egerunt. Quinta, quia qui iurauit sponsalia, & postea vouit religionem, tenetur ratione iuramenti animo ingrediendi religionem contrahere, vt non sit voti, & iuramenti reus, ergo similiter potuit habere hanc intentionē, etiamsi non habeat contrahendi obligationem.

DV

DVBIVM II.

Tenebitur ne ante consummationem sub reatu peccati mortalis ingredi religionem?

CONCLVSIO.

POST votum simplex continentiæ, religionis, aut ordinis sacri tenetur matrimonium contrahens, ante consummationem, religionem ingredi: alioqui mortaliter peccabit: quia aliter non potest mortale peccatum vitare, quàm religionē intrando. Homo enim, vt fugiat mortale peccatum, mortem subire, quando aliter peccatum impediri non potest, tenetur. Hæc est Sylu. contra Soto, qui de solo voto religionis, & non de alijs hoc concedit.

Vbi supr. §. 5. q. 1. art. 1. Limitatio.

Limitanda est conclusio, nisi vterque voueat continentiam, vel vir sacros ordines recipiat consensu vxoris, & ipsa continentiam, voueat: tunc enim, qui habet votum continentiæ, siue ordinis sacri non tenebitur ingredi religionem.

CONCLVSIO.

MATRIMONIVM contractū ab eo, qui votū simplex cōtinentiæ, religionis, vel ordinis sacri emisit, est verū, & validū. Definita est in cap. meminimus & cap. rursus qui Clerici, vel vouētes.

Secunda diffic. Simpliciter vouentes possunt ne reddere debitum?

Et est Host. Cardi. super cap. rursus.

GLOS. in cap. finali 27. q. 1. duas citat opiniones: quarum prima tenet, prima vice peccare mort. deinde verò nunquam, neq; mortaliter, neque venialiter, petendo, siue reddendo peccare. Hæc tamen opinio non tenetur. Contraria opinio est glossæ, & cōmunis.

CONCLVSIO.

HABENS votum simplex continentiæ, debitum petere non potest, reddere tamen tenetur. Definita est in cap. quidem & cap. placet de conuersione coniugatorum.

DVBIVM III.

Quid, si vterque habeat votum continentiæ?

CONCLVSIO.

VTERQVE peccabit petendo ab alio, reddendo autem neuter. Probata fuit suprà in quæst. de redditione debiti.

DV

DVBIVM IIII.

Quid, si vir habeat votum continentiæ, & vxor debitum petere non audeat, poterit, intelligens vxoris animum, exigere debitum, potius soluendi, quàm petendi intentione?

RESPONDEO: Varia huic rei adhiberi possunt remedia. Primum petat vir dispensationem à Papa, si est facilis aditus ad illum, sin minus ab Episcopo diœcesano, vt Summistæ affirmant: Secundum non est necessarium, vt vxor expressè debitum petat, satis, inquam, est insinuatio per nutus: tunc enim vir, qui hoc nouit, reddere tenebitur: quod est intelligendum, quando aliter coniugum habet simplex continentiæ votum: nam si habeat, religionis, aut sacri ordinis votum, petendo debitum, nullatenus peccat: propterea quòd, vt non tenetur per tale votum ad paupertatem, & ad obedientiam: ita neque ad continentiam: sed de his in quæst. de voto latiùs. *Soto de iust. & iur. lib. 7. q. 2. art. 3.*

DVBIVM V.

Votum solenne continentiæ impedit ne, & dirimit matrimonium?

CONCLVSIO.

TALE votum tam religionis, quam ordinis sacri matrimoniũ dirimit. De fide est, & definita in cap. vnico de voto, in 6.

Tertia diffic. Potest ne Papa dispensare, vt habens votum solenne monachalis continentiæ, matrimonium contrahat?

DE hac difficultate latiùs in quæst. de voto.

DVÆ autem sunt opiniones. Prima Alex. Alen. in 3. p. in materia de voto, & B. Tho. 2. 2. q. 88. art. 11. & D. Bon. & aliorum, qui negant. Ric. autem Scot. & Dur. & alij affirmant. *Ricar. art. 9. Dur. & Sco. q. 2. lege Syl. verbo votũ 4 q. 5.*

CONCLVSIO.

QVANDO Ecclesiæ vtilitati maximè conueniret, vt religiosus aliquis matrimonium cõtraheret, Rom. Pont. tunc cum eo dispensare posse. Constat exemplo Cœlestini III. qui dispensauit cum Constantia sanctimoniali Regis Rogerij filia: vt cum Imperatore

Henrico VI. contraheret, exemplo alterius Pont. qui (vt refert Palud.) dispensauit cum quodam monacho filio Regis Aragoniæ Ramiro nomine: propterea quòd bonum particulare, bono totius Ecclesiæ præferre, esset contra charitatem: nam si toti Ecclesiæ conueniret, quæ Deo dicata sunt, ad humanos vsus transferre liceret.

DVBIVM VI.

Poterit ne fieri dispensatio propter bonum peculiare volentis?

RICAR. & Dur. partem affirmantem tenent. Alij verò negantem defendunt.

CONCLVSIO.

NEQVAQVAM Rom. Pont. poterit dispensare: propterea quòd nulla necessitas, siue vrgens causa apparet, ob quam necessariò sit à Rom. Pont. tunc in voto solenni dispensandū. Exempla enim, quæ hactenus proposita fuerunt, ad bonum totius Ecclesiæ pertinebant.

Art. III. An, vtroque coniuge viuente, possit alter ad secundas nuptias transire?

DE hac re disputat Magister hoc loco, & suprà disseruimus: & tractatur hic articulus ab Adrian. in materia de matrimonio in 4. in q. de secundis nuptijs, & absoluetur articulus aliquot dubijs propositis.

DVBIVM I.

Quanta requiritur certitudo de morte viri absentis, vt vxor sine peccato ad secundas nuptias transire possit?

CONCLVSIO.

SI vxor non fuerit per certum nuntium, aut per certam aliam probationem de morte viri conscia, ad secundas nuptias transire haud poterit. Definita est expressè in cap. in præsentia. de sponsalibus. & in cap. dominus de secundis nuptijs.

APPEN. Hinc, si adsunt testes deponentes virū fuisse bellū ingressum, & illo finito, nunquā apparuisse, poterit tunc matrimoniū cōtrahere.

DV

DVBIVM II.

Quid, si hac infirmitate habita, & matrimonio contracto, vir redeat?

REDDENDA est illi: quia primum matrimonium non fuit solutum. Definita est in Cano. per bellicam. & Cano. si virgo. 34. q. 2.

DVBIVM III.

Quid, si vir mortuus est, tamen mala fide cum secundo contraxit, fingens se habere probationem de eius morte, valebit ne matrimonium?

CONCLVSIO I.

SI vxor nullam habebat mortis viri probabilitatem: ita vt crederet matrimoniũ non habere vim, tunc non fuit validum matrimonium. Ratio est: quia non habuit consensum, qui ad essentiam matrimonij pertinet.

CONCLVSIO II.

SI dubia erat, & cõsensum habuit, matrimonium fuit validum, sed contrahendo peccauit. Definita est in ca. dominus citato. peccauit autem, quia contra conscientiam egit.

DVBIVM IIII.

Valente tunc matrimonio, poterit ne petere, & reddere debitum?

CONCLVSIO I.

SI vir, & vxor tempore contractus dubij fuerunt, neuter exigere, aut reddere debitum poterit. Ratio est: quia petẽdo, & reddendo, agerent contra conscientiam.

CONCLVSIO II.

SI vxor tantùm fuit dubia, tenebitur viro debitum reddere, exigere tamen non poterit. Definita est in dicto ca. dominus. Ratio est: quia vir habet bonam fidem, & est in possessione, vxor autem ageret contra conscientiam. Adrianus affirmat, vxore tantùm dubia, neutrum posse debitum exigere. Cæterùm melior conditio est possidentis, quando bona fide est ingressus possessionem, vt in conclusione posita. *q. 4. de præscriptione.*

DVBIVM IV.

Quid, si bona fide contraxit, & postea dubitet, sit ne vxor sua, an non?

CONCLVSIO.

STANTE dubitatione, debitum exigere potest. Ratio est quia bona fide contraxit, & est in possessione, & possidentis conditio melior est: non enim magis certus est esse suam, quàm non suam.

Magister cautè legendus.

Est autem Magister cautè legendus hoc loco, qui asseruit coniugem consciam vitæ prioris viri, compulsam ab Ecclesia, vt cum secundo viuat, posse tunc reddere debitum, non tamen exigere, quod est falsum: nam tunc fornicatur reddendo, & potius tenetur mortem subire, quam debitum reddere: neq; excusatur per Ecclesiæ sententiam, quæ tunc secundum allegata, & probata iudicat.

DVBIVM VI.

Vxor, stante dubitatione, poterit debitum exigere?

SOTO respondit posse: quia est in possessione, sicut vir: nihilominus, si ipsa tempore contractus erat dubia, semper est in mala fide, quantùm ad petitionem debiti: atque ita, dubitatione durante, petere non poterit, si verò tempore contractus habuit bonam fidem, tunc vera est Soti opinio.

Alexã. Alen. in 3. p. q. 48. m. 3. D. Bon. ar. 2. q. 1. Sco. q. 1. S. Tho. q. vnica arti. 1. & sequentibus. Du. q. 1.

QVÆSTIO DVODECIMA DE IMPEdimento, quod cultus disparitas nominatur.

HAEC q. dist. Magistri. 39. declaratur.

Art. 1. An infidelis sit ad contrahendum cum fideli inhabilis?

CONCLVSIO.

FIDELIS baptizatus ad contrahendum cum infideli iure tantùm Ecclesiastico est inhabilis. Communis est Theologorum, & Iuris vtriusque peritorum sententia: non enim iure naturali est inhabilis: qa Ioseph Patriarcha fidelis contraxit cũ Egy-

Gen. 41.

ptiaca

ptiaca infideli tempore, quo lex naturalis vigebat: neque iure Diuino, quia Moyses contraxit cum Æthiopissa: & in Euangelio nullibi tale præceptum legitur. locus enim B. Paul. vbi dicitur: Nolite ducere iugum cum infidelibus, non est præceptum diuinum, sed consilium Euangelicum: quare erit inhabilis iure tantùm Ecclesiastico: nam Ecclesia à temporibus Apostolorum hanc consuetudinem seruat: infidelis namque cùm non sit baptizatus, non est sacramenti matrimonij capax. *Num. 2. 2. Cor. 6.*

DVBIVM II.

Erit ne saltem sacramentum ex parte fidelis?

CONCLVSIO.

NEQVAQVAM erit. Ratio est: quia consensus, & verba infidelis, cùm non sit baptizatus non possunt esse materia, & forma respectu consensus fidelis, atque ita, defidente materia, & forma, non poterit esse sacramentum.

DVBIVM II.

Valebunt saltem sponsalia sub conditione, vtpote, si coniunx infidelis ad fidem reuertatur? *DD. vbi sup.*

CONCLVSIO I.

SPONSALIA sub hac conditione sunt illegitima. Constat ex lege oratio. ff. de sponsalibus. vbi expresse definitur inhabiles ad matrimonium, esse etiam ad sponsalia ineptos. Cæterùm titulo promissionis, & iustitiæ iure naturæ fidelis, si conditione posita, non adimpleret promissum, præsertim iuramento firmatum, peccaret. Oppositum tenet Soto.

CONCLVSIO II.

FIDELIS cum hæretico contrahens, peccat contrahendo, matrimonium tamen tenet: nam cùm malum prolis, & coniugis Catholici peruersio timeatur, dubium non est, quin peccet: & cùm vterque sit baptizatus, & nullus istorum sit ad contrahendum cum alio per Ecclesiam prohibitus, valebit matrimonium: nam Concilium Calcedon. non irritat matrimonium, sed prohibet tantùm.

CONCLVSIO III.

In lege veteri non erat Iudæis fidelibus prohibitum cum infidelibus contrahere, nisi cum Cananæis, & alijs terræ promissionis infidelibus duntaxat, vt constat multis sacræ Scripturæ exemplis. Esther enim Assuero, qui erat gentilis, nupsit.

Esther. c.2.

Art. II. An coniunx fidelis possit simul cum coniuge infideli habitare?

CONCLVSIO I.

IVXTA legem coniugij coniunx ad fidem conuersus non tenetur cum infideli habitare, quanuis sine iniuria Creatoris possit, neque olim in primitiua Ecclesia tenebatur: imo statim quoad habitationem dissoluebatur, licet non quoad vinculum, nisi post aliquod tempus. Hæc est de fide, & habetur apud D. Paul. dicentem: Dico ego, & non Dominus, si quis frater habet vxorem infidelem & hæc cõsentit habitare cum illo, non dimittat illam: quare cum hoc sit D. Paul. consilium, ideo enim ait: Dico ego, & non Dominus, non tenebitur coniunx fidelis habitare cum infideli sub reatu peccati mortalis. Hoc enim distat cõsilium à præcepto, quod præceptum obligat ad mortale transgressorem: vltima pars conclusionis statim patebit.

1. Cor. 7.

CONCLVSIO II.

Ex lege charitatis tenetur conuersus coniunx cum infideli habitare, si habet certissimam spem conuertendi illum. Ratio est: quia præcepto dilectionis, & correctionis tenetur, quantum in se est, fratrem suum lucrari.

Matth. 18.

DVBIVM I.

In hac Ecclesia poterit ne conuersus cum infideli coniuge sine iniuria tamen Creatoris habitare?

CONCLVSIO I.

QVANVIS Ecclesia, quæ modò est, conuersum ex Iudæis cum infideli coniuge habitare non patiatur. vt ex Con. Tolet. 4. constat & refertur Can. Iudæi 28. q. 1. nihilominus tamen, si conuersio infidelis expectaretur, vel vt apud Indos scandalum timeretur,

timeretur, quia terreretur à fide, eò quòd post conuersionem alterius coniugis statim diuortium fieret, possent tunc cohabitare, dummodò Creatoris contumelia non timeretur. Ratio est: quia consilium Apostolicum non est aliquo modo reuocatum: nam intelligitur quãdo periculum subuersionis proximi, vel Creatoris iniuria non imminebat: vt in casu huius conclusionis: hoc aut fieri deberet præcedenti Archiepiscopi facultate, & examinatione.

CONCLVSIO II.

QVI nunc inter infideles apud Turcas conuerteretur, statim ad Ecclesiam Catholicam migrare tenetur. Soto defendit posse latenter cum vxore manere, & non teneri ad seipsum prodẽdum. Concluſio tamen constat ex B. Paul. dicente: Corde creditur ad iustitiam ore autem cõfessio fit ad salutem: deinde si ille cæremonias infidelium exercet, est in statu dãnationis: quia tenetur exterius Christum confiteri, & infidelitatem abnegare: si autem non exercet illas compelletur per ministros iustitiæ: tuncque potius esset illi mors subeunda, quam infidelium cæremoniis vacandum, atque ita, aut recedere, aut se prodere teneretur. *ar. 3. huius d.* *Ad Rom. c. 10.*

DVBIVM II.

Si infideles conuertantur, sintque consanguinei in gradu prohibito, poterunt ne tunc simul cohabitare?

CONCLVSIO.

SI ille consanguinitatis gradus est lege tantum Canonica prohibitus, matrimonium non dissoluit. Ita definitur in cap. gaudemus. de diuortiis: nam ad leges Ecclesiasticas ante Baptismum non tenebantur: de his enim, quæ foris sunt, nihil ad nos: dissoluetur autem matrimonium, si gradus lege naturæ prohibeatur, vt inter ascendentes, & descendentes, fratresque, & sorores: de gradibus verò iure diuino prohibitis inferiùs agetur. *1. Cor. 5.*

DVBIVM III.

Si infidelis habeat plures vxores, & omnes conuertantur, velintque cùm eo habitare, quam illarum tenebitur retinere?

CONCLVSIO.

SOLA prior erit vxor, quanuis ante Baptismum fuerit repudiata. Ita definitum est in ca. gaudemus. Et ratio est: quia lege naturæ polygamia prohibetur, & secundum illam legem repudium non dissoluit matrimonium.

DVBIVM IIII.

Altero coniugum ad fidem conuerso & apud Christianos viuente, apud quem debent filij nondum ratione vtentes manere?

CONCLVSIO.

APVD conuersum, licet sit vxor. Definita est in Can. de Iudeis. 45. dist. & c. 2. de conuersione infidelium. Si autem filius ratione vtatur, erit iudicio suo relinquendus: & intelligetur non vti ratione, si proposita fide, in neutram partem inclinetur.

Prima diffi. Per conuersionem alterius coniugis ad fidem, etiam quoad vinculum dissoluitur matrimonium, ita vt liceat vtríque in sua religione ad secundas nuptias transire?

CONCLVSIO I.

SI infidelis voluerit cũ fideli cõiuge habitare, sine iniuria tamen Creatoris, tunc quanuis simul non habitent, non statim matrimonium quoad vinculum dissoluetur. Ratio est, quia si (vt suprà diximus) habitare possunt, non statim dissoluitur matrimonium: alioqui enim manere non possent, quia fornicarij essent.

CONCLVSIO II.

SI infidelis omnino renuat cum fideli habitare, vel nolit sine iniuria Creatoris, quia blasphemat Christum, vel conatur fidelem subuertere, vel odio in Ecclesiam Christianorum maledicta ingerat, tũc matrimonium inter illos dissoluetur, & vterque ad secũdas nuptias migrare poterit. Expresè est definita in cap. gaudemus. & in cap. quanto. de diuortiis, & ita intelligetur D. Paul. quando ait: Si infidelis discedit, discedat, &c. 1. Cor. 7.

Hinc

Hinc cautè legendus erit Caieta. in commen. super Paulum in hunc locum affirmans, his verbis D. Pauli non infirmari coniugij solutionem, quod est falsum: nam Scriptura sacra non aliter est intelligenda, quam Ecclesia Rom. illam interpretatur, & hũc locum Ecclesia de separatione, quoad vinculum (vt ex cap. quanto. constat) declarat. APPEN. 1. *Cato. cauendus.*

Hinc colligitur, matrimonij solutionem non authoritate Ecclesiæ, sed Christi IESV, qui per os Pauli loquebatur, fieri: non enim Ecclesiæ legitimum infidelium matrimonium dissoluere posset, nisi Christus Dominus soluisset. APPEN. 2.

DVBIVM V.

Dissoluetur ne quamprimum infidelis admonitus, non vult conuerti, vel non vult habitare sine Creatoris iniuria?

OPINIO Ric. est statim quoad vinculum dissolui, quãdo infidelis cum infideli habitare renuit. Hæc opinio tribuitur Scoto, sed falsò, quia Sco. de hac re nõ disseruit. opinio S. Tho. in sol. ad primum, & Palud. & Dur. est, non dissolui, donec fidelis secundas nuptias contrahat. *Ric. ar. 2. q. 2.* *Scot. liberatur.*

CONCLVSIO.

NON dissoluitur tunc matrimonium quoad vinculum, nisi cumprimum fidelis ad secundas nuptias migrauerit. Definita est expresè in cap. gaudemus.

Hinc, si infidelis antequam conuerteretur, contraheret, si postea contingat simul cum secunda vxore conuerti, erit priori vxori conuersæ tradendus, si illa nondum contraxerat: quia primum matrimonium non erat solutum. Hæc appendix apertè colligitur ex cap. citato. APPEN.

DVBIVM VI.

Poterit ne infidelis in sua secta aliam ducere, si fidelis ad secundas nuptias transierit?

CONCLVSIO.

POTERIT quidem: propterea quòd matrimonium fuit iam solutum quoad vinculum: peccabit tamen mortaliter, quia tenebatur sequi fidelem, ne matrimonium dissolueretur. *Ric. est. ar. 2. q. 3.*

DVBIVM VII.

Matrimonium infidelium per votum solenne religionis à coniuge primo conuerso emissum, dissoluetur ne?

CONCLVSIO I.

MATRIMONIVM in infidelitate confirmatum per tale votum dissoluitur: quia in hac parte idem censendum est de matrimonio consummato infidelium, & de rato fidelium.

S. Tho. hac dis.

CONCLVSIO II.

NON tamẽ dissoluetur quoad vinculum, per sacri ordinis receptionem. Ita definitum est in extrauaganti: antiquę concertationi.

Secunda diffi. An post lapsum alterius coniugis in hæresim, vel aliam apostasiam matrimonium, quoad thorum, aut vinculum dissoluatur?

CONCLVSIO I.

Iurisperiti. c. citato, & Theologi hac dist. & Soto. d. 39. qu. vnic. ar. 4.

IN tali casu matrimonium quoad vinculum nullo modo dissoluitur. Definita est in c. quãto. de diuortiis. Et ratio est: quia vterque coniunx est baptizatus.

CONCLVSIO II.

QVANDO vnus coniugum post condemnationem hęresis Ecclesiæ reconciliatur, facta separatione iudicio Ecclesiæ, tunc coniunx innocens ad religionem monachalem trãsire potest, vel cum reconciliato habitare tenetur. Definita est expresse in ca. finali. de conuersione coniugatorum. & ca. de illa de diuortiis. Notanter dicitur (ad religionem monachalem) quia per ingressum religionis militaris matrimonium, nec quoad vinculum, nec quoad thorum dissoluitur: votum enim cõtinentiæ ibi emissum non est de essentia religionis militaris, quemadmodum est de essentia religionis monachalis.

An vir innocens quando vxor fuerit hæretica, & reconciliata, possit sacros ordines recipere, sicut potest monachalem intrare religionem?

SOTO partem affirmantem tenet.

CON

CONCLVSIO.

NEQVAQVAM potest sacros ordines recipere. Ratio est: quia in dicto cap. finali solum conceditur ingressus ad monachalem religionem: tum etiam, quia si non potest ingredi religionem militarem, propterea quod votum solenne continentiæ non est de illius essentia, ita neque est de essentia sacri ordinis.

Tertia diffic. Per quodcunque aliud peccatum, præter hæresim, dissoluitur matrimonium quoad thorum?

NOTA primum, crimina coniugum, præter adulterium, in tria genera diuidi. Primi generis sunt, quæ nullo modo alteri coniugi nocent: vt si sit vnus fur, blasphemus, &c. Ad secũdum genus pertinent, quæ in detrimentum corporale coniugis innocentis sunt: vt si vir sit crudelis in vxorem, aut vxor venefica, vel perdit mariti substantiam, vel liberos interficit, quæ crimina. C. de repudijs recensentur. Tertij generis est vnum tantùm crimen, scilicet, quãdo vnus coniunx conatur alium inducere in quoduis peccati genus, vt in homicidium, furtum, &c.

CONCLVSIO.

QVANDO vnus coniugum adulter, aut hæreticus, aut laborat criminibus secundi vel tertij generis, innocens tunc per iudicis sententiam ab illo quoad thorum separari potest. Definita est in cap. quæsiuit, de diuortijs, & in cap. literas, de restitutione spoliatorum.

Art. vlt. An matrimonium inter infideles sit verum, & legitimum? *DD. d. 39. D. Bon. ar. 1. q. 1.*

CONCLVSIO I.

MATRIMONIVM inter infideles ita legitimum est, vt per solam conuersionem alterius coniugis ad fidem dissolui non possit. Hæc est de fide & habetur apud D. Paulum, dicentem: *1. Cor. 7.* Si quis frater habet vxorem infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam: & est definita in cap. gaudemus, & cap. quanto, de diuortijs. quod enim est legis naturæ, est omnibus licitum, & matrimonium ex inclinatione, & iure naturali est.

CON

CONCLVSIO II.

MATRIMONIVM infidelium est legis naturæ sacramentum: est enim signum vnionis inter Christum, & Ecclesiam. Ita definitum est in cap. gaudemus citato.

CONCLVSIO III.

NON est autem nouæ legis sacramentum. Ratio est: quia cùm infideles careant Baptismo, qui est ianua omnium sacramentorum, non possunt esse matrimonij, quatenus est nouæ legis sacramentum, participes.

CONCLVSIO IIII.

MATRIMONIVM infidelium tria bona, sacramẽti, scilicet, prolis, & fidei habet: de bono sacramenti constat: de bono autem prolis, est etiam manifestum: quia tale bonum est tantùm obligatio ad procreandam, & religiosè educandam prolem: quæ quidem obligatio est composibilis cum actu, & proposito faciendi oppositum, & talem obligationem habent quoque infideles coniugati: & tandem de bono fidei est quoque perspicuum, quia tenentur debitum soluere, & ab alieno concubitu cauere.

DD. d. cap. 1. Ric. ar. 1. q. 3.

Diffic. Peccant ne infideles in vsu matrimoniali?

SOLVS Ricardus de hac re differit, de cæteris autem infidelium actibus disputant DD.

CONCLVSIO.

INFIDELIS ad coniugem accedens cum intentione generandi prolem, & soluendi debitum, dummodò de illius educatione in cultu infidelitatis non cogitet, nullo modo peccat. Ratio est: quia cùm talis debiti solutio sit opus mortaliter bonum (nam est actus iustitiæ) non erit peccatum.

QVÆSTIO DECIMATERTIA DE impedimento consanguinitatis.

DE hac quæstione verba facit Magister 49. dist.

Art. 1.

Art. I. Quid nam est consanguinitas, quid linea?

PROPOSITIO I.

Doct. in hac d.

CONSANGVINITAS est aliquarum personarum vinculum, ab eodem stipite descendentium, carnali propagatione contractum: nam consanguinitas idem est, quod communicatio in sanguine, ideſt, habere eundem sanguinem communem inter se: vt sunt illi, qui ab eodem stipite, ideſt, patre generantur, vel immediatè, vt fratres, vel mediatè vt nepotes eiusdem aui, &c. generantur: quæ quidem communicatio in sanguine est causa vinculi amicitiæ inter consanguineos. *Ricard. est.*

PROPOSITIO II.

LINEA est congregatio, & collectio personarum cõsanguinitate coniunctarum ab eodẽ stipite descendentium diuersos continens gradus: ideſt, ordo ille, qui est inter consanguineos, vt vnus sit pater, alter filius, tertius nepos, &c. linea nominatur.

PROPOSITIO III.

LINEA, aut est recta, vt quæ est inter ascendentes, & descendentes, vt inter patrem, filium, nepotem, &c. aut collateralis, vt inter transuersales, fratrem, scilicet, & sororem, &c.

PROPOSITIO IIII.

COLLATERALIS linea, vel est æqualis, quæ inter æqualiter à stipite distantes reperitur, vt inter auum, & consobrinum, aut inæqualis, quæ est inter eos, qui è stipite inæqualiter distant.

Art. II. Quid nam est gradus, & quotuplex?

RESPONDEO per sequentes propositiones.

PROPOSITIO I.

GRADVS, est determinata propinquitas personæ ad personam secundum consanguinitatem. v. g. pater respectu filij est in primo gradu, ideſt, in prima propinquitate, respectu nepotis est in secundo gradu, ideſt per vnum medium, scilicet filium, respectu pronepotis in tertio gradu, ideſt, per duo media. Hæc autem computatio est secũdum ius Canonicum. nam ius Ciuile inter fratrem, & sororem duos constituit gradus: vnum fratris ad sororem, & alium sororis ad fratrem.

PRO

PROPOSITIO II.

In linea recta aſcendentium tot ſunt gradus, quot perſonę, vna minus: exempli cauſa, pater, filius, nepos, & abnepos ſunt quinque perſonæ, & quatuor tantum gradus. Ratio eſt: quia tot ſunt gradus, quot generationes: generatio verò minus quàm inter duos eſſe non poteſt: ergo tot erunt gradus, quot perſonæ, vna minus, quæ toti generationi præſupponitur, & ſtipes nominatur.

APPEN. 1. Hinc filius cum patre erit in primo gradu, cum nepote in ſecundo gradu, &c.

PROPOSITIO III.

In linea laterali eorum, qui à ſtipite æqualiter diſtant, quo gradu æqualiter tranſuerſales à ſtipite ſeparantur, eodem inter ſe diſtinguuntur. v. g. frater, & ſoror diſtant à ſtipite in primo gradu, eodemque inter ſe differunt. Ratio eſt: quia diſtantia, vel propinquitas eſt ſolùm ratione ſtipitis: quare non magis inter ſe diſtant, quàm à ſtipite diſſident.

PROPOSITIO IIII.

In linea laterali inæqualiter à ſtipite diſtantium computandus eſt gradus à perſona, quæ à ſtipite remotior eſt. v. g. auunculus, & conſobrinus, ideſt, filius vel filia ſororis diſtant in ſecundo gradu, quia filia ſororis diſtat à ſtipite in ſecundo gradu. Expreſsè definita eſt in c. vir, qui ab ſtipite. de conſanguinitate, & affinitate.

APPEN. 1. Hinc in diſpenſationibus inæqualiter à ſtipite diſtantium remotioris deſcendentis à ſtipite eſt habenda ratio.

PROPOSITIO V.

Leuit. 18. Matrimonium inter cõſanguineos, ſi Papa non diſpenſauerit, eſt nullum.

Art. III. An iure diuino ſint modò aliqui gradus prohibiti?

Lege Leuit. 18. vbi decem gradus prohibentur. lege Victoriam in relectio. de matri. p. 2.

Sil. verb. matri. 8. §. 6. & verbo Papa. §. 17. Duæ ſunt opiniones: Prima omnium ferè antiquorum, qui affirmabãt, omnes gradus in Leuit. prohibitos, eſſe etiã nunc iure Diuino prohibitos. Hæc fuit D. Bon. Tho. Ric. & Dur. quibus adhæſit Silueſter affirmans, Papã non poſſe diſpẽſare in gradibus in Leuit. prohibitis: idẽ quoque Lutherani aſſerunt. Secunda opinio

opinio est Palud. dicentis: Illos gradus non esse iure Diuino, sed naturali tantum prohibitos, & non omnes, sed aliquos duntaxat. B. Anton. docuit, illos gradus, fuisse olim iure diuino, prohibitos quem sequuntur Victoria, & Caiet. modò autem non esse iure diuino prohibitos dicunt. *D. Anton. 3. p. cap. 14. ar. 1. 2. 2. p. 154. art 9.*

CONCLVSIO I.

GRADVS qui in Leuit. prohibebantur, olim matrimonium contrahendum impediebant, non tamen omnes dirimebant, vt affinitas gradus: multa enim fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent, quia licet prohibeantur, non tamen irritantur: quia illi tantùm gradus matrimonium nullum reddebant, qui lege naturali, vt in linea recta prohibebantur: licitum namque erat tunc accedere ad vxorem fratris defuncti, absque liberis causa suscitandi semen.

CONCLVSIO II.

NVLLVS gradus in Leuit. prohibitus, modò in Euãgelio prohibetur, eò quòd tunc prohibitus erat. Ratio est: quia lex vetus modò non obligat, quatenus lex vetus est, sed vt ex parte confirmata in Euangelio: sunt enim præcepta nonnulla iudicialia in Euangelio posita, quale illud est de dormiẽte cum virgine, vt constat cap. 1. de adulter. atque etiam obligant aliqua legis veteris euacuatæ præcepta, quatenus legis naturæ præcepta sunt.

Hinc, si Papa dispensaret in aliquo gradu in Leuit. prohibito, dispensaret quidem, quatenus sunt lege naturali, vel Euangelica prohibiti. APPEN.

Prima diffic. Prohibentur ne iure naturali gradus in linea rectæ ascendentium, & descendentium: ita vt Papa in his dispensare non possit? DD. vbi sup.

HOC loco de gradibus consanguinitatis est agendum: nam de gradibus affinitatis sequenti dist. agemus. Et quæritur primum de matrimonio inter ascendentes, & descendentes, an prohibeatur vsque in infinitum, vel an gradus ita sit lege naturali prohibitus, vt in eo Papa dispensare non possit.

Opinio Sco. Ric. & Iurisconsultorũ tenet, talem prohibitionẽ in infinitum durare: ita vt si Adam, vel Noë resurgeret, cum qua *Scot. q. 1. Ric. art. vnico q. 4.*

contra-

Caiet. 2.2.q. 154.art.9.& in opusculo ad Regē Angliæ lege Victoriam vbi suprà.

contraheret,non haberet.Caiet.arbitratur solum primum gradum in linea recta esse iure naturali prohibitum: vnde sequitur posse Papam dispensare,vt auus ducat neptem,& auia nepoti nubat.

CONCLVSIO.

MATRIMONIVM in primo gradu lineæ rectæ,etiamsi nulla lex scripta illud irritaret,esset iure naturali nullū:nam talis contractus est contra ius naturæ:quia est contra pudorem,& honorē, quem filius iure naturæ parentibus adhibere tenetur, & cōtractus contra ius naturæ est ipso iure nullus: vnde B. Paul. Auditur inter vos talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita vt vxorem patris sui aliquis habeat.

1.Cor. cap.4.

DVBIVM I.

Quid,si in mundo non esset nisi pater,& vnica filia,vel plures?

Soto hac dist. art.3.

CAIET. vbi suprà negat. Soto affirmat.

CONCLVSIO.

TVNC illas ducere in vxores tenetur. Ratio est:quia plus tenetur homo diligere Rempublicam, quā parentes:plus enim eam diligere tenetur, quam seipsum: atque ita pro salute Reip. & totius vniuersi, tunc pater filias ducere, & mater filijs nubere teneretur.

DVBIVM II.

Contractus matrimonialis in secundo gradu lineæ rectæ,& sequentibus in infinitum prohibetur ne iure naturali,an Ecclesiastico?

CONCLVSIO I.

MATRIMONIVM inter auum, & neptem iure naturali prohibetur, & est per leges humanas indispensabile. Ratio est:quia eadem obligatio reperitur inter neptes, & auos, & inter filios,& parentes,eademque ferè est sanguinis communio,& eandem reuerentiam neptes auis, quam parentibus exhibere tenetur. Hæc est contra Caiet. affirmantem, esse dispensabile huiusmodi matrimonium.

CONCLVSIO II.

IN linea recta matrimonium in infinitum non censetur esse prohibi

CONCLVSIO II.

IN linea recta matrimonium in infinitum non censetur esse prohibitum. Ratio est: quia sanguinis communio est causa prohibitionis, & cùm magis communicent transuersales in quinto gradu, quàm descendentes cum ascendentibus in 6. gradu, & illi non prohibeantur; neque isti prohibendi sunt.

Hinc, poterit Papa dispensare inter proauum, & proneptem, &c. APPEN. 1.

Hinc, si Adam modò viueret, vxorem ducere posset: nam minus vinculum consanguinitatis est inter nos, & Adam, quàm inter Gallos, & Hispanos, qui contrahere non prohibentur. APPEN. 2.

Secunda diffic. An liceat matrimonium contrahere in linea transuersali æquali, & inæquali? *Ricar. vnico q. 2. D. Bona, ibidem.*

V. G. An contractus inter fratrem, & sororem, & inter consobrinum, & sororem patris, & inter auunculum, & consobrinam sit licitus.

DVÆ sunt opiniones. Prima D. Bona, Ric. & Duran. asserentium, in primo gradu lineæ collateralis matrimonium esse iure diuino nullum. Caiet. Thom. de Argentina tenent, tale matrimonium esse solùm contra ius Canonicum, & ita Papam in hoc gradu dispensare posse. Addit Thomas, matrimonium infidelium cum proprijs sororibus, non esse soluendum, si ad fidem conuertantur. Scot. verò talia matrimonia in primo gradu laterali, lege naturali prohibita esse, affirmat. *Caie. vbi suprà S. Tho. Th. de Argẽ. hac dist. Instituta de iure naturali in principio.*

CONCLVSIO I.

MATRIMONIVM inter fratrem, & sororem est iure naturali nullum: seruatur enim apud omnes gentes, & ad hoc natura ipsa, secluſa lege scripta, homines inclinat: Vnde Pharao impossibile esse credit Saram vxorem fuisse Abrahæ: quia dixit suam esse sororem vide caput Gaudemus. *Gen. 12.*

CONCLVSIO II.

MATRIMONIVM in secundo gradu consanguinitatis in linea laterali, & inæquali non est inre diuino prohibitũ. Hæc conclusio est contra D. Bon. Ric. & Duran. & Syluest. & contra glossam in cap. literas, de restitutione spoliatorum, qui tenent gradus

in Leuit. prohibitos, inter quos sunt isti, iure diuino prohiberi, ita vt non possit Papa in eis dispensare. Et ratio conclusionis est: quia lex vetus vniuersa fuit per mortem Christi reuocata: nam translato
Ad Hebr. 7. Sacerdotio secundum ritum Aaron per mortem Christi in Sacerdotium secundum ordinem Melchisedech, necesse fuit, vt legis translatio fieret: quia si nunc obligat, est, vel quia habet legis humanæ vim, vel propter causas supra signatas.

CONCLVSIO III.

NEQVE est iure naturali prohibitum: constat exemplis sanctorum, quos sacra Scriptura in gradu, de quo est modò difficultas, ante legem scriptam, contraxisse docet: legitur enim Genes.
Gen. 11. cap. 11. Thare genuisse Abram, Nachor, & Aram: & Nachor duxisse consobrinam suam filiam Aram, & Abram Sarram filiam eiusdem Aram. Quare, cùm hi viri sancti non tenerentur, nisi ad obseruantiam legis naturalis, quam de facto obseruabant, perspicuum profecto est iure naturali, tale matrimonium non fuisse prohibitum.

CONCLVSIO IIII.

EST autem iure dumtaxat positiuo Ecclesiastico prohibitum. Patet à sufficienti diuisione: etiam, quia Ecclesia sine controuersia in his gradibus dispensare consueuit.

S. Th. q. vnica ar. 4. q. 4. *Tertia diffic. Potestne Ecclesia modò aliquos gradus prohibere?*

CONCLVSIO I.

ECCLESIA potestatem habet inhabilitandi aliquos, quominus intra certum gradum matrimonium cõtrahere possint. Definita est expressè Sess. 24. Can. 3. & 4. Concil. Trid.

CONCLVSIO II.

MAXIMOPERE Ecclesiæ conuenit aliquos ad matrimoniũ inhabilitare. Constat de matrimonio clandestino, quod est irritum per Concil. Trid. Sess. 24. cap. 1. de reformatione matrimonij: nam vsu veniebat, vt aliquis duas haberet vxores: primam clandestinam & veram, & secundam in facie Ecclesiæ adulterinam. Tum etiam, vt pax, & amicitia augerentur, si inter non consanguineos, vt fit, matrimonium contraheretur.

CON

CONCLVSIO III.

GRADVS per lineam collateralem æqualem, siue inæqualem, sunt vsque ad quartum gradum prohibiti: ita habetur in cap. non debet. de consanguinitate, & affinitate: nam à quinto gradu consanguinei, vt extranei se habent.

Hinc, confutatur hæresis Lutheranorum asserentium, nullos esse gradus prohibitos, neque prohiberi posse. *Hæresis.*

Quarta diffi. Potestas ciuilis Regis poterit, quemadmodum Ecclesia, aliquos inhabilitare, quo minus contrahant?

VICTORIA in relectione de Matrimonio non audet affirmare, Ric. & cæteri affirmant.

CONCLVSIO I.

POTEST quidem, & de facto, si contrahatur Matrimonium erit nullum. Constat ex toto titulo. ff. de adoptionibus. vbi Matrimonium inter patrem adoptantem, & filiam adoptiuam irritatur: quod ius Canonicum tantum inter filium naturalem, & filiam adoptiuam prohibet. vt ex cap. 1. de cognatione legali colligitur.

CONCLVSIO II.

LEGES Ciuiles connubia in aliquo gradu prohibentes, Ecclesia contradicente, nullam vim habent. Ratio est: quia causa matrimonialis contractus, quantùm ad vinculi perpetuitatem, à iure diuino pendet. Et ideo ciuilis potestas circa hunc contractum ab Ecclesiastica potestate dependet.

Hinc, si princeps Saracenorum prohiberet, & irritaret Matrimonium intra secundum, & tertium gradum, si de facto contraheretur esset nullum. Habet enim potestas illa iurisdictionem in subditos dicente B. Paulo: Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. APPEN. 1. *Ad Rom. 13.*

Hinc, si infideles in gradu ab infideli principe prohibito contraxerint, & ad fidem conuertantur, vel sunt separandi, vel de nouo contrahere tenentur. Ratio est: quia Matrimonium ante Baptismũ, propter inobedientiam contra suum principem fuit nullum. APPEN. 2.

QVÆSTIO DECIMAQVARTA DE IMPEDIMENTO AFFINITATIS, QVO Matrimonium impeditur, ne contrahatur, & contractum irritetur.

DD. *Ibid.* HAC q.d. 41. Magistri differitur.

Art. I. Quid, & quotuplex est affinitas?

HIC art. aliquot positis propositionibus cum D. Bona. & Ricar. explicabitur.

PROPOSITIO I.

AFFINITAS est personarum propinquitas, ex carnali copula perueniens, omni parentela carens: hæc est descriptio affinitatis, quam illustro exemplo. Titius. v. g. duxit vxorem Bertã, vel illam illicitè cognouit: ex tali Matrimonio, seu copula cum consanguineis Bertæ affinitatem contraxit, etiamsi alias consanguineus non esset. Si autem consanguineus erat, duplex impedimentum cum consanguineis vxoris habebit: vnum est consanguinitatis ex parte sua, alterum affinitatis ex parte vxoris: quod ad impetrandas dispensationes est diligentissimè animaduertendum.

PROPOSITIO II.

TRIPLEX olim erat affinitatis genus, vt ex cap. non debet. de consanguinitate, & affinitate constat. Primum, quod est in vsu esse dicitur, vt solus vir habens vxorem, affinis omnibus consanguineis vxoris intra quartum gradum efficiatur, ita vt intra illum gradum, mortua vxore, aliquam illius consanguineam ducere non possit: atque eodem modo de vxore, mortuo viro, censendum est: & hoc genus olim vsque ad septimum gradum extendebatur. Secundum est affinitas affinitatis: & tertium affinitas huius secundæ affinitatis, verum secundum, & tertium iam sunt reuocata.

PROPOSITIO III.

AFFINITAS efficitur per copulam carnalem licitam, aut illicitam, naturalem tamen. Ita definitur in Cano. extraordinaria. 35. q. 3.

APPEN. 1. Hinc, per nefandam copulam contra naturam cum muliere, & seminationem extra vas, non contrahitur: quia affinitas efficitur

tur per copulam, qua vir, & vxor vna caro esse dicuntur, & per talem copulam, aut seminationem extra vas, non commiscentur, nec vna caro efficiuntur.

PROPOSITIO IIII.

OLIM ante Concil. Trid. affinitas per copulam vsq; ad quartum gradum efficiebatur: modò autem non contrahitur affinitas præcedens, & dirimens matrimonium, nisi vsque ad secundum gradum tantùm. Definita est expresse Sess. 24. cap. 4. de reformatione matrimonij, in Concil. Trid.

Hinc, si Titius per fornicationem cognouerit Bertam solùm cum sorore Bertæ, id est (*Con su prima hermana, y no con prima segunda, tercera, &c.*) contrahere prohibetur: quod est intelligendum de affinitate matrimonium præcedente, nam si sequatur post matrimonium, etiamsi cognouerit (*a la prima secunda, o tercera de su muger*) debitum exigere non poterit. APPEN. 1.

Prima diffic. Quinam sunt affinitatis effectus?

PROPOSITIO I.

EFFECTVS affinitatis præcedentis matrimonium per copulam illicitam contractæ est, vt in primo, & secundo gradu tantùm impediat, & dirimat matrimonium contrahendum, vt modò diximus.

PROPOSITIO II.

SI autem per copulam licitam, scilicet, coniugalem, impedit matrimonium vsque ad quartum gradum, ita vt mortua vxore, non possit vir cum cõsanguinea illius vsque ad quartum gradum contrahere. Definita est in cap. non debet citato.

PROPOSITIO III.

SI affinitas post matrimonium sequatur, coniunx, qui cum consanguinea, vel consanguineo alterius coiuit, in conscientia ante dispensationem petere non potest, reddere tamen tenetur. Definita est in cap. 1. & cap. tuæ fraternitati. de eo, qui cognouit consanguineam vxoris suæ.

Secunda diffic. An, secluſa lege poſitiua Eccleſiæ prohibente matrimonium intra quartum affinitatis gradum, ſit aliquis gradus affinitatis lege naturali tantum matrimonium contrahendum dirimens, ita vt in eo Papa diſpenſare non poſsit, prohibitus.

V.G. inter aſcendentes, & collaterales. Et primum nota inter aſcendentes quatuor eſſe combinationes primam (*entre el padraſtro, y ſu alnado*) Secundam (*entre la madraſtra y ſu alnando*) Tertiam, inter ſocrum, & generum: & quartam, inter ſocrum, & nurum.

DVÆ ſunt opiniones, Vna affirmans, quam Soto ſine authore refert: quæ tenet Papam poſſe diſpenſare, &c. Altera eſt negans D. Bona. Ric. & Paluda. qui affirmant omnes gradus cap. 18. Leuit. eſſe iure diuino prohibitos.

CONCLVSIO.

AFFINITATIS gradus poſiti inter aſcendentes, & deſcendentes, ita lege naturali matrimonium contrahendum dirimunt, vt in his Papa diſpenſare haud poſsit: dicit enim B. Paul. Auditur inter vos fornicatio, qualis neque inter gentes, ita vt vxorem patris ſui aliquis habeat: quare erit talis concubitus contra ius naturale, hinc Ruben à patre Iacob maledictus fuit, propterea quòd ad eius vxorem aſcenderat.

1. ad Cor. 5.

Gen. 49.

DVBIVM.

De affinitate collaterali, An mulier poſsit ſucceſsiuè, Papa diſpenſante, duobus fratribus nubere?

Art. 9. 1. 2 & 3.

DVÆ ſunt opiniones. Prima citata D. Bona. & Palud. negans. Altera Neotericorum.

CONCLVSIO I.

VXOREM fratris ſine rationabili cauſa ducere, eſt contra ius naturæ, quod nullo modo, niſi propter maius bonum, violare licet. Ratio enim naturalis dictat, vt fratribus hunc honorem præſtemus, ne ſcilicet, illorum turpitudinem reuelemus. Vt Leuit. 18. habetur.

Leuit. 18.

CONCLVSIO II.

VXOREM fratris propter rationabilem cauſam ducere, non eſt contra

est contra naturæ ius. Quia Leuit. habetur, licuisse tunc fratri viuenti ducere vxorẽ fratris sui mortui ad suscitandum semen: nam non est contra legem naturæ eundem virum duas habere sorores in vxore, vt Iacob habuit Liam, & Rachelem. neque erit contra ius naturæ eandem vxorem, &c. Propterea quod idem gradus est, eundem virum duas sorores successiuè habere, siue duos fratres eandem vxorem ducere.

Hinc, Papa in his gradibus dispensare poterit: quia non est contra legem naturæ, & multorũ Pontificum exemplis constat: nam Alex. VI. cum quodam Rege Lusitaniæ dispensauit, vt vxorem fratris mortui duceret, & Iulius II. cum Henrico rege Angliæ, vt duceret in vxorem Catherinã, quæ fratris sui vxor fuerat. & Martinus V. vt refert Siluest. similem concesit dispensationem. APPEN.

Art. III. De impedimento publicæ honestatis?

HOC impedimentum oritur ex sponsalibus, aut ex Matrimonio tantùm rato, scilicet, ex contractu ipso, non autem ex copula carnali, diciturque impedimentum publicæ honestatis: quia solùm publica honestas prohibet, quominus vnus sponsus cõsanguineis alterius iungatur. Ita definitum est in cap. ad audientiam. de sponsalibus. & in cap. vnico. eodem titulo in 6. D. *Bon. d. 42. art. 2. q. 1. 2. & 3.*

CONCLVSIO I.

EX Matrimonio rato tantùm impedimentum publicæ honestatis tale oritur, vt soluto matrimonio per mortem, vel ingressum religionis alterius coniugis, in sæculo manens cum consanguineis illius intra quartum gradum contrahere non possit. Definita est in cap. 1. & in cap. non debet. de consanguinitate, & affinitate.

HÆC est Sco. & Paluda. S. Thom. & Ric. vocant hoc impedimentum affinitatis. Panor. in cap. sponsam. de sponsalibus, tenet cum Scoto. *Hac dist.*

CONCLVSIO II.

EX veris & legitimis sponsalibus impedimentum publicæ honestatis vsque ad primum gradum nascitur. v. g. Titius duxit Bertam in sponsam per verba de futuro: solutis sponsalibus, solùm

erit Titius inhabilis ad contrahendum cum sorore Bertæ, non autem cum cæteris illius consanguineis: Ita definitum est in Concil. Trid. vbi suprà: ante Concilium verò vsque ad quartum gradum consanguinitatis extendebatur.

CONCLVSIO III.

Hoc impedimentũ olim ex quibuscunque sponsalibus, etiam illegitimis proficiscebatur, dummodò nõ essent illegitima ex defectu consensus, sed aliunde. scilicet, propter consanguinitatem, aut impotentiam, &c. nunc verò ex legitimis, & veris tãtùm sponsalibus emanat. Definita est expressè cap. 3. in Concil. Trid. vbi suprà.

CONCLVSIO IIII.

PRÆDICTA impedimenta solùm inter vnum coniugum, & consanguineos alterius coniugis, & nullo modo inter consanguineos ipsorum coniugum oriuntur. Hæc est expressè definita per Innocentium III. in cap. super his. de consanguinitate, & affinitate.

APPEN. Hinc, pater, & filius cum matre, & filia contrahere poterunt.

Art. IIII. An Matrimonium inter consanguineos sit Ecclesiæ authoritate dirimendum?

V. G. Titius, & Berta consanguinei, aut affines bona fide contraxerunt, simulque 40. annos vixerunt, quibus transactis, affinitatis notio superuenit, est modò quæstio: An sit hoc Matrimonium Ecclesiæ authoritate dirimendum?

CONCLVSIO.

QVAMPRIMVM cõstiterit propter consanguinitatis, vel affinitatis impedimẽtum esse nullum Matrimonium, authoritate Ecclesiæ erit dissoluendum. Definita est expressè in ca. non debet. de consanguinitate, & affinitate.

APPEN. Hinc, non poterit authoritate coniugum dissolui, alioqui enim daretur locus fraudibus, nam qui vellent separari, statim consanguinitatem fingerent.

Art. I.

Art. V. De raptu.

CONCLVSIO.

RAPTVS eſt quando per violentiam, puellæ, aut eius patri factam, aliquis illam è domo patris rapit, quæ licet ſponte raptorem ſequatur, nunquam tamen Matrimonium valebit donec in libertate extra raptoris poteſtatem cõſtituatur. Definita eſt expreſsè in Concil. Trid. Seſſ. 24. cap. 6.

Art. vltimus. An omnis, qui ex damnata copula naſcitur, illegitimus ſit?

DD. *diſt.* 41. S. Th. *q. vnica. ar.* 3. *quæſtiũ.* 1. & *ſequẽtibus. Ric. artic.* 2. *q.* 2. *Duran. q.* 1.

CONCLVSIO.

QVANDO Matrimonium eſt nullum, & vterque parens eſt impedimenti conſcius, filij illegitimi naſcuntur: ſi verò vterque, aut alter tantùm impedimentum ignorat, legitimi naſcuntur: ſi tamen Matrimonium in facie Eccleſiæ, & non clandeſtinè fuit contractum. Definita eſt expreſsè in cap. ex tenore. qui filij ſint legitimi, & in cap. cùm inhibitio. de clandeſtina deſponſatione.

Hinc, filij, qui ex parentibus ignorantibus ambobus, vel altero tantùm impedimentum naſcuntur, poterunt in vtroque foro parẽtibus in bonis etiam vinculis ſuccedere. De reliquis autem filiis illegitimis quomodo poſsint hæredes inſtituti, & bona parentum retinere: tractatu de reſtitutione reperies. APPEN.

QVÆSTIO DECIMAQVINTA DE COGNATIONE SPIRItuali, & legali.

Art. I. An cognatio ſpiritualis dirimat Matrimonium contrahendum?

DD. *diſt.* 42. S. Th. *q.* 1. *ar.* 1. & *ſequentibus. Ric. ar.* 1. *q.* 1. *Durand. q.* 1.

LEGE titulum de cognatione ſpirituali, & legali, & Concil. Trid. cap. 2. vbi ſuprà, vbique reſpondetur.

CONCLVSIO I.

AD ſpiritualem cognationem, vt ſuſcipientes, & miniſtri baptizati ſint, & non ſolum Cathecumeni, vel credentes, deſidera-

tur:nam vt nemo poteſt alium carnaliter generare, quin naturale eſſe habeat, ita neque poteſt eſſe aliquis ſpiritualis pater quin ſpirituale eſſe per regenerationem ſpiritualem, ſcilicet, Baptiſmum habeat:qui enim non eſt baptizatus, legi de cognatione ſpirituali non eſt ſubiectus.

CONCLVSIO II.

QVANDO alter coniugum malitiosè proprium filium baptizauit,vel tempore Baptiſmi,aut Cõfirmationis, tenuit,vt vxorem petitione debiti priuaret,vxor non priuatur, ſed vir, qui tunc reddere tenetur:ſecus autem ſi in extrema neceſsitate: quia nullus aderat,hoc fecerit.Definita eſt expreſsè in cap.ſi vir.de cognatione ſpirituali.

CONCLVSIO III.

PER Exorciſmum, ſiue Catechiſmum cognatio ſpiritualis non contrahitur:quia per hæc,cum Baptiſmum præcedant: non fit regeneratio.

Art.II.De cognatione legali?

CONCLVSIO I.

D. Bonau. d. 42. ar.1.q.2. ADOPTIO à Catholicis ita definitur: Legitima aſſumptio extraneæ perſonæ in filium,vel filiam nepotem, vel neptem, vel deinceps:vnde ad veram adoptionem deſideratur,primùm, vt perſona adoptata ſit extranea,ſecundò,vt fiat ſecũdum legis conditiones,quę diuiditur in adoptionem perfectam,& imperfectam: de qua re lege Ricar.hac d.

CONCLVSIO II.

ADOPTIO,ſiue abrogatio,quæ eſt imperfecta adoptio Matrimonium contrahendi in triplici gradu dirimit:& primus vocatur paternitatis,& filiationis legalis:ſecundus eſt fraternitatis legalis: & tertius affinitatis legalis appellant:propter primum gradum inter adoptantem & adoptatũ,eiusque deſcendentes non poteſt eſſe Matrimonium: nõ enim Petrus adoptãs Mariã poteſt illã,vel aliã eius filiam ducere: propter ſecundum gradũ adoptatus nõ poteſt ducere filiam adoptantis,quia eſt eius legalis ſoror.Propter tertiũ gradum matrimoniũ non poteſt contrahi inter adoptantem, & filij adoptiui vxorem:quia eſt eius legalis nurus, neque inter adoptatum,& vxorem adoptantis,quia eſt legalis patris vxor.

CON

CONCLVSIO III.

PRIMVS, & ſecundus gradus cognationis legalis ſunt præceptiui: ita vt ceſſante adoptione, non poſsit in illis eſſe coniugium, ſecundus durat, durante tantùm adoptione, qua finita, veluti, ſi repudietur, vel ſi adoptans, aut adoptiuus moriatur, poterit inter fratres legales contrahi matrimonium. Ita definitur in cap. vnico de cognatione legali.

CONCLVSIO IIII.

SOLVS ſecundus gradus iure Canonico eſt prohibitus, reliqui autem iure Ciuili prohibentur: ſuntque ab Eccleſia per conſuetudinem recepti. Hæc eſt Ric.

Hinc, conſtat, Poteſtatem ciuilem poſſe aliquos ad matrimonium inhabilitare, dummodo talis lex ab Eccleſia approbetur, vt ſuprà diximus. APPEN.

FINIS PRIMÆ PARTIS.

INDEX QVAESTIONVM, ARTICVLORVM, DIFFICultatum, ac dubiorum, quæ in prima parte explicantur.

¶ Quæstio I. De his quæ ad essentiam sacramenti pertinent. fol. 1.

ARticul. I. *De definitione sacramenti.* *ibid.*

Art. II. *An determinata materia & forma sint de essentia cuiuscunque sacramenti?* 2

Art. III. *An liceat sacramentorũ formas variare?* 3

Prima diffic. An qui, prætermissa forma consueta, vtitur sufficienti, mortaliter pectet? 5

Secunda diffic. An qui relicta forma consueta, animo inducendi errorem, vtitur sufficienti, verè conficiat? 6

¶ Quæstio II. De institutione sacramentorum.

Art. I. *An sacramentorum institutio fuerit ad salutem necessaria?* *ibid.*

Artic. II. *An in statu innocentiæ, fuerit aliquod sacramentum necessarium?* *ibidem.*

Art. III. *An in statu legis naturæ fuerit aliquod sacramentum propriè dictum?* 7

¶ Quæstio III. De causalitate gratiæ. 10.

Art. I. *An sacramenta nouæ legis sint causa gratiæ?* *ibid.*

Difficul. Quomodo sacramenta sint causa gratiæ? *ibid.*

Art. II. *An possit creatura instrumentaliter creare, vel ad creationem concurrere?* 12

Art. III. *An sacramentalis gratia in nobis aliquem peculiarem effectum operetur?* *ibid.*

Art. IIII. *An sacramenta virtutem efficiendi gratiã à passione Christi* IESV *habeant?* 13

Difficul. An habeant virtutem efficiendi gratiam à qualitate, vel virtute aliqua supernaturali illis inhærente? *ibid.*

Art. V. De numero & excellentia sacramentorum nouæ legis. 14

De numero. An sint septem tantum? *ibid.*

De excellentia & necessitate. *ibid.*

Art. vlt. De circuncisione, & reliquis sacramentis veteris legis conferant ne gratiam? 15

¶ Quæst. IIII. De charactere. 18.

Art. I. *In quibus sacramentis nouæ legis character imprimatur?* *ibid.*

Art. II. *An character sit qualitas absoluta in anima existens?* *ibid.*

Diffic. An sit character indelebilis? 19

Artic. III. *An sit character in voluntate, vel in intellectu, tanquam in subiecto?* *ibidem.*

Dubium. In qua igitur potentia erit? 20

Art. vlt. An character sit totius Trinitatis sanctissimæ, vel alterius Diuinæ personæ

ſonæ potius quam Chriſti IESV *appellandus?* *ibid.*

¶ Quęſtio vlt. De numero ſacramentorum. 21

Art. I. Quo nam pacto Deus, & miniſter interiorem ſacramenti effectum operantur? *ibid.*

Art. II. An Chriſtus, vt homo ſit inſtrumentalis cauſa gratiæ, quæ per ſacramentū confertur? 22

Art. III. An Chriſtus quatenus homo potuerit hominibus poteſtatem concedere conſtituendi ſacramenta? 24

Art. IIII. An per malos miniſtros ſacramenta, & illorum effectus conferri poſſit. 25

Artic. V. An miniſter exiſtens in peccato mortali peccet mort. ſacramēta adminiſtrando? 26

Artic. VI. An qui recepit ſacramentum à miniſtro quem ſcit in mortali exiſtere, mortaliter peccet? 27

Art. VII. An fides miniſtri ad ſacramēti veritatem ſit neceſſaria? 28

Art. VIII. An intentio miniſtri ſit neceſſitate ſacramenti? 29

Prima diffi. Si hæreticus eſt Eccleſiæ hoſtis, quomodo habens eius intentionem baptizabit? 30

Secunda diffi. Qui ioco baptizaret, conferret ne baptiſmum? *ibid.*

Tertia diffic. Si ſacerdos non habet intentionem baptizandi puerum, cum nō recipiat baptiſmum, ſi moriatur puer cōſequitur ne gratiam? 31

Quarta diffi. An error perſonæ baptiſmum deſtruat? *ibid.*

Quinta diffi. An intentio mala miniſtri veritatem ſacramenti annullet? 32

Art. vlt. An angelus bonus vel malus poſſit de lege ſacramentum adminiſtrare? *ibidem.*

FLORES QVÆSTIONum ſacramenti Baptiſmi.

De eſſentialibus Baptiſmi.

ARtic. I. *Quæ nam eſt Baptiſmi diffinitio?* 33

Art. II. An naturalis & ſimplex aqua, ſit tantum Baptiſmi materia? 34

Art. III. Quæ nam eſt Baptiſmi forma? 35

Prima diffi. Eſt ne actus baptizandi: vt ab Eccleſia Latina, & Græca exprimitur, neceſſariò exprimendus? 36

Secunda diffic. An neceſſariò exprimenda ſit perſona baptizanda? *ibi.*

Tertia diffic. An ſit perſona miniſtri neceſſariò exprimenda? *ibid.*

Quarta difficult. An ſit Baptiſmus ſub hac forma, Ego te baptizo in nomine Patris & Filij, & Spiritus Sancti, & humanitatis Chriſti? *ibid.*

Quinta diffic. An fiat Baptiſmus ſub hac forma, Ego te baptizo in nomine genitoris, geniti, & ſpirati? 37

Sexta diffi. An ſi quis dicat, Ego te baptizo in nomine Patris, & IESV Chriſti & Spiritus Sancti, ſit verum baptiſma? 37

Art. IIII. An in nomine Chriſti tantum poſſit Baptiſmus conferri? 38

Art. V. An requiratur immerſio baptizati in aqua? 39

Prima difficul. An ſi minima pars corporis baptizetur, ſit verus Baptiſmus? 40

INDEX.

Secunda diffic. An sit trina immersio de necessitate Baptismi. ibid.
Dubium. Quorsum Ecclesia, vt trina fieret immersio, olim præcepit. 41
Art. VI. An sint tria genera Baptismi, fluminis, sanguinis, & pœnitentiæ, & vnũquodque illorum sit Sacramentum. ibi.
Prima diffi. Qui baptizatur sanguine proprio, cum per baptismum iam sit iustificatus, si superuixerit erit ne baptismate aquæ baptizandus? 42
Secunda diffic. An Baptismus sanguinis, aquæ, vel flaminis Baptismo præstet? ibidem.
Art. VII. An Baptismus iterari possit. 43
Dubium I. An qui rebaptizat vel rebaptizatur irregularis efficiatur. 44
Dubium II. Quid si aliquis dormiens, siue ignorans rebaptizetur? ibid.
Dubium III. Quanta probabilitas ad non rebaptizandum sufficit? ibid.
Dubium IIII. Si infidelis, qui nihil de Euãgelio audiuit, amens fiat, & tota illius prouincia ad fidem Christi conuertatur, erit ne baptizandus? 44
Diffi. Quando puer secrete baptizatus est, sunt ne benedictiones Ecclesiæ, & cæteræ cæremoniæ repetendæ. ibi.
Dubium V. Quid si repetitis solennitatibus intelligas Sacerdos puerum non esse baptizatum? ibid.
Art. VIII. An Baptismus ab eius institutione ante mortem Christi cœperit obligare. 45
Prima diffi. Cur igitur si habuit vim sanãdi, non etiam obligandi. 45
Secunda diffi. Quando igitur lex erit sufficienter promulgata? 46
Art. IX. Quando cessauerunt legalia? 47
Prima diffi. Quando, & vbi Baptismus cœpit esse sub præcepto? 61
Secunda diffi. Vt Baptismus sufficienter, & solenniter promulgaretur, quæ desiderabantur? 52
Tertia diffi. An Euangelio sufficienter promulgato adultus per contritionem, & Baptismum in voto iustificatus, Baptismum contemneret, solo Baptismi contemptu, damnaretur? 52
Art. X. An peccauerit D. Petrus seruans legalia, quando fuit a D. Paul. reprehensus? 53
Art. vlt. An præceptum Baptismi sit ad salutem necessarium? 53

¶ Quæstio II. De recipientibus Baptismum.

Art. I. An pueri ante vsum rationis sint baptizandi? 54
Art. II. An paruuli infidelium inuitis parentibus sint baptizandi? 55
Prima diffi. An infideles adulti minis, & terroribus ad Baptismum compelli possint? 57
Art. III. An paruuli intra vteros matrum existentes possint baptizari? 59
Art. IIII. Adultus, habita fidei notitia, poterit ne Baptismum vsque ad mortem differre? 60
Art. V. An requiratur dispositio in adulto baptizando, vt gratiam consequatur. 61
Prima diffi. An qui habet complacentiam alicuius peccati, sit baptizandus? ibid.
Secunda diffi. An teneatur peccata confiteri & pro illis satisfacere? 61
Tertia diffi. An baptizandus teneatur habere

bere contritionem? 62
Quarta diffic. An desideretur intentio suscipiendi in baptizato? ibid.
Art. VI. An requiratur fides? 64
Diffic. An amentes, furiosi, & dormientes sint baptizandi. ibid.
¶ Quæst. III. De ministro Baptismi.
Art. I. An solis presbyteris conueniat ex officio baptizare? 65
Prima diffic. An laicus possit Baptismum ministrare? ibid.
Secunda diffic. An laicus absque necessitate baptizans mort. peccet? ibid.
Tertia diffic. An pater, filium baptizans, peccet? 66
Art. vlt. An minister Baptismi vnus numero esse debeat? ibid.
Diffic. An quando plures baptizant eundem, possint hac forma vti: nos te baptizamus in nomine Patris, & Filij, & Spiritus, &c. ibid.
¶ Quæstio IIII. De effectibus Baptismi, & eius præparatorijs.
Art. I. An remissio omnis culpæ, & pœnæ, tam æternæ, quàm temporalis, sit peculiaris baptismi effectus? 67
Art. II. An gratiæ per Baptismum conferatur? 68
Prima diffic. An apertio ianuæ cœlestis sit peculiaris baptismi effectus? 69
Secũda diffic. An gratia baptismalis æqualis omnibus concedatur? ibid.
Art. III. An recedente fictione, baptismus suum sortiatur effectum? 70
Artic. vlt. De præparatorijs ad baptismum. 71
Prima diffic. An circumcisio fuerit baptismi figura? ibid.
Secunda diffic. An debuerit institui circumcisio statim à lapsu Adæ. ibid.
Tertia difficul. Quibus fuit data sub præcepto? 72
Quarta difficul. Quid de fœminis Iudæorum? ibid.
Quinta diffic. De baptismo Ioannis? 73
Sexta diffic. De Cathechismo? ibid.
Septima diffic. An illis verbis, abrenuncio sathanæ, &c. baptizatus formale votum seruandi præcepta diuina, & Ecclesiastica emittat? 74
De Exorcismo.
Octaua diffic. An exorcismus ex opere operato expellat diabolum? 75

FLORES SACRAmenti Confirmationis.

ARtic. I. An Confirmatio sit nouæ legis sacramentum? 76
Diffic. Quando fuit institutum? ibid.
Art. II. An chrisma ex balsamo, & oleo confectum, sit propria huius sacramenti materia? 77
Artic. III. Quæ nam est confirmationis forma? 78
Art. IIII. Qui nam sunt huius sacramenti effectus? 79
Diffic. An confirmatio conferat gratiam? ibidem.
Art. V. An sit sub præcepto? 80
Art. VI. De suscipientibus confirmationem, an sit conferenda paruulis ante vsum rationis? ibid.
Diffic An quis possit ante Baptismum confirmari? 81

INDEX.

Art. VII. An ministerium Episcopale sit de necessitate huius sacramenti? ibid.

Prima diffic. An qui bis eundem confirmaret, efficeretur irregularis? 82

Secunda diffic. Cur iterantibus Baptismū, & non confirmationem imposita est? ibidem.

Art. vlt. De patrino Baptismi, & confirmationis? 83

Dubium. Quæ debent patrini paruulos docere? 84

Diffic. De ritibus, & cæremonijs, sacramenti confirmationis? ibid.

FLORES QVÆSTIONVM Sacramenti Eucharistiæ.

¶ Quæstio I. De his, quę ad essentiam Eucharistiæ pertinent. 85

Artic. I. An Eucharistia sit nouæ legis sacramentum? ibid.

Prima diffic. Erit ne sacramentum Eucharistiæ consecratio à Sacerdote facta, an hostia consecrata, vel hostiæ sumptio? ibidem.

Secunda diffic. Cùm hostiæ species, & verum Christi corpus reperiantur, quod istorum erit sacramentum? 86

Tertia diffic. Cùm sint duæ species, panis, scilicet, & vini, erit ne sacramentum Eucharistiæ vnum, an plura? ibid.

Art. II. An hoc sacramentum, fuerit conuenienter à Christo IESV *in vltima cœna institutum, atque in lege naturæ, & veteri multis figuris præsignatum?* 87

Art. III. An panis triticeus aqua coagulatus sit propria, & necessaria huius sacramenti materia? 88

Prima diffic. Aqua naturali deficiente, poterit ne panis aqua rosacea coagulatus consecrationis materia esse? 89

Secunda diffic. An deficiente pane cocto, in massa cruda posit fieri consecratio? ibidem.

Tertia difficul. Differt ne massa specie à pane? ibid.

Quarta diffic. Deficiente vino, poterit ne Sacerdos celebrans solum panem consecrare? 90

Quinta diffic. An posit Sacerdos quantamcunque panis, & vini quantitatem consecrare? ibid.

Sexta diffic. Quemadmodum Ecclesia determinat absoluendi potestatem circa hanc materiam, & non circa illam: poterit ne etiam certam panis, & vini quantitatem determinare? 91

Septima difficul. Poterit ne & minimam quantitatem materiæ Sacerdos consecrare? ibid.

Octaua diffic. Quando Sacerdos intendit consecrare 10. hostias tantum, si facta consecratione, reperiantur 11. erunt ne omnes consecratæ? 92

Nona diffic. An sit necessaria materiæ præsentia, vt fiat consecratio? 93

Art. IIII. An Christus IESVS *in pane fermentato, vel azymo consecrauerit?* 94

Prima diffic. An Ecclesia Græcorum peccet in fermentato conficiendo? 95

Secunda diffic. Licebit ne Sacerdoti Latino tempore necessitatis in fermentato conficere? ibid.

Art. V. An vinum vitis sit sola, & propria huius sacramenti materia? 96

Prima diffic. An muſtum poſsit eſſe conſecrationis materia? ibid.
Secunda diffic. An vna matura, muſto nondum expreſſo poſsit eſſe materia Euchariſtiæ? ibid.
Tertia difficul. An etiam ex lora id eſt, (Aguapie) quæ ſit ex vuis parum expreſsis, & aqua calida, fieri poſsit conſecratio? 97
Art. VI. An vino non conſecrato miſceri poſsit aliquis liquor? ibid.
Prima diffic. Eſt ne aquæ permixtio de neceſsitate ſacramenti? ibid.
Secunda diffic. Quanta aquæ quantitas erit apponenda? ibid.
Tertia difficul. Si viro iam fuit appoſita aqua in vtre, erit ne in miſſa iterum apponenda? 98
Quarta diffic. An vino iam conſecrato poſsit vinum non conſecratum, aut alius liquor admiſceri? ibid.
Art. VII. De forma conſecrationis corporis Chriſti? 100
Prima diffic. An ſit dicenda forma huius ſacramenti, vel conſecrationis tantum? ibidem.
Secunda diffic. An hoc ſacramẽtum vnam, vel plures formas habeat? 101
Tertia diffic. An Chriſtus his verbis, hoc eſt enim, &c. vel ante prolationem iſtorum verborum conſecrauerit? ibid.
Quarta diffic. An hæc forma, hoc eſt, &c. ſit præciſa, quin præcedant illa verba, qui pridie, &c. 102
Quinta diffic. An poſita forma conſecrationis panis, ante vini conſecrationem, ſuum ſortiatur effectum? 103
Art. VIII. Sit ne præciſa forma conſecrationis ſanguinis, hæc, hic eſt enim, &c. vſque in remiſsionem peccatorum. 104
Prima diffic. An Sacerdos cõuertat vinum in ſanguinem, per hæc ſola verba: hic eſt enim Calix ſanguinis mei, ante prolationem reliquorum verborum. 105
Dubium I. Quid ſi præciſa forma ſit, hic eſt ſanguis meus, & Sacerdos non habeat intentionem conſecrandi per iſta ſola verba, ſed per alia, quæ ſequuntur, conficiet ne ſacramentum? ibid.
Dubium II. Eſt ne Græcis neceſsarium, ad veritatem ſacramenti, vti tota hac forma, hoc eſt corpus meum, quod pro vobis frangetur, quid conſecrare ſolent. 106
Art. IX. Ineſt ne aliqua virtus prædictis formis, efficiens conſecrationem? ibid.
Art. X. An huiuſmodi formæ ſint locutiones veræ? 107
Prima diffic. An, quod demonſtratur per illud pronomen, ſit aliquod commune, vel ſingulare? 109
Secunda diffic. Illud ſingulare vagum demonſtrat ne corpus ſub ratione entis, vel ſubſtantiæ? 110
Tertia diffic. An pronomen, hoc, quando dicitur: accipite & comedite ex hoc omnes, ſupponat materialiter tãtum? ibid.
Quarta diffic. An hæc oratio, hoc eſt, &c. ſignificet conuerſionem, &c. 111
Quinta diffic. Eſt ne prius natura conuerſionem fieri, quã hæc propoſitio ſit vera, an è conuerſo? ibid.

¶ Quæſtio II. De ſuſcipientibus Euchariſtiam.

Art. I. An Euchariſtiæ ſuſceptio, quemadmodum, & Baptiſmi, ſit de neceſsitate ſalutis? 112

INDEX.

Dubium. Cur paruuli possunt per votum interpretatiuum Eucharistiæ effectum suscipere, nō autem Baptismi effectum? ibidem.

Art. II. Quando Christus fuit hoc sacramento vsus? 113

Diffic. An si tempore passionis seruata fuisset Eucharistia, anima Christi ab eius corpore fuisset separata? 114

Art. III. An qui existit in mortali, Eucharistiam sumat sacramentaliter? ibid.

Prima diffic. Quo tempore post susceptionem desinit esse Christus sub speciebus consecratis? 115

Secunda diffi. An brutum comedens sacramentum, deuoret etiam Christi corpus? ibidem.

Art. IIII. Peccat ne mortaliter, qui in mortali existens, ad Eucharistiam accedit? 116

Prima diffic. An qui habet confessoris copiam ante receptionem Eucharistiæ, teneatur peccatum, cuius est conscius, confiteri? 117

Secunda diffic. An deficiente confessore, & nulla vrgente necessitate, in mortali existens possit sola deuotione motus, vel celebrare, vel etiam Eucharistiam sumere? ibid.

Tertia diffic. Quando erit censenda vrgens necessitas, vt absque præuia confessione Sacerdos celebrare, vel non Sacerdos communicare possit? 118

Quarta diffic. An laicus iam iam communicaturus cui occurrit mortale peccatum non confessum, possit absque confessione præuia illius peccati Eucharistiam recipere? 119

Quinta diffic. An possit Sacerdos excommunicatus, ratione vitandi scandalum non præmissa confessione celebrare? 120

Sexta diffic. An sit grauissimum omnium peccatorum, Eucharistiam in conscientia peccati mortalis recipere? 121

Art. IIII. An peccatori petenti Eucharistiā possit Sacerdos illam negare? 122

Prima diffic. Peccatori publico, vbi crimen eius ignotum est erit ne Eucharistia neganda? 124

Secunda diffic. Excommunicatus, & denunciatus, cuius tamen excommunicatio est occulta, & soli Sacerdoti nota, potest ne à publica Eucharistiæ receptione reijci? ibid.

Tertia diffic. Licet ne Eucharistiam alicui ministrare, vt eius crimen miraculosè detegatur? ibid.

Quarta diffi. Licet ne occulto peccatori ex eiusdem consensu, vt suo honori, & famæ consulat, hostiam non consecratam porrigere? 125

Art. V. An corporalis immunditia, vt nocturna pollutio, Eucharistiæ receptionem impediat? ibid.

Diffic. Peccat ne mortaliter coniugatus, si eadem die, qua debitum soluit, ad Eucharistiam accedat? 126

Art. VI. An qui soluto ieiunio, Eucharistiam sumit, mortaliter peccet? ibid.

Prima diffic. An Sacerdos, si ante consecrationem recordetur se non esse ieiunum, teneatur missam inchoatam non perficere? 127

Secunda diffic. Sumpta lotione, poterit Sacerdos reliquias in paterna excōmuni-

catio

cationeſæcularium remanentes ſumere? 128
Tertia diffi. An in Eccleſia Græca ille dicatur eſſe ieiunus naturæ ieiunio, qui poſt mediam noctem nihil cibi, aut potus ſumpſit, quemadmodum in Eccleſia Romana? ibid.
Quarta diffi. An qui deuorauit reliquias cibi inter dentes manentes, vel aqua abluens os, naturæ ieiunium ſoluiſſe dicatur? 129
Quinta diffi. Quo tempore licebit poſt ſuſceptionem Euchariſtiæ prandere? 130
Artic. VII. An ſit non vtentibus ratione Euchariſtia tribuenda? ibid.
Prima dif. Si aliquis ſacerdos paruulo daret Euchariſtiã, reciperet ne ſacramentalem gratiam? 131
Secunda diffi. Qua ætate paruuli ad Euchariſtiam ſumendam obligabuntur? ibidem.
Ar. VIII. An liceat ſecularibus ſingulis diebus Euchariſtiam ſumere? 132
Prima diffi. Ex duobus æquè ad Euchariſtiam diſpoſitis, vter erit magis laudandus, qui ob reuerentiam tanti ſacramẽti aliquot diebus abſtinet, an qui propter deuotionem frequenter communicat? 133
Secunda dif. Fuit ne in primitiua Eccleſia laicis præceptum communicandi ſingulis diebus? ibid.
Art. IX. Licet ne alicui Chriſtiano per totam vitam à communione omnino ceſſare? &c. 134
Prima diffic. Eſt ne Euchariſtia de neceſſitate ſalutis, vt Baptiſmus, & pœnitentia? 135
Secunda dif. An ſit præceptũ diuinũ ſumere Euchariſtiam tempore mortis, quando pro viatico datur ibid.
Tertia diffi. An ſit Euchariſtia damnatis ad mortem tribuenda. ibid.
Art. vlt. An ſit ſub præcepto Sacerdotibus celebrantibus, & communicantibus, & laicis etiam ſub vtraque ſpecie communicare? 136
Diffi. Datur ne maior gratia ſuſcipiẽdi Euchariſtiam ſub vtraque ſpecie? 137
¶ Quæſtio III. De effectibus Euchariſtiæ.
Art. I. An virtute huius ſacramenti gratia conferatur? ibid.
Prima diffi. An Euchariſtia poſſit primam gratiam, qua homo ex peccatore fit iuſtus, conferre? ibid.
Secunda diffi. Confert ne Euchariſtia gratiam, quando recipitur, an quando ſpecies in ſtomacho corrumpuntur? 138
Tertia diffi. Requiritur ne actualis deuotio tempore, quo Sacerdos Euchariſtiã recipit, vt ſibi gratia conferatur? ibid.
Quarta dif. An qui timore vomitus Euchariſtiam tantummodo adorat, gratiam ſacramentalem recipiat? 139
Quinta difficul. Eſt ne effectus Euchariſtiæ, gloriæ conſequutio, ſicut gratiæ collatio? ibid.
Art. XI. Remittit ne Euchariſtia peccatum mortale? 140
Prima difficul. An detur acceſſus medius ad Euchariſtiam, ita vt accedens neque peccet, neque gratiam conſequatur? 141
Secunda diffi. An venialia peccata per Euchariſtiam remittantur? 142

INDEX.

Tertia dif. An per Euchariſtiam pœna temporalis luendam purgatorio remittatur? 142

¶ Quæſtio IIII. De exiſtentia corporis Chriſti in Euchariſtia.

Art. I. An vere, & realiter ſub hoc ſacramento, corpus & ſanguis Chriſti exiſtant? 143

Art. II. An totus Chriſtus ſub hoc ſacramento contineatur? 144

Dif. An virtute conſecrationis, corpus ibid. & anima, tanquam terminus formalis conuerſionis panis, vel per ſolam cõcomitantiam, contineatur? 145

Art. III. An totus Chriſtus ſub vtraq; ſpecie contineatur? 146

Diffi. An ſub qualibet particula vtriuſque ſpeciei totus etiam Chriſtus cõtineatur? ibidem.

Art. IIII. An eædem proprietates, quæ corporis Chriſti IESV ſub modo naturali exiſtenti inſunt, neceſſario eidem ſub modo ſacramenti inſint. ibid.

Ar. V. An exiſtentia corporis Chriſti in ſacramento neceſſario eiuſdem exiſtentiã extra ſacramentum, & ſub modo naturali ſupponat? 147

Art. VI. An corpus Chriſti ſub ſpeciebus panis, & vini, habeat dimenſiones quantitatis, longitudinem? &c. 150

Art. VII. An corpus Chriſti ſit ſub quantitate panis, vt in loco? 151

Art. VIII. An per diuinam potẽtiam poſſet idem corpus in diuerſis locis exiſtere? ibidem.

Art. IX. An corpus Chriſti ſacramentaliter exiſtens poſſit ab aliqua creatura motu locali moueri? 154

Prima diffic. An poſſit motu alterationis moueri? 155

Secunda dif. An habeat Chriſtus in Euchariſtia eaſdem actiones immanẽtes quas ſub modo naturali habeat, v.g. viſionem, auditionem? &c. ibid.

Tertia dif. Poſſet ne Deus per ſuam omnipotentiam corpus Chriſti, quatenus eſt in Euchariſtia calefacere? 156

Quarta diffi. An Chriſtus, quando deſinit eſſe in ſacramento, corruptis ſpeciebus, mutari dicatur? 157

Art. X. An corpus Chriſti, vt & in Euchariſtia, virtutem tranſmutandi ſubſtantialiter, & localiter aliud corpus à ſeipſo habeat? ibid.

Art. XI. An aliquis intellectus creatus poſſit corpus Chriſti, vt & in Euchariſtia, videre naturaliter? ibid.

Art. XII. An per Dei omnipotentiam corporalis oculus poſſit exiſtentiam corporis Chriſti in Euchariſtia videre? 160

Diffi. Oculus Chriſti videt ne ſuum corpus in Euchariſtia? 161

Art. vlt. An quando in ſacramento caro, vel ſanguis, vel alia viſio apparet, ſit Chriſtus ibi ſacramentaliter? ibid.

Dif. Si hoſtia ſanguinea appareat, vel puer, quid erit Sacerdoti faciendum? 162

¶ Quæſtio V. De conuerſione, &c.

Art. I. An panis in corpus Chriſti conuertatur? ibid.

Prima dif. An, facta cõuerſione, ſimul cum corpore, & ſanguine, panis, vel vini ſubſtantia maneat? 164

Secunda diffi. An conuerſio in inſtanti, vel ſucceſſiue fiat? ibi.

Tertia difficul. Quibus verbis hæc conuerſio ex

sio explicari debet? ibid.
Quarta diffic. An quodlibet in quolibet possit trāsubstantiari, vt lapis in Deum vel Angelum? 165
Art. II. An panis desitio sit annihilatio, vel corruptio, vel transubstantiatio? 167
¶ Quæstio VI. De accidentibus in Eucharistia permanentibus.
Art. I. Sint ne accidentia in hoc sacramento sine subiecto? 168
Diffic. An sit eadem notitia sensibilis, quæ de accidentibus ante & post consecrationem habetur? 169
Art. II. An reliqua accidentia sint in quantitate, tanquam in subiecto in Eucharistia? ibid.
Art. III. Poterunt ne species cōsecratæ corpus aliquod extrinsecum per alterationem naturaliter mutare? 170
Art. IIII. An qualitates Eucharistiæ ab agente naturali possint corrumpi? 171
Prima dif. An quantitas Hostiæ consecratæ naturaliter possit corrumpi? 172
Secunda diffic. An sacramentales species principaliter frangantur? ibid.
Artic. vlt. An ex accidentibus tanquàm ex materia, naturaliter substantia possit generari? 173
Diffic. An possit homo speciebus consecratis nutriri? 175
¶ Quæstio VII. De ministro Eucharistiæ.
Art. I. An solus Sacerdos ritè per Episcopum consecratus possit esse Eucharistiæ minister? 176
Prima diffic. Fidelis in mortali peccato existens amittit ne consecrandi potestatem? 177
Secunda diffi. Hæretici, schismatici, & excommunicati possunt ne Eucharistiam conficere? ibid.
Tertia diffic. An missa hæreticorum, & excommunicatorum illis pro quibus offertur, ad impetrādum, & pro peccato satisfaciendum prosit? ibid.
Quarta diffic. An Sacerdos degradatus potest ne conficere Eucharistiam? 178
Quinta dif. An peccet, qui missam peccatoris, vel hæretici, schismatici, excommunicati, audit? ibid.
Sexta diffic. An præter Sacerdotem possit Diaconus Eucharistiam populo ministrare? 179
Septima diffi. Possunt ne omnes Sacerdotes iure positiuo Eucharistiam populo ministrare? 180
Octaua dif. Poterunt ne plures Sacerdotes simul eandem Hostiam consecrare, vt possunt plures eundem baptizare? ibidem.
Nona diffic. Tenebitur ne Sacerdos consecrans, Eucharistiam recipere? 181
Decima diffi. Poterit ne Sacerdos non curatus, per totam vitā sine peccato à celebratione missæ abstinere? ibid.
Vndecima diffi. Est ne tanti valoris, mali Sacerdotis, atque boni missa? 182
¶ Quæstio. De valore Missæ.
Art. I. An Missa sit sacrificium? 183
Prima dif Est ne de ratione sacrificij missa Hostiæ siue victimæ occisio? 184
Secunda dif. Quæ nam sunt de huius tanti sacrificij rationes? 185
Tertia diffic. Est ne modò aliquod cæremoniale sacrificium, præter missæ sacrificium? 18

Quarta diffic. Sunt ne multi huius ſacrificij fructus? ibid.
Art. II. An miſſa oblata pro multis, tantum ſingulis, ac ſi pro vno duntaxat offerretur, prodeſſe poſſit? 187
Diffic. Accipitur ne licitè ſtipendium pro labore inter celebrandum? 188
Art. vlt. De ritu miſſæ? 189
Prima diffic. Qui miniſtri miniſtrare prohibentur? ibid.
Secunda diffi. Quibus in locis celebrare licet? 190
Tertia diffic. Quibus diebus integrum erit miſſam celebrare? ibid.
Quarta diffic. Qua hora poterit Sacerdos rem ſacram facere? 191
Quinta diffic. Quibus veſtibus, & vaſis miſſa celebranda eſt? ibid.

FLORES SACRAMENTI Pœnitentiæ.

¶ Quæſtio I. De his, quæ ad eſſentiam pœnitentiæ pertinent.

ARtic. I. An pœnitentia ſit ſacramentum nouæ legis? 192
Prima diffic. An pœnitentia ſupponat pro abſolutione à Sacerdote facta, an pro actibus pœnitentis contritione, confeſſione, & ſatisfactione? 193
Secunda diffi. An ſit ſacramentũ pœnitentiæ materia ſola, an forma ſola, an vtrunque ſimul? ibid.
Tertia diffic. An peccata commiſſa ſint huius ſacramenti materia? 195
Quarta diffic. An forma ſufficiens ſit. Ego te abſoluo? 196
Quinta diffic. An impoſitio manuum Sacerdos ad hoc ſacramentum requiratur? ibid.
Sexta difficul. An hoc ſacramentum ſit de neceſſitate ſalutis. 197
Dubium. Quid ſi præ nimio dolore pœnitens non recordetur proponere obſeruantiam mãdatorum Dei in poſterum? ibidem.
Septima diffic. An pœnitentia ſit ſecunda tabula poſt naufragium? 198
Octaua diffic. Quando fuit hoc ſacramentum inſtitutum? ibid.
Nona diffi. An poſt peccatum commiſſum, & poſt actum de illo pœnitentiam teneatur omnis homo vſque ad finẽ vitæ, dolorem habere? ibid.
Decima diffic. An ſacramentum pœnitentiæ ſit iterabile? 199
Art. II. An pœnitentia ſit virtus, vel virtutis habitus? ibid.
Prima diffi. An ſit virtus generalis vel ſpecialis? 290
Secunda difficul. An pœnitentia ſit virtus infuſa, vel acquiſita? 201
Tertia diffic. An ſit pœnitentia mortalis, vel Theologica virtus? ibid.
Quarta diffic. An pœnitentia virtus, ſit iuſtitiæ ſpecies? 202
Quinta diffic. An pœnitentia ſit in voluntate, tanquàm in ſubiecto? 203
Artic. III. An virtute pœnitentiæ omnia peccata mortalia poſt Baptiſmum commiſſa remittantur? ibid.
Prima difficul. Quid nam eſt peccatum in Spiritum Sanctum, & cur irremiſſibile nominatur? 206
Secunda diffic. An aliquod peccatum poſſit ſine pœnitentia remitti? 206

Tertia dif. Homo, transacto peccati actu, à qua re peccator denominatur? 207
Quarta dif. Quando Deus condonat alicui peccatum, quid remittitur? 208
Quinta di. An per solum actum dilectionis Dei super omnia absque actuali dispplicentia, aliquando peccata remittãtur? ibidem.
Dubium I. Ille cui remissa sunt peccata per dilectionem. &c. si illorum deinceps recordetur, tenebitur ne pœnitere? 210
Septima diffic. An per martyrium sine actuali peccatorum pœnitentia, martyr illorum remissionem consequatur? ibidem.
Dubium II. An qui dormiens, & in mortali existens, in cõtumeliam Christi occiditur, per martyrium iustificetur? 211
Octaua dif. An sola oratio sit satis aliquando ad peccatorum remissionem sine actuali illorum dispplicentia? 212
Nona dif. An peccata per ignorantiam cõmissa remittantur per dilectionem Dei, super omnia, aut virtute generalis pœnitentiæ? ibid.
Decima dif. An possit Deus remittere vnũ peccatum sine alio? 213
Vndecima diffi. An dimisso peccato, quo ad pœnam æternam, remaneat pœna temporalis luenda? 214
Ar. IIII. An peccata venialia etiam virtute pœnitentiæ remittantur? ibid.
Prima dif. An peccata venialia sint dictum vel factum? &c. ibid.
Dubium I. Veniale ex imperfectione actus est ne contra præceptum diuinum? 215
Secunda dif. An pœnitentia sit necessaria ad remissionem venialium? ibid.
Tertia dif. An requiratur, propositum cauendi deinceps venialia? 217
Quarta dif. An proposioum cauendi venialia, quorum pœnitet, debeat esse formale, vel materiale? ibtd.
Quinta dif. An qui habet propositum committendi veniale ex contemptu, mortaliter peccet? ibidem.
Sexta dif. An virtute atritionis venialia remittantur, attrito in gratia existente? 218
Septima dif. An quoties prima gratia per contritionem, vel sacramentum infunditur, venialia remittantur? ibid.
Octaua dif. An per receptionem cuiuscunque sacramenti omnia venialia remittantur? ibid.
Nona dif. An etiam per quemcumque actũ meritorium? 219
Decima diffic. An etiam virtute martyrij. quod aliquis inter dormiẽdum patitur, illi venialia remittantur? ibid.
Vndecima dif. An in purgatorio remittãtur venialia? ibid.
Duodecima dif. An venialia per sacra mẽtalia remittantur? 220
Decimatertia dif. An remittantur eti m quo ad pœnam? ibid.
Decimaquarta dif. An prædictis opinionibus venialia ex opere operato, vel operantis remittantur? 221
Decimaquinta diffic. An venialia absque mortalibus remitti possint? ibid.
Art. V. An possit Deus de potentia absoluta, remittere peccata sine gratiæ infusione? 222

INDEX.

Prima dif. An ad remissionem venialiũ requiratur etiam gratiæ infusio? 224
Secunda diffi. An actus pœnitentiæ sit prior infusione gratia? 225
Tertia dif. An gratiæ infusio sit remissione culpæ prior natura? 226
Art. VI. An pœnitentia à timore pœnarum inferni incipiat? 227
Art. VII. An virtute pœnitentiæ omnia merita propter peccatum amissa reparentur? 230
Dif. An illa opera, etiam quoad satisfactionem, reuiuiscant? 231
Art. vlt. An peccata dimissa, peccatore ad vomitum redeunte, redeant? 232
Prima dif. An vna auersio sit alia deterior? ibidem.
Secunda dif. An pœna damni sit in vno intensior, quàm in alio? 233
Tertia dif. An peccatum semel iam dimissum, possit secundum Dei omnipotentiã redire? ibid.
Quarta dif. Peccat ne grauius, qui cadit ab innocentia, an qui à pœnitentia? ibid.
Quinta dif. An ingratitudo, qua peccatum debet esse grauius, sit circunstantia speciali lege prohibita? 234
Sexta dif. An circunstantia ingratitudinis sit confitenda? ibid.

¶ Quæstio. De contritione.

Art. I. De Definitione Contritionis? 235
Prima difficul. An Contritio sit dolor actualis, ideſt, actualis peccati nolitio? ibidem.
Secunda diffi. An talis nolitio debeat esse propter Deum offensum? ibid.
Tertia diffi. An requiratur actuale propositum cauendi in futurum, & auferendi omnes peccatorum occasiones? 236
Quarta diffi. An ad sufficientem contritionem, actuale propositum cõfitendi tempore debito, & satisfaciendi, requiratur? 237
Art. II. Quorum peccatorum sit habendus dolor? 238
Prima diffi. An de peccato originali sit habendus dolor? ibid.
Secunda dif. An de mortalibus sit necessario habendus dolor? ibi.
Tertia dif. An de peccatis alienis teneamur habere dolorem? 239
Quarta dif. An de peccato futuro sit habẽdus dolor? ibid.
Quinta diffi. An sufficiat ad veram contritionem generaliter de peccatis dolere, nulla illorum propria recogitatione, an prius sint omnia in memoriam reuocãda. ibi.
Artic. III. An dolor de peccatis debeat esse maximus secundum intensionem. 241
Dubium. Quare anima intẽsius odit malũ pœnæ, quam culpæ, cum hoc magis noceat? 242
Prima dif. An contritio nimis intensa, quæ grandem generat tristitiam, sit laudabilis? ibid.
Secunda dif. An sit actus charitatis eligere in seipso minus grauia peccata, propter grauiora in proximo vitanda? 243
Tertia diffi. An fas sit habere istum actum, potius vellem aliquod veniale cõmisisse, quàm quod Christus passus fuisset? 244
Quarta diffi. An requiratur extensio doloris per aliquam temporis moram à Deo præfixam? ibid.

Art.

Art.IIII. An actus attritionis, idem numero posſit fieri contritio? 245
Art.V. De neceſsitate, & præcepto contritionis? 246
Prima dif Eſt ne ita ſub præcepto, vt non pœnitere ſit nouum mortale? ibid.
Secunda dif. Tenebitur ne ſtatim poſt peccatum commiſſum pœnitere, ſub noui peccati pœna? ibid.
Tertia dif. Quando confeſsio eſt ſub præcepto, deficiente Sacerdote, qui alicuius peccati mortalis recordatur, nũquid ad pœnitendum tenebitur. 248
Quarta difficul. Tenetur ne homo diebus feſtis contritionem peccatorum habere? ibidem.
Quinta dif. Poſt ſemel peractã pœnitentiã tenebitur ne homo quoties ſuorũ peccatorum recordabitur, pœnitere? 249
Sexta dif. Tenemur de alienis peccatis habere dolorem? 250
Art.vlt. An contritio ſit remiſsionis peccatorum cauſa? ibid.

¶ Quæſtio. De confeſsione.

Art.I. An confeſsio ſacramentalis ſit de iure diuino? 251
Prima dif. An confeſsio fuerit de lege naturali? 252
Secunda dif. An in lege ſcripta fuerit peccatorum confeſsio inſtituta? ibid.
Tertia dif. An ſit confeſsio à Chriſto, tanquàm neceſſaria ad ſalutem inſtituta, vt eſt Baptiſmus. 253
Quarta dif. An ſit de neceſsitate ſacramẽti, vt fiat vni Sacerdoti ad aurem? 254
Quinta diffi. An ſit ita de iure diuino iſte confitendi modus, vt ſit quoque de eſſentia ſacramenti? ibid.
Sexta dif. An confeſsio ſit ſub præcepto? 255
Septima dif. An fuerit ſemper hæreticum negare confeſsionis præceptum, vel de illa dubitare? ibid.
Artic.II. Qui teneantur ad confeſsionem? ibidem.
Prima dif. An ſit omnibus hominibus, etiã infidelibus confeſsionis præceptum impoſitum? 256
Secunda dif. An Papa teneatur ad ſacramentalem ſuorum peccatorum confeſsionem? ibid.
Tertia dif. A quo, Sacerdos Papam abſoluens, facultatem habet? 257
Quarta dif. Qua ætate pueri ad confeſsionem ſuorum peccatorum tenebuntur? 238
Dubium. An pueris ante decimum quartũ annum, & puellis ante duodecim poſsit Euchariſtia miniſtrari? ibid.
Quinta dif. An mutus teneatur confiteri? ibidem.
Sexta diffi. An qui non habet Sacerdotem ſui idiomatis, teneatur per interpretem confiteri? ibid.
Septima dif. An teneatur, aliquis deficiente ſacerdote, per Epiſtolam, vel per internuntium abſenti confiteri? 259
Octaua dif. An ſi quis ita confiteretur, eſſet ſacramentalis confeſsio? ibid.
Nona dif. An habens tantum peccatum veniale, teneatur ex præcepto Eccleſiæ ſingulis annis confiteri? ibid.
Decima difficul. An qui tempore mortis loqui non poteſt, ſi generaliter confiteatur, oſtendens tunſione pectoris contritionis ſigna, ſit ſacramentaliter abſoluendus? 260

INDEX.

Vndecima diffic. Quis, præter prædictos, ad confessionem non tenetur? 261

Duodecima difficul. An possit Rom. Pontif. in aliquo casu dispensare, ne aliquis per totam vitam ad cõfessionem teneatur? ibidem.

Art. III. Quibus temporibus cõfessio est sub præcepto? ibid.

Prima dif. An homo, cùm primum mortaliter peccat statim iure Diuino confiteri teneatur? ibid.

Dubium. Si non esset ab Ecclesia determinatum tempus, quorum iudicio stãdum esset? 263

Secunda diffic. An præceptum annuæ confessionis obliget transgressores ad mortale? 264

Tertia dif. Qui non est confessus per integrum annum, poterit differre cõfessionẽ vsque ad finem anni sequentis? ibid.

Art. IIII. De integritate confessionis déque eius materia. 265

Prima dif. Sit ne veniale peccatum materia confessionis? ibid.

Secunda dif. Sint ne omnia mortalia peccata confessionis materia, ita vt peccet, qui illa non confitetur? ibid.

Tertia dif. Sunt ne omnia peccata quãtum ad numerum confitenda? 266

Quarta dif. Quid si peccatorũ recordatio impossibilis esse videatur, vt si meretrix per triennium fuerit in loco publico, quomodo numerum exprimat? 268

Quinta dif. An circunstantiæ, quæ peculiari præcepto non prohibentur sint necessario confitendæ? 269

Sexta dif. An circunstantiæ diei festi sit necessario confitenda? 270

Septima difficul. An quodlibet peccatum in loco sacro commissum speciem mutet? ibid.

Octaua dif. An circunstantia stupri sit necessario confitenda? 271

Nona dif. An pœnitentem ex ignorantia prætermittentem aliquod peccatum, teneatur Sacerdos illud sciens illustrare, vt pœniteat & confiteatur? ibid.

Decima dif. Quid si pœnitẽs prætermittat aliquod mortale peccatum non ex ignorantia inuincibili, sed ex obliuione, erit ne à confessore admonendus? 272

Art. De casibus reseruatis, explicandæ sunt tres difficultates. 273

Prima dif. Si pœnitens obtenta facultate à superiore fecerit confessionem irritam, vt si ficte confessus sit, tenebitur ne iterum authoritatem petere? 276

Secunda dif. Si superior nolit authoritatẽ cõcedere, tenebitur ne pœnitens illi confiteri? ibid.

Tertia dif. Quando absolutè Prælatus authoritatem concedit, intelligetur ne de reseruatis tantum ante commissis, vel etiam de committendis intra spatium à superiore concessum? 277

Quarta dif. Si Papa concesserit authoritatem à reseruatis facienti omnia, quæ in Iubileo continentur, si pœnitens. v. g. feria sexta non ieiunauit, vt tenebatur, valebit ne reseruatorum absolutio ante feriam sextam facta? ibid.

Quinta diffic. Qui in articulo mortis, vel propter aliud impedimẽtum fuit à censura, vel excommunicatione Papæ, vel alicui superiori reseruata, absolutus, cessante illo articulo, siue periculo tenebitur

bitur ne iterum communia ſuperiori. confiteri? ibid.
Sexta diffic. Poterit ne alius à Rom. Pont in foro conſcientiæ à cenſuris Sedi Apoſtolicæ, & caſibus Cœnæ Domini, & à crimine hæreſis hodie abſoluere? 278
Septima diffic. Quando ex confeßione alicuius peccati timetur malum aliquod pœnæ, vel culpæ, poterit ne pœnitens illud peccatum cælare? ibid.
Octaua diffic. Quando Sacerdos, & pœnitens ſunt contrariæ opinionis, tenetur Sacerdos illum abſoluere? 280
Art. V. Qui nam ſunt ſacramentalis confeßionis effectus. ibid.
Art. VI. Quæ nam ſunt bonæ confeßionis conditiones, & quot numero? 281
Art. VII. Quando erit iteranda cõfeßio? ibi.
Prima diffic. An quando pœnitens ex malitia non integrum confitetur, confeßionem iterare teneatur? ibid.
Secunda diffic. An confeßio ex negligentia dimidiata ſit iteranda? 282
Tertia diffic. Quando ex ignorantia dimidiatur, & eſt iteranda? 283
Quarta diffic. An confeßio informis ſit iteranda? ibid.
Quinta diffic. An pœnitentiæ ſacramẽtum, fictione per cõtritionem recedente, ſuũ, vt Baptiſmus, ſortiatur effectum? 284
Sexta diffi. Qui fictè in quadrageſima confitetur, & à Sacerdote non abſoluitur excuſabitur ne à præcepto Eccleſiæ de annua confeßione? 285
Dubium. Tenebitur ne Sacerdos ſigillum ſecreti talis confeßionis ſeruare? ibid.
Septima diffic. An pœnitens excommunicatus, reticens excommunicationem, teneatur iterare confeßionem? ibid.
Octaua dif. An qui mẽtitur in confeßione, imponens ſibi aliquod veniale, aut mortale, confeßionem iterare teneatur? 288
Nona diffi. An confeßio, ob defectum ſufficientis confeſſoris, ſit iteranda? 287
Decima diffi. Pœnitens qui, ex negligentia, vel obliuione, pœnitentiam iniunctam non impleuit, tenebitur ne iterare confeßionem? 288
Vndecima diffic. Eſt ne vtilis iteratio confeßionis valide. ibid.
Art. VIII. De miniſtro ſacramenti confeßionis 289
Prima diffi. Poterit ne, ſacerdote defficiente, laico fieri confeßio? ibid.
Secunda diffi. Laicus, ſi confeßionem audiat & ſacramentaliter abſoluat, efficietur ne irregularis? 290
Tertia dif. Erit ne ſatis, ſimplici Sacerdoti confiteri, vel neceſſario proprio ſacerdoti erit confitendum? ibid.
Quarta diffic. Quis nam erit ſufficiens cuiuſque ſtatus confeſſor? ibid.
Dubium I. Poterunt ne Guardiani, Abbates, Priores, Prouinciales, &c. ſibi confeſſores, quemadmodum Epiſcopi, eligere? 291
Dubium II. Propter malitiam & ignorantiam proprij ſacerdotis, poterit ne aliquis, non obtenta ab illo licentia alieno confiteri? 294
Dubium III. Peccabit ne concubina proprij curati illi confitendo? ibid.
Quinta diffi. An præter annuam confeßionem, teneantur curati ſuorum ſubditorum quoties confiteri voluerint, ſuas confeßiones audire? ibid.

INDEX.

Sexta diffic. Qui confessi sunt fratribus priuilegiatis, tenentur ne proprio confiteri? 295

Dubiū IIII. Quid potest confessor ab Episcopo approbatus efficere? ibid.

Septima dif. Potest ne habens bullam Cruciatæ simplicem Sacerdotem in Confessione eligere. 296

Octaua diffic. Poterunt ne religiosi, inuito Prælato, per facultatem Episcopi audire confessiones? ibid.

Nona diffi. In articulo mortis potest pœnitens cuicunque Sacerdoti excommunicato, suspenso, Apostatæ, siue hæretico confiteri? ibid.

Decima diffic. Potest ne laicus in articulo mortis aliquem ab excommunicatione absoluere? 297

Vndecima dif. Quando minister non habet iurisdictionem, confessio illi facta erit ne valida? 298

Art. vlt. De sigillo confessionis. ibid.

Prima diffi. Quo iure sacerdos ad sigillum confessione teneatur? ibid.

Secunda diffi. An sacerdos peccatorem inpœnitentem silere teneatur? 299

Tertia diffic. An possit Sacerdos, reuelando confessionem, venialiter tantum aliquando peccare? 300

Quarta diffi. Licet non confessori laudare pœnitentem? ibid.

Quinta dif. An sacerdos in crimine participantem, etiam sub sigillo confessionis, cælare teneatur? ibid.

Sexta diffi. An integrum sit sacerdoti dicere in generali, ego audiui peccata in confessione, sine vlla pœnitentis reuelatione? 301

Septima diffi. An possit sacerdos, ex facultate pœnitentis, reuelare peccatū quod in confessione tantum nouit. ibid.

Octaua dif. An sacerdos possit, sine sacrilegio, crimen quod scit duplici via, in confessione, scilicet, & extra reuelare? 302

Nona diffi. Licet ne vnam confessionem in alia reuelare, quando alia integra confessio fieri non potest? ibid.

Decima diffi. Sacerdos poterit negare se in confessione crimen alicuius pœnitentis audiuisse? ibid.

Vndecima dif. An sacerdos, ob crimen sola confessione cognitum, possit pœnitentem ab aliquo actu tanquam indignum repellere? 303

Duodecima diffic. Poterit ne Prælatus, per notitiam aliquorum criminum quam ex sola confessione habet, eorundem de nouo inquisitionem facere? 304

Decimatertia diffi. Si Prælatus, inuenerit peccata subditi scripta ad confessionem faciendam, poterit inquisitionem facere? ibidem.

Decimaquarta diffic. Licebit ne Sacerdoti communicare cum pœnitente aliquod peccatum extra confessionem in sola confessione notum? ibid.

Dubium I. Poterit ne pœnitens iurare se nihil confessori dixisse? 305

Dubium II. Quid, si Sacerdos errorem aliquem intollerabilem commiserit? ibid.

Dubium III. Alia, quæ in confessione præter peccata dicuntur cadūt ne sub confessionis sigillo? ibid.

Dubium IIII. Quæ extra sacramentū, sub sigillo committuntur, erunt ne sub sigillo tenenda? 306

Decima

Decimaquinta dif. Teſtis, qui ſecretò nouit aliquid crimẽ, tenetur ne in iudicio per contanti iudici reſpondere ſe nihil ſcire? ibid.

¶ Quæſtio. De ſatisfactione.

Art. I. De his quæ ad eſſentiam ſatisfactionis pertinent? 307

Prima dif. An poßit homo Deo, pro iniuriis & peccatis in illum commißis, ſatisfacere? ibid.

Secunda dif. Poteſt ne ſatisfactio, ex aliàs debito, fieri? ibid.

Tertia difficul. An qui adimplet pœnitentiam, audiens miſſam de præcepto, ſatisfaciat? 208

Quarta diffic. An dimiſſo peccato quoad culpam, maneat aliqua pœna, pro qua ſatisfaciendum ſit ante gloriæ ingreſſum? ibid.

Quinta diffic. An in peccato mortali exiſtens, pro peccatis aliàs dimißis ſatisfacere poßit? 309

Sexta dif. An præcedentia opera, aduenientegratia ſint ſatisfactoria? 310

Septima dif. An opera facta extra charitatem minuant inferni pœnas? 311

Art. II. Quibus operibus debet fieri ſatisfactio pœnalibus ne? ibid.

Prima dif. Poßumus ne pro peccatis dimiſſis ſatisfacere per flagella quæ bonis à Deo mittuntur? 312

Secunda diffi. Sunt ne ſatisfactoria iuxta quantitatem patientiæ an flagellorum? ibidem.

Tertia dif. Poteſt ne vnus pro alio ſatisfacere? 313

Quarta dif. Sunt ne tria operum ſatisfactoriorum genera? 314

FLORES.

Tractatus de Oratione. ibid.

Quæſtio I. Quid nam eſt oratio? ibidem.

Prima dif. Cuius potẽtiæ animæ oratio dicitur actus? 317

Secunda dif. Eſt ne oratio virtus, an virtutis actus? 318

Tertia dif. Eſt ne actus virtutis Theologicæ, an Cardinalis? ibid.

Quarta diffi. Eſt ne vnus actus ſpecialis, an generalis. ibi.

Quinta dif. Eſt ne quoque latriæ ſiue religionis actus? ibid.

¶ Quæſtio II. An oratio, & eius vſus ſit vtilis? 319

Prima dif. Vtrùm orationis vſus ſit neceſſarius ad ſalutem? 320

Secunda diffi. Efficacia orationis ad dictos effectus producendos eſt ne ex puris naturalibus, vel ex gratia? ibid.

Tertia diffi. Quæ nam ſunt, quæ deſiderantur, vt oratio ſit efficax ad impetrandum? 321

Quarta diffic. Talis oratio eſt ne efficax ad ſatisfaciendum? ibid.

Quinta dif. Vtrùm oratio Dominica ſit cæteris orationibus efficatior? 322

Sexta difficul. Vtrùm oratio peccatoris ſit efficax ad impetrãdum aliquid à Deo? ibid.

Septima dif. Si peccator orat pro alio, exauditur ne eius oratio? ibi.

Octana dif. Quãdo oratio exiſtentis in peccato eſt mortalis, & exauditur aliquãdo in malum orantis? 323

¶ Quæ-

¶ Quæstio III. An oratio sub precepto, ita vt oēs ad illā teneātur? 324.
Prima diffi. Erit ne semper orandum? 325
Secunda dif. Quando erit orandum? 326
Tertia diffi. Quid, si iurauit, vel vouit orare? 327
Quarta diffic. Quo alio tempore erit oratio sub præcepto? 328
Quinta di. Est ne determinatus & præscriptus orationi locus? ibid.
Sexta dif. Sint ne certi corporis gestus, in oratione seruandi? 329
¶ Quęstio IIII. An sit vtendū oratione vocali, vel mētali tantum? 330
Prima dif. Vtrùm sit necessarium vocali oratione vti? ibid.
Secunda dif. Est ne vocalis magis exercenda, & vtilior mentali? 331
Tertia diffi. Conuenienter ne tradita fuit forma vocaliter orandi? 332
Quarta dif. An sit necessariò orandum secundum formam à Christo in oratione Dominica traditam? ibi.
Quinta dif. An sit in oratione multiloquiū licitum? 333
Sexta diffic. An sit mentalis oratio necessaria? ibid.
¶ Quæstio V. An requiratur attentio in oratione vocali? ibidem.
Prima dif. An attentio per totā orationem sit necessariò habenda? 335
Secunda diffi. An quid debet attentio, quæ necessaria orationi est referri? 336
Tertia diffi. An sint oēs attētiones necessariæ simul, vt præcepto ecclesiæ satisfiat. 337
4. dif. Quādo oratiōes, q̄ sūt sub p̄cepto, ob defectū attētionis sunt reiterandæ? 338
Dubiū Si quis dubius propter mentis euagationem, dixerit psalmum aliquē, vel horam tenebitur ne illam iterare? 340
Quinta dif. An interruptio, siue interpositio horæ sit peccatum & hora tūc reiterandi? 341
Dubium. Quando igitur interpositio erit peccatum, & hora iteranda? 342
Sexta dif. Qui recitat horas, dū audit missam de præcepto, tenebitur illas ob defectum attentionis redicere? 343
Septima diffi. An feruida, & intensa deuotio ita sit orationi necessaria, vt quæ debita est sine illa sit reiteranda? 344
¶ Quęst. VI. Quib⁹ cōuenit orare? ibi.
Prima diffic. An conueniat diuinis personis orare? 345
Secunda dif. An Christus in hac vita mortali degens conuenienter orauerit? ibid.
Tertia diffi. Cur Christus orans nō semper fuit exauditus? 346
Quarta dif. An sanctis Angelis & animabus beatis conueniat orare? ibi.
Quinta diffi. Quomodo angeli, & animæ sanctæ orant pro nobis? 347
Sexta dif. Vtrùm conueniat viatoribus bonis, & malis orare? ibid.
Septima dif. Vtrùm animabus existentibus in purgatorio conueniat orare? 348
Octaua di. Vtrùm conueniēs fuerit animabus patrū, quæ erūt in limbo orare? 349
Dubium. Quæ ergo erat differentia inter ipsos & sanctos in patria modò pro viatoribus orantes? ibid.
Nona dif. Vtrum dæmones, & damnati orare possint? ibid.
Decima dif. Vtrùm brutis animalibus, & reliquis creaturis, inanimatis orare cōueniat? 350

¶ Quæ-

INDEX.

¶ Quæstio VII. Qui nam ſunt à nobis orandi? ibidem.

Prima dif. Vtrũ Deus ſit à nobis orãdus? 351

Secunda dif. Sit ne ſolus Deus orãdus? ibid.

Tertia dif. Põt ne diuina eſſentia orari? ibi.

Quarta dif. An conueniat, vt ſingulas perſonas ſeparatim oremus? ibid.

Quinta diffi. Cur in collectis in fine dicitur per Dominũ noſtrum IESVM *Chriſtum, & non per Dominum patrem, vel per Dominum Spiritum Sanctum?* 352

Sexta diffi. Cur multo plures ſunt collectæ, quæ ad patrẽ, quã quæ ad filiũ referũtur & in fine illarũ per Dominũ noſtrum IESVM *Chriſtum collocatur?* ibid.

Septima diffic. Vtrùm ſancti, qui in cœlis regnant, ſint orandi? 354

Octaua dif. Vtrùm animæ exiſtẽtes in purgatorio ſint orãdæ, vt pro nobis orẽt. 356

Nona diffi. Vtrùm iuſti, qui ſunt in via, ſint à nobis orandi? ibid.

¶ Quæſt. VIII. Pro quibus eſt à nobis orandum? ibidem.

Prima dif. Vtrùm cõueniat vnicuique viatorum pro ſe orare? 357

Secunda dif. An debeamus pro alijs orare? ibidem.

Tertia dif. An ſit pro inimicis orandũ? ibid.

Quarta dif. An pro peccatoribus incorrigibilibus, & in Spiritum Sanctum peccantibus ſit orandum? 358

Quinta dif. Vtrùm prælati pro ſuis ſubditis debeant orare? 359

Sexta diffi. Vtrùm proſint defunctis viuorum orationes? ibid.

Septima diffi. Vtrùm ſit pro dæmonibus & damnatis orandum? &c. ibid.

Octaua dif. An ſit pro ſanctis orandũ? ibid.

¶ Quæſt. IX. De ijs quæ in oratione ſunt à Deo petenda? ibidem.

Prima dif. Quæ nã ſunt primo petẽda? 360

Secunda dif Licet ne in oratione petere, vt malum pœnæ proximo eueniat? 361

Tertia dif. An liceat petere à Deo adiutorium in malum culpæ? 363

Quarta dif. Eſt ne aliquid à Deo determinatè petendum? ibid.

Quinta dif. Quæ oratione vocali petuntur debent ne ſemper voce exprimi? 364

¶ Quæſt. X. De horis Canonicis. 365

Prima dif. An clerici ſacris initiati, teneãtur ad horas Canonicas ꝑ ſoluẽdas? ibi.

Secunda dif. Qui nam ſunt per ſacris initiatos intelligendi? ibid.

Tertia diffic. Quot nam ſunt numero horæ Canonicæ? 366

Quarta dif. An peccẽt, qui 7. horas, vel aliquot illarũ, ſingulis diebus nõ ꝑſoluũt? 367

Quinta dif. Qui omittit ſeptem horas vno die peccata committet? ibid.

Sexta diffi. An in Eccleſia ſeptem horarum inſtitutio ſit antiqua? 368

Septima diffi. An fuerint ſemper determinata tempora ad horas pſallendas? 369

Octaua dif. Licebit ne ſtatuta tẽpora horarum Canonicarum mutare? ibid.

Nona diffi. Peccat ne, qui ordinem horarũ tranſponit? 370

Decima diffic. Peccat ne, qui pro arbitrio, mutat officium? ibid.

Vndecima dif. Debet ne eſſe determinatus, & deſtinatus locus ad dictas horas pſallendas? 371

Duodecima dif. Conueniat ne Eccleſiæ decori, vt horæ Canonicæ, pſalmi, & hymni alto cantu pſallantur? 372

INDEX.

FLORES

Tractatus de Ieiunio. ibid.

¶ Quæstio I. De definitione,& qualitate Iuiunij. 373

Prima diffic. Est ne tale ieiunium bonum? 376

Secunda diffic. Est ne ieiunium ab intrinseco bonum,& laudabile? ibid.

Tertia diffic. Est ne bonum simpliciter, & principale? 377

Quarta difficul. Est ne virtus, an virtutis actus? ibid.

Quinta diffic. Ieiunium cuius virtutis est actus? ibid.

Sexta diffic. Ieiunium potest ne esse multarum virtutum actus? 378

¶ Quæstio II. Ieiunium est ne vtile, & efficax? ibid.

Prima diffic. Sit ne ieiunium meritorium? 379

Secunda diffic. Ieiunium est satisfactorium? ibid.

Tertia diffic. Vtrùm ieiunium iniunctum à sacerdote sit satisfactorium? ibid.

Quarta diffic. Vtrùm ieiunium indictum ab Ecclesia sit satisfactorium? 380

Quinta diffic. An ieiunium assumptum sit satisfactorium? ibid.

Sexta difficul. Ieiunium factum in peccato mortali est ne alicuius virtutis & efficatiæ? 381

¶ Quæstio III. De institutione ieiunij. ibidem.

Prima diffic. Ieiunium in genere cõuenienter ne institutum fuit? ibid.

Secunda diffic. An sit quadragesimale ieiunium ab Ecclesia institutum? ibid.

Tertia diffi. Quando quadragesimale ieiunium fuit institutum? 382

Quarta Diffic. Debuit ne tale ieiunium tempore gratiæ institui? 383

Quinta diffic. Debuit ne institui vt certis temporibus, & non semper exerceretur? ibid.

Sexta diffic. Vtrùm quadragesimale ieiunium debuit tẽpore veris institui? ibid.

Septima diffic. Debuit ne esse numerus dierum dicti ieiunij quadragenarius? ibid.

Dubium I. Cur fuerunt ieiunia quatuor temporum instituta? 384

Dubium II. Sunt ne hæc ieiunia mœroris, an exultationis? ibid.

Dubium III. Cur feria 4. & 6. & sabbatho fuerunt instituta? ibid.

¶ Quæstio IIII. Vtrum ieiunium sit sub præcepto obligante ad mortale. 385

Prima diffic. Quibus diebus est ieiunium ecclesiasticum sub præcepto? 386

Secunda difficul. Est ne aliis diebus præter iam dictos sub præcepto ieiunandum? ibidem.

Tertia diffic. Est ne licitum diebus Dominicis ieiunare? 387

Dubium I. Licet ne prædictos ieiunij dies anteponere, vel postponere? 388

Dubium II. Qui proposuit non ieiunare in quadragesima, ad quid tenebitur? 389

Dubium III. Quid, si vouit eo die comedere oua, poterit in die Natalis carnes manducare? ibid.

Quarta diffic. An, cessante omni lege positiua, teneantur homines ad ieiunium sola lege naturali? 390

Quinta diffic. Obligat ne aliquando sub mortali naturæ ieiunium? ibid.

¶ Quæstio

¶ Quæſt. V. An obligatio præcepti ieiunandi aliquo mó tolli poſsit? 391
Prima diffic. An per conſuetudinem ieiunij obligatio diſſoluatur? 392
¶ De diſpenſatione.
Secunda dif. Vtrùm ſummus Pontifex poſſit diſpenſare in lege ieiunij, vt aliquis ab eius obſeruantia liberetur? 394
Tertia diffi. An inferiores prælati ſimpliciter in ieiunio diſpenſare poſsint? 395
Quarta dif. An quilibet prælatus cum ſuis ſubditis in ieiunio diſpenſare poßit? ibi.
Dubium I. Poterit ne aliquis propria authoritate cauſa interueniente ieiunium dimittere? 396
Dubium II. An qui die, quo ieiunant, ſe ad luxuriam ſiue naturali conditione, ſiue ex vitio procliuiores ſentiunt, an etiam qui natura, &c. à ieiunio ſint deobligati? 397
Dubium III. Quid de diſpenſatione ieiunij ex voto, vèl ex pœnitentia inuincti? ibi.
¶ Quæſt. VI. De ijs, quæ ad obſeruantiam præcepti de ieiunio Eccleſiaſtico tenentur? 398
Prima diffi. An iuſti ad præceptum ieiunij teneantur? ibid.
Secunda dif. An pueri præcepto ieiunij Eccleſiaſtici teneantur? ibid.
Tertia diffic. Qua ætate ieiunij præcepto aſtringuntur? 399
Quarta dif. Qui infra iſtam ætatem vouit ieiunare tenebitur ad ieiunij obſeruantiam? 400
Quinta diffi. Religioſi noſtri Seraphici ordinis erunt ne vi præcepti & regulæ infra iſtam ætatem ad ieiunium obligati? ibidem.
Sexta diffic. Vtrùm ſenes ad ieiunium teneantur? 401
Septima dif. Prægnantes fœminæ tenentur ne ieiunium Eccleſiaſticũ ſeruare? 402
Octaua diffic. Vtrùm infirmi & debiles ieiunij præcepto obligentur? 403
Nona diffic. Vtrùm pauperes ieiunare teneantur? ibid.
Decima diffi. An propter laborem homines à præcepto ieiunij excuſentur? 404
Dubium I. Laborantes in die feſto ſi eſt dies ieiunij an teneãtur illo die ieiunare? 405
Dubium II. Quid ſi aliquis nolit conducere operarios, niſi ieiunium frangant? ibidem.
Dubium III. Peccabunt ne, conducentes operarios, quos probabiliter credunt nõ ieiunaturos? 406
Dubium IIII. Debent ne conductores inquirere eorum neceßitatem? ibid.
Vndecima dif. Vtrùm peregrini teneantur ieiunaturos? ibid.
Dubium V. Tenentur ne curſores ieiunij præceptum obſeruare? 407
Duodecima diffi. Exercentes opera ſuo ſtatui vtiliſsima, & maxime conuenientia tenentur ne ieiunare? 407
Decimatertia diffi. An pietatis opera exercentes præcepto ieiunij comprehendantur? 409
Decimaquarta diffi. Exercens opera etiam publica, quorum non apparet neceßitas aut inſignis vtilitas tenebitur ad præceptum ieiunij? 410
Decimaquinta dif. Prætextu vtilitatis ſpiritualis, quam vnuſquiſque percipit ex priuatis exercitiis licebit ieiunia omittere? ibid.

Decimasexta dif. Exercentes officium rationalem vitam necessaria teneantur ne ieiunare? 411
Dubium VI. Vtrùm propter laborē rei indifferenti, vel illicitæ impensum liberentur aliquādo laborantes à præcepto ieiunij? 412
¶ Quæstio VII. An cooperantes iis, qui ieiunia frangunt, mortaliter pecceint? 413
Prima dif. Prælati Ecclesiastici tenentur ne detreoperam, vt ieiunia seruentur, ne tacendo consentire videantur? 414
Secunda dif. Ad quid tenetur pater familias circa obseruantiam ieiuniorū à suis domesticis seruandam, ne peccent? 415
Tertia dif. An cooperentur peccato non ieiunantium institores publici? 416
Quarta diffi. An peccati inuitantes ad comedendum volentes ieiunare? 417
Quinta diffi. Ministri qui assistunt dominis ieiunia frangentibus cooperantur ne illorum peccatis? ibid.
¶ Quæst. VIII. An sine peccato possit quis per ieiunium vitam minuere? 418
Diffic. Possunt ne prælati ramarenba ieiunia subditis imponere, quatia ipsi, vt dictum est, possunt sua sponte assumere? 421
¶ Quæst. IX. De mō ieiunandi? 423
Art. I. An conuenienter fuerit abstinentia à cibo ab Ecclesia imposita? ibid.
Prima diffic. A quibus cibis tempore ieiunij est abstinendum? ibid.
Secunda dif. An fuerit conuenienter abstinentia à carnibus ieiunantibus imposita? 423
Tertia diffic. An magis abstinendum sit à quanto, vel à quali? 425
Dubiū I. An diuites diebus ieiunij teneantur cibis pauperum vesci? 426
Quarta diffic. Licebit ne aliquando diebus quadragesimæ carnibus vesci? ibid.
Quinta diffi. Qui à ieiunio iusta causa interueniente est liber, & potest sustentari escis ieiunio congruentibus, poterit ne ouis & lacticinijs vesci? 427
Sexta diffi. Cui licet in diebus ieiunij vesci carne ouis, lacticinijs, integrum ne etiā erit piscibus, & oleribus vti? ibid.
Septima dif. An diebus Dominicis quadragesimæ sine bulla vel alia concessione liceat ouis & lacticinijs vesci? 428
Dubium II. Quid, de illis qui vouerunt ieiunare quadragesimam? ibid.
Octaua dif. Carnes die Sabbathi comedere est ne mortale peccatum? 429
Dubium III. Qui in sua patria carnes die sabbathi comedebat, vbi hoc nō est consuetum, poterit illis vesci? ibid.
Nona dif. Illi cui integrum est in die ieiunij carnes comedere erat ne liber à ieiunio omnino? ibid.
Dubium IIII. An qui virtute bullæ in quadragesimæ vesci ouis, vel carnibus satisfaciat præcepto ieiunij feriādo alias ieiunij circunstantias? 431
Dubium V. Quādo in iubileo ponitur ieiunium trium dierum, poterunt habentes bullam lucrari indulgentias ieiunando cum ouis & lacticinijs, sicut in quadragesima? ibid.
Art. II. An sit de necessitate ieiunij vnica comestio? 432
Prima dif. Vtrùm cibi quantitatem vnicæ

comestione ieiunium solluatur? ibid.
Secunda difficul. An potus frangat ieiunij Ecclesiæ præceptum? 433
Tertia diffi. An vsus comestibilium per modum medicinæ frãgat Ecclesiæ ieiuniũ? 434
Quarta diffic. An per vespertinam collationem Ecclesiæ ieiunium frangatur? 435
Dubium I. In vigilia natiuitatis Domini potest ne fieri collatio sine violatione ieiunij cum quacunque quantitate fructuum? 436
Dubium II. Qui semel collationem fecit & rogatus ab amico iterum facit collationem, frangit ne ieiunium? ibid.
Quinta diffi. Integrum ne erit, hora prandij consueta collatione sumere, & prãdium in vesperam differre? 437
Dubium III. Qui mane comedit die ieiunij tenetur illo die ieiunare? 438
Sexta dif. An qui pluries in die ieiunij comedunt, toties peccent, quoties vltra semel comedunt? ibid.
Dubium IIII. Cur quoties caro in die ieiunij comeditur, peccatur, & non quoties pisces comeduntur? 439
Art. III. Vtrùm debeat esse determinata hora comedendi in die ieiunij? ibid.
Prima diffi. Vtrùm hora nona conueniet er ieiunantibus assignetur? 440
Dubium I. Vtrùm frangant ieiunium, qui ante dictas vesperas in quadragesima, vel in aliis diebus ieiunij ante recitatã nonam comedunt? 441
Secunda difficul. An refectio differenda in die ieiunij quousque homo per esuriem, aut naturæ defectum affligatur? 442

FLORES.

Tractatus de eleemosyna. ibid.
¶ Quæstio I. Quid, & quotuplex est eleemosyna? 443
Prima diffi. Cuius virtutis eleemosyna est actus? 445
Secunda diffic. Potest ne esse aliarum virtutum actus? ibid.
Tertia diffi. Est ne eleemosyna spiritualis, præstantior, quam corporalis? 446
¶ Quæstio II. De vtilitate, & efficacia eleemosynæ. ibid.
Primæ diffi. An eleemosyna sit vtilis? 447
Secunda diffi. Est ne vtilis existenti in mortali, & mortuis, qui sunt in purgatorio, & damnatis? 448
Tertia diffic. Eleemosynæ est ne efficax ad comparandum gratiæ & gloriæ augmẽtum? ibidem.
Quarta diffi. Quæ nam sunt circunstantiæ, quæ ad supra dictum effectum desiderantur? ibid.
Quinta diffi. Est ne eleemosyna abundanter facienda? 449
Sexta diffi. An eleemosyna paruæ cum magna charitate sit magis meritoria, quã eleemosyna magna cum minore charitate? 450
Septima diffi. Monachi, & moniales, & pauperes priuantur ne meriti istarum eleemosynarum? 451
Octaua difficul. An eleemosyna sit efficax ad satisfaciendum pro peccatis? 452
Nona difficul. An qui pauperi extremam necessitatem patienti eleemosynam tribuit, pro peccatis satisfaciat? ibid.

Decima dif. An eleemosyna corporalis habeat effectum spiritualem? 453
Vndecima dif. An eleemosyna habeat efficatiam ad remittenda peccata & cõferendam gratiam, eo modo quo sacramẽta? ibid.
¶ Quæstio III. De necessitate distribuendi eleemosynam? 456
Prima diffic. An eleemosyna sit sub præcepto? ibid.
Secunda dif. Quando hoc præcpetum obligat sub reatu mortalis peccati? ibi.
Dubium I. Quid, si sint duo in extrema necessitate positi, & non potest aliquis subuenire nisi vni tantum, tenebitur ne illi soli, aut vtrique? 458
Tertia dif. An qui habent tantum necessaria naturæ, & status, teneantur necessitate extrema oppresso subuenire? ibid.
Quarta dif. An teneatur aliquis expendere patrimonium opulẽtissimum, & ducatum & aliam maximam dignitatem? 459
Quinta dif. Dives non subueniens extremè laborãti tenebitur restituere dãna, quæ ad mortem illius subsequuntur? 460
Sexta diffi. An de superfluis naturæ, & statui teneatur, qui illa habet, sub pœna peccati mortalis eleemosynam facere, etsi pauperes non sint in extrema necessitate? ibid.
Septima diffi. Quando aliquis tenetur ex præcepto facere eleemosynam, adimplebit præceptum accommodando, vel mutando, siue vendendo? 462
¶ Quæstio IIII. Qui tenentur eleemosynam facere? 463
Prima diffi. An teneantur Episcopi bona sua pauperibus magis, quàm seculares elargiri? ibi.
Dubium I. Quid de clericis dicendum? 464
Secunda dif. Poterunt Abbates de communibus per viã eleemosynæ aliquid dare? 465
Tertia diffi. Potest ne capitulum de bonis communibus eleemosynas facere? ibid.
Quarta diffi. Vtrùm religiosi possint, teneanturq; facere eleemosynam? 466
Quinta dif. An mulier habens virum possit eleemosynam facere? 467
Sexta diffi. Filius familias tenetur ne eleemosynam dare? 469
Septima dif. Serui, famuli, & ancillæ possunt ne de rebus dominorum eleemosynas facere? 470
Dubium II. Cur poterit filius, vt supra diximus cum iis careat? ibid.
Dubium III. Qui habet pecuniam, apud se depositam, potest ne ex illa eleemosynã facere? 471
¶ Quæstio V. De quibus est eleemosyna facienda? ibid.
Prima diffic. De bonis alienis potest ne fieri eleemosyna? ibi.
Secunda diffic. Vtrùm possit aliquis propria, & sufficientia bona habens, de bonis alterius diuitis accipere? &c. 472
Tertia diffic. Vtrùm de bonis communibus possit fieri eleemosyna? ibid.
¶ Quæstio VI. Potest ne fieri eleemosyna de rebus turpiter, aut illicitè acquisitis? ibid.
Prima diffi. De rebus iniustè acquisitis primi, vel secundi generis potest ne fieri eleemosyna? 473

Secun

Secunda diffic. De rebus tertij generis poteſt ne fieri eleemoſyna. 474
Tertia difficul. Poteſt ne Eccleſia accipere oblationem à meretrice? ibid.
Dubium I. Quamobrem in vſura non transfertur dominium, ſicut in meretricio? 475
¶ Quæſt. VII. Quo ordine & quibus eſt eleemoſyna tribuenda. ibid.
Prima diffic. Quo ordine eſt facienda eleemoſyna? ibid.
Secunda diffic. Quibus eſt eleemoſyna largienda? 476
Tertia diffic. An poßit aliquis ſibi ipſi eleemoſynam facere? ibid.
Quarta difficul. Eſt ne eleemoſyna malis pauperibus danda? 477
Quinta diffic. Eſt ne vita pauperis exploranda, vt diſcretionem in eleemoſyna illis eroganda habemus? 478
Sexta diffic. Si bonis, & malis indifferenter ſubuenire non poſſumus, tenemur ne bonos præferre? 479
¶ Quæſtio VIII. An eleemoſyna ſit dãda ſanis, qui poſſunt labore manũ ſibi neceſſaria acquirere? 480
Prima diffi. An ſit neceſſarium homini ſano, & robuſto, manualiter, ſeu corporaliter, vel ſub præcepto ad victum acquirendum laborare? ibid.
Secunda diffic. Vtrùm licitum, & meritorium ſit, diuitias propter Chriſtum relinquere? 483
Tertia diffic. Vtrùm ſit actus perfectionis euangelicæ omnia propter Chriſtum relinquere? 484
Quarta difficul. An ſit actus perfectionis omnia propter Chriſtum in communi, & in particulari relinquere? ibid.
Quinta diffic. Vtrùm qui ita in communi, & in particulari, omnia relinquũt, exponant ſe periculo mortis propter famem, & Deum tentent? 485
Sexta difficul. Vtrùm talis renunciatio in communi, & in particulari, ſit contra euangelium? 486
¶ Quæſtio IX. De mendicitate? 487
Prima diffic. Vtrùm mendicare pro Chriſto, & de quotidianis eleemoſynis viuere ſit licitum? ibid.
Secunda diffic. An ſit meritorium mendicare? 488
Tertia diffic. An ſit mendicare perfectionis euãgelicæ opus, & ſupererogationis? ibi.
Quarta diffic. Monachi deſiſtentes ab actibus religioſis, peccant ne mortaliter vtendo eleemoſynis, & bonis ſuo monaſterio conceßis? 489
Quinta diffic. Tenebuntur ne iſti ad reſtitutionem? 490
Sexta difficul. Vtrùm perfectius ſit ſimul dare omnia pro Chriſto, & poſtea mendicare, vel retinere ad ſuam, & pauperum ſuſtentationem paulatim ſibi, & pauperibus diſpenſanda? ibid.
Septima diffic. An liceat diuiti aliquando mendicare? 491
Octaua diffi. An qui ficta paupertate eleemoſynam mendicando acquirit, peccet, & ad reſtitutionem teneatur? ibid.
Nona difficul. Quando vere pauper eſt, ſi ad eleemoſynam extrahendã ab aliquo fingat ſe eſſe eius conſanguineum, tenebitur ne reſtituere? ibid.
Decima diffic. An Chriſtus ſummam habuerit paupertatem? 492

Vndecima diffic. Vtrùm Christus mendicauerit? ibid.
¶ Quæstio vlt. De Purgatorio. 496
Prima diffic. An sit purgatorium post hanc vitam? ibid.
Secunda diffic. An pœna purgatorij sit maior, quacunque alia præsentis vitæ pœna? ibid.
Tertia diffic. Quorum ministerio animæ in purgatorio cruciantur? 497
Quarta diffi. An pœna existentium in purgatorio sit meritoria & voluntaria? ibid.

FLORES QVÆSTIONVM. De sacramento extremæ vnctionis. 498

Artic. I. De his quæ ad essentiam huius sacramenti pertinent? ibid.
Prima diffic. An extrema vnctio sit sacramentum? ibid.
Secunda diffic. An hoc sacramentum sit à Christo institutum? ibid.
Tertia diffic. Cum habeat plures vnctiones, & formas, est ne vnum sacramentum an plura? ibid.
Quarta diffic. Quæ nam est huius sacramenti materia? ibid.
Quinta diffic. Quæ nam est huius sacramenti forma? 499
Art. II. De effectu huius sacramenti. ibid.
Diffic. An sit remissio venialium principalis effectus? ibid.
Art. III. An solus sacerdos sit huius sacramenti minister? 500
Art. IIII. De recipientibus extremam vnctionem an sit ministranda sanis, furiosis, & pueris. 501
Difficul. Est ne de necessitate huius sacramenti, determinatas corporis partes vngere? 502

FLORES QVÆSTIONVM. De sacramento ordinis. ibid.

Art. I. De his quæ ad essentiam sacramenti ordinis pertinent? 503
Prima diffic. An ordo sit nouæ legis sacramentum? ibid.
Secunda diffi. Quando fuit hoc sacramentum à Christo institutum? ibid.
Tertia diffic. An sacramentum ordinis in septem ordines, quorum quilibet sit sacramentum, recte diuidatur? 504
Dubium I. Tres ordines sacri imprimũt ne characterem? 505
Quarta diffic. Qua actione cuiuscunque ordinis, character imprimitur? ibid.
Dubium II. instituit ne Christus diaconatum, & subdiaconatum? 506
Dubium III. Peccant ne mortaliter Diaconus, & Subdiaconus, in mortali hæc sacramenta exercentes? ibid.
Dubium IIII. Licet ne septem ordines præpostero ordine percipere? 507
Quinta diffic. Quæ nam est presbyteratus forma? ibid.
Dubium V. Est ne de essentia huius sacramenti, vt ordinandus tãgat materiam? ibidem.
Artic. II. De annexis huic sacramento. ibidem.
Prima diffic. An Sacerdotium, & Episcopatus sint ordines iure diuino distincti? 508

Secunda

Secunda dif. Eſt ne Epiſcopatus ordo diſtinctus à Sacerdotio? ibid.
Art. III. De miniſtro huius ſacramenti, an ſit ſolus Epiſcopus? 509
Art. IIII. De ſuſcipientibus hoc ſacramentum. 510
Prima di. An paruulus ordinatus teneatur continẽtiam ſacris ordinibus annexam ſeruare? ibid.
Secunda dif. Quando ratione homicidij irregularitas contrahetur? 512
Dubium I. De defectu ex parte delicti. 515
Dubium II. In quibus caſibus aliquis eſt ſuſpenſus? 516
Dubium III. Militia Sacerdotis impediat ne characteris impreßionem? 517
Art. V. An Papa habeat etiam ſupra omnes Chriſtianos temporalem iuriſdictionẽ? ibid.
Artic. Vlt. An Clerici in ſacris conſtituti ſint quantum ad perſonas in poteſtate ciuili per ius diuinum exempti? 518
Diffi. Tenentur ne Clerici ſeruare leges regni, in quo vitam degunt? 519

FLORES THEOLOgicarum quæſtionum ſacramenti Matrimonij.

¶ Quæſtio I. De his, quæ ad eſſentiã Matrimonij pertinent. 520
ARtic. I. An matrimonium ſit ex inſtitutione Diuina, an ex naturali duntaxat? ibid.
Art. II. An matrimonium fuerit à Deo mediatè per miniſtros, vel immediatè ab ipſo inſtitutum? 521
Prima diffic. Quando fuit matrimonium inſtitutum. ibid.
Secunda diffical. An matrimonij inſtitutio fuerit conſilium, vel præceptum? 522
Tertia dif. Obligat ne hoc præceptum nunc omnes homines? ibid.
Art. III. An oſcula complexuſq; maritalis, coniugalis copula licitè fiant, ſintq; gratiæ & gloriæ meritoria? 523
Art. IIII. Sit ne matrimonium nouæ legis ſacramentum? 524
Prima dif. Confert ne gratiam, vt eſt nouæ legis ſacramentum? 525
Secunda di. Quæ nam eſt matrimonij materia, & forma? ibid.
Tertia dif. Quis eſt huius ſacramentt miniſter? 526
Art. V. Sit ne coniugalis copula de eſſentia matrimonij? ibid.
Diſt. 27. ar. 1. Quæ nam eſt matrimonij definitio? 527
Art. II. An ſit de intrinſeca ratione matrimonij mutuus conſenſus? ibid.
Prima dif. Talis conſenſus eſt ne ſigno aliquo exteriori neceſſario declarandus? 528
Secunda diffi. Si Deus vni contrahentium alterum vellet reuelare, eſſet ne hoc ſatis? ibid.
Tertia dif. Talis conſenſus à quo eſt exprimendus? ibid.
Quarta diffi. Matrimonium per procuratores contractũ eſt ne ſacramentũ? 529
Quinta diffic. Quando alter coniugum ficte contrahit, eſt ne verum matrimonium? ibid.
Art. III. An matrimonium ratum per ingreſſum religionis alterius coniugis diſſoluatur? 530

INDEX.

Prima diffi. Qua authoritate matrimoniũ ratum dirimitur? 537

Secunda dif Matrimonium cõsummatum potest ne aliquãdo quatũ ad vinculum vtroque coniugum viuente dissolui? 541

Tertia dif. An sit hoc sacramentum separabile quoad thorum? ibid.

Dubium. Quid, si alter cõiugum solum religionem profiteatur? 532

Quarta dif. Si vnus coniugum de licentia alterius professus sit religionem, poterit ne (facta professione) qui in seculo manet illum extrahere? ibid.

Quinta diffi. Extractus à religione, soluto matrimonio per mortem alterius, tenebitur reuerti ad religionem? ibid.

Sexta dif. Quid, si de facto secũdas nuptias contrahat? ibid.

Septima dif. Quid de coniuge, qui sine alterius licẽtia solẽniter professus est, & ab alio extractus à religione, illo mortuo ad quid tenebitur? 533

Octaua dif. Poterit ne ille secundas nuptias contrahere? ibid.

Nona dif. Sunt ne hæc vera, quãdo promouetur ad sacros ordines, aut assumitur ad Episcopatum? ibid.

Decima dif. Quid de separatione coniugũ, quæ fit per adulterium vxoris? ibid.

Vndecima dif. An possit Papa dispensare in matrimonio, rato quoad vinculum, ita vt vterque possit ad secundas nuptias transire? 534

Art. IIII. De sponsalibus. ibid.

Prima dif. An sint promissiones futurarũ nuptiarum? ibid.

Secunda dif. Qua ætate licet sponsalia cõtrahere? 535

Tertia diffi. An sponsalia iuramento affirmata, matrimonij robur obtineant? ibid.

Quarta dif. Poterit ne iudex Ecclesiasticus in foro exteriori sponsum compellere, vt iuramentum adimpleat? 536

Quinta diffi. Quid si interim cum alia per verba de præsenti contrahat? ibid.

Sexta di. Copula carnalis post sponsalia de futuro facit ne verum matrimonium? ibid.

Septima diffic. An in aliquo modo dissolui sponsalia possint? 537

Art. vlt. Sunt ne bigami irregulares? ibid.

Prima dif. Potest ne Papa in bigamis dispẽsare, vt ad sacros ordines promoueantur? 539

Secunda dif. An irregularitas bigamiæ per Baptismum tollatur? ibid.

Tertia diffi. An irregularitas ex homicidio per Baptismum tollatur? ibid.

¶ Quæstio I I. De matrimonio conditionato. 540

Art. vnic. An contractus matrimonialis sub conditione factus, conditione nõ existente, valeat? ibid.

Prima dif. Quid, si conditio de præsenti, vel de præterito per verbum de futuro in contractu matrimoniali ponatur? ibid.

Secunda dif. Quãdo conditio contingẽs de futuro verbo de præsenti apposita impletur, est ne nouus consensus necessario præstandus? 541

Tertia diffi. An conditio habilitatis posita quando personæ sunt inhabiles ad contrahendum, faciat sponsalia? ibi.

Quarta di. An conditio impossibilis reddat matrimonium nullum? 542

Quinta

Quinta difficul. An conditiones contrariæ ſubſtantiæ matrimonij illud annullent? 543
Sexta dif. An conditiones poſsibiles & turpes reddant nullum matrimonij cõtractum, quãdo non ſunt contra illius ſubſtantiam? ibid.
Septima dif. Quid ſi dicat? contrahò tecũ, ſi mecum prius concubueris? 544
Octaua dif. An hæc cõditio, ſi te virginem inuenero, ſit turpis, ita vt pro nõ adiecta habeatur? ibid.
Nona dif. An valeat matrimonium, quando, conditio eſt negatiua? 545
¶ Quæſt. III. De conſenſu libero, & coacto, ibid.
Art. I. An metu cadente in conſtantem virum matrimonij cõtractus annulletur? ibidem.
Prima dif. Erit ne tale matrimoninm nullum iure Diuino, & naturali an Eccleſiaſtico tantùm? 546
Secunda diffic. Annullet ne matrimonium omnis metus cadens in virum conſtantem? 547
Tertia diffi. An matrimonium metu graui contractum, & iuramento firmatũ, ſit perinde irritum, ac ſi ſine iuramento contrahatur? 548
Quarta dif. An quando metu graui ad cõtrahendum, & conſumandum matrimonium aliquis compellitur, ſit verum matrimonium? 548
Quinta dif. An matrimonium, quod antea erat nullum, per ſubſequentem liberam cohabitationem, aut matrimonialem vſum effici validum? 549
Art. II. De compulſione per imperium. ibid.
Prima dif. An Pater poſsit filiũ ad contrahendum matrimonium cõpellere? ibid.
Secunda diffi Poteſt ne Princeps, vel Iudex aliquãdo ſubditũ metu mortis, ſiue carceris ad contrahendum compellere? 550
¶ Quæſtio IIII. De impedimento erroris. ibid.
Art. I. An error in perſona, vel in conditione verum matrimonium impediat? ibi.
Art. II. An error in bonis, & in qualitate matrimonium impediat? 551
Art. III. An inter Sanctiſsimam Virginem, & Beatiſsimum Ioſeph fuerit verũ matrimonium? ibid.
Dif. Habuerit ne in lege veteri præceptum contrahendi matrimonium à potente illud contrahere? 552
¶ Quæſtio V. De bonis matrimonij, fidei ſcilicet, prolis & ſacraméti. ibidem.
Prima dif. Indiget ne matrimoniũ aliqua excuſatione? ibid.
Secunda dif. Quæ nam ſunt matrimonij bona? 553
Dubium I. Quod iſtorum bonorum eſt dignius, & magis ad matrimonij eſſentiã pertinens? ibid.
Tertia dif. Secluſo fine prolis, & fidei, actus coniugalis eſt ne licitus. 554
Quarta dif. An accedens ad propriam, ſola cauſa vitandi fornicationem cum non ſua, venialiter peccet? ibid.
Dubium II. Quando abuſus actus matrimonialis erit mortale peccatum? 555
¶ Quæſtio VI. De obligatione ſoluendi debitum. ibid.
Art I. An vir vxori, & vxor viro debitum reddere teneatur? 556

INDEX.

Prima diffi. Tenebitur ne coniunx sanus leproso reddere debitum? 556
Secunda diffi. Vxor tempore menstrui excusabitur ne à debiti coniugalis solutione? 557
Tertia diffi. An vir ratione peregrinationis à solutione debiti excusari possit? 558
Quarta diffi. An possit vnus coniugum à solutione debiti liberari, altero inuito, continentiam vouendo? ibi.
Quinta diffi. Quo tempore non licet debitum petere? 559
Dubium I. Est ne hoc Ecclesiæ præceptum, an consilium? ibid.
Dubium II. Quando coniugatus est communicaturus, licebit ne petere debitum? ibid.
Dubium III. Licebit ne quando Ecclesia nondum impartita est coniugibus benedictionem? 560
Sexta diffi. Licebit ne in loco sacro debitum petere? ibid.
¶ Quæstio VII. De bigamia. 561
Art. I. Quo iure bigamia vtroque viuente est prohibita? ibid.
Prima diffic. Quo iure poterant veteris legis patres plures habere vxores? 562
Secunda di. Omnes qui tempore legis scriptæ plures duxerunt vxores, habuerunt ne reuelationem? ibid.
Tertia diffi. Poterant etiam gentiles licitè plures habere vxores? 563
Quarta diffi. Cessauit ne talis dispensatio. ibidem.
Quinta dif. Poterit ne Ecclesia in hoc dispensare? ibid.
Sexta difficul. An in aliquo saltem euentu sit licitum vxori habere plures viros? ibid.
Art. II. An inseparabilitas matrimonij, vsque adeò sit inuiolabilis de lege naturæ, vt per leges ciuiles ante aduentū Christi non potuerit in aliquo casu reuocari? 564
Diffi. An ante aduentum Christi fuerit licitum Iudæis, libellum repudij vxoribus dare & ad secundas nuptias per solutionem priorum nuptiarum trāsire? ibid.
¶ Quæstio VIII. De impedimentis matrimonij. 566
Art. I. Potest ne matrimonium impediri? ibid.
Dubium I. Quæ nam sunt matrimonij impedimenta? ibi.
Prima dif. Dirimit ne frigiditas matrimonium contractum? ibid.
Dubium II. Qua ratione impotentia, temporalis, vel perpetua, dignoscetur esse? 568
Dubium III. Quomodo mulier poterit viri impotentiam probare, post quam cum illo per triennium dormierit? ibid.
Dubium IIII. Quid, si vir nō est eunuchus, sed integer? ibid.
Dubium V. Quid, si alter tantum diuortiū petat? ibid.
Dubium VI. Quid, si facta per Ecclesiam separatione qui definitus est impotens, fiat per aliquam causam naturalem potens? &c. 569
Dubium VII. Quid, si impotentia perpetua per miraculum notorium dimoueatur? ibid.
Dubium VIII. Si neuter coniugum separationem petat, quamuis alter sit impotens,

tens, poterunt ne simul cohabitare? 570
Dubium IX. Poterunt ne se inuicem amplexari, & osculari? ibid.
Secunda diffi. Si vir vxorem virginem habeat, quam non potest reserare, potest tamen ad corruptam accedere, tenebitur ne virgo per artem, vt sit viro cui semel nupsit, apta, aperiri? 571
Art. II. An maleficium, vt frigiditas, impediat, & dirimat matrimonium? ibid.
Dubium I. Quomodo probari poterit, sit ne perpetuum, an non? ibid.
Dubium II. Quomodo maleficium erit auferendum? 572
Diffic. An, destructo maleficio, matrimonium, authoritate Ecclesiæ solutum, sit reparandum? ibid.
Artic. III. Furiosi, & amentes possunt ne contrahere matrimonium. 573
Diffic. Si amentia superueniat matrimonio contracto, coniunx sanus tenebitur ne, reddere, & exigere ab amente debitum? ibid.
¶ Quæstio IX. De diuortio causa adulterij. ibidem.
Art. I. An vir, quoad thorum, vxorẽ adulteram dimittere posit? 574
Prima diffic. Poterit ne à viro propter crimen contra naturam dimitti? ibid.
Secunda diffic. Quando vir vxorem adulteram dimittere non poterit? ibid.
Dubium I. An vir ex præcepto vxorem dimittere teneatur? 575
Tertia diffic. Poterit ne vir vxorem adulteram propria authoritate dimittere? 576
Quarta diffic. Potest ne simpliciter vxor virum adulterum dimittere? 577
Quinta diffic. An possit vir dimissa vxore adultera, aliam ducere? ibid.
Artic. II. An vir teneatur reconciliare sibi vxorem adulteram? 578
Sexta diffic. Tenebitur ne coniunx repudiatus redire si innocens petat? ibid.
Septima diffic. Facto diuortio, si innocens adulterium committat, tenebitur ne nocentem sibi reconciliare? ibid.
Octaua diffic. An vir occultè adulter vxorẽ adulteram repudiando peccet? 579
Art. III. Quæ crimina matrimonium contrahendum dirimunt? ibid.
Dubium I. Quid si homicidiũ sit commissum sine intentione contrahendi cum participante? &c. 580
Dubium II. Quid si sola simplex promissio iuramẽto firmata, vel non, ex vna tantum parte interueniat? ibid.
Dubium III. Quid si vnus adulter adulterum coniugatum esse ignoret? 581
Dubium IIII. An solum adulterium sine fidei datione, & sine homicidio impediat matrimonium post mortem coniugis innocentis? ibid.
Dubium V. Sola fidei datio, vel matrimonium viuente priori coniuge sine adulterio, aut homicidio impedit ne matrimonium? ibid.
¶ Quæstio X. De errore conditionis seruilis. ibidem.
Art. I. Quando quis duxit ancillam, credens esse liberam, cognita seruitute, erit validum matrimonium? 582
Dubium I. Est ne hoc impedimentum de iure naturæ, vt frigiditas, & arctius an de iure Canonico tantum, vt consanguinitas? ibid.

Dubium

Dubium II. Si vir ignoranter contrahens cum ancilla, tanto illam amore prosequitur, vt si tempore contractus seruitutem agnosceret, eam nihilominus duceret, cognita seruitute valebit? 583
Art. II. Possunt ne duo serui, inuitis Dominis, matrimonium contrahere? 584
Art. III. Potest ne vir, vxore inuita se in seruitutem redigere? ibid.
Dubium. Filius ex serua, & libero natus, cuius parentis cõditionem sequitur? 585
Art. IIII. An ante pubertatem legitimum matrimonium contrahi possit. ibid.
¶ Quæstio XI. De impedimento ordinis. 586
Art. I. An potuerit Ecclesia definire, vt in sacris constituti sint ad matrimonium inhabiles, vel an perpetuus cœlibatus Sacerdotum Ecclesiæ expediat? ibid.
Prima diffic. Cœlibatus Sacerdotum incepit ne à primitiua Ecclesia? ibid.
Secunda diffic. Quo tempore cœpit Sacerdotalis continentia? 587
Tertia diffic. In sacris ordinibus constitutus, est ne inhabilis ad matrimonium? ibidem.
Quarta diffic. Quo iure tale matrimoniũ esset nullum. ibid.
Quinta diffic. An sicut matrimonium est nullum, & impeditur per sacros ordines, ita è conuerso sacer ordo per matrimonium impediatur? 588
Art. II. De impedimento criminis, quod impedit matrimonium, non tamen dirimit contractum. ibid.
Diffic. Potest ne in aliquo casu vir sine peccato interimere vxorem adulteram? 589
Art. III. An votum, matrimonium impediat? 590
Prima diffic. An votum simplex continentiæ matrimonium præcedens impediat, & dirimat contrahendum? ibid.
Dubium I. Quid, si non contrahat animo consummandi matrimonium? 591
Dubium II. Tenebitur ne ante consummationem sub reatu peccati mortali ingredi religionem? 593
Secunda diffic. Simpliciter vouentes possunt ne reddere debitum? ibid.
Dubium III. Quid, si vterque habeat votum continentiæ? ibid.
Dubium IIII. Quid, si vir habeat votum continentiæ, & vxor debitum petere non audeat, poterit? &c. 593
Dubium V. Vtrum solenne continentiæ votum impediat, & dirimat matrimonium? ibid.
Tertia diffic. Potest ne Papa dispensare, vt habens votum solenne monachalis continentiæ, matrimonium cõtrahat? ibid.
Dubium VI. Poterit ne fieri dispensatio propter bonum peculiare vouentis? 594
Artic. III. An, vtraque coniuge viuente, possit alter ad secundas nuptias transire? ibid.
Dubium I. Quanta requiritur certitudo de morte viri absentis, vt vxor sine peccato ad secundas nuptias trãsire possit? ibidem.
Dubium II. Quid, si hac certitudine habita, & matrimonium contracto, vir redeat? 595
Dubium III. Quid, si vir mortuus est tamen mala fide cum secundo contraxit fingens? &c. ibid.

Dubium

Dubium IIII. Valente tunc matrimonio, poterit ne petere, & reddere debitum? ibidem.

Dubium V. Quid si bona fide contraxit, & postea dubitet sit ne vxor sua, an non? 596

Dubium VI. Vxor, stante dubitatione, poterit debitum exigere? ibi.

¶ Quæstio XII. De impedimento, quod cultus disparitas nominatur. ibidem.

Artic. I. An infidelis sit ad contrahendum cum fideli inhabilis? ibid.

Dubium I. Erit ne saltem sacramentum ex parte fidelis? 597

Dubium II. Valebunt ne saltem sponsalia sub conditione, vt potest coniunx infidelis ad fidem reuertatur? ibi.

Art. II. An coniunx fidelis possit simul cum coniuge infideli habitare. 598

Dubium I. In hac Ecclesia cõuersus cũ infideli coniuge poterit ne sine iniuria tamen creatoris, habitare? ibid.

Dubiũ II. Si infideles conuertantur, sintq; consanguinei in gradu prohibito, poterunt ne tunc simul cohabitare? 599

Dubium III. Si infidelis habeat plures vxores, & omnes conuertantur, velintque cum eo habitare, quam illarum tenebitur retinere? 600

Dubium IIII. Altero coniugum ad fidem conuerso, & apud Christianos viuente, apud quem debent filij nondum ratione vtentes manere? ibid.

Prima diffi. Per conuersionem alterius cõiugis ad fidem etiam quoad vinculum dissoluitur matrimonium, ita vt liceat virique in sua religione ad secũdas nuptias transire? ibid.

Dubium V. Dissoluetur ne cum primum infidelis admonitus non vult conuerti, vel non vult habitare sine creatoris iniuria? 601

Dubium VI. Poterit ne infidelis in sua secta aliam ducere si fidelis ad secundas nuptias transierit? ibi.

Dubium VII. Matrimonium infidelium per votum solenne religionis à coniuge primo cõuerso emissũ, dissoluetur ne? 602

Secunda diffi. An post lapsum alterius coniugis in hæresim, vel apostasiam, matrimonium quoad thorum, aut vinculum dissoluatur? ibid.

Dubium. An vir innocẽs, quando vxor fuerit hæretica, & reconciliata possit sacros ordines recipere, sicut potest monachalem intrare religionem? ibid.

Tertia diffi. Per quodcunque aliud peccatum præter hæresim, dissoluitur matrimonium quoad thorum? 603

Art. vlt. An matrimonium inter infideles sit verum & legitimum? ibid.

Diffic. Peccant ne in fideles in vsu matrimoniali? 604

¶ Quæstio XIII. De impedimento consanguinitatis. ibid.

Art. I. Quid nã est consanguinitas, & quid linea? 605

Art. II. Quid nam est gradus & quotuplex? ibid.

Art. III. An iure Diuino sint modo aliqui gradus prohibiti? 606

Prima diffic. Prohibentur ne iure naturali gradus in linea recta ascendentium, & descendentium, ita vt Papa in his dispẽsare non possit? 607

INDEX.

Dubium I. Quid si in mundo non esset nisi puer, & vnica filia, vel plures? 608
Dubium II. Contractus matrimonialis in secundo gradu lineæ rectæ, & sequentibus in infinitum prohibentur ne iure naturali, an Ecclesiastico? ibid.
Secunda diffic. An liceat matrimonium cõtrahere in linea transuersali æquali, & inæquali? 609
Tertia diffi. Potest ne Ecclesia modò aliquos gradus prohibere? 610
Quarta diffi. Potestas ciuilis Regis poterit, quemadmodum Ecclesia, aliquos inhabilitare quominus contrahant? 611
¶ Quæstio XIIII. De impedimento affinitatis, quo matrimonium impeditur, ne contrahatur, & contractum irritatur. 612
Art. I. Quid, & quotuplex est affinitas? ibi.
Prima diffi. Qui nam sunt affinitatis effectus? 613
Secunda diffi. An secluſa lege positiuæ Ecclesiæ prohibente matrimonium intra quartum affinitatis gradum, sit aliquis gradus affinitatis lege naturali tantum matrimonium contrahendum dirimẽs, in quo in eo Papa dispensare non possit, prohibitus? 614
Dubium. De affinitate collaterali, an mulier possit successiue Papa dispensante duobus fratribus nubere? ibid.
Art. III. De impedimento publicæ honestatis? 615
Art. IIII. An matrimonium inter consanguineos sit Ecclesiæ authoritate dirimendum? 616
Art. V. De raptu? 617
Art. vlt. An omnis, qui ex damnata copula nascitur illegitimus sit? ibi.
¶ Quæstio XV. De cognatione spirituali & legali. ibid.
Art. I. An cognatio spiritualis dirimat matrimonium contrahendum? ibid.
Art. vlt. De cognatione spirituali? 618

¶ Finitur Index.